Colecția „TEOLOGIE ȘI SPIRITUALITATE"

Arhimandrit CLEOPA ILIE

URCUȘ SPRE ÎNVIERE

TRINITAS

EDITURA MITROPOLIEI MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI

IAȘI – 1992

Arhimandrit CLEOPA ILIE

URCUȘ SPRE ÎNVIERE

Colecția „TEOLOGIE ȘI SPIRITUALITATE"
Nr. 1

Arhimandrit CLEOPA ILIE

URCUȘ SPRE ÎNVIERE

PREDICI DUHOVNICEȘTI

Tipărite cu binecuvîntarea Înalt Prea Sfințitului
† DANIEL
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

EDITURA MITROPOLIEI MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI
IAȘI — 1992

CUVÎNT ÎNAINTE

Cartea „Urcuş spre Înviere", *scrisă de un mare povăţuitor şi duhovnic, Părintele Arhimandrit Cleopa Ilie de la Mănăstirea Sihăstria, cuprinde cuvinte de învăţătură şi sfaturi duhovniceşti, privind cultivarea vieţii creştine prin eliberarea de patimile egoiste, pe de o parte, şi prin creşterea duhovnicească în virtute şi în sfinţenie, pe de altă parte.*

Dacă patimile păcătoase sînt omorîre a sufletului, cădere a lui din iubirea faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele, viaţa curată şi sfinţenia dobîndite prin rugăciune şi nevoinţă, prin evlavie şi fapte bune, sînt înviere, înălţare şi desăvîrşire a sufletului.

Sfinţenia celor care împlinesc voia lui Hristos în viaţa lor poartă în ea bucurie din bucuria învierii lui Hristos şi pace din Împărăţia cerurilor, care în mod tainic se sălăşluiesc în sufletul celor ce răstignesc păcatul şi se lasă luminaţi şi călăuziţi de Sfîntul Duh.

Urcuşul spre Înviere pe care îl urmăreşte cartea de faţă este o lucrare de unire cu Hristos Cel răstignit şi înviat prin puterea Sfîntului Duh, spre slava Prea Sfintei Treimi şi spre viaţa veşnică a omului smerit şi nevoitor.

Cartea de faţă este atît rezultatul unor sinteze din lucrările Sfinţilor Părinţi duhovniceşti, cît şi convingere şi mărturie din smerita şi bogata experienţă duhovnicească a autorului, care în-

ţelege pocăinţa ca trecere din moarte la viaţă a sufletului şi preţuieşte dulceaţa şi bucuria rugăciunii ca pe o arvună a învierii în Hristos.

Lucrarea „Urcuş spre Înviere“ *a fost aproape în întregime scrisă în vremurile de mare încercare din timpul de stăpînire comunistă, cînd autorul a fost nevoit să se retragă şi să se ascundă pentru mai mulţi ani în pădurile din munţii Moldovei. În timpul regimului trecut, Mănăstirea Sihăstria nu a încetat, totuşi, să fie o cetate duhovnicească a credinţei ortodoxe străbune şi un laborator al învierii sufleteşti pentru sute şi mii de credincioşi, pelerini de toate vîrstele şi profesiile.*

Drept aceea, binecuvîntăm tipărirea acestei cărţi, bazată pe Sfînta Scriptură şi pe experienţa sfinţilor, şi o recomandăm călduros tuturor celor dornici de urcuş duhovnicesc şi sfinţire a vieţii, iar autorului îi exprimăm adîncă recunoştinţă şi preţuire.

† D A N I E L

MITROPOLITUL MOLDOVEI ŞI BUCOVINEI

La Praznicul Învierii Domnului
Iaşi, anul mîntuirii 1991

INTRODUCERE

Fiind eu nemernic şi străin pe acest pămînt, ca şi toţi părinţii mei (Psalm 38, 17), şi cugetînd la cele petrecute în viaţa mea, mi-am adus aminte de unele predici pe care le-am vorbit oarecînd părinţilor şi fraţilor din această Sfîntă Mănăstire Sihăstria, pe vremea cînd, cu nevrednicie, eram povăţuitor duhovnicesc al lor. Deci, am socotit că ar fi bine să scriu unele din aceste predici ce mi s-au părut a fi mai de folos atît pentru cinul nostru călugăresc, cît şi pentru credincioşi.

O mare parte din aceste predici le-am scris la linişte, între anii 1958—1964, cînd din cauza păcatelor mele am plecat în pribegie, retrăgîndu-mă la singurătate în munţii Rarăului şi în pădurile seculare ce îmbracă valea Bistriţei. Ziua şi, mai ales, noaptea, după ce-mi terminam rînduiala de rugăciuni către Dumnezeu şi Maica Domnului, ocrotitoarea tuturor creştinilor, care dura mai mult de zece ore, îndemnat de cuget şi întărit de Duhul Sfînt, mă apucam de scris. Eram singur şi nu vedeam faţă de om mult timp, dar eram fericit în această împărăţie a liniştii. Scriam zilnic cîteva pagini, mai mult din memorie, la lumina slabă a focului din gura bordeiului sau la lumînare, că nu aveam cu mine decît cărţile de pravilă, Sfintele şi Preacuratele Taine ale Domnului nostru Iisus Hristos, cu care mă împărtăşeam săptămînal, şi două cărţi foarte iubite mie: Cuvintele ascetice *ale Sfîntul Isaac Sirul şi* Paza celor cinci simţuri *a Sfîntului Nicodim Aghioritul. Textele biblice le scriam din memorie. Ce dumnezeiască este liniştea, unită cu rugăciunea în singurătate! De cîte ori îmi amintesc de acele clipe, nu mă pot opri din plîns...*

La predicile acestea au fost mai tîrziu adăugate alte cîteva, rostite în faţa soborului Sfintei Sihăstrii, cînd mă rînduia părintele stareţ să vorbesc. Ele au circulat multă vreme în manuscris prin mănăstiri, sub numele de „Predici pentru monahi“. *Apoi, văzînd că şi mirenii doresc să le citească spre folos, le-am completat cu alte cîteva predici, precum şi cu unele însemnări despre părinţii pe care i-am apucat în viaţă şi care au avut un sfîrşit mai deosebit, şi le-am prezentat Înalt Prea Sfinţitului nostru Mitropolit, care a hotărît să le tipărească sub titlul* „Urcuş spre Înviere

— Predici duhovniceşti", *adăugînd la început şi un frumos* Cuvînt înainte.

O bună parte de predici sînt adresate mai ales monahilor, precum cele despre viaţa de obşte, despre ascultare, feciorie, sărăcia de bunăvoie, despre paza minţii, despre rugăciunea minţii şi a inimii, despre nemîncarea de carne în mănăstiri, despre tăierea voii şi altele. Iar predici de obşte, folositoare şi pentru călugări şi pentru credincioşi, am adăugat mai multe, precum se vede din cuprins. Textele scripturistice s-au luat îndeosebi din Biblia ediţia 1914, iar textele patristice s-au luat în mare parte din cărţile tipărite la Mănăstirea Neamţ în prima jumătate a secolului al XIX-lea.

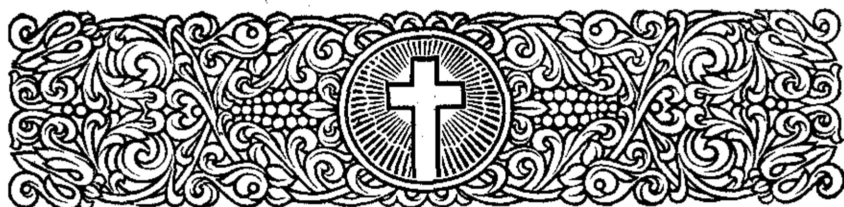
Îmi dau bine seama că aceste cuvinte, luate mai mult din cărţi decît din trăire, nu vor avea prea mult folos pentru cititori, deoarece sînt scrise de un om care nu le-a trăit şi nu le-a încercat prin propria lui osteneală. Dar ele conţin multe mărturii din Sfînta Scriptură şi de la Sfinţii Părinţi, căutînd prin aceasta să le dau o oarecare valoare duhovnicească, ştiind că şi arama, cînd este bine curăţită, străluceşte şi imită aurul. Aşa şi eu nevrednicul, aducîndu-mi aminte de pilda celui ce a îngropat talantul Stăpînului său (Matei 25, 14-30) şi a fost osîndit, am luat îndrăzneală şi am scris aceste predici, care formează al treilea volum, după predicile la sfinţii de peste an şi la toate Duminicile.

Ştiu că monahii şi fraţii de prin mănăstiri au multe cărţi de învăţătură în chilii şi biblioteci, şi nu au destul timp să le citească nici pe cele mai importante. Dar nici aceste cuvinte nu sînt străine de povăţuirile Sfinţilor Părinţi şi de învăţătura mîntuitoare a Bisericii noastre Ortodoxe şi, avînd o formă mai uşoară de redare, sînt mai aproape de înţelegerea noastră.

Mulţumesc din toată inima Înalt Prea Sfinţitului nostru Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei, pentru Cuvîntul înainte *şi pentru dragostea părintească cu care a aprobat să se tipărească aceste predici în Tipografia Centrului mitropolitan de la Mănăstirea Neamţ. De asemenea, rog cu smerenie pe toţi iubitorii de Hristos, părinţi şi fraţi din mănăstiri şi pe credincioşii care vor avea dragoste să citească aceste cuvinte, să se roage Preabunului Dumnezeu şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, Preacuratei Sale Maici şi tuturor Sfinţilor Lui, să-mi ajute şi mie păcătosului ca măcar cu vîrful degetului să ating şi eu cele ce am scris, ca să nu iau osînda celui ce învaţă şi nu face.*

Arhimandrit CLEOPA ILIE
Sfînta Mănăstire Sihăstria

Naşterea Maicii Domnului
8 septembrie, 1991

PREDICĂ
DESPRE VIAȚA DE OBȘTE

„Inima și sufletul mulțimii celor ce au crezut erau una și nici unul nu zicea că este al său ceva din averea sa, ci toate le erau de obște" (Fapte 4, 32).

Părinților și fraților,

În cele ce vom vorbi astăzi, vom aduce cuvîntul despre viața de obște în Sfintele Mănăstiri și mai întîi vom arăta cine a întemeiat viața de obște în legea Harului și în lumea creștină de la început. Și iată ce am a zice în această privință.

Trebuie să știm cu toții că viața de obște în creștinism a fost întemeiată de însuși Domnul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos. Acest adevăr îl arată Sfîntul Vasile, care zice despre călugării ce trăiesc în viața de obște: „Aceștia sînt urmașii adevărați ai Mîntuitorului și ai petrecerii Lui cu trupul pe pămînt. Căci precum Mîntuitorul a adunat ceată de ucenici și pe toate le aveau de obște, așa și călugării din viața de obște, supunîndu-se celui mai mare, mai ales cei ce păzesc canonul vieții de obște, sînt următori ai Apostolilor și ai Domnului cu adevărat" (Așezăminte călugărești, *Exaimeron,* București, 1826, cap. 18, p. 60-61).

La fel arată și Sfîntul Teodor Studitul și Mărturisitorul, zicînd : „Să știți, fraților prea iubiți, că Domnul nostru Iisus Hristos, împărțitorul nenumăratelor bunătăți, cînd a venit pe pămînt, n-a ales nici viața pustnicească, nici pe cea a stîlpnicilor; ci a ales canonul și rînduiala supunerii, după cum Însuși

a spus: *Nu M-am pogorît din cer să fac voia Mea, ci a Tatălui Care M-a trimis.* Şi iarăşi zice: *Eu nu grăiesc de la Mine nimic, ci Tatăl, Cel ce M-a trimis, Mi-a poruncit ce să zic şi ce să grăiesc.* El S-a încins cu fota, S-a făcut slugă, a spălat picioarele ucenicilor Săi şi le-a şters cu fota (Ioan 13, 4-5). Vedeţi dar, fraţilor şi fii mei, că a primit supunerea şi vieţuirea noastră, decît altfel de vieţuire? Deci cum să nu vă bucuraţi? Cum să nu vă veseliţi? Căci vieţuiţi întocmai ca Domnul nostru Iisus Hristos" (Sfîntul Teodor Studitul, Bucureşti, 1940, Cuv. 29, p. 155).

Dar să mergem mai departe şi să arătăm că, după pilda dată de Mîntuitorul, sfinţii Săi ucenici şi Apostoli au urmat Lui, întemeind vieţi de obşte în lumea creştină din vremea lor. Acest lucru se poate vedea în capitolele 2 şi 4 din Faptele Apostolilor, unde, prin predica lor şi minunile ce se făceau, a crezut în Hristos mare mulţime de oameni, iar toţi cei ce credeau, erau laolaltă şi aveau toate de obşte (Fapte 2, 44). Şi iarăşi zice: *Inima şi sufletul mulţimii celor ce au crezut erau una şi nici unul nu zicea că este al său ceva din averea sa, ci toate le erau de obşte* (Fapte 4, 32).

Aşadar, din cele arătate pînă aici, vedem că adevăraţii şi primii întemeietori ai vieţii de obşte au fost însuşi Mîntuitorul şi sfinţii Săi Apostoli. Acum se cuvine să aflăm în ce constă viaţa de obşte.

Viaţa de obşte, după cum am arătat mai sus, înseamnă a avea toate în comun. Iată ce zice Sfîntul Vasile în această privinţă: „Împărtăşirea vieţi celei prea desăvîrşite, eu o numesc pe aceea în care averea cea osebită s-a scos afară şi întocmirea socotelii s-a izgonit şi unde toate sînt de obşte: sufletele, socotelile, trupurile şi cu cîte se hrănesc şi se slujesc trupurile. De obşte, Dumnezeu; de obşte, neguţătoria bunei credinţe; de obşte, mîntuirea; de obşte, luptele; de obşte, ostenelile; de obşte, cununile. Unul în cei mulţi şi Cel unul, nu singur, ci în cei mulţi. Ce lucru este întocmai în această petrecere şi ce este mai fericit? Ce este mai adevărat decît împreunarea şi unirea aceasta? Ce este mai dulce şi mai cu dar, decît amestecarea aceasta a obiceiurilor şi a sufletelor? Oameni din osebite oraşe şi ţări, potrivindu-se întru atîta subţirătate a unirii, s-au potrivit, încît un suflet să se vadă în multe trupuri şi trupurile cele multe să se arate organe ale unei socoteli" (Aşezăminte, cap. 18, p. 60-61).

Iată ce scrie în alt loc despre viaţa de obşte: „Aceia se

numesc cu adevărat şi sînt călugări de obşte cu fapta, care, lăsînd lumea (adică voile lor cele lumeşti), primesc sărăcia de bunăvoie şi se gătesc spre toată scîrba a o suferi pentru mîntuirea sufletelor şi, pentru dragostea lui Hristos, se dau spre supunere pînă la moarte şi se duc într-o mănăstire care are toate lucrurile ei de obşte: şi mîncarea şi băutura şi hainele şi toate cele spre trebuinţa cea de nevoie; şi nu zice nimeni că acest lucru este al lui, ci toate sînt de obşte ale tuturor. Încă nici voia sa nu o are nimeni slobodă, ci au un povăţuitor şi dascăl a cărui voie şi poruncă toţi o urmează şi nu îndrăzneşte nimeni nici să mănînce cînd vrea, nici să facă altceva fără binecuvîntare. Oriunde se va trimite, merge fără de cîrtíre, fără a mai îndoi cuvîntul, fără a se împotrivi sau a se lenevi; ci, punîndu-şi nădejdea în rugăciunea stareţului şi a celorlalţi părinţi, se supune cu osîrdie la toată slujba mănăstirii. Măcar şi în cale de se va trimite, măcar pe mare de i se va porunci să călătorească, măcar şi prin locuri de primejdie de va fi rînduit să treacă, fără de nici o îndoială săvîrşeşte porunca, netemîndu-se nici de fiare, nici de foc, nici de apă, nici de vrăjmaşii văzuţi, nici de cei nevăzuţi, nici chiar de moarte. Căci precum cei morţi nu se mai tem de moarte, aşa şi călugărul este în Hristos ca un mort, cu toate simţurile sale. Şi precum pe un trup mort îl poartă cineva cum voieşte, neavînd putere a se împotrivi, aşa şi călugărul, toate voile sale le arată moarte şi nu se povăţuieşte de altă voie, fără numai de a stareţului său, supunîndu-se întru toate, ca lutul în mîna olarului şi ca fierul sub mîna fierarului" *(Ibidem)*.

Această rînduială a vieţii de obşte este cea mai bună dintre toate celelalte, fiind asemenea vieţii îngereşti. Fiindcă şi îngerii tot aşa petrec în cer, nimeni avînd voia sa, ci toţi sînt supuşi poruncii lui Dumnezeu şi nimeni nu zice: ,,eu sînt mai mare, iar tu mai mic".

Această rînduială au avut-o şi Sfinţii Apostoli, cînd vieţuiau cu Domnul nostru Iisus Hristos pe pămînt. Încă şi după înălţarea Mîntuitorului la ceruri au ţinut această rînduială primii creştini, după cum ne adeveresc Faptele Sfinţilor Apostoli, zicînd că *inima celor ce au crezut era una, asemenea şi toate averile nedespărţite* (4, 32).

Pentru aceasta pe fiecare sfătuim şi îndemnăm ca să alerge la obştile cele alcătuite în frică de Dumnezeu, în care nu este neorînduială, tulburare, neascultare şi nesupunere; unde nu este pungă deosebită izvodită de diavolul, în care, ori ce se pune

este din furtişag, din viclenie şi din înşelătorie adunată, spre pierzarea sufletească şi trupească. Căci unde lucrurile cele de trebuinţă nu sînt de obşte şi nu este un cuget şi o unire după voia lui Dumnezeu, „acolo nu trebuie a se numi sobor de fraţi, ci adunare de tîlhari". Iar unii ca aceştia nu sînt sub pronia lui Dumnezeu, ci sînt părăsiţi de Cel Prea Înalt. Aceştia se chivernisesc şi se povăţuiesc de satana, după cum zice proorocul David : *Şi i-a slobozit pe dînşii după meşteşugurile inimii lor* (Psalm 80, 12).

Părinţilor şi fraţilor,

Zice Sfîntul Vasile: „Cel ce are lucru deosebit în viaţa de obşte, s-a despărţit pe sine de Biserica lui Hristos şi de dragostea lui Dumnezeu s-a înstrăinat. Unul ca acesta să fie neîmpărtăşit pînă ce se va îndrepta, iar de se va obrăznici a se împărtăşi cu Prea Curatele Taine cele înfricoşate, să ştie că spre osîndă mănîncă şi bea Trupul şi Sîngele Domnului şi va avea parte cu bubosul Gheezi, cu vînzătorul Iuda şi cu cei asemenea lor. Iar dacă dezleagă cineva, dintre episcopi sau egumeni, să se facă unele ca acestea şi rînduiesc învăţături împotriva Sfinţilor Părinţi, vor da seama, în ziua judecăţii, cu ucigaşii şi cu pierzătorii tîlhari, fiindcă dau pricină, prin nebăgarea lor de seamă, prin lene şi prin călcarea pravilei, de vătămare şi răpire a multor suflete de diavolul.

Că oricine pune gînd să aibă ceva deosebit în mănăstire sau în afara ei, spre negustorie, acela se face fur şi tîlhar de ale sale, precum Anania şi Safira. Că de vreme ce s-a lepădat de sine la primirea cinului călugăriei şi şi-a închinat sufletul şi trupul lui Dumnezeu şi a făgăduit înaintea îngerilor şi a sfinţilor că va petrece viaţa în sărăcie şi în scîrbă, cum nu se va arăta mincinos înaintea lui Dumnezeu şi înşelător lui însuşi şi fur de cele sfinte ? Pentru aceasta, cel ce cu adevărat doreşte mîntuirea sufletului său, nimic al său să nu aibă fără binecuvîntare, nici voia lui să urmeze şi cu înlesnire se va mîntui în viaţa cea îngerească a obştii" (Prefaţă la cartea Sfîntului Teodor Studitul a episcopului Filaret al Rîmnicului, Bucureşti, 1940, p. 36-39).

Iată că, atît de la Sfîntul Vasile, cît şi din această prefaţă a acestui episcop s-a arătat, pe scurt, în ce constă adevărata viaţă de obşte.

Aici m-am gîndit să mai adaug ceva. Îmi aduc aminte de

bătrînul meu stareţ Ioanichie Moroi, Dumnezeu să-l ierte. El a slujit Sfînta Liturghie, zilnic, timp de mai mulţi ani şi îşi întărea viaţa trupească şi duhovnicească cu împărtăşirea Sfintelor şi Prea Curatelor Taine ale lui Hristos şi venea la masă, citindu-ne adesea cuvinte pentru viaţa de obşte de la Sfîntul Teodor Studitul şi Sfîntul Vasile cel Mare. Numai sîmbăta şi Duminica mînca cu noi la masă. În zilele cînd ne citea, după ce termina, ne spunea : *Cînd se va strica viaţa de obşte prin mănăstiri, prea puţini se vor mîntui şi vor ajunge mănăstirile pustii* . Căci unde nu este rînduială canonică în mănăstire, acolo nu este nici mîntuire.

Cine ştie dacă noi, păcătoşii, nu vom ajunge să vedem aceste lucruri împlinite prin mănăstirile noastre !

Acum, după ce am arătat în ce constă viaţa de obşte în sfintele mănăstiri, să arătăm care din Sfinţii Părinţi au trăit în viaţa de obşte şi au întemeiat mari lavre care au fost conduse de stareţi cu viaţă sfîntă şi făcători de minuni. Să ştiţi că dumnezeieştii Părinţi, avînd pilda Mîntuitorului şi a Sfinţilor Apostoli care au întemeiat primele obşti creştine, unde era o pungă, o masă şi o biserică, în acest chip au organizat mănăstirile cu viaţă de obşte. Astfel, avem pe Sfîntul Hariton Mărturisitorul, pe Sfîntul Teodosie cel Mare, începătorul vieţii de obşte în Palestina; pe sfinţii Eftimie cel Mare, Pahomie cel Mare, Sava cel Sfinţit, Gherasim de la Iordan, Pasarion, Dorotei, Marcu, Isaia pustnicul, Varsanufie şi Ioan, Sfîntul Ioan Scărarul, Sfîntul Vasile cel Mare, Sfîntul Teodor Studitul şi Mărturisitorul, Atanasie din Athos, sfinţii Antonie şi Teodosie ai Pecerskăi, sfinţii Nicodim de la Tismana şi Daniil Sihastru, Cuviosul Paisie de la Neamţ şi mulţi alţi Părinţi ai mănăstirilor cu viaţă de obşte din Sfîntul Munte Athos, din Rusia, din Grecia, din Bulgaria şi Serbia, ca şi din Apus — sfinţii Ioan Casian, Benedict de Nursia şi altă mulţime nenumărată de sfinţi, care au trăit în mănăstirile cu viaţă de obşte, unde mii şi zeci de mii s-au ostenit şi s-au mîntuit cu darul lui Dumnezeu, atît monahi, cît şi monahii.

De aceea, viaţa de obşte este calea cea mai călcată şi mai bătătorită pe care foarte mulţi au călătorit şi cu ajutorul lui Dumnezeu s-au mîntuit.

Dar să zicem ceva şi despre cei din viaţa idioritmică, adică din viaţa de sine. Despre aceştia trebuie să ştim că au mai multă osteneală şi grijă, fiindcă toţi sfinţii cu un glas mărturisesc că rădăcina tuturor faptelor bune este *tăierea voii;* la fel,

şi a tuturor răutăţilor, izvor şi pricină este voia liberă a fiecăruia. Adică a nu se stăpîni de altul, ci tot ce i se va părea lui să facă. Această voie liberă o au cei ce trăiesc de capul lor, separat. Pentru că de nimeni nu se sfiesc, de nimeni nu au grijă; nădăjduiesc în banii sau averea lor, multă ori puţină cît o au; ce li se va părea, aceea fac; cînd vor şi cît vor mănîncă şi beau; de nu se trezesc la rugăciune, nu are cine să-i mustre; de nu-şi vor săvîrşi canonul, nimeni nu-i va certa; de le va veni ispită, nu are cine să-i sfătuiască; de li se va întîmpla scîrbă, nu este cine să-i mîngîie; de vor cădea, nu este cine să le dea mîna, după Dumnezeu, ca să-i ridice, că nu au pe cineva căruia să-i fie milă de sufletele lor, nici să poarte grijă de mîntuirea lor. Şi aşa toate răutăţile se adună la cei ce trăiesc de capul lor. Pentru aceasta am zis că viaţa cea mai bună şi mai sigură de mîntuire pentru călugări este viaţa de obşte.

Iar de doreşte cineva să petreacă calea cea de a treia, adică să ducă viaţă pustnicească, unuia ca aceluia trebuie, cu adevărat, să-i prisosească osteneala şi nevoinţa. Trebuie să vieţuiască la un loc liniştit, singur ostenindu-se. Dar îndrăznesc a zice că în vremea de acum este cu anevoie a duce cineva viaţa aceasta. A fost demult, cu adevărat, vreme potrivită pentru săvîrşirea acestui fel de nevoinţă pe care au dus-o sfinţii Antonie, Onufrie, Pavel Tebeul, Paisie, Sisoe, Marcu din Abisinia şi mulţi alţii pe care numai Dumnezeu îi ştie.

Unii ca aceştia, săptămîni întregi nu gustau hrană; alţii, în toată viaţa lor nu au băut vin, iar untdelemn şi peşte nici cu ochii nu au văzut. Se hrăneau cu buruieni şi rădăcini, şi nu numai faţă de femeie, dar nici de bărbat nu vedeau. Rugăciunea lor era necurmată, goliciunea lor numai cu o vechitură şi-o acopereau, multe lupte de la draci şi de la fiare răbdau; cu frigul, cu arşiţa şi cu setea pe sine se chinuiau şi multe alte nevoinţe prea mari în toată viaţa lor făceau, fiind plini de dragoste pentru Dumnezeu. Alţii în peşteri şi în crăpăturile pămîntului petreceau, cărora, după mărturia Apostolului Pavel, lumea nu le era vrednică (Evrei 11, 38). Acestor sfinţi astăzi nimeni nu le mai poate urma.

Viaţa de obşte este calea cea mai lesnicioasă pentru toţi, şi pentru cei mai slabi şi pentru cei mai rîvnitori.

Părinţilor şi fraţilor,

Dacă voiţi să vă mîntuiţi mai sigur şi mai uşor, nevoiţi-vă pentru Hristos în viaţa cea de obşte, în ascultare, în smerenie,

în iubire și rugăciune și citiți mai ales aceste cărți : Vechile rînduieli ale vieții călugărești, Viețile sfinților Pahomie cel Mare, Orsisie și Teodor cel Sfințit; Așezămintele călugărești ale Sfîntului Vasile, Sfîntul Teodor Studitul; Cartea marilor Stareți Varsanufie și Ioan, Avva Dorotei; Scara Sfîntului Ioan Scărarul și alte cărți care învață cu de-amănuntul rînduiala vieții de obște. Citind aceste cărți, vă veți lămuri și vă veți hotărî să urmați, după putere, sfințita petrecere a vieții de obște și cu darul Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, prin mijlocirea și rugăciunile Preasfintei și Preacuratei Maicii Sale și ale tuturor sfinților, vă veți mîntui. AMIN !

PREDICĂ
DESPRE FRICA DE DUMNEZEU

„Frica de Dumnezeu este înțelepciunea, iar ferirea de rău este știința"
(Pilde 9, 10).

Iubiți credincioși,

În predica de astăzi, eu, nevrednicul și neputinciosul în lucrarea celor bune, voiesc să vă amintesc sfințiilor și frățiilor voastre, de una din cele mai mari virtuți creștinești, adică despre frica de Dumnezeu, care ne ajută nouă tuturor să mergem pe calea cea scumpă a mîntuirii, prin lucrarea tuturor poruncilor Lui. Cu această mare virtute au strălucit în lume toți sfinții și aleșii lui Dumnezeu.

Mai întîi să vedem ce spune Sfînta Scriptură despre frica de Dumnezeu.

Duhul Sfînt, vorbind prin gura sfîntului și marelui prooroc David, zice : *Frica Domnului este începutul înțelepciunii* (Psalmul 110, 10). Solomon, fiul lui David, zice: *Frica Domnului este învățătură și înțelepciune* (Proverbe 16, 41); iar Isus Sirah, în cartea înțelepciunii lui, zice: ***Frica Domnului mai presus de toate covîrșește*** (Isus Sirah 25, 14). Iată și alte mărturii despre frica de Dumnezeu : *Frica Domnului este izvor de viață* (Proverbe 14, 28); *Frica Domnului este rădăcină a înțelepciunii* (Isus Sirah 1, 19); *Frica Domnului este comoară veșnică a dreptății* (Isaia 33, 6); *și voi da lor altă cale și altă inimă, ca să se teamă de Mine* (Ieremia 32, 39-40).

Să întrebăm și pe Sfinții și dumnezeieștii Părinți ai Bisericii lui Hristos, ce este frica de Dumnezeu. Ei, conglăsuind cu Sfînta Scriptură, ne spun: „Frica de Dumnezeu este început al

faptelor bune" (Sfîntul Nicodim Aghioritul); „Frica de Dumnezeu este început al vieții celei adevărate a omului" (*Filocalia*, vol. 10, cuv. 1). Sfîntul Efrem Sirul aseamănă frica de Dumnezeu cu o sabie cu două tăișuri, care taie toată pofta cea rea (Cuvînt către monahi pentru toată întrarmarea). Sfîntul Simeon Noul Teolog numește frica de Dumnezeu „armă nebiruită a credinței" (*Filocalia*, vol. 6, p. 37). Ilie Ecdicul o numește „început al virtuților" (*Filocalia*, vol. 4, p. 281); iar dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul o aseamănă cu soarele care, trimițînd o rază în cămară, descoperă în ea chiar și cele mai mici gunoaie și prafuri subțiri (*Scara*, cuv. 26). În alt loc tot el zice: „Înmulțirea fricii de Dumnezeu este început al dragostei" (*Scara*, cuv. 30).

Mergînd mai departe pe drumul cuvîntului nostru, să arătăm din ce se naște această virtute în sufletul omului. Să ascultăm mai întîi pe Sfîntul Maxim Mărturisitorul care zice că frica de Dumnezeu se naște din credința în Dumnezeu: *Cel ce crede, se teme; iar cel ce se teme, se smerește* (*Filocalia*. vol. 2, cuv. 16). Iar Sfîntul Ioan Scărarul spune că frica de Dumnezeu se naște din cunoștința de sine, adică din smerenie: „Cine s-a cunoscut pe sine, a ajuns la înțelepciunea fricii de Dumnezeu" (*Scara*, cuv. 25).

Sfîntul Petru Damaschin adeverește că frica de Dumnezeu se naște din credință, zicînd: „De aceea, eu ticălosul, sînt mai rău decît un necredincios că nu vreau să lucrez ca să aflu credința cea mare și prin ea să vin la temerea de Dumnezeu și la începutul înțelepciunii Duhului" (*Filocalia*, vol. 5, p. 196).

Să arătăm, în continuare, de cîte feluri este frica de Dumnezeu. După mărturia Sfîntului Petru Damaschin, frica de Dumnezeu este îndoită și anume: „Este o frică de Dumnezeu care se zice și începătoare și una desăvîrșită care se naște din cea începătoare" (*Filocalia*, vol. 5, p. 198). Despre frica de Dumnezeu cea începătoare ne vorbește Sfînta Scriptură, zicînd: *Cu frica Domnului se abate fiecare de la rău* (Proverbe 15, 29); *Pătrunde cu frica Ta cărnurile mele, că de judecățile Tale m-am temut* (Psalm 118, 120). Frica de Dumnezeu începătoare este frică de rob. Cu această frică se abate omul de la rău și începe a lucra binele (Psalm 33, 13). Cu cît se nevoiește cineva spre bine și cu cît crește în el frica de Dumnezeu, cu atît omul începe să cunoască și cele mai mici greșeli ale sale, pe care niciodată nu le luase în seamă pînă atunci, fiindcă se afla întru întunericul neștiinței. Iată un exemplu.

Cineva merge noaptea pe un drum alunecos şi plin de noroi şi se întîmplă să cadă jos şi se murdăreşte, însă din cauza întunericului nu poate să-şi dea seama cum şi cît de tare şi-a murdărit hainele sale. Dar călătorind, abia la lumina zilei îşi dă seama cît de mult şi-a pătat hainele sale cu apă şi noroi. Asemenea se întîmplă şi celui începător în frica de Dumnezeu. Ştie că a căzut şi este murdar, dar nu cunoaşte cu de-amănuntul în ce stare groaznică este. Dar desăvîrşindu-se în frica de Dumnezeu cea începătoare, ajunge la a doua treaptă a fricii de Dumnezeu, cum zice David: *Frica Domnului este curată şi rămîne în veacul veacului* (Psalm 18, 10), *(Filocalia*, vol. 9, Sfîntul Dorotei, Cuvînt despre frica de Dumnezeu).

Despre cele două feluri ale fricii de Dumnezeu zice şi Sfîntul Maxim Mărturisitorul: „Temerea de Dumnezeu este de două feluri: una curată şi alta necurată, deoarece şi oamenii, unii sînt păcătoşi, iar alţii drepţi. Drepţii păzesc în ei, prin curăţia şi neprihănirea conştiinţei, temerea de Dumnezeu cea dintîi, cinstindu-L pentru măreţia covîrşitoare a puterii Lui nesfîrşite; iar păcătoşii aşteaptă de la El, prin temerea a doua, pedepsele pentru greşeli. Temerea curată rămîne pururea şi niciodată nu se şterge, după cuvîntul: *Frica Domnului curată rămîne în veacul veacului* (Psalm 18, 10). Iar temerea necurată se stinge şi trece, dispărînd prin pocăinţă. Drept aceea, Apostolul, spunînd de cel ce se teme că nu e desăvîrşit în iubire, are în vedere temerea care nu e curată, iar Proorocul, spunînd că nu sînt lipsiţi de nimic cei ce se tem de Domnul, are în vedere temerea curată“ *(Filocalia*, vol. 3, p. 42).

Sfîntul Petru Damaschin, ca şi Sfîntul Maxim, zice: „Semnul fricii dintîi (adică a celei începătoare şi de rob) stă în a urî păcatul şi a ne mînia pe el, ca nişte răniţi de fiare; iar al fricii desăvîrşite stă în a iubi virtutea şi a ne teme de abatere, fiindcă nimeni nu este neschimbător. De aceea, la tot lucrul în viaţa aceasta sîntem datori să ne temem întotdeauna de cădere, văzînd pe marele prooroc şi împărat plîngînd pentru două păcate şi pe Solomon abătîndu-se la atîta răutate, şi auzind pe Apostolul care spune: *Celui ce i se pare că stă, să ia aminte să nu cadă* (I Corinteni 10, 12). Iar dacă zice careva că *dragostea scoate afară frica*, după cuvîntătorul de Dumnezeu (I Ioan 4, 18), bine zice, dar pe cea dintîi şi începătoare. Căci despre frica desăvîrşită, zice David: *Fericit bărbatul care se teme de Domnul şi în poruncile Lui voieşte foarte* (Psalm 111, 1), adică iubeşte foarte virtutea. Acesta se află pe treapta de fiu

al lui Dumnezeu după dar, fiindcă nu face aceasta de frica muncilor, ci numai din iubire către Dumnezeu" (*Filocalia*, vol. 5, p. 200).

Iubiți credincioși,

După ce am arătat ce este frica de Dumnezeu, din ce se naște și de cîte feluri este, vom arăta și care sînt roadele ei. Pentru a ne da seama cît de mare este această comoară a virtuților și cîtă vistierie de bunătăți izvorăsc dintr-însa, să întrebăm iarăși dumnezeiasca Scriptură. Ea ne spune că roadele fricii de Dumnezeu sînt: *începerea înțelepciunii* (Proverbe 1, 7; 9, 10); *adăugire de zile* (Proverbe 10, 28); *izvor de viață* (Proverbe 14, 27); *ferirea de rău* (Proverbe 8, 13); *cinstirea de Dumnezeu* (Psalm 5, 7), *slujirea lui Dumnezeu*, după cuvîntul psalmistului: *Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați Lui cu cutremur* (Psalm 2, 11; Evrei 12, 28).

Frica Domnului ne ajută să lucrăm la mîntuirea noastră, după mărturia Sfîntului Apostol Pavel, care îndeamnă pe filipeni, zicîndu-le: *Cu frică și cu cutremur lucrați la mîntuirea voastră* (Filipeni 2, 12). Frica Domnului aduce omului de la El tot binele (Deuteronom 6, 24; 8, 6; 10, 12). Frica Domnului ne ajută la dobîndirea curățeniei și a sfințeniei, după învățătura Sfîntului Apostol Pavel care zice: *Avînd, deci, aceste făgăduințe, iubiților, să ne curățim pe noi de toată întinăciunea trupului și a duhului, făcînd sfințenie întru frica lui Dumnezeu* (II Corinteni 7, 1). *Frica Domnului ne ajută să judecăm cu dreptate* (II Paralipomena 20, 6-7). Frica Domnului ajută celor ce cîrmuiesc cu dreptate (Ieșire 18, 29; II Împărați 23, 3). Frica Domnului ne face plăcuți Lui, după cuvîntul: „În orice neam, cel ce se teme de Domnul și face dreptate, este primit la El" (Fapte 10, 35). Frica Domnului ne face să fim iubiți de Dumnezeu și să luăm de la El nenumărate bunătăți, după cele scrise: *Cît este de mare mulțimea bunătăților Tale, Doamne, pe care ai gătit-o celor ce se tem de Tine* (Psalm 30, 19). Frica Domnului ne ajută să cîștigăm mila lui Dumnezeu, după mărturia Sfintei Scripturi: *Că după înălțimea cerului de la pămînt, a întărit Domnul mila Sa spre cei ce se tem de El* (Psalm 102, 11, 17). Frica Domnului ne ajută să fim auziți de Dumnezeu în rugăciunile și necazurile noastre: *Voia celor ce se tem de El va face și rugăciunea lor va auzi și-i va mîntui* (Psalm 144, 19). *A întărit Domnul mila Sa spre cei ce se tem de El* (Psalm 102, 11, 17). Frica Domnului ne face vrednici de binecuvîntarea lui Dum-

nezeu (Deuteronom 5, 29; 6, 24; Psalm 24, 12-14). Frica Domnului ne apără de frica oamenilor, după cuvîntul psalmistului: „Nu mă voi teme de rele că Tu cu mine eşti“ (Psalm 22, 4). Şi iarăşi: *De frica voastră nu ne vom teme, nici ne vom tulbura, căci cu noi este Dumnezeu* (Isaia 12, 2). Şi iarăşi: *Să nu te temi de faţa lor, că Eu cu tine sînt să te scot, zice Domnul* (Ieremia 1, 8; Iezechiel 2, 6). Iar Mîntuitorul, întărind, spune: *Să nu vă temeţi de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă; ci să vă temeţi mai vîrtos de cel ce poate să piardă şi sufletul şi trupul în gheenă* (Matei 10, 28; Luca 12, 4-5).

Şi dumnezeieştii Părinţi vorbesc despre roadele fricii de Dumnezeu.

Sfîntul Isaac Sirul spune că *frica de Dumnezeu este temelia călătoriei omului spre cer* (Cuv. 1). Sfîntul Nicodim Aghioritul spune că *frica de Dumnezeu este izvor, maică şi rădăcină a priceperii şi a toată fapta bună (Paza celor cinci simţuri,* Cap. 11). Iar Sfîntul Grigorie Teologul arată că frica de Dumnezeu ajută la păzirea poruncilor şi la curăţia trupului, zicînd: *Unde este frică, acolo este şi păzire; iar unde este păzire de porunci, acolo este şi curăţirea trupului.* Altă roadă a fricii de Dumnezeu este şi aceea că omul ajuns, prin darul lui Dumnezeu, la ea nu se mai teme de nimic. Acest lucru îl spune Sfîntul Ioan Scărarul: „Cine a ajuns sluga Domnului, acela se teme numai de Stăpînul său. Iar cine n-are frică de Dumnezeu, acela se teme şi de umbra sa“ (*Scara*, cuv. 21).

Aceste puţine fiind zise despre roadele fricii de Dumnezeu din dumnezeiasca Scriptură şi de la Sfinţii Părinţi, este potrivit să arătăm cîteva nume de sfinţi şi aleşi ai lui Dumnezeu, care mai mult decît alţii au strălucit în lume cu această podoabă nepreţuită a fricii de Dumnezeu.

Întîi să ne aducem aminte de Noe care, primind poruncă să facă o corabie, temîndu-se de Dumnezeu, a făcut-o (Evrei 11, 7). După Noe, patriarhul Avraam a arătat atîta frică de Dumnezeu, încît s-a sîrguit să aducă jertfă lui Dumnezeu pe unul născut fiul său, Isaac, pe care însuşi Dumnezeu îl mărturiseşte a fi cu adevărat om temător de Dumnezeu şi îi zice prin îngerul său: *Avraame, Avraame... acum am cunoscut că te temi tu de Dumnezeu şi nu ţi s-a făcut milă de fiul tău pentru Mine* (Facere 22, 11-12). Apoi, nepotul său, patriarhul Iosif cel prea frumos şi prea minunat, avînd frica lui Dumnezeu, n-a ascultat de viclenia femeii, spre a face păcat cu ea, ci a zis: *Cum voi face acest cuvînt al tău să păcătuiesc înaintea lui Dumnezeu?* (Facerea 39, 9).

Alţi bărbaţi sfinţi, temători de Dumnezeu, au fost toţi proorocii Legii Vechi, ca: Moise, Samuel, Ilie Tesviteanul, Isaia, Ieremia, Daniel şi dreptul Iov, iar în Legea Harului, Fecioara Maria, Dreptul Simeon, Sfîntul Ioan Botezătorul, Sfinţii Apostoli şí toţi sfinţii şi mucenicii care s-au jertfit pentru Hristos şi au strălucit în fapte bune.

Iubiţi fraţi creştini,

Voi încheia acest cuvînt cu o istorioară morală, spre folosul tuturor.

Un creştin era obişnuit să fure. Odată, pe vremea secerişului, văzînd pe cîmp o mulţime de clăi de grîu, a hotărît în mintea sa să fure. Venind acasă, a pregătit căruţa şí caii şi, luînd cu el pe fiica sa de cinci ani, la miezul nopţii a plecat la furat. După ce s-a uitat în toate părţile ca să nu-l vadă cineva, a luat cîţiva snopi de grîu dintr-o claie şi i-a adus la căruţă. Atunci copila, fiind pornită de puterea lui Dumnezeu, a zis către tatăl ei: „Tată, ai uitat ceva. Poate era bine să priveşti şi în sus, că în celelalte părţi am văzut că te-ai uitat". Atunci, el, cugetînd adînc la cuvîntul fetiţei şi aducîndu-şi aminte de Dumnezeu Care vede toate, a dus snopii de grîu la locul lor, a luat căruţa şi s-a întors fără nimic acasă. Apoi a spus femeii sale: „În noaptea aceasta Dumnezeu mi-a vorbit prin gura acestei copile nişte cuvinte care m-au întors la pocăinţă. De acum nu voi mai fura niciodată în viaţa mea".

Apoi s-a dus la spovedanie la un duhovnic bun, şi-a mărturisit toate păcatele, a primit canon şi din acea vreme şi-a îndreptat viaţa.

Să dea Bunul Dumnezeu ca şi noi, păcătoşii, cînd ne ispiteşte satana cu orice fel de păcat, să ne ridicăm privirea la Cel ce vede toate şi, fiind îngrădiţi cu frica de Dumnezeu, să părăsim păcatele ca să moştenim viaţa veşnică. AMIN !

PREDICA
DESPRE DREAPTA SOCOTEALĂ

„Toate cele peste măsură sînt de la draci" (*Pateric*, cap. 25, *Despre socotinţă*, p. 158).

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

La începutul acestei cărţi mi s-a părut de folos a vorbi despre darul deosebirii, adică despre dreapta socoteală, care este podoaba faptelor bune, după cel ce a zis că „pe tot lucrul îl împodobeşte măsura. Căci cele fără de măsură, chiar de se socotesc a fi bune, întru vătămare se mută" (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 1, Mănăstirea Neamţ, ed. 1819, p. 28). Şi chiar dacă eu, leneşul şi neiscusitul întru toate cele bune, nici cu vîrful degetului nu m-am atins prin lucrare, de această mare bunătate a dreptei socoteli, totuşi m-am gîndit că uneori şi un orb poate fi de folos, atunci cînd va ţine în mîna sa o lumină aprinsă pentru cei ce văd. Cu această nădejde mîngîindu-mă, am vrut să slujesc celor ce călătoresc pe această cărare spre cer şi prin ale căror sfinte rugăciuni nădăjduiesc şi eu, nevrednicul, să fiu miluit de Mîntuitorul nostru în ziua cea mare a Judecăţii de apoi. Scopul pentru care am vrut să amintesc monahilor şi creştinilor despre dreapta socoteală, a fost acela de a le face cunoscută, de la început, această împărăteasă a faptelor bune, pentru a nu uita de această sare care îndulceşte jertfa ostenelilor şi care o fac a fi bineprimită şi plăcută lui Dumnezeu. Căci fără de această sare duhovnicească, după cum spuneam mai sus, toate cele bune se strică şi întru vătămare se mută.

Dumnezeiasca Scriptură şi Sfinţii Părinţi numesc dreapta

socoteală „soare" (Efeseni 4, 26; Sfîntul Casian Romanul, *Filocalia,* vol. 1, p. 131). În alt loc, Sfînta Scriptură o numeşte cîrmă a vieţii şi sfat, zicînd: *Cei ce nu au cîrmuire, cad ca frunzele; Mîntuirea stă întru mult sfat* (Proverbe 11, 14); *Sfatul bun te va păzi* (Proverbe 2, 11). Sfîntul Antonie o arată a fi cea mai mare dintre toate faptele bune şi o numeşte „ochi şí luminător al sufletului" (Sfîntul Casian Romanul, *Filocalia,* vol. 1). Alţii i-au zis „izvorul, rădăcina, capul şí legătura tuturor virtuţilor". Sfîntul Petru Damaschin o numeşte „Lumina care arată celui ce o are" (*Filocalia,* vol. 5, p. 123). De asemenea şi unii înţelepţi profani, vorbind despre dreapta socoteală, au spus: „Perfecţiunea este măsura în toate", adică acea rară ştiinţă de a acorda fiecărui lucru şi fiecărui act din viaţă însemnătatea cuvenită — după măsura valorii lui — şi de a nu amesteca lucrurile mărunte cu cele de preţ. Tot ei au mai numit-o „ştiinţa desăvîrşirii".

Prin ce fapte bune ajunge omul să cîştige această împărăteasă a virtuţilor ? Despre acest lucru Sfinţii Părinţi ne spun că „nepătimirea naşte dreapta socoteală" (Sfîntul Maxim Mărturisitorul, *Filocalia,* vol. 2, p. 59). Acelaşi sfînt zice că „mintea deprinsă cu făptuirea înaintează în dreapta socoteală" (Sfîntul Maxim Mărturisitorul, *Filocalia,* vol. 2 p. 59). Avva Serapion spune că „darul deosebirii (dreptei socoteli) îl cîştigă omul atunci cînd nu va crede părerii sale, ci va urma în toate învăţăturii Părinţilor celor iscusiţi (Sfîntul Casian Romanul, *Filocalia,* vol. 1, p. 136). Avva Moise spune aproape acelaşi lucru ca Avva Serapion despre dreapta socoteală: „Dreapta socoteală nu se cîştigă decît prin smerenie, care ne face să arătăm Părinţilor nu numai faptele, ci şi gîndurile noastre şi să nu ne încredem în părerea noastră nicidecum; ci în toate să urmăm povăţuirile bătrînilor şi să credem că este bun ceea ce vor socoti ei ca atare. Aceasta nu numai că face pe monah să rămînă neabătut de la calea cea dreaptă, prin discernămîntul adevărat, ci îl şi păzeşte nevătămat de toate cursele diavolului" (Idem, p. 135). La fel cu Avva Moise, dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul spune că „din ascultare se naşte smerenia; iar din smerenie, dreapta socoteală" (*Scara,* Cuv. 4, p. ţ3). Sfîntul Isaac Sirul, arătînd valoarea dreptei socoteli, zice că „lucrarea cea cu măsură, cu osteneală şi cu statornicie petrecătoare este cea mai de preţ" (Cuv. 55, p. 259).

Părinţilor şi fraţi creştini,

Pînă aici am adunat cîteva mărturii din Sfînta Scriptură şi de la Sfinţii Părinţi despre *numirile dreptei socoteli*, precum şi despre virtuţile din care se naşte această minunată şi cuprinzătoare faptă bună. În continuare vom arăta cîte ceva despre felul cum trebuie să se folosească cineva de dreapta judecată, în lucrarea tuturor faptelor bune.

Pentru a înţelege mai clar cele ce se vor arăta, trebuie să cunoaştem că sufletul are trei părţi: partea raţională, partea mînioasă şi partea poftitoare, pentru a le putea da lucrarea cuvenită. De asemenea, trebuie să avem grijă şi de cele necesare trupului nostru. Felul în care trebuie să chivernisim, cu dreaptă socoteală, cele trei părţi ale sufletului şi trupului nostru ni-l arată dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul, zicînd: „De vrei să fii drept, dă fiecărei părţi din tine, adică sufletului şi trupului, cele de care sînt vrednice. Părţii raţionale a sufletului dă-i citiri, vederi duhovniceşti şi rugăciuni; iuţimii dă-i dragoste duhovnicească ce se opune urii; părţii poftitoare dă-i cumpătare şi înfrînare, iar trupului, hrană şi îmbrăcăminte, atît cît îi sînt de trebuinţă" (*Filocalia*, vol. 2, a 4-a sută a capetelor despre dragoste, Cuv. 44, p. 105-106).

De mare grijă avem nevoie pentru a întrebuinţa în orice loc şi timp dreapta socoteală în vorbire, deoarece, după mărturia Sfintei Scripturi, *moartea şi viaţa sînt în mîna limbii, iar cei ce îşi stăpînesc limba vor mînca roadele ei* (Proverbe 18, 21). Să ţinem seama de dreapta socoteală atunci cînd avem de vorbit mai mult, deoarece *din multă vorbă nu vom putea scăpa de păcat* (Proverbe 10, 19) şi *cursă tare sînt omului buzele lui şi se prinde cu cuvintele gurii sale* (Proverbe 6, 2). Dumnezeiasca Scriptură, arătînd marele folos pe care-l dobîndeşte omul din paza cuvintelor sale, zice : *Cel ce îşi păzeşte gura sa, îşi păzeşte sufletul* (Proverbe 13, 3). Iar dumnezeiescul Apostol Iacov, arătînd cît de mare este valoarea dreptei socoteli în cuvînt, zice: *De nu greşeşte cineva în cuvînt, acela este bărbat desăvîrşit, puternic a-şi înfrîna şi tot trupul* (Iacov 3, 2). Sfîntul Ioan Scărarul, arătînd că de multe ori slava deşartă îndeamnă pe om la vorbă multă, zice: *Multa vorbire este scaun al slavei deşarte* (*Scara*, Cuv. 11, C. 2, p. 77), iar Sfîntul Talasie zice: *Cînd vorbeşti, alege din cele cinci feluri de vorbire numai trei, de al patrulea nu te folosi des, iar de al cincilea fugi* (*Filocalia*, vol. 4, Despre dragoste, înfrînare şi vieţuirea cea după minte către Pavel prezviterul, suta întîi, C. 69, p. 8). Clement Vlemide arată

cele cinci feluri de vorbire: *numire,* cînd numim pe cineva; *întrebare,* cînd întrebăm pe cineva; *rugare,* cu care ne rugăm de cineva; *hotărîtor,* cînd hotărîm şi vorbim în mod sigur şi *poruncitor,* cînd poruncim în mod autoritar. El zice: „Foloseşte în vorbirea ta numai primele trei, iar modul hotărîtor şi poruncitor nu-l folosi" (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut,* Cap. 24, p. 67).

Ca şi în vorbire, şi în tăcere ne trebuie dreaptă socoteală. Cu toate că această faptă bună este de mare folos celui ce se nevoieşte pentru mîntuirea sufletului său, uneori însă, de nu o vom face cu dreaptă socoteală şi bună cuviinţă, ne poate aduce pagubă şi păcat. Dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul zice că „tăcerea este ajutătoare în lucrurile cele bune, mai înaltă decît toate lucrurile vieţii monahale" (Cuv. 34, p. 220); „tăcerea este taină a veacului viitor" (Scrisoarea a 4-a către Sfîntul Simeon de la muntele Minunat, p. 416). Apoi, arătînd şi pricinile pentru care cineva tace, zice: „Pentru trei lucruri tace cineva: pentru slava oamenilor, pentru ferbinţeală şi rîvna faptei celei bune sau pentru că are convorbire tainică cu Dumnezeu şi de aceea mintea lui este atrasă de tăcere" (Cuv. 26, p. 171). Apoi, zice: „Nimic nu răceşte focul care vine de la Sfîntul Duh în inima monahului, spre sfinţenia sufletului, ca vieţuirea împreună şi multa vorbire, în afară de cea cu fiii tainelor lui Dumnezeu, care sporeşte cunoştinţa şi ne apropie de El. Că o vorbire ca aceasta deşteaptă sufletul către viaţă şi dezrădăcinează patimile, iar gîndurile cele urîte le alină mai mult decît toate faptele cele bune. Să nu-ţi cîştigi prieteni, nici împreună tăinuitori, decît numai pe unii ca aceştia pentru ca să nu se poticnească sufletul tău şi să te abaţi din calea Domnului" (Cuv. 43, p. 215-216). Iar Sfîntul Varsanufie zice că *tăcerea întru cunoştinţă, cu dreaptă socoteală, este mai înaltă decît teologia.*

De aceea, fiecare să-şi cerceteze gîndurile care îi vin în inimă, căci multora dintre ele nu este bine a le da drumul să iasă din gură. Sfîntul Isaac Sirul, arătînd că nu se cade celui nesporit în lucrare să vorbească, zice: „Dacă nu ai lucruri, nu vorbi despre fapta bună" (Cuv. 56, p. 269); iar Sfîntul Ioan Scărarul zice că „cel ce este prieten al tăcerii se apropie de Dumnezeu şi, vorbind cu El în taină, se luminează de la Dînsul" (*Scara,* Cuv. 5, p. 77). De asemenea, Sfîntul Nicodim Aghioritul zice: *Deprinde-te a tăcea, chiar acolo unde nu e rău să vorbeşti; numai să nu fie tăcerea ta pricină de vătămare duhovnicească, ţie şi celorlalţi* (*Războiul nevăzut,* Cap. 23, p. 66). O cumpănă foarte folositoare între vorbire şi tăcerea cea cu dreaptă

socoteală, ne-o arată dumnezeiescul Părinte Pimen cel Mare, Egipteanul, zicînd: *Cel ce vorbește pentru Dumnezeu, bine face; iar cel ce tace pentru Dumnezeu, asemenea (Pateric,* litera P, p. 62).

Să însemnăm puține cuvinte și despre înfrînare căci și ea, de nu va fi condusă de dreapta socoteală, ne va aduce mai mare pagubă decît folos, pentru mîntuirea sufletului nostru.. Zice Sfîntul Vasile și alți Sfinți Părinți: „Cîtă deosebire are arama de fier și fierul de vreascuri, atîta deosebire se află între alcătuirea unui trup și al altuia" (Vechile reguli monahale, Regula a 19-a despre viața de obște, p. 361). Atunci oricine poate înțelege că nu se potrivește înfrînarea de la mîncare, băutură și somn la toți, deopotrivă; ci, după starea și puterea fiecăruia în parte. Acest lucru îl arată tot Sfîntul Vasile cel Mare, zicînd: „Înfrînarea trebuie să se măsoare pentru fiecare, potrivit cu puterile trupului său" *(Ibidem).* Apoi adaugă: *Fiecărui monah și credincios să-i hotărască duhovnicul lui măsura la hrană, la băutură și la somn și numai duhovnicul poate dezlega să mănînce sau să doarmă mai mult sau mai puțin* (Idem, p. 312).

Noi trebuie să avem dreaptă socoteală nu numai în gîndire, vorbire, tăcere, mîncare, băutură și somn, ci și în toate ostenelile trupești (metaniile, privegherea, greutatea ascultărilor, ș. a.). De aceea, dumnezeieștii Părinți ne sfătuiesc a ne sili în toate să cîștigăm dreapta socoteală, zicînd: „Sîntem datori, deci, să dobîndim cu toată puterea și cu toată sîrguința, darul deosebirii, care ne va putea păzi nevătămați de întinderea peste măsură spre amîndouă părțile. Căci despre amîndouă zic părinții că sînt la fel de vătămătoare, atît întinderea peste măsură a postului, cît și săturarea pîntecelui; atît privegherea peste măsură, cît și săturarea de somn și, la fel, toate trecerile peste măsură. Am cunoscut pe unii care n-au fost biruiți de îmbuibarea pîntecelui, dar au fost doborîți de postul peste măsură și s-au rostogolit spre aceeași patimă a îmbuibării pîntecelui, din slăbirea ce le-a venit în urma postirii fără măsură. Îmi aduc aminte că și eu am pătimit una ca aceasta. Așa de mult mă înfrînam, încît uitam de trebuința hranei pînă și două și trei zile și nicidecum n-aș fi dorit hrană, de nu m-ar fi îndemnat alții să mănînc. Și iarăși, din uneltirea diavolului, așa fugise somnul de la mine încît, foarte multe nopți de-a rîndul, rămîneam nedormit și rugam pe Dumnezeu să-mi facă parte și mie de puțin somn. Mai greu m-am primejduit din pricina nemîncării și a privegherii peste măsură, decît din pricina îmbuibării pîntecelui și a somnului mult" (Sfîntul Casian Romanul, *Filocalia,* vol. 1, Cuvînt

plin de mult folos... p. 140-141). Alt sfînt zice: „Precum trupul îngreuiat de mulţimea mîncărurilor face mintea molatică şi greoaie, tot aşa, cînd a slăbit de prea multă înfrînare, face partea contemplativă a sufletului posomorîtă şi neiubitoare de cunoştinţă. Deci, mîncărurile trebuie să se potrivească cu starea trupului" (Sfîntul Diadoh al Foticeei, Cuvînt ascetic despre viaţa monahală, despre cunoştinţă şi despre dreapta socoteală duhovnicească, C. 45, p. 352). Iar Sfîntul Isaac zice: „Cînd vei sili trupul cel neputincios spre lucruri peste puterea lui, vei pune întunecare peste întunecare în sufletul tău şi vei aduce, mai degrabă, tulburare asupra lui" (Cuv. 73, p. 335).

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

După cum vedem din mărturiile de mai sus, ale Sfintei Scripturi şi ale Sfinţilor Părinţi, mare nevoie avem, noi monahii şi toţi creştinii, de a afla calea de mijloc care duce pe om la mîntuirea sufletului său. Să ne rugăm Prea Bunului şi Prea Înduratului nostru Mîntuitor şi Prea Sfintei Sale Maici, ocrotitoarea şi mijlocitoarea noastră către El, să ne ajute şi nouă, celor neputincioşi şi nevrednici, să dobîndim — măcar cît de puţin — darul deosebirii (dreptei socoteli), spre a nu ne abate, nici spre dreapta, nici spre stînga, în toate faptele noastre trupeşti şi sufleteşti. De aceea, în toată vremea ne trebuie mare grijă şi atenţie. Acest lucru îl adevereşte dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, zicînd: „La tot pasul care-l faci, cercetează-te de umbli în calea cea dreaptă, sau te-ai abătut pe vreo cărare greşită" (Cuv. 12, p. 73). Închei smeritul meu cuvînt despre dreapta socoteală şi vă rog să mijlociţi pentru mine, ca mila Domnului să-mi ajute şi mie să pun început bun. AMIN !

PREDICĂ
DESPRE NEVOINȚA ȘI LUPTA DUHOVNICEASCĂ A MONAHILOR ȘI CREȘTINILOR

„Mulți sînt cei ce se luptă cu mine de la înălțime"
(Psalm 55, 2).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Știm cu toții, din Sfînta Scriptură, că viața omului pe pămînt este o luptă și o ispită (Iov, 7, 1). De aceea, și Sfîntul Apostol Pavel, avînd în vedere tocmai acest război duhovnicesc, îndeamnă pe ucenicul său Timotei la această nevoință și luptă, zicîndu-i: *Luptă-te lupta cea bună a credinței, cucerește viața veșnică la care ai fost chemat...* (I Timotei 6, 12), iar în alt loc, înarmîndu-l pentru lupta duhovnicească, îi zice: *Pătimește ca un bun viteaz al lui Hristos. Nimeni, ostaș fiind, nu se amestecă cu lucrurile lumești, ca voievodului să fie plăcut* (II Timotei 2, 3-4). Apoi, arătîndu-i că nu orice luptă și nevoință este bună, ci numai aceea care se face după legea lui Dumnezeu, îi zice : *De se va lupta cineva, nu se încununează de nu se va lupta după lege* (II Timotei 2, 5).

De asemenea, Sfîntul Apostol Pavel ne arată și împotriva cui ducem războiul nostru, zicînd: *Lupta noastră nu este împotriva trupului și a sîngelui; ci împotriva începătoriilor și a domniilor, a stăpînitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății, răspîndite în văzduh* (Efeseni 6, 12). Dar nebiruitul ostaș al lui Hristos Iisus, dumnezeiescul Apostol Pavel, nu numai că ne arată cum să ne luptăm și împotriva cui, ci, totodată, ne arată și care sînt armele duhovnicești cu care trebuie să se îmbrace orice luptător duhovnicesc care se luptă pentru sufletul său, și ne îndeamnă a lua aceste arme, astfel : *Drept aceea, luați toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotrivă în ziua cea rea, și toate biruindu-le, să rămîneți în*

picioare (Efeseni 6, 13). Apoi, arată şi felul cum trebuie să purtăm aceste arme: *Încingîndu-vă mijlocul vostru cu adevărul şi îmbrăcîndu-vă cu platoşa dreptăţii* (Efeseni 6, 14). Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul ne sfătuieşte ca, la armele duhovniceşti ale adevărului şi dreptăţii, să adăugăm şi pe cea a dragostei, zicîndu-ne: „În loc de brîu, să ne încingem cu dragostea cea desăvîrşită către Dumnezeu şi către aproapele, căci dragostea ne ajută să nu ne împiedicăm. Deoarece dragostea îndelung rabdă, se milostiveşte, dragostea nu pizmuieşte, dragostea nu se semeţeşte, nu se trufeşte, nu se poartă cu necuviinţă, nu caută ale sale, nu se aprinde de mînie, nu gîndeşte răul, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduieşte, toate la rabdă. *Dragostea niciodată nu cade* (I Corinteni 13, 4-8). (Cuvînt către monahi pentru toată întrarmarea, tom. 3, p. 267).

Iubiţi credincioşi,

Altă armă duhovnicească şi datorie a luptătorului lui Hristos este de a se încălţa *întru gătirea Evangheliei păcii* (Efeseni 6, 15). Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul, arătînd că această încălţăminte duhovnicească este smerenia, spune „În loc de încălţăminte să-ţi cîştigi, o monahule, smerita cugetare, căci precum încălţămintea se calcă de toţi, tot aşa şi cel ce are smerita cugetare, se sîrguieşte să fie călcat în picioare de toţi... Căci şi fericitul David pe aceasta cîştigînd-o, zice: *Eu sînt vierme şi nu om* (Psalm 21, 6). Fiindcă şi Dumnezeu se apropie de cel smerit, după cum spune Scriptura: *Cel ce locuieşte întru cele înalte şi spre cele smerite priveşte* (Psalm 112, 5-6), (Idem p. 286). Dumnezeu, prin Proorocul Isaia, zice: *Spre cine voi căuta, decît numai spre cel smerit şi blînd şi care ţine de cuvintele Mele* (Isaia 66, 2). De asemenea, Mîntuitorul, în prima fericire, îi fericeşte pe cei smeriţi, zicînd: *Fericiţi cei săraci cu duhul, că acelora este împărăţia cerurilor* (Matei 5, 3). Iar săraci cu duhul sînt cei smeriţi, care totdeauna se socotesc săraci de toată fapta bună, chiar dacă le-ar avea pe toate cele bune.

O altă armă duhovnicească de care are mare nevoie ostaşul cel duhovnicesc este pavăza credinţei, pe care Sfîntul Apostol Pavel ne îndeamnă să o luăm, zicînd: *În toate luaţi pavăza credinţei, cu care veţi putea stinge toate săgeţile cele aprinse ale vicleanului* (Efeseni 6, 16; I Tesaloniceni 5, 8). Pavăza sau platoşa erau cămaşa de zale sau armura cu care, în vechime, ostaşii cei trupeşti se îmbrăcau de sus pînă jos în vremea luptelor. Iar pavăza şi platoşa cu care trebuie să se îmbrace ostaşii du-

hovniceşti este credinţa. Pentru ca să ne fie credinţa adevărată platoşă duhovnicească, ea trebuie să fie nedespărţită de dragoste (Efeseni 6, 22; I Tesaloniceni 5, 8; I Timotei 1, 14; II Timotei 1, 13; I Ioan 3, 25; 5, 1); să fie nu numai cunoscătoare, ci şi lucrătoare, adică să se lucreze prin dragoste (Galateni 5, 6; I Tesaloniceni 1, 3; I Timotei 1, 5; Tit 3, 15); să fie din inimă (Faptele Apostolilor 8, 37; Romani 10, 9-10); să se arate din fapte (Iacov 2, 21-25), deoarece *credinţa fără fapte este moartă* (Iacov 2, 26) şi nu poate mîntui pe nimeni (Iacov 2, 14). Credinţa fără fapte este o credinţă asemenea cu a diavolilor, care cred în Dumnezeu şi se cutremură de El, dar nu vor să facă fapte bune (Iacov 2, 19; Matei 8, 29; Marcu 1, 24). De asemenea, credinţa trebuie să fie dreaptă, deoarece Sfîntul Apostol Pavel zice: *Pace pentru cei ce vor umbla cu dreptarul acesta* (II Timotei 1, 13), adică cu dreapta credinţă. Credinţa trebuie să fie nefăţarnică şi sinceră (I Timotei 1, 5; II Timotei 1, 5; Matei 15, 8; Marcu 7, 6). În sfîrşit, credinţa trebuie să fie fierbinte şi nu rece sau numai căldicică (Apocalipsa 3, 16; Daniel 5, 27). Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul spune despre credinţa cea fierbinte că este platoşă duhovnicească, zicînd: „În loc de platoşă ia asupra ta credinţa ca un grăunte de muştar către Treimea cea nedespărţită. Căci grăuntele de muştar este cu totul rotund şi nu are despicătură sau vreun unghi, ci este cu totul rotund ca şi cum ar fierbe. Pe aceasta, după ce a cîştigat-o Petru, verhovnicul Apostolilor, şi pe Hristos L-a mărturisit că este Fiul lui Dumnezeu Celui viu şi cheile Împărăţiei cerului de la El a primit (Matei 16, 16-19). Apoi adaugă: „Pe aceasta cîştig-o, fratele meu, şi fă-te întreg şi deplin în credinţă, împlinind poruncile Mîntuitorului nostru, ca şi tu să auzi de la Dînsul: *Bine slugă bună şi credincioasă, intră în bucuria Domnului tău* (Matei 25, 23). L-a numit bun pentru lucrurile sale cele bune şi credincios pentru credinţa sa cea fierbinte şi lucrătoare" (Cuvînt înainte..., p. 267).

Ostaşul cel duhovnicesc al lui Hristos trebuie, de asemenea, să ia *coiful mîntuirii* şi *sabia duhului* care este cuvîntul lui Dumnezeu (Efeseni 6, 17). Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul tîlcuieşte coiful ca fiind nădejdea veşnicelor bunătăţi, zicînd: „În loc de coif, cîştigaţi nădejdea bunătăţilor celor ce vor fi, pe care *ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit* (I Corinteni 2, 9). Căci această nădejde îţi va da ţie mare mîngîiere întru pătimire şi necazuri" *(Ibidem)*. „Iar în loc de pavăză — spune în continuare Sfîntul Efrem — ostaşul lui Hristos trebuie să se îngrădească cu Sfînta Cruce, pecetluindu-şi cu dînsa toate mădularele sale şi inima. Şi nu

numai inima să-şi pecetluiască, ci şi gîndurile, sîrguindu-se ca intrarea şi ieşirea sa şi toate cîte le va trece să le pecetluiască, zicînd: În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh. Căci foarte tare este arma aceasta şi nimeni din cei ce o poartă cu credinţă nu se va vătăma de ceva. Căci dacă celui ce poartă pecetea împăratului pămîntesc nimeni nu poate să-i facă rău, cu cît mai mult noi, care vom purta pecetea Împăratului ceresc, de nimeni nu ne vom teme. Deci, monahul şi tot creştinul să folosească totdeauna această armă, căci stă împotriva săgeţilor nevăzuţilor vrăjmaşi" (Idem, p. 269).

În loc de arc, ostaşii lui Hristos trebuie să-şi întindă adesea mîinile la rugăciune, după cum este scris: *Şi ai pus arc de aramă în braţele mele* (Psalm 17, 37), căci rugăciunea făcută întru cunoştinţă şi din inimă este arc de aramă, precum este săgeata cea aruncată drept la ţintă de cel ce şi-a întins arcul său. Iar dacă în vremea rugăciunii vom lăsa gîndurile noastre să se risipească, vom fi asemenea cu arcaşul cel orb şi neiscusit care, dacă va întinde arcul său — din cauza vederii lui slabe şi a neiscusinţei sale — aruncă săgeţile fără folos, în vînt şi nu poate lovi pe potrivnicul său sau pe fiara care voieşte să-l atace. Deci, atît monahul cît şi creştinul sînt datori să cunoască şi acest meşteşug al satanei, care, în vremea rugăciunii, caută să îi arunce gîndurile în nemărginire şi la lucrurile cele deşarte ale veacului de acum, spre a nu-l lăsa să se roage lui Dumnezeu.

În loc de sabie, atît monahul cît şi creştinul care se luptă pentru mîntuirea lor trebuie să aibă frica de Dumnezeu, care taie pofta cea rea ca o sabie cu două tăişuri. Deci, ni se cade să ne aducem aminte de înfricoşata zi a Judecăţii, cînd *cerurile cu sunet vor trece, stihiile, arzînd, se vor strica, iar pămîntul şi toate cele de pe el se vor arde cu foc* (II Petru 3, 10); cînd *soarele se va întuneca şi luna nu îşi va da lumina sa şi stelele vor cădea din cer* (Matei 24, 29); cînd *se va arăta Fiul Omului, venind pe norii cerului, cu putere şi cu slavă multă* (Matei 24, 30). Atunci, odată cu apariţia mulţimilor nenumărate de îngeri, se va auzi glasul trîmbiţelor, iar înaintea Lui focul va alerga ca să ardă lumea; cînd vor fi cutremure înfricoşate şi trăsnete care niciodată nu s-au mai făcut, încît şi „puterile cerului se vor zgudui" (Matei 24, 29).

În loc de trîmbiţă, ostaşii duhovniceşti, care sînt monahii şi creştinii, se cade să aibă dumnezeieştile Scripturi, fiindcă precum trîmbiţa, răsunînd, adună pe ostaşi, tot astfel şi dumnezeieştile Scripturi, strigînd către noi, adună gîndurile noastre, căci ele sînt ca nişte ostaşi care bat război împotriva vrăjmaşi-

lor împăratului (Psalm 20, 7-8). Precum trîmbiţa, răsunînd în vreme de război, deşteaptă curajul vitejilor spre luptă împotriva potrivnicilor, tot astfel şi dumnezeieştile Scripturi deşteaptă rîvna luptătorilor duhovniceşti pentru lupta cea bună împotriva patimilor şi pentru nevoinţa şi lucrarea faptelor bune. Pentru aceasta, ni se cade totdeauna să ne trezim cu întemeiere şi cu multă sîrguinţă să ne lipim de citirea Sfintelor şi dumnezeieştilor Scripturi, care ne deşteaptă şi ne învaţă cum să ne luptăm pentru a scăpa de patimi şi de cursele vrăjmaşilor celor nevăzuţi. Citirea dumnezeieştilor Scripturi are darul de a ne aduna mintea care mereu se risipeşte şi rătăceşte la cele deşarte şi nefolositoare. De aceea a zis şi dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul: „În vremea în care mintea ta este risipită, să petreci mai mult în citire decît în rugăciune" şi: „Cinsteşte citirea, de este cu putinţă, mai mult decît privegherea, că aceasta se face izvor al rugăciunii curate" (Cuv. 34, p. 174). Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul spune că, pe lîngă alte bunătăţi, citirea dumnezeieştilor Scripturi ne învaţă şi cunoştinţa de Dumnezeu, după mărturia proorocului David: *Înţelepţiţi-vă şi cunoaşteţi că Eu sînt Dumnezeu* (Psalm 45, 10).

Ni se cuvine, deci, fraţilor, să zăbovim mult în citirea dumnezeieştilor Scripturi şi în rugăciuni, căci de cîte ori vom vorbi cu Dumnezeu prin ele, de atîtea ori ni se sfinţeşte sufletul şi duhul. Trebuie să luăm aminte, cînd citim, să nu ne împiedice vrăjmaşul, aducînd asupra noastră trîndăvie sau ispitindu-ne şi zicînd către noi: „Fă întîi cutare şi cutare lucru şi după aceea vei citi!". Să facem asemenea cerbilor însetaţi care aleargă la izvoarele apelor (Psalm 41, 1), adăpîndu-ne din izvoarele cele duhovniceşti ale Sfintelor Scripturi şi din ele să ne răcorim limbile, minţile, inimile şi sufletele noastre cele arse de văpaia patimilor şi care înseteză de „Dumnezeul cel tare şi viu" (Psalm 41, 2). Cînd citim, să nu ne mulţumim numai să trecem filele cărţii, ci să cugetăm la cele citite şi să ascundem în inimi cuvintele lui Dumnezeu din Scriptură, ca prin ele să ne păzim a-I greşi, după mărturia ce zice: *Întru inima mea am ascuns cuvintele Tale, ca să nu greşesc Ţie* (Psalm 118, 11). De asemenea, să nu uităm că prin citirea Sfintelor Scripturi şi prin împlinirea cuvintelor lui Dumnezeu putem să ne îndreptăm viaţa pe calea poruncilor Lui, după cum scrie în Psalmi: *Prin ce-şi va îndrepta tînărul calea sa? Prin păzirea cuvintelor Tale* (Psalm 118, 9).

Fraţii mei, monahi şi creştini, care vă luptaţi pentru mîn-

tuirea sufletelor voastre, este bine să cunoaștem că pe lîngă armele duhovnicești arătate pînă aici, mai avem nevoie și de alte patru asemenea arme.

Prima armă este să nu ne încredem în noi înșine, niciodată, căci Scriptura zice: *Blestemat este omul care se încrede în om și care se reazeamă pe brațele trupului său* (Ieremia 17, 5). Sfîntul Vasile, prin rezemarea de brațele noastre, înțelege „să nu ne încredem niciodată în noi înșine" (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut*, cap. 2). Sfîntul Prooroc Isaia amenință pe cei ce se încred în priceperea lor, zicînd: *Vai de cei ce se socotesc înțelepți în ochii lor* (Isaia 5, 21). Sfîntul Apostol Pavel învață în chip asemănător: *Nu vă socotiți înțelepți* (Romani 12, 16), iar înțeleptul Solomon zice: *Nu vă socotiți că sînteți ceva* (Pilde 3, 7).

Deci, primul lucru necesar în lupta războiului nevăzut este de a ne cunoaște neputința și nimicnicia, căci „cel ce se socotește pe sine nimic — zice Sfîntul Ioan Gură de Aur — acela se cunoaște mai bine decît toți", iar Sfîntul Ioan Damaschin zice: *Nimic nu este mai bine decît a-și cunoaște omul neputința sa (Filocalia,* vol. 5, p. 611).

A doua armă duhovnicească, de mare folos în războiul nevăzut, este nădejdea și încrederea numai în Dumnezeu (Pilde 3, 5). Să avem, deci, încredere numai în Dumnezeu și să strigăm totdeauna către El: *Nu mă lăsa, Doamne, Dumnezeul meu, nu te depărta de la mine. Ia aminte spre ajutorul meu, Doamne al mîntuirii mele* (Psalm 37, 21). Această încredere desăvîrșită a noastră numai în Dumnezeu se bazează pe patru motive bine întemeiate și anume:

— ne încredem într-un Dumnezeu, Care, fiind Atotputernic, ne poate da tot ce știe că ne este de folos și ne poate ajuta oricînd și oriunde;

— ne încredem într-un Dumnezeu preaînțelept, Care are știință nemăsurată (Psalm 140, 5), căci El cunoaște — fie chiar și cele mai înalte desăvîrșiri — și, prin urmare, știe ce ne este de folos;

— ne încredem într-un Dumnezeu nemăsurat de bun, avînd o dragoste negrăită și fiind întotdeauna gata să ne ajute;

— oricine nădăjduiește în Dumnezeu, nu se rușinează (Psalm 21, 5; Romani 5, 5; Filipeni 1, 20), are mîntuire de la Domnul și nu greșește, după mărturia Sfintei Scripturi care zice: *Mîntui-va Domnul sufletele robilor Săi și nu vor greși toți cei ce nădăjduiesc spre Dînsul* (Psalm 33, 22).

A treia armă duhovnicească este răbdarea, de care avem multă nevoie în lupta noastră, după cum zice în Scriptură: *În lupta aceasta grea și mare aveți trebuință de răbdare* (Evrei 10, 36; Iacov 1, 4; 5, 8).

Ultima armă duhovnicească este rugăciunea neîncetată (I Tesaloniceni 5, 17).

Dar fiindcă lupta ce o ducem împotriva trupului (Romani 7, 24-25; Galateni 5, 24); a lumii (Romani 8, 27; I Ioan 4, 4; 5, 5); a diavolului (Romani 16, 20; I Ioan 2, 13-14; Apocalipsa 2, 1) și a morții (Isaia 26, 19; I Corinteni 15, 54-55) este o luptă nevăzută și interioară, este bine să știm de care virtuți avem nevoie pentru paza cea dinăuntru. Dumnezeiescul Părinte și marele dascăl al trezviei, Sfîntul Isihie Sinaitul spune despre aceasta: „Cel ce se luptă înăuntru trebuie să aibă permanent: smerenie, atenție deplină, împotrivire și rugăciune. Smerenie — fiindcă se luptă cu dracii cei mîndri, potrivnici smereniei și pentru ca să aibă în mîna inimii ajutorul lui Hristos, pentru că Hristos urăște pe cei mîndri. Atenție — ca să-și facă inima pururea fără nici un gînd, chiar bun dacă ar părea. Împotrivire — pentru că atunci cînd va cunoaște cu agerime pe cel ce vine, îndată să se opună cu mînie celui viclean. *Și voi răspunde* — zice — *celor ce mă ocărăsc* (Psalm 118, 42); *Oare nu lui Dumnezeu se va supune sufletul meu?* (Psalm 61, 1). Rugăciune — ca, îndată după împotrivire, să strige către Hristos, într-un suspin negrăit, și atunci, cel ce se luptă, va vedea pe vrăjmaș risipindu-se prin numele cel sfînt al lui Hristos, ca praful de vînt sau ca fumul ce se mistuie, împreună cu nălucirile lui". Iar în continuare, zice despre rugăciune: „Cel ce nu are rugăciune curată, fără gînduri, nu are armă pentru luptă. Iar rugăciune numesc pe aceea care se lucrează necontenit în adîncurile sufletului ca, prin chemarea lui Iisus, vrăjmașul ce se luptă în ascuns să fie biciuit și ars" (*Filocalia*, vol. 1, Cap. 4, 20 și 21, p. 46).

Iubiți frați, monahi și creștini,

Aceste arme arătate mai sus, de care avem nevoie cu toții pînă la ultima suflare, **nu sînt arme trupești, materiale,**

ci sînt arme duhovniceşti şi nevăzute, „puternice înaintea lui Dumnezeu ca să dărîme întăriturile vrăjmaşului" (II Corinteni 10, 3-4). Ele se mai numesc şi „armele luminii" fiindcă prin ele dobîndim lumina cea duhovnicească a Duhului Sfînt, iar prin folosirea neîncetată a lor ne mîntuim şi ne facem părtaşi luminii celei neînserate din veacul viitor.

Fraţii mei, în încheierea acestui cuvînt, pe toţi vă rog cu toată smerenia să nu mă uitaţi pe mine cel păcătos şi neiscusit în războiul nevăzut al minţii, ca prin sfintele voastre rugăciuni să mă trezesc şi eu cîndva din somnul nesimţirii mele şi să vin în urma voastră — a celor care vă luptaţi pentru a lua cununa vieţii veşnice — prin mila Domnului, Dumnezeului şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos şi prin mijlocirea rugăciunilor Prea Sfintei şi Preacurate Maicii Sale. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE ASCULTARE, BINECUVÎNTARE ȘI DESPRE RAI

„Rodul ascultării făcut cu binecuvîntare este smerenia; iar floarea faptei bune pe care tu singur o crezi bună, este mîndrie" (Sfîntul Teodor Studitul, Cuv. 8, p. 79).

Prea Cuvioși Părinți și frați,

Pentru că mi s-a rînduit de Prea Cuviosul Părinte Stareț a vă mai vorbi din cînd în cînd și a ne mai trezi prin cuvînt conștiința la cele duhovnicești, spre a noastră lămurire și mîntuire, în cele ce urmează m-am gîndit să vă vorbesc despre trei lucruri și anume: despre ascultare, despre paza binecuvîntării și despre Rai. Aceste trei au o strînsă legătură între ele și nu se pot aduce la îndeplinire una fără alta. Căci fără ascultare, nimeni nu poate intra în Rai, nici ascultarea fără binecuvîntare nu este deplină și desăvîrșită.

Mai întîi să arătăm ce este ascultarea. Pentru aceasta să ascultăm pe dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, care zice: „Ascultarea este desăvîrșita lepădare a sufletului său arătată prin faptele trupului. Sau, invers, ascultarea este omorîrea mădularelor trupești, pe lîngă o minte trează. Ascultarea este lucrare fără de încercare. Ascultarea este moarte de bunăvoie, viață străină de iscodire, lipsă de mîhnire în fața primejdiilor, călătorie a celor ce dorm. Ascultarea este mormînt al voii proprii și învierea smereniei... Cel ascultător, ca și cel mort, nu vorbește împotrivă și nu discută, fie în cele bune, fie în cele ce par rele, căci pentru toate va răspunde cel care, cu bună cre-

dinţă, i-a omorît sufletul. Ascultarea este părăsirea discuţiei, chiar cînd sînt multe lucruri de discutat" (*Scara*, Cuv. 4).

Dar pentru a ne da seama cît de mare este primejdia, cînd ascultarea este călcată şi nebăgată în seamă şi cît de mare este pedeapsa de la Dumnezeu asupra celor neascultători, se cuvine să ne înălţăm cu mintea întîi în cer şi acolo să vedem cum o treime de îngeri au căzut din slava lui Dumnezeu pentru neascultare şi mîndrie (Apocalipsă 12, 4). Căci, după Sfinţii Părinţi, mîndria nu este altceva decît defăimarea ascultării. Apoi să ne ducem cu mintea în Rai şi vom vedea că, îndată ce porunca ascultării s-a călcat, tot neamul omenesc s-a depărtat de Rai (Facere 3, 23). Peste tot, deci, vedem că unde ascultarea este defăimată, se iveşte tulburare şi dezbinare. De la conducerea unei ţări şi pînă la conducerea unei familii, neascultarea aduce împerecheri, nesupuneri, destrămarea bunei rînduieli în ţară, în societate, în mănăstire, în familie şi oriunde vieţuiesc oameni. Şi după cum neascultarea lucrează moarte (II Tesaloniceni 1, 8-9), prin ascultarea Domnului nostru Iisus Hristos faţă de Tatăl, Care L-a trimis în lume pentru răscumpărarea noastră, viaţa veşnică a intrat în lume (Ioan 3, 16; 3, 36); căci El pentru mîntuirea noastră *S-a făcut ascultător pînă la moarte şi încă moarte de cruce* (Filipeni 2, 8).

Să vedem ce viaţă a ales Mîntuitorul cînd a binevoit să petreacă cu noi, oamenii, pe pămînt pentru mîntuirea noastră. Oare a ales El viaţa stîlpnicească, sau cea pustnicească şi singuratică? Într-adevăr, şi pe aceasta a întemeiat-o, atunci cînd S-a dus în pustie şi a postit 40 de zile şi 40 de nopţi şí a fost ispitit de diavolul (Matei 4, 12). Dar după ce a ieşit la propovăduire şi după ce a ales şi a chemat pe ucenicii Săi, nu i-a trimis în pustie, ci a întemeiat cu ei viaţă de obşte, a petrecut cu Sfinţii ucenici şi Apostoli pînă la moarte, înviere şi preasfînta Sa Înălţare la cer, ca un Părinte preaiubit cu fiii săi. Iar la rîndul lor, dumnezeieştii Săi ucenici şi Apostoli — după pilda dată lor de Mîntuitorul Hristos — au întemeiat viaţă de obşte cu toţi cei ce crezuseră în El, prin propovăduirea lor. Căci, după cum vedem scris la Faptele Apostolilor, *toţi cei ce credeau erau laolaltă şi toate le aveau de obşte şi îşi vindeau pămînturile şi averile lor şi le împărţeau tuturor după cum avea nevoie fiecare* (Faptele Apostolilor 2, 44-45). Şi iarăşi zice: *Iar inima şi sufletul mulţimii celor ce au crezut erau una şi nici unul nu zicea că este al său ceva din averea sa, ci toate le erau de obşte* (Faptele Apostolilor 4, 32).

După pilda Sfinţilor şi dumnezeieştilor Apostoli, mulţi din-

tre Sfinţii şi dumnezeieştii Părinţi, ca: Teodosie, Eftimie, Sava cel Sfinţit, Varsanufie, Avva Dorotei, Hariton Mărturisitorul şi alţi mulţi dintre sfinţi, au întemeiat în Palestina mănăstiri cu viaţă de obşte. Apoi, prin dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul şi Ioan Raiteanul, au strălucit la Muntele Sinai şi în Rait lavre cu mulţi monahi, trăind în viaţa de obşte. De asemenea, Sfîntul Pahomie, în Egipt; Sfîntul Vasile, în Cezareea Capadociei; Sfîntul Teodor Studitul, în Constantinopol şi Sfîntul Atanasie, în Athos; precum şi Prea Cuvioşii Părinţi Antonie şi Teodosie, în marea lavră Pecerska din Kiev, au întemeiat viaţă cu rînduială strict obştească. Apoi încă mulţi alţii, pe care nu-i mai pomenim, au întemeiat lavre şi mănăstiri cu viaţă de obşte, unde mii şi zeci de mii de monahi s-au mîntuit prin sfînta ascultare.

Dar, fiindcă despre ascultare ne este cuvîntul, este bine să arătăm cîteva pilde de adevărată ascultare, spre folosul nostru de obşte.

Scrie în Pateric despre Cuviosul Părintele nostru Ioan Colov, pe cînd era frate începător, că a mers odată la un bătrîn egiptean şi, intrînd ucenic la el, acela l-a încercat spre a vedea dacă are ascultare desăvîrşită. Astfel, luînd un lemn uscat, bătrînul l-a răsădit în pămînt şi a zis către fericitul său ucenic: „Frate Ioane, în fiecare zi să adăpi acest lemn cu cîte un ulcior de apă, pînă ce va face roade". Şi era apa departe de dînşii, aşa încît se ducea ucenicul de cu seară şi venea dimineaţa; iar după trei ani, a înverzit şi a înflorit lemnul, apoi a făcut roadă Şi, luînd bătrînul rodul lui, l-a dus la biserică, zicînd: „Fraţilor, luaţi şi mîncaţi din rodul ascultării" (*Pateric*, litera I, Bucureşti, 1828).

Iarăşi citim în Pateric că Avva Siluan avea în schit un ucenic cu numele Marcu, fiind foarte ascultător; el era scriitor bun şi îl iubea mult bătrînul pentru ascultarea lui desăvîrşită. Mai avea stareţul încă şi alţi ucenici în număr de unsprezece, care se supărau pentru că bătrînul îl iubea pe acela mai mult decît pe dînşii. Auzind aceasta bătrînii din schit, au venit într-una din zile la el, spunîndu-i că sînt nemulţumiţi fiindcă nu-i iubeşte pe toţi deopotrivă. Iar el, luîndu-i pe ei, a ieşit şi a bătut la uşa fiecăruia dintre fraţi, zicînd: „Frate cutare, vino că îmi trebuieşti!". Dar nici unul dintre ei nu i-a urmat îndată. Apoi, venind la chilia lui Marcu, au bătut la uşă, zicînd: „Marcule!", iar el, auzind glasul bătrînului, îndată a ieşit şi Avva l-a trimis la o ascultare, zicînd apoi către bătrîni: „Unde sînt ceilalţi fraţi, părinţilor?". Intrînd în chilia lui, au găsit deschis caietul pe care Marcu scria şi au văzut că tocmai începuse să facă litera O, dar,

auzind pe bătrînul, nu a mai întors condeiul ca să termine litera începută. Deci, au văzut aceasta bătrînii și s-au folosit mult și apoi au zis către Avva Siluan: „Cu adevărat, pe care îl iubești tu, Avvo, și noi îl iubim, pentru că și Dumnezeu pe acesta îl iubește".

Voi însemna altă povestire sfîntă despre ascultare. Se vede în cartea Sfîntului Ioan Scărarul că un oarecare bărbat cu numele Isidor — din vrednicia boierească a cetății Alexandriei — a venit la o mănăstire cu viață de obște. Iar fericitul stareț al acestei mănăstiri, fiind un păstor foarte iscusit și văzînd pe acest Isidor că este mîndru, crud și viclean, a zis către el: „Frate, dacă voiești cu adevărat să iei jugul lui Hristos, să știi că mai înainte de toate voiesc să te iscusești întru ascultare". Iar el a zis: „Precum fierul în mîna faurului, așa și eu mă dau pe mine și mă supun ție, prea sfințite părinte". Iar marele povățuitor, bucurîndu-se de această hotărîre a lui, îndată i-a dat loc de nevoință lui Isidor, zicîndu-i: „Frate, voiesc să fii portar la poarta mănăstirii și la tot sufletul ce va intra și va ieși să-i faci metanie, zicîndu-i: Roagă-te pentru mine, părinte, că sînt lunatic".

Ascultîndu-l Isidor pe stareț ca îngerul pe Domnul, după ce a făcut această ascultare șapte ani cu mare răbdare, a voit fericitul stareț să-l numere în sobor cu frații și să-l învrednicească de hirotonie. Iar Isidor, zis „de fier" — căci așa l-au numit pentru ascultarea, smerenia și răbdarea lui — a făcut către păstor multe rugăminți prin Sfîntul Ioan Scărarul și prin alți părinți, ca să-l lase tot acolo, spre a-și săvîrși alergarea sa, dînd a înțelege în chip umbros că sfîrșitul și chemarea lui se apropie. Acest lucru s-a petrecut întocmai căci, lăsîndu-l minunatul său dascăl în aceeași stare și rînduială, după 10 zile, întru adînc de smerenie, s-a dus către Domnul și într-a șaptea zi de la adormirea sa l-a luat către dînsul și pe portarul mănăstirii ; căci îi zisese lui fericitul: „Frate, dacă voi dobîndi îndrăzneală la Dumnezeu, nedespărțit de mine vei fi și acolo foarte degrab". Acest lucru s-a și împlinit, spre mai mare adeverire a ascultării lui celei desăvîrșite și a smereniei prin care a urmat lui Dumnezeu (*Scara*, Cuv. 4, p. 20).

Iată și o altă povestire minunată. În Mănăstirea Sfîntului Ioan Savaitul, din Asia, era un bătrîn lenevos și foarte aspru la fire. Acesta, prin pronia lui Dumnezeu, a dobîndit un ucenic tînăr cu numele Acachie, simplu la obicei, dar înțelept, care atîtea bătăi a răbdat de la acel bătrîn, încît multora ar părea de necrezut. Căci îl chinuia nu numai cu ocări și cu necinstiri, ci și

cu răni. Dar răbdarea ucenicului nu era fără socoteală căci, văzîndu-l fericitul său stareţ Ioan Savaitul, suferind, ca un rob cumpărat, de la acel bătrîn aspru şi fără de omenie, îl întreba de multe ori, zicîndu-i: „Ce este, frate Acachie? Cum ai petrecut ziua de astăzi?". Iar el îndată îi arăta, uneori ochiul învineţit, alteori grumazul, iar alteori capul rănit.

Cunoscînd fericitul stareţ că este mare lucrător al răbdării, zicea către el: „Bine, bine, frate Acachie, rabdă căci te vei folosi". Deci, făcînd el ascultare cu multă răbdare la acel nemilostiv bătrîn vreme de 9 ani, s-a dus către Domnul. Iar după ce a fost îngropat în cimitirul Părinţilor, după cinci zile s-a dus stareţul lui Acachie la un bătrîn mare din cei de acolo, zicînd: „Părinte, fratele Acachie a murit". Cînd a auzit aceasta, bătrînul a răspuns: „Părinte, nu mă plec să cred". Iar acela i-a zis: „Vino şi vezi". Şi, sculîndu-se bătrînul, îndată a mers la cimitir împreună cu stareţul fericitului nevoitor. Ajungînd acolo, a strigat ca şi către un om viu, către cel cu adevărat şi întru adormire viu, zicîndu-i: „Frate Acachie, murit-ai?". Iar ascultătorul cel prea înţelept, arătînd şi după moarte ascultare, a răspuns: „Cum este cu putinţă, părinte, să moară omul cel lucrător al ascultării?". Atunci bătrînul cel ce îi fusese stareţ şi care îl chinuise foarte mult, înfricoşîndu-se de acest răspuns venit din mormînt, a căzut cu faţa la pămînt şi, cu lacrimi, a cerut de la egumenul lavrei chilie, aproape de mormîntul lui Acachie şi acolo a petrecut cu mare căinţă pînă la moarte, cerînd iertare de la toţi părinţii şi fraţii şi zicîndu-le: „Iertaţi-mă, părinţilor şi fraţilor, căci eu am săvîrşit ucidere" *(Scara,* Cuv. 4).

Părinţilor şi fraţilor,

Să istorisim ceva şi despre păzirea binecuvîntării care este plinirea şi desăvîrşirea ascultării. Era într-o mănăstire de obşte un bătrîn, avînd un ucenic foarte evlavios, care în toate se silea a păzi binecuvîntarea (blagoslovenia) părintelui său. Acestui ucenic i se încredinţase de la stareţul său să păzească vitele mănăstirii. Dar odată i s-a întîmplat de a scăpat vitele mănăstirii în ţarina mirenilor, pricinuindu-le mari stricăciuni. De aceea, au venit mirenii la mănăstire şi s-au plîns stareţului iar stareţul a spus bătrînului acestui frate despre ce s-a întîmplat cu vitele mănăstirii, din cauza neatenţiei ucenicului său. Bătrînul, auzind aceasta, l-a chemat pe ucenic şi l-a dojenit foarte aspru. Iar el cerea bătrînului să-l ierte şi să-i dea canon pentru greşeala făcu-

tă. Bătrînul, însă, i-a zis: „Findcă n-ai avut destulă grijă şi vacile au stricat grîul din ţarina mirenilor, iar acum mănăstirea trebuie să le plătească paguba, să nu mai mănînci pîine pînă nu-ţi voi da eu voie". Nu după multe zile a murit bătrînul fără ca ucenicul să-i poată cere binecuvîntare şi dezlegare de canon. Întorcîndu-se ucenicul de la ascultarea sa şi găsind mort pe bătrînul care îl legase, plîngea foarte tare pentru pierderea bunului său povăţuitor şi pentru rămînerea sub canonul de a nu mai mînca pîine.

După ce au îngropat pe bătrîn, fratele a spus la cei mai iscusiţi dintre părinţi că el a rămas sub canon, dar nici unul din ei nu a îndrăznit a-l dezlega. Atunci fratele s-a dus la Sfîntul Gherasim — care era patriarh al Constatinopolului — şi i-a cerut să-l dezlege de canonul pe care i l-a dat bătrînul. Dar nici patriarhul nu l-a dezlegat, căci, adunînd clerul său şi întrebîndu-se între ei, au fost de părere să nu dezlege canonul cel dat de bătrîn. Şi măcar că bătrînul acela nu fusese preot, ci simplu monah, dar fiindcă fusese stareţul fratelui aceluia, nu au putut a-l dezlega. De atunci ucenicul — avînd frică de Dumnezeu şi temîndu-se să calce legătura şi canonul ce i s-a dat de bătrînul său — a rămas nemîncînd pîine pînă la moarte, spre a nu călca blagoslovenia şi cuvîntul părintelui său (Sfîntul Teodor Studitul, Cuv. 33, p. 173).

O altă istorie sfîntă despre păzirea blagosloveniei este şi aceasta: Sfîntul Visarion cel Mare, Egipteanul, călătorea odată cu ucenicul său Dula pe lîngă ţărmul mării. Ucenicul, însetînd foarte tare, a zis către părintele său: „Părinte, îmi este foarte sete". Iar bătrînul, făcînd rugăciune, a zis către ucenicul său: „Bea din mare". Acela, avînd binecuvîntarea părintelui său, s-a dus şi a băut, căci, prin rugăciunea şi binecuvîntarea Avvei, apa din mare s-a îndulcit şi s-a făcut ca cea de izvor. Altă dată, călătorind ei, iarăşi a însetat ucenicul şi, fără să mai ia blagoslovenie, s-a dus iar la mare să bea. Dar de data aceasta a găsit apa amară, sărată, greţoasă şi nicidecum nu a mai putut ucenicul să bea din mare ca atunci. De aceea, alergînd la bătrîn, i-a zis: „Părinte, mi-a fost tare sete şi am voit să beau apă din mare, dar nu am putut căci apa era foarte rea". Iar bătrînul i-a răspuns: „Fiule, de ce nu ai luat binecuvîntare, ca Dumnezeu să-ţi îndulcească apa ca şi altă dată?". Şi s-a mirat foarte mult ucenicul sfîntului şi, din cauza aceea, nimic nu mai făcea pînă nu cerea blagoslovenie de la părintele său. (Viaţa Sfîntului Visarion, vezi şi la *Pateric*, p. 12).

O altă istorie minunată despre nepaza binecuvîntării, care

s-a întîmplat în mănăstirea noastră şi pe care am văzut-o cu ochii mei, a fost aceasta care urmează.

Pe cînd eram în rînduiala de frate nou începător în această mănăstire, a venit aici un frate mai mare ca mine cu anii, pe care îl chema Vasile Maxim. Acesta a fost rînduit de părintele stareţ ca să stea în chilie cu mine. El era din fire un om blînd şi tăcut. Dar după vreo trei ani de ascultare, a început a cere stăruitor să-l facă călugăr, motivînd că are armata făcută şi-i în vîrstă, avînd cam 25-26 de ani. Bătrînul nostru stareţ îi spunea: „Mai ai răbdare, frate Vasile, iar cînd va sosi ceasul şi pentru frăţia ta, te vom călugări". El însă tot mai mult se mîhnea, se tulbura şi cîrtea, întrebînd de ce nu-l face şi pe el călugăr şi de ce pe alţii i-a făcut înaintea lui. Altă dată, fiind în Sfîntul şi Marele Post, s-a dus la cancelaria sfintei mănăstiri şi a zis către părintele ce era de serviciu acolo: „Am venit cu rugămintea să-mi faci cererea pentru călugărie, la sfînta Mitropolie". Părintele Ioil, care era cu ascultarea de secretar, i-a spus: „Ţi-aş face, frate Vasile, dar nu am timbre de pus pe cerere şi nu am nici hîrtie bună". Acestea i le-a spus deoarece voia oarecum să-l facă să mai amîne hotărîrea lui. Atunci el a zis: „Mă duc eu pînă la Tîrgu Neamţ ca să cumpăr hîrtie şi timbre". Iar părintele secretar l-a sfătuit, zicîndu-i: „Dacă vrei să te duci, frate Vasile, apoi du-te mai întîi în sfînta biserică la părintele stareţ şi ia blagoslovenie, căci nimeni nu poate pleca nicăieri fără binecuvîntarea stareţului".

Auzind fratele Vasile acestea, a venit în sfînta Biserică, unde bătrînul stareţ tocmai slujea Sfînta Liturghie. Eu întîmplător mă aflam la strana dreaptă şi l-am văzut mergînd spre Sfîntul Altar să ia blagoslovenie pentru a pleca. Dar bătrînul i-a spus: „Să nu te duci, frate, nicăieri ci să stai la Sfînta Liturghie, căci, dacă vei pleca fără binecuvîntare, vei da peste o mare primejdie". El însă nu a ascultat, ci, făcînd trei metanii la Maica Domnului şi ieşind din biserică, a plecat pe drumul către Tîrgu Neamţ. Cînd a ajuns la locul numit pîrîul Alb — care curge prin pădure din munţi — au ieşit înaintea lui 7 draci foarte urîţi, în chip de călugări, purtînd pe cap culioane roşii ca protoiereii şi în mîini bastoane de foc şi au început a arăta spre el, zicînd: „Hai să-l prindem pe acesta căci a plecat fără blagoslovenia stareţului său la Tîrg". El, cînd i-a văzut, a început a-şi face cruce şi a rupt-o la fugă ca să nu-l prindă. Astfel, a fugit aproape toată ziua prin pădure şi prin munţi, fiind gonit de cei 7 draci. Spre seară — fiind eu în ograda mănăstirii — am văzut intrînd pe uşa clopotniţei pe fratele Vasile, fără fes pe cap, cu părul

foarte încîlcit, cu un picior desculţ şi cu altul încălţat, avînd ochii roşii ca sîngele şi un braţ de vreascuri uscate, groase, strînse la piept, şi a început a striga tare către mine: „Frate Costică, şapte după mine, nu mă lăsa, şapte după mine". Şi a început a lua lemne din cele ce avea în braţe şi arunca cu ele înapoi, ca şi cum s-ar apăra de lupi sau de cîini. Şi iarăşi striga: „Nu mă lăsaţi, şapte după mine, nu mă lăsaţi".

Eu m-am înspăimîntat cînd l-am văzut într-o asemenea stare şi nu ştiam ce să zic. Voind să mă duc către el, m-a lovit şi pe mine cu un lemn, zicînd: „Nu vezi că şapte sînt după mine?". Atunci eu, văzînd că nu era în toate minţile, am strigat pe un frate, anume Simeon, care era mai tare decît mine cu trupul şi, venind acela, i-am zis : „Frate Simeoane, nu mă lăsa, că acesta mă omoară; nu vezi că este nebun?". Acela s-a repezit ca o săgeată la fratele Vasile, l-a prins în braţe şi l-a trîntit la pămînt şi, ţinîndu-l acolo, mi-a spus: „Du-te, frate Constantine, şi adu o funie din grajd de la vite". M-am dus repede şi, aducîndu-i funia, l-a legat, iar apoi l-a dus în chilia unde locuiam, după care s-au adunat mulţi părinţi şi fraţi, care se minunau cît de mult îl chinuiau dracii pe fratele Vasile, cum se zvîrcolea, fiind aşa tare legat şi striga necontenit: „Nu mă lăsaţi, că aceşti şapte vor să mă ia cu ei".

Văzînd aceasta am fugit la părintele stareţ, care se afla în grădină cu părintele econom şi i-am spus: Părinte stareţ, veniţi repede să faceţi o dezlegare fratelui Vasile că a înnebunit". Iar bătrînul a zis către mine: „Lasă-l, frate, să se mai chinuiască, căci a călcat blagoslovenia şi s-a dus de capul lui unde a voit". Iar eu stăruind mult, căci îmi era tare milă de bietul frate Vasile, în cele din urmă bătrînul a zis: „Iaca, vin îndată, du-te înainte şi să-mi aduci din biserică Molitfelnicul, un epitrahil şi crucea".

M-am dus înainte şi le-am adus şi îndată a sosit şi bătrînul acolo, fiind chilia plină de părinţi şi fraţi. El repede a luat epitrahilul, cartea şi crucea în mînă şi ne-a spus la toţi: „Staţi în genunchi!". Astfel, i-a citit dezlegarea cea mare şi alte molitfe şi după aceea ne-a zis: „Dezlegaţi-l de funie, că şi Dumnezeu l-a dezlegat". Şi îndată fratele Simeon — cel care îl legase — împreună cu alţi fraţi, l-a dezlegat, iar el stătea liniştit şi privea cu ochii însîngeraţi la noi şi a zis: „Iertaţi-mă, părinţi şi fraţi, şi vă rugaţi la Mîntuitorul şi la Maica Domnului pentru mine păcătosul". Acestea zicînd, a adormit. Apoi, a zis stareţul: „Lăsaţi-l să se odihnească, căci foarte tare l-au fugărit şi l-au chinuit dracii". Şi se uitau părinţii la piciorul lui cel descălţat, care

era tare lovit și însîngerat din cauză că fugise printre lemne și pietre, fugărit de cei șapte diavoli. După ce s-a trezit, a povestit la toți cele ce i se întîmplase din pricina călcării blagosloveniei și a ascultării.

Acestea le-am însemnat, socotindu-le vrednice a fi citite, căci cu ochii mei le-am văzut, nu numai eu, ci și toți părinții și frații din mănăstire. Ele au rămas pentru toți o lecție pentru toată viața, spre a nu mai face nimeni nimic de capul său și să nu mai îndrăznească a mai face vreun lucru fără blagoslovenie. Îi auzeam pe mulți, zicînd: „Frate, să nu faci vreun lucru fără binecuvîntare, căci vei avea de lucru cu cei șapte".

Părinților și fraților,

Acestea fiind zise, despre ascultare și blagoslovenie, să zicem cîteva cuvinte și despre Rai, căci nu se poate ajunge la el decît luînd aminte la aceste două fapte bune.

Sfînta și dumnezeiasca Scriptură ne spune despre Rai următoarele : *Și a sădit Dumnezeu Rai în Eden, spre răsărit, și a pus acolo pe omul, pe care-l plăsmuise* (Facere 2, 8). Sfîntul Vasile, tîlcuind acest cuvînt al dumnezeieștii Scripturi, zice: „Acolo a sădit Dumnezeu Raiul, unde nu era silă a vînturilor și nepotrivire a acelor patru vremi ale anului, nici grindină, nici tunete, nici trăsnete care lovesc și aprind, nici înghețare de iarnă, nici umezeală, nici înfocare de vară, nici uscăciune de toamnă. Ci, bine tocmite și pașnică întocmire aveau cele patru vremi ale anului între ele, fiindcă fiecare din ele era împodobită cu frumusețea sa și nu se vătăma de vecina ei. Pentru că acolo vara nu făcea vătămare florilor de primăvară, venind prea timpuriu și, iarăși, nici roadele cele de vară și cele de toamnă nu cădeau jos ca să se prăpădească din pricina neorînduielii văzduhului, pentru că toate cele patru vremi ale anului dănțuiau cu bună rînduială în jurul locului aceluia, unde cu altele fiind împletite și legate lin și fără mîhnire fiecare își aduceau bunătățile lor la vremea sa, ca niște daruri prea bune și nevătămate. Încă și pămîntul acela era gras și moale, curgînd din el lapte și miere cu adevărat, fiind bine tocmit spre toată nașterea de roade; el era străbătut de multe ape roditoare, frumoase, dulci, unduioase și limpezi, care multă veselie pricinuiau prin vederea lor, dar încă mai mult decît veselie aduceau prin folosul lor". Iar puțin mai jos zice: „Cum să-ți pot aduce chiar de față

frumuseţea patriei din care ai căzut?“ (*Exaimeron*, Cuvînt despre Rai, Bucureşti, 1826).

De asemenea, multe alte lucruri minunate spune despre Rai dumnezeiescul Părinte Vasile cel Mare, pe care aici, pentru scurtime, nu le putem însemna.

Vasul alegerii — Sfîntul Apostol Pavel — voind a zugrăvi cu puţine cuvinte pe cele negrăite, zice: *Cele ce ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit şi la inima omului nu s-au suit, acestea le-a pregătit Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe El* (I Corinteni 2, 9). Căci, în adevăr, mai presus de minte şi de cuvîntul omenesc sînt acele bunătăţi şi frumuseţi ale Raiului lui Dumnezeu. Pe care cu mila şi îndurarea Prea Bunului şi Prea Milostivului Dumnezeu, Cel în Treime închinat, să le dobîndească toţi cei ce trăiesc în ascultare de poruncile Lui, întru paza blagosloveniei celei sfinte şi întru lucrarea tuturor faptelor celor bune. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE SĂRACIA DE BUNĂVOIE

AL DOILEA VOT AL CĂLUGĂRULUI

„Zis-a Domnul: Vulpile au vizuini și păsările cerului cuiburi; iar Fiul Omului nu are unde să-Și plece capul“ (Matei 8, 20).

Prea Cuvioși Părinți și frați,

Eu, cel cu totul nevrednic și păcătos care sînt sărac de înțelegerea celor bune și de lucrarea celor spre mîntuire, îndrăznesc a vă vorbi despre cele pe care noi le-am făgăduit înaintea lui Hristos Dumnezeu, a Preasfintei Sale Maici și a tuturor îngerilor Lui, cînd am primit tunderea sfîntului și îngerescului chip. Știm că făgăduințele sînt legăminte care pornesc de la Dumnezeu către om și de la om către Dumnezeu (*Pravila*, vol. 2, Arhim. Nicodim Sachelarie, p. 188). Și dacă Dumnezeu Își aduce aminte de făgăduințele Sale față de noi (Psalm 104, 41; Luca 1, 54) și dacă Își împlinește făgăduințele Sale față de noi (Numeri 23, 19; Iosua Navi 21, 45), apoi cu cît mai mult ni se cuvine nouă a ne aduce aminte de cele ce am făgăduit înaintea lui Dumnezeu și a ne sili cu toată osîrdia spre împlinirea lor.

După cum vedem din Sfînta Scriptură, atît Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, cît și dumnezeieștii și Sfinții Apostoli, ne-au lăsat pildă vie ca să trăim în sărăcie și lipsă pe acest pămînt. De aceea Mîntuitorul zice: *Vulpile au vizuini și păsările cerului cuiburi; iar Fiul Omului nu are unde să-Și plece capul* (Matei 8, 20). Cel ce are cerul scaun și pămîntul reazem picioarelor Sale (Fapte 7, 49), de bunăvoie a sărăcit pentru noi și cu sărăcia

Lui a vindecat sărăcia noastră cea duhovnicească (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțiri*, cap. 11, p. 390). Iarăși vedem pe Mîntuitorul, cînd trimite pe dumnezeieștii Săi ucenici la propovăduire, că le poruncește, zicînd: *Să nu luați nici toiag, nici traistă...* (Matei 10, 10). Și „cei care au plecat fără toiag, au păstorit toată lumea, și, fără traistă fiind, multe averi au moștenit“, căci au ascultat de Cel ce a zis: *Căutați mai întîi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate se vor adăuga vouă* (Matei 6, 33).

Să nu ne temem, fraților, de sărăcie, căci auzim ce zice Dumnezeu prin Sfîntul Prooroc Isaia: *Mai degrabă va uita mama pe fiul său, decît Eu să te uit pe tine, cel ce Îmi slujești Mie.* Să nu ne îngrijim de bogăție, noi cei ce de bunăvoie ne-am făgăduit a fi fără de ea, pentru Dumnezeu. Căci de vom aduna bogății, inima noastră se va despărți de dragostea lui Dumnezeu și se va lipi de cele ale veacului acestuia. Să ne aducem aminte de cuvîntul Domnului, care zice că nu putem să slujim lui Dumnezeu și lui Mamona (Matei 6, 24).

Iată ce zic dumnezeieștile Canoane în ce privește sărăcia călugărului : „Monahii sînt obligați să nu aibă nimic al lor propriu, ci toate ale lor să le dăruiască mănăstirii“. Iar Sfîntul Luca zice, despre cei ce credeau în Hristos și care închipuiau mai înainte viața monahilor, că nici unul dintre ei nu avea ceva al său, ci totul le era de obște (Fapte 4, 32). Pentru aceasta, celor ce vor să fie monahi li se dă voie, în privința averilor, să le trimită oricăror persoane vor voi ei și care, firește, nu sînt oprite de lege (Cartagina 22, 31). Iar după ce se vor face monahi, mănăstirea are stăpînire peste toate cele ce le aparțin lor, și nu li se mai îngăduie să poarte grijă de administrarea averilor lor. Iar de se va găsi vreunul care și-a însușit ceva avere, care n-a fost dată mănăstirii după ce s-a călugărit și se va robi de patima iubirii de cîștig, averea să se ia de la dînsul de către egumen sau de către episcop și, vînzîndu-se la licitație în prezența multora, cîștigul să se împartă celor lipsiți și săraci. Iar cel ce a căutat să răpească o astfel de avere, ca oarecînd Anania (Fapte 5, 1-10), Sfîntul Sinod a hotărît să-l înțelepțească prin canonisire potrivită. Și lămurit este că cele statornicite de Sfîntul Sinod „pentru monahii bărbați, să aibă tărie și pentru monahiile femei“ (Regulamentul vieții monahale).

Deci, părinților și fraților, de vreme ce de bunăvoie am făgăduit sărăcie înaintea lui Dumnezeu, să nu căutăm a ne îmbogăți ; căci, după mărturia Sfintei Scripturi : „Omul va da seamă înaintea lui Dumnezeu de orice cuvînt ieșit din gura

lui" (Matei 17, 27); și iarăși: *Este primejdios pentru om să facă făgăduință și după ce a făcut-o să se gîndească* (Proverbe 20, 25). *Mai bine să nu făgăduiești, decît, făcînd făgăduința, să nu o împlinești* (Ecclesiastul 5, 4). Vedem ce lucru înfricoșat s-a întîmplat lui Anania și Safira, care au făgăduit că vor da averea lor lui Dumnezeu, dar pentru că s-au sfătuit a mai opri ceva din ea, cu moarte năpraznică au pierit, fiindcă nu au mințit oamenilor, ci lui Dumnezeu (Fapte 5, 11; Luca 2, 23).

Sfîntul Ierarh Vasile cel Mare, arătînd marea primejdie ce este asupra monahului care voiește să mai aibă ceva avere proprie în viața de obște, zice: „Să fugim de a agonisi ceva deosebi, afară de cele ce se cîștigă de obște pentru toți"; și iarăși: „Al doilea Iuda se face cel care începe de la furtișag. Căci furtișag este agoniseala cea deosebită și aruncă în pierzare pe monahul care are avere deosebită în viața de obște" (*Exaimeron*, Așezăminte călugărești, Cuv. 34, f. 100, București, 1826).

Părinților și fraților,

Iată cît de mare este prăpastia iubirii de averi și cîtă primejdie aduce monahilor averea deosebită, mai ales celor ce și-au ales viața de obște, cea următoare lui Hristos. Noi vedem că cei ce au iubit pe Dumnezeu din toată inima, cugetul și virtutea, au lăsat toate — după cuvîntul Evangheliei — și au urmat în toată viața lui Hristos, în sărăcie și lipsă. Căci auzim pe unul din sfinți, zicînd: „Cel ce nu a urît averea sa, cum va putea să-și urască sufletul, după porunca Mîntuitorului ?" (*Pateric*, cap. 13, f. 127). Încă și alt bătrîn al Patericului zice: „De dorești Împărăția cerului, ești dator a nu socoti averile. Căci nu vei putea să viețuiești după Dumnezeu, fiind iubitor de dulceți și iubitor de argint". Ba, mai mult, cel care se va birui de iubirea de bani și de averi, chiar sfînt și făcător de minuni de ar fi, își pierde darul lui Dumnezeu pentru iubirea de bani și se face asemenea dracilor. Despre acest lucru citim în Pateric, următoarele :

„Povestea un călugăr că a fost cineva din bătrîni, care s-a învrednicit de mare dar de la Dumnezeu și s-a înștiințat pretutindeni numele lui, pentru viața lui cea cu fapte bune. Deci, a ajuns vestea despre numele lui pînă la împărat. Iar împăratul, trimițînd, l-a chemat la el. După ce a luat rugăciune de la dînsul, a vorbit cu el și, folosindu-se mult, i-a dat aur. Iar bătrînul, luînd aurul, a mers întru ale sale și cu aurul dat de împărat a cumpărat țarine, vii și alte averi. După un timp, au

adus la el pe un îndrăcit ca să-l vindece, după cum făcuse acest lucru de multe ori. Și a zis bătrînul: Ieși, diavole din zidirea lui Dumnezeu! Iar diavolul a răspuns: Nu te voi asculta pe tine! Zis-a bătrînul: Pentru ce nu mă asculți? Zis-a dracul: De vreme ce te-ai făcut ca unul din noi, lăsînd aducerea aminte de Dumnezeu, pe care o aveai către Dînsul și te-ai apucat de grijile cele pămîntești, pentru aceasta nu te voi mai asculta, nici voi ieși din om" (*Pateric*, cuv. 13, f. 127).

Vedeți, părinților și fraților, cum noi, de bunăvoie, prin iubirea de averi ne facem asemenea dracilor? Vedeți că, prin umplerea de grijile veacului acestuia și ale bogăției, izgonim de la noi aducerea aminte de Dumnezeu și de rugăciune? Căci nu poate omul să fie fără de grijă și fără tulburare, dacă iubește să aibă averi, după mărturia unuia dintre sfinți, care zice: „Nu vor lipsi valurile din mare și iubitorului de averi grija și tulburarea". Iubirea de avuție ne face cu totul trîndavi la cele duhovnicești, prin grija de multe și iubirea de stăpînire. Acest lucru avîndu-l în vedere dumnezeieștii Părinți, au rînduit ca, în vremea Sfîntului și Marelui Post, să fie pusă în toate bisericile dreptmăritoare rugăciunea Sfîntului Efrem Sirul care, printre altele, zice: „Iar duhul trîndăviei, al grijii de multe și al iubirii de stăpînire nu mi-l da mie".

Cine dintre sfinții lui Dumnezeu I-au slujit cu leafă? Cine a spus vreodată: dacă nu primesc atîta pe lună, nu mai fac ascultare, sau slujba cuvenită? Vai de noi! Vrea Hristos să ne dea Raiul pentru veșnicie, iar o floare din rai — după cum i-a descoperit îngerul Domnului Sfîntului Andrei cel nebun pentru Hristos — este mai scumpă decît toate avuțiile acestei lumi văzute, iar noi stăm să ne tîrguim, cînd este vorba de mîntuirea noastră și de negrăita fericire a vieții veșnice.

Patima de a ne îmbogăți, de a stăpîni averi ne încearcă cu griji deșarte și cu tulburări și, prin acestea, depărtează mintea și inima noastră de la Dumnezeu. Grija cea sfîntă a rugăciunii și a cugetării celor duhovnicești se depărtează de la noi. Acest adevăr ni-l arată și dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul care zice: „Nu poți, cu grija lumii fiind înfășurat, să mai ai cu tine și grija lui Dumnezeu". Mintea tulburată cu grija de averi pururea este stăpînită de uitarea celor duhovnicești, după mărturia aceluiași sfînt, care zice: „Mintea tulburată nu va scăpa de uitare și înțelepciunea nu-i deschide acesteia ușa" (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 5). În adevăr, ce fel de înțelepciune și filozofie duhovnicească ar mai putea să intre într-o minte încărcată cu tulburarea

grijilor şi averilor, care fac pe om cu anevoie să intre în împărăţia lui Dumnezeu?

Dar mai greu pentru noi este faptul că, de nu ne vom sili să fugim de odihna acestei vieţi şi de adunarea averilor, pe lîngă altă osîndă, prea lesne vom ajunge în robia patimilor celor pierzătoare, după cum iarăşi vedem scris: „Cel ce fuge de odihna vieţii acesteia de faţă, acesta cu mintea a văzut veacul ce va să fie. Iar cel ce este legat de iubirea de agoniseală, este rob al patimilor". Apoi, arătînd că nu numai cîştigarea aurului şi a banilor este agoniseală, ci şi oricare alt lucru de prisos, zice: „Nu socoti cum că singură cîştigarea aurului şi a argintului este iubire de agoniseală. Ci şi tot lucrul" (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 23, f. 119). Încă şi de toată blîndeţea şi liniştea este cu totul străin cel ce se îndeletniceşte cu grija averilor, după cum adevereşte acelaşi sfînt: „Omul cu multe griji, nu se poate face blînd şi liniştit. Căci pricinile cele de nevoie ale lucrurilor întru care se ticăloşeşte, îl silesc pe el a se mişca întru dînsele şi a se îndeletnici cu ele fără de voie şi, chiar nevrînd el, îi răpesc liniştea şi tăcerea lui" (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 13).

Dar ce este şi mai rău, prin iubirea de avuţii şi prin grija cea multă de lucrurile pămînteşti, noi dăm dovadă de necredinţă în Dumnezeu, cum ne adevereşte Sfîntul Efrem Sirul care zice: „Semn de necredinţă este a ne lega noi de lucrurile cele pămînteşti". Căci, voind să ne izbăvească Domnul de materii, zice: *Să nu vă grijiţi cu sufletul vostru ce veţi mînca sau ce veţi bea, nici pentru trupul vostru cu ce vă veţi îmbrăca.* Apoi zice: *Oare este viaţa mai mult decît hrana şi trupul decît îmbrăcămintea?* (Matei 6, 25). Şi iarăşi, arătîndu-ne pildă luminată la păsări şi la ierburi, Domnul zice: *Căutaţi la păsările cerului că nici nu seamănă, nici seceră, nici adună în jitniţă, şi Tatăl vostru Cel ceresc le hrăneşte. Oare nu sînteţi voi cu mult mai presus de cît ele?* (Matei 6, 26). *Şi de haină ce vă grijiţi? Socotiţi crinii cîmpului cum cresc; nu se ostenesc, nici torc. Şi grăiesc vouă, că nici Solomon, întru toată mărirea sa, nu s-a îmbrăcat ca unul dintr-aceştia. Deci, dacă iarba cîmpului, care astăzi este şi mîine se aruncă în cuptor aşa o îmbracă, nu cu mult mai mult pe voi, puţin credincioşilor?* (Matei 6, 28-30).

Oare de ce ne numeşte pe noi puţin credincioşi ? Pentru că nimeni din cei ce se leagă cu multă grijă de lucrurile pămînteşti, nu poate dovedi că are credinţă tare în Dumnezeu. Căci dacă alergăm cu atîta zor după lucrurile cele pieritoare şi pentru aceasta ne tulburăm şi ne părăsim pravila noastră de la chilie şi de la biserică, atunci ne facem de ruşine în faţa lui Dumnezeu,

căci nădăjduim mai mult în sîrguinţa noastră, decît în pronia lui Dumnezeu şi dăm dovadă de necredinţă în Dumnezeu. Dacă voiţi să vedeţi o icoană a lucrurilor acestora, vă rog să citiţi în *Filocalia,* volumul 1, paginile 151-220, la Cuviosul Nil Ascetul şi mai cu seamă la capetele 7-10.

Nouă, părinţilor şi fraţilor, ni se cade a fi pururea în rugăciuni pentru noi şi pentru cei ce ne miluiesc pe noi, iar nu să lăsăm pravila noastră şi să ne întoarcem ca mirenii la adunarea de averi. Vedem că mila lui Dumnezeu ne poartă de grijă cu tot ce ne trebuie, prin cele ce aduc creştinii cei buni la biserică. Deci, să nu uităm de pedeapsa ce ne aşteaptă, dacă nu ne vom ruga pentru cei ce ne miluiesc pe noi. Căci auzim pe proorocul, zicînd: *Vai celui ce îşi adună cele ce nu sînt ale sale şi îşi îngreuiază jugul foarte tare.* Ca să scăpăm de acest vai, care îngreuiază foarte mult jugul păcatelor noastre, să ne bucurăm numai de cele ce ni se trimit de la Dumnezeu prin credincioşii Săi, iar noi să ne aflăm la datoria noastră de a ne ruga pentru ei şi la înfrînarea, după putere, de la toate, după cum am făgăduit lui Dumnezeu, ca să petrecem viaţa noastră în sărăcie şi în slujba Bisericii lui Hristos.

Dumnezeu, după Apostolul, este Cel ce creşte toate cele semănate de noi. Iar dacă nu le va creşte El, în zadar semănăm mult, căci El poate, şi după creştere, a le strica pe ele şi să ne lase pe noi cu mîinile goale, chiar după ce ne-am ostenit. Căci auzim ce zice Sfînta Scriptură: *Sămînţă multă vei semăna în ţarină şi puţine vei strînge, pentru că o vor mînca lăcustele. Vie vei sădi şi o vei lucra, şi vin nu vei bea, nici te vei veseli din ea, pentru că o vor mînca viermii* (Deuteronom 28, 38-39). Şi iarăşi: *Aţi semănat mult şi aţi luat puţin, căci le-am suflat pe ele din mîinile voastre. Căutaţi la multe şi s-au făcut puţine* (Agheu 1, 6-9).

Deci, mare piedică spre mîntuire ne este dragostea de lucruri trecătoare şi pierzătoare, mai ales nouă celor care de bunăvoie am făgăduit că vom petrece în sărăcie şi neagoniseală. Unde este, aşadar, şi la ce foloseşte sîrguinţa noastră, dacă Dumnezeu ţine cîrma lucrurilor şi toate le poartă şi le duce precum vrea ?

Să înţelegem, deci, că fără Dumnezeu nu putem face nimic (Ioan 15, 5). Apoi, în toate să cerem ajutorul Lui prin sfintele rugăciuni şi să nu ne punem toată nădejdea numai în osteneala noastră şi în adunarea peste măsură de averi, noi, care ne-am lepădat de toate ale lumii de bunăvoie.

Prea Cuvioși Părinți și frați,

Nu voi încheia acest cuvînt, fără a însemna aici cîteva cuvinte ale unui părinte ce a trăit în această mănăstire, Sihăstria, care a fost stareţul meu de la oi, fiindu-i ucenic cîțiva ani la stîna mănăstirii. El îmi spunea acest cuvînt: „Frate Constantine, călugărul nu are voie să aibă avere, decît hainele cele de mare nevoie și hrana de fiecare zi. Cam atît trebuie să aibă călugărul în viață, cît ar putea să ducă în spate, cînd se mută de la un loc la altul". Și am observat că el împlinea acest cuvînt în viața lui, căci avea un cojoc, două rînduri de schimburi, opincile și gluga ciobănească, un ștergar de șters pe față și mai mult nimic.

Eu îl întrebam: „Părinte Galaction — căci așa se numea — de ce numai atît trebuie să aibă călugărul?". Iar el îmi zicea: „Iată de ce, frate Costică". Apostolul ne învață: *Avînd hrană și îmbrăcăminte, cu acestea să vă îndestulați, căci cei ce vor a se îmbogăți, cad în multe răutăți și în cursa diavolului* (I Timotei 6, 8-9). Apoi îmi zicea: „Pe calea cea strîmtă, nu putem merge cu capul plin de bogăție, ci cît mai săraci și smeriți". El nu știa carte, dar avea o memorie foarte bună și luminată și ţinea minte multe din învățăturile cele bune auzite de la alții. Din cînd în cînd îmi tot aducea aminte, zicînd: „Frate Constantine, știi ce zice la Pateric și la Sfinții Părinți? Călugărul cel sărac este călător fără de povară! Deci, te sfătuiesc, dacă Dumnezeu îți va ajuta și vei ajunge călugăr, să nu aduni bogăție și ca de foc să te temi a aduna bani, căci banii și bogăția despart pe om de Dumnezeu".

Mă duceam uneori la un alt bătrîn din mănăstire, foarte sărac și smerit, anume Cosma. El nu avea nici pat în chilie, ci numai o sobă veche și aceea crăpată și afumată de fumul care ieșea printre crăpături. Îl întrebam: „Părinte Cosma, de ce nu repari soba și de ce nu ai pat în chilie?". Iar bătrînul îmi zicea: „Ascultă, frate, ce-mi mai trebuie mie pat? Iată, am aici vatra aceasta și pe ea îmi pun cojocul — că numai atît avea spre a se înveli noaptea — și îmi ajunge, căci ca mîine mă duc în groapă. Ce îmi mai trebuie sobă bună și pat în chilie?".

Mă minunam de sărăcia lui, căci avea o rasă foarte veche și o camilafcă ruptă și cîrpită în multe locuri și îi ziceam: „Părinte Cosma, de ce nu spui părintelui stareț să-ți facă o rasă și o camilafcă nouă?". Iar el îmi răspundea: „Măi nepoate, ce-i mai trebuie la un putregai de om să-i faci haine noi? Eu cred că mai țin acestea cît voi trăi. Și dacă eu sînt vechi, lasă să

fie şi hainele vechi, căci toate în lumea aceasta se învechesc şi pier". Avea barba albă pînă la brîu, umbla încălţat cu opinci şi se încingea cu o funie peste cojoc cînd mergea la ascultare. Numai la biserică îşi lua rasa lui veche şi camilafca cea cîrpită. Mai avea un fes pe care îl purta — după cum mi-a spus — de 25 de ani. S-a dus la Domnul în vîrstă de 89 de ani şi a rămas pentru noi pildă de adevărat călugăr sărac şi smerit.

Cu aceasta închei şi mă rog ca mila Domnului şi a Maicii Domnului să fie cu sufletele care au iubit pe Dumnezeu din toată inima şi, pentru Hristos, s-au nevoit pe pămînt în sărăcie şi smerenie pînă la moarte. Iar noi, păcătoşii, sîntem datori să privim la înaintaşii noştri şi să le urmăm credinţa, de vreme ce — după Sfîntul Ioan Scărarul — „monahul neagonisitor este stăpîn peste lume". AMIN !

PREDICĂ

DESPRE CUNOAŞTEREA DE SINE

„Celui ce se cunoaşte pe sine, i se dă cunoştinţa tuturor. Căci a se cunoaşte pe sine este împlinirea tuturor cunoştinţelor" (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 16).

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Cu adevărat, mare dar şi virtute este a se cunoaşte omul pe sine şi neputinţele sale, precum mare pimejdie este a nu-şi cunoaşte omul lipsurile şi neputinţele sale. De aceea a zis unul din Sfinţii Părinţi: „Nimic nu este mai bine decît a-şí cunoaşte cineva neputinţa proprie şi neştiinţa sa; şi nimic nu este mai rău decît a nu le cunoaşte pe acestea" *(Filocalia,* vol. 5, p. 133).

Dar, ca să ajungă omul la această fericită virtute de a se cunoaşte cu de-amănuntul pe sine, trebuie să treacă prin multe şi felurite încercări şi ispite şi, dacă le va suferi pe toate cu multă şi îndelungă răbdare, prin aceasta va ajunge la cunoştinţa neputinţei sale şi va cunoaşte puterea şi mila lui Dumnezeu, Care l-a ajutat în toate clipele vieţii sale. Deci, ajungînd omul la cunoştinţa neştiinţei şi neputinţei proprii, începe a-şi da seama că multe lucruri pe care nu le cunoştea înainte, acum le cunoaşte şi că sînt multe altele pe care le va cunoaşte prin încercarea trăirii.

Asfel, cel lucrător va ajunge să înţeleagă cele zise de Sfîntul Vasile: „Dacă n-a gustat cineva dintr-un lucru, nu ştie ce-i lipseşte. Iar cel ce a gustat din cunoştinţă, ştie din parte că nu cunoaşte şi aceasta i se face pricină de smerenie". Şi iarăşi: „Cel ce s-a cunoscut pe sine că este făptură schimbătoare, niciodată

nu se înalță întru nimic. Fiindcă, dacă are ceva, este al Făcătorului. Nimeni nu laudă un vas că s-a făcut pe sine bun și trebuincios, ci pe Făcătorul lui îl laudă" (*Op. cit.*, p. 226).

Iarăși zice Sfîntul Vasile: „Cel ce se cunoaște pe sine este la mijloc, între mărire și smerenie; iar cel ce-și cunoaște neputința sa din multele încercări ale ispitelor și din lupta ce o duce cu neputințele cele trupești și sufletești, unul ca acela a văzut cu ochii minții puterea cea nesfîrșită a lui Dumnezeu și a înțeles cum izbăvește Dumnezeu pe cei smeriți, care strigă către El *prin rugăciunea cea stăruitoare* din inimă. Astfel, *rugăciunea* acestuia i se face ca o desfătare, știind că fără de Dumnezeu nu poate face nimic și, de teama de a nu cădea, el se străduiește să se lipească tot mai mult de Dumnezeu prin rugăciune și fapte bune". Pe de altă parte, se minunează cum de l-a izbăvit pe el *Dumnezeu de atîtea ispite și patimi* și Îi *mulțumește pururea* pentru îndurarea ce a făcut-o cu el și, odată cu mulțumirea, dobîndește o mai mare dragoste de Dumnezeu, se smerește și nu mai cutează niciodată să judece pe nimeni, știind că precum i-a ajutat lui Dumnezeu, așa poate să ajute tuturor, cînd vrea, cum zice Sfîntul Maxim. Sau socotește pe fratele său că este mai tare și mai iscusit decît el și poate să lupte cu patimile și să le biruiască, iar el este neputincios și de aceea l-a ajutat Dumnezeu, ca să nu-și piardă sufletul său.

Încă și alte multe cunoștințe se dau de la Dumnezeu celui ce-și cunoaște neputința sa. Și așa, cu darul lui Dumnezeu, sporește în smerenie și rămîne nedoborît de patimi. Dar cu neputință este a ajunge cineva la cunoștința de sine, dacă nu va trece prin multe ispite trupești și sufletești și de nu va fi susținut în vremea încercării de puterea lui Dumnezeu.

Cel ce a ajuns la cunoștința de sine, ajunge la iscusința de a nu mai face nimic după voia și părerea sa, ci la orice nedumerire se silește a întreba pe cei iscusiți. Căci, cu cît păcătuiește cineva mai mult, cu atît se întunecă mai mult și cu cît își cunoaște neputința sa, cu atît mai mult se smerește.

Una din virtuțile care ajută omului să ajungă la cunoștința de sine este și liniștea. Acest lucru îl adeverește Sfîntul Petru Damaschin, zicînd: „Liniștea este mai mare decît toate și fără de *aceasta nu putem a ne curăți și a ne cunoaște neputința* noastră, nici uneltirile dracilor" (*Filocalia*, vol. 5, p. 171).

Părerea de sine și neștiința fac orbi pe cei ce nu vor a-și cunoaște neputința. Cu adevărat, omul smerit la cuget, care își cunoaște neputința sa, nu încetează niciodată a se ocărî pe sine, chiar dacă toată lumea l-ar lăuda sau l-ar necinsti. Din

cunoştinţa de sine cu de-amănuntul ajunge omul la mare smerenie; iar cugetarea cea semeaţă a încîntării de sine poate să rămînă tuturor necunoscută, chiar şi celui ce o are pe aceasta, mai ales dacă nu va cădea în încercări grele prin care sufletul este dus la mustrare. Numai aşa îşi cunoaşte omul neputinţa sa.

Sfîntul Simeon Noul Teolog zice despre cunoştinţa de sine: „De voieşti să afli ce stare de viaţă ai, întreabă-ţi sufletul şi spune-i: Suflete, ai păzit toate poruncile lui Dumnezeu sau nu?" Şi deschizîndu-şi gura conştiinţei lui, îţi va spune în chip sigur adevărul. Căci nu se va ruşina de tine, ci te va înfrunta şi-ţi va arăta cele ce le-ai pus înainte şi le ai în tine, fie bune, fie rele. Căci în cunoştinţă vei afla, fie că ai iubit lumea, fie că ai slujit mai mult lui Dumnezeu; fie că ai căutat slavă de la oameni, fie că ai dorit numai pe cea dată de Dumnezeu" *(Filocalia,* vol. 6, p. 171).

Avva Dorotei ne arată că din a ne cunoaşte pe noi ajungem negreşit la defăimarea de sine, amîndouă fiind de mare folos celui ce călătoreşte în viaţă după voia lui Dumnezeu, spre a nu-şi pierde osteneala faptelor celor bune. Iată ce zice: „Cu adevărat, de ar agonisi omul mii de virtuţi, dar nu va ţine calea aceasta a defăimării de sine nu va înceta niciodată să supere şi să fie supărat şi va pierde toate ostenelile lui" *(Filocalia,* vol. 9, p. 550-551).

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Omul care a cîştigat cu adevărat cunoştinţa de sine, cu cît va lua de la Dumnezeu mai multe daruri, cu atît mai mult se smereşte şi se face asemenea unui pom roditor care, pe măsură ce îi cresc roadele mai mari, pe atît îşi pleacă crengile sale la pămînt. Cel ce s-a cunoscut pe sine cu adevărat, cu cît va spori mai mult în virtute, cu atît mai mult se socoteşte dator lui Dumnezeu, Care îl înalţă pe om de la pămînt şi învredniceşte ţărîna să poată urma măcar în parte Făcătorului şi Dumnezeului ei.

Cel ce s-a cunoscut pe sine şi neputinţele sale, niciodată nu socoteşte că are vreun bine al său, propriu, căci toate bunătăţile le are în dar de la Dumnezeu, precum şi existenţa sa din nimic. Şi dacă vreun gînd viclean îi va şopti vreo laudă, el zice cu Apostolul: *Ce ai, omule, care nu ai luat în dar de la Dumnezeu? Iar dacă ai luat, ce te lauzi, ca şi cum nu ai fi luat?* (I Corinteni 4, 7). Cel ce are cunoştinţa de sine pururea se smereşte înaintea sa, aducîndu-şi aminte că nici un bine nu

a putut să facă fără ajutorul lui Dumnezeu, după cuvîntul care zice: *Fără de Mine nu puteți face nimic* (Ioan 15, 5).

Cuviosul Nichita Stitatul scoate în lumină și arată că cunoștința de sine îi vine omului din smerenie, umilință și rugăciunea cea curată, zicînd: „Nimic nu întraripează mai mult sufletul omului către dragostea de Dumnezeu și către iubirea de oameni, ca smerita cugetare, umilința și rugăciunea cea curată. Cea dintîi îi frînge duhul, îl face să izvorască pîraie de lacrimi și, aducînd puținătatea omenească sub ochi, îl învață să-și cunoască măsura lui. A doua curățește mintea de cele materiale, luminează ochii inimii și face sufletul întreg luminos. Iar cea din urmă unește pe om întreg cu Dumnezeu și-l face să petreacă împreună cu îngerii, să guste din dulceața bunătăților veșnice ale lui Dumnezeu, îi dă vistierii și taine mari și, aprinzîndu-l de iubire, îl înduplecă să îndrăznească să-și pună sufletul pentru prietenii săi, ca unul ce s-a ridicat mai presus de hotarele puținătății trupești" (*Filocalia*, vol. 6, p. 272-273).

În continuare Cuviosul Nichita Stitatul, arătînd alte daruri ale lui Dumnezeu ce se nasc din cunoștința de sine, zice: „Cînd ajunge cineva de se cunoaște pe sine însuși, iar pentru aceasta are trebuință de multă pază din afară și de oprire de la lucrurile lumești și de cercetarea conștiinței, îndată vine în suflet oarecare smerenie dumnezeiască mai presus de cuvînt, aducînd în inimă zdrobire și lacrimi de umilință fierbinte, încît cel ce stă sub lucrarea ei se socotește pe sine: pămînt, cenușă, vierme și nu om, ba încă, nevrednic chiar de viață dobitocească. Aceasta din pricina covîrșirii acestui dar al lui Dumnezeu. Iar învrednicindu-se cineva să petreacă multă vreme în acest dar, se umple de altă beție negrăită: de umilința inimii și pătrunde în adîncul smeritei cugetări. Acesta, ieșind din sine, nesocotește toate mîncărurile din afară, ca și băutura și veșmintele trupului, necăutînd cele peste trebuință, ca unul ce s-a schimbat cu schimbarea dreptei Celui Preaînalt" (*Op. cit.*, Cuv. 39, p. 271).

Cel ce s-a cunoscut pe sine, s-a odihnit de toate lucrurile sale cele după Dumnezeu și a intrat în locul cel sfînt al lui Dumnezeu și al smereniei.

Sfîntul Isaac Sirul, cunoscînd marele folos duhovnicesc care îi vine omului din cunoașterea de sine, zice: „Fericit este omul care și-a cunoscut neputința sa. Căci cunoștința aceasta i se face lui temelie, rădăcină și începătură de toată bunătatea. Căci dacă ar cunoaște cineva și într-adevăr ar simți neputința sa, atunci i s-ar stinge sufletul său despre trîndăvia care întu-

necă conştiinţa... Însă nimeni nu poate a-şi simţi neputinţa sa, de nu va fi îngăduit să fie ispitit puţin, în cele ce chinuiesc trupul sau sufletul; căci atunci, alăturînd neputinţa sa de ajutorul lui Dumnezeu, îndată cunoaşte măsura acesteia. Iar cînd cunoaşte cineva că are nevoie de ajutorul lui Dumnezeu, face multe rugăciuni şi, pe cît le înmulţeşte, i se smereşte inima, căci nimeni, rugîndu-se şi cerînd, nu poate să nu se smerească. Că *inima înfrîntă şi smerită, Dumnezeu nu o va urgisi.*

Deci, pînă nu se va smeri inima omului, nu poate a conteni de zburdare; căci smerenia adună inima. Iar cînd se va smeri omul, îndată îl înconjoară pe el mila şi atunci inima lui simte dumnezeiescul ajutor. Toate aceste bunătăţi se nasc în om din cunoaşterea neputinţei sale. Iar dreptul care nu-şi cunoaşte neputinţa, îşi are lucrurile sale pe ascuţişul briciului şi nu este departe de cădere, nici de leul cel făcător de stricăciune, adică de dracul mîndriei. Şi iarăşi zic: cel ce nu se cunoaşte pe sine este lipsit cu totul de smerenie; iar cel ce este lipsit de smerenie, este lipsit de desăvîrşire; şi cel ce este lipsit de aceasta de-a pururea este înspăimîntat, căci cetatea lui nu este întemeiată pe stîlpi de fier, nici pe praguri de aramă, adică, pe prea fericita smerenie...

Pentru aceasta lasă Domnul pricini ale smereniei şi ale zdrobirii inimii, prin rugăciune cu durere la sfinţi, ca să-şi cunoască neputinţele lor şi să se apropie de Dînsul toţi cei ce-L iubesc pe El prin smerenie. Căci de multe ori îi înfricoşează pe ei cu patimile firii şi prin alunecări în urîte şi pîngărite cugetări; de multe ori, încă, şi prin defăimări şi prin ocări şi prin pălmuiri omeneşti; uneori şi prin boli şi neputinţe trupeşti, iar alteori prin sărăcie şi prin lipsa celor de nevoie. Alteori, prin durerile firii celei cumplite, prin părăsire şi prin război arătat al diavolului, prin care îi înfricoşează, iar alteori prin felurite lucrări înfricoşate. Toate acestea se fac ca să aibă ei pricină de smerenie şi a-şi cunoaşte neputinţa lor. De aceea, ispitele sînt de mult folos omului. Astfel, se cuvine celor ce călătoresc în calea lui Dumnezeu, să primească cu mulţumire toate cele îngăduite de Dumnezeu să vină asupra lor şi să nu se tulbure, nici să fugă din locul luptei şi al nevoinţei lor. Căci Dumnezeu este totdeauna în ajutorul celor ce-L iubesc pe El, şi Îl cheamă" (Sfîntul Isaac Sirul, Mănăstirea Neamţ, 1819, Cuv. 2, p. 109-114).

„Cunoaşte-te pe tine însuţi! Iar aceasta este adevărata smerenie care ne învaţă să cugetăm smerit, ne frînge inima şi ne învaţă să lucrăm şi să păzim această stare. Iar dacă nu te-ai cunoscut încă pe tine, nu ştii încă nici ce este smerenia, nici nu

te-ai atins de adevărata lucrare şi pază. Căci a te cunoaşte pe tine este sfîrşitul lucrării virtuţilor" *(Filocalia,* vol. 6, cap. 35, p. 269-270).

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Sfîntul Ioan Scărarul numeşte cunoştinţa de sine „pămînt bun", zicînd: „Cel ce s-a cunoscut pe sine întru toată simţirea sufletului, a semănat pe pămînt bun. Căci în cei ce n-au semănat astfel, nu poate înflori smerita cugetare. Cel ce s-a cunoscut pe sine, a cunoscut în sine gîndul fricii de Domnul. Iar cel ce călătoreşte cu acest gînd, ajunge la poarta iubirii" *(Filocalia,* vol. 9, Cuv. 25, p. 306).

La sfîrşítul acestor puţine cuvinte adunate de la Sfinţii Părinţi despre cunoştinţa de sine, cer cu toată smerenia rugăciunile celor ce le vor citi, ca să mijlocească la Preabunul Dumnezeu să ajung şi eu păcătosul, prin încercarea trăirii, măcar în parte să-mi cunosc mulţimea cea fără de margini a păcatelor mele şi să mă silesc a pune început bun. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE SPOVEDANIE

„Sfîntul Antonie cel Mare zice: De este cu putință, cîți pași pune călugărul, sau cîte picături de apă bea în chilia sa, să le mărturisească bătrînilor" (*Pateric*, slova A, cap. 40).

„Marele Stareț Paisie de la Neamț zice: Mărturisirea gîndurilor către duhovnici este temelia vieții duhovnicești și nădejdea mîntuirii pentru toți" (Ierom. Ioanichie Bălan, *Pateric românesc*, București, 1980, cap. 35, p. 242).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Una din marile datorii duhovnicești, atît ale monahilor, cît și ale creștinilor, este spovedania păcatelor. De aceea, în cele ce urmează, m-am gîndit să vorbesc cîte ceva în legătură cu această sfîntă taină. Mai întîi, trebuie să ne aducem aminte că toți sîntem păcătoși înaintea lui Dumnezeu, unii mai mult, alții mai puțin. Acest lucru ni-l arată dumnezeiasca Scriptură care zice: *Toți multe greșim* (Facere 8, 21; Iov 15, 14). *Iar de vom zice că păcat nu avem, pe noi înșine ne înșelăm și adevărul nu este în noi, iar dacă ne vom mărturisi păcatele noastre, credincios și drept este Dumnezeu, ca să ne ierte nouă păcatele și să ne curățească pe noi de toată întinăciunea și nedreptatea* (I Ioan 1, 8-9).

Sfîntul Simeon al Tesalonicului ne arată că toți oamenii au datoria de a-și mărturisi păcatele: arhierei, preoți, călugări și mireni (*Despre Taina Pocăinței*, București, 1865, p. 152-261).

Iată acum ce condiții trebuie să îndeplinească Sfînta Spovedanie:

a. Spovedania trebuie să se facă înaintea duhovnicului ;

b. Spovedania trebuie să fie completă, adică să cuprindă toate păcatele făcute de cineva, din copilărie, sau de la ultima spovedanie şi să nu ascundă nimic din cele făptuite ;

c. Spovedania trebuie să fie făcută de bunăvoie, după mărturia Sfîntului Duh Care zice: *şi din voia mea mă voi mărturisi Lui* (Psalm 27, 10);

d. Spovedania să fie cu umilinţă, căci *inima înfrîntă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi* (Psalm 50, 18);

e. Spovedania să nu fie prihănitoare, adică să nu dăm vina pe nimeni, nici chiar pe diavoli, nici pe oameni, nici pe vreo altă zidire a lui Dumnezeu, spunînd că din cauza acestora am făcut păcatul, ci numai pe noi să ne învinuim şi să ne prihănim şi să zicem că numai noi sîntem pricină a păcatelor noastre şi nimeni altul. Despre aceasta dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur zice: „De voieşti să prihăneşti, pe tine singur să te prihăneşti" (Cuvîntul 51. la Matei), iar la Pilde găsim că *Dreptul îşi este lui însuşi prihănitor* (Proverbe 18, 17). Sfîntul Ioan Scărarul, arătînd că trebuie să ne prihănim pe noi la spovedania păcatelor, zice: „Spune şi nu te ruşina: a mea este umflătura, părinte; a mea este rana: dintru a mea lenevire s-a făcut, iar nu dintr-a altuia. Nimeni nu este vinovat de aceasta, nici om, nici duh, nici trupul, nici altcineva, fără numai lenevirea mea" (Cuv. 4).

f. Spovedania se cuvine să fie dreaptă, adică să spui adevărul, cum ai făcut toate, însă feţei aceleia cu care ai greşit să nu-i spui numele. Spune toate adevărat, aducîndu-ţi aminte că Dumnezeu iubeşte adevărul, după mărturia Scripturii, care zice: ***Este ruşine care aduce păcat şi este ruşine care aduce slavă şi** har* (Isus Sirah 4, 24). Ruşinea aceasta pe care o suferi la spovedanie te scuteşte pe tine de ruşinea aceea pe care o vom suferi cu toţii la ziua cea înfricoşată a Judecăţii lui Dumnezeu, după cum zice Sfîntul Ioan Scărarul în Cuvîntul 4: „Căci nu este posibil fără de ruşine a scăpa de ruşine".

g. Spovedania să fie hotărîtoare, adică să luăm înaintea duhovnicului o mare hotărîre de a nu mai păcătui, ajutîndu-ne nouă dumnezeiescul Har, şi să voim mai bine să murim de mii de ori decît să mai păcătuim de acum înainte cu voinţa noastră. De aceea, zic dumnezeieştii Dascăli ai Bisericii că „cel ce nu ia această hotărîre, este cu un picior la duhovnic şi cu altul la păcat; se mărturisesc cu gura,iar cu inima cugetă să facă păcatul din nou, asemănîndu-se cîinelui care se întoarce la vărsătura

sa; încă şi cu porcul care se scaldă şi se spală şi iarăşi se tăvăleşte în noroi".

Acesta numai din obişnuinţă se mărturiseşte, fiindcă vine Naşterea lui Hristos sau Paştile sau pentru că se primejduieşte de moarte. Citim în Pateric că un mare sihastru vedea sufletele pogorîndu-se la iad, cum se coboară fulgii de zăpadă în vremea iernii, şi aceasta pentru că nu se mărturiseau cu adevărat şi cu hotărîre de a nu mai păcătui. Pentru aceasta zice Sfîntul Vasile cel Mare: „Nu se foloseşte de mărturisire, nici se mărturiseşte, cel ce zice la spovedanie numai că a greşit, însă rămîne iarăşi în păcat şi nu-l urăşte. Fiindcă nu cel ce a zis: greşit-am, apoi petrece în păcat, se mărturiseşte; ci acela care, după cum zice psalmul: *a aflat păcatul şi l-a urît.* Că ce folos poate avea căutarea cea de la doctor, cînd el face cele ce sînt spre stricăciunea vieţii lui? În acest chip nu îi este de nici un folos iertarea pe care o face duhovnicul celui ce încă nedreptăţeşte" (Vezi tîlcuirea Psalmului 35).

Toată pocăinţa ta întru aceasta constă, adică să te hotărăşti a-ţi schimba vieţuirea *(Învăţătura către duhovnic,* Iaşi, 1819, p. 93-99).

Fraţi creştini,

Este bine să ştie cel ce se spovedeşte că are mare datorie de a-şi face canonul dat pentru a scăpa de chinul cel veşnic al iadului. Vedem în dumnezeiasca Scriptură că prin canon s-au curăţit toţi cei ce au păcătuit înaintea Domnului. Astfel, sora lui Moise, de nu ar fi fost izgonită afară din tabără 7 zile, nu s-ar fi curăţit de lepră (Numeri 12). Dacă cel ce a desfrînat în Corint nu s-ar fi dat satanei, atunci nu s-ar fi mîntuit sufletul lui (I Corinteni 5, 1-5). Astfel şi cel ce a primit canonul şi nu-l face, nu se poate curăţi de lepra păcatelor şi nici sufletul său nu este slobozit din robia dracilor.

Împăratul David, primind canon de la Dumnezeu pentru păcatele sale, a fost izgonit din împărăţia sa de însuşi fiul său, Avesalom, umblînd prin munţi şi văi cu picioarele goale, ocărît şi împroşcat cu pietre de femei şi defăimat de toţi. Iar noi căutăm să-L îmblînzim pe Dumnezeu fără nici un canon?

Împăratul Teodosie cel Mic a făcut un mare canon în Mediolan, pe care i l-a rînduit Sfîntul Ambrozie. Alt împărat, pentru că a făcut o ucidere, s-a canonisit să meargă deasupra unui munte înalt, cu picioarele goale, dezbrăcat fiind de podoaba împărătească şi acolo, deasupra muntelui, a petrecut 40 de zile

numai cu pîine şi apă, în rugăciune neîncetată şi în tăcere, dormind pe pămîntul gol.

Vedem şi în Pateric că Avva Macarie Alexandrinul a primit canon de la Avva Macarie cel Mare, Egipteanul, ca să postească trei săptămîni, mîncînd numai o dată pe săptămînă, pentru că despărţise doi fraţi care-i greşiseră. (*Pateric*, slova M, cap .2).

Aşadar, să nu uităm, fraţii mei, că cel ce păzeşte canonul dat de duhovnic este fiu adevărat al Bisericii lui Hristos. Este bine de ştiut că cel ce se pocăieşte cu adevărat, nu numai că primeşte canonul dat de duhovnicul său, ci singur cere mai mult canon, ştiind că ori aici, vremelnic, ori acolo, veşnic, păcătosul trebuie să-şi facă canonul său.

Însemnăm aici şi cum se cuvine a ne păzi, după ce ne mărturisim curat la duhovnic.

Dumnezeieştii Părinţi arată că cinci sînt păzirile de păcat după mărturisire, spre a nu cădea omul în cele de mai înainte. Iată care sînt:

Întîia pązire este aducerea aminte de moarte şi a nu uita de păcatele tale. Aşa făcea împăratul David. După ce Dumnezeu îi iertase păcatele, el îşi aducea aminte de dînsele totdeauna şi le avea înaintea ochilor săi, după cum zice: *Că păcatul meu înaintea mea este pururea* (Psalm 50, 4).

Aducerea aminte de moarte ne ajută foarte mult să nu mai păcătuim, după mărturia Sfintei Scripturi, care zice: *Fiule, adu-ţi aminte de cele de pe urmă ale tale şi în veac nu vei greşi* (Isus Sirah 7, 38).

Cel ce pururea îşi aduce aminte de păcatele sale să nu-şi închipuie în minte şi să nălucească feţele acelea cu care a făcut păcatul, că acest lucru este periculos pentru cel ce este încă pătimaş, după cum spune Sfîntul Marcu Pustnicul (*Filocalia*, vol. 1, cap. 152-153). Sfîntul Ioan Scărarul arată acelaşi lucru, zicînd: „Pentru păcatele cele trupeşti şi urîte, să nu-şi aducă aminte cineva de chipul cu care l-a lucrat, iar de celelalte păcate pururea să-şi aducă aminte, ziua şi noaptea“ (*Op. cit.*, p. 105).

A doua păzire după spovedanie este fuga de pricinile păcatului. De aceea şi zice un filozof: „Aceleaşi pricini duc totdeauna la aceleaşi lucruri...“. Mai ales cel ce a alunecat în păcate trupeşti să fugă de prietenia şi vorbirea cu feţele cu care a păcătuit. Pentru că, ori tu trebuie să fugi de acelea, sau pe acelea să le depărtezi de la tine şi să le izgoneşti departe de la casa ta. Şi măcar de ţi-ar fi rudă sau prieten bun, adu-ţi aminte de cuvintele Domnului Care zice: *De te sminteşte pe tine ochiul*

tău cel drept, scoate-l pe el, şi-l leapădă de la tine; că mai de folos îţi este să pierzi unul din mădularele tale, decît tot trupul tău să se arunce în gheenă (Matei 5, 25).

Să nu crezi niciodată că poţi petrece împreună cu feţele acelea ce te vatămă, rămînînd nevătămat. Gîndul acesta este înşelător deoarece este scris: *Să nu crezi pe vrăjmaşul tău în veac* (Isus Sirah 12, 10). Şi asta este socoteala oarecăror dascăli, cum că dreptul Iosif, de n-ar fi fugit din camera stăpînei sale, de bună seamă că ar fi căzut cu dînsa în păcat. De aceea zice şi marele Apostol Pavel: *Fugiţi de desfrînare* (I Tesaloniceni 4, 3). Este un lucru foarte înţelept ca omul să se teamă de primejdia păcatului, după cum ne învaţă Sfînta Scriptură: *Cel ce se teme de primejdie nu va cădea într-însa* (Isus Sirah 3, 25).

La fel spune şi marele dascăl al lumii, Sfîntul Ioan Gură de Aur: „Cel ce nu fuge departe de păcat, ci călătoreşte aproape de el, cu frică va vieţui şi de multe ori în el va cădea" (Sfîntul Ioan Gură de Aur, Cuv. 15).

A treia păzire este deasa spovedanie, care are cinci foloase. Precum berzele nu se mai întorc acolo unde li se strică cuiburile, aşa şi dracii fug de cei ce se spovedesc des căci, cu deasa spovedanie, stricăm cuiburile şi mrejele lor. Sfîntul Nicodim Aghioritul zice: „Pentru care pricină, Neeman Sirianul s-a scăldat de şapte ori în Iordan, decît ca să ne înveţe pe toţi patriarhi, mitropoliţi, arhierei, duhovnici, preoţi şi mireni, să ne mărturisim de şapte ori, adică de nenumărate ori să ne scăldăm în apele pocăinţei al cărei chip este Iordanul, unde Mergătorul înainte boteza cu botezul pocăinţei întru iertarea păcatelor" (Marcu 1, 4). Apoi spune: „Am zis să se mărturisească des şi prea cinstiţii patriarhi şi ceilalţi arhierei, duhovnici şi preoţi, pentru ca să se strice obişnuinţa cea rea care se ţine în unele locuri de a nu se mărturisi aceste sfinţite feţe. Mă minunez cu adevărat, care pricină îi îndeamnă să facă aceasta, fiindcă numai Papa a nălucit să se vestească pe sine fără de păcat, iar nu vreodată patriarhii şi arhiereii Bisericii Răsăritului". De aceea, Sfîntul Ioan Evanghelistul zice: *De ne vom mărturisi păcatele noastre, credincios este Domnul şi drept ca să ne ierte păcatele* (I Ioan 1, 4). Atunci, care ar fi cauza că aceste sfinţite capete nu se mărturisesc? *(Paza celor cinci simţiri)*.

Acum să spunem pe scurt despre cele cinci foloase ale desei spovedanii:

a. Primul folos al desei spovedanii este că, precum pomii, care se smulg des şi se răsădesc, nu pot să prindă rădăcină

adîncă în pămînt, așa și obiceiurile cele rele și deprinderile păcătoase, prin mărturisire deasă, nu pot prinde rădăcini adînci în inima celui ce se mărturisește. Sau, precum un pom bătrîn și mare nu se poate tăia numai cu o lovitură de secure, așa și un obicei sau deprindere veche a păcatului, numai cu o singură durere a inimii nu se poate scoate și dezrădăcina ușor.

b. Omul ce se spovedește des ține minte ușor greșelile făcute de la ultima spovedanie; pe cînd cel ce se mărturisește rar, cu anevoie poate să-și aducă aminte de toate cîte a făcut. Astfel, multe din păcate rămîn nespovedite și, prin urmare, neiertate. Pentru aceea diavolul i le aduce aminte în ceasul morții, dar fără de folos, căci i se leagă limba și nu le mai poate mărturisi.

c. Cel ce se mărturisește des, chiar dacă i s-ar întîmpla să cadă într-un păcat de moarte, îndată aleargă și se mărturisește și intră în harul lui Dumnezeu, căci nu suferă să aibă pe conștiință greutatea păcatului, fiind desprins a se curăți des prin spovedanie.

d. Al patrulea folos este că, pe unul ca acesta, îl află moartea curățit și în harul lui Dumnezeu și avînd mare nădejde de mîntuire. După mărturia Sfîntului Vasile cel Mare, diavolul merge totdeauna la moartea drepților și a păcătoșilor, căutînd să afle pe om în păcate spre a-i lua sufletul (Tîlcuire la Psalm 70). La cei ce se mărturisesc des și curat nu poate afla nimic, deoarece s-au mărturisit, luînd dezlegare pentru păcate.

e. Cel din urmă folos al mărturisirii dese este că unul ca acesta se oprește și se înfrînează de la păcate, aducîndu-și aminte că după puține zile se va mărturisi din nou și va primi canon de la duhovnic, acesta mustrîndu-l pentru cele făcute. Despre acest adevăr vorbește Sfîntul Ioan Scărarul, zicînd: „Sufletul care socotește rușinea, canonul și mustrarea cea de la mărturisire, ca de un frîu se ține de această mărturisire, spre a nu mai greși" (Cuv. 4 din *Scară).*

A patra păzire este cugetarea la înfricoșata Judecată de apoi și la cuvintele ce le va spune Mîntuitorul Iisus Hristos celor păcătoși: *Duceți-vă de la mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolilor și îngerilor lui* (Matei 25, 41).

A cincea păzire este aducerea aminte de chinurile iadului, aducerea aminte că răutatea păcatului ne desparte de Dumnezeu și de fericirea drepților din Rai, precum și aducerea aminte de veșnicile munci ale iadului, care nu vor avea sfîrșit.

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

După ce am scris despre spovedanie şi despre cei ce se spovedesc, voi însemna puţine şi despre cei ce au darul de a spovedi, adică despre părinţii duhovnici, care au o mai mare sarcină şi datorie înaintea lui Dumnezeu, ca cei ce sînt economi ai Tainelor Lui.

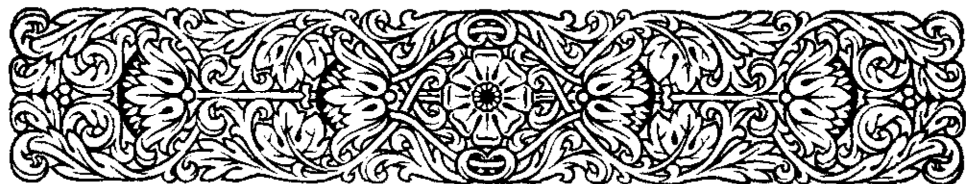
Părinţii duhovnici, pe lîngă viaţa lor sporită şi duhovnicească, după numele ce-l poartă, trebuie să cunoască foarte bine Sfînta Scriptură, Sfînta Tradiţie şi Sfintele Canoane, spre a învăţa şi a conduce bine sufletele care vin sub epitrahilul lor.

Ei trebuie să cunoască foarte bine cele şapte pricini ale păcatului, cele douăsprezece trepte ale păcatului, cum să sfătuiască mai înainte de spovedanie, cum să procedeze la spovedanie cu cei ruşinoşi, cu cei ce au gînduri de hulă şi de îndoială — cărora se cuvine a le amîna vremea spovedaniei — cum să procedeze cu cei ce au vreun păcat de care şi el, ca duhovnic, este vinovat, cum se cuvine să-i mărturisească şi să-i sfătuiască pe cei ce vor să se facă preoţi, cum se cuvine să canonisească pe cei ce au făgăduinţe; cum să sfătuiască pe curvari, pe preacurvari, pe sodomeni, pe cei ce au păcătuit cu dobitoace şi pe cei ce au făcut malahie. De asemenea să ştie cum să canonisească pe fiecare, de la caz la caz, orientîndu-se după scumpătatea şi iconomia (pogorămîntul) Sfintelor Canoane.

Cine va dori, dintre părinţii duhovnici, să ştie pe larg despre acestea amintite mai sus, să caute în cartea ce se numeşte „Învăţătură către Duhovnic" sau *Carte foarte folositoare de suflet*, denumire sub care a apărut într-o altă ediţie. De mare nevoie este ca părinţii duhovnici să aibă această carte şi mai ales cei tineri care vor fi făcuţi preoţi şi duhovnici şi trimişi la parohii.

Această carte foarte folositoare de suflet este alcătuită de un mare dascăl al Bisericii Răsăritului, Sfîntul Nicodim Aghioritul, din Sfîntul Munte Athos.

În încheierea acestei predici, rog pe toţi iubiţii mei fraţi care vor citi cele scrise aici, să se roage şi pentru mine nevrednicul cel mult păcătos, ca să-mi ajute mila Domnului să pun şi eu început bun şi să nu uit cele ce am scris spre folosul altora. AMIN !

PREDICĂ
DESPRE FECIORIE

„Fecioria este însușirea firii celei netrupești" (Sfîntul Ioan Scărarul, *Scara*, Cuv. 15).

„În rai a domnit fecioria... Necăsătoria este imitarea îngerilor" (Sfîntul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, cap. 24, p. 311-315).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Cu adevărat mă înspăimîntez și mă rușinez pentru îndrăzneala mea de a vorbi cele înalte despre lauda fecioriei, eu păcătosul, care sînt cu totul străin de sfințenia ei. Dar, asemănîndu-mă unui orb ce ține lumina pentru alții, voi încerca în cele ce urmează, ca prin cuvintele cele luminate ale Sfinților Părinți, să scot în lumină, după putere, slava și strălucirea fecioriei, spre rîvna celor silitori, care, pentru dragostea Mirelui ceresc, se nevoiesc cu multe sudori și dureri spre a se aduce jertfe vii, prin trăire, Celui Care i-a răscumpărat spre nestricăciune (Apocalipsa 14, 4).

Dar fiindcă dumnezeiescul Părinte Grigorie Teologul zice ca întru Dumnezeu să începem cuvîntul și în El să-l terminăm, m-am gîndit să arăt mai întîi, cu mărturia Sfîntului Grigorie de Nyssa, că taina fecioriei începe a se arăta de la Sfînta Treime. Acest sfînt și dumnezeiesc Părinte zice: „Avem nevoie de multă pătrundere ca să putem cunoaște superioritatea acestui dar al fecioriei, care este un atribut al Părintelui Celui nestricăcios. Este un lucru neobișnuit ca să aflăm feciorie la un tată care are fiu și a născut fără poftă. Fecioria este și un atribut al lui Dumnezeu Fiul, Cel Unul născut, Ziditorul a toată nestricăciunea care a strălucit la nașterea Lui cu totul curată și ne-

pătimașă. Și iarăși este minunat că înțelegem pe Fiul în feciorie. La fel se înțelege firea curată și nestricăcioasă a Duhului Sfînt. Căci, zicînd despre Duhul că este curat și nestricăcios, tot fecioria o arătăm, numai că prin alte cuvinte" (Sfîntul Grigorie de Nyssa, *Cuvînt despre feciorie).*

Dumnezeiescul Părinte Ioan Damaschin ne spune în această privință: „Fecioria este de la început și dintru început a fost sădită în firea oamenilor. Omul a fost plăsmuit din pămînt feciorelnic. Din Adam cel feciorelnic s-a zidit Eva fecioară; în rai a domnit fecioria". Și iarăși zice: „Necăsătoria este imitarea îngerilor". Însuși Hristos este slava fecioriei, născut numai din Tatăl, fără de început, fără de sămînță și fără de împreunare și întrupat pentru noi fără de împreunare din Fecioară și făcut om asemenea nouă. Însuși a arătat în El fecioria cea adevărată și desăvîrșită. Prin viața Sa de pe pămînt ne-a învățat și ne-a împuternicit spre a trăi întru feciorie. Bună este căsătoria pentru cei ce nu pot a se înfrîna. Dar mai bună este fecioria, deoarece ea cultivă nașterea de fii sufletești și aduce lui Dumnezeu rugăciunea ca un fruct copt" *(Dogmatica*, c. 24, p. 311-315). *Cinstită este căsătoria și patul neîntinat, dar pe curvari și pe preacurvari îi va judeca Dumnezeu* (Evrei 13, 4).

Tot în privința fecioriei, dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul zice: „Fecioria este însușirea firii celei fără de trup. Ea este casa cea dorită a lui Hristos și cerul cel pămîntesc al inimii". Și iarăși: „Curăția este o lepădare a firii, mai presus de fire, și o întrecere prea slăvită a trupului celui muritor și stricăcios, cu duhurile cele fără de trup. Curat este cel care înlătură dragostea cea trupească, prin dragostea cea dumnezeiască și focul cel trupesc l-a stins cu cel duhovnicesc; întreaga înțelepciune ne este curăția trupului și a sufletului. Hotarul și culmea curăției celei desăvîrșite și întru tot fericite este să petreci în aceeași rînduială cînd vei vedea ființe însuflețite și neînsuflețite, cuvîntătoare și necuvîntătoare.

Nimeni din cei ce și-au agonisit paza curăției să nu-și atribuie lui agonisirea ei, căci este cu neputință ca cineva să-și învingă firea; iar unde este învinsă firea, acolo se cunoaște venirea Celui mai presus de fire; căci fără de nici o împotrivire, cele mai mici sînt nimicite de cele mai mari". Arătînd apoi că fecioria nu se mărginește numai la paza trupului de împreunări, ci și la supunerea și omorîrea patimilor, zice: „Nu este curat cel care și-a păzit nepîngărit trupul acesta stricăcios, ci cel ce a supus cu desăvrșire mădularele lui, sufletului". Arătînd că fecioria este un dar al lui Dumnezeu care se dă celui ce iubește

pe Dumnezeu mai presus de orice în această lume, zice: „Fecioria este un dar al lui Dumnezeu" (Matei 19, 10-12) oferit omului care are credinţă multă şi dragoste de a sluji Domnului, mai tare decît moartea" (I Corinteni 7, 32-40); „îmbrăţişarea fecioriei este un sfat primit de bunăvoie" (I Corinteni 7, 25; 7, 1-10). „Iar ca să fie o virtute, trebuie păzit numai şi numai în numele Domnului" (Luca 2, 27; I Corinteni 6, 19; Apocalipsa 14, 4; *Scara,* Cuv. 15, cap. 1-12).

Cu alese cuvinte vorbeşte despre feciorie şi un alt sfînt al Bisericii lui Hristos, zicînd: „Fecioarele sînt floarea Bisericii, podoaba şi frumuseţea harului duhovnicesc, starea cea firească a nevinovăţiei originare; desăvîrşită realizare, vrednică de laudă oamenilor şi cinstirea îngerilor; chipul lui Dumnezeu care imită viaţa cea sfîntă a Domnului, dovedindu-se astfel cea mai aleasă parte a turmei lui Hristos şi naşterea cea mai slăvită a Sfintei Biserici" (Sfîntul Ciprian).

Iubiţi părinţi şi fraţi creştini,

Vedem cu toţii, că dumnezeieştii Părinţi ai Bisericii lui Hristos — prin lumina cea dumnezeiască a minţii lor — ştiu bine că patimile sînt asemenea hameiului şi altor plante agăţătoare, care se prind şi se împletesc de orice întîlnesc în cale. Pentru aceasta, voind ei a păzi comoara cea scumpă a fecioriei de blestemata mîndrie şi slavă deşartă care are obiceiul de a se amesteca în toată fapta bună şi mai ales la cele mai înalte virtuţi, au pus sub cele mai grele pedepse pe acele fecioare sau feciorelnici care, din lipsa smereniei şi a cunoaşterii păcatelor lor, ar cuteza să defaime pe cei căsătoriţi după legea Bisericii lui Hristos. De aceea, cu hotărîre sinodală au stabilit: „Dacă cineva are feciorie sau s-ar înfrîna, abţinîndu-se de la căsătorie din scîrbă şi nu pentru binele şi sfinţenia fecioriei, să fie anatema" (Gangra, can. 9). Şi iarăşi: „Dacă cineva dintre cei ce trăiesc în feciorie pentru Domnul, ar dispreţui cu mîndrie pe cei căsătoriţi, să fie anatema" (Gangra, can. 10). Dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur, arătînd primejdia acestui lucru, zice: „Osîndeşti căsătoria? Tocmai de aceasta nu vei dobîndi plata necăsătoriei, ci pedeapsă şi osîndă" (Cuvînt despre feciorie, cap. 8, p. 115).

Sfîntul Grigorie de Nyssa, arătînd că adevărata lucrare în privinţa fecioriei o are cel care se sileşte să ducă jugul fecioriei prin trăirea în smerenie, iar nu prin lauda sau trîmbiţarea de sine, spune următoarele: „Curăţia este mai mult de laudă cînd

o trăim, decît cînd o vorbim". Apoi, arătînd că mai întîi se cere de la noi nepătimirea sufletului, zice: „Nepătimirea sufletului trebuie să premeargă curăţiei trupului" (Cap. 5, p. 18). Aducînd apoi ca pildă pe cei ce au trăit în adevărată şi desăvîrşită feciorie pe acest pămînt, zice: „Sfîntul Ilie şi Sfîntul Ioan Botezătorul — cel ce a venit după Ilie în duhul şi puterea lui Ilie, şi care era cel mai mare om dintre cei născuţi de femeie — au strălucit mai mult decît alţi prooroci prin feciorie" (Cap. 6, p. 19). Arătînd cîtă deosebire are fecioria de viaţa cea lumească, zice: „Dacă vrei să cercetezi bine deosebirea dintre viaţa din lume şi cea în feciorie, vei afla că este tot atît de mare ca cea dintre cer şi pămînt" (Cap. 3). Apoi adaugă: „Ilie şi Ioan sînt vestiţi fiindcă şi-au îndreptat spre Domnul dorul curat, neamestecat cu nici un fel de patimă omenească, nefiind tulburaţi nici de dragostea de soţii, nici de vreun alt gînd materialnic" (Cap. 6, p. 20). Socotind apoi că, încă din Legea veche, Maria, sora lui Moise, a strălucit cu fecioria şi că a fost mai înainte o închipuire despre Maica Domnului, zice: „Sora lui Moise, Maria, a fost începătoarea fecioriei în Legea veche şi cea care mai înainte şi umbros a închipuit pe Maria, Născătoarea de Dumnezeu" (Cap. 9).

Aşadar, părinţilor şi fraţilor, în cele spuse pînă aici, am adus cîteva mărturii mai temeinice de la Sfinţii Părinţi despre cinstea şi slava fecioriei. Dar este nevoie să ştim şi să înţelegem că o comoară, cu cît este mai scumpă, cu atît mai mult are nevoie de pază. Trebuie să înţelegem că nimic nu ne foloseşte fecioria trupului, dacă nu o vom avea şi pe cea a sufletului şi a minţii. Ştim că nici dracii nu se însoară nici nu se mărită. Dar pentru aceasta, nu-i putem numi pe ei curaţi pentru răutatea care este în ei. Dar care este răul din draci? Dumnezeiescul Părinte Dionisie Areopagitul spune despre acest lucru astfel: „Răul din draci este acesta: mînie dobitocească, poftă fără de minte şi nălucire pripită" *(Despre dumnezeieştile nume,* cap. 4). Nălucirea obraznică — sau, cum i se mai zice în alte traduceri, „închipuire pripită" — o au din mîndrie, prin care au şi căzut din cer (Isaia 14, 13-14). Iar mîndria atît pe îngeri cît şi pe oameni îi face necuraţi, după cele scrise: *Necurat este înaintea Domnului tot cel înalt cu inima* (Proverbe 16, 6).

Deci, iată, părinţilor şi fraţilor, că nu numai curvia spurcă pe om, ci şi patimile noastre cele sufleteşti şi nevăzute. Mare nebunie este cînd cineva s-ar mîndri cu fecioria sa cea din afară, a trupului, şi nu s-ar îngriji cu mare atenţie de fecioria cea tainică şi gingaşă a sufletului şi a minţii. Aşadar, cel ce se păzeşte pe sine şi priveghează asupra sa, trebuie să privegheze

și asupra celor din afară și asupra patimilor celor ascunse și nevăzute ale omului celui dinăuntru. Sfînta Scriptură spune: *Cea nemăritată se îngrijește de cele ale Domnului, cum să fie sfîntă cu trupul și cu sufletul* (I Corinteni 7, 34). Dacă cineva se îngrijește și păzește numai fecioria cea din afară și nu poartă grijă și de cea a sufletului și a minții, unul ca acela — după cuvîntul Domnului — curăță numai partea cea din afară a blidului și a paharului său, fără a spăla de necurăție și partea dinăuntru. De aceea, în ziua morții și a Judecății de apoi, va fi mustrat asemenea cu fariseii și cu cărturarii care țineau numai la curăția cea din afară, iar înăuntru erau plini de nedreptate, de răpire și lăcomie (Matei 23, 25-31).

După învățătura Sfinților Părinți, fecioria trebuie să se arate în noi și la celelalte virtuți (Sfîntul Grigorie de Nyssa cap. 6, Despre feciorie, p. 34). Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul, arătîndu-ne că în chip desăvîrșit se cade a ne pocăi și curăți — adică și în cele din afară și în cele dinăuntru — zice: „Deci, în întregime leapădă răutatea! Cînd a păcătuit poporul, Moise a poruncit să răstignească un șarpe, ca, astfel să piară păcatul. Și pe șarpe nu l-a făcut gol, adică deșert, ci turnat întreg și tare. Pentru ce? Ca să-ți arate ție că ești dator să te întorci dinspre răutate“ (Cuv. despre pocăință, tom. 3, p. 215, Mănăstirea Neamț, 1823). Așadar, frații mei, ni se cade a închina toate cele ale noastre lui Dumnezeu și a-I aduce jertfa curăției noastre întreagă și fără meteahnă, după cum poruncește însuși Dumnezeu (Levitic 22, 21; Deuteronom 17, 1). Și dacă, după mărturia Sfinților Părinți, „neasemănat de mare, de minunată și de slăvită este fecioria și numai acest chip de viață foarte înalt și foarte frumos este sînul hrănitor al Bisericii lui Hristos, floarea și pîrga sa“ (Sfîntul Metodiu, Episcopul și Martirul, cap. 1, p. 61), atunci, cum am zis și mai sus, această neasemănată slavă și cinste a fecioriei nu se înțelege numai la cele din afară, ci și la cele dinăuntru și la toată virtutea ce trebuie să o lucrăm, după porunca Domnului. Dar acest chip de feciorie întreagă și desăvîrșită este cu anevoie a o aduce lui Dumnezeu, din pricina leneviei și neputinței noastre. De aceea, cunoscînd acest lucru, sîntem datori ca în toată vremea să ne smerim din adîncul inimii, pentru lipsurile noastre cele de multe feluri, cu nădejdea că Dumnezeu nu ne va urgisi inimile înfrînte și smerite (Psalm 50, 18).

Fiindcă în cele de mai sus am amintit despre cele trei feluri de feciorie (curăție) care ni se cer spre a întregi fapta cea bună a curăției, cred că trebuie să arătăm, cu cuvintele Sfinților

Părinţi, în ce constă această întreită feciorie (curăţie) a noastră. Ca mărturie temeinică în această privinţă să aducem un cuvînt al Sfîntului Isaac Sirul, care zice: „Curăţia trupului este cuvioşie şi înfrînare de întinăciunea trupului. Curăţia sufletului este slobozirea de patimile cele ascunse, care se alcătuiesc în minte. Iar curăţia minţii este întru descoperirea tainelor. Căci se curăţeşte de toate cele ce cad sub simţire prin chipul grosimii lor" (Cuv. 18, p. 90, Mănăstirea Neamţ, 1819).

Sfînta Scriptură zice că „este bine pentru bărbat dacă va ridica jugul greu din tinereţea sa şi nu îşi va depărta sufletul de Dumnezeu" (Plîng. lui Ieremia 3, 27; Ieremia 17, 5-6). Dar ce poate fi mai greu ca jugul fecioriei şi mai ales în vremea de acum, cînd ne-am abătut cu toţii de la cele bune şi am părăsit aspra petrecere, smerenia, înfrînarea şi rugăciunea cea din inimă către Dumnezeu, singurele care ne pot ajuta să purtăm acest jug greu al curţiei trupeşti şi sufleteşti? Dumnezeieştii Părinţi erau totdeauna în nevoinţe foarte mari, rugăciuni, posturi, privegheri de toată noaptea şi se fereau nu numai de carne, de mîncăruri grele şi de vin, dar şi apa o primeau cu măsură, fără a se sătura de pîine şi apă, împărtăşindu-se de această hrană numai o dată în zi. Cu frică şi cutremur slujeau lui Dumnezeu, avînd lacrimile şi sudorile din osteneală în loc de hrană şi cu acelea se curăţau pe sine, avînd totdeauna în minte că cei necuraţi nu vor moşteni Împărăţia lui Dumnezeu (Efeseni 5, 5; I Corinteni 6, 9-10). A face noi o *făgăduinţă mare de a păzi curăţia* (Numeri 6, 1), nu este lucru uşor, deoarece, ca să luptăm cu firea noastră cea stricată prin păcat şi să rîvnim la fericirea pe care o aveam mai înainte de căderea din Rai, ni se cere multă înfrînare şi nu mai puţină pază. Căci dacă, după Sfîntul Pavel, *lupta noastră nu este împotriva trupului şi a sufletului, ci împotriva domniilor, împotriva stăpîniilor, împotriva stăpînitorilor întunericului acestui veac şi împotriva duhurilor răutăţii răspîndite în văzduh* (Efeseni 6, 12), atunci de cîtă rugăciune, trezvie şi luare aminte avem nevoie pentru a păzi aşezarea noastră cea din afară şi cea dinăuntru, în curăţie şi neprihănire?

Bună este căsătoria, dar mai minunată este fecioria, fiindcă este mai bună decît cea bună (I Corinteni 7, 38). Dar totdeauna, ceea ce este mai bun şi mai de preţ, cu mai mare osteneală se cîştigă şi are nevoie de mai multă pază. Nu vedeţi, sfinţiile şi frăţiile voastre, cum nevăzutele puteri ale răului năvălesc totdeauna prin tot felul de gînduri spre a tulbura mintea şi inima noastră şi, mai ales la cei tineri şi sănătoşi, aprind văpaia

poftelor celor fireşti în toată vremea? De nu ar fi mila Mîntuitorului şi acoperămîntul rugăciunilor Prea Sfintei Maicii Sale, cine ar putea să stea împotriva acestui război nevăzut şi aprig, pe care dracii îl aprind spre a strica făgăduinţa noastră?

Îmi amintesc de un călugăr tînăr din această sfîntă mănăstire, care a adormit în Domnul cu mulţi ani în urmă. Acesta ştia Psaltirea pe de rost şi, fiindcă îi ardea pe draci cu psalmi şi cu lacrimi, avea mare război de la ei. S-a întîmplat că am fost rînduit să stau cu el în chilie şi am văzut şi m-am minunat foarte tare de nevoinţa ce o făcea noaptea în chilie. Venind obosit de la ascultarea din timpul zilei, nu dormea pînă la Utrenie, ci făcea mai întîi 300 de metanii cu rugăciunea: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul", după care zicea în taină 3 catisme la Psaltire şi apoi iar 300 de metanii, şi iar 3 catisme. Cînd îl lupta somnul, sau gîndurile cele rele şi necurate, îşi desfăcea centura şi îşi trăgea cîte 30-40 de centuri pe spate, zicîndu-şi: „Nu dormi, calule, căci ai să dormi în groapă! Unde-ţi este mintea? De ce stai de vorbă cu dracii înaintea feţei lui Dumnezeu şi de ce spurci rugăciunea ta?" Astfel se lupta bietul călugăr pînă la Utrenie, fiindcă era tînăr şi sănătos cu trupul. Apoi, cînd suna toaca cea de fier deşteptarea, venea la patul meu, zicîndu-mi: „Scoală, frate Constantine, că a sunat deşteptarea!". După Utrenie se culca, însă nu pe pat, ci într-un sicriu pe care singur şi-l făcuse cu binecuvîntarea părintelui stareţ. Acolo dormea cîteva ceasuri pînă la ziuă şi apoi se scula, şi iar se apuca de canon şi rugăciune. Uneori îl întrebam: „Pentru ce te chinuieşti aşa, părinte?". Iar el îmi zicea: „Nu mă lasă dracii în pace cu gîndurile. De aceea şi eu mă rog la Preabunul Dumnezeu şi la toţi sfinţii să nu mă lase neajutorat în nevăzutul război". De multe ori, stînd culcat pe pat, mă făceam că dorm, dar luam aminte la nevoinţa acestui mucenic de bunăvoie, văzînd cum, după multe metanii şi rugăciuni, cădea în genunchi înaintea sfintei icoane, plîngînd înăbuşit cam vreun ceas sau şi mai mult, şi apoi se ridica din nou la rugăciune. Eu, fiind leneş şi somnoros, din cauza nevoinţei lui nu puteam să dorm. Aşa încît, m-am dus la părintele stareţ şi i-am spus: „Prea Cuvioase Părinte, eu nu mai pot sta cu părintele Gherasim în chilie, căci el nu doarme, ci se bate cu centura şi cu palma peste obraz, plînge şi se tînguieşte". Iar stareţul a zîmbit puţin şi mi-a zis: „Lasă-l, frate, şi nu te sminti de acela, căci el, săracul, are lucrarea lui. Nu toţi pot face ca el. Lasă, că am să-i dau altă chilie, ca frăţia ta să fii în pace". Astfel, după cîteva zile, părintele

Gherasim şi-a luat sicriul şi crucea de înmormîntare din chilia în care locuiam împreună, Psaltirea şi rasa, şi s-a dus într-o chilie mică, singur, unde îl rînduise părintele stareţ. Acolo şi-a plîns păcatele sale pînă ce a adormit în Domnul.

Părinţilor şi fraţilor, v-am adus aminte de unul din nevoitorii care au vieţuit în această sfîntă Sihăstrie, cu scopul de a vă arăta că cei ce iubesc pe Dumnezeu din toată inima, trebuie să se lupte tot timpul spre a nu cădea din curăţia vieţii lor şi din făgăduinţa pe care au dat-o în faţa lui Dumnezeu la călugărie.

Noi am venit de bunăvoie aici, ca să umblăm în casa lui Dumnezeu cu un gînd, cu gîndul la mîntuirea sufletului nostru. Iar fiindcă cei mai mulţi dintre noi au depus şi făgăduinţa sfîntului şi îngerescului chip monahicesc, nu putem să fim fără grijă, fără multă pază şi luare aminte, căci zice dumnezeiescul Ioan Gură de Aur: „Drept este că îngerii nu se însoară şi nici nu se mărită, dar nici nu sînt de carne şi sînge ca noi. Ei nu simt chipurile poftelor ca noi, nu duc lipsă de hrană şi băutură ca noi, nu se biruiesc de somn şi de trudă ca noi, nu se pleacă la cîntece dulci şi ademenitoare, nu se moleşesc şi nu se smintesc prin feţe frumoase sau altele de acest fel. Ci, precum cerul în miezul zilei se arată nepătat de nici un nor, aşa sînt firile acelea" (Cuv. despre feciorie, p. 216). Dar noi, păcătoşii şi neputincioşii, care am îndrăznit să făgăduim a urma, după putinţă, acelor prea fericite cete şi slugi ale Domnului, avînd greutatea trupului asupra noastră, pururea suspinăm după cum zice Apostolul, îngreuindu-ne de acest trup neputincios şi stricăcios. De nu ar fi mila şi ajutorul lui Dumnezeu cu noi, nimeni nu ar putea să stea într-o aşezare cît de puţin, faţă de cele ce am făgăduit. Dacă — după acelaşi mare Apostol — „Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi şi ca să voiţi şi ca să săvîrşiţi" (Filipeni 2, 13), atunci ce ne mai rămîne nouă, decît să ne cunoaştem adîncul nimicniciei şi al neputinţelor noastre, să ne smerim şi să mulţumim totdeauna Prea Bunului Dumnezeu, Care ne-a chemat aici şi Care pururea ne ajută şi ne ocroteşte cu mila şi cu îndurările Sale, netrecînd cu vederea dorinţa şi mica osteneală ce o facem pentru mîntuirea noastră. El ne-a iubit pe noi, dar şi noi sîntem datori să-L iubim din toată inima şi să-I slujim după putere.

Unii oameni, iubitori de trup şi de lume, şi care nu cunosc Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu, bîrfesc, întrebînd de ce mai trebuie să fie călugărie şi feciorie; căci, zic ei, dacă toţi ar

trăi în feciorie, cum ar mai exista neamul omenesc pe pămînt? Cei ce cugetă şi zic acestea, sînt cu totul străini de adevăr. Ei cred că Dumnezeu nu ar fi avut puterea să înmulţească neamul omenesc decît pe calea împreunării bărbatului cu femeie, dar nu au dreptate, căci fecioria este dată neamului omenesc de la Dumnezeu, înaintea căsătoriei. În Rai nu a fost nici vorbă de căsătorie şi, nici chiar după ce Dumnezeu a făcut lui Adam femeie din coasta sa, nu i-a rînduit căsătorie. Ci petreceau amîndoi în Rai ca în cer, necunoscîndu-se unul pe altul, iar pofta împreunării, zămislirii, durerile naşterii şi tot chipul stricăciunii fiind acolo departe de sufletele lor. După ce au călcat porunca lui Dumnezeu şi au fost făcuţi pămînt şi cenuşă, au pierdut odată cu Raiul şi frumuseţea fecioriei. Vedeţi de unde a luat naştere căsătoria şi a fost socotită necesară? Datorită neascultării, blestemului şi morţii. Dumnezeiescul Ioan Gură de Aur zice: „Unde este moartea, acolo este şi căsătoria. Aceasta lipsind, nici aceea nu rămîne. Iar fecioria nu are sfîrşit", apoi zice: „Spune-mi, oare căsătoria l-a făcut pe Adam? Şi durerile naşterii pe Eva?" Şi iarăşi zice: „Miriade de miriade de îngeri slujesc lui Dumnezeu şi mii de mii de arhangheli Îl înconjoară şi nici unul nu a fost făcut prin zămislire, nici prin naştere şi împreunare. Astfel încît, cu mult mai mult i-ar fi făcut Dumnezeu pe oameni fără căsătorie. Dar şi acum, nu căsătoria înmulţeşte neamul omenesc, ci cuvîntul Domnului grăit la început (Facere 1, 22). Spune-mi, oare lui Avraam i-a ajutat căsătoria la naşterea de fii? Oare nu după ce s-a slujit atîţia ani de soţia sa nu a scos strigătul: *Stăpîne, ce îmi vei da mie, că mor fără feciori?* (Facere 15, 2). Aşadar, să înţelegem cu toţii, căsătoria — dacă nu vrea Dumnezeu — nu poate să înmulţească neamul omenesc, nici fecioria să-i împuţineze numărul" (Cuvînt despre feciorie p. 222).

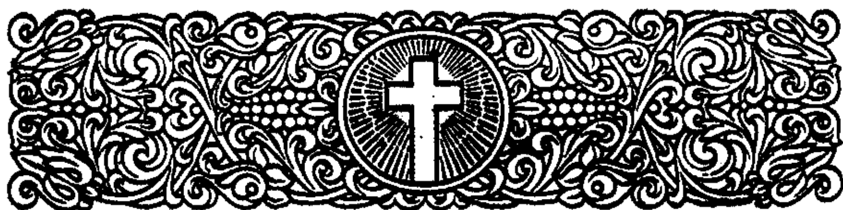
Dacă va zice cineva către noi că de n-ar fi fost căsătoria nu s-ar fi făcut atîtea şi atîtea miliarde de oameni, îl vom întreba şi noi pe acesta: cum s-au făcut Adam şi Eva, fără mijlocirea căsătoriei? Vedeţi, fraţilor, că Dumnezeu nu a avut nevoie de căsătorie spre a înmulţi pe oameni pe pămînt? Al Domnului este glasul care zice: *Fiii veacului acestuia se însoară şi se mărită, iar la înviere, nici nu se însoară, nici nu se mărită, ci sînt ca îngerii lui Dumnezeu din ceruri.* (Matei 22, 30; Marcu 12, 25; Luca 20, 35). Deci, acei care vor fi aflaţi atunci feciorelnici, au început deja să guste tainic din slava învierii încă din veacul acesta, după putere, prin darul şi mila lui Dumnezeu. Dacă cei feciorelnici şi fecioarele se vor sili cu toată puterea

să se păzească întru curăţie trupească şi sufletească, ei încep să se asemene îngerilor lui Dumnezeu (Sfîntul Ioan Gură de Aur, Cuvînt despre feciorie, c. 203, p. 313).

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Ajungînd la sfîrşitul cuvîntului, mai înainte de toate, vă rog din suflet să mă iertaţi pe mine cel cu totul necurat şi păcătos, care am îndrăznit a vă aduce aminte sfinţiilor şi frăţiilor voastre despre virtutea cea mare şi sfîntă a fecioriei şi a curăţiei. Pe toţi vă rog să vă rugaţi şi pentru mine cel leneş, care cu totul sînt departe de cele ce învăţ pe alţii. Cred că poate numai prin sfintele voastre rugăciuni, mă voi trezi şi eu somnorosul cîndva şi de cuvintele mele ruşinîndu-mă, să încep şi eu a lucra bunătatea pe care v-am arătat-o prin cuvînt şi, astfel, cu mila şi cu îndurarea Preabunului nostru Mîntuitor şi prin ajutorul rugăciunilor Preasfintei şi Preacuratei Sale Maici şi ale tuturor sfinţilor Lui, să fiu şi eu cel de pe urmă mîntuit. AMIN !

PREDICĂ
DESPRE NEMÎNCAREA DE CARNE LA MONAHI

„Dacă cineva din cei ce se nevoiesc, din defăimarea rînduielilor bisericești, ar îndrăzni să dezlege posturile cele predanisite și respectate de Biserică, încrezîndu-se în justificările cugetului său, să fie anatema" (Laodiceea, can. 52; Gangra, can. 19; Cartagina, can. 48, 56; VI Ecumenic, can. 89).

Părinților și fraților,

După învățăturile Sfintei Scripturi, ale Sfinților Părinți și din hotărîrile dumnezeieștilor Canoane, nemîncarea de carne la monahi este o tradiție bisericească foarte veche, care stăpînește și pînă astăzi mănăstirile din jurul Ierusalimului, de la Sfîntul Munte Athos, din Muntele Sinai, Rusia, Grecia, Serbia, Bulgaria și din alte țări ortodoxe.

Sfîntul Ioan Gură de Aur zice: „Călugărilor se cuvine a ține legea cea dată de Dumnezeu lui Adam în Rai. *Că v-am dat vouă* — zice Dumnezeu — *toată iarba ce face sămînță de semănat, care este deasupra a tot pămîntul; și tot pomul care are rod cu sămînță de semănat, vă va fi de mîncare și tuturor fiarelor pămîntului și tuturor păsărilor cerului și vietăților ce se tîrăsc pe pămînt care au suflare de viață* (Facere 1, 29-30), (*Pentru depărtarea de carne a călugărilor*, tipărită în Sfînta Mănăstire a Neamțului de starețul Silvestru, la anul 1816).

Iar Sfîntul Vasile zice: „După potop, s-a îngăduit lui Noe de la Dumnezeu, și printr-însul tuturor oamenilor, să mănînce

carne. Nu ca un lucru de nevoie firii noastre, ci cu pogorîre pentru neputinţa noastră“ (Idem, p. 17).

De asemenea, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos zice: *Dacă cineva îmi slujeşte Mie, Mie să-Mi urmeze* (Ioan 12, 26). Şi dacă se cuvine a urma, după putere, Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, atunci să vedem dacă El a mîncat carne în timpul petrecut cu noi pe pămînt. Oare scrie undeva în dumnezeieştile Evanghelii că Hristos a stat la mese cu cărnuri? Nu! Dar cu ce se hrănea Domnul? Cu pîine şi cu peşte fript (Matei 14, 17; 15, 34). Nu numai pînă la răstignire şi îngropare nu a mîncat carne, ci nici după învierea Sa din morţi, cînd, arătîndu-se ucenicilor Săi, a mîncat cu ei numai pîine cu peşte fript şi fagure de miere (Înţelepciune 21, 9; 12-13; Luca 24, 42-43).

Prea Sfînta şi Prea Curata Fecioară Maria, Născătoarea de Dumnezeu, arătîndu-se fericitului Dositei, i-a zis: „Posteşte, să nu mănînci carne şi să te rogi adeseori şi te vei izbăvi de muncile iadului“ *(Pentru depărtarea de carne a monahilor,* p. 31). Într-o veche povestire citim despre Sfîntul şi întru tot lăudatul Apostol Petru, care, vorbind către Clement, ucenicul său, îi zice: „Pentru ce nu înţelegi viaţa mea şi voinţa mea? Doreşti să fii întotdeauna cu mine? Atunci, vezi că eu cu pîine numai, cu măsline şi cu puţine verdeţuri mă hrănesc“ *(Ibidem,* p 47). Despre Sfîntul Evanghelist Matei scrie Sfîntul Clement Alexandrinul în cartea a doua din *Pedagogul,* la capitolul 1, că se hrănea numai cu seminţe *(Ibidem).*

Sfîntul Apostol Pavel, în toată vremea vieţii sale, se înfrîna de la mîncarea de carne (Eusebiu al Cezareei, *Istoria bisericească,* cap. 22). Ba, încă şi creştinii din Alexandria, pe vremea Sfîntului Apostol şi Evanghelist Marcu, mîncau numai o dată în zi, către seară, iar de carne totdeauna se înfrînau *(Ibidem,* cap. 17). Sfîntul Epifanie al Ciprului arată că, în vremea sa, mulţi creştini de bunăvoia lor se înfrînau de la mîncarea de carne. La fel şi Fericitul Augustin. în cartea sa *Despre obiceiurile bisericeşti,* cap. 21 şi 23; şi Fericitul Ieronim în cartea a 5-a a sa, *Contra lui Iovian şi Teodorit al Ciprului,* vorbesc despre nemîncarea de carne. De asemenea, mulţi dintre sfinţi se depărtau de mîncarea de carne.

Sfîntul Vasile spune că „evreii, atît cît s-au îndestulat cu mană, biruiau pe egipteni, şi prin mare au trecut; iar după ce şi-au adus aminte de cărnuri şi de căldările cu carne de porc, au rătăcit în pustie şi nu au mai intrat în pămîntul făgăduinţei“ (Numeri 1, 4-6), După ce poporul a cîrtit împotriva lui Moise cerîndu-i carne, Dumnezeu le-a dat carne prin prepeliţele ce au

venit deasupra taberei lor, însă odată cu carnea a venit asupra lor și mînia lui Dumnezeu (Psalm 77, 34).

Mîntuitorul nostru Iisus Hristos nu numai că n-a mîncat carne în toată viața petrecută pe pămînt, dar nici cînd poporul ce-I urma a flămînzit, nu l-a săturat cu carne, ci cu pîine și pește, fiind cinci mii de bărbați (Matei 14, 21), iar altă dată, patru mii, afară de copii și femei (Matei 15, 38), fiindu-i foarte ușor să-i hrănească cu carne, ca pe evreii cîrtitori din pustie.

Sfîntul Antonie cel Mare, Sfîntul Eftimie cel Mare, Sfîntul Sava cel Sfințit și mulți alți Sfinți Părinți au lepădat cu totul mîncarea de carne. Baronie Romanul spunea în anul 1057, astfel: „Patriarhul Cerularie Mihai ocărăște pe latini, nu numai că slujesc cu azime, ci și că mănîncă sugrumat și toată necurăția; iar călugării lor și episcopii se hrănesc cu carne“ *(Pentru depărtarea de carne...,* p. 59).

După cum la toată fapta bună ne trebuie dreaptă socoteală, la fel și la mîncarea și nemîncarea de carne. Biserica nu omoară oameni, ci dimpotrivă, ea vrea prin post să omoare patimile și să salveze sănătatea sufletească *(Pravila,* Nicodim Sachelarie, p. 256). Așadar, unde stăpînește dreapta socoteală și scopul cel bun, duhovnicul nu face o greșeală dacă la unii din cei bolnavi și slăbiți le va dezlega în unele zile, cu iconomie, la unele mîncăruri nepermise celor sănătoși. Sfîntul Apostol Pavel zice: *Toate îmi sînt îngăduite, dar nu toate îmi folosesc. Toate îmi sînt îngăduite, dar nu toate zidesc* (I Corinteni 10, 23). Iar în alt loc ne sfătuiește, zicînd: *Ori de mîncați, ori de beți, toate să le faceți spre slava lui Dumnezeu* (I Corinteni 10, 31). Deci, cînd cineva se înfrînează de la anumite bucate cu scopul mîntuirii și spre lauda lui Dumnezeu, acela nu se păgubește, ci se folosește. Iar dacă postul sau înfrînarea se fac cu scopuri rele, atunci și fapta lui bună trece de partea scopului celui rău și se face rea. De aceea ni se cuvine, în toate pe care le facem, să ispitim scopul pentru care facem cele bune, căci, după mărturia Sfîntului Efrem Sirul, „cînd mintea va părăsi scopul cel bun, toate faptele bune nu mai folosesc“ (Tom. 3, Pentru faptele bune și patimile sufletului, p. 214).

Sfîntul Meletie Mărturisitorul în „Alfavitarul“ său zice că „monahii trebuie să se păzească în feciorie și să lepede de la ei mîncarea de carne. Căci, mîncînd monahii carne, fac mare sminteală mirenilor și vor lua multă osîndă pentru această nepăsare și negrijă a lor, deoarece Sfîntul Apostol Pavel zice: *Nu voi mînca în veac carne, ca să nu smintesc pe fratele meu* (I Corinteni 8, 13); și: *Bine este să nu mănînci carne, nici să bei vin,*

nici să faci ceva de care fratele tău se poticneşte, se sminteşte sau slăbeşte (în credinţă) (Romani 14, 21). Iar Sfîntul Grigorie al Tesalonicului spune clar că monahilor nu li se cuvine să mănînce carne (*Filocalia*, vol. 7, cuv. 1, pentru cei ce cu sfinţenie se liniştesc, p. 229-230; subînsemnarea canonului 51 apostolic din Pidalion, fila 49; Everghetinos, fila 425).

În Pateric, Avva Pimen cel Mare, Egipteanul, fiind chemat la o masă unde se dădea mîncare de carne, nu a vrut să mănînce pentru a nu sminti pe creştinii care se aflau acolo (*Pateric*, litera P. p. 63).

Sfîntul Nichifor Mărturisitorul în canonul 14 zice: „Dacă vreun monah va lepăda sfîntul chip, va îndrăzni să mănînce carne sau va lua femeie şi nu se va pocăi, să se dea anatemei". Dacă vom citi canoanele 51 apostolic, 14 al Sinodului din Ancira, 86 al Sfîntului Vasile şi 21 al Sinodului din Gangra, vom putea înţelege care este calea de mijloc în privinţa mîncării sau nemîncării de carne şi vom afla că înfrînarea de la carne cu scop de nevoinţă are toată binecuvîntarea Bisericii. Iar de va socoti cineva carnea ca ceva necurat, acela se anatematiseşte (*Pidalion*).

Sfîntul şi marele Ierarh Ioan Gură de Aur, arătînd că sfintele mănăstiri sînt locuri de înfrînare şi de nevoinţă, unde nu trebuie să se mănînce carne, zice: „Cu adevărat, mănăstirile sînt case de plîngere, unde se vede sac şi cenuşă, unde este sîrguinţă, unde nu se vede nici rîs, nici îmbulzeală de lucruri lumeşti, unde este post, unde se culcă pe pămînt gol, unde toate sînt curate de fum, de friptură, de carne, de sîngiuri, de vuiete, de tulburări şi de multe supărări" (Comentariu la I Timotei 4).

În subînsemnarea canonului 51 apostolic din *Pidalionul* de la Neamţ se spune că „nu se cuvine monahilor să mănînce carne, pentru că astfel calcă acest obicei vechi al călugărilor, adică depărtarea de mîncare a cărnii". Iar că acest obicei era vechi şi folositor încă dinainte de anii împărătesei Teofana (✝ 894), se vede din faptul că patriarhul lui Constantin Copronim a fost mustrat fiindcă obişnuia să mănînce carne, iar Copronim a trăit cu 150 de ani înainte de Teofana. Tipicul cel mare al Bisericii Ortodoxe soborniceşti nu dă voie monahilor să mănînce carne nici în ziua Sfintelor Paşti (p. 43-44).

Împăratul Nichifor Votaniat, făcîndu-se călugăr după ce a pierdut împărăţia, şi fiind întrebat dacă rabdă asprimea vieţii călugăreşti, a răspuns: „Numai depărtarea de carne mă amărăşte, iar pentru celelalte, puţină grijă am" (Meletie al Atenei,

Istoria bisericească, tom. 2, fila 414). Iar un bătrîn al Patericului spune: „Dacă ești tînăr, fugi de vin ca de șarpe, iar dacă la o adunare vei fi silit să bei, bea puțin, dar apoi încetează și măcar de te vor jura pe tine cei ce te-au chemat, să nu iei aminte la jurămintele lor, căci de multe ori satana silește pe monahi, și bătrîni fiind ei, să îndemne pe cei tineri la băutura de vin și la mîncarea de carne. Căci vinul și mîncărurile despart pe călugăr de Dumnezeu"[1] (*Patericul*, p. 306).

Nu numai de carne se cuvine monahilor a se înfrîna, ci și de alte mîncăruri grase. după mărturia Sfîntului Nichifor Mărturisitorul care zice: „Nu se cuvine monahilor să facă servicii plugărești în Postul Mare, ca, din cauza aceasta, să dezlege la vin sau untdelemn, căci acestea sînt fapte ale lăcomiei pîntecelui" (Canonul 16 și 50 al Sinodului de la Laodiceea; can. 98 al Sinodului 6 Ecumenic). De asemenea, pravilele bisericești prevăd ca „oricine se va spurca în săptămîna Brînzei cu carne, sau în lunea cea dintîi a Postului Mare cu brînză, 4 ani să se pocăiască și metanii 300", și: „Cine moare de foame și mănîncă în Postul Mare carne, să se pocăiască trei ani și metanii 150 pe zi. Iar de va gusta brînză sau ouă în acest post, să se pocăiască 2 ani și metanii 66 pe zi" (Nicodim Sachelarie, *Pravila bisericească*, p. 256).

Marele stareț Paisie de la Neamț zice în privința nemîncării de carne la monahi: „Rînduiala vieții monahicești se aseamănă cu petrecerea din Rai și se supune voii celei desăvîrșite a lui Dumnezeu". Apoi zice: „În Rai nu a fost mîncare de carne. Dar dacă cineva se rușinează și mănîncă, din cauza defăimărilor celor ce-l sfătuiesc pe dînsul, unul ca acesta să se rușineze și de cinstitul chip al călugăriei. Căci amîndouă sînt nedespărțite" (Scrisoarea trimisă studenților monahi Gherontie și Doroftei la Colegiul Sfîntului Sava din București, inclusă în cartea *Adunarea cuvintelor pentru ascultare*, 1816, p. 360-362).

După ce am văzut mărturiile Sfintei Scripturi, ale Sfinților Părinți și ale dumnezeieștilor Canoane despre nemîncarea de carne la călugări, este bine să aducem și mărturiile istorice, de necontestat, despre păstrarea cu sfințenie a tradiției noastre bisericești în privința nemîncării de carne. Iată ce scrie marele și învățatul Domn al Moldovei, Dimitrie Cantemir. în această privință: „Toate mănăstirile din Moldova sînt așezate pe unul

1. Patericul este plin de pilde și sfaturi pentru nemîncarea de carne; vezi și în Istoria bisericească a lui Socrate Scolasticul la cap. 4, 23; 5, 22 ș. a.

şi acelaşi temei şi ele ţin canoanele date călugărilor de Sfîntul Vasile. Mănăstiri mari sub ascultarea unui arhimandrit sînt numai patru, iar mănăstiri mici aflate sub ascultarea unor stareţi sînt peste 200, în afară de aproape tot atîtea schituri, care au şi *ele metocuri într-un loc sau altul*". În continuare zice: „În mod deosebit toţi călugării sînt aşa de ascultători canoanelor Sfîntului Vasile cel Mare, încît mai degrabă ar muri de o sută de ori, decît să mănînce o bucată de carne, chiar dacă le-ar porunci vreun doctor (pentru sănătate)". *(Descrierea Moldovei,* cap. 3, p. 188-189, Despre mănăstirile din Moldova). Dar istoria ne arată că nu numai călugării simpli ţineau cu străşnicie la scumpătatea canoanelor Sfîntului Vasile cel Mare în privinţa mîncării de carne, dar chiar şi mitropoliţii şi episcopii, din acea vreme, ţineau cu sfinţenie această tradiţie veche şi sfîntă a Bisericii soborniceşti Ortodoxe. Pentru a adeveri acest lucru, însemnăm aici rînduiala care era la masa Domnului Moldovei şi a Mitropoliţilor în acea vreme:

„Cînd Domnitorul soseşte (la masă), Mitropolitul rosteşte rugăciunile, binecuvîntînd mîncărurile, iar marele medelnicer îi toarnă apă să se spele pe mîini... Marele paharnic îi întinde primul pahar Domnului, gustînd el mai întîi vinul vărsat într-un pahar mai mic, care în limba moldovenească se numeşte *credinţă.* Atunci mitropolitului şi episcopilor, cărora — după regulile monahiceşte ale Sfîntului Vasile cel Mare — nu li se dă voie să mănînce carne, li se serveşte peşte şi brînzeturi. Cînd Domnul se ridică de la masă, medelnicerul îi toarnă apă şi îi întinde un ştergar de şters pe mîni, iar Mitropolitul aduce mulţumiri lui Dumnezeu. După aceea, Domnitorul, făcîndu-şi de trei ori semnul sfintei cruci, se întoarce spre boieri şi, cu capul gol, îşi ia rămas bun de la ei" *(Descrierea Moldovei,* cap. 8, p. 227).

Iar cît de mult ţineau la posturi, se poate vedea din următoarele: „Pe lîngă faptul că ţin post în zilele de miercuri şi vineri, mai postesc de patru ori pe an la intervale hotărîte. În Postul cel Mare, de 40 de zile, şi în primele zile ale lui august, închinate Fecioarei Maria, se abţin de la peşte. Sînt unii, care, stăpîniţi de o prea mare evlavie, nu se hrănesc cu carne nici lunea şi ţin şi alte posturi" *(Ibidem,* p. 341). Despre episcopii din vremea aceea Dimitrie Cantemir spunea că „sînt fără multă carte, într-adevăr, dar plini de Duhul Sfînt şi nu nesocotesc nimic din cele ce văd că pot hrăni turma lor" *(Ibidem,* p. 360).

Părinţilor şi fraţilor,

Am adus aceste puţine mărturii din Sfînta Scriptură, din învăţăturile Sfinţilor Părinţi, din dumnezeieştile Canoane şi din „Istoria Ţării Moldovei", unde locuim, pentru a ne da seama cît de veche şi de întărită este tradiţia Bisericii noastre Ortodoxe în privinţa nemîncării de carne la monahi. Sînt încă şi foarte multe alte mărturii în această privinţă, însă cred că acestea sînt suficiente pentru cei ce au frică de Dumnezeu şi iubesc cu sfinţenie rînduiala canonică a Bisericii lui Hristos celei dreptmăritoare, spre folosul mîntuirii sufletelor lor.

Încheind acest cuvînt, trebuie să spun că fiecare monah şi creştin dreptcredincios are datoria să ţină cu toată tăria la cele pe care le-a moştenit de la Domnul nostru Iisus Hristos, Care a postit 40 de zile şi 40 de nopţi, neavînd păcat; de la Sfinţii Apostoli, care au petrecut în post, înfrînare şi rugăciune, de la dumnezeieştii Părinţi, care cu post şi cu rugăciune şi-au împodobit viaţa spre slava Bisericii lui Hristos, precum şi de la fericiţii noştri strămoşi, care, după cum aţi văzut, ţineau cu atîta sfinţenie posturile rînduite de Biserică în cursul anului, precum şi miercurile şi vinerile şi chiar lunile de peste an. Mila Domnului să fie cu noi şi acoperămîntul rugăciunilor Prea Sfintei Sale Maici şi ale sfinţilor Lui să ne acopere. AMIN !

PREDICĂ

DESPRE ISPITE ŞI DESPRE FELURITELE PRICINI PENTRU CARE DUMNEZEU ÎNGĂDUIE SĂ FIM ISPITIŢI

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi creştini,

După mărturia Sfintei Scripturi şi după învăţăturile Sfinţilor Părinţi, ispitele cu care ne luptăm în viaţa de acum sînt de multe feluri. Multe sînt şi pricinile pentru care Preabunul şi Preaînţeleptul Dumnezeu îngăduie ca să fim ispitiţi în lumea aceasta, spre folosul mîntuirii noastre. Acestea avîndu-le în vedere, m-am gîndit ca în cuvîntul de faţă să arăt, pe scurt, despre felurile ispitelor şi feluritele lor pricini.

Ispitele nu vin de la Dumnezeu, deoarece, după mărturia Sfintei Scripturi, *Dumnezeu nu ispiteşte pe nimeni* (Iacob 1, 13), ci vin de la diavolul (Matei 4, 1-11), de la lume (Matei 6, 2; I Tesaloniceni 2, 6) şi de la firea noastră cea stricată (Iacob 1, 14). Deşi Dumnezeu nu ispiteşte pe nimeni, totuşi, El îngăduie, spre folosul mîntuirii noastre, să fim ispitiţi pentru felurite pricini şi anume :

a. Pentru ca să încerce credinţa noastră (I Petru 6, 7);

b. Pentru a încerca nădejdea noastră (IV Împăraţi 18, 5; 18, 20-30; Daniel 3, 28-30);

c. Pentru ca să încerce dragostea noastră faţă de El (Deuteronom 13, 3);

d. Pentru încercarea supunerii noastre faţă de El (Deuteronom 8, 2-3);

e. Pentru a încerca lepădarea noastră de sine şi de averile noastre (Iov 1, 9-12; 2, 3-10);

f. Pentru a nu cădea sub pedeapsă şi pentru ca să fim cu mare veghere asupra noastră, căci, după cum vedem, sîntem lesne înclinaţi să vedem şi să judecăm slăbiciunile altora şi să le neglijăm pe ale noastre (Matei 7, 3-4; Luca 6, 41-42; Romani 2, 1-3). De aceea, să ne aducem aminte de cuvîntul Mîn-

tuitorului Care ne îndeamnă să ne vedem întotdeauna bîrna din ochiul nostru. Sfinţii Părinţi se rugau, zicînd: „Aşa, Doamne, Împărate, dăruieşte-mi ca să-mi văd păcatele mele şi să nu osîndesc pe fratele meu“ (Rugăciunea Sfîntului Efrem Sirul din Sfîntul şi Marele Post).

g. A şaptea pricină pentru care Dumnezeu îngăduie să fim ispitiţi este pentru ca să alergăm totdeauna la ajutorul Lui şi să-I cerem mai stăruitor îndurarea. Omul — oricare ar fi el — dacă nu ar da de necazuri şi ispite grele, s-ar lenevi, căzînd în nesimţire şi uitînd cu totul de Dumnezeu. Însă, dacă va intra în necazuri şi ispite grele, văzînd că este în primejdie de a-şi pierde viaţa sau sufletul, atunci va începe să se roage cu toată stăruinţa şi să ceară din inimă ajutorul lui Dumnezeu. Cu cît va face rugăciunile sale mai stăruitor, cu atît i se va smeri şi inima (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 31, p. 110). Vedem din Sfintele Scripturi că şi poporul lui Israel de multe ori ajungea la nesimţire şi la uitarea de Dumnezeu. Iar cînd Dumnezeu îngăduia să vină asupra lor necazuri şi ispite grele, atunci îşi aduceau aminte şi se întorceau la Dumnezeu, după cum scrie: *Cînd îi necăjea pe dînşii, atunci Îl căutau şi se întorceau la Dumnezeu* (Psalm 77, 37-38). Însuşi Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, dîndu-ne pildă ca, în vreme de necazuri şi încercări grele, să alergăm la Dumnezeu prin rugăciune, în vremea cînd se apropia de Prea Sfintele Sale Patimi, a căzut la rugăciune către Tatăl şi cu stăruinţă S-a rugat cu sudori de sînge, zicînd: *Părintele Meu, de este cu putinţă, treacă de la Mine paharul acesta. Însă nu precum voiesc Eu, ci precum Tu voieşti* (Matei 26, 39). Iar Iezechia împăratul, fiind bolnav şi vestindu-i-se moartea sa de către Sfîntul prooroc Isaia, dar avînd mare credinţă şi nădejde în mila lui Dumnezeu, a alergat la El prin rugăciune şi plîngere mare, iar Domnul Dumnezeu, căutînd spre rugăciunea lui cea din inimă, i-a mai dăruit încă 15 ani de viaţă (IV Împăraţi 20, 1-7).

h. A opta pricină pentru care, cu îngăduinţa lui Dumnezeu, ne ispitim este pentru a nu ne mîndri, ci a petrece în umilinţă şi smerenie. Vedem că marele prooroc şi împărat David a fost părăsit de Dumnezeu, Care l-a lăsat să cadă în păcat, pentru că a zis în inima sa: *Nu mă voi clăti din neam în neam, rău nu-mi va fi* (Psalm 9, 26). Şi iarăşi: *Eu am zis întru îndestularea mea: nu mă voi clăti în veac* (Psalm 29, 6).

i. A noua pricină pentru care, cu îngăduinţa lui Dumnezeu ne ispitim, este pentru a urî din inimă patimile şi pe vrăjmaşii care se luptă cu noi. Căci, într-adevăr, cel ce iubeşte pe Dumnezeu din inimă, simte că diavolul şi păcatul voiesc să-l des-

partă de dragostea lui Dumnezeu şi se întoarce cu mare mînie şi ură sfîntă asupra păcatului şi asupra dracilor şi cu desăvîrşire îi urăşte pe draci şi patimile cele stîrnite de ei, după mărturia scrisă: *Pe cei ce te urăsc pe Tine, Doamne, i-am urît, cu urîciune desăvîrşită i-am urît pe ei, neprieteni mi s-au făcut mie* (Psalm 138, 21-22). Cel ce iubeşte pe Dumnezeu are porunca lui Dumnezeu să urască tot ce este rău înaintea Domnului, după mărturia care zice: *Cei ce iubiţi pe Domnul, urîţi cele rele* (Psalm 96, 11). Unul ca acesta, aducîndu-şi aminte de cuvintele Mîntuitorului nostru Iisus Hristos Care zice: *Nu puteţi să slujiţi la doi stăpîni* (Matei 6, 24), urăşte din toată inima pe draci şi se face duşman de obşte tuturor patimilor şi, aprinzîndu-se de dragostea Ziditorului său, se sileşte a-I sluji cu frică şi a se bucura Lui cu cutremur (Psalm 2, 11). Ştiind apoi că nimic necurat nu va intra în Împărăţia cerurilor (I Corinteni 15, 50), priveghează cu mare grijă asupra sa şi se păzeşte cu toată puterea de toate patimile sufleteşti şi trupeşti care îl împiedică de a intra în viaţă.

j. *A zecea pricină pentru care ne ispitim este pentru a fi* încercaţi şi a se vedea dacă cinstim şi iubim pe Dumnezeu pînă la sfîrşit. Acest lucru îl arată Sfînta Scriptură, unde scrie: „Iar de se va scula întru tine prooroc, sau care visează vis, şi-ţi va da ţie semn sau minune; şi va veni semnul sau minunea care a grăit către tine, zicînd: Să mergem şi să slujim la Dumnezeu străin, pe care nu l-aţi ştiut, să nu ascultaţi de cuvintele proorocului acestuia sau ale celui ce visează visul acela, că vă ispiteşte pe voi Domnul Dumnezeul vostru, ca să ştie de iubiţi pe Domnul Dumnezeul vostru din toată inima şi din tot sufletul vostru" (Deuteronom 12, 1-3; Isaia 8, 19; Matei 14, 24; I Ioan 4, 2).

k. A unsprezecea pricină pentru care ne ispitim este ca să fim îndemnaţi să ţinem mai strict toate poruncile lui Dumnezeu şi să nu călcăm vreuna din ele,fie chiar şi din cele mai mici. Este adevărat că cel ce se lămureşte prin ispite, se hotărăşte mai mult să ţină seama de poruncile lui Dumnezeu. Căci unul ca acesta îşi aduce aminte de cuvintele pe care le-a zis Domnul către ucenicii Săi, de a învăţa pe oameni să păzească toate cele ce le-a poruncit lor (Matei 28, 20), ca şi de cuvîntul Sfîntului Iacov care zice: *De va păzi cineva legea toată, şi numai o singură poruncă va călca, călcător tuturor poruncilor s-a făcut"* (Iacov 2, 10).

l. A douăsprezecea pricină pentru care Dumnezeu îngăduie să fim ispitiţi este ca să învăţăm să desluşim care este adevărata virtute şi, prin urmare, să nu o părăsim şi să nu cădem

în păcat. Cu adevărat, deslușirea în toată lucrarea faptelor bune, este mare lucru. După Sfinții Părinți, „binele nu este bine cînd nu se face bine" (Sfîntul Ioan Damaschin, Cuvînt minunat și folositor de suflet, *Filocalia,* vol. 4, p. 194). Se poate ca și noi să ne ostenim a lucra multe fapte bune și în loc de plată să avem osîndă și rușine înaintea lui Dumnezeu, în ziua cea mare a Judecății de apoi. Și aceasta, pentru că Dumnezeu nu se uită atît la cele făcute de noi, cît la scopul cu care le facem. „Fapta bună are trup și suflet. Sufletul faptei bune este scopul pentru care se face, iar trupul este însuși lucru cel bun. Sufletul omului dă chip năravurilor trupului său; scopul faptei bune dă chip lucrului faptei celei bune... Scopul preface fapta cea bună în răutate și pe răutate în faptă bună" *(Kiriacodromion,* p. 280, București, 1857). Dacă fapta bună se face cu anumite scopuri rele, ca de pildă: cu scopul iubirii de slavă deșartă, al iubirii de cîștig, al iubirii de treaptă, al iubirii de plăceri și al altora de acest fel, atunci aceste fapte bune trec de partea scopului și se fac asemenea scopului celui rău cu care au fost lucrate. Acest lucru îl arată și dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul, zicînd: „În toate cele făcute de noi Dumnezeu ia seama la scop, dacă le lucrăm pentru El, sau pentru altcineva" *(Filocalia,* vol. 2, Cap. 48, p. 86).

m. A treisprezecea pricină pentru care ne ispitim este ca războiul continuu să devină pentru noi un motiv de încununare mai mare. Dacă, după Sfînta Scriptură, *bărbatul îndelung răbdător este întru pricepere* (Proverbe 14, 30), atunci se înțelege de la sine că mai multă plată va avea de la Dumnezeu cel ce se va osteni cu statornicie pînă la moarte, pentru înmulțirea talantului încredințat lui. Dumnezeu, fiind preadrept, răsplătește cu dreptate nevoințele celor ce rabdă toată osteneala lucrării faptelor bune pentru dragostea Lui. Pe unul ca acesta îl fericește și Sfînta Scriptură, zicînd: *Fericit este bărbatul care rabdă ispita, căci, lămurit făcîndu-se, va lua cununa vieții pe care a făgăduit-o Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe El* (Iacov 1, 12; Iov 5, 7; Proverbe 3, 11; II Timotei 4, 8). Sfîntul Apostol Pavel zice că *alta este slava soarelui, alta slava lunii, alta slava stelelor și stea de stea se deosebește în slavă* (I Corinteni 15, 41). Iar dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul arată că această deosebire de slavă este deosebirea măsurii cu care se vor desfăta, cu mințile în Rai, cei ce se vor mîntui (Cuvînt pentru fericitele locașuri, tom. 3, p. 46-49, Mănăstirea Neamț, 1823). Căci, precum fiecare se îndulcește de razele acestui soare, după măsura curăției și puterii vederii sale, așa și în veacul viitor toți drepții vor stră-

luci într-o bucurie de care nu se vor mai despărţi şi fiecare, după măsura sa, va străluci din soarele cel gîndit şi, după vrednicie, se va împărtăşi de veselie şi bucurie şi îşi va înfrumuseţa podoaba coroanei sale.

n. A paisprezecea pricină pentru care, cu îngăduinţa lui Dumnezeu ne ispitim, este ca noi să slăvim pe Dumnezeu, să ne ruşinăm de cel rău şi de păcat, să nu slăbim pînă la sfîrşit cu duhul şi cu răbdarea. Mîntuitorul nostru Iisus Hristos a spus: *Cine va răbda pînă la sfîrşit, acela se va mîntui.* Şi iarăşi: *Întru răbdarea voastră veţi dobîndi sufletele voastre* (Luca 21, 19; Matei 10, 22). În mintea dreptcredinciosului nevoitor trebuie să fie totdeauna aceste cuvinte ale Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, spre îmbărbătare în necazuri şi ispite pînă la moarte. Citind în vieţile sfinţilor lui Dumnezeu, ne minunăm foarte mult de răbdarea lor şi de multele minuni pe care le-au făcut cu puterea lui Dumnezeu. Dar eu cred că cea mai mare minune, pe care a făcut-o fiecare din sfinţi, a fost aceea că şi-a pus sufletul pentru Hristos şi a avut răbdare pînă în sfîrşit. Ce a folosit Iuda că a fost ucenic al lui Hristos şi că a luat darul apostoliei şi al facerii de minuni, dacă pînă la urmă L-a vîndut pe Domnul? Sau alţii, despre care ni se spune că au avut viaţă înaltă şi darul de a face minuni, dacă pînă la urmă au căzut din credinţă în erezii şi păcate, fără a se mai întoarce la pocăinţă şi dreapta credinţă? Deci, fericit cu adevărat şi prea fericit este sufletul acela care a avut dreaptă credinţă şi care a hotărît în mintea şi în inima sa să rabde toate ispitele şi necazurile acestei vieţi, pînă la sfîrşit, pentru dragostea lui Dumnezeu şi pentru slava Lui.

o. A cincisprezecea pricină pentru care ne ispitim, prin îngăduinţa lui Dumnezeu, este pentru ca, fiind duşi în luptă, să ne deprindem a nu ne teme de loviturile mari ce vor veni peste noi în ceasul morţii. Adevăratul ostaş, cînd este pus de stăpînul său chiar pe linia întîi a frontului, nu se teme, ci are în minte că trebuie să moară la datorie pentru apărarea credinţei şi a ţării sale. Tot astfel, şi cu atît mai mult, se cade şi ostaşului duhovnicesc. Aşa era inima Sfîntului Apostol Pavel, pregătită să trăiască şi să moară pentru Hristos, de aceea şi zicea: *Mie a trăi îmi este Hristos, iar a muri îmi este dobîndă* (Filipeni 1, 21).

p. A şaisprezecea pricină pentru care îngăduie Dumnezeu să ne ispitim este pentru ca, războiţi fiind, să venim la puterea de a deosebi virtutea de păcat. Prin lupta dusă în fiecare clipă cu mintea asupra *momelii* şi *învoirii* cu păcatul, ostaşul duhovnicesc simte şi cunoaşte cît de scumpă şi preţioasă

este fapta bună şi cîtă osteneală şi veghe îi trebuie pentru a o dobîndi. Avînd în faţă, pe de o parte, pe cei trei vrăjmaşi: trupul (Romani 7, 24-25), lumea (Romani 8, 37) şi diavolul (Romani 16, 20) — *care i se împotrivesc la lucrarea faptelor bune; iar* pe de alta, avînd frica şi dragostea de Dumnezeu, se luptă cu toată tăria împotriva tuturor ispitelor aduse de aceşti vrăjmaşi şi, prin această sfîntă luptă, ajunge la desluşirea binelui de rău şi la cunoaşterea deosebirii dintre virtute şi păcat.

r. A şaptesprezecea pricină pentru care se îngăduie să fim ispitiţi este pentru ca să dobîndim, prin luptă şi durere, virtutea, să o preţuim şi să o avem sigură şi neschimbată. S-a spus undeva că „banii nemunciţi sînt nepreţuiţi". Astfel se întîmplă nu numai cu banii, ci şi cu tot lucrul bun pe care l-am cîştigat fără osteneală. Iar tot ceea ce am cîştigat în viaţă cu *multă suferinţă şi durere nu putem dispreţui uşor*. Din acest motiv, Preabunul Dumnezeu de multe ori iconomiseşte a nu ne da ajutor la cele bune, ci ne lasă ca, prin multă trudă depusă, în timp îndelungat, să cîştigăm comoara faptelor bune, pentru a şti să preţuim cele pentru care mult şi greu ne-am ostenit spre a le agonisi.

s. A optsprezecea pricină pentru care ne ispitim este pentru ca, înaintînd în virtute, să nu ne îngîmfăm, ci să învăţăm să ne smerim. Oricare suflet lucrător al faptei bune îşi închipuie cu mintea că este ceva, că are ceva, că poate ceva şi aşa ajunge la îngîmfare şi părere de sine. Această neputinţă a minţii noastre, ştiindu-o Cel Atotştiutor, Preabunul Dumnezeu, din iubirea Sa de oameni, îngăduie să vină asupra noastră multe feluri de ispite şi încercări, uneori chiar foarte grele şi dureroase. Prin aceste primejdii folositoare, puţin cîte puţin venim la cunoaşterea neputinţei şi nimicniciei noastre. Astfel, cunoscînd că nu sîntem nimic şi nu putem nimic, punem toate isprăvile noastre cele părute bune numai pe seama ajutorului lui Dumnezeu, scăpînd astfel de mîndrie, de îngîmfare şi de părere de sine şi ajungînd la deprinderea smereniei.

ş. A nouăsprezecea pricină pentru care ne ispitim este pentru ca, după ce am fost ispitiţi de păcat, să-l urîm desăvîrşit.

Niciodată nu va putea omul părăsi un păcat greu şi de moarte, dacă nu-l va urî pe el din inima sa cu ură desăvîrşită (*Pateric*, p. 60). Despre aceasta s-a vorbit pe larg la a noua pricină.

t. Pricina a douăzecea pentru care Dumnezeu îngăduie să fim ispitiţi este pentru ca, devenind nepătimaşi, să nu uităm

niciodată în viaţă slăbiciunea noastră şi puterea Celui ce ne-a ajutat.

Despre aceste 20 de pricini îngăduite de Dumnezeu spre ispitirea noastră, să se vadă în Dumnezeiasca Scriptură mărturiile puse la început, apoi în „Războiul nevăzut“, capitolul 15 şi în *Filocalia,* volumul 2, capetele pentru dragoste.

Iubiţi credincioşi,

Mai sînt încă şi multe alte feluri de ispite care ne întîmpină în viaţa aceasta, cu care însuşi Mîntuitorul nostru Iisus Hristos şi sfinţii Lui au fost ispitiţi (Evrei 2, 18). Dar Mîntuitorul nu S-a ispitit pentru pricinile arătate mai sus, deoarece El a suferit, fiind fără de păcat (Evrei 4, 15). Viaţa şi ispitirea Mîntuitorului a fost şi ne rămîne pildă de urmat în nevăzutul război pe care îl ducem, cu ajutorul Lui, în viaţa de acum, pentru ca, privindu-I ispitele şi suferinţele, să ne sîrguim a-I urma după putere. Astfel, vedem că El, ca şi noi, a suferit ispitire de la diavolul (Matei 4, 1; Marcu 2, 13; Luca 4, 2); a suferit ispite de la oameni răi (Matei 16, 1; 22, 18) şi de la farisei (Matei 12, 38; 16, 1; Marcu 8, 11, ş. a.); S-a născut în iesle (Luca 2, 7) şi viaţa Sa a fost ameninţată de Irod (Matei 2, 13); a fost sărac (Matei 17, 24-27; Luca 8, 23; II Corinteni 8, 9); nu avea sălaş (Matei 8, 20; Luca 9, 58; 21, 37) şi era permanent ameninţat de iudei; a fost ispitit şi a răbdat de foame (Matei 4, 1; Ioan 5, 14); a fost vîndut de Iuda (Matei 26, 21-25); a suferit ispite de la iudei (Matei 19, 38; Luca 4, 28); a fost legat ca un făcător de rele (Matei 26, 47-56; Marcu 14, 43-49), a fost bătut (Matei 26, 26) şi luat în rîs (Matei 26, 68; 27, 27-31); a fost lovit şi scuipat în faţă (Matei 27, 30; 26, 67), încununat cu coroană de spini (Isaia 9, 2-5; Matei 27, 29) şi numit rege în bătaie de joc (Matei 27, 27; Marcu 15, 16); a fost silit să-Şi ducă Crucea (Ioan 19, 7); a fost adăpat cu fiere şi oţet (Matei 27, 34; Marcu 15, 23-26; Luca 23, 36) şi răstignit între doi tîlhari (Matei 27, 38; Marcu 15, 29-32); a fost ocărît şi batjocorit pe cruce de arhierei şi ostaşi (Matei 27, 39-44) şi a murit răstignit pe cruce (Matei 27, 50; Marcu 15, 37; Luca 23, 46; Ioan 19, 30).

De asemenea, şi sfinţii lui Dumnezeu, ca cei ce sînt prieteni ai Lui (Ioan 4, 14), au suferit multe ispite şi scîrbe în viaţa de acum şi au ales a suferi mai bine pînă la moarte, decît să se facă prieteni ai lumii şi ai veacului acestuia. Astfel au suferit marele prooroc Moise (Evrei 11, 25), proorocii cei de demult (Fapte 7, 52; Evrei 11, 37), Miheia proorocul (III Împă-

raţi 22, 27), David împăratul şi proorocul (Psalm 30, 15; 118, 157), Ieremia proorocul (18, 18-20), cei trei tineri (Daniel 3, 12; 4, 5-7), Sfinţii Apostolii (Fapte 5, 18, 40, 41; 14, 5).

Tot astfel au suferit ispite şi necazuri Biserica Ierusalimului (Fapte 8, 1), Sfinţii Apostoli Pavel şi Varnava (Fapte 13, 50) şi iarăşi, Sfîntul Pavel cu Sila (Fapte 22, 24; II Tesaloniceni 1, 4), iudeii convertiţi (Evrei 10, 32-34) şi toţi următorii lui Hristos şi ai Sfinţilor Apostoli, precum şi toţi sfinţii lui Dumnezeu, de la începutul lumii şi pînă astăzi, în felurite dureri, necazuri şi suferinţe, răbdînd cu credinţă, au nădăjduit spre Dumnezeu, Care va răsplăti fiecăruia după faptele lui (Evrei 11, 1-39; Iov 34, 11; Proverbe 24, 12 ş. a.).

Iubiţi credincioşi,

Cu aceste puţine cuvinte închei această predică despre felurile ispitelor şi despre cele 20 de pricini mai generale pentru care Bunul Dumnezeu îngăduie să fim ispitiţi în lumea aceasta spre folosul mîntuirii sufletelor noastre.

Sfîntul Isaac Sirul, în legătură cu cele arătate mai sus, zice: „Nevoitorii se ispitesc, ca să facă adăugire pentru ispitirea lor; trîndavii, ca să se păzească pe sine de cele ce îi vatămă; cei ce dorm, ca spre deşteptare să se gătească; cei ce sînt departe, ca să se apropie de Dumnezeu, iar casnicii, ca să se sălăşluiască cu îndrăzneală înăuntru.

Deci, pe toţi vă rog să nu mă uitaţi în sfintele rugăciuni, ca şi eu păcătosul să am răbdare în vremea ispitelor. AMIN !

PREDICĂ
DESPRE ISPITIREA DIN CELE OPT PĂRŢI A MONAHULUI ŞI A CREŞTINULUI

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

În ziua aceasta, vrînd, cu ajutorul lui Dumnezeu, să vorbesc despre ispitirea noastră cea de totdeauna şi despre lupta cu ispitele veacului de acum, m-am gîndit ca la început să amintesc învăţătura Marelui Apostol Pavel prin care îi spune lui Timotei: *Lupta cea bună m-am luptat* (II Timotei 4, 7) şi iarăşi: *Luptă-te ca un bun ostaş al lui Iisus Hristos* (I Timotei 6, 12), *căci nimeni, ostaş fiind, nu se amestecă cu lucrurile lumeşti, ca voievodului să fie plăcut*" (II Timotei 2, 3-4). Şi iarăşi: *Cel ce se luptă, de la toate se înfrînează* (I Corinteni 9, 25). Iar dumnezeiescul Iov a zis: *O luptă este viaţa omului pe pămînt* (Iov 7, 1; 14, 4-5). În această luptă noi nu ne luptăm trupeşte, deoarece, după mărturia Sfîntului Apostol Pavel, *armele noastre nu sînt trupeşti, ci puternice lui Dumnezeu, spre a strica şi a risipi stăpînirile şi puterile întunericului* (II Corinteni 10, 4). Sfîntul Apostol ne învaţă cum să luptăm în războiul nevăzut, îndemnîndu-ne: *Luaţi toate armele lui Dumnezeu ca să puteţi sta împotrivă în ziua aceea şi, toate biruindu-le, să rămîneţi în picioare. Să staţi tari, avînd mijlocul vostru încins cu adevărul şi îmbrăcîndu-vă în platoşa dreptăţii; şi încălţaţi-vă picioarele voastre întru gătirea Evangheliei păcii; în toate să luaţi pavăza credinţei, cu care veţi putea stinge toate săgeţile vicleanului. Luaţi coiful mîntuirii şi sabia duhului, care este cuvîntul lui Dumnezeu* (Efeseni 6, 13-17).

Aşadar, după cum vedem, creştinul şi monahul sînt nişte luptători duhovniceşti în toată viaţa lor, de la naştere şi pînă la moarte. Iar fiindcă toţi sîntem ostaşi ai lui Iisus Hristos de la Sfîntul Botez şi toţi am primit armele Duhului Sfînt pentru

lupta duhovnicească, avem nevoie să cunoaştem meşteşugul acestui război nevăzut şi din cîte părţi sîntem atacaţi în lupta noastră de fiecare ceas şi minut. Marele nostru dascăl şi ostaş a lui Hristos. Pavel Apostolul, arătînd că lupta sa o ducea cu mare iscusinţă şi nu afară de scop, zicea: *Aşa mă lupt cu pumnul, fără să lovesc în aer. Ci la ţintă alerg, la chemarea mea, adică la Hristos* (I Corinteni 9, 26; Galateni 2, 2; Filipeni 2, 16). Şi iarăşi zice: *Pentru că, deşi umblăm în trup, nu ne luptăm trupeşte* (II Corinteni 10, 3).

Fiindcă lupta noastră *nu este împotriva trupului şi a sîngelui, ci împotriva căpeteniilor, împotriva domniilor, a stăpînitorilor întunericului veacului de acum, a duhurilor răutăţii răspîndite în văzduh* (Efeseni 6, 12) şi findcă *nu tot cel ce se luptă se încununează* (I Corinteni 9, 24), avem trebuinţă de mare trezvie şi grijă în toată vremea asupra luptelor celor de gînd şi asupra dracilor care ne dau război, ispitindu-ne din opt părţi, după cum urmează: de sus şi de jos; din dreapta şi din stînga; dinainte şi dinapoi; dinăuntru şi din afară. Sfîntul Meletie Mărturisitorul arată că ispitirea se face numai din şase părţi, dar fiindcă aceste ispite vin şi dinăuntru, din inimă, şi din afară, prin cele cinci simţiri. aici, după mărturia Sfîntului Nicodim Aghioritul, s-a pus din opt părţi.

În cele ce urmează, pe cît ne va ajuta Bunul Dumnezeu, vom arăta, pe scurt, în ce fel sînt aceste ispitiri.

Ispitirea de sus se face în două feluri. În primul rînd aceasta se întîmplă cînd începem o nevoinţă nechibzuită, mai presus de puterea noastră fizică, cum ar fi: post prea greu, priveghere prea îndelungată, nevoinţă trupească (metanii, culcare pe jos, răbdare de frig şi altele de acest fel). Prin aceasta, aducînd o slăbiciune prea mare trupului, iar prin slăbirea peste măsură, făcîndu-l cu totul neputincios la lucrarea faptelor bune trupeşti, ne tulburăm mintea spre înţelegerea celor bune (Sfîntul Petru Damaschin, *Cuvînt despre dreapta socoteală,* p. 123, Bucureşti, 1976; Sfîntul Maxim Mărturisitorul, *Filocalia,* vol. 2, suta a 2-a cap. pentru dragoste, p. 65).

În al doilea fel ne ispitim de sus cînd vom iscodi Sfintele Scripturi mai presus de vîrsta noastră duhovnicească. O iscodire ca aceasta vine din mîndrie şi dacă cineva nu se va înfrîna de la ea, ajunge la nebunie, la hulă şi la eres, după mărturia Sfîntului Efrem Sirul (Cuv. la Ilie Proorocul, tom. 3, p. 23, Mănăstirea Neamţ, 1823). Sfîntul Macarie cel Mare arată că un fel de draci se numesc „arhiconi“ şi aceştia sînt „filozofii“ şi „teologii iadului“ (*Sbornicul,* vol. 2, Despre rugăciunea lui Iisus). Ei cu-

nosc Scripturile pe de rost şi se bagă în minţile celor mîndri şi iscoditori, învăţîndu-i Scripturile, dar nu adevărul stabilit de Biserica lui Hristos, ci strîmb şi răzvrătit, făcîndu-i astfel pe aceşti iscoditori şi mîndri să ajungă începători de eresuri ca Arie, Macedonie, Nestorie, Origen şi alţii, care, înşelîndu-se de aceşti „teologi ai întunericului", au luptat împotriva Bisericii lui Hristos cea dreptmăritoare şi au despărţit de la adevăr milioane de suflete, după cum fac şi sectanţii de azi.

Sfîntul Grigorie de Nyssa zice că Sfînta Scriptură are „oase", adică locuri tari, şi nimeni din cei ce au dinţi de lapte la înţelegerea lor să nu îndrăznească a sparge oasele Scripturii, căci îşi vor zdrobi dinţii cei de prunci ai minţii lor şi se vor alege cu primejdie în loc de folos (Comentariu la viaţa lui Moise). Sfînta Scriptură este izvorul fără fund al înţelepciunii lui Dumnezeu şi din această fîntînă ni se cade să scoatem cîte puţin spre a potoli setea noastră duhovnicească. Sfînta Scriptură este o fîntînă din care omul înţelept scoate cu găleata, apoi din găleată ia cu cana, din cană cu paharul şi, aşa, cu măsură bea şi nu încearcă niciodată să soarbă deodată toată fîntîna sau toată găleata.

Sfînta Scriptură este ca o mare duhovnicească fără fund şi nimeni din cei ce nu ştiu a înota prin înţelesurile cele duhovniceşti să nu încerce a se afunda în ea mai presus de înţelegerea lor, căci se vor îneca şi se vor pierde pe sine; iar aceasta nu se va întîmpla din cauza mării, ci din cauza obrăzniciei şi îndrăznelii lor faţă de cele ce depăşesc puterea lor de înţelegere. Dacă cuvintele Sfintei Scripturi, după mărturia Prea Sfîntului Duh, *sînt mai dulci decît mierea* (Psalm 118, 103), atunci din această miere duhovnicească ni se porunceşte să mîncăm cu înfrînare, după cum scrie: *Fiule, de vei afla mierea, mănîncă cu măsură* (Proverbe 25, 28). Sfîntul Grigorie Teologul a asemănat iscodirea Sfintelor Scripturi, mai presus de măsura înţelegerii noastre, cu o prăpastie, zicînd: „Şi privirea la cele înalte fără de frîu, poate să ne dea nouă brînci în prăpastie" (Exaimeron). Aşadar, părinţilor şi fraţilor, ispitirea de sus este îndoită: sau a lua cu noi o nevoinţă trupească mai presus de puterea noastră, sau a ne obrăznici cu mîndrie să iscodim Sfintele Scripturi mai presus de vîrsta noastră duhovnicească şi de priceperea noastră.

Ispitirea de jos. De jos ne ispitim atunci cînd ne lenevim şi ne slăbănogim, cu voia noastră, nesilindu-ne la lucrarea faptei bune şi a poruncilor lui Dumnezeu. De exemplu, cineva, fiind tare cu trupul şi sănătatea, îşi ascunde puterea şi nu vrea să se ostenească în ascultarea mănăstirii după putere; sau de este mirean, nu vrea să se ostenească după putere la faptele cele

bune, la post, priveghere, metanii, la slujirea aproapelui, la rugăciune, la milostenie şi la altele de acest fel. Sau, de este cărturar şi om învăţat, se leneveşte a învăţa pe alţii sau a scrie cele spre folosul de obşte al creştinilor.

Păcatul ispitirii de jos este numit de Sfinţii Părinţi şi „păcat al lipsirii" (Sfîntul Nicodim Aghioritul, Învăţătura către duhovnic, *op. cit.)*, căci prin această lenevire şi nepăsare, fiecare din noi ne ispitim de jos, adică nu ne silim după puterea noastră trupească şi înţelegătoare să lucrăm faptele bune. Astfel, ne lipsim sufletele de plata pentru fapta bună, fiindcă nu ne suim, prin lucrarea poruncilor lui Dumnezeu şi a faptelor bune, la o măsură potrivită puterilor noastre şi cuvenită nouă, ci rămînem jos din cauza lenevirii şi a nepăsării noastre pentru cele bune. Fiecare din noi avem datoria de a ne sui la o măsură în privinţa lucrării faptelor bune. Calea de mijloc este calea împărătească, iar marginile sînt ale dracilor (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut,* p. 91). Să ne ajute mila Domnului şi nouă tuturor să nimerim această cale de mijloc în toate, după puterea noastră.

Ispitirea din dreapta. Din dreapta ne ispitim tot în două feluri. Întîi, dacă vom lucra fapta bună cu scop rău *(Războiul nevăzut,* c. 31, p. 91); iar în al doilea rînd, dacă vom primi prefacerea dracilor în chip de îngeri, de sfinţi, sau în chipul lui Hristos, a Maicii Domnului sau al altor feţe cereşti (Viaţa Sfîntului Grigorie Decapolitul, luna noiembrie 20, p. 881-882, Bucureşti, 1903). Dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul zice că „dracii slavei deşarte şi ai mîndriei, pe cei slabi de minte îi face prooroci" *(Scara,* cuv. 3). Iar marele Apostol Pavel ne arată că *satana se preface în chip de înger al luminii, iar slujitorii nedreptăţii (diavolii) se prefac în chip de slujitori ai dreptăţii* (II Corinteni 11, 14-15). De asemenea, vedem în Pateric că şi pe unii din cei mari cu viaţa i-au înşelat dracii prin nălucirile lor, prefăcîndu-se în chipul lui Hristos sau al îngerilor şi i-au dus la pierzare. Deci, ne ispitim din dreapta, fie cînd facem fapta bună cu scop rău şi nu spre slava lui Dumnezeu, fie cînd primim pe diavoli în chip de sfinţi, de îngeri, de Hristos, sau în chipul altor feţe cereşti.

Ispitirea din stînga. Din stînga ne ispitim atunci cînd cunoaştem păcatul, dar din voirea noastră rea ne vom hotărî să păcătuim. De exemplu, cineva ştie că este păcat să furi, să desfrînezi, să te îmbeţi de vin, să înjuri de cele sfinte, să te răzbuni cu răutate asupra cuiva, sau a face oricare alt lucru rău. Dar, cu toate acestea, se lasă biruit de păcat şi îl lucrează pe el cu voia şi cu ştiinţa sa. Aşadar, de cîte ori vom cunoaşte pă-

catul şi totuşi ne vom lăsa momiţi de el, şi îl vom lucra cu mintea, cu cuvîntul sau cu gîndul, atunci ne ispitim din stînga.

Ispitirea din faţă sau dinainte. Este atunci cînd diavolii ne dau asalturi cu închipuirile şi gîndurile lucrurilor pe care le socotim că se vor întîmpla în viitor. De exemplu, cînd ne tulburăm că va veni asupra noastră vreo primejdie, vreo pagubă, vreo boală, că va izbucni războiul, vom fi defăimaţi de alţii, vor veni tulburări, vom fi prădaţi, vom sărăci, cînd se frămîntă cineva că nu va reuşi la examen sau la proces şi multe altele de acest fel. Aceste jocuri ale închipuirii le aduce vrăjmaşul în mintea noastră cu scopul de a ne tulbura şi a ne înspăimînta cu cele pe care le credem că vor veni asupra noastră. La aceste ispite ce ne vin din faţă sau dinainte, Sfinţii Părinţi ne sfătuiesc să ne aducem aminte de cuvîntul Mîntuitorului Care zice: *Nu vă îngrijiţi de ziua de mîine, căci ziua de mîine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei* (Matei 6, 34).

Nouă nu ni s-a dat să ştim ce va fi cu noi peste un ceas, cu atît mai mult peste o zi, o săptămînă, o lună, un an sau mai mulţi ani. Cine poate să ne spună nouă sigur că vom ajunge ziua de mîine? Căci au fost destui care s-au culcat seara şi nu s-au mai sculat dimineaţa. Deci, să ştim clar şi să ţinem minte că, atunci cînd ne tulburăm cu mintea de necazurile şi greutăţile ce le socotim că vor veni asupra noastră, ne ispitim din faţă sau dinainte şi, pentru a nu ne birui de această ispitire, să zicem, cînd vedem că vine asupra noastră: *fie voia Domnului* sau *ajunge zilei răutatea ei!*

Ispitirea din urmă. Ne ispitim din urmă cînd dracii ne dau război prin gînduri din cele ce am făcut noi cu patimă în trecut, cînd eram copii sau tineri, sau cu oricare păcat ce l-am făcut fie demult, fie de curînd. Memoria noastră este adesea ajutată de imaginaţie la relele pe care le-am făcut, mai ales cînd ne-am petrecut viaţa fără grijă şi fără paza minţii şi a imaginaţiei, prin trezvia atenţiei şi prin chemarea deasă în rugăciune a numelui Domnului nostru Iisus Hristos. „Imaginaţia este tabla împăratului minţii" (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simţiri*, c. 1, p. 16). Ea este hotar între minte şi simţire, fiind mai subţire decît simţirea, dar mai groasă decît mintea, după mărturia Sfîntului Grigorie al Tesalonicului. Pe această tablă sau scîndură lată se scriu, se zugrăvesc şi ca pe o ceară moale se închipuiesc cele ce am văzut, am auzit, am mirosit, am gustat şi am apucat. De aceea, pe bună dreptate, Aristotel o numeşte „simţire de obşte", căci ea singură cuprinde toate chipurile, toate nălucirile şi aşezările ce au intrat din afară prin cele cinci

organe ale simţirilor noastre (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simţiri,* c. 9, p. 198-220).

Cînd diavolii ne dau război cu ispita din urmă, răscolesc în memoria şi imaginaţia noastră toate cele scrise şi închipuite acolo în trecutul vieţii noastre celei pătimaşe şi, prin aceasta, ne tulbură mintea şi simţirea, dacă nu vom avea paza minţii. Sfinţii Părinţi zic că atît de nebună este imaginaţia noastră şi atît de oarbă la înţelegere, încît dacă noi în copilărie, în tinereţea noastră sau cu mulţi ani mai înainte am fi privit cu puţină patimă vreo faţă frumoasă de femeie, chiar dacă acea femeie ar fi murit de mulţi ani şi chiar dacă cineva ar fi adus, spre dovadă, din mormîntul ei căpăţîna ei neagră, mucedă şi foarte urîtă, nebuna noastră imaginaţie n-ar vrea să o cunoască aşa cum este de fapt, ci ne-o zugrăveşte tot aşa cum o ştiam pe cînd era vie. În loc de a ne lăsa să ne folosim de acea înfricoşată şi groaznică vedere a căpăţînii celei moarte şi putrede, ea ne stîrneşte încă război cu nălucirea pe care am avut-o despre ea în trecut, pe cînd trăia. Oare ce nebunie şi orbire mai mare ca aceasta poate să fie? Şi cu toate acestea, ea persistă să apară în mintea noastră, dacă nu ne vom trezvi cu mintea şi nu ne vom gîndi la moartea noastră, care după puţină vreme ne va aduce pe noi la urîciunea înfăţişării căpăţînii ce am văzut-o. De aceea, dumnezeieştii Părinţi au numit imaginaţia „pod al dracilor" (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *op. cit.*, cap. 9, p. 211), fiindcă nici un păcat nu trece de la mine la simţire, decît numai pe podul imaginaţiei [1].

Deci, pentru a birui războiul cu ispitirea cea din urmă, avem mare nevoie de trezvia atenţiei, de cugetarea la moarte, la gheena şi de a stărui neîncetat în rugăciunea de gînd a inimii noastre. Pînă aici s-a amintit cum sîntem ispitiţi din şase părţi, după mărturia Sfîntului Meletie Mărturisitorul. Iar fiindcă toate aceste ispitiri ne vin, fie *dinăuntru,* fie *din afară,* să zicem puţine cuvinte şi despre cele două părţi care completează pe cele şase de mai sus.

---

1. Pricina materială a nălucirii este duhul numit sufletesc şi cu chip de lumină, care se strecoară prin vinele trupului; iar acest duh sufletesc are la rîndul său ca pricină materială, hrana primită în fiecare zi. Aceste trei au mare asemănare între ele şi se nasc una din alta. Căci pe cît este hrana trupului de multă, pe atît de mult se face şi duhul cel sufletesc şi pe atît de mult cresc şi nălucirile. Iar pe cît hrana este mai puţină, pe atît mai puţin se face şi duhul cel sufletesc şi, la fel, cu atît mai puţine se fac şi nălucirile (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simţiri,* cap. 9, p. 200).

Ispitirea dinăuntru. Ne ispitim dinăuntru prin pornirea patimilor ce ies din inima noastră, după cuvîntul Mîntuitorului, Care zice: *Căci din inimă ies gîndurile cele rele, uciderile, curviile, preacurviile, furtişagurile, mărturiile mincinoase, hulele* (Matei 15, 21). Sfînta Scriptură ne arată că inima noastră este mai adîncă *decît toate* (Ieremia 17, 9), fiindcă din ea izvorăşte izvorul cel fără fund al tuturor răutăţilor, cînd nu va fi păzită cu rugăciunea şi cu pocăinţa; dar şi al tuturor bunătăţilor, atunci cînd o vom străjui prin rugăciune şi prin adevărata pocăinţă, cu zdrobire de inimă şi lacrimi (Proverbe 4, 23).

De ne vom păzi inima cu toată străjuirea şi cu rugăciune, ea va deveni izvor al vieţii (Proverbe 4, 23); iar de nu vom avea grija cea sfîntă de a o păzi prin trezvie şi rugăciune neîncetată, ea va deveni spurcată şi izvor al morţii (Marcu 7, 21, 23; Evrei 3, 10). De aceea, dumnezeieştii Părinţi ne învaţă să punem gîndul străjer „la poarta inimii", ca să privească gîndurile hoţeşti care vin şi să asculte ce zic şi ce fac ucigaşele şi care este chipul făurit şi înălţat de diavolii care încearcă să amăgească mintea prin năluciri" (Sfîntul Isihie, *Filocalia,* vol. 4, p. 43). Tot acest părinte al pustiului ne învaţă, zicînd: „Am spus din experienţă că este cu adevărat un mare bine ca, cel ce voieşte să-şi curăţească inima sa, să cheme necontenit pe Domnul Iisus împotriva vrăjmaşilor spirituali" *(Ibidem,* Cap. 62, p. 57).

Ispitirea din afară se face prin patimile ce intră în sufletul nostru prin cele cinci simţuri, sau, cum se mai numesc, ferestrele sufletului, despre care marele prooroc Ieremia, adevereşte, zicînd: *S-a suit moartea prin ferestrele noastre* (Ieremia 9, 20). Aceste cinci simţiri ale noastre sînt cele cinci perechi de boi pe care mereu le încercăm prin robia pătimaşă pe care o avem faţă de ele şi aşa voim să mergem la Cina Marelui Împărat (Luca 14, 19). Cele cinci simţuri sînt cinci şipote fireşti ale noastre, prin care dracii toarnă în sufletul nostru tot felul de patimi şi răutăţi. De aceea, ne trebuie în toată vremea multă trezvie şi rugăciune neîncetată în inimă, spre a putea opri păcatele ce vin prin ele şi spre a ne curăţi prin mila şi darul lui Dumnezeu, Care, dacă Îl vom chema cu durere de inimă în toată vremea şi Îl vom iubi pe El mai presus de orice zidire, ne va ajuta totdeauna.

Iubiți frați creștini,

În încheierea acestei predici, vă rog cu smerenie, să aveți milă de mine păcătosul și să mă ajutați cu sfintele voastre rugăciuni, ca și eu, cel cu totul leneș și fără de grijă la cele spre mîntuire, să mă rușinez de cuvintele pe care vi le-am spus în legătură cu ispitirea din cele opt părți și așa să mă trezesc și eu pentru a fi veghetor și stăruitor în a chema numele Domnului spre mîntuire. AMIN !

PREDICĂ
DESPRE ISPITELE CELOR SMERIȚI ȘI ALE CELOR MÎNDRI

„Dumnezeu celor mîndri le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă har" (I Petru 5, 5).

Părinților și fraților,

Fiindcă în predicile cele mai dinainte am vorbit despre felurile ispitelor și despre pricinile pentru care Dumnezeu îngăduie să ne ispitim, spre folosul și mîntuirea sufletelor noastre, de data aceasta m-am gîndit să vorbim despre ispitele celor smeriți și ale celor mîndri. Din cele ce urmează vom înțelege clar că Preabunul Dumnezeu nu îngăduie a se ispiti toți oamenii la fel, ci cu mare deosebire și felurime, după a Sa negrăită și neajunsă de minte înțelepciune. Vom vedea că asupra celor smeriți și blînzi și care își cunosc bine neputința și nimicnicia lor, Preabunul și Preaînțeleptul Dumnezeu nu slobоade asupra lor ispite și necazuri prea mari. Iar asupra celor mîndri, trufași și smeriți, Dumnezeu îngăduie a le veni ispite și necazuri mari și grele, care de multe ori sînt mai presus de hotarele răbdării lor. Și aceasta o face El cu mare înțelepciune și iconomie, spre a-i aduce pe ei întru smerenie și umilință, pentru a-și cunoaște neputința și nimicnicia lor pe acest pămînt și a veni toți la calea cea sfîntă a mîntuirii.

Despre acest adevăr ne spune dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul următoarele: „Ispitele ce se fac asupra celor smeriți de la toiagul cel duhovnicesc, spre sporirea și creșterea sufletului, sînt acestea: lenevirea, greutatea trupului, slăbănogirea mădularelor, trîndăvirea, tulburarea minții, părerea neputinței trupești, împuținarea nădejdii, întunecarea gîndurilor, lipsirea ajutorului omenesc, lipsa celor de trebuință trupești și cele asemenea acestora. Din ispitele acestea omul cîștigă suflet părăsit și neajutorat și inimă zdrobită întru smerenie multă. Prin aces-

tea se ispiteşte cineva ca să vină spre dorirea Celui ce l-a zidit. Cu acestea sînt amestecate mîngîierile şi năpădirile, lumina şi întunericul, războaiele şi sprijinirile şi, în scurt a zice, strîmtorarea şi răsfăţarea. Şi acesta este semnul sporirii omului, prin ajutorul lui Dumnezeu.

Iar ispitele ce se fac prin îngăduinţa lui Dumnezeu asupra celor mîndri, care fără de ruşine se înalţă înaintea lui Dumnezeu, sînt acestea: ispitele cele arătate ale diavolilor şi care sînt mai presus de hotarul puterii sufletului, lipsirea puterii de înţelepciune ce este întru dînşii, simţirea iute a cugetării curviei, care se sloboade asupra lor spre smerenia înălţării lor, a se mînia degrab, a voi să-şi alcătuiască şi să-şi facă voia sa, a se prici întru cuvinte, a certa pe alţii, a se certa apoi şi pe ei, pentru aceasta defăimîndu-se şi mîhnindu-se în inimile lor; a avea desăvîrşită înţelepciune a minţii, a avea gînduri de hulă asupra numelui lui Dumnezeu, a avea înţelegeri nebune pline de rîs, iar mai ales de plîns, a fi defăimaţi de oameni şi cinstea lor a fi pierdută, a li se face ruşine şi ocară de la draci prin multe chipuri, în ascuns şi pe faţă, poftă de a se amesteca împreună şi a petrece cu lumea; a grăi şi a bîrfi nebuneşte totdeauna, a afla întru sineşi înnoire de-a pururea mincinoasă şi proorocie de la diavoli şi a făgădui multe, mai presus de puterea lor. Acestea sînt ispitele sufleteşti.

Iar întru cele trupeşti li se întîmplă acestea: întîmplări dureroase de care nu mai pot scăpa, întîmplări de-a pururea de la oameni răi şi fără de Dumnezeu; cad în mîinile unor oameni care îi necăjesc pe ei, inima lor mereu se porneşte să cadă din frica lui Dumnezeu, fără pricină şi neaşteptat de multe ori de năpraznică; au căderi mari de pe stînci, de la locuri înalte, sau pătimesc alte asemenea acestora spre zdrobirea trupului şi a sufletului lor. Sînt lipsiţi de ajutorul celor ce sprijinesc inima din dumnezeiasca putere şi de nădejdea credinţei lor şi, a zice în scurt, toate cîte sînt cu neputinţă şi mai presus de putere se duc asupra lor, împreunîndu-se cu slăbiciunile lor.

Acestea toate, cîte s-au înşirat aici, sînt chipurile ispitelor mîndriei. Însă să arătăm şi începutul acestora în om: cînd cineva începe a se avea pe sine înţelept în ochii săi. Din aceasta se prefac şi se schimbă întru acel om în toate relele acestea, după măsura şi primirea de către el a unor gînduri ca acestea ale mîndriei. Deci din chipurile ispitelor noastre trebuie a ne pricepe subţirătăţile (ispitele subţiri, fine) minţilor noastre. Iar de am vedea vreunele din ispitele acestea amestecate cu cele mai înainte zise, să cunoaştem că după măsura în care le avem

pe acestea, pe atît şi mîndria s-a ivit în noi" (Sfîntul Isaac Sirul *op. cit.*, Cuv. 46, p. 230-231).

Părinţilor şi fraţilor,

Iată cît de felurite sînt ispitele, care vin cu îngăduinţa lui Dumnezeu asupra noastră, atunci cînd nu ne vom cunoaşte neputinţa şi nimicnicia noastră şi cînd nu ne vom smeri din toată inima, în tot locul şi timpul, în faţa lui Dumnezeu. Eu păcătosul, ca cel ce pururea mă aflu plin de mîndrie şi orb în a cunoaşte şi a mă împotrivi la aceste ispite ale mîndriei, spre a scăpa cîndva din robia lor, am voit totuşi a le însemna pe ele aici — nu din cunoaşterea şi iscusinţa proprie, de care cu totul sînt sărac — ci din învăţăturile cele pline de filozofie duhovnicească ale acestui sfînt Părinte Isaac Sirul, care întru iscusinţa minţii sale celei sfinte, prin linişte şi rugăciune curată le-a cunoscut şi ni le-a lăsat nouă spre folosul de obşte. Aceste însemnări de aici, de le va citi cineva cu luare aminte, îndată singur îşi va cunoaşte din mişcările minţii sale cele de fiecare minut, dacă se ispiteşte în rînduiala celor smeriţi cugetători sau vieţuieşte în hotarul ispitelor celor mîndri. Şi aşa, cu frică de Dumnezeu, ferindu-se şi de unele şi de altele, se va sili spre îndreptare.

Dar chiar dacă şi prin unele şi prin altele ne ispitim, nu trebuie a ne descuraja, ştiind că Dumnezeul nostru nu voieşte nicidecum moartea păcătosului. Cît mai sîntem în stadionul acestei vieţi, prin rugăciunea cea stăruitoare şi prin pocăinţa cea adevărată, ajutaţi fiind de mila şi darul lui Dumnezeu, putem a ne îndrepta viaţa şi a ne mîntui sufletele noastre. Căci Dumnezeul nostru Cel Bun şi Atotputernic, dacă vom cere din inimă ajutorul Său, ne va scoate pe noi cei ferecaţi în obezile ispitelor şi ale patimilor şi nu va ruşina pe niciunul din cei ce-L cheamă pe El întru adevăr. AMIN !

P R E D I C Ă
DESPRE CONŞTIINŢĂ

„Conştiinţa este un martor în om care îndreptăţeşte sau condamnă" (Romani 2, 15).
„Numai sîngele lui Hristos ... va curăţi conştiinţa" (Evrei 9, 14; 10, 2).

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Cea mai veche lege pe care Dumnezeu a dat-o omului, cînd l-a zidit, a fost legea conştiinţei, sau legea firească (Facere 1, 26). Sub această lege au fost toţi patriarhii şi drepţii, de la Adam şi pînă cînd s-a dat legea scrisă în muntele Sinai. Cînd, prin păcatele oamenilor, ea a fost neglijată şi nesocotită, s-au dat de către Dumnezeu Legea cea scrisă şi proorocii. Iar la plinirea vremii, însuşi Ziditorul patriarhilor şi al proorocilor a venit să dezgroape şi să învieze această lege generală dată de Dumnezeu omului pe pămînt. Astfel, a scos din cenuşa păcatelor omeneşti scînteia cea dumnezeiască pe care o dăruise oamenilor de la început şi pe care ei au acoperit-o şi au întunecat-o cu păcatele lor.

De această lege a conştiinţei fiind mustrat Cain, după uciderea fratelui său Abel, s-a deznădăjduit, zicînd: *Mai mare este păcatul meu decît a mi se ierta mie* (Facerea 4, 13). Aceasta este o lege generală dată de Dumnezeu fiecărui om de la început, care îl mustră pe el îndată ce păcătuieşte şi mînie pe Dumnezeu, Ziditorul său. Despre aceasta zice Sfîntul Duh prin gura Sfîntului prooroc David: *Întru mustrări pentru fărădelegi ai pedepsit pe om şi ai subţiat ca un păianjen sufletul lui* (Psalm 38, 15).

Într-adevăr, cel ce cade în păcate mari şi grele, atît de aspru este mustrat de această lege a conştiinţei, care nu este altceva decît glasul lui Dumnezeu în om, încît sufletul omului, de asprimea acestei mustrări, aproape că îşi pierde nădejdea de

a mai fi iertat de Dumnezeu şi, de aceea, firul nădejdii lui ajunge subţire ca pînza păianjenului. Aceasta este o judecată dreaptă a lui Dumnezeu, Care urăşte păcatul şi toată necurăţia. Mulţi din cei părăsiţi de Dumnezeu, din cauza păcatelor grele, cad în deznădejde şi ajung să-şi piardă viaţa şi sufletul, după cum s-a întîmplat şi cu Iuda trădătorul, care, în loc să se căiască şi să plîngă cu amar pentru cele făcute, precum a făcut marele Petru, s-a dus şi s-a spînzurat (Matei 27, 5).

Această lege a conştiinţei mai este numită în Sfînta Scriptură şi „potrivnic": *Asuprit-a Efraim pe potrivnicul şi a călcat judecata* (Osea 5, 11). Pe bună dreptate este numită potrivnic, căci ea se împotriveşte şi îl mustră pe omul care păcătuieşte împotriva lui Dumnezeu. De asemenea, Mîntuitorul Hristos, în dumnezeiasca Evanghelie, numeşte conştiinţa „potrivnic", zicînd: *Caută de te împacă cu potrivnicul tău pînă eşti pe cale, ca să nu te dea judecăţii şi Judecătorul să nu te dea în mîinile slugilor, care te vor pune în închisoare, de unde, adevăr zic ţie, nu vei ieşi de nu vei plăti pînă la bănuţul cel mai de pe urmă* (Matei 5, 25). Viaţa de acum este cale şi drum (Sfîntul Efrem Sirul, Cuvînt pentru cel care are viaţa aceasta, tom. 3, p. 46), iar Duhul Sfînt fericeşte pe cei ce vor umbla în calea aceasta a vieţii fără prihană, zicînd: *Fericiţi cei fără prihană în cale, care umblă în legea Domnului* (Psalm 118, 1). Deci, să ne silim ca să ne împăcăm cu conştiinţa noastră acum cît încă mai sîntem pe calea acestei vieţi, ca să nu cădem la judecată sub osînda veşnică a muncilor iadului.

După mărturia Sfîntului Dorotei, cine nu bagă în seamă mustrările conştiinţei la greşelile cele mici, va ajunge să nesocotească glasul conştiinţei şi la cele mai mari şi grele păcate şi, astfel, ajunge cu vremea în adîncul nesimţirii şi al nebăgării de seamă la cele spre mîntuirea sufletului său. Despre unul ca acesta dumnezeiasca Scriptură zice: *Cînd păcătosul va ajunge la adîncul răutăţilor sale nu va băga de seamă* (Proverbe 18, 3). „Conştiinţa este un învăţător sincer; cine ascultă de ea, petrece fără de greşeală" (Sfîntul Talasie Libianul, *Filocalia*, vol. 4, p. 8). Acelaşi Sfînt Părinte zice: „Conştiinţa, numai pe aceia care au ajuns la culmea virtuţilor sau la culmea păcatului, nu îi mai mustră" (Idem, C. 72). De aceea şi Avva Agaton zicea: „Nu se cade călugărului a-şi lăsa conştiinţa să-l mustre de ceva" *(Patericul,* lit. A).

Sfinţii Părinţi spun despre conştiinţă că lucrează în om în chip întreit: către Dumnezeu, către oameni şi către materie (Avva Dorotei, cuv. 3).

Către Dumnezeu ne păzim conştiinţa curată, păzind toate poruncile Lui. Către aproapele, atunci cînd ne vom păzi ştiinţa gîndului curată faţă de el, spre a nu-i face nici un rău, nici prin lucru, nici prin gînd şi nici prin cuvînt. Iar către materie, atunci cînd nu vom folosi rău toate lucrurile noastre împotriva materiei. De pildă, să nu facem risipă de hrană sau de băutură, să nu cheltuim bani în zadar pentru cele nefolositoare vieţii, să nu lăsăm a se strica ceva din cele necesare vieţii noastre sau a aproapelui nostru (îmbrăcăminte, etc.), prin lene şi nepăsare (Avva Dorotei, Cuv. 4).

Iubiţi credincioşi,

Conştiinţa noastră este un judecător drept şi nepărtinitor, pus de Dumnezeu în noi. Ea întotdeauna judecă drept şi socoteşte lucrurile după dreptate în cele ce supărăm pe Domnul Dumnezeu. Acest lucru îl adevereşte şi dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur, zicînd:

„Pentru care pricină ne-a pus Dumnezeu nouă în minte judecător, care întotdeauna priveghează şi este treaz? Nu este nici un judecător atît de priveghetor între oameni, precum este ştiinţa gîndului nostru. Căci judecătorii cei de afară şi de bani se strică şi de măguliri se slăbănogesc şi de frică se făţărnicesc, şi multe altele sînt care strică hotărîrea lor cea dreaptă. Iar divanul ştiinţei la nici unele din acestea nu ştie a se supune. Măcar bani de vei da, măcar de o vei lăuda şi o vei măguli, măcar de o vei îngrozi sau orice alt lucru de vei face, dreapta hotărîre va lucra asupra gîndurilor ce au greşit. Însuşi cel ce a făcut păcatul pe sine se va osîndi, deşi nimeni nu-l va pîrî pe el. Şi nu o dată sau de două ori face aceasta, ci de multe ori şi în toată viaţa. Şi, de va trece multă vreme, niciodată nu va uita cele ce a făcut. Căci şi cînd se face păcatul, şi mai înainte de a se face şi după ce se face, stă asupra noastră cumplit pîrîş; şi mai mult după ce se face. Căci cînd lucrăm păcatul, de dulceaţă fiind beţi, nu o simţim. Iar după ce se face şi ia sfîrşit păcatul, atunci mai vîrtos ne mustră, după ce s-a stins dulceaţa păcatului.

Fericit este acel suflet care nu primeşte de la început pofta pierzătoare a păcatului, ci o sugrumă şi de la început pierde seminţele ei. Iar dacă cineva, din lene şi negrijă, va ajunge şi la căderea în păcat, unul ca acela să alerge la spovedanie şi prin lacrimi să piardă păcatul şi să-l omoare. Nimic nu este aşa pierzătoare de păcat precum este prihănirea de sine şi osîndirea

(de sine) cu pocăință, prin spovedanie cu lacrimi și cu durere de inimă. Dacă te-ai prihănit și te-ai osîndit pe tine cu canon și cu pocăință adevărată, ai lepădat sarcina. Și cine zice aceasta? Însuși Judecătorul Dumnezeu: Spune tu păcatele întîi ca să te îndreptezi. Nu te sili, zice, să vii în mijlocul priveliștii și să-mi pui împrejur mulți martori. Numai Mie spune-Mi păcatul tău, ca să te vindec de rana ta și să te izbăvesc de usturime! Pentru aceasta Dumnezeu a pus în noi știința gîndului, care ne iubește mai mult decît tatăl. Căci tatăl, o dată sau de două ori sau și de trei ori și de zece ori, certînd copilul, după ce va vedea că rămîne neîndreptat, deznădăjduindu-se, îl leapădă și îl scoate din casă. Dar știința gîndului nu este într-acest fel; căci măcar o dată, măcar de două ori, măcar de trei ori, măcar de nenumărate ori de va zice, și tu nu vei asculta, iarăși grăiește și nu se depărtează de tine pînă la răsuflarea ta cea de pe urmă; și în casă, și pe uliță și la masă, și în tîrg, și pe drumuri, de multe ori și în visuri ne arată nouă idolii și nălucirile păcatelor noastre.

Vezi înțelepciunea lui Dumnezeu? Nu a făcut să fie întotdeauna prihănirea și pîra științei gîndului, căci nu am fi suferit sarcina, dacă neîncetat ne-ar fi pîrît; nici așa slabă ca, după sfătuirea cea dintîi sau a doua, să slăbească și să ostenească. Căci de era să ne împungă pe noi în toate zilele și ceasurile, ne-am fi sugrumat de scîrbă; iar dacă o dată și a doua oară pomenind, s-ar fi depărtat de mustrare, nu am fi dobîndit mult folos. Pentru aceasta a făcut ca să fie această mustrare întotdeauna, dar nu neîncetată; totdeauna ca să nu cădem în trîndăvie și nebăgare de seamă, ci aducîndu-ne aminte pînă la moarte ca să ne trezim. Dar nu neîncetată și deasă, una după alta fiind mustrările, ca să nu ne sfîrșim cu mintea; ci, luînd odihnă și mîngîieri, să răsuflăm. Căci precum, dacă nu pătimim durere nicidecum pentru păcat, este lucru pierzător și naște întru noi nesimțirea cea mai de pe urmă, tot așa și a pătimi aceasta neîncetat și peste măsură este lucru vătămător.

Covîrșirea scîrbei, scoțînd pe om din socoteli și din simțirile cele firești, poate să înece sufletul către toate cele bune și să-l facă netrebnic. Pentru aceasta a și făcut ca mustrarea științei gîndului să se pună asupra noastră cu răstimpuri, pentru că este foarte aspră și obișnuiește a împunge pe cel ce a păcătuit mai iute decît orice bold. Nu numai cînd noi păcătuim, ci și cînd alții vor greși cele asemenea nouă, se scoală cumplit și strigă asupra noastră cu multă tărie. Pentru că curvarul și preacurvarul și tîlharul, nu numai cînd el se pîrăște, ci și cînd aude pe alții, care au îndrăznit și au făcut unele ca

acestea, că se pîrăsc, socotește că se ceartă cu bătăi, întru mustrările altora aducîndu-și aminte de păcatele sale. Și se pîrăște cu adevărat altul, dar se rănește acesta care deloc nu se pîrăște dacă (și el) ar fi îndrăznit să fi făcut cîndva același păcat ca și acela. Acestea sînt lucrurile înțelepciunii lui Dumnezeu. Acestea sînt semnele proniei Lui și ale prea marei Lui purtări de grijă. Căci mustrarea științeí gîndului este o ancoră sfîntă care nu ne lasă să ne afundăm desăvîrșit în adîncul păcatului. Deoarece, nu numai în vremea păcatului, ci și după mulți ani obișnuiește a ne aduce aminte de multe ori de păcatele vechi. Și la aceastea voi arăta prin însăși Sfintele Scripturi: au vîndut oarecînd frații pe Iosif, deși nu puteau să-l învinuiască de nimic, ci numai pentru că vedea visuri care vesteau mai înainte slava care urma să-i fie lui.

Cînd Iosif ajunge stăpîn pe țara Egiptului și cînd se descoperă pe sine fraților săi care îl vînduseră pe el rob în țară străină, apoi ei, auzind de la el că este Iosif fratele lor și aducîndu-și aminte de păcatul lor, pe care îl făcuseră atunci cînd l-au vîndut pe el, fiind mustrați de știința gîndului lor nici nu puteau să-i răspundă lui Iosif, ci se înfricoșau (Facere 45, 3). Și măcar că Iosif îi mîngîia pe ei și le zicea: „Nu vă întristați și nu vă pară rău că m-ați vîndut pe mine aici, căci spre viață m-a trimis Dumnezeu înaintea voastră“ (Facerea 45, 5); dar ei, aducîndu-și aminte de păcatul lor cel vechi în fața fratelui lor, se împungeau de mustrarea gîndului. Zic unii că și marele Apostol Petru, în toată viața lui, cînd auzea cîntînd cocoșul, plîngea cu amar, aducîndu-și aminte de păcatul cel vechi al său, al lepădării de Hristos, pe care l-a făcut în acea noapte a Sfintelor Patimi, mai înainte de a cînta cocoșul, precum îi spusese Mîntuitorul: *Adevărat, adevărat zic ție, că nu va cînta cocoșul pînă ce nu te vei lepăda de Mine de trei ori* (Ioan 13, 38) (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Puțul,* Cuv. la bogatul nemilostiv și săracul Lazăr, p. 379, Buzău 1833).

Frați creștini,

Din aceste mărturii ale dumnezeiescului Ioan Gură de Aur se vede luminat că mustrarea conștiinței este cea mai sfîntă și mai grabnică apărătoare a sufletelor omenești. Aceasta este un amanet al lui Dumnezeu, dat sufletelor omenești în dar, care ajută mult la mîntuirea fiilor Bisericii lui Hristos. Căci nenumărate mulțimi de oameni păcătoși sînt întoarse la pocăință și sînt învățate a urma calea cea bună și sfîntă a mîntuirii. Aceasta pe

cei desăvîrşiţi în fapta bună îi ameninţă ca să nu cadă şi să fie cu mare trezvie în toate; pe cei de mijloc îi mustră aspru cînd greşesc spre a se ridica repede din păcat şi a spori în virtute; iar pe cei din adîncul păcatului îi chinuieşte foarte mult cu aspre îmboldiri, aducîndu-le aminte de mînia lui Dumnezeu, de moarte şi de veşnicia muncii ce îi aşteaptă în veacul viitor. De foarte multe ori, în diferite vremuri şi locuri, s-au văzut isprăvile minunate şi sfinte ale lucrărilor conştiinţei, care a smuls pe mulţi de la deprinderea cea rea a păcatului şi în scurtă vreme i-a adus la limanul mîntuirii. Să ne amintim de desfrînata care a spălat cu lacrimile sale picioarele Mîntuitorului şi le-a şters cu perii capului său (Luca 7, 37-50), sau de tîlharul răstignit de-a dreapta Domnului (Luca 23, 40-43). Ceea ce alţii au dobîndit prin nenumărate osteneli făcute în ani îndelungaţi, aceştia, fiind biciuiţi de mustrarea aspră a conştiinţei şi avînd nădejde tare către Dumnezeu, în puţine zile sau chiar ceasuri le-au cîştigat.

Acest adevăr îl vom dovedi printr-o istorioară pe care o redăm mai jos:

Un frate şedea într-o chilie în Egipt, petrecînd cu multă smerenie. Acesta avea o soră care petrecea în cetate în desfrînări, pricinuind multor suflete pierzare. După ce l-au supărat bătrînii de multe ori, pînă la urmă au putut a-l îndupleca pe fratele să se ducă la dînsa, gîndind că, dacă o va sfătui, va strica păcatul cel ce se lucra printr-însa. După ce a ajuns el la locul acela, văzîndu-l unul din cunoscuţi a alergat şi i-a vestit surorii lui, zicînd: „Iată, fratele tău este lîngă uşă". Iar ea, mustrată fiind de conştiinţa sa, lăsînd ibovnicii cărora le slujea, cu capul gol a ieşit în întîmpinarea fratelui său. Încercînd să-l îmbrăţişeze, fratele său i-a zis: „Sora mea cea adevărată, fie-ţi milă de sufletul tău, că mulţi pier prin tine. Cum vei putea suferi munca cea veşnică şi amară?" Ea, cutremurîndu-se, i-a zis: „Mai am eu oare nădejde de mîntuire?", iar fratele ei i-a răspuns: „De vei voi, este mîntuire". Atunci ea, aruncîndu-se la picioarele fratelui său, îl ruga ca să o ia şi pe ea în pustie, împreună cu dînsul! El i-a spus: „Pune-ţi acoperămîntul pe cap şi vino după mine!", iar ea a zis: „Să mergem, că mai de folos îmi este a face această necuviinţă, să merg cu capul gol, decît să mai intru în prăvălia fărădelegii". Astfel, plecînd fratele, a sfătuit-o cele spre pocăinţă, şi, văzînd pe unii venind în întîmpinarea lor, i-a zis: „Fiindcă nu toţi ştiu că eşti sora mea, rămîi puţin mai în urmă pînă ce vor trece cei ce vin". După ce au trecut de aceia, i-a zis: „Să mergem, soro, în calea noastră", iar

ea nu i-a răspuns. Apropiindu-se de dînsa, a găsit-o moartă și văzu că tălpile picioarelor ei erau însîngerate, căci era desculță. Vestind fratele bătrînilor, cele ce s-au întîmplat, au început a se contrazice între dînșii și i s-a descoperit unuia dintre bătrîni pentru dînsa că, de vreme ce nu a purtat grijă de nici un lucru trupesc, ci a defăimat și trupul său, nesuspinînd pentru atîtea răni, pentru aceasta Dumnezeu a primit pocăința ei (*Pateric*, cap. 19, Despre pocăință, p. 140, București, 1828).

Iată roadele pocăinței și ale mustrării de conștiință și în ce fel îi scoate din prăpastia păcatelor pe cei sinceri în credință și îi învrednicește de mila lui Dumnezeu, de care și noi să ne învrednicim, prin rugăciunile Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și ale tuturor sfinților care au făcut voia Lui. AMIN !

PREDICĂ
DESPRE PLÎNGERE ȘI LACRIMI

„Fericiți cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia" (Matei 5, 4).
„Nu plînsul vine de la lacrimi, ci lacrimile de la plîns" (Sfîntul Varsanufie și Ioan, p. 146).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Mai înainte de a vă vorbi despre plîngere și lacrimi, gîndul mă îndeamnă a vă cere iertare de îndrăzneală, căci, în cele ce urmează, voiesc a vă zugrăvi prin cuvînt o icoană mai presus de priceperea mea și să vă arăt cîte ceva despre folosul plînsului și al lacrimilor, eu cel cu totul împietrit la inimă și întunecat la minte de patimi. Dumnezeieștii Părinți zic că „nimic nu este mai sărac în lume decît mintea celui care vorbește altora despre faptele bune, fără să aibă iscusința lucrării lor". Trecînd peste lipsa și sărăcia mea duhovnicească și aducîndu-mi aminte de pedeapsa celui leneș, care a îngropat talantul dat de stăpînul său (Matei 25, 30), voi încerca a vindeca lenevirea și neiscusința mea din trăire prin rugăciunea celor silitori și pricepuți, cărora le cer ajutorul.

Sfinții Părinți spun despre folosul cel mare al lacrimilor că „plînsul, cel după Dumnezeu, este bold de aur al sufletului" și iarăși: „plînsul este durere felurită a sufletului celui ce se pocăiește și în fiecare zi adaugă dureri lîngă dureri, ca cea care naște și se chinuiește" (Sfîntul Ioan Scărarul, Cuv. 7 din Scară, f. 60). Plînsul este „așezămînt de mîhnire al sufletului, care se face pentru lipsirea oricărui lucru din cele iubite" sau „o oarecare simțire dureroasă pentru lipsirea celor ce veselesc" (Sfîntul Grigorie de Nyssa, scolia 4 la Cuvîntul 7).

Noi trebuie să cunoaștem că plînsul este de două feluri:

unul cu lacrimi și altul fără lacrimi. Plînsul fără lacrimi este *întristarea cea după Dumnezeu.* Această întristare după Dumnezeu, după mărturia Marelui Apostol Pavel, „lucrează pocăință fără părere de rău, spre mîntuire" (II Corinteni 7, 10). Dacă păcatul naște întristare, trebuie să înțelegem că scîrba cea după Dumnezeu pentru păcat mistuie păcatul. Precum cariul, din lemn născîndu-se, îl roade pe lemn, așa și întristarea, născîndu-se din păcate, mistuie păcatele dacă se va aduce această întristare din inimă cu pocăință înaintea lui Dumnezeu (Sfîntul Ioan Gură de Aur, Cuvînt pentru pocăință și umilință, Prolog, luna August în 12 zile). Și iarăși: „Plînsul fără lacrimi este venirea în sine a fiului risipitor" (Luca 15, 17), iar acest plîns îl pot avea toți. „Plînsul cu lacrimi este îmbrățișarea Părintelui ceresc față de cei ce se întorc la pocăință", spune Sfîntul Grigorie Palama. Acest plîns cu lacrimi este un dar al lui Dumnezeu, care se dă unora din mila Lui și pe care nu toți pot să-l aibă. Așadar, trebuie să înțelegem că suspinurile din inimă și mîhnirea minții pentru păcate alcătuiesc plînsul cel dintîi, fără lacrimi. Acest plîns, la mulți și de multe ori s-a făcut înainte mergător spre plînsul cel de al doilea, care vine cu izvorul lacrimilor celor spre pocăință. Precum mai întîi se ivesc norii și apoi aceștia, adunîndu-se și îngroșîndu-se, în vreme de vară pogoară ploaie și udă pămîntul, așa și sufletul, avînd întristarea după Dumnezeu, înnorîndu-se cu mîhnire sfîntă, cu suspinele cele dintru adînc ca și cu niște fulgere, vestește mai înainte ploaia cea fericită și curățitoare a lacrimilor care urmează să vină, arată dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul.

Despre fericitul plîns cu lacrimi, care desăvîrșește pe cel dintîi, dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul îndrăznește a zice un lucru mare și de mirare, arătînd că acest plîns, dacă se face cu pocăință și cu durere de inimă pentru păcate înaintea lui Dumnezeu, are putere mai mare chiar și decît botezul. Căci zice: „Lacrimile cele de după Botez mai mare lucrare au decît însuși Botezul. Căci Sfîntul Botez face curățire și iertarea păcatelor celor ce s-au făcut mai înainte de Botez, iar izvorul lacrimilor celor de după Botez le curățește și pe cele cu care ne-am întinat după Sfîntul Botez" (*Scara,* Cuv. 7, p. 59). Marele cuvîntător de Dumnezeu, Sfîntul Grigorie, arătînd puterea lacrimilor celor de după Botez, zice: „Lacrima care se varsă din inimă pentru păcate, are aceeași putere ca baia Botezului" *(Cuvînt dogmatic,* p. 251).

Fiindcă ne este cuvîntul despre lacrimi, socotesc că este de trebuință a arăta și de cîte feluri sînt lacrimile. Aceasta, pentru

ca oricine să înțeleagă că nu orice lacrimă este bună și spre folosul mîntuirii sufletelor noastre.

1. Mai întîi sînt lacrimile care se nasc din dragostea pentru Dumnezeu, care îngrașă și veselesc fața omului (*Scara*, cuv. 7, 7; *Pateric*, cap. 6, f. 99 verso);

2. Al doilea fel sînt lacrimile cele din frica de Dumnezeu. Acestea usucă pe om (idem);

3. Al treilea fel sînt lacrimile care se nasc din pomenirea morții (*Scara*, 7, 56);

4. Al patrulea fel de lacrimi sînt cele care ne nasc din pomenirea muncilor iadului (*Pateric*, cap. 7, 9, f. 99, c. 2, pentru umilință, f. 85);

5. Al cincilea fel de lacrimi sînt cele care îi vin omului din cugetarea la păcatele sale (*Scara*, cuv. 7, 42).

6. Lacrimile care-i vin omului din întristare și din inimă îndurerată (*Scara*, cuv. 7, 65);

7. Lacrimi care vin de la Dumnezeu și lacrimi care vin din nevoința omului (*Scara*, cuv. 7, 25);

Aceste lacrimi amintite pînă aici sînt toate lacrimi bune, care aduc omului curățire de păcate și mîngîiere de la Dumnezeu, după cuvîntul Sfintei Scripturi care zice: *Fericiți cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia* (Matei 5, 4);

8. În afara acestor feluri de lacrimi sînt lacrimile cele mijlocii, care nici nu folosesc și nici nu osîndesc pe om, așa cum sînt lacrimile cele firești cu care plîng părinții pe copii sau copiii după părinți, sau prietenul pentru prieten sau cineva pentru rudenia sa.

În sfîrșit, a treia categorie de lacrimi este aceea a lacrimilor viclene, rele și vătămătoare de suflet, cum sînt:

9. Lacrimile cele din trufie (*Scara*, cuv. 7, 44);

10. Lacrimi care se nasc din mînie (*Scara*, cuv. 7, 26-29);

11. Lacrimi născute din scîrbe și necazuri (*Scara*, cuv. 7, 13-14);

12. Lacrimi venite din pizmă și zavistie, cînd cineva plînge din necaz sau că nu se poate răzbuna pe alții care i-au făcut rău sau vreo pagubă (*Scara*, cuv. 7, 26);

13. Lacrimi care vin de la duhul dezmierdării și al curviei (*Scara*, cuv. 15, 42-43);

14. Lacrimi venite de la dracul slavei deșarte (*Scara*, 7, 25);

15. Lacrimile pe care le aduce dracul îmbuibării pîntecelui. Acestea vin de obicei cînd cineva este sătul și beat. Despre aceste lacrimi zice dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul: „Să pîndim de multe ori și vom afla, făcîndu-se în noi, un lucru

amar şi de rîs chiar dracilor; căci, săturîndu-ne, ne umilim şi postind, ne învîrtoşăm. Aici scopul dracilor este ca să ne înşelăm cu lacrimile cele neadevărate" (*Scara*, cuv. 7, f. 62-63).

Este bine să cunoaştem că sînt lacrimi care vin omului din gîndire şi cugetare şi lacrimi care se fac fără de cugetare, prin acestea deosebindu-se cele cuvîntătoare de cele necuvîntătoare. Lacrimile cele fără de gîndire le au şi dobitoacele, căci şi ele plîng unele după altele, dar fără de cugetare. Deci ni se cade să căutăm lacrimile cele bune cu frica lui Dumnezeu, iar lacrimile cele vătămătoare să le lepădăm.

De asemenea, este bine să ştim că în vremea plînsului, cineva poate să înceapă cu lacrimile cele rele şi să termine cu cele duhovniceşti şi bune. De pildă, cineva plînge de necaz că nu s-a putut răzbuna pe cel ce i-a făcut lui pagubă. Dar, aducîndu-şi aminte de Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, Care S-a rugat pe Cruce pentru binele celor ce L-au răstignit, spre a fi iertaţi de Părintele Său, acela se linişteşte şi începe a se căi din inimă, că a avut gînduri de răzbunare asupra celor ce l-au necinstit sau l-au păgubit. Astfel, cunoscîndu-şi greşeala, cere iertare de la Dumnezeu şi începe a se ruga pentru binele celor care l-au necăjit şi lasă toată răzbunarea sa la judecata şi dreptatea lui Dumnezeu. Aşadar, unul ca acesta a început cu lacrimile cele rele şi a terminat cu cele bune.

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Lacrimile bune le poate păzi omul dacă se va păzi de vorbă multă, de glume, de rîs, de somn mult, de mînie, de griji prea multe, de pomenirea răului făcut lui de alţii, de mîncare prea multă, de beţie şi de altele de acest fel (*Pateric*, cap. 4, 9; *Scara*, cuv. 7, 9; 12, 4; 14, 19; 18, 14). Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul zice: „Fraţii mei cei iubiţi, să plîngem în rugăciunea noastră cît avem vreme, ca să ne izbăvească pe noi Domnul de plînsul cel nesfîrşit, de focul gheenei şi de scrîşnirea dinţilor" (Cuv. din Prolog, dec. 20).

Se vede în Pateric că un frate a întrebat pe Avva Siluan, zicînd: „Cei voi face, Avvo? Cum voi cîştiga umilinţa, căci sînt foarte supărat de trîndăvie şi de somn? Cînd mă scol din somn, mă lupt foarte la cîntarea psalmilor şi nu pot birui dormitarea, nici psalmi nu zic fără glas". Şi i-a răspuns lui bătrînul: „Fiule, a zice tu psalmi cu glas, întîi este mîndrie, că îţi pui în minte că tu cînţi, iar fratele tău nu cîntă. Al doilea, îţi împietreşte

inima şi nu te lasă să te umileşti. Deci, cînd stai, făcîndu-ţi rugăciunile tale, încearcă cu mintea puterea stihului şi socoteşte-te că stai înaintea lui Dumnezeu, Cel ce cearcă inimile şi rărunchii! Iar cînd te scoli din somn, mai înainte de toate să slăvească gura ta pe Dumnezeu! Apoi citeşte Crezul şi Tatăl nostru şi apoi începe canonul tău încet, încet, suspinînd şi aducîndu-ţi aminte de judecată, de muncă şi de păcatele tale pentru care te vei munci". I-a zis fratele: „Eu, Avvo, de cînd m-am călugărit, slujba canonului şi ceasurile le cînt după rînduiala celor 8 glasuri". A răspuns bătrînul: „Pentru aceasta, umilinţa şi plînsul fuge de la tine. Pune în minte pe Părinţii cei mari, cum ei, nefiind slujitori bisericeşti şi neştiind glasuri, nici tropare, decît numai puţini psalmi, au strălucit ca nişte luminători în lume precum Avva Pavel cel prost, Avva Pamvo şi Avva Apollo şi ceilalţi părinţi de Dumnezeu purtători, care au înviat şi morţi şi au primit stăpînire asupra dracilor. Nu şi-au petrecut viaţa cu cîntări şi tropare şi glasuri ci cu rugăciunea făcută cu inimă zdrobită şi cu post, prin care şi frica de Dumnezeu se face nelipsită în inimă şi plînsul se întăreşte, curăţind păcatul de tot şi mintea făcînd-o mai albă decît zăpada. Iar cîntarea pe mulţi i-a pogorît în cele mai de jos ale pămîntului, nu numai dintre mireni, ci şi dintre preoţi. Fiindcă i-a moleşit şi i-a prăpădit în curvie şi în alte patimi de ruşine. Deci, fiule, cîntarea este a mirenilor, pentru aceasta şi norodul se adună prin biserici. Pune în minte, fiule, cîte cete sînt în ceruri; căci nu este scris undeva pentru vreuna dintr-însele că ar cînta pe cele 8 glasuri. Ci o ceată cîntă neîncetat: *Aliluia,* alta: *Sfînt, Sfînt, Sfînt, Domnul Savaot* (Isaia 6, 3); alta: *Bine este cuvîntată slava Domnului din locul şi din casa Sa* (Iezechiel 31, 23). Iar tu, fiule, urmează părinţilor, de voieşti să cîştigi umilinţă în vremea rugăciunii tale, păzîndu-ţi mintea, pe cît poţi, nerăspîndită. Iubeşte smerenia lui Hristos şi nu te arăta pe tine isteţ şi dascăl oriunde vei merge. Ci fii ca un prost şi ucenic şi Dumnezeu îţi va da umilinţă" (*Pateric,* slova S, f. 73).

Fraţilor, am amintit acest cuvînt despre umilinţă, după învăţătura Sfîntului Siluan, care a vieţuit îngereşte în Sfîntul Munte Sinai, pentru că avem nevoie să cîştigăm măcar cît de puţin plînsul, umilinţa şi lacrimile spre pocăinţă şi mîntuire.

Dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, arătînd ce se cîştigă cu anevoie în viaţă zice: „Sînt trei lucruri pe care omul le cîştigă cu anevoie şi anume: faptele bune, plînsul şi a se boci pentru păcatele sale, avînd moartea înaintea ochilor" (Scolia 25 la cuv. 7 din *Scară*). Un alt bătrîn al Patericului, arătînd că ni se cade

a avea totdeauna plînsul cu noi, zice: „Precum umbra noastră este cu noi oriunde vom merge, tot astfel ni se cade să avem umilinţa şi plîngerea totdeauna ori încotro vom merge şi oriunde vom fi“ *(Pateric,* cap. 4 al Sfinţilor fără nume, f. 89). Tot dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, arătînd că nu avem nici un spor în viaţa cea duhovnicească fără lacrimi, zice: „De te-ai spînzura pe tine de genele ochilor tăi, pînă nu vei ajunge la lacrimi, să nu socoteşti că ai ajuns ceva în petrecerea vieţii tale. Căci cele ascunse ale tale slujesc lumii pînă acum, adică întru petrecerea celor lumeşti stai şi numai prin omul cel din afară lucrezi lucrul lui Dumnezeu. Iar omul cel dinăuntru neroditor este. Căci din lacrimi se începe rodul lui. Cînd vei ajunge în latura lacrimilor, atunci să cunoşti că a ieşit mintea din temniţa lumii acesteia şi a pus piciorul ei în călătoria veacului celui nou“ (Cuv. 15, *op. cit.*, p. 80-81). Acest dumnezeiesc Părinte Isaac mai arată că nu este plîngător cel care plînge cîte puţin la rugăciune, din vreme în vreme, ci cel căruia i se fac ochii ca nişte izvoare nesecate şi plînge necontenit pînă la doi ani şi mai mult *(Ibidem,* p. 82).

Aţi auzit în cîteva cuvinte despre plînsul cel dintîi, care este întristarea minţii pentru păcat şi durerea inimii pentru cele prin care am supărat pe Dumnezeu. Apoi, aţi auzit despre plînsul al doilea care este izvorul nesecat al lacrimilor de căinţă pentru păcate. Am mai amintit şi despre felul lacrimilor, care sînt bune, care sînt mijlocii, şi care sînt rele şi vătămătoare de suflet, precum şi despre lacrimile cele din gîndire şi cele fără gîndire. Apoi, prin ce cîştigă omul lacrimile şi umilinţa şi prin ce le poate pierde.

Trebuie să ştim şi să ţinem minte cu toată tăria că, precum iedera şi hameiul şi alte plante agăţătoare se prind şi se încolăcesc de orice le-ar ieşi în cale, tot astfel şi lucrarea înşelăciunii dracilor prin lacrimi se agaţă şi se împleteşte de toată fapta bună, ca să zădărnicească toată osteneala lucrării faptelor bune ale oamenilor. De aceea, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, Înţelepciunea şi Cuvîntul lui Dumnezeu (Ioil 1, 1-14; I Ioan 5, 7; Fapte 19, 13), ne-a învăţat pe noi cum să lucrăm faptele bune pentru a nu fi amestecate cu viclenia patimilor drăceşti şi ne-a zis: ***Deci, cînd faci milostenie, nu trîmbiţa înaintea oamenilor, cum fac făţarnicii în sinagogi şi pe uliţe, spre a fi slăviţi de oameni... Ci, cînd faci milostenie, să nu ştie stînga ta ce face dreapta ta*** (Matei 6, 23). ***Cînd postiţi, nu fiţi trişti ca făţarnicii care îşi smolesc feţele lor ca să arate oamenilor că postesc*** (Matei 6, 16) şi: ***Cînd vă rugaţi nu fiţi trişti ca făţarnicii,***

cărora le place să se roage prin sinagogi şi prin colţurile uliţelor, stînd în picioare ca să se arate oamenilor. Ci tu, cînd te rogi, intră în cămara ta, încuie uşa ta şi te roagă Tatălui tău în ascuns (Matei 6, 5-6).

Deci, precum la milostenie, la post şi la rugăciune apare făţărnicia, slava deşartă şi iubirea de arătare, aşa şi la fapta cea bună a lacrimilor sfinte şi curate se amestecă şi se împletesc şi lacrimile viclene şi vătămătoare, fie ale slavei deşarte, fie ale mîniei, ale dezmierdării, ale pizmei, ale lăcomiei pîntecelui şi altele de acest fel, după cum s-a arătat mai sus. De aceea, părinţilor şi fraţilor, ne trebuie nu puţină grijă spre a deosebi şi a înlătura din plînsul nostru otrava plînsului celui viclean, deoarece, după învăţătura Sfinţilor Părinţi, ,,binele nu este bine, cînd nu se face bine" (Sfîntul Ioan Damaschin, ***Filocalia,*** vol. 4, p. 194). Mai bine este un suspin şi o lacrimă în ascuns, decît rîuri de lacrimi la arătare şi cu scop rău. Într-adevăr, cel care, din mila lui Dumnezeu, s-a învrednicit de acest dar al lacrimilor, nu poate a le opri oriunde şi oricînd. Aceluia îi este mai de folos dacă le va tăinui cît poate.

Părinţilor şi fraţilor,

În încheiere, vă rog din nou să mă iertaţi pe mine cel păcătos şi cu totul împietrit la inimă, că sînt sărac de orice cunoaştere teologică, de orice suspin bun şi plîngere după Dumnezeu. De asemenea, vă rog să cereţi iertare de la Domnul, pentru mine, că am îndrăznit a vă arăta lucruri mari, deşi, eu păcătosul şi leneşul, nici de cele mici nu m-am atins prin trăire. AMIN !

PREDICĂ
DESPRE CITIREA SFINTELOR SCRIPTURI ȘI DESPRE CHEIA ÎNȚELEGERII LOR

„Cercetați Scripturile, că socotiți că în ele aveți viață veșnică" (Ioan 5, 39).

„Pînă voi veni, ia aminte la citit, la îndemnat, la învățătură" (I Timotei 4, 13).

Iubiți credincioși,

Una din cele mai mari fapte bune, dintre lucrările duhovnicești ale monahilor și ale creștinilor, în general, este citirea Sfintelor Scripturi, care este ca o trîmbiță ce deșteaptă și ne adună mintea în frica de Dumnezeu. Acest adevăr îl arată dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul, zicînd: „Iar în loc de trîmbiță, să ai dumnezeieștile Scripturi. Căci precum trîmbița, strigînd, adună pe ostași, așa și dumnezeieștile Scripturi, strigînd către noi, ne adună gîndurile în frica de Dumnezeu, căci gîndurile sînt niște ostași care bat război împotriva vrăjmașilor împăratului. Precum trîmbița, strigînd în vremea războiului, deșteaptă rîvna vitejilor împotriva vrăjmașilor, tot astfel, dumnezeieștile Scripturi deșteaptă inima ostașilor duhovnicești și a nevoitorilor spre lucrarea bunătății" (Cuv. pentru toată întrarmarea către monahi, tom. 3, p. 279).

Dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, arătînd că citirea Sfintelor Scripturi ne ajută la adunarea gîndurilor din risipire, ne învață, zicînd: „În vremea în care mintea ta este risipită, să petreci în citire mai mult decît în rugăciune. Cinstește citirea, de este cu putință, mai mult decît privegherea, căci citirea este izvor al rugăciunii curate" (Cuv. 34, *op. cit.*, p. 179). În alt loc arată că „citirea Sfintelor Scripturi adună și împuternicește mintea" (Cuv. 29, p. 154). Tot el zice: „Îndeletnicește-te cu citirea Scripturilor și a vieților sfinților, care îți arată calea subțirătății vederii, deși nu simți dulceața de la început", arătînd apoi că „cel ce stăruiește în această lucrare, își mută treptat vederea de la cele pămîntești la cele cerești" (Cuv. 23, p. 126).

Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul, arătînd că citirea Sfintelor Scripturi adună şi luminează mintea, zice: „Citirea dumnezeieştilor Scripturi strînge mintea ta care se rătăceşte şi îi dă cunoştinţa lui Dumnezeu. Căci este scris: *Îndeletniciţi-vă şi cunoaşteţi că Eu sînt Dumnezeu* (Psalm 45, 10). Iar de nu ştii să citeşti, zice acelaşi sfînt părinte, lipeşte-te acolo unde auzi citindu-se şi te vei folosi" (Cuv..., p. 280-281). Încă şi marele Apostol Pavel îndeamnă pe ucenicul său Timotei a se îndeletnici cu citirea Sfintelor Scripturi, zicîndu-i: *Pînă voi veni, ia aminte la citit* (I Timotei 4, 13).

Dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, arătînd folosul citirii Sfintelor Scripturi, zice că „un suflet care ziua şi noaptea cugetă neîncetat la cuvîntul lui Dumnezeu, şi în somn se îndeletniceşte cu acelaşi lucru. Această consecinţă este o adevărată răsplătire de la Dumnezeu, pentru lucrarea cea dintîi, spre a goni duhurile şi nălucirile cele viclene" (Cuv. 20 din *Scară*, C. 20, p. 190). Sfîntul Efrem Sirul, arătînd ce fel de Scripturi trebuie să citească cel ce lucrează nevoinţa, zice: „Citirea Sfintelor Scripturi poate să lumineze şi să adune mintea foarte mult, căci ele sînt graiuri ale Sfîntului Duh şi pe cei ce le citesc îi înţelepţesc. Fiind lucrător, citeşte cărţile lucrătoare ale Părinţilor; căci, împlinindu-le pe acestea, citirea celorlalte devine de prisos. Stăruieşte să înveţi înţelepciunea şi lucrarea mîntuirii mai mult din osteneli, iar nu numai din citirea cărţilor" (Cuv. 27, p. 385).

De asemenea, dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur, prea fericitul dascăl al lumii, zice despre citirea dumnezeieştilor Scripturi: „Mare bunătate este, iubiţilor, citirea dumnezeieştilor Scripturi. Aceasta face sufletul filozof. Aceasta mută mintea la cer. Aceasta face pe om mulţumitor. Aceasta face ca să nu ne îndeletnicim cu nimic din lucrurile lumii acesteia şi, privind la răsplătirea stăpînului, să lucrăm toate cele bune". Şi apoi zice: „Pentru aceasta, vă rog, cu multă osîrdie să citim Sfintele Scripturi, căci dacă vom citi adeseori cele ce se află acolo, vom dobîndi cunoştinţă" *(Împărţirea de grîu,* Cuv. 43, p. 372, Buzău, 1833). După care zice: „Pentru aceasta vă rog să dobîndiţi şi cărţi şi împreună cu cărţile să ţineţi înţelegerile şi să le scrieţi în inimile voastre. Şi, ori de vom înţelege puterea celor scrise, ori de nu o vom cunoaşte, totuşi, să le citim adeseori. Căci citirea permanentă face pomenirea neştearsă şi, de multe ori, ceea ce astăzi, citind, nu am putut afla, aceasta iarăşi mîine citind-o, o vom afla, căci Iubitorul de oameni, Dumnezeu, va lumina nevăzut mintea noastră" *(Ibidem,* p. 375-376).

Aşadar, am arătat, cu mărturii din Sfînta Scriptură şi de la

Sfinţii Părinţi, care este folosul ce ni se pricinuieşte din citirea Sfintelor Scripturi şi că, prin citirea lor, mintea noastră se deşteaptă, se adună din risipire, se cucerniceşte, se luminează şi i se dă cunoştinţa de Dumnezeu. Fiindcă la toată fapta bună se agaţă şi se amestecă şi răutatea, spre a zădărnici folosul faptei bune, dumnezeieştii Părinţi ai Bisericii lui Hristos ne-au arătat unele ispite care se alătură minţii noastre, în vremea citirii Sfintelor Scripturi, învăţîndu-ne totodată şi cum să ne ferim de ele.

Iată ce zice în această privinţă dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul: „Caută, cînd vrei să citeşti, să nu te împiedice pe tine vrăjmaşul, aducînd asupra ta trîndăvie şí aruncîndu-te pe tine în ispite, zicîndu-ţi: fă întîi cutare lucru! Căci toate acestea le aduce asupra ta, ca să te împiedice să citeşti şi să te foloseşti. Fă-te ca un cerb ce însetează şi doreşte izvoarele apelor, adică dumnezeieştile Scripturi. Astfel, să alergi şi să bei din ele spre a-ţi răcori setea ce te arde prin patimi. Bea împreună şi folosul dintr-însele. Cînd îţi va dărui ţie Domnul să citeşti şi să cunoşti din ele vreun cuvînt, să nu treci peste el aşa cum s-ar întîmpla. Ci să-l cugeţi în mintea ta şi în pomenirea ta să-l păzeşti neşters, căci scris este: *Întru îndreptările Tale voi cugeta;* şi iarăşi: *În inima mea am ascuns cuvintele Tale ca să nu greşesc Ţie;* şi iarăşi: *Prin ce-şi va îndreptat tînărul calea sa? Prin păzirea cuvintelor Tale* (Psalm 118, 9). Cînd citeşti, s-o faci cu sîrguinţă şi cu osteneală şi cu multă statornicie să citeşti, trecînd stihul. Nu te grăbi ca să treci numai filele, ci, de este trebuinţă, şi de două ori, şi de trei ori, şi de mai multe ori citeşte stihul ca să înţelegi puterea lui" (Cuv. pentru răbdare şi umilinţă, tom. 3, p. 140-143).

Dacă vor aduce diavolii îndoială asupra noastră pentru vreun stih din Sfînta Scriptură şi ne-ar zice prin gînd: „vezi că nu este aşa cuvîntul acesta, şi cum poate să fie aşa?" şi altele de acest fel, tu să zici către acel gînd de îndoială sau de hulă: „Treci înapoia mea, satano! Căci *cuvintele Domnului sînt cuvinte curate, ca nişte argint lămurit cu foc şi curăţit de şapte ori* (Psalm 11, 6) şi nimic nu este strîmb sau răzvrătitor în ele. Ci toate sînt bune înaintea celor ce înţeleg şi drepte celor ce află cunoştinţă. Iar eu sînt nepriceput şi nu le cunosc". Dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, arătînd că mare primejdie este a iscodi cineva Sfintele Scripturi care sînt mai presus de înţelegerea sa, zice: „Cel ce se obrăzniceşte şi îndrăzneşte în înţelegerea Scripturilor celor mai presus de dînsul este ameninţat cu pierzare. Deoarece caută cele mai presus de dînsul, neaducîndu-şi aminte de cuvîntul scris: *Cele mai presus de tine nu le*

căuta şi cele mai tari decît tine nu le cerceta nebuneşte. Cele ce s-au poruncit ţie, acestea cugetă-le cu cuviinţă că nu îţi sînt de trebuinţă cele ascunse. Că pe mulţi i-a înşelat părerea lor şi socoteala rea care a făcut să alunece cugetele lor (Isus Sirah 3, 20-23). Şi iarăşi să-şi aducă aminte de cuvîntul Sfintei Scripturi care zice: *Că nu sînt sfaturile Mele ca sfaturile voastre, nici căile Mele, precum căile voastre,* zice Domnul. *Că pe cît este cerul departe de pămînt, aşa departe sînt căile Mele de căile voastre, şi cugetele Mele de cugetele voastre* (Isaia 5, 89). Deşi *cuvintele Domnului sînt mai dulci decît mierea şi fagurul* (Psalm 118, 103), totuşi, ni se cuvine a gusta din ele cu măsură, după cuvîntul: *Cînd vei afla miere, cu măsură mănîncă dintr-însa, ca nu, săturîndu-te, să o verşi* (Proverbe 25, 16). Şi iarăşi: *Că precum nu este bine a mînca miere multă, tot astfel nici a iscodi dumnezeieştile cuvinte* (Proverbe 25, 57), ca nu, voind a vedea lucrurile cele de departe, să vedem nălucire în locul adevărului (Sfîntul Isaac Sirul, *op. cit.,* cuv. 23, p. 127).

Fraţi creştini,

În cele ce urmează se cuvine să arătăm care este cheia duhovnicească necesară deschiderii şi desluşirii înţelegerii noastre, spre a cunoaşte, pe cît este cu putinţă, tainele ascunse ale Sfintelor şi dumnezeieştilor Scripturi. Deci, să ştim şi să ţinem minte că cheia pentru deschiderea tainelor Sfintelor Scripturi este sfînta rugăciune curată, a inimii şi a minţii noastre. Acest adevăr îl arată mulţi din Sfinţii şi dumnezeieştii Părinţi, între care şi Sfîntul Isaac Sirul, care zice: „De cuvintele tainelor celor ce sînt în dumnezeiasca Scriptură, să nu te apropii fără rugăciune de cerere a ajutorului lui Dumnezeu. Ci zi: Dă-mi, Doamne, mie, ca să primesc simţirea şi puterea celor din ele". Tot Sfîntul Isaac Sirul zice: „Cheie a înţelegerilor adevărate ce sînt în dumnezeieştile Scripturi socoteşte-o că este rugăciunea" (Cuv. 73, *op. cit.,* p. 329-333).

În chip asemănător ne sfătuieşte şi dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul, zicînd: „Cînd vrei să şezi ca să citeşti sau dacă auzi pe altul citind, roagă-te Domnului astfel: Doamne, Iisuse Hristoase, deschide-mi urechile şi ochii inimii mele, ca să aud şi să pricep şi să fac voia Ta, Doamne, căci nemernic sînt pe pămînt. Să nu ascunzi de la mine poruncile Tale, ci descoperă ochii mei şi voi cunoaşte minunile din Legea Ta. Doamne, arată mie cele nearătate şi cele ascunse ale inimii mele şi ale înţelepciunii Tale, că spre Tine nădăjduiesc, Dumnezeul Meu, ca Tu să-mi luminezi mintea" (Cuv. pentru toată întrarmarea către monahi, tom. 3, *op. cit.,* p. 233).

Dar oare, fraţii mei, pot toţi a se îndeletnici cu citirea Sfintelor Scripturi? Da, cu adevărat. Dar oare toţi pot înţelege Sfintele Scripturi? Nu, cu adevărat, Şi pentru ce acest lucru? Pentru că în Sfintele Scripturi *sînt unele lucruri cu anevoie de înţeles, pe care cei neştiutori şi neîntăriţi le răstălmăcesc ca şi pe celelalte Scripturi, spre a lor pierzare* (II Petru 3, 16). Deci, trebuie să ştim că nu oricine are dreptul sau chemarea de a înţelege şi a explica Sfînta Scriptură, ci numai Biserica, prin persoanele cărora li s-a încredinţat de la Dumnezeu această chemare. Căci în Biserică nu toţi au aceeaşi chemare şi acelaşi dar.

Fiecare are un anumit dar şi o anumită chemare pe care alţii nu o pot avea, după cuvîntul Marelui Apostol Pavel care zice: *Pe unii i-a pus Dumnezeu în Biserică: întîi pe Apostoli, al doilea pe prooroci, al treilea pe învăţători*... Apoi zice: *Oare toţi sînt Apostoli? Oare toţi prooroci? Oare toţi învăţători?...* (I Corinteni 12, 28-30; Efeseni 4, 11). De aceea, fiecare este dator a-şi vedea de darul şi chemarea sa, pe care o are de la Dumnezeu, şi să nu dorească a-şi însuşi unele daruri şi chemări pe care nu le are. Acelaşi mare Apostol Pavel ne arată acest adevăr, zicînd: *Fiecare, fraţilor, întru ce a fost chemat, întru aceea să rămînă înaintea lui Dumnezeu* (I Corinteni 7, 20-24).

Nu toţi sîntem apostoli, nu toţi prooroci, nu toţi dascăli, nu toţi avem cuvîntul înţelepciunii, al cunoştinţei şi al deslusirii duhurilor (I Corinteni 12, 4-6, 11; Romani 12, 6); de aceea, nu toţi putem să înţelegem Scripturile. Şi *fiindcă nu ni s-a dat tuturor înţelepciunea şi ştiinţa* (III Împăraţi 8, 12; 4, 29; Proverbe 2, 6; Eclesiastul 2, 26; Daniel 2, 20; 11, 22-23; Luca 21, 15; I Corinteni 2, 12), de aceea, nu toţi putem înţelege şi explica Sfintele Scripturi. Hristos este adevărul (Ioan 14, 6) şi nimeni nu poate înţelege acest adevăr mai bine ca Biserica lui Hristos, care este *stîlp şi întărire a adevărului* (I Timotei 3, 15). Biserica lui Hristos este întemeiată pe temelia apostolilor şi a proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind însuşi Iisus Hristos (Efeseni 2, 20; Romani 8, 3; Isaia 28, 16; Matei 16, 18; 21, 42 ş.a.). Apostolii lui Hristos, prin punerea mîinilor, au sfinţit, prin puterea Duhului Sfînt, pe episcopi (II Timotei 1, 6; I Timotei 4, 14; Fapte 6, 6; 14, 23). Acestor episcopi, aşezaţi de ei în Biserică, le-au poruncit să se păzească pe sine şi învăţătura şi să stăruiască într-însa (I Timotei 4, 14). Acestora le-au dat putere să hirotonească preoţi (Tit 1, 5). Către aceştia zice Sfîntul Apostol Pavel: *Iar de învaţă cineva în alt chip şi nu se ţine de cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Hristos şi de învăţătura cea bună după credinţă, de unul ca acesta să te*

depărtezi (I Timotei 6, 3-5). Să înţeleagă oricine că numai Sfinţii Apostoli şi urmaşii lor au primit de la Dumnezeu puterea de a institui ierarhia în Biserica lui Hristos (Matei 16, 19; 18, 18; Fapte 15, 23; I Corinteni 14, 37; II Corinteni 10, 8; 13, 10; Efeseni 4, 11-15); lor le-a încredinţat Mîntuitorul nostru Iisus Hristos în întregime învăţătura Evangheliei Sale (Romani 16, 25-26; I Timotei 1, 3; Tit 1, 13) şi toţi creştinii trebuie a se supune legiuirilor Bisericii şi conducătorilor ei (Matei 18, 16; Fapte 16, 4; I Tesaloniceni 15, 12-13; II Tesaloniceni 3, 14; Evrei 13, 14; I Petru 5, 5).

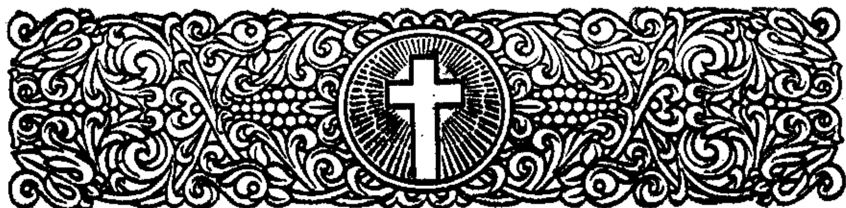
Trebuie să înţelegem că nimeni nu are voie să tălmăcească Sfintele Scripturi, aşa cu i s-ar părea lui, nici nu are voie să propovăduiască cuvîntul lui Dumnezeu pînă nu va fi trimis de conducătorii Bisericii, care sînt aşezaţi în fruntea ei de Sfinţii Apostoli (Tit 1, 5). Căci *cum vor propovădui, de nu vor fi trimişi?* (Romani 10, 15). Prin citirea Sfintelor Scripturi se naşte în noi credinţa (Fapte 13, 48; 17, 11; Ioan 5, 39; Romani 10, 10-11; 16, 26); însă nu tot cel ce citeşte Sfintele Scripturi, le poate înţelege, ci are nevoie de un povăţuitor care poate să-l călăuzească pe el şi să-i descopere adevărul din ele (Fapte 8, 31-35; 13, 12; 14, 1; 16, 30-34, ş. a.). Deoarece mulţi învăţaţi au vrut a înţelege Sfintele Scripturi după capul lor, şi nu s-au lăsat călăuziţi de cei ce aveau de la Dumnezeu darul învăţăturii şi al deslușirii, s-a umplut lumea de eresuri şi s-au făcut dezbinări în Biserică (I Corinteni 12, 4-6).

Fraţi creştini,

În încheierea cuvîntului nostru, vă rog să ţineţi minte că v-am amintit de patru lucruri : cît de folositoare este citirea Sfintelor Scripturi, ce fel de ispite ridică diavolii asupra celor ce se îndeletnicesc cu citirea Sfintelor Scripturi, care este cheia duhovnicească spre înţelegerea Sfintei Scripturi şi nu toţi pot înţelege Sfintele Scripturi fără un povăţuitor iscusit întru aceasta.

Fie ca, prin mila şi îndurarea Prea Bunului Dumnezeu, să ţin minte şi eu păcătosul cele ce v-am vorbit şi prin amintirea acestora să mă trezesc din somnul nesimţirii mele şi să mă îndemn şi eu spre lucrare, ajutat fiind de rugăciunile frăţiilor voastre. AMIN !

PREDICĂ
DESPRE LUCRARE ŞI CUNOAŞTERE

„Cel ce va face şi va învăţa, acesta mare se va chema în Împărăţia cerurilor" (Matei 5, 19).

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Cunoştinţa fără lucrare, nu va mîntui pe nimeni în ziua morţii şi a dreptei judecăţi a lui Dumnezeu. Credinţa cunoscătoare, fără lucrarea celor bune, o au şi dracii (Iacov 2, 19; Matei 8, 29). Mîntuitorul nostru Iisus Hristos ne spune: *Cel ce va face şi va învăţa, acesta mare se va chema în Împărăţia cerurilor* (Matei 5, 19). Numai credinţa lucrătoare aduce mîntuire omului, adică acea credinţă care se lucrează prin dragoste (Galateni 5, 6; I Tesaloniceni 1, 3). Nebăgarea de seamă a faptelor bune aduce omului celui învăţat în cele dumnezeieşti mare înşelăciune şi pierzare. Să ne aducem aminte de cuvintele Sfintei Scripturi care ne spune că *celui care i s-a dat mult, mai mult i se va cere* (Luca 12, 48; Matei 25, 14-30; Luca 19, 12-17) şi *cei tari, tare se vor cerca* (Iov 34, 11). Căci sluga aceea ce a ştiut voia Domnului său şi nu a făcut după voia Lui, se va bate mult (Luca 12, 47; Romani 2, 12).

Nu este un lucru rău să ştim multe şi să învăţăm multe. Dar negreşit, avem nevoie şi de a lucra după puterea noastră din cele ce ştim şi din cele ce ne plac să învăţăm pe alţii. Dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul zice: „De eşti bărbat iubitor de învăţătură, să fii şi iubitor de lucrarea faptelor bune. Căci cunoştinţa fără lucrare, îngîmfă pe om" *(Filocalia*, vol. 2, p. 108); iar în alt loc zice: „Este bărbat puternic cel care a unit cunoştinţa cu lucrarea" *(Filocalia*, vol. 2, p. 60). De asemenea, ştim că Mîntuitorul nostru Iisus Hristos mustra aspru pe cărturari, pe farisei şi pe legiuitori, pentru că puneau sarcini grele pe umerii poporului, iar ei nici cu vîrful degetului

nu se atingeau de ele (Matei 23, 4; Luca 11, 46). Vîrful degetului, după tîlcuirea Sfinţilor Părinţi, înseamnă că ei nicidecum nu făceau din cele ce învăţau pe alţii.

Despre cel ce predică frumos, dar nu are viaţă asemenea predicii sale, se poate spune că este un bun vorbitor, dar un rău lucrător. Acest adevăr îl întăreşte Sfîntul Isaac Sirul, zicînd: „Altul este cuvîntul cel frumos şi altul cuvîntul cel din lucrare. Cuvîntul cel frumos și fără iscusința lucrării, este amanet al ruşinii" (Cuv. 1, *op. cit.*, p. 29). Îi zice amanet al ruşinii fiindcă ruşinează ştiinţa gîndului celui ce vorbeşte, pentru că nu face ceea ce învaţă pe alţii. Iar pe cuvîntul cel din lucrare îl numeşte „cămară a nădejdii", pentru că mîngîie știința gîndului celui ce vorbeşte, cu cele ce le are prin lucrare.

Învățătura fără fapte duce pe om la necredință, la răceală faţă de toate cele spre mîntuire şi apoi la cădere cumplită. Acest lucru îl adevereşte Sfîntul Grigorie de Nyssa, zicînd: „Am văzut pe mulţi, silindu-se la toată învăţătura cea din afară și în cele teologiceşti sporind nu puțin, dar, fiindcă le-a lipsit lucrarea cea după putere la cele bune, au ajuns să se întunece şi să cadă în mocirla fărădelegilor" (Cuvînt la viaţa lui Moise). Sfîntul Isaac Sirul, arătînd că mai mare lucru este a se curăţi omul prin lucrarea faptelor bune, decît a învăţa fără lucrarea lor, zice: „Bine este a vorbi pentru Dumnezeu, dar mai bine decît aceasta este a se curăţi pe sine pentru Dumnezeu" (Cuv. 25, p. 122). Curăția pentru Dumnezeu nu vine prin cunoştinţă goală, ci prin sudorile faptelor **bune.**

Acelaşi sfînt, arătînd marea primejdie sufletească în care se află cei ce învață pe alţii, mai înainte de a se curăţi, a se desăvîrşi în cunoştinţa de sine și în smerenie adîncă, precum și în iscusinţa lucrării faptelor bune, zice: „Mulţi au săvîrșit minuni, au înviat morţi, s-au trudit să întoarcă pe cei rătăciţi şi au făcut semne mari şi mulţi s-au povăţuit prin buzele lor spre cunoaşterea lui Dumnezeu. Iar după aceasta, înşişi cei ce pe alţii i-au făcut vii, au căzut în patimi pîngărite și urîte, omorîndu-se pe sine şi au pricinuit mare sminteală altora prin faptă arătată de dînşii. Căci erau încă în boala sufletului şi nu s-au îngrijit pentru sănătatea sufletelor lor, ci s-au aruncat pe sine în marea lumii acesteia ca să vindece sufletele celorlalţi, fiind ei încă bolnavi și şi-au pierdut sufletele lor din nădejdea lui Dumnezeu" (*Op. cit.*, cuv. 23, p. 123).

Acestea însemnîndu-le aici și gîndindu-mă la neputinţa noastră, îmi vine a zice: Vai de noi, cei de azi, care ne silim să învățăm teorie multă și nu luăm aminte la sudoarea cea din

lucrare şi la filozofia cea din trăire. Unul zice: „Eu sînt mare teolog. Pentru mine postul nu este nimic şi pot a-l dezlega oricînd; pravila de rugăciune nu are nici o importanţă; privegherea, barba, mustăţile, părul, nu folosesc la nimic şi pot să le rad cînd vreau. Dulama şi rasa sînt de prisos, slujbele lungi sînt o prostie, metaniile, înfrînarea de la carne şi vin nu mă privesc, fiindcă toate aceste nevoinţe se potrivesc celor proşti, care nu ştiu atîta carte ca mine".

Dar oare, astfel va zice şi Mîntuitorul în ziua judecăţii? Oare se va potrivi atunci judecata noastră cu a Lui? Vai de noi, fraţilor, că ne silim a învăţa multe, iar a lucra nu vrem deloc. Vai de noi, care ne facem păstori, fălindu-ne numai cu cunoştinţele, iar nu cu lucrarea celor ce învăţăm. Vai de noi, povăţuitori orbi, care vrem să arătăm calea altora, fără a avea lumina din trăire. Mîntuitorul ne învaţă şi ne porunceşte, zicîndu-ne: *Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri* (Matei 5, 16).

Cum vom lumina pe alţii, fiind înşine în întuneric? Cum vor vedea la noi oamenii faptele bune, dacă nu le avem? Cum să slăvească oamenii pe Tatăl nostru ceresc, privind la viaţa noastră şi la faptele noastre bune, dacă noi, păstorii, în loc de a-i folosi cu faptele bune şi cu pilda vieţii noastre, îi smintim mult cu răutăţile şi păcatele noastre? Măcar dacă ar fi slăbiciunile şi faptele noastre rele făcute în ascuns, căci poate am avea mai puţină osîndă. Dar noi, smintindu-i şi la arătare, oare ce nădejde de mîntuire ne mai rămîne? Vai de noi, fraţii mei, că am ajuns să ne îngîmfăm numai cu cunoştinţa, dar nu zidim pe nimeni prin credinţa care se lucrează prin dragoste. Ştim cu toţii că vom sta înaintea divanului lui Iisus Hristos (Romani 14, 10; II Corinteni 5, 10) şi vom da seama de păcatele noastre, dar să nu uităm că noi, cei care avem asupra noastră preoţie şi cunoştinţă mai multă despre legea lui Dumnezeu, mai mare muncă vom avea în ziua dreptei Judecăţi a lui Dumnezeu (Romani 2, 5).

Să cugetăm, fraţii mei preoţi, ce este viaţa aceasta. Oare nu este ca umbra? (I Paralipomena 29, 15; Iov 8, 9; 14, 2; Psalm 1, 11; 143, 4; Iezechiel 6, 12; Ecclesiastul 8, 13). Nu este fum? (Psalm 101, 3). Nu este iarbă? (Psalm 102, 15; Isaia 40, 6; I Petru 1, 24). Nu este floare? (Iov 14, 2; Psalm 102, 15-16). Nu este abur? (Iacob 4, 11). Nu este vînt trecător? (Iov 7, 7). Oare nu se aseamănă viaţa noastră cu vulturul ce zboară (Iov 9, 26), cu corabia care mergea pe mare (Ioan 9, 26), cu coliba păstorului

(Isaia 38, 12), cu apa care curge pe pămînt (II Împăraţi 14, 14), cu firul ţesătorului (Isaia 38, 12), cu pînza de păianjen (Psalm 89, 10), cu gîndul (Psalm 89, 9), cu deşertăciunea? (Iov 7, 16; Ecclesiastul 6, 12; 7, 15; 9, 9). Iar dacă acest adevăr este pecetluit de atîtea mărturii ale lui Dumnezeu, pentru care pricină uităm chemarea şi datoria noastră şi ne legăm mintea şi ticăloasa noastră inimă de umbra veacului acestuia înşelător şi de nălucirile bucuriilor trecătoare? Cine va putea oare să ne scoată în ziua morţii noastre şi în ziua Judecăţii de apoi, din mînile Dumnezeului celui viu? Ce ne va folosi atunci că am ştiut multe, dacă faptele bune nu se vor afla la noi? Oare nu vom fi blestemaţi ca smochinul care se împodobea cu frunzele, dacă nu se vor afla în noi roadele pocăinţei?

Cuvioşi părinţi şi iubiţi credincioşi,

Împărăţia lui Dumnezeu nu stă în cuvînt, ci în putere (I Corinteni 4, 26). Ştiind aceasta, am socotit că trebuie să povestim o istorisire sfîntă, despre puterea credinţei lucrătoare a unui sfînt al Bisericii lui Hristos. Scopul nostru este de a arăta la ce măsură de desăvîrşire aduce lucrarea faptelor bune pe om şi cît de neputincioşi am devenit noi, preoţii şi creştinii vremii de acum, faţă de acei creştini care au iubit pe Dumnezeu din toată inima şi s-au jertfit cu toată fiinţa pentru lucrarea poruncilor lui Dumnezeu şi a faptelor bune. Pentru a înţelege la ce depărtare ne aflăm cu lucrarea faptelor bune de sfinţii lui Dumnezeu, luaţi aminte cu atenţie şi cu evlavie la cele ce urmează:

În vremea Sfîntului Antonie cel Mare, a fost un sfînt părinte, cu numele Serapion, care a mers toată viaţa prin munţi şi locuri pustii spre a descoperi pe marii pustnici şi sihaştri ce locuiau departe de lume şi pentru a le scrie viaţa lor sfîntă şi minunată. Acesta a mers odată în pustia cea mai dinăuntru a Egiptului, la Părintele Ioan, stareţul. Luînd blagoslovenie de la dînsul, fiind foarte obosit de drumul lung, s-a dus să se odihnească. Adormind, a văzut în vedenie că au apărut înaintea lui doi sihaştri, care spuneau între ei: „Acesta este Avva Serapion". Apoi unul dintr-înşii zise către el: „Frate Serapioane, cît de mult te-ai ostenit în viaţă ca să descoperi oameni sfinţi prin pustietăţi şi să le scrii viaţa, dar la Avva Marcu, cel ce vieţuieşte în muntele Francesc din Etiopia încă n-ai ajuns; căci între toţi pustnicii de prin pustietăţi, nu este nimeni ca acest Marcu, care este de o sută treizeci de ani, avînd nouăzeci şi cinci de ani

de cînd se osteneşte în pustie. Iar unii dintre cei ce sînt întru lumina vieţii celei veşnice au fost la dînsul şi i s-au făgăduit că îl vor primi la ei".

Acestea vorbindu-le acei sihaştri către Avva Serapion, el s-a deşteptat, dar nu a văzut pe nimeni. După aceea a spus despre aceasta lui Avva Ioan, stareţul, care i-a zis: „Fiule, într-adevăr este dumnezeiască această vedenie; dar unde este muntele Francesc?" Şi i-a zis lui, Avva Serapion: „Roagă-te pentru mine, Părinte. Şi, povesteşte în continuare Avva Serapion, după facerea rugăciunii, am sărutat pe bătrînul şi m-am dus la Alexandria. Iar calea fiind de 12 zile, am făcut-o în 5 zile, cu ajutorul lui Dumnezeu, ostenindu-mă prin aspre pustietăţi ziua şi noaptea, arzîndu-mă ziua zăduful zilei care ardea chiar şi ţărîna pămîntului. Ajungînd în Alexandria, am întrebat pe un negustor dacă este departe calea către muntele Francesc din Etiopia. Iar el mi-a zis: „Cu adevărat, părinte, mare este lungimea căii aceleia; căci pînă la hotarul Etiopiei şi a limbii Heteilor este calea de 20 de zile, iar muntele de care întrebi este şi mai departe".

Auzind acestea de la dînsul, mi-am luat apă într-un ulcior şi puţine finice şi, punîndu-mi nădejdea în Dumnezeu, am plecat la drum. Am mers prin pustie 20 de zile, timp în care n-am văzut nici fiară, nici pasăre, căci pustia aceea nu avea vreo odihnă sau mîngîiere. Ploaie sau rouă nicidecum nu cădea acolo şi nu se afla nimic de mîncare în ea. După 20 de zile mi s-a sfîrşit apa pe care o aveam în ulcior, iar finicile mi s-au împuţinat şi am slăbit foarte mult. De aceea nu mai puteam merge mai departe, nici să mă mai întorc înapoi. Deodată s-au arătat cei doi sihaştri, pe care mai înainte îi văzusem în vedenie la Ioan, stareţul. Aceştia, stînd înaintea mea, mi-au zis: „Scoală-te, şi mergi cu noi". După ce m-am sculat, am văzut pe unul din ei plecîndu-se la pămînt şi, întorcîndu-se către mine, mi-a zis: „Voieşti să te răcoreşti?", iar eu am răspuns: „Precum vrei, părinte". După aceea mi-a arătat o rădăcină din seminţele pustiei şi mi-a zis: „Primeşte şi mănîncă din rădăcina aceasta şi călătoreşte în puterea Domnului!". Am mîncat, deci, puţin şi îndată m-am întărit şi m-am răcorit şi s-a făcut sufletul meu fără necaz, ca şi cum n-aş fi slăbit niciodată. După ce mi-au arătat cărarea pe care trebuia să merg spre Sfîntul Marcu, s-au dus.

Am plecat mai departe şi m-am apropiat de un munte foarte înalt, care mi se părea că ajunge la înălţimi cereşti. Apropiindu-mă de munte, am văzut în marginea lui marea, apoi

am mers, suindu-mă pe acel munte, 7 zile. Sosind a 7-a noapte, am văzut pe un înger al lui Dumnezeu, pogorîndu-se din cer spre Sfîntul Marcu şi zicîndu-i: „Fericit eşti, Avva Marcu, şi bine îţi va fi ţie. Iată, am adus la tine pe Avva Serapion, pe care a dorit sufletul tău să-l vadă, fiindcă nu ai vrut să vezi pe altcineva din neamul omenesc". Auzind acestea, m-am făcut fără frică şi mergeam după acea vedenie pînă cînd am ajuns la peştera în care vieţuia Sfîntul Marcu.

Cînd m-am apropiat de uşa peşterii, am auzit pe Sfîntul Marcu, grăind stihuri din Psalmii lui David şi zicînd: *O mie de ani înaintea ochilor Tăi, Doamne, ca ziua de ieri...* şi cealaltă parte a psalmului acestuia. După aceea a început, din multa bucurie duhovnicească ce era într-însul, a-şi spune astfel: „Fericit este sufletul tău, o Marcu, căci, păzindu-te Domnul, nu te-ai întinat cu necurăţiile acestei lumi, nici nu s-a robit mintea ta de gîndurile necurate ale păcatului. Fericiţi sînt ochii tăi, pe care n-a putut să-i amăgească diavolul cu frumuseţea deşartă şi vicleană a acestui veac. Fericite sînt urechile tale, că n-au auzit glasul şi strigarea femeiască în lumea cea deşartă. Fericite sînt nările tale, că n-au mirosit vreodată lucrurile puturoase ale păcatului. Fericite sînt mîinile tale, că nu s-au atins vreodată de ceva din lucrurile omeneşti. Fericite sînt picioarele tale, care n-au păşit în calea ce duce la moarte, nici nu ţi s-au pornit paşii spre păcat, pentru că sufletul şi trupul tău s-au mutat la viaţa duhovnicească şi s-au sfinţit cu dulceaţa sfinţilor îngeri".

Apoi a început iar a spune către sufletul său: „Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul şi toate cele dinăuntrul meu, numele cel sfînt al Lui. Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul şi nu uita toate răsplătirile Lui. Pentru ce te mîhneşti, suflete al meu şi pentru ce te tulburi? Nu te teme, căci nu te vei opri în temniţele iadului. Diavolii nu vor putea nicidecum să te clevetească, pentru că în tine, cu darul lui Dumnezeu, nu este prihana păcatului; veni-va îngerul Domnului împrejurul celor ce se tem de Dînsul şi-i va izbăvi pe ei Domnul. Fericită este sluga care a făcut voia Domnului său".

Acestea şi multe altele, spunînd cuviosul Marcu din Dumnezeiasca Scriptură pentru mîngîierea sufletului şi pentru întărirea nădejdii în Dumnezeu, a ieşit din peşteră şi, plîngînd de bucurie, a strigat către mine cu umilinţă: „O, cîtă este osteneala duhovnicescului meu fiu Serapion, care s-a ostenit să vadă petrecerea mea!" şi, binecuvîntîndu-mă, mi-a zis: „Nouăzeci şi cinci de ani am petrecut în pustia aceasta şi nu am văzut om, iar acum văd faţa ta, pe care am dorit mult să o văd. Cum nu

te-ai lenevit să suferi atîta osteneală ca să vii la mine? Să-ți dea Domnul nostru Iisus Hristos plată în ziua în care va judeca tainele omenești!".

Zicînd acestea Cuviosul Marcu, mi-a poruncit să stau jos. Apoi am început a-l întreba despre viața lui vrednică de laudă. Iar el mi-a spus: „nouăzeci și cinci de ani am, precum am zis, de cînd petrec în peștera aceasta și n-am văzut nu numai om, dar nici fiară, nici păsări, nici pîine omenească n-am mîncat și nici cu îmbrăcăminte nu m-am îmbrăcat. Am petrecut însă treizeci de ani în mare nevoie, fiind luptat de foame, de sete și mai ales de năvălirile drăcești. În acei ani, silindu-mă foamea, am mîncat țărînă, iar apă beam din mare cînd mă chinuia setea. Și s-au jurat între ei diavolii pînă la o mie de ori ca să mă înece în mare și, apucîndu-mă, mă trăgeau în părțile de jos ale muntelui acestuia. Eu, sculîndu-mă, mă suiam înapoi în vîrful muntelui, dracii iarăși mă tîrau, pînă n-a mai rămas piele pe trupul meu. Bătîndu-mă și tîrîndu-mă, strigau: „Ieși din pămîntul nostru, pentru că, de la începutul lumii, nimeni din oameni nu a venit aici. Cum ai îndrăznit tu de ai venit?".

După o pătimire ca aceasta de treizeci de ani, după foame, sete, goliciune și războaie de la diavoli, s-a vărsat darul și milostivirea lui Dumnezeu asupra mea și, prin purtarea de grijă a Lui, s-a schimbat trupul meu și a crescut păr pe el. Mi se aducea acum și hrană neîmpuținată. De asemenea, mi s-a arătat locul Împărăției cerurilor și locașul sufletelor sfinților, fericirea cea făgăduită și pregătită celor ce fac cele bune. Am văzut Raiul lui Dumnezeu, pomul cunoștinței din care au mîncat Adam și Eva, strămoșii noștri. Am văzut pe Enoh și Ilie în Rai și nu este ceva care să nu-mi fi arătat mie Domnul din cele pe care le-am cerut de la El".

Apoi a întrebat Avva Serapion pe fericitul Marcu: „Spune-mi, Părinte, cum a fost venirea ta aici?". Iar sfîntul a început a povesti: „M-am născut în Atena, unde am trecut învățătura filozofiei, iar după ce au murit părinții mei, mi-am zis în sine: voi muri și eu, precum și părinții mei au murit. Mă voi lepăda, deci, de bună voie de lume, mai înainte de a veni ceasul ca să mă despart de dînsa, și îndată, dezbrăcîndu-mă de haine, m-am aruncat pe o scîndură în mare și, dus de valuri, cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu, am sosit la acest munte".

Astfel vorbind noi — povestește Avva Serapion — s-a luminat de ziuă, și am văzut trupul lui plin de peri crescuți peste tot, înspăimîntîndu-mă și tremurînd de frică, deoarece nu se putea vedea într-însul nicidecum o asemănare omenească. Nu se

putea cunoaşte după nimic că este om, decît numai după glasul şi după cuvintele care îi ieşeau din gură. Văzînd el că mă tem, mi-a zis: „Nu te înspăimînta de vederea trupului meu, că este trup stricăcios luat din pămînt".

Apoi m-a întrebat: „Oare lumea ține legea lui Hristos, după obiceiul de mai înainte?". Iar eu i-am zis lui: „Cu darul lui Hristos astăzi este mai bine decît în vremurile cele mai dinainte". Apoi m-a întrebat: „Mai este oare slujire la idoli și prigoană asupra creştinilor?". I-am răspuns: „Cu ajutorul sfintelor tale rugăciuni a încetat prigoana, iar slujirea la idoli nu mai este". Bătrînul, auzind acestea, s-a bucurat mult. Apoi m-a întrebat din nou: „Mai sînt oare sfinţi în lume, ca să facă minuni precum a zis Domnul în Evanghelie, că: *De veți avea credință cît un grăunte de muştar, veți zice muntelui acestuia treci de aici și te aruncă în mare și va fi vouă astfel?* Zicînd Sfîntul aceasta, s-a ridicat muntele deodată şi a pornit de la locul lui, mergînd cam 5.000 de coţi, ducîndu-se în mare. Sfîntul Marcu, văzînd muntele pornind, a făcut cu mîna spre dînsul, zicîndu-i: „Ce faci tu, munte? Nu ţi-am zis să porneşti, ci am vorbit cu fratele. Stai la locul tău!". Zicînd aceasta, s-a întors muntele la locul său, iar eu am căzut cu faţa la pămînt de frică. Sfîntul Marcu m-a apucat de mînă, m-a ridicat şi mi-a zis: „N-ai văzut, cred, nişte minuni ca acestea, în zilele tale", iar eu am zis: „Nu, Părinte". Atunci el, suspinînd cu amar, a plîns şi a zis: *Amar, pămîntule, că pe dînsul creștinii numai cu numele se numesc creștini, iar cu faptele sînt departe.* Bine este cuvîntat Dumnezeu Cel ce m-a adus în acest loc sfînt ca să nu mor în patria mea și să nu mă îngrop în pămîntul acela necurat și plin de greşeli".

După ce am petrecut ziua aceea în cîntări de psalmi și în vorbire duhovnicească, Cuviosul mi-a zis: „Frate Serapioane, să gustăm ceva!" Şi îndată, ridicîndu-şi mîinile spre cer, a început a spune psalmul: *Domnul mă paște și nimic nu-mi va lipsi...* După sfîrşitul psalmului, întorcîndu-se spre peşteră, a strigat: „Să intrăm și să ne împărtășim de masa pe care ne-a trimis-o Domnul". Eu m-am minunat și m-am înspăimîntat, căci toată ziua n-am văzut pe nimeni în peşteră, decît numai pe Sfîntul Marcu. După ce am intrat în peşteră, am văzut o masă şi două scaune, apoi două pîini calde care străluceau ca zăpada, fructe, doi peşti fripţi, verdeţuri curate, măsline, finice, sare şi un vas plin cu apă mai dulce ca mierea. După ce ne-am aşezat, Sfîntul Marcu a zis: „Binecuvintează, fiule Serapioane!". Iar eu am zis: „Iartă-mă, părinte!". Atunci Sfîntul a zis: „Doamne, binecuvin-

tează!". Şi am văzut din cer o mînă întinsă aproape de masă, însemnînd cu crucea cele puse înainte.

După ce am mîncat, a zis: „Ia, frate, acestea de aici!". Şi îndată, cu o nevăzută mînă, s-a luat masa, iar eu mă minunam de amîndouă: de sluga cea nevăzută — căci îngerul Domnului slujea cu porunca lui Dumnezeu celui ce era înger în trup, adică Cuviosul Marcu —, mă minunam şi de aceea că în toate zilele vieţii mele n-am gustat o astfel de pîine dulce şi nici nu am băut o apă aşa de dulce ca aceea de la masa Sfîntului. Atunci Sfîntul mi-a zis: „Ai văzut, frate Serapioane, cîte bunătăţi trimite Dumnezeu robilor Săi? Pentru că în toate zilele îmi trimite Dumnezeu cîte o pîine şi un peşte, iar astăzi, pentru tine, mi-a îndoit masa, trimiţîndu-mi două pîini şi doi peşti. Cu o masă ca aceasta mă hrăneşte Domnul din mila Sa cea negrăită, pentru pătimirea mea cea dintîi. Pentru că treizeci de ani, precum ţi-am spus mai înainte, petrecînd în locul acesta, nici o rădăcină de buruiană nu găseam, cu care aş fi putut să mă hrănesc, suferind foame şi sete. Apoi de nevoie mîncam pămînt şi beam apă amară din mare, umblam gol şi desculţ, încît mi-au căzut degetele de la picioare de ger, de cumplitul zăduf şi de cît m-au tîrît dracii pe stînci. Soarele mi-a ars trupul şi zăceam cu faţa la pămînt ca un mort, iar diavolii mă munceau ca pe un părăsit de Dumnezeu. Dar, cu ajutorul lui Dumnezeu, pe toate acestea le răbdam pentru dragostea Lui cea dumnezeiască.

După ce s-au sfîrşit acei treizeci de ani ai pătimirii mele, cu poruncă de la Dumnezeu mi-au crescut perii aceştia pînă ce ca o haină mi-au acoperit toate mădularele. De atunci diavolii nu au mai putut să se apropie de mine, foamea şi setea nu mă mai stăpînesc, gerul şi zăduful nu mă mai supără şi, pe lîngă toate acestea, de nimic nu m-am îmbolnăvit. Astăzi, să ştii că se sfîrşeşte măsura vieţii mele şi Dumnezeu te-a trimis aici, ca să-mi îngropi smeritul meu trup cu sfintele tale mîini".

După un ceas, Sfîntul a zis din nou: „Frate Serapion, să petreci noaptea aceasta fără somn pentru despărţirea mea". Deci, am stat amîndoi la rugăciune, cîntînd psalmii lui David. După aceea mi-a zis Sfîntul: „Frate Serapioane, după ducerea mea să pui trupul meu în peştera aceasta, să astupi uşa peşterii şi să te duci la locul tău, iar aici să nu rămîi". Iar eu, închinîndu-mă Cuviosului, am început cu lacrimi a plînge şi a-mi cere iertare. Apoi i-am zis: „Părinte, roagă-te lui Dumnezeu ca să mă ia împreună cu tine şi să merg unde mergi tu!". Iar Sfîntul mi-a zis: „În ziua veseliei mele, nu plînge, ci mai ales veseleşte-te. Căci ţi se cade să mergi la locul tău, iar Domnul, Care te-a

adus aici, să-ţi dăruiască mîntuirea pentru osteneala ta plăcută Lui. Să ştii că întoarcerea ta nu va fi pe aceeaşi cale pe care ai venit aici. Ci cu altă neobişnuită călătorie vei ajunge la locul tău".

Apoi Cuviosul Marcu, după ce a tăcut puţin, a început a zice: „Frate Serapioane, îmi este plăcută ziua aceasta, mai mult decît toate zilele vieţii mele, pentru că astăzi se desparte sufletul meu de pătimirea trupească şi merge să se odihnească în locaşurile cereşti. Astăzi se odihneşte trupul meu de multe dureri şi osteneli; astăzi mă primeşte lumina odihnei mele". Acestea zicîndu-le, s-a umplut peştera de o lumină strălucitoare mai puternică decît soarele şi s-a umplut muntele acela de o mireasmă de aromate. Cuviosul Marcu, luîndu-mă de mînă, a început a zice: „Rămîi peşteră în care am petrecut cu trupul, slujind lui Dumnezeu în vremelnica viaţă. Pînă la învierea cea de obşte va petrece în tine trupul meu cel mort, care a fost casa durerilor, a ostenelilor şi nevoinţelor mele. Iar Tu, Doamne, desparte sufletul meu de trup, căci pentru Tine am răbdat foame, sete, goliciune, gerul şi zăduful zilei şi toată strîmtorarea. Însuţi, Stăpîne, îmbracă-mă cu slavă în înfricoşata zi a venirii Tale. Odihniţi-vă acum, ochii mei, care n-aţi dormit în rugăciunile de zi şi de noapte, odihniţi-vă, picioare ostenite de privegherile de toată noaptea. Mă duc din viaţa aceasta vremelnică. Tuturor celor ce rămîn pe pămînt le doresc să se mîntuiască. Mîntuiţi-vă, pustnicilor, care rătăciţi prin peşteri şi prin munţi pentru Dumnezeu! Mîntuiţi-vă, nevoitorilor, cei ce, pentru împărăţia lui Dumnezeu care se ia cu anevoie, răbdaţi toată nevoia! Mîntuiţi-vă, legaţii lui Hristos, cei închişi, cei prigoniţi pentru dreptate, care nu aveţi mîngîiere decît pe Unul Dumnezeu! Mîntuiţi-vă, lavre, care slujiţi lui Dumnezeu ziua şi noaptea! Mîntuiţi-vă, Sfintelor Biserici, care sînteţi curăţirea păcătoşilor! Mîntuiţi-vă, preoţii Domnului, mijlocitori către Dumnezeu pentru oameni! Mîntuiţi-vă, fiii împărăţiei lui Hristos prin Sfîntul Botez! Mîntuiţi-vă, iubitorilor de Hristos, cei ce primiţi pe străini ca pe însuşi Iisus Hristos! Mîntuiţi-vă, milostivilor, cei vrednici de milă! Mîntuiţi-vă, cei bogaţi în Domnul, care vă îmbogăţiţi în faptele bune şi plăcute lui Dumnezeu, care sînteţi pururea făcători de bine! Mîntuiţi-vă, cei săraci pentru Domnul! Mîntuiţi-vă, binecredincioşilor împăraţi şi domni, care cu dreptate şi cu milostivire faceţi judecăţile! Mîntuiţi-vă, pustnicilor, cei smeriţi cugetători şi nevoitorilor iubitori de osteneli! Mîntuiţi-vă, toţi cei ce vă iubiţi unul cu altul întru Hristos! Mîntuieşte-te, pămîntule, şi toţi cei ce locuiesc întru tine prin pacea şi dragostea în Hristos!".

După ce a zis acestea, Cuviosul Marcu, întorcîndu-se către mine, m-a sărutat şi a adăugat: „Mîntuieşte-te şi tu, frate Serapioane! Hristos, pentru Care cu nădejde ai suferit osteneala aceasta, să-ţi dea plată pentru nevoinţa ta în ziua venirii Lui. Frate Serapioane, te jur cu Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, ca să nu iei ceva din smeritul meu trup, nici chiar un fir de păr şi nici să nu se apropie de el îmbrăcăminte de haine, ci cu perii cu care m-a îmbrăcat Dumnezeu să fie trupul meu îngropat, iar tu să nu petreci aici!".

Acestea zicîndu-le Sfîntul, iar eu tînguindu-mă, s-a auzit un glas din cer: „Aduceţi-Mi pe vasul cel ales al pustiei, aduceţi-Mi pe lucrătorul dreptăţii, pe creştinul cel desăvîrşit şi pe robul credincios! Vino, Marcu, vino şi te odihneşte în lumina bucuriei şi în viaţa cea duhovnicească!". Atunci Sfîntul a zis către mine: „Să plecăm genunchii, frate!". După ce i-am plecat, am auzit un glas îngeresc spunînd către Cuviosul Marcu: „Întinde-ţi mîinile tale!". Auzind acest glas, m-am sculat îndată şi întorcîndu-mă am văzut sufletul Sfîntului, dezlegîndu-se din legăturile trupeşti, acoperindu-se de mîini îngereşti cu o haină albă, luminoasă şi suindu-se la cer. Apoi am văzut nişte cete diavoleşti, stînd în calea către cer şi am auzit un glas îngeresc, zicînd către diavoli: „Fugiţi, fiii întunericului, de la faţa luminii dreptăţii!". Apoi s-a auzit un alt glas, zicînd: „Luaţi şi aduceţi aici pe cel ce a ruşinat pe diavoli!". Iar după ce a trecut sufletul Cuviosului de cetele diavoleşti fără vătămare, pe cînd se apropia de cerul cel deschis, am văzut ca o asemănare de mînă, întinsă din cer, primind sufletul cel fără prihană. Apoi s-a ascuns vedenia de ochii mei şi nu am mai văzut nimic.

După aceea, am îngrijit şi am aşezat trupul cel cinstit al Sfîntului şi am petrecut toată noaptea în rugăciune. Cînd s-a făcut ziuă, am făcut obişnuita cîntare de laudă asupra trupului, cu lacrimi de bucurie şi, sărutîndu-l, l-am pus în peşteră şi am astupat uşa peşterii cu pietre. După multe rugăciuni, m-am coborît din munte, rugîndu-mă lui Dumnezeu şi chemînd pe Sfîntul în ajutor spre a putea ieşi din acel pustiu înfricoşat şi neumblat. Cînd, după apusul soarelui, am stat să mă odihnesc, au apărut cei doi sihaştri, care mi s-au arătat mai înainte şi mi-au zis: „Cu adevărat, frate Serapioane, ai îngropat astăzi trupul unui fericit Părinte, căruia nu-i este vrednică lumea toată. Călătoreşte noaptea pentru că aerul este răcoros, căci ziua nu se poate umbla uşor din cauza zădufului". Am călătorit deci cu dînşii pînă dimineaţa, iar cînd începea să se lumineze de ziuă mi-au zis: „Părinte Serapioane, mergi cu pace la ale tale şi te roagă Domnului Dumnezeu!". Mergînd, nu departe de

dînşii, mi-am ridicat ochii, căutînd înaintea mea şi am văzut că mă aflam înaintea bisericii din mănăstirea părintelui Ioan, marele stareţ. Minunîndu-mă, am preamărit pe Dumnezeu cu glas mare. Şi mi-am adus aminte de cuvîntul Cuviosului Marcu, care îmi zisese că nu pe aceeaşi cale pe care am ajuns la el îmi va fi întoarcerea de la dînsul. Apoi am preamărit mila lui Dumnezeu, Celui Preabun şi Preaîndurat, Care s-a milostivit de mine nevrednicul pentru rugăciunile credinciosului Său, Sfîntul Marcu. Auzindu-mi glasul, Cuviosul Ioan a ieşit la mine repede şi a zis: „Cuviosul Serapion s-a întors la noi cu pace“! Apoi, am spus stareţului şi ucenicilor lui toate cele întîmplate şi toţi au preamărit pe Dumnezeu, iar Stareţul Ioan a zis: „Cu adevărat, frate, acela a fost un creştin desăvîrşit, dar noi ne numim creştini numai cu numele, iar cu faptele stăm foarte departe de adevărata creştinătate“ [1].

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Aţi văzut cît de mare şi negrăită a fost mila şi darul lui Dumnezeu precum şi purtarea Lui de grijă asupra acestui Prea Cuvios Părinte Marcu şi la cîtă desăvîrşire l-a ridicat pe el puterea cea fără margini a lui Dumnezeu? Să nu uităm cît de mari şi grele au fost ostenelile şi suferinţele cele mai presus de om ale acestui sfînt şi dumnezeiesc Părinte Marcu, pe care nici foamea, nici setea, nici osteneala, nici frigul, nici zăduful zilei, nici năvălirile şi durerile suferite de la diavoli nu au putut a-l despărţi pe el de dragostea lui Hristos. Atît de mare a fost lepădarea lui de sine, pe care a primit-o de bunăvoie, încît a vieţuit pe acest pămînt ca un înger fără trup. Din citirea şi cugetarea la nevoinţa supraomenească a acestui mare sfînt şi luminător al lumii vom cunoaşte cît de mare este depărtarea noastră de adevărata viaţă creştinească, ca să nu mai zic monahicească sau preoţească. Deci, să luăm aminte toţi cei ce ne numim preoţi, monahi sau creştini, la cîtă adîncime de lenevire şi nesimţire am ajuns astăzi şi cît de străini sîntem de nevoinţa celor care, într-adevăr, L-au iubit pe Dumnezeu şi s-au nevoit cu mare osîrdie la lucrarea poruncilor Lui. AMIN !

1. Vezi viaţa Sfîntului Marcu din Atena, care a vieţuit în muntele Francesc din Etiopia, în ziua a cincea a lunii aprilie.

PREDICĂ
DESPRE IUBIREA DE SINE, MAICA TUTUROR RELELOR

> *„Oricine voieşte să urmeze Mie, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să vină după Mine"* **(Matei 16, 24; Marcu 8, 34).**

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Cea mai grea şi mai subţire dintre toate patimile care robesc firea omenească este iubirea de sine. Aceasta este prea cu anevoie de cunoscut de mintea noastră şi cu anevoie de biruit, deoarece ne stăpîneşte prin tot felul de patimi, fiice ale ei. Acest lucru ştiindu-l Ziditorul nostru Dumnezeu — că prea mult sîntem toţi robiţi de ea — ne sfătuieşte, pe cei care voim a-L urma, să ne lepădăm de sine, zicîndu-ne: *Oricine voieşte să urmeze Mie, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să vină după Mine* (Matei 16, 24; Marcu 8, 34). Toţi sfinţii teologi şi dumnezeieştii Părinţi ai Bisericii lui Hristos arată că iubirea de sine este maică, rădăcină şi izvor al tuturor patimilor şi păcatelor.

Aceasta, mai mult ca pe oricare din oameni, pe mine păcătosul şi leneşul mă robeşte şi mă stăpîneşte în toată clipa şi vremea. Şi oare cum aş putea eu, cel cu totul cuprins şi legat în mrejele ei, a spune cu de-amănuntul răutatea şi viclenia acestei patimi, dacă, prin lucrare, niciodată nu am încercat a mă împotrivi? Această stare vrednică de plîns a mea ar trebui să mă facă a tăcea, cunoscîndu-mi neputinţa şi sărăcia cea din iscusinţă prin robirea faţă de această patimă prea subţire, care mai mult decît toate este legată de firea omenească. Dar nu este bine ca cel ce a căzut în groapă să stea acolo tăcînd şi să nu strige la alţii ce vin pe cale spre a-i feri de prăpastia căderii.

Acestea socotind, m-am gîndit ca din cele ce am cunoscut — nu din iscusinţa proprie —, să arăt în cele ce urmează, cît de cît, răutatea iubirii de sine şi a ramurilor ei blestemate.

Oamenii cei mai noi o numesc „egoism", alţii, „eu", alţii, „folosinţă de sine" etc.. Iar dumnezeiescul Părinte, marele filozof şi dascăl al Ortodoxiei, Maxim Mărturisitorul, pe iubirea de sine o numeşte: „iubire nesocotită faţă de trup" (*Filocalia*, vol. 2, cap. 8 şi 57, Sibiu, 1947). El arată că această patimă este „maica şi rădăcina tuturor relelor". Iată ce zice şi Sfîntul Isihie Sinaitul despre această blestemată patimă: „Nu este venin mai tare ca veninul aspidei şi al vasiliscului şi nu este păcat mai mare ca păcatul iubirii de sine" (*Filocalia*, vol. 4, C. 100, p. 9). La fel şi Sfîntul Efrem Sirul numeşte iubirea de sine „născătoarea răutăţilor şi rădăcina tuturor relelor şi patimilor" (Cuvînt pentru faptele cele bune şi patimile cele sufleteşti, tom. 3, p. 495, Mănăstirea Neamţ, 1823).

Iubirea de sine, fiind maică şi rădăcină a toată răutatea, are o mulţime de fiice şi vlăstare blestemate care se nasc şi cresc din ea. Din cele prea multe ramuri ale ei vom însemna aici cîteva dintre ele, şi anume:

Prima născută a ei este *mila de sine* (Sfîntul Teofan Zăvorîtul, *Sbornicul, despre rugăciunea lui Iisus*, cap. 6). Această fiică a iubirii de sine ne învaţă a avea milă de noi fără măsură. Ea ne zice prin gînd: „Vezi ce faci; ai grijă de tine şi nu te osteni prea mult, nu posti prea mult, nu priveghea prea mult, nu suferi durere sau ocară prea mare sau osteneală, că aşa ceva nu ţi se cuvine, ca să nu slăbeşti sau să te îmbolnăveşti; să nu dai milostenie prea multă, că pe urmă nu vei avea tu ce să mănînci sau cu ce să te îmbraci şi vei rămîne sărac şi defăimat". Astfel, în tot chipul ne sfătuieşte să ne fie milă de noi şi de trupul nostru. De aceea, şi Sfîntul Maxim Mărturisitorul zice despre acest lucru: „Patima iubirii de sine insuflă monahului gîndul să-şi miluiască trupul său şi să îndrăznească la bucate peste ceea ce i se cuvine. Şi aceasta o face, aducînd ca motiv buna grijire şi chivernisire, ca, atrăgîndu-l puţin cîte puţin, să-l facă să cadă pînă la urmă în prăpastia iubirii de plăceri; iar mireanului îi insuflă ca grija de trup să o facă spre poftă" (*Filocalia*, vol. 2, C. 60, p. 68).

A doua fiică a iubirii de sine este *cruţarea de sine* (Sfîntul Teofan Zăvorîtul, *op. cit.*, p. 257). Şi aceasta, ca şi sora ei cea pomenită mai sus, ne învaţă mereu prin gînd şi ne zice: „Omule, cruţă-te pe tine, nu te chinui; nu răbda durere, sete, foame, osteneală, necazuri, defăimări, ocări şi altele

de acest fel. Ci dormi, mănîncă, bea, plimbă-te, odihneşte-te. Nu-ţi cheltui agoniseala cu săracii, fă economie la toate, cruţă averea, banii, sănătatea, că doar mai ai de trăit. Ce vrei, chiar azi să faci atîtea osteneli, atîtea metanii, atîta priveghere, atîtea milostenii? Mai lasă că doar mai sînt zile şi mîine şi poimîine şi la anul şi la bătrîneţe. Vei mai face atunci cele ce vor trebui făcute, iar acum este bine a te cruţa pe tine de la toate".

Cruţarea de sine fără socoteală, cînd e vorba de fapta bună, atît este de primejdioasă şi rea, încît din cauza acestei patimi, însuşi Mîntuitorul a numit pe marele Apostol Petru : „satană". Cu puţin mai înainte de aceasta, Domnul întrebase pe ucenicii Săi: *Cine zic oamenii că sînt Eu, Fiul Omului?* Iar ei au zis: *Unii zic că Tu eşti Ioan Botezătorul, alţii Ilie, iar alţii Ieremia sau unul dintre prooroci.* Şi le-a zis lor Iisus: *Dar voi cine ziceţi că sînt?* Şi răspunzînd Simon Petru, a zis: *Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu!* Iar Iisus, răspunzînd, a zis lui: *Fericit eşti, Simone, fiul lui Iona, că nu trup şi sînge ţi-au descoperit ţie acestea, ci Tatăl Meu cel din ceruri. Şi zic ţie că tu eşti Petru şi pe această piatră voi zidi Biserica Mea şi porţile iadului nu o vor birui pe ea. Şi îţi voi da ţie cheile Împărăţiei cerului şi orice vei lega pe pămînt, va fi legat şi în ceruri, şi orice vei dezlega pe pămînt, va fi dezlegat şi în ceruri* (Matei 16, 13-19).

Iar după puţină vreme, pe acest fericit şi mare Apostol, Mîntuitorul îl numeşte „satană". Pentru ce? Pentru cruţarea de sine. Căci zice dumnezeiasca Evanghelie în continuare: *De atunci a început Iisus să arate ucenicilor Săi că El trebuie să meargă la Ierusalim şi să pătimească multe de la bătrîni, de la arhierei şi de la cărturari şi să fie ucis şi a treia zi să învieze. Iar Petru, luîndu-L la o parte, a început a I se împotrivi, zicînd: Cruţă-Te pe Tine, Doamne, să nu-Ţi fie Ţie una ca aceasta. Iar El, întorcîndu-se la Petru, i-a zis: Mergi înapoia Mea, satano! Sminteală îmi eşti; că nu cugeţi cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor* (Matei 16, 23). Iată cum, pe cel mai rîvnitor şi mai fierbinte în credinţă decît toţi ceilalţi ucenici ai Săi, Mîntuitorul îl numeşte „satană", numai pentru că L-a îndemnat la cruţarea de sine, spre a nu merge să sufere şi să moară pentru mîntuirea neamului omenesc, în Ierusalim.

Această prea blestemată patimă a cruţării de sine pururea strigă către noi, asemenea lui Petru altădată: „Cruţă-te pe tine omule, să nu-ţi fie ţie una ca aceasta, ca să nu suferi dureri, defăimări sau moarte sau orice osteneală pentru faptele cele bune!". O, cît de fericit este acel suflet care, văzîndu-se sfătuit

în taină de acest gînd al cruţării de sine, îi va zice ca şi Mîntuitorul oarecînd lui Petru: „Treci înapoia Mea, satano, căci aceste grăiri tainice ale tale nu sînt de la Dumnezeu, ci de la diavolul, de a mă cruţa pe sinemi". Şi aşa, împotrivindu-se, se sileşte a merge neabătut şi cu bună înţelegere pe calea suferinţelor şi a durerilor pînă la moarte.

Altă patimă care izvorăşte din iubirea de sine este *îndreptăţirea de sine,* care ne zice cam aşa: „Vezi, omule, tu ai dreptul să te cruţi pe tine, să dormi mai mult, să primeşti mîncăruri mai bune şi grase, să mai bei şi vin şi să nu te mai osteneşti aşa de mult ca să nu slăbeşti sau să te îmbolnăveşti. Apoi, tu ai dreptul să fii băgat în seamă, că eşti şi tu cineva şi nu trebuie să laşi să te defaime toţi, să te ocărască sau să-ţi strice numele tău cel bun. Tu ai dreptul să-ţi cruţi cinstea ta, viaţa ta, bogăţia ta şi altele de acest fel". Şi aşa, tot îndreptăţindu-ne în cugetul nostru, nu voim a ne lepăda de sine şi a răbda osteneala pentru lucrarea faptelor bune.

Un alt vlăstar prea rău al iubirii de sine este *mulţumirea de sine* (după Sfîntul Teofan Zăvorîtul). Această patimă a mulţumirii de sine, ca şi maica ei cea blestemată, este foarte subţire şi cu anevoie de cunoscut, fiind mai rea decît cele de mai sus, întrucît acelea ne împiedică în mod direct de la lucrarea faptelor bune, pe cînd aceasta cu altă viclenie ne amăgeşte pe noi. Ea face ca sufletul nostru să fie sătul de fapta bună şi aşa îndeamnă pe fariseul nostru cel dinăuntru să înceapă a striga prin gînduri la noi: „Mulţumescu-ţi Ţie, Doamne (Luca 18, 11), că tot am şi eu ceva fapte bune! Am făcut atîtea şi atîtea osteneli, am făcut atîţia ani ascultare în mănăstire, am făcut canon, pravilă, am păzit sărăcia cea de bunăvoie, mi-am păzit fecioria, am răbdat atîtea necazuri şi mi-am păzit făgăduinţa vieţii călugăreşti".

Prin asemenea măguliri sataniceşti, mulţumirea de sine închide în nelucrare sufletul nostru, nelăsîndu-l să sporească întru dorirea de a lucra fapta bună pînă la moarte şi învăţîndu-ne să ne mulţumim cu cele ce avem şi cu starea în care ne aflăm. Această prea blestemată şi subţire patimă ne face să nu mai flămînzim şi să nu mai însetăm niciodată după dreptate (Matei 5, 6); ne face să lîncezim şi să stăm pe loc în calea sporirii şi a creşterii celei duhovniceşti. Dumnezeieştii Părinţi zic că cel ce se opreşte din lucrarea faptelor bune este la fel cu cel ce se întoarce înapoi (*Filocalia,* 2, Sfîntul Maxim Mărturisitorul, p. 155).

Altă fiică blestemată a iubirii de sine este *lauda de sine.*

Aceasta e şi mai rea ca celelalte mai sus zise, căci, şi ea, nu numai că ne împiedică din lucrarea celor bune, dar ne îndeamnă a ne lăuda cu cele ce ni se par fapte bune. Această răutate ne face să uităm că nimic nu este al nostru, după cea scrisă: *Ce ai, omule, care nu ai luat? Şi dacă ai luat, de ce te lauzi, ca şi cum nu ai fi luat?* (I Corinteni 4, 7; Iacov 1, 17; II Petru 1, 3).

O altă ramură blestemată a iubirii de sine este *trîmbiţarea de sine.* Despre aceasta a zis unul din Sfinţii Părinţi că „nevoinţa care se trîmbiţează pe sine este goală şi nu preţuieşte nimic" (Sfîntul Teofan Zăvorîtul, *op. cit.*, p. 234). Aceasta ne îndeamnă nu numai a ne lăuda cu isprăvile noastre, dar — ceea ce este mai rău — şi a le trîmbiţa şi a le vesti la mulţi, ca în acest chip să adunăm din gura oamenilor putregaiul slavei deşarte şi să pierdem toată osteneala cea pentru fapta bună.

Alt vlăstar diavolesc, care izvorăşte din iubirea de sine, este şi *plăcerea de sine.* Aceasta ne face să ne complacem în starea în care ne aflăm şi ne orbeşte foarte mult, spre a nu cunoaşte mulţimea cea nenumărată a lipsurilor şi a neputinţelor noastre trupeşti şi sufleteşti. Aceasta este o amăgire de sine (Galateni 6, 3) şi îşi are rădăcina în îndreptăţirea de sine (Proverbe 28, 26; 30, 13; Isaia 1, 15; 65, 5).

Altă răutate care răsare din iubirea de sine este *nălucirea de sine.* Această nebunie a noastră de a ne năluci nouă înşine că sîntem ceva, că ştim ceva, că avem ceva şi altele de acest fel, ne vine din necunoaşterea neputinţei şi a nimicniciei noastre pe acest pămînt. Dacă ne-am socoti praf şi cenuşă şi viermi stricăcioşi pe pămînt (Psalm 21, 6; Iov 25, 6; 42, 6), această nălucire de sine ar înceta în mintea noastră, iar dacă nu o vom smeri prin aducerea aminte de moarte, de judecată şi de osîndă pentru păcatele noastre, ea va creşte în noi, aducînd şi năluciri, prin visuri şi vedenii drăceşti. Astfel vom ajunge a avea năluciri ca proorocii cei mincinoşi şi înşelaţi de diavoli (*Scara,* Cuv. 3 şi altele).

O altă odraslă a iubirii de sine este şi *închipuirea de sine.* Cînd vine aceasta în mintea noastră, începem a cugeta despre noi şi a zice în gîndul nostru: „Aşa cum sînt eu, nu poate mulţi; ce ştiu eu, nu ştie oricine; ce pot eu, nu poate oricine" şi altele de acest fel. Astfel, cu această urîtă închipuire de sine ne umflăm de slavă deşartă şi plutim în întunericul răutăţilor noastre, fără a ne cunoaşte nimicnicia şi neputinţa firii celei stricate, din care în toată clipa izvorăşte răutatea

păcatelor. Închipuirea de sine ne ţine înşelaţi pururea spre a nu ne trezvi, nelăsîndu-ne astfel să ne întoarcem din toată inima către Dumnezeu, pentru a-I cere cu inimă îndurerată iertarea păcatelor noastre care nu au număr. Această patimă ne face cucernici numai la arătare (II Timotei 3, 5; Tit 2, 16) şi nu ne lasă să cunoaştem că sîntem plini de păcat şi nedreptate (Matei 23, 25-28; Luca 11, 39, ş. a.).

Altă fiică blestemată a iubirii de sine este *preţuirea de sine.* Şi aceasta ne şopteşte prin minte: „Tu, omule, ai o valoare mare pe care nu o au mulţi. Tu preţuieşti mult şi de aceea ar fi trebuit să fii apreciat după valoarea ta şi după meritele tale şi să nu fii trecut cu vederea, ca un om de rînd". Pe această blestemată patimă o strică cu totul cel ce fuge de slava omenească şi cugetă la slava cea veşnică şi nemuritoare a veacului viitor şi care pururea zăboveşte în rugăciunea cea din inimă (Sfîntul Isaac Sirul, *Filocalia* X, Cuv. 1).

Alt vlăstar putred al iubirii de sine este *înălţarea de sine.* Şi aceasta ne îndeamnă să ne înălţăm cu mintea şi cu inima pentru cine ştie ce isprăvi ale noastre, părute bune, şi ne face să dorim laudă de la oameni şi să urîm smerenia şi ocara lui Hristos (Romani 15, 3; Filipeni 2, 8).

Din aceasta răsare *încîntarea de sine,* care ne face a ne încînta în mintea şi în cugetul nostru, socotindu-ne că sîntem ceva şi că alţii stau mai jos decît noi.

Aceasta ne duce, apoi, la *înfumurarea de sine,* care ne face să umblăm cu capul în nori, să stăm la distanţă de cei pe care-i socotim inferiori nouă. Ea ne face să dispreţuim pe cei smeriţi şi să ne încredem în virtuţile şi calităţile noastre, ca oarecînd fariseul din Evanghelie (Luca 11, 44; 18, 11).

O altă răutate care izvorăşte din iubirea de sine este *îngîmfarea de sine.* Aceasta ne face a ne îngîmfa şi a ne socoti vrednici de laudă, de admiraţie şi de cinste de la oameni.

Altă viţă este *semeţia de sine.* Aceasta ne face încrezuţi, trufaşi, obraznici şi fără de sfială în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor.

Acesteia îi urmează apoi *încrederea în sine,* căreia, dacă nu ne vom smeri şi nu o vom alunga de la noi, îi urmează căderea cea jalnică, după cea scrisă: *Cine se încrede în sine, va cădea cădere jalnică* (Proverbe 28, 26).

Apoi este *bizuirea pe sine,* care, ca şi cea mai sus-zisă, ne învaţă a ne bizui pe faptele, isprăvile şi priceperea noastră.

După ea urmează *rezemarea de sine*, a cărei temelie putredă este mîndria şi care ne face a ne rezema pe temelia de umbră

a isprăvilor noastre. Dacă nu vom îndrepta viaţa noastră prin cunoaşterea de sine şi smerenie, vom ajunge la cădere şi la depărtare de ajutorul lui Dumnezeu (Iov 40, 7; Isaia 2, 11).

Ultima este *nesimţirea de sine*, pe care dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul o numeşte „moartea minţii şi omorîrea sufletului mai înainte de moartea trupului" (*Scara*, Cuv. 18). Nesimţirea de sine omoară în noi tocmai partea privitoare a sufletului care este mintea. Aceasta ne face să fim înţelepţi, dar fără de minte, cugetînd învăţături care ne osîndesc pe noi înşine (*Scara*, Cuv., 13, 4). Nesimţirea ne face să mergem în cimitir printre morminte, ca prin oraş; să vorbim de iad fără de simţire faţă de chinurile din el, să ne împărtăşim cu Prea Curatele Taine ale Trupului şi Sîngelui Domnului, ca şi cu nişte pîine şi vin de obşte. În sfîrşit, această cumplită patimă ne face a trăi pe pămînt, ca şi cum am fi nemuritori şi nu vom da vreodată seama înaintea lui Dumnezeu de felul cum am trăit fiecare ceas şi minut din viaţă.

De această prea subţire patimă, care duce pe om la împietrire şi la uitarea de Dumnezeu, s-au temut toţi sfinţii lui Dumnezeu şi foarte s-au luptat împotriva ei. Şi dacă sfinţii cei luminaţi de Duhul Sfînt s-au temut de ea, apoi ce vom face noi, care în toată clipa sîntem legaţi, robiţi şi stăpîniţi de ea? De această patimă ucigaşă de suflet se temea şi un fericit bătrîn din Sfînta Mănăstire Sihăstria, care de curînd a trecut la Domnul. Cînd îl întrebam: „Părinte Veniamin, cum te mai afli?", el răspundea: „Părinte, eu sînt un suflet mort într-un hoit viu şi mai mult nimic, căci trăiesc în nesimţirea păcatelor mele!". De această patimă încă se temea şi vestitul părinte duhovnicesc Vichentie Mălău († 1945), pe care l-am întrebat odată: „Prea Cuvioase Părinte, cum vă mai aflaţi?". Sfinţia sa mi-a răspuns, suspinînd: „Frăţiorul meu, ascultă mata! Ce să fac? Sînt rob al nesimţirii şi nu am ajuns cît de cît să-mi omor *eu*-ul din mine!".

Dar pe lîngă aceste puţine odrasle ale iubirii de sine de care am amintit pînă aici, această rădăcină a răutăţilor mai are şi altele multe, pe care, pentru scurtime, nu le mai amintim. Asemenea altora dintre dumnezeieştii Părinţi şi Sfîntul Maxim Mărturisitorul, arătînd că iubirea de sine este maica şi rădăcina a toată răutatea, zice: „Iubirea trupească de sine — cum s-a spus adeseori —, este pricina tuturor gîndurilor pătimaşe. Căci din ea se nasc cele trei gînduri mai generale ale poftei: gîndul lăcomiei pîntecelui, al iubirii de argint şi al slavei deşarte. La rîndul lor, din lăcomia pîntecelui se naşte gîndul curviei; din

iubirea de argint, gîndul lăcomiei şi al zgîrceniei; iar din slava deşartă, gîndul mîndriei. Din aceste trei patimi — lăcomia pîntecelui, iubirea de argint şi slava deşartă — izvorăsc toate celelalte gînduri rele, precum: gîndul mîndriei, al întristării, al pomenirii de rău, al deznădejdii, al pizmei, al bîrfirii şi altele. Aceste patimi leagă mintea de lucrurile materiale şi o ţin la pămînt, stînd toate deasupra ei, asemenea unui bolovan foarte greu, căci mintea este prin fire mai uşoară şi mai sprintenă ca focul. Începutul tuturor patimilor este iubirea trupească de sine, iar sfîrşitul lor este mîndria. Iubirea trupească de sine este neraţională faţă de trup. Cine a tăiat-o pe aceasta, a tăiat deodată toate patimile care se nasc din ea (*Filocalia*, vol. 2, p. 88-89). Şi Sfîntul Apostol Pavel, vasul alegerii, arată că lepădarea de sine constă în lepădarea de patimi (Romani 6, 1-2; Tit 2, 12).

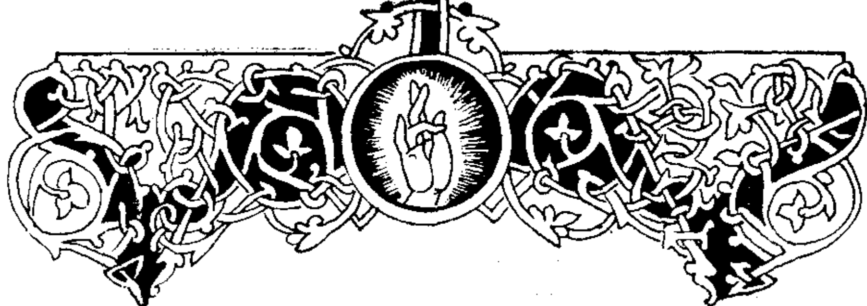
Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Iată, dar, pentru care pricină Preaînţeleptul nostru Mîntuitor şi Dumnezeu, Iisus Hristos, ne-a învăţat pe noi cei ce voim a-I urma Lui, ca mai întîi de toate să ne lepădăm de sine, adică de patimile amintite mai sus, ştiind că prima virtute, şi cuprinzătoare a tuturor celorlalte virtuţi, este *lepădarea de sine*, care este şi cea mai puternică armă împotriva iubirii de sine, maica şi rădăcina a tot păcatul.

Mai sînt şi alte virtuţi care se împotrivesc şi omoară iubirea de sine, ca de pildă: tăgăduirea de sine, însingurarea de sine, cunoştinţa de sine, desăvîrşita neîncredere în sine, împotrivirea de sine, ura de sine, etc. Încă se împotrivesc foarte tare iubirii de sine dragostea şi înfrînarea (*Filocalia*, vol. 2, Sfîntul Maxim Mărturisitorul, p. 90).

Iar findcă vîrfurile răutăţii care se nasc din iubirea de sine sînt slava deşartă şi mîndria, să amintim pe cele ce le alungă pe acestea de la noi, şi anume: *pe slava deşartă o alungă fapta bună făcută în ascuns, iar pe mîndrie o surpăm cînd vom pune pe seama lui Dumnezeu toate isprăvile noastre* (*Ibidem*, p. 90).

Cu aceste puţine cuvinte voi încheia această smerită alcătuire despre iubirea de sine, cu mare rugăminte către toţi cei ce o vor auzi, să mă ajute şi pe mine păcătosul, cel legat cu totul de mrejele iubirii de sine, ca măcar cu gîndul vreodată să încerc a urma pe cei ce s-au lepădat cu totul de sine şi, luînd Crucea, au urmat lui Hristos. AMIN !

PREDICĂ

DESPRE PAZA MINȚII (I)

„Fără atenție și fără paza minții cu neputință este a ne mîntui" (*Filocalia*, vol. 5, Sfîntul Petru Damaschin, p. 67).

Părinților și fraților,

De mare nevoie este monahului și credinciosului această lucrare a trezviei, fără de care este cu neputință să ne mîntuim, deoarece vrăjmașul nostru *umblă ca un leu, răcnind, căutînd pe cine să înghită* (I Petru 5, 8). Atunci cînd vom auzi sau citi undeva, la Sfinții Părinți, și vom găsi cuvîntul trezvie, sau trezvia atenției, ferirea minții, liniștea inimii, paza minții și altele de acest fel, este bine să știm că toate aceste numiri arată unul și același lucru. Cum am zice, de exemplu, pîine, bucată de pîine, felie de pîine, etc. (*Sbornic*, Sfîntul Nichifor din singurătate, „Despre rugăciunea lui Iisus", p. 459).

Sfîntul Simeon Noul Teolog, printre multe alte învățături despre trezvie, zice: „Să fiți încredințați că toată lucrarea din afară se socotește, înaintea lui Dumnezeu, precum frunzele pomului fără rod, iar sufletul care nu are paza minții se ostenește în zadar" (*Ibidem*, p. 457). „Trezvia minții este un meșteșug duhovnicesc care, cu ajutorul lui Dumnezeu, izbăvește pe om de gînduri, de cuvinte și de fapte rele" (*Filocalia*, vol. 4, Sfîntul Isihie Sinaitul, I-a sută a cap. pentru trezvie și virtute, C. 1, p. 41). După același Sfînt Părinte, „trezvia este calea a toată virtutea și porunca lui Dumnezeu" (*Ibidem*, p. 42).

Într-adevăr, cel ce iubește din inimă pe Dumnezeu, se silește, cu mare grijă, a-și păzi mintea și inima, după învățătura Sfintei Scripturi care zice: *Cei ce iubiți pe Dumnezeu, urîți cele rele* (Psalm 96, 11). *Cele rele,* înaintea lui Dumnezeu, sînt toate

gîndurile rele, pătimaşe şi spurcate, precum şi toate poftele şi faptele rele care ne despart de dragostea lui Dumnezeu. Toate aceste răutăţi, începînd de la minte prin învoirea minţii cu ele şi trecînd prin imaginaţie, ajung la lucrarea păcatului cu fapta, dacă nu ne vom trezi la vreme şi nu vom chema numele Domnului Dumnezeu şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos în ajutor.

Preabunul şi Preaînduratul nostru Dumnezeu, ştiind cît de uşor alunecăm cu mintea şi cu inima la păcat, ne-a învăţat astfel: *Cu toată străjuirea, străjuieşte inima ta, că din ea ţîşneşte viaţa* (Proverbe 4, 23). Ştiind că „trezvia este fixarea stăruitoare a gîndului şi aşezarea lui în poarta inimii, ca să privească gîndurile viclene care vin şi să asculte ce zic şi ce fac ucigaşii şi care este chipul făurit şi înălţat de cei care încearcă să amăgească mintea prin năluciri" (Sfîntul Isihie Sinaitul, *op. cit.*, C. 6, p. 43), putem spune că trezvia sau paza minţii poate fi numită, pe bună dreptate, născătoare de lumină şi purtătoare de foc, căci ea întrece nenumărate virtuţi trupeşti" (*Ibidem*, C. 69).

De ar lucra cineva orice faptă bună trupească, ca de pildă: post, priveghere, milostenie, metanii, culcare pe jos, înfrînare, osteneală trupească multă pentru toată fapta bună, dar nu are această lucrare a trezviei, nimic nu-i va folosi. Căci Dumnezeu mai întîi cere de la noi ca cele două părţi domnitoare ale sufletului, adică mintea şi inima, să fie curate. Acestea, de le vom avea curate, vor fi podoaba interioară a sufletului nostru, după cuvîntul Sfintei Scripturi: *Toată frumuseţea fiicei Împăratului este înăuntru* (Psalm 44, 15). Deci podoaba şi roada sufletelor noastre este lucrarea cea dinăuntru, care se face prin paza minţii şi a inimii, iar frunzele acestor roade sînt toate faptele bune trupeşti din afară. Dumnezeiescul Părinte Filotei Sinaitul arată că trezvia unită cu rugăciunea lui Iisus, curăţă conştiinţa de întunericul păcatelor, iar „aceasta, curăţită fiind, izbucneşte îndată ca o mare lumină" (Filotei Sinaitul, C. 24, p. 112).

Părinţilor şi fraţilor,

În cele ce urmează vom vedea că această lucrare a trezviei este de mai multe feluri, şi anume:

a. Primul fel de trezvie este de a ne păzi cu mare grijă imaginaţia (închipuirea);

b. Al doilea fel de trezvie este paza inimii şi rugăciunea cu gîndul;

c. Al treilea fel de trezvie este a chema cu smerenie preasfîntul nume al Domnului nostru Iisus Hristos în ajutor;

d. Al patrulea fel de trezvie este a avea neîncetat în suflet pomenirea morţii, a Judecăţii de apoi şi a muncilor veşnice ale iadului. Toate aceste lucrări de trezvie împiedică gîndurile rele ca nişte portari, de a nu intra în sufletul nostru (*Filocalia,* vol. 4, pentru trezvie şi virtute, p. 45).

„Deoarece orice gînd intră în inimă prin închipuirea unor lucruri sensibile, lumina fericită a Dumnezeirii va lumina mintea atunci cînd aceasta se va odihni de toate şi va părăsi orice formă ce vine din imaginaţie" (*Filocalia,* Sfîntul Isihie, C. 87, p. 63). Este, deci, de mare folos paza imaginaţiei. Dar ce este nălucirea sau imaginaţia? La această întrebare ne răspunde dumnezeiescul Părinte Grigorie al Tesalonicului, care zice: „Imaginaţia sau nălucirea este organul dinăuntru al simţirii sufletului nostru. Această imaginaţie e mai subţire decît simţirea, dar mai groasă decît mintea şi pentru aceasta ea se numeşte hotar între minte şi simţire". Aceasta se mai numeşte şi tablă a împăratului minţii, pe această scîndură a împăratului minţii zugrăvindu-se închipuirile cele bune şi cele rele (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simţuri,* cap. 9, p. 215, Mănăstirea Neamţ, 1826). Aceasta este ceara în care se întipăresc cîte am văzut, cîte am auzit, cîte am mirosit, cîte am gustat şi cîte am apucat. De aceea şi Aristotel numeşte imaginaţia „simţire de obşte", căci ea cuprinde toate nălucirile şi aşezările ce au intrat din afară, prin cele cinci simţuri ale noastre. O numeşte „simţire", căci aceeaşi mişcare ce o face simţirea din afară a vreunui organ al simţurilor (al urechilor, etc.) în suflet, o face şi nălucirea.

Ca dovadă în acest sens multe sînt exemplele pe care le aduc metafizicienii, doctorii, fizicienii şi pedagogii. Vom aduce unul spre adeverire. Cineva mănîncă o lămîie şi aproape de el stă cineva. Acestuia, văzîndu-l, i se pare că gustă şi el din lămîie, încît începe să saliveze. Dar aceasta o pătimeşte atît cel cel vede cît şi cel ce nu-l vede pe cel ce mănîncă, ci numai cu nălucirea sa şi-l închipuie. Căci, închipuindu-şi pe cel ce mănîncă lămîie, i se pare că mănîncă şi el (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *op. cit.,* cap. 9, p. 198-201).

Acelaşi lucru îl arată în această privinţă şi Sfîntul Maxim Mărturisitorul, dar cu alte cuvinte, zicînd: „Precum minţii celui flămînd i se năluceşte feluri de mîncăruri, iubitorului de plăceri, forme de femei; iubitorului de slavă deşartă, cinstiri de la oameni; iubitorului de argint, cîştiguri; celui ce ţine minte răul, răzbunare asupra celui ce l-a supărat; pizmaşului, necazuri venite asupra

celui pizmuit şi aşa mai departe în toate celelalte patimi, mintea tulburată de patimi primeşte cugetări pătimaşe, fie că veghează trupul, fie că doarme" (*Filocalia*, vol. 2, Sfîntul Maxim Mărturisitorul, c. 68, p. 69). „Precum trupul are ca lume gîndurile, tot astfel mintea are ca lume ideile. Precum trupul desfrînează cu trupul femeii, tot astfel mintea desfrînează cu ideea femeii prin chipul trupului propriu, căci vede în gînd forma trupului propriu amestecată cu forma femeii. De asemenea, se răzbună în gînd pe chipul celui ce l-a supărat, prin chipul trupului propriu. Acelaşi lucru se întîmplă şi cu alte păcate. Cele făcute de trup cu fapta în lumea lucrurilor, acelea le face şi mintea în lumea gîndurilor" (*Ibidem*, p. 87).

Pînă aici s-a văzut, pe scurt, ce este trezvia (paza minţii), de cîte feluri este, apoi că primul fel de trezvie este paza imaginaţiei şi s-a arătat modul cum lucrează această închipuire la felurite păcate şi cît de cuprinsă este ea de cele rele. De aceea, dumnezeieştii Părinţi, pe bună dreptate, zic că mai multă sîrguinţă ni se cuvine să arătăm la paza imaginaţiei decît la organele din afară ale simţurilor. Mare trezvie a minţii ne trebuie ca să supraveghem mişcările dinăuntru ale imaginaţiei şi să nu o lăsăm să se pună în legătură cu memoria, spre a-şi aduce aminte cu îndulcire de vederile urîte văzute cu ochii, de cuvintele necuvioase auzite de urechile noastre, de desfătarea mirosurilor celor ce le-am mirosit, de mîncărurile de dulce gustate, de cele pipăite şi, în sfîrşit, de nălucirile oricărui păcat care a fost pus mai înainte în minte, sau care ne dă război. (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *op. cit.*, cap. 9, p. 201). Dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul întăreşte cele de mai sus, zicînd: „Mare lucru este a nu fi cineva cuprins de patimă faţă de lucruri; dar cu mult mai mare este să rămînă fără patimă şi fără nălucirea lor. Căci războiul diavolilor împotriva noastră, prin gînduri, e mai cumplit decît războiul prin lucruri" (*Filocalia*, vol. 2, I-a sută, C. 91, p. 52).

În cele ce urmează vom arăta care sînt armele duhovniceşti ale celui ce se osteneşte la trezvia minţii, spre a-şi păzi inima de năvălirile gîndurilor pătimaşe şi necurate, care întunecă mintea şi spurcă inima prin intrarea năvalnică din afară sau cu ieşirea din inimă spre cele din afară. Iată ce zice despre aceste arme duhovniceşti Sfîntul Isihie Sinaitul: „Cel ce se luptă înăuntru trebuie să aibă în aceeaşi clipă aceste patru: smerenie deplină, atenţie deplină, împotrivire şi rugăciune. Smerenie, fiindcă lupta este faţă de dracii cei mîndri, potrivnici smereniei, şi pentru a avea ajutorul lui Hristos, Care urăşte pe cei mîndri.

Atenţie, pentru a-şi face inima totdeauna fără nici un gînd, chiar bun de ar părea. Împotrivire, pentru ca atunci cînd ar cunoaşte cu agerime pe cel viclean, îndată să i se opună cu mînie. *Şi voi răspunde*, zice, *cuvînt celor ce mă ocărăsc* (Psalm 118, 42). *Oare nu lui Dumnezeu se va supune sufletul meu?* (Psalm 61, 1). Rugăciune, ca îndată după împotrivire să strige către Hristos cu suspin şi atunci, cel ce se luptă, va vedea pe vrăjmaşi risipindu-se prin numele sfînt şi închinat al lui Iisus Hristos ca praful de vînt, sau ca fumul ce se mistuie împreună cu nălucirile lui" (*Filocalia*, vol. 4, I-a sută, C. 20, p. 46).

Trezvia atenţiei noastre, oricît de ageră ar fi, dacă nu este unită cu chemarea numelui Domnului în ajutor, la nimic nu ne foloseşte. Aceste două lucrări duhovniceşti, a trezviei şi a rugăciunii, trebuie să fie strîns unite precum este unit trupul cu sufletul nostru, deoarece, după mărturia aceluiaşi Sfînt Părinte Isihie, „trezvia şi rugăciunea lui Iisus se susţin una pe alta. Căci atenţia desăvîrşită vine din rugăciunea neîncetată; iar rugăciunea vine din trezvie şi atenţie desăvîrşită" (*Filocalia*, vol. 4, I-a sută, C. 93, p. 64). Acelaşi Sfînt Părinte zice că „rugăciunea are trebuinţă de trezvie, precum lampa de lumina făcliei" (*Ibidem*, a 2-a sută, C. 1, p. 66), şi „precum zăpada nu va naşte flacără; apa, foc, sau spinul, smochin, tot astfel nu se va elibera inima cuiva de gînduri, de cuvinte şi de fapte drăceşti, dacă n-a curăţit cele dinăuntru şi n-a unit trezvia cu rugăciunea lui Iisus. Cum nu va umbla corabia fără apă, tot astfel nu va înainta paza minţii fără trezvie împreunată cu smerenie şi cu rugăciunea lui Iisus Hristos" (*Ibidem*, a 2-a sută, C. 20, 66, p. 71, 83). Apoi zice din nou: „Uşor se va îneca un cîrmaci neiscusit în vreme de furtună, dacă a izgonit corăbierii şi a aruncat lopeţile şi pînzele în mare, iar el doarme. Mai uşor va fi scufundat de către draci sufletul care nu s-a îngrijit de trezvie şi n-a chemat numele lui Iisus la începutul atacurilor" (*Ibidem*, C. 67, p. 84). Apoi, arătînd în alt fel lucrarea trezviei, zice: „Uneşte cu răsuflarea, trezvia şi numele lui Iisus, sau gîndul neuitat la moarte cu smerenie, căci amîndouă sînt de mare folos" (*Ibidem*, C. 8, p. 89).

De toate acestea ţinea seama un fericit bătrîn despre care citim în Pateric următoarele: „Ne-au spus nişte fraţi care veniseră la noi la Rait pentru un oarecare bătrîn nevoitor, care şedea într-o peşteră mai sus de locul unde se cheamă Israel, că aşa era de treaz cu mintea, încît, ori încotro mergea, stătea adeseori de îşi cerceta gîndul, grăind în sine: „Ce este, frate, unde sîntem acum? Să luăm seama!". Dacă îşi găsea gîndul întru slavoslovie şi rugăciune către Dumnezeu era bine, iar de-l

găsea ocupat cu alte lucruri, îndată începea a se defăima pe sine şi zicea: „Întoarce-te, ticăloase, degrabă la locul tău". Astfel, totdeauna vorbea cu sine, zicînd: „Frate, aproape este vremea mergerii tale şi nici un lucru bun întru tine nu văd". Acestui bătrîn i s-a arătat odată diavolul, zicîndu-i: „Bătrînule, de ce te osteneşti în zadar, că tot nu te vei mîntui?". I-a răspuns bătrînul: „Nu purta grija aceasta. Ori de mă voi mîntui, ori de nu mă voi mîntui, însă deasupra capului tău voi fi, iar tu în focul veşnic vei arde". Acestea auzindu-le diavolul, s-a făcut nevăzut" (*Pateric*, cap. 2, Pentru umilinţă, C. 13, f. 86).

Părinţilor şi fraţilor,

După cum aţi auzit, am adus aici mai multe mărturii de la Sfinţii Părinţi care arată că trezvia trebuie să fie unită totdeauna cu smerenia, cu cugetarea la moarte şi cu chemarea în fiecare clipă a preaputernicului nume al Domnului nostru Iisus Hristos. Aceasta am făcut-o pentru ca să ne aducem aminte, noi păcătoşii, că nu este de ajuns să ne trezim cu mintea sau să ne împotrivim gîndurilor rele şi pătimaşe ci, pe lîngă acestea, trebuie să chemăm în aceeaşi clipă, cu suspinul inimii noastre, prea dulcele şi preaputernicul nume al Domnului Dumnezeului şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Căci nici o putere nu are trezvia noastră fără ajutorul cel puternic al Domnului nostru Iisus Hristos. De asemenea, nici un spor în apărarea noastră nu vom avea fără El. Acest adevăr îl auzim şi în dumnezeiasca Evanghelie a Domnului, unde zice: *Rămîneţi întru Mine şi Eu întru voi..., căci fără de Mine nu puteţi face nimic* (Ioan 15, 4-5).

Cu aceste puţine cuvinte voi încheia această predică despre trezvia minţii. Rog pe toţi care vor lua cîndva cunoştinţă de cele spuse aici, să se roage pentru mine păcătosul, ca să-mi dea şi mie Preaînduratul nostru Mîntuitor aducere aminte de această sfîntă lucrare a minţii, spre a fi miluit de El în ziua Judecăţii de apoi, prin rugăciunile şi mijlocirile Preasfintei şi Preacuratei Sale Maici şi ale tuturor sfinţilor Săi. AMIN !

P R E D I C Ă
DESPRE PAZA MINȚII (II)

„Blestemata uitare se opune atenției, precum apa, focului și în toată vremea o războiește" (*Filocalia*, vol. 4, Sfîntul Isihie Sinaitul, I-a sută, C. 32, p. 50).

Părinților și fraților,

Sufletul nostru călătorește ca o corabie pe marea plină de valuri a acestei vieți. Dacă mintea nu va veghea în orice clipă, ne putem scufunda în adîncul fără fund al iadului. Corabia, cînd plutește pe mări și oceane, se poate primejdui îndoit: ori din afară, din valurile mării, ori prin spargerea în interior a ei, prin care poate intra apa. În vechime spargerea dinăuntru a corăbiei și năvălirea apei înăuntru se mai numea și „sentina" (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *op. cit.*, p. 216). Tot astfel pătimește și sufletul nostru, călătorind pe marea acestui veac, ori din afară, de la lucrurile cele simțite se vatămă și se scufundă, dacă nu-și va păzi mintea și cele cinci simțuri ale sale; sau se primejduiește dinăuntru de la gîndurile cele rele și de la patimile ce se află în inimă. Acest lucru îl adeverește și Sfîntul Chiril al Alexandriei, zicînd: „Mi se pare că puterea răutății întru noi se săvîrșește în chip îndoit, căci sau la dezmierdările cele din afară sau la cele sădite în noi înșine și încă și de alții, plecîndu-ne cu desfătarea către oricare dintre acestea, alunecăm cu sunet și ne lăsăm prinși lesne în păcat". Sfîntul Ioan Apostolul a împărțit pofta în două: a trupului, care este sădită în fire, și cea din afară ce intră înăuntru prin simțuri, zicînd: „Tot ce este în lume, este pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții" (I Ioan 2, 16).

Sufletul nostru, după cum am arătat, și dinăuntru și din afară este războit de gînduri și de patimi. De aceea și trezvia minții noastre se cade să fie îndoită, adică să pîndim și năvălirile cele din afară ale duhurilor rele și să oprim și necurățiile dinăuntru ale gîndurilor pătimașe, prin trezvie și rugăciune ne-

încetată. După mărturiile Sfinţilor Părinţi, ni se cade să ne păzim mai mult dinăuntru, adică să păzim inima noastră de gîndurile rele şi de patimile lăuntrice mai mult decît de năvala care ne vine din afară prin cele cinci simţuri. Precum de multe ori „sentina" (spargerea corăbiei dinăuntru), dacă nu se observă degrabă, scufundă corabia repede cu corăbieri cu tot, tot astfel şi gîndurile rele care ies din inimă, nefiind băgate în seamă la vreme, ne scufundă în faptele pierzării. Să nu uităm să veghem cu mintea şi împotriva relelor ce ne vin din afară, prin cele cinci simţuri, căci şi aceasta ne este de mare folos spre paza sufletului şi sporirea înţelegerii celor duhovniceşti. Acest lucru îl arată Marele Vasile, zicînd: „Mintea, nerăspîndindu-se la cele din afară şi nici prin organele simţurilor revărsîndu-se spre lume, se întoarce către sine, iar prin sine se suie către înţelegerea lui Dumnezeu".

Cel ce se va osteni la trezvia atenţiei este dator să vegheze, aducîndu-şi aminte de cuvintele marelui Apostol Petru, care îndeamnă pe toţi credincioşii la trezvie şi veghere, zicînd: *Fiţi treji, privegheaţi! Potrivnicul vostru, diavolul, ca un leu răcnind, umblă, căutînd pe cine să înghită* (I Petru 5, 8). Iar alt sfînt zice: „Dacă eşti veghetor, ţi s-a dat să fii prezent din orele cele de dimineaţă" (*Filocalia,* vol. 4, Sfîntul Isihie Sinaitul, I-a sută, C. 9, p. 44), arătînd prin „dimineaţă" datoria minţii noastre de a fi prezentă şi trează, chiar de la răsăritul gîndului rău, fiindcă „mintea iubitoare de Dumnezeu, primele răsăriri ale păcatului nu le primeşte" (*Filocalia*, vol. I, Fericitul Diadoh al Foticeei, C. 72, p. 366).

După Sfinţii Părinţi, ni se cuvine să ucidem totdeauna pruncii Babilonului, care sînt primele răsăriri de gînduri rele născute de mintea noastră. De vom ucide din faşă aceşti prunci ai răutăţii, prin lovirea lor de piatra Hristos, ne vom ferici de Duhul Sfînt, Care zice: *Fericit este cel ce va apuca şi va lovi pruncii tăi de piatră* (Psalm 136, 9). Toate păcatele bat mai întîi la uşa inimii şi a minţii noastre prin momeala gîndului. Cel ce are trezvia ageră şi permanentă, de la început le taie pe toate şi nu le lasă să intre în omul dinăuntru, căci acolo, crescînd, cu timpul se vor preface în fapte rele. Această sfîntă lucrare o reuşeşte deplin prin trezvia atenţiei şi prin chemarea deasă a preadulcelui nume al Domnului şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Marele prooroc al lui Dumnezeu, David, prin Duhul Sfînt, ne îndeamnă să fim veghetori chiar de la apariţia primelor gînduri păcătoase: *În dimineţi voi judeca pe toţi păcătoşii pămîntului; ca să nimicesc din cetatea Domnului pe toţi cei ce lucrează fărădelegea* (Psalm 100, 10).

Părinților și fraților,

Din mărturiile de pînă aici înțelegem că avem nevoie de veghere și trezvia minții chiar din momentul în care păcatul răsare în minte și este în fașă. Dar pentru ce aceasta? Pentru ca lupta și biruința noastră asupra păcatului să se facă mai ușoară, nedîndu-i vreme de a crește și a se întări asupra sufletului. După cum vedem în multe lucruri, paza de la început aduce biruință mai grabnică și mai lesnicioasă. Să ne gîndim, de exemplu, la ceea ce s-a spus mai sus despre spargerea corăbiei în interior. Dacă vom fi veghetori și vom observa de la început, o vom putea astupa ușor și vom salva corabia cu toți viețuitorii ei de la pieire. Tot astfel, dacă s-ar întîmpla să ia foc o casă sau o cetate oarecare și s-ar observa de la început, cu puțină osteneală se va stinge focul, mai înainte de a se înteți și a cuprinde casa sau cetatea. Dacă o haină s-a rupt puțin și îndată ne sîrguim să o reparăm, vom înlătura cu ușurință stricăciunea ei. Iar dacă o lăsăm mereu în uitare, se va repara mai greu și cu mai multă cheltuială. Sau dacă o boală apare în corpul nostru și ne vom îngriji de ea de la primele semne, mai ușor ne vom vindeca decît după ce boala a avansat.

Dacă vom plivi stratul sau ogorul nostru de buruienile care au început a se ivi pe el, lucrul nostru se va ușura. Dacă însă îl vom lăsa cu nepăsare multă vreme neplivit și neprășit, buruienile, înmulțindu-se, vor crește, înăbușind semințele semănate și astfel vom pierde roadele pentru nepăsarea de la început. Sau dacă cineva a fost mușcat de un șarpe otrăvitor sau de un cîine turbat și dacă de la început va alerga la cei ce pot împiedica înaintarea otravei în corp, viața acelui om va fi salvată ușor. Iar dacă lucrurile se vor învechi din cauza nebăgării de seamă, mai tîrziu, orice ajutor va fi nefolositor. Tot astfel se întîmplă și cu otrava nevăzutului șarpe care este păcatul. Dacă, odată cu ivirea lui, îl vom nimici prin trezvie și chemarea numelui Domnului, ușor îl vom birui. Iar dacă îi vom îngădui să intre în mintea noastră prin unire, consimțire și învoire, atunci el va crește tot mai mult, făcîndu-se din ce în ce mai greu războiul cu gîndul, iar biruința va fi tot mai anevoioasă.

Oare pentru ce pricină diavolului în Sfînta Scriptură i se zice „furnico-leu", după cum zice la Iov: „Furnico-leul a pierit pentru că nu avea de mîncare" (4, 11)? Fiindcă și diavolul și păcatele noastre se arată la început ca niște furnici. Iar dacă nu ne vom trezi și nu le vom ucide de la început, prin chemarea numelui Domnului, vor crește și vor veni asupra sufletului nostru ca niște lei, însă atunci vor fi cu anevoie de biruit. Aceasta

se întîmplă numai din lenea şi nepăsarea noastră de a ne trezi de la început. Dacă nu vom vrea de la început să ne luptăm cu furnicile, vrînd, nevrînd, de voim mîntuirea sufletului nostru, trebuie să ne luptăm cu leii, adică cu păcatul care s-a întărit foarte mult prin obişnuinţă asupra noastră.

Despre acest adevăr vorbeşte şi dumnezeiescul Părinte Nil Ascetul, zicînd: „... Vrînd marele Iov să arate cursele pe care le întinde patima, i-a născocit un nume compus de la leul cel îndrăzneţ şi de la furnica cea măruntă. De fapt, atacurile patimilor încep de la închipuirile mărunte, furişîndu-se cu nebăgare de seamă, ca o furnică, iar la sfîrşit cresc atît de tare, încît alcătuiesc pentru cel pe care l-au prins o cursă, o primejdie, nu mai mică decît venirea leului. De aceea, luptătorul trebuie să lupte cu patimile încă de cînd vin ca o furnică, punînd în faţă începutul gîndului rău ca o momeală. De vor ajunge însă la puterea leului, va fi greu să le biruiască. Trebuie să nu le dea nicidecum de mîncare. Iar mîncarea acestora, precum s-a spus adeseori, sînt formele sensibile venite prin simţuri, care hrănesc patimile, înarmînd pe rînd fiecare idol (chip) împotriva sufletului" (*Filocalia,* vol. 1, Nil Ascetul, C. 49, p. 197).

Din această învăţătură a dumnezeiescului Părinte Nil Ascetul înţelegem că trebuie să ne împotrivim păcatului şi să-l ucidem prin chemarea numelui Domnului Iisus Hristos chiar de la prima apariţie în mintea noastră. Să nu zicem că păcatul cu gîndul este un rău mic şi de aceea nu trebuie să avem grijă de el, nefiind primejdios pentru sufletul nostru. Nu! Ci să ne aducem aminte de învăţătura unui alt Sfînt Părinte care zice: „Răul mic nu este mic, atunci cînd aduce o pagubă mare".

Toţi sfinţii lui Dumnezeu şi mai ales cei numiţi „trezvitori", arată că fără trezvie (atenţie) nu ne putem mîntui şi nici nu ne putem ruga cum se cuvine lui Dumnezeu. „Fără atenţie nu este rugăciune" (Sfîntul Teofan Zăvorîtul, *op. cit.,* p. 292). De asemenea, Avva Agaton, fiind întrebat de cineva care dintre osteneala trupească şi păzirea cea dinăuntru este mai mare, a răspuns: „Asemenea este omul cu un pom. Deci osteneala trupească este frunza, iar păzirea dinăuntru este roada. Şi fiindcă este scris: *Tot pomul care nu face roadă bună se taie şi în foc se aruncă* (Matei 7, 19), atunci toată osteneala noastră trebuie să fie pentru roadă, adică pentru păzirea minţii" *(Pateric,* slova A, f. 5, Bucureşti, 1828). Dumnezeiescul Părinte Pimen cel Mare Egipteanul a arătat acelaşi lucru, zicînd: „Pentru a ne mîntui, nu avem nevoie de nimic, decît numai de minte trează" *(Pateric,* Cap. 135, f. 61).

Cel care are trezvia atenţiei, în toată vremea se încearcă pe sine, zicîndu-şi: „Oare ce gîndesc eu acum, îi place lui Dumnezeu? Oare ce vorbesc eu acum, îi place lui Dumnezeu? Oare ce lucrez eu acum, îl place lui Dumnezeu?". Astfel, în toată vremea vieţii sale se trezeşte şi se ispiteşte pe sine în toate: ce gîndeşte, ce vorbeşte şi ce lucrează, iar dacă îl mustră conştiinţa sa că cele gîndite, vorbite sau lucrate de el nu ar fi bune şi după voia lui Dumnezeu, îndată se căieşte, se umileşte, se mărturiseşte şi cere iertare lui Dumnezeu, Care ştie toate gîndurile, vorbele, faptele noastre şi Care va răsplăti fiecăruia după faptele lui (Iov 34, 11; Proverbe 24, 12; Romani 14, 10; II Corinteni 5, 10). Se vede în Pateric că era un bătrîn ce petrecea aproape de Rait şi, şezînd totdeauna în chilia lui, era treaz şi îngrijorat cu mintea. Avea capul plecat către pămînt şi, clătinîndu-l mereu, îşi zicea cu suspin: „Oare ce va să fie?". Tăcînd puţin, zicea iar acelaşi cuvînt: „Oare ce va să fie?". Şi iarăşi, clătinînd cu capul, acelaşi cuvînt zicea şi, împreună cu acesta, lucra şi funia sa pentru coşniţe. Astfel a petrecut în toate zilele vieţii sale, îngrijindu-se pentru ieşirea lui din viaţa aceasta (*Pateric*, cap. 19, Pentru pocăinţă, p. 143).

Dar, fraţii mei, acestea vorbind aici, îmi vine a zice: Vai mie şi celor asemenea mie, de cele ce se vor întîmpla! Căci eu, fraţilor, despre trezvie învăţînd şi scriind, toate cele împotrivă le fac, petrecînd în nesimţire, amorţire şi împietrire, fără grija sfîntă a mîntuirii ticălosului meu suflet. Mîntuitorul nostru Iisus Hristos ne învaţă în dumnezeiasca Evanghelie, zicînd: *Privegheaţi şi vă rugaţi că nu ştiţi ziua, nici ceasul* (Matei 24, 42). Iar în alt loc zice: *De aceea şi voi fiţi gata, că în ceasul întru care nu gîndiţi Fiul Omului va veni* (Matei 24, 44). Iar eu, fraţilor, pe toate acestea uitîndu-le, ca un fără de simţire mă aflu şi ca un om ce nu va mai muri şi va trebui să dea seama de tot minutul vieţii sale; într-o astfel de negrijă şi netrezvie petrec. Deci vă rog pe toţi, care aveţi frica lui Dumnezeu şi cu grijă de a voastră mîntuire vă petreceţi viaţa pe acest pămînt, să mă ajutaţi cu sfintele voastre rugăciuni, ca măcar cîndva să mă trezesc şi eu, mai înainte de a pleca din cele de aici.

Fraţilor şi părinţilor,

Vedem cu ochii noştri pe cei care au terminat drumul vieţii că se duc de la noi, părăsind grijile veacului de acum şi mergînd spre veşnicia veacului viitor, unde fiecare va da seama de tot ce a lucrat, în puţina lui viaţă pe pămînt. O, de ne-ar ajuta Preamilostivul Dumnezeu şi Preacurata Sa Maică să nu uităm

uşor despărţirea de cei iubiţi ai noştri, care cu durere se despart de trup şi cu cutremur se îngrijesc de starea cea înaintea lui Dumnezeu. Despre ziua cea mai de pe urmă a vieţii noastre dumnezeiescul Prooroc David, prin Duhul Sfînt, a zis: *Pentru ce să mă tem în ziua cea rea?* Apoi, arătînd pricina, zice: *Cînd mă va înconjura fărădelegea vrăjmaşilor mei* (Psalm 48, 5). Într-adevăr, la ieşirea din viaţa aceasta ne vor înconjura dracii şi fărădelegile noastre, iar de nu ne-am spovedit şi nu am făcut canonul în lumea aceasta prin pocăinţă adevărată, vom merge în munca veşnică, pentru negrija şi lenevirea noastră.

Mîntuitorul spune: *Fericite sînt slugile acelea pe care, venind, stăpînul le va afla priveghind* (Luca 12, 37). Iar dacă noi dormim cu candelele stinse, ca fecioarele cele nebune şi vieţuim fără trezvie şi fără grijă de mîntuirea noastră, cine din oameni poate să ne spună ruşinea ce ne aşteaptă în ceasul morţii şi în ziua cea înfricoşată a judecăţii lui Dumnezeu? Zilele noastre, după dumnezeieştii Prooroci, se sting ca fumul şi trec ca umbra (Psalm 102, 15), iar noi nu ne trezim cît mai este vreme de îndreptare şi cît încă scînteia vieţii noastre nu s-a stins.

Sînt însă în lume şi oameni veghetori care se îngrijesc de mîntuire, ducîndu-şi zilele vieţii în înfrînare, priveghere, rugăciune, umilinţă şi se roagă cu zdrobire şi pentru noi cei slabi şi nelucrători. Preabunul Dumnezeu, fiind preadrept şi preaîndurat, mîngîie sufletele lor cu mîngîieri duhovniceşti, după măsura cu care Îl iubesc şi I se roagă cu umilinţă. La dînşii se împlineşte ceea ce s-a spus prin Duhul Sfînt: *Doamne, cînd s-au înmulţit durerile mele în inima mea, mîngîierile Tale au veselit sufletul meu* (Psalm 93, 19). Pe toţi cei ce au aceste sfinte mîngîieri din lucrare îi rog din inimă să nu mă uite şi pe mine cel fără simţire, ca să mă trezesc din amorţire.

Încheind aceste puţine cuvinte, să rugăm pe Preabunul Dumnezeu şi Preaînduratul nostru Mîntuitor să ne trimită a Sa milă şi îndurare tuturor celor ce vieţuim aici şi tuturor dreptcredincioşilor care îşi petrec cu grijă viaţa. Să nu uităm dumnezeieştile Sale cuvinte care totdeauna trebuie să ne îndemne la trezvie şi veghere, după cum scrie în Sfînta Evanghelie: *Ca nu cumva, venind fără veste, să vă afle pe voi dormind. Iar ceea ce vă zic vouă, zic tuturor: Privegheaţi!* (Marcu 13, 36-37). AMIN!

P R E D I C Ă

DESPRE PAZA MINȚII ȘI CURĂȚIA INIMII

„Cine se poate lăuda că are inima curată? Sau cine cutează a zice că este curat de păcate?"
(Proverbe 20, 9).

Părinților și fraților,

Preabunul și Preaînduratul Dumnezeu în dumnezeiasca Scriptură ne învață să ne păzim inima curată, zicînd: *Păzește-te să nu intre în inima ta gîndul nelegiuit...* (Deuteronom 15, 9). La acest cuvînt al dumnezeieștii Scripturi, Marele Vasile a alcătuit o tîlcuire luminată spre folosul de obște. De asemenea și înțeleptul Solomon ne învață despre paza minții și străjuirea inimii, zicînd: *Păzește-ți inima mai mult decît orice, căci din ea țîșnește viața* (Proverbe 4, 23).

Care este pricina pentru care ne poruncește Dumnezeu să ne păzim inima cu toată străjuirea? Dracii, de la inimă ne dau război prin gînduri și pofte rele. Acest lucru îl arată dumnezeiescul părinte Diadoh al Foticeei, zicînd: „Duhurile cele rele împrejurul mădularelor petrec, lucru pe care dracii nu vor niciodată să fie crezut de oameni, ca nu cumva știind aceasta sigur, să se înarmeze împotriva lor cu pomenirea lui Dumnezeu" *(Filocalia,* vol. 1, C. 33, p. 347). Tot aici se spune că trebuie să ne păzim inima, de vreme ce aceasta este centrul simțirilor: „Că deși simțirile noastre din afară se împart în cinci și sînt deosebite, însă înăuntru, în inimă, sînt una și cu chip de una" *(Ibidem,* C. 29), precum și cercurile, privindu-se din afară de centru, sînt multe iar în centru sînt una.

Mîntuitorul nostru Iisus Hristos fericește pe cei curați cu inima, zicînd: *Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu* (Matei 5, 8). Este cu neputință să ne curățim inima de nu ne vom curăți mai întîi toate celelalte simțiri ale sufletului

şi ale trupului nostru. Dacă o singură simţire sau o singură putere a sufletului se va întina, îndată întinăciunea ei se întinde şi aleargă la inimă. În ce chip se întinde şi aleargă linia fiecărui cerc de la centrul său cel din mijloc şi centrul dă fiinţă liniilor cercurilor ce ies dintru dînsul, tot astfel, întinîndu-se inima, îndată împărtăşeşte şi împarte întinăciunea şi la toate celelalte simţiri şi puteri ale sufletului. Acest lucru îl arată dumnezeiescul Părinte Grigorie al Tesalonicului în capitolul al treilea pentru rugăciune, zicînd: „Lucrarea minţii, alcătuită din gînduri şi din înţelegeri — după cei ce s-au îndeletnicit întru rugăciune şi mai ales cu cea de un singur gînd — se aşează în ei, curăţindu-i lesne. Iar puterea care o naşte pe aceasta — inima — nu se curăţeşte, de nu se curăţesc şi toate celelalte puteri ale sufletului. Căci sufletul are multe puteri şi se întinează cînd se face înăuntrul lui vreo răutate din oricare dintre acestea, împărtăşindu-se toate de la una, în virtutea unităţii sufletului" (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simţuri,* cap. 10, p. 255).

Apoi Sfîntul Isaac Sirul ne învaţă că mintea lesne se curăţeşte, dar lesne se şi întinează. Iar inima cu anevoie se curăţeşte şi tot cu anevoie se întinează. El zice: „Alta este curăţirea minţii şi alta a inimii. Căci mintea este una din simţirile sufletului şi de va avea cineva purtare de grijă la citirea dumnezeieştilor Scripturi sau se va osteni puţin în postiri şi în privegheri, se va curăţi; dar precum degrab se curăţeşte, tot astfel de repede se şi întinează. Inima este ceea ce cuprinde şi ţine simţirile dinăuntru şi aceasta este rădăcina. Dacă rădăcina este sfîntă şi ramurile sînt sfinte, adică dacă se va curăţi inima, atunci toate simţirile se curăţesc. Curăţindu-se de lucrurile cele mici, nu se mai întinează curăţia ei" (Cuv. 53). Iată cît este de nevoie să ne păzim inima ca să nu se întineze cu gîndurile rele şi cu poftele vătămătoare de suflet, care năvălesc fie prin simţurile din afară, fie prin gîndurile dinăuntru.

Vorbind despre paza minţii şi a inimii, în vederea curăţiei lor, să arătăm care sînt mijloacele şi armele duhovniceşti pe care trebuie să le folosim în acest scop. După Sfîntul Isihie Sinaitul, primul mijloc de a ne păzi inima este trezvia minţii prin *„fixarea stăruitoare a gîndului în poarta inimii,* ca să privească gîndurile viclene care vin şi să asculte ce zic şi ce fac ele şi care este chipul făurit şi înălţat de diavoli, care încearcă să amăgească mintea prin năluciri" (*Filocalia*, vol. 4, C. 6, p. 43). Sfîntul Serafim de Sarov, arătînd că de la paza minţii se naşte curăţia inimii zice: „De la paza de totdeauna a inimii se naşte curăţia ei în care se vede Domnul, după cum ne încredinţează

Adevărul cel veşnic, zicînd: *Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu* (Matei 5, 8; *Sbornicul,* 2, p. 174).

Nu ajunge să ne păzim mintea şi să o curăţim numai prin trezvia şi paza minţii, de nu vom chema cu smerenie şi din inimă numele Domnului nostru Iisus Hristos, căci ştim din dumnezeiasca Scriptură că fără El nu putem face nimic (Ioan 15, 5). Sfînta Singlitichia, arătînd că tămîia rugăciunii celei de gînd păzeşte inima de gîndurile cele întinate şi de patimi, zice: „Trebuie să ne curăţim inima neîncetat şi să căutăm ca nu cumva să intre pe furiş înăuntru, în cămările sufletului, din gîndurile cele de suflet stricătoare. De asemenea, trebuie să tămîiem cu dumnezeiasca tămîie a rugăciunii. Căci precum vietăţile veninoase se gonesc prin doctoriile cele mai iuţi, aşa şi rugăciunea cu postul gonesc gîndul cel întinat“ (Vezi Viaţa sfintei).

Îndată ce vom vedea că se înmulţesc cugetele viclene şi pătimaşe în mintea şi inima noastră, să aruncăm în mijlocul lor numele Domnului nostru Iisus Hristos şi îndată se vor împrăştia ca fumul în aer, după cum şi experienţa ne învaţă. „Căci, după cum fără corabie nu este cu putinţă a trece marea, tot astfel, fără chemarea numelui lui Iisus Hristos nu este cu putinţă a izgoni din inimă şi din minte momeala gîndului rău“ (*Filocalia,* vol. 4, Sfîntul Isihie Sinaitul, a 2-a sută, p. 76). „După cum soarele este cu neputinţă a străluci fără lumină, tot astfel, cu neputinţă este a ne curăţi inima de întinăciunea cugetelor pierzătoare, fără chemarea deasă a numelui Domnului nostru Iisus Hristos“ (*Ibidem,* C. 68, p. 84). Apoi zice: „Cel ce îşi păzeşte curăţia inimii cu toată sîrguinţa, va avea ca învăţător pe Legiuitorul Hristos, Care îi şopteşte tainic voia Sa şi aşa se va împlini cu el Scriptura care zice: *Auzi-voi ce va grăi întru mine Domnul Dumnezeu* (Psalm 84, 8).

Acelaşi Sfînt Isihie Sinaitul, scriind despre curăţia inimii, spune: „Precum nu este cu putinţă să se vadă Marea Roşie pe cer în mijlocul stelelor şi precum nu poate omul să umble pe pămînt fără a respira aerul acesta, tot astfel, nu este cu putinţă să ne curăţim inima de gînduri pătimaşe şi să izgonim pe vrăjmaşii cei nevăzuţi, fără chemarea deasă a lui Iisus Hristos“ (*Ibidem,* suta 1-a, C. 28, p. 48). Dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur, arătînd că numai prin rugăciunea cu smerenie către Dumnezeu inima noastră se curăţă de patimi şi de orice primejdie sufletească, zice: „Nimic nu curăţă inima noastră ca rugăciunea cu zdrobire de inimă, cînd vom alerga cu gîndul la Doctorul sufletelor. Căci inima noastră, bolnavă cu păcatul, numai El o poate vindeca, El Care a zidit inimile şi cunoaşte toate lucrurile

noastre. Cînd El ne va întări inima, nimeni nu o va mai putea tulbura" (*Sbornic*, 2, p. 114).

Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul, arătînd că inima noastră atîta vreme cît va avea pomenirea lui Dumnezeu se va face izvor de viaţă, iar dacă se va depărta de pomenirea şi chemarea în ajutor a lui Dumnezeu, ajunge să se facă izvor al morţii, pentru că atunci ies din ea numai cele rele — după cuvîntului Domnului — zice astfel: „Atît timp cît inima noastră va petrece în rugăciune şi în fapte bune, ea este izvor de viaţă. Însă îndată ce se va îndepărta de Dumnezeu şi va lucra fărădelegea, va deveni izvor al morţii" (*Sbornic*, 2, p. 118). „Cerul este mic pentru palma Lui, iar inima este sălaşul Lui"... (*Ibidem*). „Sufletul e Templul Lui, iar inima este altarul cel sfînt al Lui, pe care se aduc jertfele cele de laudă şi de slavoslovie. Iar mintea care stă şi slujeşte cele sfinte este preot"... (*Ibidem*). „La vii, la grădinile de măslini şi la ogoarele însămînţate pui paznici. Iar moştenirea lui Dumnezeu o laşi fără pază. Avuţia cea vremelnică o păzeşti cu tărie şi băgare de seamă, iar sufletul, moştenirea lui Dumnezeu cea mai scumpă decît toată lumea, o laşi să se răpească şi să se jefuiască de draci" (*Ibidem*, p. 119).

Cuviosul Teofan Zăvorîtul zice: „Dacă lucrarea lăuntrică după Dumnezeu nu îi va ajuta omului, apoi în zadar se osteneşte în cele din afară. Lucrarea cea dinăuntru cu îndurerarea inimii naşte smerenia, iar smerenia face pe om sălaş al lui Dumnezeu" (*Sbornic*, 2, p. 147). Sfîntul Varsanufie, arătînd că Dumnezeu nu cere numai paza trupului în vremea rugăciunii, ci mai mult vegherea şi rugăciunea din inimă, zice: „De stai, de şezi, de stai şi culcat, să vegheze inima ta în slujba lui Dumnezeu" (*Ibidem*, p. 173), iar Cuviosul Teofan zice: „Cine îşi păzeşte inima de patimi, acela în fiecare clipă îl vede pe Domnul. Cine în fiecare clipă îşi supraveghează sufletul, inima aceluia se va veseli de descoperiri. Cine îşi concentrează privirea minţii înăuntrul său, acela vede în sine zorile cele duhovniceşti. Cine urăşte orice risipire a minţii sale, acela vede pe Stăpînul înăuntrul inimii sale" (*Sbornic*, 2, p. 154).

Acelaşi cuvios, fiind întrebat care este semnul începerii sălăşluirii curăţiei în inimă, a răspuns: „Cînd se va învrednici cineva de darul lacrimilor, care să curgă neîncetat din ochii lui fără nici o silă" (*Ibidem*, p. 156). Şi apoi adaugă, zicînd: „Vieţuirea minţii e o lucrare a inimii concentrată neîncetat, cu gînd grijuliu cum să placă lui Dumnezeu, Care este pretutindeni de faţă şi pe toate le vede în simţirile noastre. De asemenea, este rugăciunea neîncetată a inimii şi păzirea ei de patimile ascunse,

ca să nu se găsească nimic pătimaş în latura sa ascunsă şi duhovnicească. Toate acestea sînt lucrările inimii, de aceea se şi numesc vieţuiri ale minţii" *(Sbornic,* 2, p. 165). Ca o pecete despre cele zise pînă aici, despre paza minţii şi curăţia inimii, este cuvîntul marelui trezvitor din Sinai, Isihie, care zice : „Dacă înăuntrul inimii sale omul nu va face voia lui Dumnezeu şi nu va păzi poruncile Lui, atunci nici în afară nu va putea face acest lucru" *(Filocalia,* vol. 4, C. 71, p. 85). În cele de pînă aici s-a arătat, cu dovezi de la mai mulţi din Sfinţii Părinţi, că atît paza *inimii, cît şi curăţirea de patimi, nu se poate face pe altă cale* decît prin trezvia minţii unită cu chemarea deasă a numelui Domnului nostru Iisus Hristos.

Fiindcă în această predică s-a vorbit despre un lucru mare şi cu anevoie de cîştigat în viaţă, adică despre curăţirea inimii de patimile care o întinează din afară şi dinăuntru, m-am gîndit să mai adăug încă ceva în această privinţă. Oare pentru care pricină Domnul Dumnezeul şi Mîntuitorul nostru Iisus Hristos pe desfrînate, pe vameşi şi pe tîlhari i-a miluit şi i-a mîntuit, iar pe cărturari, pe farisei şi pe legiuitori de atîtea ori i-a mustrat atît de aspru? Iată pentru ce: Cel ce îi mustra era însuşi Dumnezeu Care cercetează inimile şi rărunchii oamenilor (Matei 9, 2-5). Ca un Dumnezeu cunoscător al tainelor inimilor omeneşti (Evrei 4, 12; I Corinteni 14, 24), la vameşi, la tîlhari şi la desfrînate vedea că au păcate grele. Vedea însă în inima lor şi căinţa şi durerea pentru cele ce au greşit şi, totodată, cunoştea gîndul lor de a se întoarce cu toată inima de la păcat şi dorinţa de a veni la El.

Să vedem ce fel de păcate aveau cei miluiţi şi primiţi de Mîntuitorul nostru. La vameşi, nedreptăţi; la tîlhari, prădăciuni, iar la femeia desfrînată, păcate trupeşti. La cărturari însă, la farisei şi la legiuitori, văzătorul inimilor vedea alte păcate mult mai grele, pe care le mustra pe faţă, fiindcă nu vedea la ei nici un fel de căinţă sau semn de îndreptare. Care erau păcatele fariseilor şi ale cărturarilor ? Oare desfrîul, lăcomia, pîntecelui, beţia, tîlhăria sau nedreptatea vameşilor? Poate nici de acestea nu erau lipsiţi, însă Mîntuitorul nu-i mustra pentru acestea, căci dacă acestea ar fi fost cele mai grele păcate ale lor, Domnul ar *fi zis: „Vai vouă, fariseilor desfrînaţi şi beţivi" sau altele de* acest fel. Dar El nu a zis astfel, ci: ***Vai vouă, cărturarilor şi fariseilor făţarnici, că voi curăţiţi partea din afară a paharului şi a blidului, iar înăuntru sînt pline de răpire şi de lăcomie*** (Matei 23, 25). Altădată le-a zis că sînt ca nişte morminte văruite pe dinafară, iar înăuntru sînt plini de toată necurăţia, de făţărni-

cie şi fărădelege (Matei 23, 27-30), apoi că sînt plini de răpire şi viclenie (Luca 11, 39). Altă dată le zice „nebuni şí orbi" (Luca 11, 41; Matei 23, 17-19). Alteori îi mustră pentru mîndrie şi slavă deşartă şi pentru că le place a se plimba cu haine lungi şi să stea pe scaunele cele mai de sus în sinagogi (Marcu 12, 38-39).

Din toate acestea se vede, fraţii mei, că Mîntuitorul vedea în inima lor mîndrie, trufie, zavistie, viclenie şi făţărnicie. Aceste fapte rele ce le vedea Mîntuitorul la ei, de multe ori le vădeşte şi, mustrîndu-i, îi ameninţă cu gheena (Matei 23, 33). Dar ce fel de patimi sînt acestea pe care Mîntuitorul le vădeşte şi le mustră la cărturari, farisei şi legiuitori? Sînt patimi sufleteşti, care înaintea lui Dumnezeu sînt mult mai grele şi mai urîte decît patimile trupeşti pe care le aveau vameşii, tîlharii şi desfrînatele, care au fost miluiţi de Domnul (*Filocalia*, vol. 4, Sfîntul Ioan Damaschin, p. 188-195). Mîntuitorul a miluit pe cei păcătoşi, căci pentru aceasta a venit în lume (Matei 9, 13), dar pe care păcătoşi? Pe cei ce şi-au cunoscut păcatele, s-au mărturisit înaintea Lui cu durere de inimă şi cu multe lacrimi au plîns pentru ele (Matei 26, 75). Iar pe cărturarii şi fariseii care erau plini de mîndrie, de zavistie, de nedreptate, de viclenie şi de ură şi care nu numai că nu şi-au cunoscut răutăţile lor, ci în tot chipul căutau să-L piardă, i-a mustrat şi i-a vădit (Matei 23, 23-30).

Părinţilor şi fraţilor,

Să luăm aminte la noi şi la trăirea noastră de aici. Să avem grijă să ne cunoaştem pe noi şi patimile cele ascunse care ne robesc, mai ales patimile sufleteşti de care s-a amintit mai sus. Să nu creadă cineva că dacă cu trupul nu a căzut în vreun păcat trupesc este curat înaintea lui Dumnezeu, căci numai dacă a privit cu poftă la vreo femeie este preadesfrînat (Matei 5, 28) şi numai dacă va urî pe fraţii săi, va fi socotit ca un ucigaş de oameni (I Ioan 3, 15). Legea veche a fost ca o coasă care a tăiat păcatul numai la suprafaţă, ca cel ce taie iarba dar rădăcina ei o lasă în pămînt. Mîntuitorul Hristos n-a venit în lume să strice legea, ci ca să o desăvîrşească. În Legea veche zice: *Să nu ucizi* (Ieşirea 20, 13), iar în cea nouă zice: Cel ce urăşte pe fratele său este ucigaş de om (Ioan 3, 15). Acolo zice: *Să nu desfrînezi* (Ieşirea 20, 14), iar aici nici să nu te uiţi cu poftă la femeie (Matei 5, 28).

Dacă am avea toate faptele bune, şi cele sufleteşti şi cele trupești, iar de nu vom avea smerenie şi dragoste, aceasta este urîciune înaintea lui Dumnezeu, după cuvîntul: *Necurat este înaintea Domnului tot cel înalt cu inima* (Proverbe 16, 6). Așadar, în zadar ne vom îngriji de curăţia cea trupească şi de toate faptele bune trupeşti, dacă inima nu o vom curăţi de mîndrie, de ură, de viclenie, de necredinţă şi făţărnicie. Dacă nu ne vom sili să cerem ajutorul Preabunului Dumnezeu spre a ne curăţi inimile de patimile sufleteşti, ne vom făli numai cu frunzele faptelor bune, adică: postul, înfrînarea, fecioria, privegherea, metaniile, dar nu ne vom agonisi roadele Duhului, care sînt: *dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credința, blîndeţea, înfrînarea, curăția* și celelalte (Galateni 5, 22-23). Iar la urmă ca smochinul cel neroditor vom fi blestemați (Matei 21, 19) de Dumnezeu, Care ne cere inima, zicîndu-ne: *Dă-mi, fiule, inima ta* (Proverbe 23, 25). AMIN!

PREDICĂ
DESPRE DATORIA MONAHULUI DE A ÎNVĂŢA ŞI PRACTICA RUGĂCIUNEA LUI IISUS ÎN VIAŢA DE OBŞTE

„Rugaţi-vă neîncetat!" (I Tesaloniceni 5, 17).

Părinţilor şi fraţilor,

Deoarece am fost întrebat în mai multe rînduri, de unii fraţi şi monahi, în ce măsură rugăciunea minţii este obligatorie monahilor ce trăiesc în mănăstirile cu viaţă de obşte şi sînt în diferite ascultări, în cele ce urmează — pe cît îmi va ajuta mila şi îndurarea Preabunului nostru Mîntuitor şi rugăciunile Preasfintei Sale Maici — voi încerca să răspund măcar pe scurt acestei întrebări.

Fraţii mei, dacă după mărturia Sfîntului Duh: *Frica Domnului este început al înţelepciunii* (Proverbe 1, 7), şi dacă după mărturia dumnezeiescului Părinte Isaac Sirul: „Frica Domnului este început a toată fapta bună" (Cuv. 1), atunci, după cum la toată fapta bună început se face frica de Dumnezeu, tot astfel şi la maica tuturor faptelor bune, care este sfinţita rugăciune (*Scara*, Cuv. 28), început bun şi temelie tare este, de asemenea, frica de Dumnezeu. Precum din credinţă se naşte frica de Dumnezeu (*Filocalia*, vol. 2, Sfîntul Maxim Mărturisitorul), tot astfel, din frica de Dumnezeu se naşte înfrînarea de la patimi şi trezvia atenţiei, prin care orice om se abate de la rău (Proverbe 15, 29).

Cel care are frică de Dumnezeu urmează în trezvie şi luare aminte pe marele Prooroc David, care zice: *De-a pururea vedeam pe Dumnezeu înaintea mea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clatin* (Psalm 15, 8). Cel ce are frica de Dumnezeu şi pomenirea Lui totdeauna în minte, unul ca acela neîncetat se şi

roagă. Dacă rugăciunea minţii nu ar fi obligatorie tuturor şi în toată vremea, atunci Duhul Sfînt nu ne-ar fi învăţat, prin gura dumnezeiescului Prooroc David, astfel: *Bine voi cuvînta pe Domnul în toată vremea* (Psalm 33, 1; 102, 1-2). De asemenea, nici dumnezeiescul Apostol Pavel — gura lui Hristos — nu ne-ar fi poruncit: *Neîncetat rugaţi-vă!* (I Tesaloniceni 5, 17).

Din aceste mărturii ale Sfintei Scripturi înţelegem că sîntem datori să ne rugăm oricînd şi oriunde ne-am afla. Dar acest lucru nu-l vom putea împlini dacă nu vom avea totdeauna frica de Dumnezeu şi prezenţa Lui în mintea noastră. Poate vor întreba unii: „Cum putem să ne rugăm pururea şi să avem lauda Lui în gura noastră în toată vremea (Psalm 33, 11) dacă avem atîtea treburi şi grijii, trebuind să ne concentrăm mintea la ce vorbim cu alţii, la cele pe care le lucrăm sau îi învăţăm pe alţii să le lucreze, spre a dobîndi cele necesare pentru viaţa cea de toate zilele? Cum putem să ne rugăm neîncetat cînd sîntem ocupaţi cu ascultări atît de grele şi diferite în sfînta mănăstire?".

Într-adevăr, unii dintre noi ar putea avea această nedumerire despre rugăciunea neîncetată, dacă Preabunul Dumnezeu ne-ar fi dat numai o singură gură şi un singur cuvînt. Dar Cel ce toate cu negrăită înţelepciune le-a făcut, Acela din început ne-a înzestrat cu îndoit cuvînt şi îndoită gură spre a putea împlini cele ce prin Duhul Sfînt avea să le ceară de la noi. Iată ce zice Sfîntul Vasile în această privinţă, arătînd despre gura cea tainică a sufletului nostru şi despre rugăciunea minţii: „S-ar părea că nu este cu putinţă ceea ce spune proorocul. În ce chip lauda lui Dumnezeu poate fi întotdeauna în gurile oamenilor? Căci atunci cînd omul se află într-o convorbire obişnuită asupra vieţii, el nu are în gură lauda lui Dumnezeu. Cînd doarme, cînd tace, cînd mănîncă şi bea, cum poate gura lui să săvîrşească lauda? La aceasta răspundem că este o gură de taină a omului dinăuntru, prin mijlocirea căreia omul devine părtaş cuvîntului dătător de viaţă al lui Dumnezeu, Care este pîinea cea vie ce S-a pogorît din cer. Despre această gură spune proorocul: *Gura mea am deschis şi am tras duh* (Psalm 118, 131). Domnul ne cheamă să deschidem tocmai această gură pentru ca să primim hrana adevărată, zicînd: *Deschide gura ta şi o voi umple pe ea* (Psalm 80, 90). Cîteodată, gîndul despre Dumnezeu, însemnat şi întipărit în cugetul sufletului, se poate numi laudă care petrece întotdeauna în suflet, fiind de la Dumnezeu. Cel stăruitor poate săvîrşi, după cuvîntul Apostolului, toate întru slava lui Dumnezeu (I Corinteni 10, 31; Coloseni 3, 17), căci orice faptă, orice cuvînt şi orice lucrare mintală are putere de

laudă. Dreptul, fie că mănîncă, fie că bea sau altceva de face, toate întru slava lui Dumnezeu le face, iar inima lui veghează chiar atunci cînd doarme“ *(Sbornic,* despre rugăciunea lui Iisus, Mănăstirea Valaam, 1936, p. 343).

Aşadar, după cum vedem din mărturia Marelui Vasile, noi avem pe lîngă gura cea trupească şi o gură de gînd, prin care putem face o lucrare de laudă în chip gîndit, în omul nostru dinăuntru. Sfîntul Macarie cel Mare, arătînd despre datoria ce o avem de a ne ruga neîncetat, zice: „Creştinul trebuie să aibă întotdeauna amintirea lui Dumnezeu, căci scris este: *Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta* (Deuteronomul 6, 5; Matei 22, 34). Adevăratul rugător, spune Sfîntul Macarie, trebuie să-L iubească pe Domnul nu numai atunci cînd intră în biserică, ci şi atunci cînd umblă, cînd stă de vorbă, cînd mănîncă şi bea şi să aibă aducere aminte de Dumnezeu şi dragoste, căci s-a zis: *Unde este comoara voastră, acolo va fi şi inima voastră* (Matei 6, 21).

Din aceste mărturii ale Sfinţilor Vasile cel Mare şi Macarie reiese că sîntem datori să lăudăm pe Dumnezeu în mintea şi inima noastră în toată vremea şi locul, acest lucru fiind cu putinţă deoarece, după cum s-a arătat, orice gîndire şi lucrare duhovnicească a minţii, orice faptă bună, orice cuvînt bun, au putere de laudă şi se socotesc ca o rugăciune înaintea lui Dumnezeu. Sfîntul Isaac Sirul, arătînd că orice gîndire în frica de Dumnezeu, orice cugetare duhovnicească, orice grijă a minţii pentru mîntuire şi orice ascultare face călugărul cu răbdare, smerenie şi dragoste, spre folosul fraţilor şi spre slava lui Dumnezeu, este de fapt o rugăciune şi zice: „Se cuvine să cunoaştem, fraţilor, că orice vorbire ce se face în taină şi toată grija minţii pentru Dumnezeu şi toată cugetarea celor duhovniceşti, în rugăciune se preface, ori cuvinte citite de ai spune, ori glasuri ale gurii spre doxologia lui Dumnezeu, ori grija de mîntuire în Domnul, ori închinăciuni ale trupului, ori cîntare de psalmi prin cuvîntare de stihuri şi altele de acest fel, prin care se face învăţătura rugăciunii curate şi din care se naşte dragostea lui Dumnezeu“ (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 35, p. 188, Mănăstirea Neamţ, 1819).

Iubiţii mei fraţi,

Cei care vă nevoiţi în muceniceasca ascultare a vieţii de obşte *(Scara,* Cuv. 4), de cîte ori vă osteniţi cu răbdare în supunere, de cîte ori vă înfrînaţi cu măsură de la mîncare, băutură

şi somn, de cîte ori răbdaţi ocara cu bărbăţie de cuget, de cîte ori petreceţi, citind Sfintele Scripturi, meditînd la patimile cele înfricoşate şi mîntuitoare ale Domnului Dumnezeului şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, la moarte, la gheenă, la Judecata de apoi, sau la Împărăţia cerurilor; de cîte ori vă aflaţi în Sfînta Biserică, ascultînd şi urmărind cu atenţie şi evlavie înţelesul duhovnicesc al sfintelor slujbe, gîndind la puterea tainică a celor ce se cîntă şi se citesc acolo, de cîte ori cîntaţi şi citiţi singuri cu bună înţelegere în chiliile şi inimile voastre şi vă osteniţi cu îndelungă durere pentru împlinirea faptelor bune; de cîte ori vă dogoriţi de arşiţa soarelui de vară şi răbdaţi cu multă sudoare în osteneala sfintei ascultări, pentru dragostea lui Dumnezeu şi folosul aproapelui, de cîte ori vă aflaţi în chilie, făcîndu-vă canonul de metanii şi de închinăciuni cu rugăciunea în minte, sau citind Vieţile Sfinţilor şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi, spre a vă folosi de ele; de cîte ori răbdaţi căldura focului din bucătărie şi brutărie, cu grija de a face mîncare spre a hrăni părinţii, fraţii şi străinii; de cîte ori vă aflaţi, stînd cu răbdare, la osteneala privegherilor de toată noaptea în biserică sau la chilie, de cîte ori vă aflaţi în vreo lucrare sfîntă a minţii şi în împlinirea cu lucrul a oricărei fapte bune făcută după sfatul celor ce vă povăţuiesc şi poartă grijă de mîntuirea sufletelor voastre, de cîte ori vă aflaţi slujind cu dragoste şi cu smerenie fraţilor la chelărie, la grădină, la croitorie, la biserică şi la oricare altă slujbă spre folosul de obşte al părinţilor şi fraţilor, dacă veţi face aceste osteneli cu privirea minţii spre Dumnezeu şi spre slava Lui vă veţi osteni, vă aflaţi într-o rugăciune neîncetată înaintea lui Dumnezeu. Aceasta deoarece, după cum aţi văzut mai sus, orice faptă bună, oricare gîndire sau vorbire duhovnicească sînt ca o laudă înaintea lui Dumnezeu.

Poate însă veţi zice că aceste slujbe şi ascultări nu pot să alcătuiască o rugăciune înaltă şi fără răspîndire. Într-adevăr, aşa este, dar nu se cere celor din ascultare acest lucru. În această privinţă Sfîntul Ioan Scărarul, arătînd că diavolul îndeamnă pe cei neiscusiţi din vieţile de obşte să rîvnească, mai înainte de vreme şi mai înainte de a avea vîrsta duhovnicească cuvenită, la mari lucrări duhovniceşti şi la rugăciunea contemplativă şi duhovnicească, zice: „Deschide mintea ascultătorilor neiscusiţi şi vei afla acolo un gînd rătăcit: dorinţă de liniştire peste măsură, de rugăciune nerisipită, de lipsă desăvîrşită de slavă deşartă, de neîncetată pomenire a morţii, de umilinţă necontenită, de neminierea cea desăvîrşită, de tăcere adîncă, de curăţie covîrşitoare. Lipsindu-le aceste virtuţi, după o anumită rînduială a lui

Dumnezeu, ei, fără socoteală, sar peste treptele ce le sînt puse înainte, fiind amăgiţi de vrăjmaşul care îi îndeamnă să caute aceste lucruri desăvîrşite înainte de vreme, cu scopul de a nu *le putea căpăta nici la vreme, neavînd răbdare (Scara,* Cuv. 4, C. 118). Sfîntul Teofan Zăvorîtul zice: „Cel îndrăzneţ şi încrezător în sine însuşi vrea să ajungă repede la rugăciunea contemplativă" (*Sbornic*, vol. 1, p. 318).

Aşadar, părinţilor şi fraţilor, nu se cuvine să ne avîntăm, mai înainte de vreme, spre o sporire desăvîrşită în rugăciunea înaltă, de care, după Sfîntul Isaac Sirul, „abia se învredniceşte unul din zece mii" (Cuv. 32, p. 166). Nouă, celor pătimaşi şi neputincioşi, ne este destul să vedem măcar urma liniştii mintale, adică rugăciunea minţii lucrătoare, prin care se alungă din inimă atacurile vrăjmaşe şi gîndurile rele. În aceasta constă toată lucrarea noilor începători şi a pătimaşilor monahi, prin care, dacă vrea Dumnezeu, se poate ajunge şi la rugăciunea înaltă, contemplativă şi duhovnicească, căci, după dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul, „două sînt stările cele mai înalte ale rugăciunii curate. De una au parte cei ce se îndeletnicesc cu făptuirea, de alta, cei ce se îndeletnicesc cu contemplaţia. Cea *dintîi se naşte în suflet din frica de Dumnezeu şi nădejdea* cea bună. Cea de-a doua din dragostea dumnezeiască şi din curăţia deplină" (*Filocalia*, vol. 2, cap. pentru dragoste).

Sfîntul Maxim Mărturisitorul, şi pe starea întîi a rugăciunii, care ţine de lucrarea faptelor bune, o numeşte „înaltă". Deci nu se cuvine nouă celor pătimaşi şi slabi să ne deznădăjduim, socotind că puţini sînt cei care se învrednicesc de rugăciunea contemplativă, căci la Dumnezeu nu este nedreptate ci, dimpotrivă. Să nu ne lenevim, ci să mergem pe calea ce duce către această rugăciune sfinţită, adică pe calea rugăciunii lucrătoare, săvîrşită cu mintea.

Nu mai puţin adevărat este şi faptul că unii din sfinţi au dobîndit rugăciunea contemplativă chiar în viaţa de obşte, aşa cum au fost Sfîntul Calist, patriarhul Constantinopolului, care a deprins rugăciunea cea mai înaltă, făcînd ascultare la bucătărie într-o lavră din Sfîntul Munte Athos, Sfîntul Eufrosin bucătarul şi alţii de care nu mai pomenim.

Dacă ne vom lenevi să învăţăm rugăciunea minţii, dînd vina pe ascultare, ne va mustra pilda acestor Sfinţi Părinţi, precum şi Sfîntul Grigorie Sinaitul, care zice că nici pustia, nici singurătatea nu sînt atît de folositoare în vremea deprinderii rugăciunii minţii, ca o ascultare înţeleaptă (*Filocalia,* vol. 7, Capete foarte folositoare în acrostih, C. 18, p. 96). Iată deci că „cei ce

se nevoiesc în supunere şi ascultare, în viaţa de obşte, mai repede biruiesc patimile, căci, prin răbdare şi tăierea voii lor, lovesc deodată patimile în piept şi în cap şi, prin lovituri repetate, ajung repede să le omoare desăvîrşit. Pe cînd în singurătate, lupta este numai cu gîndul, care este tot aşa de slabă în lucrarea ei ca lovitură pricinuită de atingerea unei muşte. De aceea, omorîrea patimilor în singurătate se prelungeşte mai mult timp şi aproape întotdeauna ea nu este propriu-zis o omorîre, ci o amorţire pe un anumit timp, pînă cînd nevoitorul se va întîlni cu obiectele (cauzele) patimilor. În acest caz, patimile ca fulgerul se aprind şi de nu se va trezi cineva cu mare putere, cu rugăciune şi cu post foarte aspru, nu rămîne nevătămat. Iată de ce Sfinţii Părinţi, fiind încercaţi în viaţa duhovnicească, poruncesc să biruim patimile prin lupta cu ele în viaţa de obşte şi numai după aceea să ne „însingurăm“, cum ne sfătuieşte şi Sfîntul Teofan Zăvorîtul (*Sbornic,* vol. 1, p. 233).

Dar nu numai trăind în mănăstiri cu viaţă de obşte, ci chiar şi în lume fiind, unii dintre sfinţi s-au desăvîrşit în rugăciunea minţii cea mai înaltă, trăind în mijlocul celor mai mari oraşe. Astfel a fost Sfîntul Simeon Noul Teolog, avînd slujba de administrator în oraşul împărătesc Constantinopol, precum şi Sfîntul Fotie, patriarhul Constantinopolului, care a fost ridicat la rangul de patriarh dintre senatori şi care, nefiind monah, a învăţat lucrarea minţii pe cînd se afla în locul său înalt şi a sporit în această sfîntă rugăciune în aşa măsură, încît, după cuvîntul Sfîntului Simeon al Tesalonicului, faţa lui era luminată de darul Prea Sfîntului Duh ca la un al doilea Moise. El a scris apoi o carte foarte însemnată despre această sfîntă rugăciune a minţii. Acest sfînt, Simeon al Tesalonicului, arată, de asemenea, că Sfîntul Ioan Gură de Aur precum şi Sfinţii Ignatie şi Calist, pe cînd erau patriarhi în Constantinopol, s-au desăvîrşit în această sfîntă rugăciune a minţii şi au scris cărţi minunate despre această lucrare lăuntrică. Din aceste motive, Sfîntul Simeon al Tesalonicului sfătuieşte pe arhierei, pe preoţi, pe monahi şi pe creştinii din lume să rostească această rugăciune în orice vreme şi în orice loc ar fi şi să o ţină ca pe răsuflarea lor, deoarece nu este o armă mai tare nici pe pămînt şi nici în cer, decît numele lui Iisus Hristos.

Unii dintre Sfinţii Părinţi dau reguli celor ce au intrat în monahism ca, odată cu înfăptuirea poruncilor lui Hristos, să săvîrşească o îndelungată cîntare de psalmi, de canoane şi de tropare. Alţii, învăţînd cea mai subtilă lucrare duhovnicească a minţii, socotesc că pentru noii începători nu este de ajuns să pe-

treacă numai în îndeletnicire trupească, ci recomandă, odată cu împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, citirea măsurată şi stabilesc în locul îndelungatelor cîntări de psalmi şi canoane, facerea rugăciunii minţii, atrăgînd totodată atenţia că, dacă Duhul Sfînt îi va cerceta prin lucrarea rugăciunii inimii, atunci, fără nici o îndoială să lase pravila cea de afară, căci rugăciunea lăuntrică o înlocuieşte cu mult mai mare spor. În sfîrşit, alţii dintre Sfinţii Părinţi, avînd o mare experienţă şi cunoştinţă a vieţilor şi scrierilor sfinţilor, dar mai ales fiind luminaţi prin lucrarea şi înţelepciunea Sfîntului Duh, statornicesc pentru noii începători învăţătura rugăciunii minţii, în general, iar în parte, împărţind-o în două: lucrătoare şi văzătoare (contemplativă). Aceşti Părinţi ne sfătuiesc să avem toată grija pentru lucrarea rugăciunii minţii, dînd cîntării puţină vreme numai în ceasurile de plictiseală şi oboseală, căci, arată ei, slujbele bisericeşti şi cîntările sînt lăsate tuturor creştinilor în general, însă nu şi pentru cei ce vor să se liniştească, petrecînd în tăcere. De altfel, şi pe calea îndelungatelor cîntări de psalmi şi prin citirea canoanelor şi a troparelor, putem ajunge la sporire, dar cu multă încetineală şi osteneală (*Paisie, Stareţul Mănăstirii Neamţu*, de S. Cetfericov, 1943, Învăţătura Stareţului Paisie despre rugăciunea lui Iisus care se săvîrşeşte de minte în inimă, p. 213-214).

Părinţilor şi fraţilor,

Este bine să ştim că şi simţirea de Dumnezeu, fără cuvinte, este o rugăciune. Cînd cineva face ascultare în mănăstire cu frică de Dumnezeu şi are prezenţa Lui în minte, unul ca acela se află întru simţirea de Dumnezeu şi este întru rugăciune. Dacă el, la această simţire a lui Dumnezeu, adaugă şi cuvinte, atunci este asemenea cu cel care peste focul aprins mai pune lemne, spun dumnezeieştii Părinţi. Domnul nostru Iisus Hristos este unicul nostru izvor de mîntuire, este unicul mijlocitor pentru mîntuirea noastră obiectivă. Numele Lui a împrumutat de la dumnezeirea Lui o putere atotsfîntă şi nemărginită. Aşadar, dacă toată fapta bună şi toată osteneala noastră o vom face, fiind sub ascultare, şi dacă amintirea numelui Atotputernicului nostru Dumnezeu nu ne va lipsi din minte, atunci, prin aceste două lucrări, toată viaţa noastră se va preface într-o rugăciune neîncetată, plină de nădejdea mîntuirii. Cînd ne vom osteni cu trupul în ascultare, iar cu mintea ne vom ruga lui Dumnezeu, atunci toată fiinţa noastră se va afla în slujba Lui.

Unii m-au întrebat care este cea mai bună pravilă pentru

monahi. Le-am răspuns că, atît pentru monahi, cît şi pentru mireni, *cea mai înaltă pravilă şi cea mai de dorit este de a fi nedespărţiţi cu mintea şi cu inima de Dumnezeu şi a ne ruga neîncetat, oricînd şi oriunde,* sau, altfel zis, să stăm cu mintea în inimă înaintea Domnului şi să ne rugăm. Acest lucru îl poate face cel ce totdeauna are frica de Dumnezeu înaintea ochilor minţii sale, căci rugăciunea nu se săvîrşeşte numai cînd stăm la pravila de rugăciune, ci, dacă vom ţine mintea şi inima îndreptate spre Dumnezeu, totdeauna ne vom afla în rugăciune (*Sbornic* 1, p. 129). Rugăciunea neîncetată tocmai în aceasta constă: să ne aflăm întotdeauna cu evlavie în faţa lui Dumnezeu. Această umblare în faţa lui Dumnezeu o poate săvîrşi oricine, oricînd şi oriunde, numai dacă este stăpînit de frica de Dumnezeu şi de trezvia atenţiei, căci prin aceste două virtuţi poate îndepărta uitarea. Precum apa stinge focul, tot astfel, patima cea uriaşă a uitării stinge lucrarea rugăciunii din sufletele noastre, arată Sfinţii Părinţi. Iar fără rugăciunea lucrătoare ce se face cu mintea, nimeni nu poate scăpa de acţiunile patimilor şi de alcătuirea gîndurilor viclene (*Sbornic* 1, Sfîntul Teofan, p. 182-184).

Dacă, făcînd ascultare în mănăstire, pe limbă vom avea rugăciunea lui Iisus, în minte vederea lui Dumnezeu, iar în inimă setea de El, atunci cu adevărat sîntem slugi ale lui Dumnezeu; iar dacă ne ostenim în ascultările mănăstireşti numai cu trupul, iar mintea nu are privirea îndreptată spre Dumnezeu şi nici inima noastră nu are dorirea de El, atunci sîntem numai nişte chipuri cioplite de călugări, după cum spune marele Vasile în Exaimeron.

Aşadar, iubiţii mei fraţi, să rugăm pe Preabunul Dumnezeu ca totdeauna să ne aducă în minte frica de El şi să facem sfînta ascultare în mănăstire cu trezvie şi cu smerenie. De vom face ascultare cu supunere şi cu dragoste, vom cîştiga smerenie, căci ascultarea e maica smeritei cugetări, iar de la smerenie se cîştigă dreapta judecată, care este împărăteasa faptelor bune, şi nepătimirea (*Scara,* Cuv. 4). Dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, arătînd că „viaţa de obşte este cerul cel pămîntesc", spune: „Să ne silim să avem aceeaşi aşezare în inimă, pe care o au îngerii care slujesc Domnului în ceruri" (*Scara*, Cuv. 4). Negreşit, dacă rugăciunea minţii nu ar fi obligatorie pentru monahii din viaţa de obşte, acest dumnezeiesc Părinte nu ne-ar îndemna să ne silim a avea în inima noastră aşezarea duhovnicească a îngerilor din ceruri, care totdeauna trăiesc în Dumnezeu şi au privirea minţii întru El. Acest lucru, pe cît ne este cu pu-

tință, îl vom dobîndi numai dacă nu vom uita să privim totdeauna cu mintea, în orice vreme şi loc, spre Dumnezeu.

Este bine să cunoaştem, spre mîngîierea noastră a celor ce petrecem în viața de obşte, că cei ce vor face ascultare cu răbdare, fără cîrtire şi cu frica de Dumnezeu, se împărtăşesc de toate virtuțile, şi deci şi de rugăciune, după cum arată dumnezeiescul Părinte Grigorie Sinaitul (*Filocalia,* vol. 7, Cuvînt despre liniştire şi despre cele două feluri ale rugăciunii, C. 8, p. 178). Tot Sfîntul Grigorie zice: „Cei ce nu cunosc rugăciunea, care este, după Sfîntul Ioan Scărarul, izvorul virtuților care udă ca pe nişte răsaduri puterile sufletului, trebuie să cînte mult şi fără măsură şi totdeauna în multe feluri, neîncetînd niciodată pînă ce nu vor înainta de la făptuirea multă, cu osteneală, la vedere. Iar aceasta vine după ce au aflat rugăciunea care lucrează înăuntrul lor. Fiindcă alta este fapta liniştei (isihiei) şi alta a vieții de obşte. Dar fiecare se va mîntui, stăruind în ceea ce a fost chemat" (*Filocalia,* vol. 7, Despre felul cum trebuie să stea la rugăciune cel ce se linişteşte şi să nu se ridice repede, C. 5, p. 190).

Dar oare, pentru care pricină acest mare dascăl al rugăciunii desăvîrşite ne învață pe noi, cei ce nu cunoaştem rugăciunea, să cîntăm „mult, fără măsură şi totdeauna în multe feluri?" Iată de ce: treapta de jos a rugăciunii, fiind rugăciunea gurii sau a limbii, începătorii în viața monahicească trebuie să o facă pe aceasta în mare cantitate, fiindcă, după Sfîntul Ioan Scărarul, cantitatea duce la calitatea rugăciunii şi nu invers (*Scara,* Cuv. 2). Cine nu se leneveşte şi stăruieşte cu osteneală în cantitate, mila lui Dumnezeu, văzînd silința lui, îl va ridica şi la treptele mai înalte ale rugăciunii, la rugăciunea de calitate. Aşadar, frații mei, bună nădejde dobîndim din aceste cuvinte ale dumnezeiescului Părinte Grigorie, noi cei începători în viața de obşte şi care abia începem a învăța rugăciunea, căci, deşi ne ocupăm numai de rugăciunea gurii, a limbii şi a gîndului, care se face prin cîntarea multă de psalmi, de tropare, canoane, sau a altor cîntări ale slujbelor bisericeşti, ştim că ne aflăm pe calea rugăciunii lucrătoare, care ține de făptuire şi conduce pe monahul stăruitor spre vedere, adică spre rugăciunea contemplativă şi duhovnicească. Să ne ostenim, deci, cu această rugăciune lucrătoare, potrivită pentru noi, şi să ne mîhnim că nu am ajuns în măsura celor desăvîrşiți în rugăciunea pe care cei sporiți o lucrează mai ales în linişte.

Dumnezeiescul Părinte Grigorie Sinaitul în cele de mai sus ne încredințează că „fiecare se va mîntui întru cele ce este

chemat", adică şi cei ce petrec în ascultările vieţii de obşte, în supunere şi cu smerenie se vor mîntui. Nu trebuie să ne întristăm dacă unii din cei ce se nevoiesc în ascultare în viaţa de obşte nu vor ajunge la deprinderea rugăciunii contemplative (duhovniceşti) şi dacă vor muri în această stare în ascultările mănăstirii, adică avînd numai rugăciunea lucrătoare care se face cu mintea. Chiar în această stare de se va afla cineva în ceasul morţii sale, Preabunul Dumnezeu îi va face parte de mîntuirea şi fericirea veşnică, după cum arată acelaşi Sfînt Grigorie, zicînd: „Căci nu toţi sînt, sau au fost odinioară, în trepte lucrătoare. Nici n-au umblat toţi pe aceeaşi cale, sau au ţinut-o pînă la sfîrşit. Ci mulţi au trecut de la treapta lucrătoare la vedere şi s-au odihnit de la toate, aflîndu-se într-o sîmbătă a legii duhovniceşti (Ieşirea 20, 6). Alţii însă s-au mîntuit, rămînînd pînă la urmă în treapta lucrătoare, ca adormind în ea să primească răsplata în veacul viitor. Iar alţii au primit împlinirea în ceasul morţii şi de aceea au răspîndit o bună mireasmă după moarte, spre arătarea mîntuirii lor" (*Filocalia,* vol. 7, Despre felul cum trebuie să şadă la rugăciune cel ce se linişteşte şi să nu se ridice repede, C. 5, p. 191).

Părinţilor şi fraţilor,

Cuvîntul nostru a fost despre monahii vieţuitori în obşte şi despre măsura în care ei pot şi sînt datori să înveţe şi să se îndeletnicească cu rugăciunea minţii. În cele de pînă aici s-a arătat că ei pot şi chiar sînt obligaţi de Sfinţii Părinţi să se silească a face orice ascultare în sfînta mănăstire, avînd privirea minţii îndreptată către Dumnezeu şi să zică şi această sfîntă rugăciune cu mintea oricînd. S-a arătat, de asemenea, că celor noi începători nu li se cere rugăciunea cea nerisipită, înaltă şi contemplativă, ci cea lucrătoare, care se face cu mintea spre a-şi păzi inima de nevăzutele atacuri ale dracilor. S-a arătat, de la dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul şi alţi Sfinţi Părinţi, că două sînt stările de rugăciune: una pentru noii începători, care corespunde cu lucrarea; alta este pentru cei desăvîrşiţi, care corespunde cu vederea. Prima este începutul, iar a doua, sfîrşitul, „căci lucrarea este înaintare spre vedere", spune Cuviosul Paisie de la Neamţ (*Sbornic,* 1, p. 335).

Apoi s-a arătat că orice simţire de Dumnezeu şi umblare cu evlavie în faţa Lui, adică să facem orice ascultare şi orice lucru ni se porunceşte ca pentru Dumnezeu ca şi cum ni s-ar fi poruncit direct de El, va fi pentru noi o rugăciune neîncetată,

dacă le vom face toate cu smerenie şi spre slava lui Dumnezeu. S-a dat şi pilda unora dintre Sfinţii Părinţi care au învăţat rugăciunea cea înaltă a minţii chiar în ascultările din viaţa de obşte, cum au fost Sfîntul Calist, Eufrosin bucătarul şi alţii, sau chiar în lume fiind, ca Sfîntul Patriarh Fotie; dar acestea sînt cazuri rare şi nu au putere de lege pentru toţi. S-a recomandat ca în cazul în care pe unii din cei din supunere îi va cerceta darul lui Dumnezeu cu momente de rugăciune înaltă, şi dacă vor vedea că se pot statornici cu mila Domnului în această aşezare, aceştia pot să lase pravila lungă pe care o făceau mai înainte, prin cîntare de psalmi şi canoane, şi să stăruiască cît mai mult în rugăciunea minţii din inimă. Bineînţeles, aceasta să o facă cu blagoslovenia stareţului şi a duhovnicului lor, care le cunoaşte viaţa şi aşezarea. De asemenea, s-a arătat că cea mai înaltă pravilă de rugăciune pentru monahi, şi chiar pentru mirenii rîvnitori, este de a sta cu mintea şi cu inima nedespărţite de Dumnezeu în orice vreme şi loc. Acela care va avea aceasta va ajunge la fericita stare de rugăciune neîncetată.

Prea cuvioşi părinţi şi iubiţii mei fraţi, în încheierea acestui cuvînt, pe toţi vă rog din inimă să mă iertaţi pe mine păcătosul şi leneşul, care, deşi am vorbit despre practicarea rugăciunii minţii în viaţa de obşte, niciodată nu m-am atins măcar cu vîrful degetului de lucrarea ei. Rugaţi-vă cu toţii Preaînduratului nostru Mîntuitor şi Preasfintei Sale Maici ca să-mi ajute şi mie celui nevrednic ca, măcar mai tîrziu, ruşinîndu-mă de cuvintele mele, prin ajutorul sfintelor voastre rugăciuni să încep şi eu lucrarea aceasta sfîntă şi bună. AMIN !

PREDICĂ
DESPRE RUGĂCIUNE ȘI FELURILE EI

„Multe sînt felurile rugăciunii, care de care mai deosebite" (*Filocalia,* vol. 1, Sfîntul Marcu Ascetul, p. 232).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Mai înainte de a începe acest cuvînt, silința gîndului mă face a cere iertare tuturor celor ce veți asculta cele ce urmează, de vreme ce eu păcătosul, nevrednicul și nelucrătorul a toată fapta bună, dar mai ales al sfințitei rugăciuni, am îndrăzneala de a vorbi despre cele ce nu mi-am agonisit prin lucrare, asemănîndu-mă prin aceasta unui pictor neiscusit, care încearcă să zugrăvească o icoană mai presus de puterea și priceperea lui. Cugetînd, însă, că și a tăcea despre cele bune este un păcat și a ascunde cele împrumutate de la Sfinții Părinți aduce pagubă celor rîvnitori după cunoștința duhovnicească, m-am gîndit să vorbesc ceva în legătură cu rugăciunea. Mai întîi, și pe scurt, vom aminti ce este rugăciunea, apoi cîte sînt felurile ei, după lucrare, iar la sfîrșit voi spune ceva despre treapta întîi a rugăciunii, sau rugăciunea făcută cu gura.

La întrebarea „ce este rugăciunea?", Sfîntul Ioan Scărarul răspunde: „Rugăciunea, după calitatea sa, este petrecerea și unirea omului cu Dumnezeu. Iar după lucrare, este întărirea inimii, împăcare cu Dumnezeu, maică și, totodată, fiică a lacrimilor, pod peste ispite; zidul care ne apără de necazuri, sfărîmarea războaielor, lucrarea îngerilor, hrana tuturor celor fără de trup, veselia viitoare, sporirea nevăzută, hrana sufletului, luminarea minții, securea deznădejdii, nimicirea întristării, bogăția mona-

hilor, comoara celor ce se liniștesc, îmblînzirea mîniei, oglinda sporirii duhovnicești, descoperirea așezării sufletești, prevestitoarea răsplătirilor viitoare, semnul slavei" (*Scara*, Cuv. 28, p. 307).

După alt cuvios, rugăciunea este vorbirea minții cu Dumnezeu, vlăstarul blîndeții, rodul bucuriei și al mulțumirii, alungarea întristărilor și a descurajării, urcușul minții către Dumnezeu, lucrare demnă de vrednicia minții, sau întrebuințarea cea mai bună și mai curată a ei (*Filocalia*, vol. 1, Evagrie Monahul, C. 3, și C. 14, 15, 16, 36, p. 76-79). Dumnezeiescul Părinte Marcu Ascetul zice că „rugăciunea este maica tuturor virtuților" (*Filocalia*, vol. 1, Despre legea duhovnicească, C. 35, p. 252).

Felurile rugăciunii sînt următoarele: rugăciunea vorbită, rugăciunea minții, rugăciunea minții din inimă, rugăciunea inimii sau de sine mișcătoare, rugăciunea văzătoare sau contemplativă, rugăciunea curată, rugăciunea duhovnicească, adică rugăciunea în extaz ce trece dincolo de hotarele cunoștinței (*Sbornic*, 2, p. 183).

Aceste feluri de rugăciuni nimeni nu le poate separa una de alta, căci trecerea de la una la alta se face pe nesimțite, organic, după cum un copil devine cu timpul adolescent, după aceea tînăr, apoi în vîrstă și așa mai departe, fără să știe omul în ce timp a trecut peste aceste vîrste ale sale.

Părinților și fraților,

Deoarece primul fel de rugăciune este rugăciunea cea mai de jos, adică rugăciunea vorbită, sau rugăciunea gurii, a limbii și a buzelor, în cele ce urmează vom vorbi, pe scurt, despre acest fel de rugăciune pe care o putem numi început de rugăciune. Rugăciunea vorbită, dacă a intrat în înțelegerea minții, este și rămîne treapta cea mai de jos a rugăciunii sau, mai bine zis, după Sfîntul Grigorie de Nyssa, ea este granița cea mai depărtată a rugăciunii (Vezi Comentariu la viața lui Moise). Fiindcă totuși se numește rugăciune, ea are temeiurile sale în Sfînta Scriptură. Astfel, Duhul Sfînt zice: ***Cu glasul meu către Domnul am strigat*** (Psalm 141, 1); ***Și L-am înălțat pe El sub limba mea*** și în alt loc: ***Aduceți Domnului roada buzelor voastre*** (Romani 10, 13; 8, 15; Galateni 4, 6; Psalm 16, 1; ș. a.).

Aceste mărturii ale Sfintei Scripturi ne vorbesc despre rugăciunea gurii sau a glasului. Dacă am fi mulțumiți să rămînem numai cu această rugăciune în viață, atunci ar însemna că ne hotărîm să stăm pe treapta cea mai de jos a rugăciunii și să

avem pomenirea lui Dumnezeu numai în gură şi pe limba noastră, iar cu mintea şi cu inima să ne aflăm departe de El, după cum spune proorocul: *Aproape este de Mine poporul acesta, cu gura sa şi cu buzele sale Mă cinsteşte, iar cu inima lor departe sînt de Mine* (Isaia 29, 13). Totuşi, nici această rugăciune a buzelor şi a gurii nu este de lăsat, deoarece prin ea învăţăm mai întîi a ne ruga şi a slăvi pe Dumnezeu, ea fiind începutul rugăciunii. După cum nici un lucru nu este fără început, afară de Cel ce pe toate le-a făcut, tot astfel şi rugăciunea are un început. Acest fel de rugăciune a buzelor şi a limbii * este slavoslovie şi rugăciune către Dumnezeu, care se face prin cîntarea de psalmi, de tropare, canoane sau alte rugăciunii care se află scrise în Ceaslov, Acatistier şi alte cărţi de slujbă.

Aceste rugăciuni sînt o rînduială şi început de rugăciune ce se potriveşte începătorilor, după mărturia Sfinţilor Părinţi. De aceea, a rămîne la această rînduială de rugăciune care se face numai cu gura, cu limba şi cu buzele şi a nu ne sili să învăţăm să ne rugăm cu mintea şi cu inima este o mare greşeală şi o mare pagubă duhovnicească pentru sufletele noastre şi, totodată, o abatere de la lucrarea dreaptă a rugăciunii.

Într-adevăr, dumnezeieştii Părinţi, ţinînd seama de neputinţele celor ce intră în monahism, le rînduiesc acestora ca, împreună cu lucrarea poruncilor lui Hristos, să ia parte la cîntarea îndelungată a psalmilor, a canoanelor şi a troparelor statornicite de Duhul Sfînt spre slavoslovia lui Dumnezeu în Biserică şi ca pravilă de chilie.

Această rînduială a rugăciunii din afară ne este lăsată de la Sfinţii Părinţi numai pentru un timp, din pricina neputinţei şi pruncіei noastre în cele duhovniceşti şi apoi, treptat, să trecem la treapta lucrării minţii, iar nu să petrecem în rugăciunea cîntată pînă în sfîrşit. Sfîntul Grigorie Sinaitul zice: „Ce este mai copilăros decît faptul că rostim cu gura rugăciuni, ne lăsăm ademeniţi de o părere plină de bucurie, gîndind despre noi că facem ceva mare, măgulindu-ne numai prin cantitate şi hrănind prin aceasta pe fariseul nostru cel dinăuntru?". Sfîntul Macarie cel Mare, Egipteanul, depărtîndu-se de această neputinţă trupească şi arătînd slăbiciunea acestei lucrări, zice: „După felul nostru de viaţă şi cîntarea noastră să fie îngerească, iar nu trupească (Cap. 67). Căci, zice în continuare Sfîntul Grigorie, dacă ne este îngăduit să cîntăm cu glasul, apoi pentru lenevirea şi

* Această rugăciune a buzelor şi a limbii, Sfinţii Părinţi o numesc „plugăria sufletului" (Pateric, cap. 22, p. 151).

necunoașterea noastră s-a făcut această îngăduință, cu scopul ca noi să ne ridicăm pînă la adevărata rugăciune“ *(Sbornic* 2, p. 186).

Numai această cîntare cu gura și cu glasul din afară nu poate elibera pe om de patimile cele dinăuntru, după cum vedem în Pateric, unde un bătrîn zice către un frate: „Dacă lucrarea dinăuntru, după Dumnezeu, nu-i va ajuta omului, atunci în zadar se ostenește în cele din afară“. Același lucru îl arată și Sfîntul Isihie Sinaitul, zicînd: „Dacă omul nu face voia lui Dumnezeu și legea Lui înăuntrul pîntecelui său, adică înăuntrul inimii sale, atunci nici în afară nu le va împlini cu ușurință“ *(Filocalia,* vol. 4, C. 71, p. 85).

Este adevărat și faptul că orice lucrare va face omul spre slava lui Dumnezeu, aceasta este și are putere de laudă lui Dumnezeu, după cum zice Marele Vasile în tîlcuirea psalmului 118, la versetul: *Gura mea am deschis și am tras duh* (v. 131). El, arătînd despre gura omului lăuntric prin care omul primește cuvîntul lui Dumnezeu, cel de viață făcător, ca pe o pîine ce se pogoară din cer, zice astfel: „Chiar și un singur gînd despre Dumnezeu, răsărit și întărit în mintea noastră, el totdeauna vine de la Dumnezeu în suflete“. Apoi zice: „Cel cu grijă sfîntă poate, după Apostolul, să le facă toate spre slava lui Dumnezeu, fiindcă fiecare lucru, fiecare cuvînt și fiecare mișcare a minții are putere de laudă. De aceea, dreptul de mănîncă sau bea, sau altceva de face, toate acestea le face spre slava lui Dumnezeu“ (Citat din *Viața și scrierile Stareţului Paisie,* ed. 1847, p. 214).

Dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, vorbind despre acest lucru, zice: „Sfinții Părinți aveau obiceiul ca toate mișcările cele bune și lucrările duhovnicești să le numească cu numele rugăciunii. Și nu numai acestea, ci și lucrările cele bune, de asemenea, aveau obiceiul de a le socoti ca rugăciune toți cei luminați cu cunoștința“ (Cuv. 32, Mănăstirea Neamț, 1819, p. 168). În alt loc, același Sfînt Isaac, zice: „Este cu cuviință să cunoaștem, iubiților, cum că toată grija minții celei bune întru Dumnezeu și toată cugetarea celor duhovnicești se hotărăște ca rugăciune și înăuntrul numelui acesteia se cuprinde, ori de ai zice de vorbiri, de citiri, ori de glasuri ale gurii spre slavoslovia lui Dumnezeu, ori grija cea cu mîhnire întru Domnul, ori închinăciunile trupului, ori cîntarea de psalmi, prin cuvîntare de psalmi, prin cuvîntare de stihuri, ori altele din celelalte prin care se face învățătura rugăciunii celei curate“ (Cuv. 35, p. 188).

Așadar, părinților și fraților, vedem clar, atît din învățătura Marelui Vasile, cît și din cea a Sfîntului Isaac Sirul, că este

și o rugăciune prin fapte, sau, cu un cuvînt de actualitate, prin activitate, cînd omul se află lucrînd fie cu mintea, fie cu gura, fie cu trupul, orice fel de faptă bună spre slava și plăcerea lui Dumnezeu. Toate aceste fapte bune amintite mai sus se consideră mai mult rugăciune din afară și mai puțin dinăuntru, prin care omul slăvește cu mintea și cu inima pe Dumnezeu, și cu care cei mai rîvnitori și iubitori de Dumnezeu se silesc spre a ajunge să se unească mai strîns și desăvîrșit cu El. Sfîntul Serafim de Sarov, arătînd că în lucrarea faptelor bune din afară intră și rugăciunea vorbită, zice astfel: „Calea vieții celei lucrătoare o alcătuiește postul, înfrînarea, privegherea, îngenuncherea, rugăciunea gurii și celelalte nevoințe trupești. Acestea alcătuiesc calea cea strîmtă și cu scîrbe care, după cuvîntul lui Dumnezeu, duc pe om la viața veșnică" (Matei 7, 14; *Sbornic* 2, p. 179). Apoi, arătînd că de la această viață lucrătore din afară, a faptelor bune și a rugăciunii celei mai de jos, omul pășește pe treapta vieții contemplative și înalte, zice: „Fiecare om care dorește să petreacă viață duhovnicească, trebuie să înceapă de la viața cea lucrătoare și pe urmă să ajungă la cea contemplativă cu mintea" (*Sbornic* 2, p. 179).

Deci, viața lucrătoare ne ajută să ne curățim de patimile cele păcătoase [1] și să ne ridicăm la treapta desăvîrșirii celei lucrătoare, iar prin aceasta ne croiește drum spre viața contemplativă cu mintea. Acest lucru îl adeverește și dumnezeiescul Părinte Grigorie Teologul, zicînd: „De contemplare se pot apropia, fără primejdie, numai cei desăvîrșiți în urma încercărilor" (Cuv. la Paști, p. 122-123).

Părinților și fraților,

În acest cuvînt am vrut să aduc mărturiile de mai sus ale Sfinților Părinți despre viața lucrătoare, în care intră și rugăciunea glasului și a limbii, spre a arăta că ni se cade ca, de la lucrarea din afară a faptelor bune și de la rugăciunea începătoare a buzelor și a limbii, treptat să ne suim spre rugăciunea minții și a inimii care face parte din viața contemplativă. Trebuie să nu uităm că nimeni nu poate să ajungă la treptele înalte ale rugăciunii de nu va începe cu rugăciunea gurii și a

1. Patimile păcătoase sînt opuse celor nepăcătoase sau neprihănitoare, adică pentru care nu poate fi omul prihănit, învinovățit că le are, căci acestea, cum sînt: somnul, foamea, durerea, necazul etc., le-a avut și Mîntuitorul ca om, fiind proprii și firești firii omenești.

limbii. Cu toate că această rugăciune este de cantitate, nu și de calitate, însă, după mărturia Sfîntului Ioan Scărarul, această rugăciune de cantitate este pricina celei de calitate și nu invers. Sfîntul Apostol Pavel spune: *Vreau să vorbesc cinci cuvinte cu mintea* (I Corinteni 14, 19), dar pentru cei prunci în lucrare este cu neputință. De aceea noi, ca cei nedesăvîrșiți, să ne străduim, după putere, să împreunăm calitatea rugăciunii cu cantitatea pentru că cea de-a doua este pricina celei dintîi (*Scara*, Cuv. 28).

Tot acest sfînt părinte ne sfătuiește să luptăm cu gîndurile și cu risipirea minții la început cu rugăciunea vorbită și mai de jos, zicîndu-ne: „Luptă-te neîncetat cu risipirea gîndurilor tale, și cînd mintea ta e risipită, adun-o; căci de la începători Dumnezeu nu caută rugăciune fără risipire. De aceea, nu te mîhni cînd ți se risipesc gîndurile, ci îndrăznește și neîncetat adună-ți mintea, căci gînduri nerisipite au numai îngerii" (*Scara*, Cuv. 4).

Odată a venit la mine un frate începător și mi-a zis: „Părinte duhovnic, am venit să-mi dai blagoslovenie ca de acum să dorm pe jos, nu în pat și numai două ceasuri pe noapte. Vreau să mănînc numai o dată pe zi și să fac cinci sute de metanii în douăzeci și patru de ore și apoi să mă rog numai cu mintea și cu inima lui Dumnezeu, să renunț cu totul de a mai citi la Psaltire, în Ceaslov, în Acatistier și în cartea de rugăciuni. Căci acestea, după cum am înțeles, nu sînt rugăciuni, ci numai o înșelare că mă rog". Văzînd această rîvnă nechibzuită a fratelui, l-am întrebat: „Ascultă, frate, ce ascultare ai în obște?" El mi-a zis: „Pînă acum am fost la bucătărie și la trapeză, dar acum sînt la ascultările de obște, la tăiat lemne, la grădină, sau unde mă trimite". Atunci i-am zis: „Ascultă, frate! Frăția ta, după cum văd, vrei să zbori prea repede la cer și să ne lași pe noi păcătoșii aici pe pămînt. Sfinții Părinți spun că, pe cel ce vrea să zboare la cer mai înainte de vreme, să-l tragem de picior înapoi în jos (*Pateric*, cap. 25, p. 154). Astfel că, nici una din cîte ai cerut nu-ți dau voie să faci. Fă ascultare cu dragoste și fără cîrtire, să zici cît mai des rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul" și să nu-ți rămînă rugăciunile de seară și de dimineață, să mănînci cu părinții și cu frații la trapeză la toate mesele, fără să te saturi, să dormi pînă la utrenie vreo două ceasuri și mai bine, iar după utrenie tot cam atîta, pe cît poți să mergi și la pravila bisericii, fără a stingheri ascultarea. Metanii să nu faci cinci sute, ci numai o sută de metanii mari și o sută cincizeci de în-

chinăciuni cu rugăciunea lui Iisus, în douăzeci şi patru de ore; să dormi pe pat, iar nu jos, numai să ai grijă ca patul să nu fie prea moale, căci te moleşeşte. Să citeşti mai des Cuvîntul patru din Scară şi orice gînduri vei vedea că te supără mai mult, să vii să le mărturiseşti". El, auzind acestea, m-a întrebat: „Dar dacă voi face aşa mă mîntuiesc?" Şi i-am răspuns: „Cred în mila lui Dumnezeu şi a Maicii Domnului că te vei mîntui!". Auzind fratele, a făcut închinăciune şi, cerînd iertare, s-a dus la chilia lui.

După plecarea fratelui, mi-am adus aminte de învăţătura dumnezeiescului Părinte Ioan Scărarul care, arătînd rîvna fără chibzuinţă a unora dintre noii începători, zice: „La cei de sub ascultare, diavolul le naşte pofta unor virtuţi care sînt cu neputinţă pentru ei". Iar apoi adaugă: „Deschide mintea ascultătorilor celor neiscusiţi şi vei afla acolo gînduri rătăcite, dorinţă de liniştire, de postire peste măsură, de rugăciune nerisipită, de lipsa de slavă deşartă, de neîncetată pomenire a morţii, de umilinţă necontenită, de nemîniere desăvîrşită, de tăcere adîncă, de curăţie covîrşitoare. Lipsindu-le aceste virtuţi de la început, după o rînduială a lui Dumnezeu, ei fără socotinţă sar peste treptele ce le sînt puse înainte, fiind amăgiţi de vrăjmaşul care îi îndeamnă să caute aceste lucruri desăvîrşite înainte de vreme, cu scopul ca, neavînd ei răbdare, să nu le poată căpăta nici la vremea lor" (*Scara*, Cuv. 4).

Aşa face vrăjmaşul cu noi, părinţilor şi fraţilor, îndemnîndu-ne să lăsăm cele ale măsurii noastre şi să ne apucăm de cele peste putere. De aceea am însemnat această ispită a acelui frate, fiindcă am socotit că se potriveşte la cuvîntul de faţă, în care ne-am ocupat de treapta întîia a rugăciunii, potrivită foarte mult noilor începători. Deşi la început ea este numai cantitate, dar, cu darul lui Dumnezeu, pe cei ce se roagă adesea îi urcă pe treptele cele mai înalte ale sfintei rugăciuni, din care eu păcătosul şi leneşul niciodată nu m-am împărtăşit prin lucrare din pricina lenevirii şi a nepăsării mele. Dar rog pe toţi cei ce cu darul Domnului vor spori, să mă ajute cu sfintele lor rugăciuni să mă trezesc şi eu măcar în al unsprezecelea ceas, spre a le urma. AMIN!

PREDICĂ
DESPRE RUGĂCIUNEA MINȚII (I)

„Ceea ce se întîmplă peștelui ieșit din apă, se întîmplă și minții aceleia care a ieșit din pomenirea lui Dumnezeu și se risipește întru pomenirea lumii“ (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 43, p. 220).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Zice undeva Sfînta Scriptură: *Oare se va mînca pîine fără sare? Sau este vreo dulceață în graiuri deșarte?* (Iov 6, 6). Acest cuvînt se potrivește mie, celui leneș și nelucrător la toate cele bune, și care îndrăznesc a vorbi către sfințiile voastre cuvînt lipsit de încercarea prin trăire, căci spun și nu fac. Tocmai din această pricină nici o dulceață nu veți găsi în cele ce voi zice, deoarece le spun din memorie, iar nu din sudoarea cea din lucrare. Dar poate, vorbind către Prea Cuvioșiile voastre cele despre sfînta rugăciune a minții, mă voi rușina de cuvintele mele și, după mărturia Sfîntului Ioan Scărarul, să încep și eu cîndva a lucra această bunătate. Știu că sfințiile voastre, auzind cele ce poate le-ați mai uitat, veți spori după obicei în nevoințe și, aceasta văzînd-o eu molaticul și leneșul, poate mă voi trezi din nesimțire și voi începe a călători în urma celor sporiți și silitori. Cu această nădejde mîngîindu-mă, voi începe a vorbi cîte ceva despre rugăciunea minții.

Mai înainte de toate e bine să știm și să ținem minte că „numele omenesc al Domnului Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos a împrumutat de la dumnezeirea lui o putere nemărginită și întrutotul sfîntă de a ne mîntui pe noi“ *(Sbornic.* 2, Cuviosul Teofan Zăvorîtul, p. 353). Domnul Dumnezeul și Mîntuitorul *nostru* Iisus Hristos, în taina *iconomiei* Sale, *S-a*

deșertat pe Sine, chip de rob luînd, făcîndu-Se asemenea oamenilor și la înfățișare aflîndu-Se ca un om, S-a smerit pe Sine, ascultător făcîndu-Se pînă la moarte, și încă moarte de Cruce. Pentru aceasta și Dumnezeu L-a preaînălțat pe El și I-a dăruit Lui nume, care este mai presus de orice nume; ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești, al celor pămîntești și al celor dedesubt și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl (Filipeni 2, 7-11).

Așadar, atît din mărturia dumnezeiescului Apostol Pavel, cît și din a Cuviosului Teofan și a altor mulți dumnezeiești Părinți, vedem că numele Domnului Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos este numele cel dumnezeiesc și mai presus decît tot numele și că acestui nume i se pleacă tot genunchiul, al celor cerești, al celor pămîntești și al celor dedesubt. Cu alte cuvinte, al îngerilor, al oamenilor și al dracilor. El, fiind *Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, iar nu făcut,* după cum mărturisim în Simbolul credinței, I s-a dat *toată puterea în cer și pe pămînt* (Matei 28, 18) și nu este alt nume sub cer întru care putem să ne mîntuim în afară de numele Lui (Fapte 4, 12; 5, 31). De aceea, toți dumnezeieștii Părinți ai Bisericii lui Hristos, cu un glas ne îndeamnă să chemăm cît mai des cu limba și mai cu seamă cu mintea și cu inima acest preasfînt, preadulce și mîntuitor nume al Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

Fiindcă la început am zis că vom vorbi despre rugăciunea minții, este nevoie să știm că paza minții, ferirea minții, luarea aminte, rugăciunea minții, etc., sînt diferite numiri ale lucrării minții (Cuviosul Teofan, *op. cit.*, p. 348). De asemenea, trebuie să știm că rugăciunea lui Iisus se împarte, după lucrare, în două feluri: grăită cu limba și cu buzele, despre care am arătat în predica precedentă, și cea făcută cu mintea. Nevoitorul trece de la rugăciunea vorbită la cea a minții singur, de la sine, cu condiția ca rugăciunea vorbită să fie făcută cu luare aminte.

Cele mai importante elemente ale rugăciunii cu gura, de care trebuie să se țină cont, sînt acestea: 1. luarea aminte; 2. închiderea minții în cuvintele rugăciunii lui Iisus; 3. să se rostească cuvintele fără nici o grabă, cu zdrobirea duhului; 4. să se țină puțin răsuflarea, cît se va zice o dată cu mintea rugăciunea: „Domne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul“. Deși aceste condiții se potrivesc și la alte rugăciuni, ele sînt mai necesare la rugăciunea lui Iisus. Rugăciunea lui Iisus și a minții, luîndu-se în sens mai larg, este oricare

rugăciune ce o va face omul cu mintea. Mai ales la Sfinții Părinți este numită astfel rugăciunea amintită, adică: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul" (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *op. cit.*, C. 10, p. 264).

Mai trebuie știut și faptul că această rugăciune a minții este obligatorie nu numai pentru monahi, ci și pentru orice creștin (*Ibidem*, p. 268), deoarece Marele Apostol Pavel s-a adresat tututror creștinilor cînd a zis: *Neîncetat rugați-vă* (I Tesaloniceni 5, 17). De va zice cineva că această poruncă a fost dată pentru rugăciunea cu gura, vom răspunde: deoarece sîntem oameni și avem trup, desigur că ni se cade și prin închinăciunile trupești să slujim lui Dumnezeu. Dar fiindcă El este Duh și minte și decît toate duhurile și mințile mai întîi, pentru aceasta ni se cade să-I aducem închinăciune prin minte și prin Duh, căci acest fel de rugăciune este mai apropiat Lui după fire, „fiindcă tot cel asemenea iubește pe cel asemenea Lui" (Isus Sirah 13, 19). Și acest lucru nu ne-a învățat vreun om, ci însuși Fiul lui Dumnezeu, Care ne-a spus: *Tatăl în acest fel caută să fie cei ce I se închină Lui. Duh este Dumnezeu și cei ce I se închină Lui, cu duhul și cu adevărul se cade a I se închina* (Ioan 4, 24). Iar o închinăciune ca aceasta duhovnicească și adevărată se săvîrșește mai ales prin rugăciunea de gînd și din inimă.

Filozoful Cato romanul, deși era din cei din afară, a zis: „Dumnezeu este minte, și cu minte curată cinstește-L pe El mai mult decît pe toți" (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *op. cit.*, cap. 10, p. 261). Tocmai de aceea, dumnezeiescul Părinte Grigorie Sinaitul a învățat această lucrare a rugăciunii minții nu numai pe monahii din Sfîntul Munte ci, începînd de acolo, a mers învățînd această sfîntă lucrare și pe mirenii rîvnitori de a o cunoaște, pînă în Țara Românească. Apoi, marele luminător Grigorie al Tesalonicului, nu numai că îndeamnă pe toți creștinii spre a se ruga gîndit în inimă, ci chiar trimite și un cuvînt către Ioan și Teodor, filozofi care trăiau în lume, în care le descoperă tainele sfintei rugăciuni a minții și ale trezviei (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *op. cit.*, p. 271).

Părinților și fraților,

Dumnezeiescul Părinte Grigorie Teologul, arătînd că prin chemarea deasă a numelui lui Iisus se naște în inima omului dragostea către El, zice: „Cei ce îndrăgesc foarte mult pe cineva, obișnuiesc a le pomeni cu dulceață chiar și numele" (Cuvînt la Sfîntul Botez). Astfel, găsim în istorie că și maica împăratului

Leon Înţeleptul, cînd fiul ei a fost izgonit din Constantinopol şi nu-l mai vedea de faţă spre a se îndulci cu dînsul, nu-şi mîngîia dorul său cu altceva decît cu neîntrerupta aducere aminte a numelui lui. Pentru aceea, intrînd şi ieşind, altceva nu zicea decît numai acestea: Leone al meu, Leone al meu, fiul meu. Şi atît de des repetîndu-le ea, însuşi papagalul, ce le auzea de sus, s-a obişnuit a le zice şi el: Leone al meu, Leone al meu, fiul meu... În acest chip şi un suflet care iubeşte pe Iisus, fiindcă Iisus este în ceruri şi nu este de faţă ca să se îndulcească de Dînsul, în alt fel nu poate să-şi mîngîie dragostea către Iisus, decît printr-o neîntreruptă amintire de numele Său cel sfînt, strigînd totdeauna cu dragoste, cu lacrimi şi cu durere: „Iisuse al meu, Iisuse al meu, iubite". Din această pomenire deasă, sufletele noastre cîştigă o mare dragoste faţă de Iisus, Mîntuitorul lor, după cum spune şi Sfîntul Isaac Sirul: „Cînd se va porni pomenirea lui Dumnezeu în mintea celui ce-L iubeşte, îndată inima lui varsă lacrimi cu îndestulare, deoarece dragostea are obiceiul ca, din pomenirea celor iubiţi, să aprindă lacrimi" *(Op. cit.,* Cuv. 85, p. 399).

În ceea ce priveşte înfrînarea de la somn şi postul, ele sînt foarte necesare la îndeletnicirea cu rugăciunea minţii. Dar nu o înfrînare de la somn şi de la mîncare peste măsură, deoarece astfel de post aduce pagubă în loc de folos. După mărturia dumnezeiescul Părinte Petru Damaschin, „cel ce lucrează trupeşte, uneori e biruit de lăcomia pîntecelui, de somnul mult, de împrăştiere şi de vorbărie şi îşi întunecă mintea. Alteori, îşi tulbură înţelegerea cu postul prelungit, prin priveghieri şi prin osteneli peste măsură" *(Filocalia,* vol. 5, Cuvînt despre dreapta socoteală, p. 124). De aceea, este bine să cunoaştem că şi la această îndeletnicire cu rugăciunea minţii, este necesară o nevoinţă şi o înfrînare cu măsură, după puterea fiecăruia. Acest lucru ne învaţă şi Marele Vasile, zicînd: „Măsura înfrînării se ia după măsura puterii trupului fiecăruia dintre noi" *(Sbornic,* 2, p. 194). Dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul, arătînd acelaşi lucru, adică a întrebuinţa postul şi înfrînarea cu măsură, zice: „Dă-i trupului tău după puterea lui şi întreaga ta nevoinţă întoarce-o spre lucrarea minţii" *(Filocalia,* vol. 3).

Din aceste mărturii înţelegem că nu trebuie să punem toată străduinţa numai în post ci, postind cu măsură şi după puterea noastră, să tindem mai mult spre lucrarea minţii. Sfîntul Grigorie Sinaitul, arătînd o măsură de hrană şi de băutură pentru cei slabi şi neputincioşi, zice: „Dacă vrei să te mîntuieşti, să mănînci un sfert de pîine pe zi, iar apă sau vin să bei cîte 3 sau

4 pahare pe zi. Din celelalte mîncăruri să guşti din toate cîte puţin, fără să te saturi la masă ca, prin gustarea din toate, să scapi de îngîmfare şi totodată să nu te îngreţoşezi de făpturile lui Dumnezeu cele foarte bune, mulţumind lui Dumnezeu pentru toate. Dacă te îndoieşti de mîntuirea ta, gustînd din toate mîncărurile cîte puţin şi bînd puţin vin, aceasta este necredinţă şi neputinţă a cugetului" (*Sbornic* 2, p. 195). Dumnezeiescul Ioan Scărarul, arătînd că hrana şi băutura cu măsură pentru trup nu împiedică lucrarea minţii, zice: „Am văzut pe acest vrăjmaş, pîntecele, odihnit şi dînd minţii trezvie" (*Scara*). Căci ni se cuvine a avea un trup sănătos şi nu slăbit peste măsură, fiindcă lucrarea minţii cere şi o tărie a trupului. De aceea, datoria noastră este de a fugi din răsputeri de postul fără măsură şi de neînfrînare.

Fiindcă cuvîntul ne este despre rugăciunea minţii, cred că trebuie să arăt că această lucrare a rugăciunii minţii este de multe ori însoţită şi de unele simţiri fizice, deşi acestea nu sînt la toţi la fel. Dacă nevoitorul nu va cunoaşte din timp aceste mişcări fizice, ce se petrec înăuntrul său, uşor poate cădea într-o înşelare, nu din cauza practicării rugăciunii lui Iisus, care este bună şi *mîntuitoare de suflet, ci din cauza nepriceperii sale în* vremea acestor mişcări lăuntrice care însoţesc uneori lucrarea rugăciunii *minţii. În primul rînd să amintim de căldurile ce* vin în vremea acestei sfinte rugăciuni, spre a distinge care sînt de la firea noastră, care de la draci şi care de la harul lui Dumnezeu. Cine va cunoaşte bine deosebirea acestor călduri, va şti cum să-şi mînuiască atenţia în vremea rugăciunii de la un caz la altul şi, astfel, va putea uşor să scape de înşelare.

Să începem cu descrierea căldurilor acestora, după mărturia dumnezeiescului Părinte Calist, Patriarhul Constantinopolului, care zice: „Mai întîi vine o căldură de la rinichi, care ne încinge şi care pare o înşelare. Însă aceasta nu este înşelare, ci o lucrare firească, născută din lucrarea voinţei. Dacă cineva crede că această căldură este de la har, acest lucru este în adevăr o înşelare. Oricare ar fi această căldură, nevoitorul nu trebuie să o primească, ci să o alunge. Apoi vine o altă căldură de la inimă şi dacă mintea o primeşte, se coboară în cugete de curvie. Aceasta, fără îndoială, este o **înşelare.**

Dacă tot trupul se încălzeşte de la inimă, iar mintea este curată şi fără patimi şi parcă s-a lipit de adîncul inimii, atunci acest lucru, într-adevăr, este o lucrare a harului, iar nu o înşelare. Ştiind acestea, este bine ca de la început să deprindem mintea ca în ceasul rugăciunii să stea în partea de sus a inimii şi

să privească în adîncul ei. Dar să nu fie la jumătate, într-o parte, sau la capătul de jos al inimii. Pricina pentru care trebuie să facem astfel este următoarea: cînd mintea stă în susul inimii şi lucrează rugăciunea înăuntrul ei, atunci, ca un împărat ce stă pe înălţime, priveşte liber asupra tuturor cugetelor rele, care se tîrăsc, şi le sfărîmă cu numele lui Iisus Hristos. Pe lîngă aceasta, fiind atît de depărtată de pîntece, în orice caz poate scăpa de aprinderea pătimaşă a poftei care se află în firea noastră, prin căderea lui Adam.

Dacă cineva începe să lucreze cu luare aminte în timpul rugăciunii la jumătatea inimii, atunci, din pricina împuţinării căldurii din inimă sau din neputinţa minţii şi a răspîndirii vederii, din pricina lucrării dese a rugăciunii sau din pricina războiului ridicat de draci, mintea singură, de la sine, cade spre pîntece şi se amestecă cu căldura poftei, deşi fără voie, din pricina apropierii de ea. Unii, dintr-o chibzuinţă naivă, sau mai bine zis neştiind ce este partea de sus sau mijlocul inimii şi ce este jumătatea şi capătul ei, încep să facă rugăciunea în jos, de la capătul inimii de lîngă pîntece şi astfel, atingîndu-se cu mintea. atît de inimă, cît şi de pîntece, din vina lor proprie provoacă înşelarea, ca şi îmblînzitorul de şerpi. Este cu neputinţă să scape de împărtăşire cu vrăjmaşul cel care îşi ţine luarea aminte în felul acesta.

Alţii, suferind de o nepricepere desăvîrşită şi de grosolănie, nici nu cunosc locul inimii, care se află sub sînul şi coasta stîngă; ci, aşezînd-o la mijlocul buricului din pîntece, îndrăznesc, vai de înşelarea lor, acolo să facă rugăciunea cu mintea. Învăţîndu-ne din pildele acestea, trebuie, după cum s-a spus, să săvîrşim luarea aminte şi rugăciunea cu mintea înăuntrul inimii, concentrînd atenţia mai sus de sînul stîng, iar nu la jumătatea pieptului, şi cu atît mai mult în partea de jos, spre pîntece. De asemenea, este neapărată nevoie să cunoaştem, cu simţirea minţii, şi căldura din rugăciune care se revarsă în inimă de la Dumnezeu ca un mir bine mirositor prin Sfîntul Botez şi acea căldură care a pătruns în noi prin căderea strămoşilor în păcat, precum şi acea căldură care este stîrnită în noi de la diavolul.

Să reţinem că cea dintîi căldură începe cu rugăciunea numai în inimă şi sfîrşeşte cu rugăciunea tot în inimă, dînd sufletului siguranţă şi roduri duhovniceşti. A doua are începutul şi sfîrşitul în rinichi, aducînd în suflet asprime, răceală şi tulburare. A treia, ivindu-se din amestecarea cu aprinderea poftei, aprinde inima şi mădularele cu plăcerea spre desfrîu, robind mintea cu cugete spurcate şi momind-o spre desfrînare. Acest

lucru îl poate vedea şi cunoaşte fiecare nevoitor spre a-l alunga. Deşi vrăjmaşul, înăuntrul pîntecelui, zice Sfîntul Grigorie Sinaitul, încearcă după dorinţa sa, în aparenţă, să imite cele duhovniceşti, în locul căldurii duhovniceşti aducînd aprinderea sa, în locul veseliei aducînd o bucurie lipsită de sens şi dulceaţă cu scurgeri, îndemnînd pe nevoitor să primească înşelarea aceasta drept har adevărat, însă vremea, încercarea şi simţirea ne învaţă să recunoaştem lucrarea vrăjmaşului. Dacă vom cunoaşte înşelarea cu timpul, prin încercare şi simţire, atunci nu trebuie să ne înfricoşăm sau să ne îndoim să chemăm pe Domnul Iisus. Dacă unii s-au rătăcit, vătămîndu-şi mintea, să ştie că nu au pătimit acest lucru din cauza practicării sfintei rugăciuni a lui Iisus, ci din cauza îngîmfării lor şi a rînduielii de sine" (*Sbornic,* 2, p. 202-204).

Părinţilor şi fraţilor,

Fac încheierea acestui cuvînt şi vă rog cu toată smerenia să mijlociţi la Bunul Dumnezeu şi la Maica Sa, să-mi ajute şi mie păcătosului, cel leneş la toată lucrarea bună, ca să ţin minte ceea ce v-am vorbit aici şi măcar cît de puţin să pun în practică. În această predică s-au spus puţine din cele necesare să fie cunoscute spre a învăţa rugăciunea minţii, căci, dacă ar fi să scriem cîte sînt de cuviinţă în această privinţă, ar trebui să alcătuim o carte întreagă. Voi mai aminti cîte ceva şi în predicile ce urmează.

Sînt încredinţat că sfinţiile şi frăţiile voastre, care cu rîvnă şi cu mare osteneală vă siliţi la pravilele de zi şi de noapte, nu aveţi nevoie de învăţător, căci însăşi stăruinţa sfinţiilor voastre în lucrarea sfintei rugăciuni vă este cea mai înaltă şcoală, după cum este scris: „Din experienţele vieţii duhovniceşti se poate cîştiga o învăţătură foarte adevărată, căci pe cel care are rîvnă să se roage, nu mai trebuie să-l înveţi cum să se desăvîrşească în rugăciune. Căci însăşi osteneala rugăciunii lucrată cu răbdare, îl va duce pînă la cele mai înalte trepte ale rugăciunii" (*Sbornic*, 2, p. 337). AMIN !

PREDICĂ
DESPRE RUGĂCIUNEA MINȚII ȘI FOLOSUL ȚINERII CU MĂSURĂ A RESPIRAȚIEI (II)

> *„Mintea, fără răspîndire rugîndu-se, necăjește inima, iar inima înfrîntă și smerită, Dumnezeu nu o va urgisi"* (Psalmul 50, 19; *Filocalia*, vol. I, Sfîntul Marcu Ascetul, „Despre cei ce-și închipuie că se îndreptează din fapte", p. 252).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Zice unul din dumnezeieștii Părinți: „Știe înțelepciunea a-și împodobi cuvintele sale și a spune adevărul, necunoscîndu-l și a arăta pentru fapta bună, iar el niciodată lucrînd-o și neavînd iscusința cea lucrătoare" (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 1, p. 29). Acest cuvînt mi se potrivește foarte mult și în toată vremea îmi rănește știința, fiindcă, neavînd iscusința din trăire a faptelor bune, îndrăznesc a vorbi către Prea Cuvioșiile voastre despre rugăciunea minții, de care nici cu vîrful degetului nu m-am atins. Fiindcă viețuim împreună în această Sfîntă Mănăstire și fiindcă unii dintre sfințiile voastre m-au îndemnat să vorbesc despre acest lucru, cunoscînd rîvna frățiilor voastre în a asculta cele de folos și trecînd peste neputința și neiscusința mea, îndrăznesc a vă aduce aminte cele ce poate le-ați uitat în parte, și voi continua, cu mărturii de la Sfinții Părinți, cele începute despre rugăciunea minții.

În predica anterioară despre rugăciunea minții am cuprins cîteva lucruri care trebuie să fie știute de nevoitorii care se ostenesc cu această lucrare. S-a arătat deci cît de sfînt și puternic este numele Domnului Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și cît de mare nevoie avem de a-L chema tot-

deauna. Apoi, s-a amintit despre numirile date de Sfinţii Părinţi lucrării minţii şi rugăciunii. De asemenea, s-a arătat că această sfîntă rugăciune a minţii este obligatorie nu numai monahilor, ci şi tuturor creştinilor dreptmăritori şi că, prin chemarea deasă a numelui Domnului, se naşte în inima noastră dragostea de Iisus Hristos, Mîntuitorul nostru. S-a vorbit, apoi, despre înfrînarea cu măsură a nevoitorilor care se îndeletnicesc cu rugăciunea minţii, despre deosebirea celor trei feluri de călduri ce însoţesc această lucrare şi în ce fel putem să ne păzim de înşelare prin folosirea atenţiei şi luării aminte în vremea rugăciunii, spre a nu se coborî mintea la gînduri necurate, prin amestecarea cu partea poftitoare a trupului nostru. În sfîrşit, s-a arătat că cel ce se nevoieşte cu rîvnă neobosită la lucrarea sfintei rugăciuni, însăşi rugăciunea i se face lui dascăl, urcîndu-l pînă la treptele ei cele mai înalte.

În această predică vom arăta mai pe larg despre deosebibirea căldurilor, de care s-a amintit deja, după învăţătura unor mari nevoitori şi lucrători ai rugăciunii lui Iisus din Rusia: Sfîntul Teofan Zăvorîtul, episcopul Ignatie Branceaninov şi apoi din scrierile marelui stareţ moldovean Vasile de la Poiana Mărului. Iată ce zice Sfîntul Teofan în privinţa căldurilor din vremea sfintei rugăciuni: „Căldura cea adevărată este un dar al lui Dumnezeu. Dar este şi o căldură naturală şi aceasta este rodul silinţelor şi al stărilor noastre proprii. Ele sînt departe una de alta ca cerul de pămînt". Apoi continuă, zicînd: „Cel dintîi rod al căldurii lui Dumnezeu este adunarea gîndurilor laolaltă şi năzuinţa lor spre Dumnezeu fără ieşire". Iar fiind întrebat de cineva dacă este duhovnicească această căldură, Cuviosul Teofan a răspuns: „Nu este duhovnicească, nici cerească, ci este o căldură obişnuită a sîngelui nostru. Dar fiindcă ţine luarea aminte în inimă şi prin aceasta ajută la dezvoltarea mişcărilor duhovniceşti, ea se numeşte duhovnicească. Aceasta, însă, numai în cazul cînd ea nu este însoţită de vreo dulceaţă a poftei, chiar şi uşoară, ci ţine sufletul şi trupul într-o stare de trezvie... De îndată ce căldura care însoţeşte rugăciunea lui Iisus nu este însoţită de simţiri duhovniceşti, nu trebuie să se mai numească duhovnicească, ci, simplu, căldură de sînge. Cine numeşte această căldură, duhovnicească, fără a vedea în ea simţiri duhovniceşti, acela greşeşte. Iar cine o va numi harică, acela este şi mai nedrept. Mai sînt unele mişcări în trup care duc la rugăciune, dar acestea nu sînt la fel la toţi, ci la unii într-un fel, iar la alţii într-alt fel. Asupra acestora nu este nevoie a ne opri". Episcopul Ignatie Bran-

ceaninov zice în privința această aproape același lucru ca și Episcopul Teofan, și anume: „Căldura care vine de la o nevoință întinsă materială este și ea materială. Aceasta este o căldură trupească, a sîngelui, în domeniul firii căzute".

Părinților și fraților,

Starețul Vasile de la Poiana Mărului zice despre căldura harică următoarele: „Vine și o altă căldură de la inimă și dacă mintea, în acest timp, coboară la gînduri de desfrînare, aceasta este o adevărată înșelare. Cînd tot trupul se încălzește de la inimă, iar mintea rămîne curată, fără patimi și legată parcă de adîncul inimii, acest lucru, fără îndoială, este o lucrare a harului, iar nu a înșelăciunii. Uneori, la cei ce încearcă o astfel de stare se arată și o sudoare, din pricina căldurii îmbelșugate ce este în trup și atunci pornește de la inimă o sfîntă lucrare care se ridică de pe ei, ca o frunză oarecare și mișcă mintea la cele dinăuntru, ea fiind lipită chiar de acea dumnezeiască lucrare, ca să strige des: „Iisuse al meu, Iisuse al meu". Astfel încît, cînd se deschide inima, numai atît strigă mintea : „Iisuse al meu", că nu poate să rostească totul, adică „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă", din pricină că inima se deschide des. Cei ce zic că astfel săvîrșesc întreaga rugăciune, se înșeală. Căci mintea ce se va lipi, după cum s-a spus, de lucrarea cea dumnezeiască, intrînd în cele mai dinăuntru ale inimii, nu poate striga mai mult decît „Iisuse al meu!".

Atunci, în adevăr, de la această sfîntă lucrare a rugăciunii, se naște în inimă o frică plină de evlavie și se coboară în suflet o mare mîngîiere de la lucrarea cea sfîntă. Inima saltă și izvorăște din ea lacrimi pline de dulceață, care curg dulce din ochi, într-o tristețe plină de bucurie, iar inima atunci dă în clocot de prea multă lucrare sfîntă, trupul întreg este aprins și mintea într-o frică cucernică strigă: „Doamne miluiește!". După cum untdelemnul dintr-un vas plin, fiind încălzit tare pe foc, se varsă, clocotind pe margine, tot astfel se petrece și cu inima cînd se va încălzi de lucrarea cea dumnezeiască; toarnă căldură asupra trupului și-l face aprins și atunci, cel ce trăiește astfel de lucrări, simte cum toate măruntaiele lui sînt gata să sară din el. Se mai petrec și alte taine minunate cu cel ce are o întocmire ca aceasta.

Uneori se face o lumină cu ajutorul căreia se vede înăuntrul său o luminare care îl strălucește ca soarele și care izvorăște din inimă. Se petrec în inimă în vremea aceea și alte taine,

însă nu pot să le descriu; mintea vede întreaga zidire şi, îngrozită de mirarea lucrurilor sfinte şi de contemplarea tainelor dumnezeieşti, înalţă slavoslovii din adîncul inimii, pe care nu le pot zugrăvi prin scris. Omul devine atunci îndumnezeit de această mişcare dumnezeiască, în afară de tot ce este materialnic şi simţit şi parcă este cuprins de o bucurie nestăpînită, asemenea celui beat de vin. După aceasta mintea se răpeşte într-o vedere dumnezeiască şi vede taine înfricoşate despre care nu pot scrie amănunţit. Mintea are vedenii dumnezeieşti şi vede desfătarea drepţilor şi frumuseţile Raiului. Mai presus de minte vede în cer taine înfricoşate şi preaslăvite şi, pe cît se ridică omul de la momelile dracilor, pe atît vede mai multe din cele ce îi dă Domnul" (*Sbornic,* 2, p. 206, 276, 278).

Însemnînd aceste taine pe care le descoperă Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El şi se roagă Lui din adîncul inimii, m-am întrebat: oare cîte minţi şi inimi din neamul omenesc s-au învrednicit de aceste descoperiri de la Dumnezeu, de-a lungul veacurilor? Oare se mai găsesc astăzi pe pămînt asemenea rugători? Aceste taine numai Preabunul Dumnezeu le ştie.

Deci de la această descriere a celor trei călduri care însoţesc sfînta rugăciune a lui Iisus şi de la tainele arătate mai sus despre cel ce a ajuns a se răpi cu mintea la duhovniceasca rugăciune, care de multe ori este mai presus de hotarul rugăciunii, devenind vedere duhovnicească, vom trece la cele privind ţinerea respiraţiei cu măsură în timpul rugăciunii minţii şi la folosul duhovnicesc ce se primeşte din aceasta. În această privinţă trebuie ştiut că, deoarece mintea noastră de la naştere, din copilărie şi tinereţe s-a obişnuit să se risipească la lucrurile simţite, din afară, ale lumii acesteia, atunci cînd vom zice această sfîntă rugăciune a minţii trebuie să nu răsuflăm prea des, după cum are firea obicei. Ci respiraţia noastră trebuie să ţină pînă ce vom zice cu cuvîntul cel înăuntru aşezat rugăciunea aceasta şi apoi să respirăm, după cum ne învaţă Sfinţii Părinţi.

Folosul pe care îl avem din această ţinere a respiraţiei este acesta: „În primul rînd, prin această puţină reţinere a respiraţiei se necăjeşte, se strîmtorează şi se frînge inima şi primeşte oarecare durere, redobîndindu-şi starea sa firească; iar mintea mai uşor se adună şi se întoarce în inimă. Deci, pe de o parte inima are durere şi chinuire, iar pe de alta se naşte în ea dulceaţă din această fierbinte şi vie pomenire a lui Dumnezeu. Căci, pomenindu-se Dumnezeu, se pricinuieşte dulceaţă şi veselie celor ce fac acest lucru, după cuvîntul: *Am pomenit pe Dumnezeu şi m-am veselit* (Psalm 76, 3). La mădularul la care este

simţire de durere sau dulceaţă, acolo, în chip firesc şi mintea se întoarce şi se adună. Pentru aceasta şi Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu, la aceste cuvinte de mai sus, zice: „Am pomenit pe Dumnezeu şi m-am veselit". Iar tîlcuind, zice: „Ce este mai lesne decît pomenirea? Pomeneşte-L şi tu, deci, şi te veseleşte! O, doctorie lesne de cîştigat! O, vindecare grabnică! O, mărire a îndurării şi-a dăruirii! Nu se alină numai împuţinarea de suflet şi întristarea prin pomenirea lui Dumnezeu, ci se lucrează chiar şi veselie" (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simţuri).*

Al doilea folos este că prin această puţină ţinere a respiraţiei se subţiază inima cea aspră şi groasă, precum şi umezelile cele din inimă, care, cu măsură necăjindu-se şi înfierbîntîndu-se, prin aceasta se înmoaie şi se smeresc şi mai uşor se pornesc spre umilinţă şi în acest chip varsă cu uşurinţă lacrimi. Se subţiază încă şi creierii şi, ca urmare, se subţiază şi lucrarea minţii şi se face de un gînd, luminoasă, mai îndemînatică spre unirea cu strălucirea mai presus de fire a lui Dumnezeu. Deoarece prin această ţinere cu măsură a răsuflării se necăjeşte inima şi pătimeşte durere, iar prin durerea şi chinuirea aceasta varsă afară dorinţa otrăvitoare a dezmierdării şi a păcatului pe care mai înainte apucînd, a înghiţit-o, astfel se tămăduieşte, potrivit doctorilor, folosind cele potrivnice la cele împotrivă. Acesta este al treilea folos. Pentru aceasta a spus Sfîntul Marcu Ascetul că „pomenirea lui Dumnezeu, făcîndu-se cu evlavie, este durere a inimii. Tot cel ce uită pe Dumnezeu, se face dulce pătimaş şi fără durere spre a lui osîndă" Tot el spune: „Mintea, fără răspîndire rugîndu-se, necăjeşte inima şi o frînge. Iar inima înfrîntă şi smerită, Dumnezeu nu o va urgisi" *(Filocalia,* vol. 1, C. 34, p. 252).

Al patrulea folos al acestei ţineri a respiraţiei cu măsură este că, astfel, toate celelalte puteri ale sufletului se unesc şi se întorc către Dumnezeu, lucru minunat a-l spune, căci într-acest chip omul aduce lui Dumnezeu toată zidirea cea simţită şi cea vorbită, a cărei legătură şi cuprindere este El, după Sfîntul Grigorie Palama al Tesalonicului. Să se ştie că îndeosebi noii începători au trebuinţă de această puţină ţinere a respiraţiei cînd se roagă, fiindcă cei ce au sporit în lucrarea minţii, şi fără ţinerea aceasta, şi numai prin cuvîntul aşezat înăuntru intră în inimă şi acolo rămîne. Însă şi aceştia, cînd voiesc a întoarce mintea în inimă mai cu iubire de osteneală şi mai ales în vremea războiului gîndurilor şi al patimilor, ca prin această întoarcere să se roage mai lesne neraspîndiţi, fac aceasta tot prin ţinerea

cu măsură a respiraţiei (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simţuri*, p. 238-243).

Aşadar, prin cele de mai sus, s-a arătat care este folosul ţinerii respiraţiei cu măsură, în vremea rugăciunii minţii şi la ce ajută această ţinere a repiraţiei mai ales noilor începători care se silesc a deprinde rugăciunea lui Iisus. Trebuie ştiut că rolul cel mai important în lucrarea rugăciunii cu gîndul îl are însă stăpînirea atenţiei. Sfîntul Teofan Zăvorîtul, arătînd acest lucru, zice: „Partea cea mai esenţială şi mai necesară a rugăciunii este atenţia şi luarea aminte. Fără atenţie nu este rugăciune" (*Sbornic* 2, p. 292). „Mijloacele cele din afară rămîn mijloace", spune tot el. Acelaşi sfînt episcop. fiind întrebat prin scrisoare de o fiică duhovnicească a sa dacă rugăciunea minţii este obligatorie şi pentru mireni, a răspuns: „Cine nu are rugăciunea lăuntrică a minţii, acela nu are nici un fel de rugăciune. Căci numai rugăciunea minţii este adevărata rugăciune primită de Dumnezeu şi plăcută Lui. Ea trebuie să alcătuiască sufletul pravilei de rugăciune de acasă şi de la biserică şi pentru monahi şi pentru tot creştinul cel dreptmăritor. Căci, de îndată ce lipseşte această rugăciune a minţii de la cineva, pravila lui de rugăciune are numai chip de rugăciune, dar nu este rugăciune. Căci, ce este rugăciunea? Oare nu este ea înălţarea minţii şi a inimii noastre către Dumnezeu? Miezul rugăciunii, deci, este suirea minţii din inimă spre Dumnezeu. Mintea se aşează în inimă conştient în faţa lui Dumnezeu şi, umplîndu-se de evlavia cuvenită, începe să-şi verse înaintea lui Dumnezeu inima sa. Aceasta este rugăciunea minţii".

Părinţilor şi fraţilor,

Cu aceste puţine cuvinte închei şi această a doua predică despre rugăciunea minţii, în care am rezumat alte cîteva învăţături despre această sfîntă şi mîntuitoare de suflet rugăciune. Am vorbit, deci, despre cele trei feluri de călduri ce însoţesc această sfîntă rugăciune, cu mărturii despre mişcările minţii celui ce se roagă cu rugăciunea duhovnicească, după marele Vasile de la Poiana Mărului, care în viaţa sa, după mărturia celor ce l-au cunoscut îndeaproape, a ajuns să se atingă şi de rugăciunea contemplativă şi duhovnicească, care este mai presus de hotarele rugăciunii minţii, fiind mai mult o vedere duhovnicească decît rugăciune. Apoi s-a arătat, cu mărturii de la Sfinţii Părinţi, despre cele patru foloase mari ce se pricinuiesc prin ţinerea cu măsură a respiraţiei în vremea rugăciunii lui

Iisus și, în cele din urmă, despre folosul concentrării atenției și a luării aminte în vremea lucrării gînditoare a rugăciunii lui Iisus. S-a văzut și ce este această sfîntă rugăciune, cu cuvintele Sfîntului Teofan Zăvorîtul, unul din marii lucrători ai acestei rugăciuni.

Fie ca, prin mila și darul Domnului Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și prin mijlocirea cea puternică a Prea Sfintei Sale Maici, să nu uit nici eu, păcătosul și leneșul, cele ce v-am arătat, rugîndu-vă pe toți ca să mă ajutați cu rugăciunile sfințiilor voastre către Dumnezeu, ca măcar cît de puțin să mă trezesc din lenevire și nesimțire și să încep să lucrez cîte ceva din cele ce am vorbit. AMIN!

PREDICĂ
DESPRE RUGĂCIUNEA MINȚII DIN INIMĂ (III)

„Cînd ne rugăm trebuie a ne pogorî din cap în inimă" (*Sbornic*, 2, cap. 47).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Zice Sfîntul Isaac Sirul: „Altul este cuvîntul frumos și altul este cuvîntul din lucrare. Cuvîntul frumos este amanet al rușinii, iar cuvîntul din lucrare este cămară a nădejdii" (*Op. cit.*, Cuv. 1, pentru lepădarea de lume). Într-adevăr, cuvîntul frumos și fără iscusința lucrării este amanet al rușinii, pentru că rușinează știința celui ce vorbește, aducîndu-i aminte că nu are cele ce, prin cuvînt, încearcă să învețe pe alții. Iar cuvîntul din lucrare, adică împodobit cu trăirea celor vorbite, mîngîie cu bună nădejde pe cel ce vorbește și simte în inima sa că vorbește din iscusința trăirii. Cuvîntul din lucrare nu numai că mîngîie pe cel ce vorbește cu nădejdea mîntuirii, dar, vorbindu-se din cele încercate prin trăire, are și putere de pătrundere în urechile celor ce îl ascultă, stîrnind în inima lor rîvna spre filozofia lucrătoare.

De la bun început gîndul mă face să cer iertare de la sfințiile voastre și să vă mărturisesc cu sinceritate că mi se cade să mă rușinez de mustrarea lăuntrică, fiindcă încerc să-mi împodobesc cuvintele de învățătură cu seceta și uscăciunea mea cea nelucrătoare, fiind cu totul lipsit de mîngîierea lucrărilor celor din trăire. Căci cîtă rușinare a conștiinței nu se cade celui ce încearcă a vorbi cele folositoare altora, atît timp cît el nici cu vîrful degetului nu s-a atins de cele ce învață.

Avînd evlavie la rîvna și la credința lucrătoare a sfințiilor voastre, vă voi împrumuta cele primite de la Domnul și de la

Sfinții Părinți, cu nădejdea că voi cîștiga milă de la El în ziua cea mare a judecății prin rugăciunile tuturor, dacă acestea vă vor folosi măcar cît de puțin. Vom vorbi, așadar, despre rugăciunea ce se lucrează cu mintea în inimă, sau mai bine zis despre rugăciunea ce se face prin întoarcerea minții în inimă.

Mîntuitorul nostru Iisus Hristos ne poruncește, zicînd: *Tu însă cînd te rogi, intră în cămara ta și, închizînd ușa ta, roagă-te Tatălui tău care este întru ascuns și Tatăl tău, Care vede întru ascuns, îți va răsplăti ție la arătare* (Matei 6, 6). Cămara aceasta, după tîlcuirea Sfîntului Dimitrie al Rostovului și a altor Sfinți Părinți, este inima noastră (*Sbornic*, 2, p. 296). Dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, arătîndu-ne cum să ne închinăm în cămara inimii în vremea sfintei rugăciuni, zice: „Închide ușa chiliei tale pentru oameni, ușa buzelor pentru cuvinte și ușa inimii pentru duhuri" (*Scara*, Cuv. 28). Rugăciunea minții din inimă se face astfel: „Șezînd pe un scaun de o palmă, coboară-ți mintea din cap în inimă și ține-o acolo; apoi încovoaie-ți pieptul, umerii și gîtul, încît să simți o mare durere de la încordarea mușchilor și strigă cu mintea în inimă ta: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă". În acest timp ține-ți respirația și nu respira cu îndrăzneală, pentru că acest lucru îți poate împrăștia gîndurile.

Dacă vei vedea că se ivesc cugete, nu lua aminte la ele, chiar de ar fi și bune. Reține-ți respirația cît îți este cu putință, închide-ți mintea în inimă și cheamă pe Domnul Iisus des și cu răbdare. Cînd va slăbi mintea ta sau te va durea trupul și inima, din pricina pomenirii dese și chemării Domnului Iisus Hristos, atunci scoală-te și cîntă singur sau cu ucenicul tău, ori îndeletnicește-te cu cugetarea la vreun text din Sfînta Scriptură, sau cu amintirea morții, sau ocupă-te cu citirea, cu rucodelia sau cu altceva, ca să-ți obosești trupul" [1] (*Sbornic*, 2, p. 67).

Părinților și fraților,

Este bine să știm că se recomandă ca cel ce se îndeletnicește cu această sfîntă lucrare să șadă într-un loc liniștit și fără lumină, mai ales la începutul acestei nevoințe. Căci vederea lucrurilor din afară, firește că este pricină de răspîndire a gîndurilor. De asemenea, trebuie reținut și faptul că „știința vieții duhovnicești se învață nu printr-o însușire a vreunei teorii cu mintea, ci prin încercarea practică a vieții" (*Sbornic*, 2, p. 40, 43).

1. Acest lucru se potrivește mai mult celor din liniște.

Cînd va începe să ne doară inima de prea multa încordare a atenţiei, va trebui să facem cum ne învaţă Cuviosul Nichifor din singurătate şi anume: „să ne aşezăm cu luare aminte şi cu cuvîntul de rugăciune acolo unde de obicei vorbim cu noi înşine, adică sub gît, în partea de sus a pieptului şi, după aceea, să ne pogorîm din nou deasupra sînului stîng. Nu trebuie să nesocotim această observaţie, oricît de simplă şi neduhovnicească ar părea. Trebuie negreşit să ne pogorîm din cap în inimă. De asemenea, trebuie să ştim bine că puterea cuvîntătoare a inimii noastre este pusă de Ziditorul în partea de sus a inimii. Aceasta este puterea prin care inima omului se deosebeşte de inima dobitoacelor. Puterea şi capul sufletului este mintea, care, deşi este duhovnicească, totuşi îşi are locul său de petrecere în creier. Tot astfel, puterea cuvîntului sau duhul omului, cu toate că este duhovnicesc, îşi are locul de petrecere în partea de sus a inimii, care se găseşte sub sînul stîng, lîngă sîn şi puţin mai sus de el.

Deci, pentru a face unirea minţii cu inima, trebuie în vremea rugăciunii să ţinem luarea aminte şi atenţia în această parte unde este puterea cuvîntătoare a inimii. Unirea minţii cu inima constă în unirea gîndurilor duhovniceşti ale minţii cu simţirile duhovniceşti ale inimii" (*Sbornic* 2, p. 148).

Sfîntul Teofan Zăvorîtul, dînd lămurire la cuvîntul Sfîntului Simeon Noul Teolog despre rugăciune, spune următoarele: „În ordinea firească sau a desfăşurării puterilor noastre, în trecerea de la cele din afară la cele dinăuntru, adică spre inimă, prima vamă care poate vătăma lucrarea rugăciunii, încercînd să oprească mintea să se pogoare în inimă este imaginaţia (închipuirea). De aceea, trebuie să ne ferim de ea cît mai mult cu putinţă. Pentru a putea ajunge, în chip mulţumitor, la adevăratul loc dinăuntru, adică în inimă, să ţinem minte că *cea mai simplă lege a rugăciunii este să nu ne închipuim nimic.*

Trebuie cugetat că Dumnezeu este cel mai curat Duh, Care nu are nici un chip şi nici o înfăţişare şi, de aceea, trebuie să ne străduim să ne rugăm lui Dumnezeu fără a ni-L închipui. Cugetarea la lucrurile sfinte şi închipuirea lor sînt potrivite în vremea meditaţiilor evlavioase. În timpul rugăciunii însă, nicidecum, fiindcă imaginile ţin luarea aminte afară de inimă, oricît de sfinte ar fi ele şi în timpul rugăciunii atenţia noastră trebuie să fie înăuntrul inimii. Concentrarea atenţiei în inimă este punctul de plecare al unei rugăciuni făcute cum se cuvine şi, întrucît rugăciunea este calea pe care ne suim la Dumnezeu, abaterea atenţiei de la inimă este o abatere de la această cale. Prin urmare, cei ce întrebuinţează acest fel de închipuire în timpul

rugăciunii, chiar de la început îşi pun piedici în lucrarea de care s-au apucat cu atîta rîvnă" (*Sbornic* 2, p. 57-59).

A doua vamă pe drumul ce duce înăuntru, şi de care trebuie să ne ferim, este raţiunea, gîndirea, mintea luată în sine ca putere cugetătoare şi de judecată. Şi de această vamă trebuie să trecem fără să ne oprim. Mai mult, trebuie să ne coborîm în inimă împreună cu ea (mintea). Cînd unii se opresc la această vamă, se ajunge la al doilea chip neîndreptăţit al rugăciunii, ce are drept trăsătură deosebită faptul că mintea rămîne în cap şi vrea singură să pună rînduială şi să le cîrmuiască pe toate cele din suflet. Din osteneala ei, însă, nu iese nimic. Ea aleargă după toate însă nu poate învinge nimic, ci suferă numai înfrîngeri (Episcopul Teofan, Scrisori despre viaţa duhovnicească, p. 184). Acesta este cel de-al doilea chip al luării aminte şi al folosirii atenţiei în vremea rugăciunii. Cine doreşte mîntuirea trebuie să fie foarte atent şi să observe vătămarea pe care şi-o pricinuieşte sufletul, oprindu-se la această vamă. Acest al doilea chip de rugăciune este, totuşi, mai bun decît cel dintîi, după cum noaptea cu lună este mai bună decît cea fără lună. Cuviosul Teofan numeşte acest fel de rugăciune a minţii: „din cap", deosebindu-l de cel *de-al treilea, care este al minţii din inimă sau al inimii unită cu mintea* (*Sbornic* 2, p. 61-62).

Al treilea chip al rugăciunii şi al luării aminte se cuprinde în următoarele: *Mintea în timpul rugăciunii să petreacă fără ieşire, înăuntrul inimii şi, de acolo, adică din adîncul inimii, să înalţe rugăciuni către Dumnezeu. Aici este tot miezul lucrării* (*Ibidem*, p. 62).

Aşadar, trebuie, după cum s-a arătat mai sus, ca mintea să se pogoare în inima goală de orice închipuiri, adică fără să imagineze sau să gîndească, simţit sau gîndit, dinăuntru sau din afară, chiar bun de ar fi. Aceasta, fiindcă Dumnezeu este afară de toate cele ce sînt simţite şi gîndite şi mai presus de toate acestea. Pentru aceasta şi mintea care caută să se unească cu Dumnezeu prin rugăciune se cade să se facă afară de toate cele ce sînt simţite şi gîndite şi mai presus de toate acestea, ca să dobîndească unirea dumnezeiască. De aceea a zis şi dumnezeiescul Părinte Nil Ascetul: „Să nu închipuieşti dumnezeirea în sine, rugîndu-te, nici oarecare chip să laşi să se întipărească în mintea ta. Ci cu nematerialnicie la Cel nematerialnic adaugă-te şi vei pricepe" (*Filocalia,* vol. 1, p. 151).

Sfîntul Dionisie Areopagitul, vorbind de cele trei mişcări ale sufletului, arată că „întoarcerea minţii către inimă este ne-

rătăcită“ [2] Căci după cum cercul, făcîndu-şi înconjurul, se întoarce la sine, în acelaşi chip şi mintea la sine se întoarce şi se face una. Acest adevăr îl arată preaînţeleptul Părinte Dionisie Areopagitul, zicînd: „*Iar mişcarea sufletului este ocolitoare* atunci cînd el intră întru sine de la cele de afară şi mintea printr-un oarecare ocol, învelind în mod unitar puterile cele gînditoare ale sufletului, îi dăruieşte acestuia nerătăcirea“ (Cap. 4, despre dumnezeieştile nume). Sfîntul Vasile, arătînd acestea prin alte cuvinte, a zis: „Mintea, neràspîndindu-se spre cele din afară şi nerevărsîndu-se prin organele simţurilor spre lume, se întoarce către sine; iar prin sine se suie către înţelegerea lui Dumnezeu“ (Trimiterea I-a).

Sfîntul Nicodim Aghioritul cere ca mintea, cînd se va pogorî în inimă, să nu stea acolo numai să privească, ci prin cuvîntul aşezat înăuntrul inimii să se roage, zicînd rugăciunea tainică, adică: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul“. Şi nu numai atît, ci să şi mişte puterea voitoare a sufletului nostru spre a zice această rugăciune cu toată voinţa şi dragostea şi prin cuvîntul nostru aşezat înăuntru. Totodată, trebuie să luăm aminte, atît prin privirea noastră gînditoare, cît şi prin auzul gînditor, numai la cuvintele rugăciunii şi mai ales la înţelesurile lor“ (*Paza celor cinci simţuri*, p. 234-236).

Sfîntul Nicodim arată apoi că la întoarcerea aceasta a minţii către inimă şi la intrarea ei în inimă cu rugăciunea gînditoare, trebuie să unim mintea, cuvîntul cel aşezat înăuntru şi voinţa noastră, astfel încît aceste trei părţi ale sufletului să fie una şi cea una trei. Căci în chipul acesta omul, care este icoana Sfintei Treimi, se uneşte cu întîiul chip, după mărturia Sfîntului Grigorie Palama, care zice: „Cînd mintea cea una se va face întreită, rămînînd totuşi una, atunci se împreună cu întreita unime dumnezeiască începătoare, închizînd toată lucrarea rătăcirii, aşezîndu-se mai presus de trup, de lume şi de ţiitorul lumii“ (*Ibidem*, cap. 2, Despre rugăciune). Cînd omul va ajunge această fericire de a se uni cu Dumnezeu în acest chip în inimă,

2. *Numai această mişcare a minţii către inimă numită ocolitoare* este nerătăcită, fiindcă într-însa nu poate intra şi încăpea amăgirea diavolului; iar în celelalte două mişcări ale minţii, adică în cea dreaptă (cînd cugetă la Sfintele Scripturi) şi în cea *şovăită sau zig-zag* (cînd mintea foloseşte zidirile ca nişte trepte spre a se ridica spre Ziditor) intră şi încape rătăcirea vrăjmaşului, după mărturia Sfîntului Grigorie Palama (*Paza celor cinci simţuri*, C. 10, p. 33).

îi va aduce lui Dumnezeu toată zidirea simțită și gîndită, căreia el îi este legătură și cuprindere, după mărturia aceluiași Sfînt Grigorie (Cuvînt la viața lui Petru).

Sfîntul Grigorie Sinaitul zice și el următoarele despre rugăciunea minții din inimă: „Trebuie să vorbim cu Dumnezeu printr-o rugăciune curată, din inimă, ca și heruvimii. Însă noi, nepricepînd măreția, cinstea și slava harului care ne-a renăscut și neîngrijindu-ne să creștem duhovnicește prin împlinirea poruncilor și să ajungem pînă la starea de contemplare cu mintea, ne lăsăm tîrîți în bezna nesimțirii și a întunericului. Se întîmplă că abia ne putem aduce aminte că există Dumnezeu. Dar cum ar trebui să fim noi ca niște fii ai lui Dumnezeu după har? Despre aceasta cel mai adesea fie că nu știm nimic, fie că nici nu ne îngrijim să știm" (*Sbornic*, 2, p. 65-66).

Cine vrea să sporească în rugăciunea curată făcută cu mintea, în inimă, se cuvine cu toată rîvna să se ostenească la lucrarea tuturor poruncilor lui Dumnezeu și, îndeosebi, la chemarea neîncetată a numelui Domnului cu mintea în adîncul inimii. Mîngîierile Duhului Sfînt vin în inima omului prin durerile din osteneli, după mărturia Duhului Sfînt, Care zice: *După înmulțirea durerilor mele în inima mea, mîngîierile Tale au veselit sufletul meu* (Psalm 93, 19). Cel ce umblă fără suferință, nu va primi roade, deoarece numai prin osteneală, durerea inimii și prin nevoințele trupești se dă la iveală harul Duhului Sfînt ce este dat fiecărui credincios la Sfîntul Botez; har care, din pricina nepăsării noastre față de împlinirea poruncilor, se îngroapă în patimi și în cenușa uitării, dar care din negrăita milă a lui Dumnezeu se redobîndește prin pocăință. Deci se cade, fraților, să nu fugim de osteneli din pricina durerilor care vin odată cu el, ca să nu fim osîndiți pentru nelucrare și să auzim de la Domnul: *Luați de la el talantul* (Matei 25, 28).

Sfîntul Grigorie Sinaitul îi sfătuiește pe cei ce nu au sporit în rugăciunea tainică a inimii, zicîndu-le: „Unii ca aceștia trebuie să citească multe rugăciuni, chiar peste măsură, petrecînd neîncetat în multe și felurite rugăciuni pînă cînd, de la o astfel de nevoință a rugăciunii, plină de durere, se va încălzi inima lor și va începe în ea lucrarea rugăciunii gînditoare cu mintea. Cine va gusta, în sfîrșit, din acest har, trebuie să facă rugăciunea vorbită cu măsură și să petreacă mai mult în rugăciunea minții din inimă, după cum ne-au poruncit Sfinții și dumnezeieștii Părinți. În caz de slăbire sau rătăcire, să se apuce din nou să rostească rugăciuni multe cu gura și să citească mult și în scrierile Părinților. Aceasta să o facă pînă cînd iar se vor

încălzi în rugăciunea lăuntrică, căci întrebuinţarea vîslelor este de prisos atunci cînd vîntul a umflat pînzele şi a pornit corabia. Ele sînt necesare numai cînd scade vîntul şi se opreşte corabia“ (*Sbornic* 2, p. 70). Sfîntul Filimon, învăţîndu-ne în chip asemănător cu *Sfîntul Grigorie Sinaitul, zice:* „*Noaptea sau ziua de te* va învrednici Domnul şi vei simţi în tine o rugăciune curată şi nerisipită, lasă toate pravilele tale şi sîrguieşte-te din toată puterea să te lipeşti de Domnul Dumnezeul tău cu rugăciunea din inimă şi El îţi va lumina inima în lucrarea duhovnicească“ (*Sbornic* 2, p. 74). Sfîntul Diadoh al Foticeei zice: „Cînd sufletul este plin de belşugul rodurilor sale fireşti, îşi face cu glas mare şi cîntarea de psalmi şi vrea să se roage mai mult cu vocea. Dar cînd se află sub lucrarea Sfîntului Duh, cîntă şi se roagă întru toată destinderea şi dulceaţa numai cu inima“ (*Filocalia*, vol. 1, p. 367). Apoi, sfătuindu-ne cum să procedăm şi în alte situaţii, zice: „Cînd sîntem apăsaţi de multă tristeţe, trebuie să facem cîntarea rugăciunii şi cu glas puţin mai mare, lovind sufletul cu sunete în nădejdea bucuriei, pînă cînd norul greu se va împrăştia de valurile melodiei“ (*Ibidem*, p. 373).

Părinţilor şi fraţilor,

Iată că prin mila Domnului am ajuns la sfîrşitul acestui cuvînt *în care v-am vorbit nu cu cuvintele mele seci de tot lucrul* bun, ci am adunat din memorie şi v-am înfăţişat mai multe dovezi de la Sfinţii Părinţi despre rugăciunea minţii din inimă, sau mai bine zis despre rugăciunea gînditoare a inimii, de care eu păcătosul cu totul sînt sărac prin lucrare şi străin de iscusinţa proprie. Dar precum şi la începutul acestui cuvînt, şi acum vă zic: bizuindu-mă numai pe rîvna şi dragostea sfinţiilor voastre la tot lucrul bun şi mai ales la slujba sfintei rugăciuni, am îndrăznit a vă spune cîteva sfaturi despre rugăciunea curată care se lucrează prin pogorîrea minţii în inimă.

Închei, rugîndu-vă să mă iertaţi că, şi de data aceasta, am vînturat grîu curat, dar străin, spre hrana duhovnicească a sfinţiilor voastre, din care eu nu am gustat din cauza lenevirii şi a nesimţirii în care mă aflu. AMIN !

PREDICĂ

DESPRE RUGĂCIUNEA INIMII (IV)

„Eu dorm și inima mea priveghează" (Cîntarea cîntărilor 5, 3).
„A trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului Său în inimile noastre care strigă: Avva, Părinte!" (Galateni 4, 6).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Precum este meșterul ce zugrăvește apa pe pereți și aceea nu poate să-i potolească setea, tot astfel este și cuvîntul fără faptă (Sfîntul Isaac Sirul, *op. cit.*, p. 29). Această mărturie adevărată a dumnezeiescului Părinte Isaac Sirul mă mustră și mă rușinează totdeauna pe mine care îndrăznesc să învăț cele bune, fără să încerc vreodată să cunosc prin trăire cele ce învăț pe alții. Un altul din Sfinții Părinți, parcă pogorîndu-se la lenevirea și neputința mea, îmi dă oarecare îndrăzneală la cele ce învăț fără iscusința din lucrare, căci zice: „Mulți sîntem cei ce vorbim, dar puțini cei ce facem. Dar nimeni nu trebuie să strice cuvîntul lui Dumnezeu pentru a sa lenevire, ci să-și mărturisească neputința și să nu ascundă adevărul lui Dumnezeu. Aceasta pentru ca nu cumva să ne facem vinovați, pe lîngă călcarea poruncilor, și de răstălmăcirea cuvîntului lui Dumnezeu" *Filocalia,* vol. 2, Sfîntul Maxim Mărturisitorul, Cuv. 85).

Eu sînt cel dintîi care în toată vremea calc poruncile lui Dumnezeu din pricina lenevirii și a împietririi mele. Dar, socotind, după mărturia dumnezeiescului Părinte Maxim, că nu este bine ca lenevirea mea să mă facă să tac și să nu arăt, după putere, adevărul lui Dumnezeu, voi încerca, în cele ce urmează, să înfățișez măcar cît de puțin învățătura despre rugăciunea gînditoare a inimii, și aceasta, nu din încercare proprie, ci nu-

mai după mărturiile Sfinților și dumnezeieștilor Părinți care au strălucit prin lucrarea ei.

Unii dintre lucrătorii încercați au zis că „rugăciunea inimii este respirația sufletului, fiindcă prin ea omul respiră în Duhul Sfînt. Prin această respirație a sufletului în Duhul Sfînt începe în inima omului viața creștină“ (*Sbornic*, 2, p. 423-428). Cel ce are rugăciunea inimii se silește ca în vremea rugăciunii toate cuvintele rugăciunii sale să le ducă pînă la simțirea inimii (*Ibidem*, p. 402-407). Sfîntul Marcu Ascetul, arătînd că diavolul are o mare ură pe cei ce se roagă lui Dumnezeu din inimă, zice: „Cînd va vedea diavolul că mintea s-a rugat din inimă, atunci vine cu ispitele mari și grele“ (Despre cei ce socotesc că se îndreptează prin fapte, C. 88).

Sfîntul Casian Romanul, în Filocalie, arată că există o rugăciune a inimii și din privirea însușirilor lui Dumnezeu și a minunilor Sale din zidiri. Cuviosul Gherman, care era împreună viețuitor cu Sfîntul Casian, întrebînd odată pe Avva Moise: „Cum va putea mintea omului să vadă totdeauna pe Dumnezeu Cel nevăzut și necuprins și să petreacă nedespărțit de El?“, acesta i-a răspuns: „A vedea pe Dumnezeu necontenit și a rămîne nedespărțit de El, în felul în care socotiți voi, este cu neputință omului purtător de trup și înjugat cu neputința. Dar în alt chip este cu putință. Căci vederea lui Dumnezeu în multe feluri se întîmplă și se înțelege. Fiindcă Dumnezeu nu se cunoaște numai în ființa Sa fericită și necuprinsă, căci aceasta s-a păstrat numai pentru sfinții Săi în veacul ce va să fie, ci și din măreția și frumusețea făpturilor Sale, din cîrmuirea și purtarea Sa de grijă de fiecare zi, din dreptatea Sa și prin minunile pe care le arată în fiecare neam prin sfinții Săi.

Cînd cugetăm la puterea Sa nemăsurată și la ochiul Său neadormit, care vede cele ascunse ale inimilor și de care nu se poate ascunde nimic, nu facem altceva decît să-L admirăm cu inimile cuprinse de frică și să ne închinăm Lui. Iar cînd ne gîndim că toate picăturile ploii, tot nisipul mării și toate stelele cerului sînt numărate de El, rămînem uimiți de măreția firii și de atotștiința Ziditorului. Cînd meditām, apoi, la negrăita Sa înțelepciune, la iubirea de oameni și la nepătrunsa Lui îndelungă răbdare, care rabdă greșelile cele fără de număr ale oamenilor, ne vine să-L preamărim din tot sufletul. Cînd cugetăm la dragostea Sa nemărginită față de noi, căci, deși nu am făcut nici un bine, a primit să Se facă om, Dumnezeu fiind, ca să ne mîntuiască din rătăcire, ne ridicăm spre dorirea Lui. În sfîrșit, cînd socotim că El a biruit în noi pe potrivnicul nostru, diavolul, și

ne dăruieşte viaţă veşnică numai pentru hotărîrea şi înclinarea noastră spre bine, inima ne îndeamnă să I ne închinăm" (*Filocalia*, vol. 1, Sfîntul Casian Romanul, p. 127-128).

Iată, deci, o rugăciune a inimii omului care se naşte din cugetarea la însuşirile lui Dumnezeu şi din privirea zidirilor Sale. Acest lucru se întîmplă mai cu seamă la acei oameni credincioşi, care, prin darul lui Dumnezeu, au ajuns să-şi curăţe mintea şi inima de patimi şi de neştiinţă. Prin această descoperire despre însuşirile lui Dumnezeu şi prin cugetarea după putere la ele şi la minunile lui Dumnezeu din zidirile Sale, omul ajunge la o dragoste mare de Dumnezeu şi Îl iubeşte mai mult ca înainte de a i se descoperi lui această cunoştinţă. Apoi, din această iubire către Ziditorul său, el începe să facă rugăciuni tot mai multe, din adîncul inimii şi, astfel, ajunge la o înviorare şi înviere a inimii în chip tainic.

Părinţilor şi fraţilor,

Miezul lucrării în vremea acestei rugăciuni a inimii noastre, după învăţătura Sfinţilor Părinţi, este „de a sta cu mintea în inimă şi de a striga către Dumnezeu: Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă" (*Sbornic* 2, p. 343-344). Dar fiindcă unii întreabă de este tot acelaşi lucru lucrarea minţii cu rugăciunea minţii, vom arăta pe scurt deosebirea dintre ele. „Rugăciunea minţii se face atunci cînd cineva se întăreşte cu atenţia în inimă şi înalţă de acolo rugăciunea către Dumnezeu. Iar lucrarea minţii este atunci cînd cineva, stînd cu atenţie în inimă, prin pomenirea lui Dumnezeu, înlătură oricare gînd ce ar încerca să pătrundă în inimă" (*Sbornic*, 2, p. 58). Unii, în vremea lucrării rugăciunii, se opresc la imaginaţie, alţii, la lucrarea minţii. Dar pasul cel adevărat îl fac cei care, trecînd peste aceste popasuri, ajung pînă la inimă şi se ascund în ea (*Ibidem*, p. 332).

După dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, „inima este altarul înţelegător al lui Dumnezeu" (Cuv. 32, p. 167). El, arătînd că cel nemilostiv nu-şi poate curăţi inima de patimi, zice: „Fie întru tine, frate, totdeauna biruind cumpăna milosteniei, pînă cînd vei simţi acea milă pe care o are Dumnezeu către lume. Căci inima nevirtuoasă şi nemilostivă, niciodată nu se curăţeşte" (Cuv. 34, p. 184). Acelaşi Sfînt Isaac, arătînd că liniştea şi cugetarea la moarte ne ajută la rugăciunea inimii şi la apropierea noastră de Dumnezeu, zice: „Liniştea să o iubim noi, fraţilor, pînă se va omorî lumea din inima noastră. Totdeauna să ne

aducem aminte de moarte, că prin aceasta ne putem apropia de Dumnezeu în inima noastră" (Cuv. 34, p. 186).

În alt loc, arătînd folosul simţirilor duhovniceşti ale inimii, zice: „Inima care a primit simţirea celor duhovniceşti şi a vederii veacului viitor, într-adevăr, se face cu neştiinţă întru pomenirea patimilor, în acelaşi fel în care omul sătul de hrana bună defaimă şi se îngreţoşează de hrana proaspătă care ar fi pusă înaintea lui" (Cuv. 38, p. 144). Apoi, arătînd că de nu va urî omul din inimă păcatul, nu poate să se izbăvească de el, spune: „Pînă cînd nu ar urî din inimă cu adevărat cineva pricina păcatului, nu se slobozeşte de dulceaţa lucrării sale" (Cuv. 42, p. 208). Despre folosul mare pe care îl are omul din rugăciunea făcută cu inima, zice: „Cel ce voieşte a vedea pe Domnul înăuntrul său, să lucreze ca să-şi curăţe inima prin necontenita pomenire a lui Dumnezeu" (Cuv. 43, p. 220), pentru că „înfricoşat este dracilor şi iubit lui Dumnezeu şi îngerilor Lui, cel ce cu rîvnă fierbinte caută în inima sa pe Dumnezeu, noaptea şi ziua" *(Ibidem)*.

Învăţături asemănătoare despre rugăciunea inimii ne dă şi Cuviosul Teofan Zăvorîtul, zicînd: „Stai în faţa lui Dumnezeu, Care este pretutindeni şi cunoaşte totul şi Care îţi vede inima ta... Să-L simţi pe El ca pe o fiinţă vie, reală, căreia te poţi adresa în rugăciunile şi nevoile tale. Aceasta înseamnă să simţi în inima ta acel foc mic al unei credinţe vii şi în acest lucru se cuprinde înviorarea şi învierea inimii tale" *(Sbornic* 2, p. 344), iar apoi zice: „Stai cu luare aminte în inimă şi cu frică de Dumnezeu înalţă de acolo rugăciunea lui Iisus, adică din adîncul inimii tale. Lucrînd astfel, aşteaptă cu răbdare şi cu smerenie întru zdrobirea inimii, cu un simţămînt de pocăinţă, pînă cînd va veni şi se va atinge de inima ta harul lui Dumnezeu şi va trezi în ea rugăciunea neîncetată, cea de sine mişcătoare, care murmură ca un pîrîiaş şi care va fi pentru tine ca un paznic care străjuieşte inima ta de orice necurăţie şi primejdie. Dar fiindcă, după cuvîntul lui Dumnezeu, *inima este izvorul vieţii* (Pilde 4, 23), atunci şi toată viaţa ta, pe măsură ce este hotărîtă de inimă, va deveni curată şi luminoasă" *(Sbornic* 2, p. 345).

Episcopul sfînt Ignatie Branceaninov, care a fost un mare lucrător al rugăciunii inimii şi care a scris şi a învăţat mult despre ea, îndemnîndu-ne să ne îndeletnicim cu rugăciunea lui Iisus, ne arată că această rugăciune are două perioade, terminîndu-se prin rugăciunea cea curată, care este încununată de nepătimire sau de desăvîrşirea creştină în acei nevoitori cărora Dumnezeu a binevoit ca să le-o dea. În perioada cea dintîi, cel

care se roagă este lăsat ca să se roage numai cu puterile lui proprii; harul lui Dumnezeu fără îndoială că îl ajută pe cel ce se roagă, însă nu-și descoperă prezența sa. În acest timp, patimile ascunse din inimă se pun în mișcare, silindu-l pe lucrătorul rugăciunii la nevoința smereniei; biruințele și înfrîngerile se înlocuiesc unele pe altele, iar voința liberă a omului și slăbiciunea lui se arată cu toată limpezimea.

În a doua perioadă harul lui Dumnezeu își arată simțit prezența și lucrarea sa, unind mintea cu inima și dînd puterea de a se face rugăciunea fără risipire (răspîndire) cu un plîns și o căldură din inimă. Această a doua rugăciune vine de la cea dintîi. Acum atenția minții din timpul rugăciunii atrage inima spre învoire (consimțire) și cînd se întărește atenția, învoirea inimii se transformă într-o unire a inimii cu mintea. În sfîrșit, în timpul atenției care s-a unit cu rugăciunea, mintea se pogoară în inimă pentru cea mai adîncă liturghie a rugăciunilor *(Sbornic* 2, p. 263).

Sfîntul Varsanufie, arătînd că prin osteneală și durerea inimii se agonisește rugăciunea inimii, ne sfătuiește, zicînd: „Ostenește-te cu durere de inimă să-ți agonisești căldura și rugăciunea și Dumnezeu ți le va da pe amîndouă și le vei avea totdeauna. Numai să știi că uitarea le izgonește pe acestea, născîndu-se în noi din nepăsare și lene“ *(Sbornic* 2, p. 365). Episcopul rus Ignatie Branceaninov, arătînd cum trebuie evitată înșelarea de la diavoli de către lucrătorii rugăciunii minții și a inimii zice: „Rugăciunea făcută cu gura, oricine ar face-o nu va cădea cu ea în înșelarea vrăjmașului. De aceea, mai întîi de toate trebuie să ne ținem tare de rugăciunea făcută cu gura, iar pe urmă de cea a minții făcută cu smerenie. Apoi, cui îi vine ușor și față de cine voiește Dumnezeu, să treacă și la cea a inimii, după îndrumarea Sfinților Părinți care prin încercare le-au trecut pe acestea toate“ *(Sbornic* 2, p. 126).

Un ucenic al Sfîntului Serafim de Sarov, protoiereul Avramie Necrasov, învățînd despre rugăciunea inimii, spune: „Trebuie ca tu să te îndeletnicești cu rugăciunea inimii, chiar în timpul îndeletnicirilor tale obișnuite, în adîncul sufletului tău, rostind cu frică și cu credință: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul“. Și apoi zice: „Să nu fii fără rugăciunea lui Iisus nici o clipă... Dacă nu vrei să te rogi, înseamnă că nu vrei să fii cu Dumnezeu. Rugăciunea lui Iisus să fie respirația sufletului tău. Preadulcele Iisus să nu iasă din mintea și din inima ta... Ține-te cu mintea și cu inima ta de tine, în omul cel dinăuntru al tău. Deprinde-te

cu smerenia şi cu răbdarea. Însingurează-te cît mai des în cămara inimii tale şi vorbeşte acolo cu Dumnezeu prin rugăciunea minţii din inimă! Ea va umple sufletul tău cu o astfel de dulceaţă şi bucurie, încît nu vei mai vrea să-ţi cauţi mîngîierea în nimic din cele pămînteşti. În templul dinăuntru al sufletului săvîrşeşte totdeauna slujba cuvîntătoare prin rugăciunea lui Iisus, cu mintea în inimă... Dacă nu poţi să stai mult la rugăciune cu trupul, îndeletniceşte-te mai mult cu rugăciunea minţii şi a inimii. Mai mult decît orice, păzeşte gura de vorbărie deşartă şi de mîndrie! Căci nimic nu pune atîta piedică inimii şi căldurilor din inimă ca vorbăria deşartă" (*Sbornic*, 2, p. 415-417).

Sfîntul Ioan de Kronstadt, un alt mare lucrător al rugăciunii lui Iisus, zice: „Cu ochii inimii mele văd cum Îl inspir în chip gîndit pe Hristos în inima mea; cum El intră în ea şi îndată o linişteşte şi o îndulceşte... În timpul rugăciunii, ţine-te de regula potrivit căreia e mai bine să zici cinci cuvinte din inimă, decît zece mii de cuvinte cu limba" (*Sbornic*, 2, p. 419).

Prin minte se înţelege şi activitatea minţii, care constă în gînduri şi înţelesuri. Mintea este puterea care le produce pe acestea sau, după mărturia Sfintei Scripturi, inima, în care mintea îşi are izvorul şi rădăcina. Această putere a minţii, fiind partea privitoare a sufletului nostru şi cea mai de seamă putere a lui, ni-l arată pe acesta ca fiind cugetător. Puterea noastră înţelegătoare nu este închisă în inimă ca într-un vas oarecare, fiindcă nu este trupească; şi nici nu se află în afară de ea ca ceva mai mult decît ea, ci există în inimă ca într-un organ al său. Acest lucru îl ştim destul de bine, învăţîndu-ne aceasta nu om, ci Ziditorul omului, Care spune în Evanghelie că nu cele ce intră în gură spurcă pe om, ci cele ce ies din gură, căci gîndurile ies din inima omului (Matei 15, 11-19).

Deci, inima este cămara ascunsă a minţii şi cel dintîi organ trupesc al puterii gînditoare. După Sfîntul Apostol Pavel, ştim că Dumnezeu a trimis pe Duhul Sfînt în inimile noastre, strigînd: *Avva, Părinte!* (Galateni 4, 6). Deci, cum nu va fi afară de împărăţia lui Dumnezeu cel care se sileşte să izgonească mintea dinăuntrul său în afară ? (*Filocalia*, vol. 5, Sfîntul Grigorie Palama, p. 289-293).

Sfîntul Isaac Sirul, arătînd că diavolul după ce va scoate pe cineva de la rugăciunea din inimă îl va duce la părăsirea a toată pravila de rugăciune şi îi va slăbănogi mintea, făcînd-o să cadă spre tot păcatul, zice: „Deci, întîi diavolul se nevoieşte a surpa necontenita rugăciune a înimii, apoi apleacă mintea noastră ca să defaime vremea cuvenită rugăciunii şi pravilei, pe care

sîntem datori a le face. Şi aşa, întîi slăbănogeşte gîndul nostru, îndemnîndu-ne să ne împărtăşim mai înainte de vreme de hrana celor prea mici şi subţiri şi proaste [1]. După căderea şi risipirea înfrînării se alunecă în desfrînare şi înverşunare" (Cuv. 26, p. 143).

Tot Sfîntul Isaac Sirul, marele dascăl al liniştii şi al rugăciunii din inimă, arătînd că cine va ajunge la petrecerea în rugăciunea curată a inimii, ajunge la capătul tuturor faptelor bune, zice: „Cînd se va învrednici cineva de petrecerea neîncetată în rugăciunea inimii, a ajuns la capătul tuturor faptelor bune şi de aceea s-a făcut lăcaş al Sfîntului Duh. Dacă cineva nu a primit cu adevărat darul Mîngîietorului. nu poate să petreacă în rugăciunea aceasta şi să o săvîrşească cu odihnă" (Cuv. 85, p. 397). „Pentru că Duhul, zice în continuare, cînd se va sălăşlui în cineva din oameni, nu încetează din rugăciune, căci *Însuşi Duhul se roagă pentru noi cu suspine negrăite* (Romani 8, 26). Atunci. nici cînd doarme, nici treaz fiind, rugăciunea nu încetează în sufletul lui, ci, ori de mănîncă, ori de bea, ori de doarme şi orice lucru ar lucra şi chiar de ar dormi în somnul cel mai adînc, bunele miresme şi aburii rugăciunii odrăslesc fără osteneală în inima lui şi atunci rugăciunea nu are nici despărţire, nici hotar, ci în toată vremea este cu dînsul; chiar de ar şi înceta în afara lui această rugăciune, însă în ascuns ea îi slujeşte mereu. Căci petrecerea celor curaţi este rugăciunea neîncetată, zice un oarecare dintre purtătorii de Hristos, fiindcă gîndurile lor totdeauna sînt mişcări dumnezeieşti, iar mişcările inimii curate şi ale minţii sînt glasuri blînde, prin care îi cîntă în ascuns Celui ascuns". În continuare, arătînd care este semnul celor desăvîrşiţi în rugăciunea inimii. Sfîntul Isaac zice: „Cînd se va mişca pomenirea lui Dumnezeu în mintea lui. îndată inima se porneşte spre dragostea de Dumnezeu. iar ochii lui izvorăsc lacrimi cu îndestulare, căci dragostea are obiceiul de a aprinde lacrimi din pomenirea celor iubiţi. Unul ca acesta niciodată nu se lipseşte de lacrimi, fiindcă nu-i lipseşte niciodată prilejul care îl duce spre pomenirea lui Dumnezeu, astfel încît şi în somn vorbeşte cu Dumnezeu. Căci dragostea are obiceiul de a lucra unele ca acestea, şi aceasta este desăvîrşirea oamenilor în această viaţă" (Cuv. 85, p. 398-399).

Sfîntul Isaac Sirianul, fiind întrebat despre semnul celor ce sînt desăvîrşiţi în curăţia inimii, care se face pe cît este cu putinţă

1. Adică de hrana trupească.

omului pe pămînt, îndeosebi prin rugăciunea curată a inimii, a răspuns: „Cînd va vedea cineva că toţi oamenii sînt buni şi nu i s-ar arăta lui cineva necurat, atunci este cu adevărat curat cu inima". Unul ca acesta împlineşte cuvîntul Apostolului care zice: Mai înalţi decît pe sine a socotit pe toţi deopotrivă cu inima curată (Filipeni 2, 3). De asemenea, unul ca acesta ajunge şi la cuvîntul care zice: *Ochiul cel bun nu va vedea pe cele rele* (Avacum 1, 13).

(Faptul că prin rugăciunea inimii se curăţă şi inima şi mintea, se poate vedea mai pe larg în *Paza celor cinci simţuri*, la cap. 10, p. 249).

Părinţilor şi fraţilor,

În încheierea cuvîntului despre rugăciunea gînditoare a inimii, vă rog pe toţi cei lucrători, care cu darul lui Hristos aţi gustat în chip simţit şi prin încercare dulceaţa duhovnicească a acestei rugăciuni curate, să mă ajutaţi şi pe mine leneşul şi păcătosul cu rugăciunile voastre, ca, prin cele spuse aici numai din memorie, să mă gîndesc cîndva să pun început bun, spre a ajunge şi eu la fericirea de care vă bucuraţi prin lucrarea de fiecare clipă ce o trăiţi în Hristos. AMIN !

PREDICĂ
DESPRE ROADELE RUGĂCIUNII DUHOVNICEȘTI A INIMII

„Toate virtuțile ajută mintea să cîștige dragostea cea dumnezeiască, dar mai mult ca toate, rugăciunea curată. Căci prin aceasta zburînd către Dumnezeu, iese afară din toate cele ce sînt" (*Filocalia*, vol. 1, Sfîntul Maxim Mărturisitorul, p. 39).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Unul din Sfinții Părinți ne învață, zicînd: „Taci tu, să vorbească lucrurile tale". Iar eu păcătosul și leneșul mă obrăznicesc, și din nesimțire fac cu totul dimpotrivă, și încep a vorbi către sfințiile voastre cele în care niciodată nu m-am iscusit prin cercare și trăire. Nu este bine să tac și să nu arăt învățăturile cele cu adevărat bune și de suflet mîntuitoare ale Sfinților Părinți, din pricina lenevirii și nelucrării mele, căci acestea sînt folositoare celor rîvnitori și harnici care, după cuvîntul Evangheliei, se silesc cu toată puterea să răpească Împărăția cerurilor, nu prin vorbe goale, ca mine, ci prin sudoarea ostenelilor de zi și de noapte, sîrguindu-se la lucrarea poruncilor lui Dumnezeu.

După învățăturile Sfinților Părinți și ale marilor lucrători ai rugăciunii lui Iisus, primele roade ale acestei sfinte rugăciuni sînt două, și anume: *luarea aminte* și *smerenia*. Aceste două roade, deși par mici, se arată însă mai înainte de celelalte la nevoitorul sfintei rugăciuni. Acestea se obțin prin practicarea stăruitoare a oricărui fel de rugăciune, dar îndeosebi prin practicarea rugăciunii lui Iisus, a cărei lucrare se află mai presus decît cîntarea de psalmi și decît celelalte rugăciuni vorbite.

Al treilea rod al acestei rugăciuni, care se naște la rîn-

dul său din luarea aminte şi smerenie, este *umilinţa*. Iar aceste trei roade ale rugăciunii amintite pînă acum, adică: luarea aminte, smerenia şi umilinţa, precum şi adevărata rugăciune, sînt daruri ale lui Dumnezeu (*Sbornic* 1, p. 193).

Al patrulea rod al rugăciunii lui Iisus este *adunarea gîndurilor*. Al cincilea rod este *evlavia;* al şaselea — *frica de Dumnezeu;* al şaptelea — *pomenirea morţii;* al optulea — *liniştirea gîndurilor;* al nouălea — *căldura inimii;* al zecelea — *concentrarea atenţiei în inimă;* al unsprezecelea — *privirea din ce în ce mai atentă asupra greşelilor şi păcătoşeniei noastre,* din care pricină sporeşte în noi *umilinţa* şi se preface în plîns. Al doisprezecelea rod este *simţirea prezenţei lui Dumnezeu,* a morţii, a Judecăţii de apoi şi cugetarea la muncile iadului (*Miezul evlaviei creştine ortodoxe,* ed. Mănăstirea Valaam, p. 38).

Al treisprezecelea rod al rugăciunii lui Iisus este *dezlipirea minţii noastre de la lucrurile frumoase ale lumii acesteia şi rămînerea ei în inimă.* Prin această obişnuinţă a minţii de a rămîne în inimă ea fuge şi urăşte dulceţile simţite ale organelor şi simţurilor. Acest lucru îl adevereşte Sfîntul Diadoh al Foticeei, zicînd: „Cel ce intră de-a pururea în inima sa, se întristează de toate cele frumoase ale vieţii. Căci, cu duhul umblînd, nu mai poate şti poftele trupului" (*Filocalia,* vol. 4, p. 356). De asemenea, se lipseşte de rătăcirea nălucirilor, de năvălirile gîndurilor rele şi urîte care se lucrează prin imaginaţie. Deci mintea, coborîndu-şi cu linişte lucrarea sa lipsită de relele arătate mai sus şi tinzînd să se unească cu cuvîntul cel înăuntru aşezat al inimii, se dezbracă astfel de tot idolul şi chipul grosolan al imaginaţiei din pricina strîmtorării locului inimii, după cum şarpele se dezbracă de pielea sa cînd trece printr-un loc strîmt.

Omul care îşi va obişnui mintea să rămînă în inimă, va dori totdeauna să-şi încuie uşa chiliei sale şi să se liniştească, să-şi încuie uşa gurii şi să tacă şi să-şi încuie uşa lăuntrică a cuvîntului celui înăuntru aşezat, spre a nu mai lăsa duhurile viclene să vorbească într-însul răutăţile şi vicleniile voite de ele, prin care omul se face necurat în faţa lui Dumnezeu, *Cel ce cearcă inimile şi rărunchii.* Pentru aceasta ne sfătuieşte Sfîntul Ioan Scărarul: „Încuie uşa chiliei pentru trup, uşa gurii pentru vorbirea cu oamenii şi uşa dinăuntru pentru duhuri".

Al patrusprezecelea rod ce se naşte din lucrarea rugăciunii lui Iisus constă în aceea că mintea, afundîndu-se în inimă şi văzînd acolo, cu ochiul său gînditor, chipul urît şi grozav cu care este închipuită şi înfăţişarea urîtă cu care s-a îmbrăcat prin necuviincioasele privelişti, prin urîtele auziri şi prin purtarea

după voia simţurilor şi a lumii de care mai înainte s-a lăsat prinsă — după cum arată Sfîntul Grigorie al Tesalonicului — *ea începe să-şi cîştige smerenie, plîns şi lacrimi.* Şi cum să nu se smerească ticăloasa, văzînd locul inimii sale întinat şi înnegrit de un întuneric gros ce i s-a pricinuit de păcatele făcute cu gîndul, cu cuvîntul şi cu lucrul?

Cuviosul Marcu zice, de asemenea: „Cel cuprins de gînduri, oare cum va vedea păcatul? Cel cuprnins de dînsele se acoperă ca şi cu o negură a sufletului. Iar acest întuneric îşi are începutul din înţelegeri şi fapte rele .Cum să nu plîngă şi să nu se întristeze ticăloasa, văzînd partea sa cuvîntătoare plină de atîtea gînduri trufaşe, de atîtea pofte necuvîntătoare, de atîtea gînduri hulitoare şi drăceşti? Cum să nu plîngă ticăloasa, văzînd partea sa poftitoare robită de atîtea gînduri urîte şi pofte necuviincioase, iar partea mînioasă cuprinsă de atîtea gînduri viclene, de atîtea porniri fără rînduială asupra aproapelui? Într-un cuvînt, cum să nu se umilească şi să nu verse lacrimi însîngerate, sau cum să nu strige către Iisus cu jale ca să o miluiască şi să o vindece, văzîndu-şi inima legată de atîtea nenumărate patimi, orbită de nesimţire, pietroasă şi rănită de atîtea răni ? Căci inima vede că omul său dinăuntru nu este biserică a lui Dumnezeu şi a harului Său, ci peşteră de tîlhari şi prăvălie a păcatului şi a dracilor. Pentru aceea, prin smerenie, plîns şi lacrimi, milostiv îşi face pe Dumnezeu, Care o uşurează de patimi şi o izbăveşte de năpădirile gîndurilor şi ale dracilor".

Părinţilor şi fraţilor,

Al cincisprezecelea rod ce se naşte şi creşte din rugăciunea lui Iisus constă în faptul că, prin întoarcerea minţii în inimă, zăbovirea ei în inimă prin privire gînditoare, străjuire, păzire şi rugăciune, *partea lăuntrică a omului se face ca o oglindă curată* — după Sfîntul Calist — în care mintea vede foarte clar aplecările rele ale inimii sale, bîntuielile şi pîndirile duhurilor necurate. Pe scurt, mintea începe să-şi vadă curat toate greşelile sale, pînă la cele mai mici, fapt pentru care cheamă cu mare durere pe Iisus spre ajutorul său, îşi cere iertare, se pocăieşte, se întristează, cade la Domnul şi adaugă plîns peste plîns, smerenie peste smerenie şi face cît poate ca să se îndrepte şi să nu mai păcătuiască. De aceea a spus Sfîntul Ioan Scărarul: „Rugăciunea ta îţi va arăta aşezarea pe care o ai. Căci rugăciunea, fiind oglinda monahului celui cuvîntător de Dumnezeu, îi dă în vileag aşezarea lăuntrică" (Cuv. 28).

Al șaisprezecelea rod care se naște ca urmare a întoarcerii minții către inimă *este curățirea firii de către Dumnezeu prin lucrarea cea mai presus de fire a harului Sfîntului Duh.* După cum dumnezeieștii Părinți au aflat unele chipuri și meșteșuguri firești spre a curăți firea omenească de patimile cele afară de fire ce au intrat într-însa, cum ar fi: postul, privegherea, culcarea pe jos, plecarea genunchilor, închinăciunile, înfrînarea și celelalte nevoințe și rele pătimiri ale trupului, în același chip ei au aflat și această cale a întoarcerii minții către inimă pentru a se curăți deplin și cît mai repede, atît mintea cît și inima.

Acestea două sînt părțile domnitoare ale ființei omenești, cele mai fine și mai ușor de abătut de la rău, și, totodată, sînt cele care mișcă spre păcat și pe toate celelalte părți și mădulare mai grosolane și mai greu de abătut ale trupului; căci mai întîi se mișcă spre păcat părțile mai fine și apoi cele mai mari și mai grosolane. De aceea, curățindu-se cele dintîi, se curăță întreaga fire omenească de patimi, făcîndu-se astfel mai lesnicioasă să primească harul și lucrarea lui Dumnezeu mai presus de fire. Calea aceasta curăță firea, mai repede decît oricare, deoarece are ca lucrare și îndeletnicire porunca cea mai mare, sobornicească și mai cuprinzătoare decît toate celelalte, aceea de a iubi omul pe Dumnezeu din tot sufletul său, din toată inima sa, din toată virtutea sa și din tot cugetul său. Mai ales pentru împlinirea acestei porunci, dar și pentru celelalte, i se dă omului darul cel mai presus de fire al lui Dumnezeu. Sfîntul Filotei Sinaitul, în precuvîntarea ce o face la cele 40 de capete ale sale din *Filocalie*, zice: „Cu păzirea inimii se păzesc împreună și dumnezeieștile porunci ale lui Hristos" (*Filocalia*, vol. 4, p. 95-96).

Al șaptesprezecelea rod al rugăciunii gînditoare a inimii constă în aceea că atunci cînd mintea se va obișnui să intre în inimă, să vorbească împreună cu cuvîntul cel așezat înăuntru spre a afla voia lui și să se privească pe sine și toate puterile sale, *ea nu rămîne fără bucurie și veselie.* După cum atunci cînd lipsește cineva de acasă și apoi se întoarce și intră în casă, se bucură și se veselește că s-a învrednici să-și vadă soția și fiii, tot astfel se întîmplă și cu mintea, cînd intră în inima sa, după cum arată Cuviosul Nichifor din singurătate. Prin această rugăciune de gînd a inimii omului poate să-și păzească mintea și inima, dar nu desăvîrșit curate și nepătimașe. Acest lucru nu numai în lume este anevoios, ba chiar și în pustie și la liniște, pentru lenevirea noastră și răutatea neamului omenesc, cum a zis Sfîntul Ioan Scărarul, însă le poate păzi mai puțin pătimașe și, pe cît este cu putință, curate. Dumnezeu a dat omului

porunca să-şi păzească inima de patimi şi de gîndurile rele, zicînd: *Ia aminte de sine, să nu se facă gînd ascuns în inima ta şi nelegiuire* (Deuteronom 15, 9). La această poruncă a scris un cuvînt de tîlcuire condeiul împărătesc al Sfîntului Vasile cel Mare, iar Solomon a zis: *Cu toată străjuirea păzeşte-ţi inima, că dintr-aceasta sînt ieşirile vieţii* (Proverbe 4, 23) *.

Al optsprezecelea şi cel mai mare rod al rugăciunii inimii *este cîştigarea dragostei de Dumnezeu,* care este maica tuturor virtuţilor, ea cuprinzînd toate faptele bune, deoarece în dragostea de Dumnezeu se cuprinde şi dragostea către aproapele, după mărturia dumnezeiescului Ioan Evanghelistul, care zice: *Cel ce iubeşte pe Dumnezeu, iubeşte şi pe aproapele său* (I Ioan 4, 21). În aceste două porunci, adică în iubirea de Dumnezeu şi de aproapele, se cuprinde toată Legea şi proorocii (Matei 22, 40). În chip asemănător, marele Apostol Pavel, arătînd că dragostea este plinirea Legii, a zis: *Cel ce iubeşte pe aproapele, a împlinit Legea* (Romani 13, 8).

Acestea şi multe altele sînt roadele rugăciunii celei ce se face gînditor prin întoarcerea minţii în inimă. Deci, fericit şi de trei ori fericit este acel suflet care este lucrător tainic al acestei sfinte rugăciuni. Unul ca acesta cu adevărat se roagă în ascuns în cămara inimii sale şi vorbeşte neîncetat cu Mirele, Cuvîntul. Acesta va lua plată de la Tatăl nostru cel ceresc, Care vede rugăciunea lui făcută în ascuns şi îi va răsplăti la arătare, în ziua cea mare a Judecăţii de apoi, cînd se vor arăta cele ascunse ale oamenilor.

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Cred că şi în zilele noastre, prin sfintele mănăstiri şi chiar printre creştinii din lume, sînt mulţi trăitori care, prin darul lui Dumnezeu, se îndeletnicesc cu această sfîntă şi tainică rugăciune de gînd a inimii, dar care, avînd frică de Dumnezeu, îşi acoperă cu smerenie şi tăcere sfînta lor lucrare. Unii ca aceştia se curăţesc neîncetat pe sine cu lacrimile care izvorăsc din inimile lor, din frica şi mai ales din dragostea lui Dumnezeu. Nu puţini sînt cei ce se silesc să-şi curăţe inima de patimi şi de gînduri

* Mărturiile de mai sus despre roadele sfintei rugăciuni a lui Iisus au fost culese din capitolul corespunzător din *Sbornic,* vol. 1, din *Paza celor cinci simţuri,* cap. 10, p. 245-252; precum şi din diferite locuri ale *Filocaliei).*

rele, aducîndu-şi aminte de Scriptura ce spune că *nimic necurat nu va intra în împărăţia cerurilor* (I Corinteni 6, 9). Pe aceştia îi rog şi eu molaticul şi leneşul, care petrec în nesimţire faţă de lucrurile duhovniceşti, ca să se roage şi pentru mine păcătosul Bunului Dumnezeu atunci cînd, prin sfintele suspine şi prin ploaia lacrimilor fierbinţi, se întîlnesc şi se unesc cu Domnul în cămara inimii lor.

Mila şi îndurarea Preamilostivului Dumnezeu şi darul Preasfintei şi Preacuratei Sale Maici să ajute tuturor celor ce iubesc pe Dumnezeu din toată inima, din tot cugetul şi din toată puterea, şi care pururea îşi aduc aminte de preasfîntul Său nume şi Îl cheamă în ajutor. AMIN !

PREDICĂ

DESPRE INIMĂ CA CENTRU ÎNTREIT AL OMULUI ŞI DESPRE CASA DUHOVNICEASCĂ A SUFLETULUI NOSTRU

> *„Rădăcina lucrurilor făcute de trup îşi are originea în sfătuirea inimii"* (Sfîntul Vasile, Tîlcuire la Psalmul 1).

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Cu toată nevrednicia, îmi iau din nou îndrăzneala de a vorbi înaintea sfinţiilor voastre şi a vă aduce aminte de cele pe care unii le-au uitat, iar alţii, poate, încă nu le-au cunoscut. Aducerea aminte va da un oarecare folos duhovnicesc pentru cei ce cunosc aceste lucruri, iar pentru cei ce încă nu le-au cunoscut, noutatea lor nu le va aduce greutate şi plictiseală. În cele ce urmează, voi vorbi îndeosebi despre două lucruri: despre inimă ca centru întreit al omului şi despre casa cea de gînd a sufletului.

Trebuie să ştim că inima, după mărturia Sfîntului Vasile şi a altor Sfinţi Părinţi, este cea dintîi născută între mădularele corpului nostru. Ea este, după acelaşi sfînt amintit, „rădăcina vieţii". Inima este scaunul, rădăcina, începutul şi izvorul tuturor puterilor fireşti ale trupului şi sufletului. Ea se zideşte cu puterea lui Dumnezeu, înaintea celorlalte organe ale trupului, după mărturia Sfîntului Vasile, care zice: „Inima nu numai că se zideşte mai întîi, dar şi moare în urma tuturor mădularelor" (Tîlcuire la Psalmul 1).

În primul rînd, ca centru al puterilor fireşti, este bine să reţinem că inima este sediul, rădăcina şi izvorul tuturor puterilor fireşti ale trupului, adică: a puterii seminale, a celei creatoare, a celei hrănitoare, a celei vieţuitoare, a celei simţitoare, a celei atrăgătoare, a celei păstrătoare, a celei prefăcătoare, a

celei eliminatoare, etc. De asemenea, inima este şi centrul tuturor puterilor fireşti ale sufletului, adică: a puterii voitoare, a celei raţionale, a celei cuvîntătoare, a celei gînditoare, a celei înţelegătoare, a celei cugetătoare, a celei alegătoare, a celei hotărîtoare, a celei mînioase, a celei poftitoare, etc.

În al doilea rînd, inima este centrul mai presus de fire, căci harul lui Dumnezeu mai presus de fire, pe care l-am primit de la Sfîntul Boatez, se află în inimă, unde stă ca pe un tron. Acest lucru ne învaţă însuşi Mîntuitorul nostru Iisus Hristos în dumnezeiasca Sa Evanghelie, zicînd: *Împărăţia lui Dumnezeu este înăuntrul vostru* (Luca 17, 21). Încă şi dumnezeiescul Pavel zice: *A trimis Dumnezeu Duhul Fiului Său în inimile voastre, strigînd: Avva, Părinte!* (Galateni 4, 6). *Dragostea lui Dumnezeu s-a vărsat în inimile voastre ca să vă dea vouă, după bogăţia slavei Sale, cu putere a vă întări prin Duhul Lui în omul cel dinăuntru, ca să locuiască Hristos prin credinţă în inimile voastre* (Romani 5, 5; Efeseni 3, 16; Luca 7, 21). Aceasta o mărturisesc împreună cu Sfintele Scripturi şi dumnezeieştii Părinţi: „Inima domneşte tot trupul, iar cînd darul va stăpîni păşunea inimii, împărăţeşte peste toate gîndurile sufletului" (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simţuri,* p. 218, 224). Sfîntul Isaac Sirul zice: „Iată, cerul este înăuntrul tău, de vei fi curat; şi întru sine vei vedea îngeri şi lumina lor şi pe Stăpînul lor cu dînşii". Iar în alt loc, acelaşi sfînt, Isaac, zice: „Sîrguieşte-te a intra în cămara ta cerească că una este aceasta şi aceea (a inimii)" (Cuv. 43 şi 30). În chip asemănător vorbesc şi Sfîntul Diadoh al Foticeei, Grigorie al Tesalonicului şi mulţi alţii dintre Sfinţii şi dumnezeieştii Părinţi.

În al treilea rînd, inima este centrul afară de fire. Toate hulele, gîndurile de mîndrie, de ură, de zavistie, de viclenie şi toate poftele rele, plăcerile, poftirile, împotrivirile şi învoirile cele cu lucrurile lumii, din inimă se nasc şi în inimă se află. Acest lucru însuşi Mîntuitorul nostru Iisus Hristos l-a arătat, zicînd: *Din inimă izvorăsc gîndurile rele, uciderile, desfrînările, preadesfrînările, furtişagurile, mărturiile mincinoase, hulele* (Matei 15, 19; Marcu 7, 21). Precum cenuşa acoperă focul, aşa şi aceste răutăţi acoperă şi îngroapă dumnezeiescul har ce l-am luat de la Sfîntul Botez, după cum spune despre aceasta dumnezeiescul Părinte Calist: „În inimă sînt rădăcinile şi începăturile tuturor păcatelor afară de fire". Sfîntul Vasile, arătînd în chip asemănător acest lucru, zice: „Rădăcina lucrurilor făcute de trup îşi are originea în sfătuirea inimii" (Tîlcuirea la Psalmul 1).

Părinţilor şi fraţilor,

Deoarece inima noastră este centrul al tuturor celor bune şi al tuturor relelor, ne trebuie negreşit mare grijă şi osteneală să o păzim, după porunca Sfintei Scripturi, care spune: *Cu toată paza păzeşte-ţi inima, că dintr-aceasta sînt ieşirile vieţii* (Proverbe 4, 23). Dacă vom pune gîndul străjer la poarta inimii şi o vom păzi cu toată luarea aminte şi frica de Dumnezeu, ea va ajunge să ni se facă izvor al vieţii veşnice, iar de nu, inima va ajunge să se facă izvor al morţii. Căci, după mărturia Domnului am văzut că din ea iese tot răul, adică toate păcatele şi patimile care sînt „fapte moarte" şi „bolduri ale morţii" (I Corinteni 15, 56; Romani 6, 2; 10, 11; Coloseni 2, 20; Evrei 9, 14). Cel mai bun mijloc de a ne păzi mintea şi inima de gîndurile rele şi de patimile pierzătoare de suflet, care izvorăsc din inima noastră, este rugăciunea minţii şi a inimii, sau mai bine-zis rugăciunea gînditoare a inimii, cu care s-au mîntuit şi s-au sfinţit nenumăraţi Cuvioşi Părinţi şi creştini rîvnitori după mîntuire, nu numai în vremurile de demult, ci chiar şi în veacurile din urmă. Cine vrea să se ostenească cu rugăciunea lui Iisus, trebuie să ţină seama de aceste patru lucruri şi anume:

a) să zică rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul", cu mintea sau cu limba, rar şi cu foarte mare luare aminte;

b) să facă o mică pauză după fiecare rugăciune;

c) să-şi ţină respiraţia pînă ce va zice o dată cu mintea sau cu limba această rugăciune;

d) să închidă mintea în cuvintele rugăciunii, adică să fie cu mare atenţie numai la cuvintele sfintei rugăciuni şi să nu se răspîndească cu mintea la alte cuvinte, chiar de ar fi ele şi dintre cugetele cele bune. Să nu primească nici un fel de nălucire sau închipuire în vremea acestei sfinte rugăciuni, chiar de ar fi acele închipuiri sfinte, căci, oricît de sfinte ar fi, nu trebuie să le primim în vremea sfintei rugăciuni, deoarece sînt în afară de inimă şi trag mintea la cele din afară, nelăsînd-o să se coboare în cămara inimii, spre a vorbi acolo cu Mirele Hristos. Cu aceste patru mijloace, care s-au însemnat pe scurt, oricine poate să se adîncească în rugăciunea minţii.

În cele ce urmează vom spune cîte ceva despre „casa cea de gînd" a sufletului nostru, de care am amintit la începutul acestui cuvînt. Despre această casă de gînd trebuie să cugetăm în acest fel: precum la casa din materie simţită, pentru a o zidi,

avem nevoie de pămînt tare, de temelie, de pietre sau cărămizi, de lut sau mortar, de pereţi, de acoperiş şi de zidar, iar după terminare avem nevoie de praznic şi de ferestre, tot astfel şi casa cea de gînd sau casa duhovnicească a sufletului are nevoie de toate acestea.

Astfel, în loc de pămînt vîrtos trebuie să aibă cineva răbdare desăvîrşită la orice necaz şi ispită de la oameni, de la diavoli, ori de la firea stricată, cum zice Sfîntul Vasile. În loc de temelie trebuie să avem credinţă dreaptă şi statornică. Prin credinţă se înţelege nu numai aceea prin care credem în Sfînta Treime şi în întruparea Domnului, ci credinţa interioară, prin care sîntem încredinţaţi că sînt adevărate toate cîte a zis Dumnezeu, adică atît făgăduinţa bunătăţilor, cît şi îngrozirea muncilor iadului, după cum zice Sfîntul Simeon Noul Cuvîntător de Dumnezeu. În loc de pietre sau cărămizi, casa aceasta are nevoie de faptele bune cele de multe feluri. În loc de lut sau mortar are nevoie de smerenie. Precum cu lut sau cu mortar se lipesc pietrele la zid, tot aşa cu smerenie se lipesc şi se ţin toate faptele cele bune.

În loc de cei patru pereţi, casa cea de gînd are nevoie de aceste patru fapte bune : pricepere, care învaţă ce să facă cineva şi ce să nu facă; întreaga înţelepciune, care înfrînează partea poftitoare ; bărbăţie, care îndreaptă mînia asupra diavolului şi a păcatului ; dreptate, care dă fiecărei părţi a sufletului ce este al său, după cum ne sfătuieşte Sfîntul Maxim Mărturisitorul: „De voieşti să fii drept, împărtăşeşte fiecărei părţi din tine cele de care sînt vrednice. Astfel, părţii cuvîntătoare a sufletului dă-i citiri, priviri duhovniceşti, rugăciune ; celei mîntuitoare dă-i dragoste duhovnicească în locul urii, a zavistiei, a pizmei şi a celorlalte ; părţii poftitoare dă-i întreaga înţelepciune şi înfrînare, iar trupului dă-i hrană şi îmbrăcăminte, atît cît îi sînt de trebuinţă“ *(Filocalia*, vol. 2, p. 105).

Acoperişul casei acesteia este dragostea desăvîrşită către Dumnezeu şi către aproapele, care este sfîrşitul şi vîrful tuturor faptelor celor bune.

Zidarul sau meşterul casei duhovniceşti a sufletului este dreapta socoteală şi înţelepciunea, după cum este scris: *Cu înţelepciune se zideşte casa şi cu pricepere se îndreaptă* (Proverbe 28, 4). Iar adevăratul meşter şi zidar al casei noastre duhovniceşti este însuşi Domnul şi Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, fără de Care nimic nu putem face, după cum este scris: *De nu ar zidi Domnul casa, în deşert s-ar osteni cei ce o zidesc* (Psalm

126, 1); *Rămîneţi întru Mine şi Eu întru voi... căci fără Mine nu puteţi face nimic* (Ioan 15, 4-5).

Portarul casei duhovniceşti nu trebuie să fie simţirea slabă sau înţelegerea neputincioasă, ci să fie gîndul viteaz şi veghetor, precum arată despre aceasta Sfîntul Nil Ascetul *(Filocalia,* vol. 1, p. 166). Iar prin gînd viteaz să înţelegem stăpînirea minţii şi a inimii cu luare aminte, la care am văzut că ne îndeamnă mulţi din dumnezeieştii Părinţi.

În sfîrşit, casa duhovnicească a sufletului nostru are nevoie de gratii la ferestre, căci ferestrele bisericii lui Solomon erau împletite cu sîrmă pentru a nu intra în ea insectele necurate (Ieşire 27, 4). Acest lucru este o taină, închipuind că acela ce voieşte să nu intre în casa sufletului său gîngăniile necuratelor dulceţi, trebuie să aibă mreje împletite la ferestrele organelor celor cinci simţuri ale sale. Mrejele acestor ferestre sînt : pomenirea morţii ; darea de răspuns la înfricoşata judecată viitoare şi pomenirea veşnicelor munci. Prin aceste mreje omul opreşte şi nu lasă să intre în casa sufletului său dezmierdările şi păcatele. Acest lucru îl adevereşte şi Sfîntul Nil Ascetul, zicînd : „Cei ce voiesc să-şi păzească cugetarea curată ca pe o biserică, trebuie să-şi îngrădească înaintea simţurilor oprelişti făcute din gîndurile care se înfricoşează de judecata viitoare. Acestea au rostul să oprească intrarea închipuirilor necurate, care vor să se strecoare înăuntru" *(Filocalia,* vol. 1, p. 198).

Fericit şi de trei ori fericit este acel om înţelept care cu frică de Dumnezeu şi cu dragoste îşi va zidi casa cea de gînd a sufletului său în felul arătat. Unul ca acela va ajunge la nepătimire şi la desăvîrşire, atît cît îi este cu putinţă omului în veacul de acum. Căci, dacă îşi va închide cu mare străjuire organele simţurilor sale, va veşteji uşor toate patimile, care îndeobşte se numesc trupeşti şi din afară. Dar nu numai pe cele trupeşti, ci încă şi patimile dinăuntru şi sufleteşti le va stăpîni, cînd vor înceta să intre dezmierdările organelor simţurilor. Acestea, cu încetul se veştejesc şi slăbesc, şi, prin trecerea unui timp îndelungat, mor, după cum spune despre aceasta Cuviosul Pimen cel Mare: „„Precum şerpii ce s-au închis în vreun vas, neavînd hrană, mor uşor, tot astfel şi patimile ce sînt înăuntrul inimii noastre, cînd se vor închide şi nu vor lua hrana lor cea puturoasă din afară, prin organele simţurilor trupeşti, cu timpul slăbesc şi mor".

Părinţilor şi fraţilor,

Pînă aici am vorbit despre inima noastră ca centru întreit, arătînd că ea este centrul tuturor puterilor fireşti ale trupului şi sufletului nostru şi centrul tuturor puterilor mai presus de fire. Apoi am vorbit despre casa duhovnicească a sufletului nostru, arătînd care sînt cele ce o alcătuiesc şi o împodobesc.

În continuare voi vorbi despre faptele trupeşti şi sufleteşti, deoarece acestea sînt, după cum s-a văzut mai sus, pietrele şi cărămizile cu care se alcătuieşte zidirea duhovnicească a casei de gînd a sufletului nostru.

Dintre faptele bune, unele sînt trupeşti, precum înfrînarea, postirea, privegherea, plecarea genunchilor, nespălarea, culcarea pe jos, lucrul mîinilor şi oricare altă pătimire a trupului. Acestea se mai numesc şi unelte ale faptelor bune căci duc pe om la faptele bune sufleteşti şi adevărate, la smerenie şi la nepătimire, atunci cînd nu se vor face cu făţărnicie şi pentru slava oamenilor, ci întru credinţă şi numai pentru Dumnezeu.

Faptele bune sufleteşti sînt cele patru spuse mai înainte, care formează pereţii casei duhovniceşti. Din acestea se nasc toate celelalte fapte bune sufleteşti, adică: credinţa, dragostea, nădejdea, rugăciunea, smerenia, cunoştinţa dumnezeiască, veselia duhovnicească, mulţumirea, neiubirea de argint şi celelalte.

Cînd din neputinţă, datorită bătrîneţii, sau din altă întîmplare şi nevoie, cineva este împiedicat şi nu poate face faptele bune trupeşti, va lua iertare de la Dumnezeu, Cel ce ştie pricinile care ne împiedică să le lucrăm. Faptele bune sufleteşti însă de nu le vom face, nu avem nici o iertare şi scuză, deoarece aceste fapte bune nu sînt supuse diferitelor pricini, ca cele trupeşti; ci, cel care voieşte, poate să le lucreze în orice fel de neputinţă şi nevoie ar fi, căci se lucrează numai cu mintea şi cu inima. De pildă, dacă cineva nu poate posti din pricina neputinţei, bătrîneţii sau a bolii, este bine ca măcar să se roage cu mintea şi cu buzele şi să mulţumească lui Dumnezeu pentru boală şi neputinţa sa. Cuviosul Ioan Carpatiul, alegorisind cuvîntul Evangheliei: *Cînd vă vor izgoni pe voi dintr-o cetate, fugiţi în cealaltă* (Matei 10, 23), zice: „De ne vor izgoni gîndurile neputinţei din cetatea postirii, să fugim în cealaltă, adică în a rugăciunii şi a mulţumirii. De nu putem lucra faptele bune trupeşti, măcar să ne întristăm cu inima pentru că nu le-am putut lucra".

Astfel împlinim lucrul acelora, precum spune şi Sfîntul Isaac Sirul: „Inima plină de întristare, din pricina neputinţei şi strică-

ciunii pentru lucrarea faptelor bune, ține locul tuturor lucrurilor trupeşti; căci faptele trupului fără socoteala minții sînt ca un trup fără suflet" (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțuri*, p. 309-314).

Închei acest cuvînt simplu şi fără nici o bună alcătuire, care s-a vorbit pînă aici, despre inimă ca centrul întreit, despre casa cea de gînd a sufletului nostru, și în care s-a amintit despre faptele bune trupeşti și sufleteşti. Pe toți vă rog cu toată smerenia să mijlociți la Preamilostivul nostru Mîntuitor și la Preasfîntă Maica Sa ca să-mi ajute și mie păcătosului să mă rușinez de cuvintele prin care încerc a învăța pe alții și să încep și eu, măcar cît de tîrziu, să merg în urma sfințiilor voastre cu lucrarea celor bune. **AMIN !**

PREDICĂ
DESPRE LINIȘTE ȘI ÎNSINGURARE

„De iubești pocăință, iubește și liniștea, căci fără liniște nu se săvîrșește pocăința" (Sfîntul Isaac Sirul, *Cuvinte pustnicești*, Cuv. 34, p. 183).

Părinților și fraților,

După cum știm cu toții, cei mai mulți din Sfinții Părinți au viețuit în liniște, au lăudat-o pe aceasta cu multe cuvinte și au prețuit-o cu evlavie.

Sfîntul Vasile cel Mare, după ce a trăit în pustiul Pontului mai mult de treisprezece ani, împreună cu iubitul său prieten Sfîntul Grigorie de Nazianz, a zis: „Liniștea este început al curăției sufletului" (Trimiterea I-a către oarecare Nil). Același Sfînt Grigorie a spus că „liniștea fără de griji este mai cinstită decît arătarea în lucruri" (Trimiterea către Olimp). La fel, Cuviosul Părinte Isidor Pelusiotul, a spus despre liniște: „Cel ce se învîrtește în mijlocul gîlcevilor și voiește a cunoaște cele cerești, a uitat că ele ca în spini se seamănă și de aceea împreună se și înneacă. Și cel ce nu s-a depărtat de lume, pe Dumnezeu a-L cunoaște nu poate" (Trimiterea 45 către Talasie).

Prea Cuviosul și de Dumnezeu purtătorul Părintele nostru Isaac Sirul, marele filozof și dascăl al liniștii și al singurătății, ne învață: „Strălucește-ți frumusețea curăției tale cu lacrimile, cu postirile și cu liniștea cea singuratică" (Cuv. 16, p. 83), apoi: „De iubești pocăința, iubește și liniștea. Căci fără liniște nu se săvîrșește pocăința" (Cuv. 34, p. 185) și iarăși: „Omul cel cu multă grijă, blînd și liniștit nu se poate face" (Cuv. 13, p. 77). Apoi, arătînd cît de mare nevoie are de liniște cel ce se luptă pentru despătimire, zice: „Însă liniștea să o iubim, fraților, pînă ce se va omorî lumea din inima noastră" (Cuv. 34, p. 186) și,

arătînd că liniştea ajută foarte mult înfrîngerea, aduce această povestire a unuia din Sfinţii Bătrîni care zice: „În zilele în care petrec împreună cu cineva mănînc trei posmagi sau patru în zi. Şi de mă voi sili la rugăciune, mintea mea nu are îndrăzneală către Dumnezeu, nici nu pot privi către Dînsul. Cînd m-aş despărţi de aceştia la linişte, în prima zi mă silesc să mănînc unul şi jumătate, iar a doua zi unul. Cînd s-ar înfinge mintea mea în linişte mă silesc să mănînc unul întreg şi nu pot, iar mintea neîncetat cu îndrăzneală vorbeşte cu Dumnezeu, nesilind-o, şi strălucirea Lui neîncetat mă străluceşte pe mine şi mă trage ca să văd şi să mă veselesc întru frumuseţea dumnezeieştii lumini. De se va întîmpla în vremea liniştii a veni cineva şi a vorbi cu mine, măcar un ceas, cu neputinţă îmi este atunci să nu adaug la mîncare şi să scurtez din pravilă şi mi se trîndăveşte mintea spre vederea luminii aceleia".

Ca o concluzie a acestei povestiri, vrednică de ţinut minte, zice: „Vedeţi cît de bună şi folositoare este răbdarea în linişte şi singurătatea şi cel fel de putere şi înlesnire dă nevoitorilor? Fericit este cel ce pentru Dumnezeu rabdă în linişte şi îşi mănîncă singur pîinea, că totdeauna cu Dumnezeu vorbeşte" (Cuv. 43, p. 229). Tot acest sfînt, Isaac, arătînd care este aşezarea sufletului celui ce cu adevărat se linişteşte, zice: „Cînd în linişte vezi cugetul tău în mintea ta, că poate cu slobozenie a lucra întru gîndurile cele de dreapta şi nu îi este lui silă întru a sa stăpînire pentru ceva dintru dînsele, atunci cunoaşte că liniştea ta este dreaptă" (Cuv. 12, p. 74) şi apoi, arătînd că în linişte trebuie să ne rugăm neîncetat, ne învaţă: „Cel ce voieşte a urma Domnului Celui blînd şi lin este dator să sărute liniştea şi să poarte des pe buze preasfîntul Lui nume".

După aceste puţine mărturii despre linişte ale Sfîntului Isaac Sirul vom aduce, în cele ce urmează, şi pe cele ale dumnezeiescului Părinte Efrem Sirul, iubitorul de linişte şi povăţuitorul pocăinţei celei adevărate. Acesta spune despre folosul liniştii şi al singurătăţii că „întîi este liniştea ce are petrecerea nerăspîndită, care depărtează pe om de toată grija lumească, ca să se poată dezlipi pre sine de fericirea oamenilor şi să se lipească de Dumnezeu" (Cuvînt cum că şapte sînt lucrările monahului, tom. 3, p. 468). În alt loc, zice: „Cîştigă-ţi liniştea, frate, ca pe un zid tare. Liniştea mai înalt te face pe tine decît patimile, căci tu deasupra baţi război cu dînsele, iar ele dedesubt. Deci, cîştigîndu-ţi liniştea împreună cu frica de Dumnezeu, nu te vor vătăma niciuna din săgeţile vrăjmaşului. Liniştea, unită cu frica de Dumnezeu, este car de foc care suie la cer pe cei ce o au.

Să te încredinţeze pe tine Ilie Proorocul care a iubit liniştea cea cu frică de Dumnezeu şi s-a înălţat la cer". Tot Sfîntul Efrem, în alt loc, strigă cu mare evlavie, lăudînd liniştea:

„O, linişte, scară a cerurilor! O, linişte, maică a umilinţei! O, linişte, oglinda păcatelor, care arată omului greşelile sale! O, linişte, care nu împiedici lacrimile! O, linişte, născătoare a blîndeţei! O, linişte, împreună locuitoare şi soţie a smeritei cugetări! O, linişte, cu frica de Dumnezeu unită, a minţii luminătoare! O, *linişte, a gîndurilor şi a socotelii împreună iscoditoare!* O, linişte, născătoare a toată bunătatea, a postirii întărire, a lăcomiei pîntecelui piedică! O, linişte, îndeletnicirea rugăciunii şi a citirii! O, linişte, alinarea gîndurilor şi liman lin! O, linişte, îngrijire a sufletului! O, linişte, jug bun şi sarcină uşoară, care odihneşti şi porţi pe cei ce te poartă pe tine! O, linişte, a îndrăznelii purtătoare şi a obrăzniciei vrăjmaşă! O, linişte, maică a cucerniciei! O, linişte, temniţa patimilor! O, linişte, veselia sufletului şi a inimii! O, linişte, al ochilor, al auzului şi al limbii frîu! O, linişte, a toată fapta bună ajutătoare! O, linişte, a necîştigării pricinuitoare! O, linişte, ţarina lui Hristos cea mult roditoare care rodeşte roadele mîntuirii! O, linişte, zid şi îngrădire a celor ce voiesc să se nevoiască pentru Împărăţia Cerurilor!" şi iarăşi adaugă: „Frate, această parte bună cîştig-o, pe care Maria a ales-o. Că Maria s-a făcut pildă liniştii, şezînd lîngă picioarele Domnului şi de Domnul s-a lipit. Pentru aceasta a şi lăudat-o pe ea Domnul, zicînd: *Maria partea cea bună şi-a ales, care nu se va lua de la dînsa* (Luca 10, 42).

Vezi, frate, în ce fel este liniştea? Însuşi Domnul laudă pe cei ce au cîştigat-o pre dînsa. Deci pe aceasta cîştig-o, fratele meu, şi te vei desfăta întru Domnul tău, şezînd lîngă picioarele Lui şi de Dînsul lipindu-te, ca să zici şi tu cu îndrăzneală: *Lipitu-s-a sufletul meu de Tine şi pe mine m-a sprijinit dreapta Ta* (Psalm 62, 8), şi: Mai bună este o bucată de pîine cu sare în linişte şi fără grijă, decît punerea înainte de bucate multe cu griji şi învăluiri. Ascultă pe Cel ce zice: *Veniţi către Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi* (Matei 11, 28). Că voieşte Domnul, frate, să te odihnească pe tine de griji, de mînie, de învăluiri şi de necazurile veacului acestuia. Fără grijă te vrea pe tine să fii, despre grija facerii de cărămizi ale Egiptului, vrea să te ducă în pustie, adică în linişte. El va lumina căile tale cu stîlp de nor şi te va hrăni pe tine cu mană, adică cu pîinea liniştii şi a negrijii, ca să moşteneşti pămîntul cel bun, Ierusalimul cel de sus. Frate, pe aceasta cîştig-o ca să te desfătezi în calea mărturiilor lui Dumnezeu, ca întru

toată bogăția. Cîştigă-ţi liniştea unită cu frica de Dumnezeu şi Dumnezeul păcii va fi cu tine" (Cuvînt pentru răbdare, pentru sfîrşitul lumii şi pentru a doua venire, pentru cugetarea dumnezeieştilor Scripturi şi care este folosul liniştii, tom. 3, p. 134-145).

Părinţilor şi fraţilor,

În continuare să vedem ce ne învaţă dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul referitor la linişte. Arătînd că liniştea este îndoită, trupească şi sufletească, zice: „Liniştea trupului este ştiinţa, aşezarea şi domolirea simţurilor şi a deprinderilor. Iar liniştea sufletului este ştiinţa gîndului şi cugetare nejefuită" *(Scara,* Cuv. 27, p. 170). Apoi, arătînd deosebirea dintre cel începător care se nevoieşte în linişte şi cel desăvîrşit în această lucrare, spune: „Începutul liniştii este a lepăda de la sine sunetele, ca unele ce tulbură adîncul inimii. Iar sfîrşitul acesteia este a nu se teme de ceruri, ci cu nesimţire a se afla întru acestea" *(Ibidem),* iar arătînd sporirea şi creşterea cea duhovnicească a celor ce cu adevărat se liniştesc, zice: „Am văzut liniştitori care au împlinit dorirea lor cea înväpăiată către Dumnezeu, prin linişte cu neîmplinire şi foc lîngă foc, şi dor lîngă dor, şi dragoste lîngă dragoste au născut" *(Ibidem,* p. 171). Iar în alt loc, arătînd cît de gingaşă este lucrarea celui ce se linişteşte, zice: „Un fir de păr mic tulbură ochiul şi o mică grijă pierde liniştea" *(Ibidem,* Cuv. 27, p. 176), apoi, arătînd că nu toţi ştiu să folosească filozofia liniştii spre mîntuirea lor, zice: „Rari sînt cei ce învaţă filozofia lumii desăvîrşit, dar mai puţini sînt cei ce ştiu filozofia liniştii celei desăvîrşite şi adevărate" *(Ibidem,* Cuv. 27, p. 176). Apoi la fel cu Sfîntul Isaac şi cu Sfîntul Efrem Sirul, arătînd că celui din linişte i se cuvine totdeauna să se roage, zice: „Pomenirea lui Iisus să se unească cu respiraţia ta şi atunci vei cunoaşte folosul liniştii" *(Ibidem,* p. 177).

Să ascultăm şi învăţătura unui înţelept bătrîn al Patericului, care, filozofînd duhovniceşte despre linişte, a zis: „O, linişte fără gîlceavă, scară cerească! O, fără de grijă, maica umilinţei! O, fără de grijă, luminătoarea sufletului! O, tăcere, vorbitoare cu îngerii! O, tăcere, strălucitoarea inimii! O, linişte, fără gîlceavă, născătoare a toate bunătăţile, întărirea postirii, înfrînarea pîntecelui! O, linişte, îndemnarea rugăciunii şi a citirii Sfintelor Scripturi! O, tăcere, ce se îngrijeşte numai de cele ale sale, totdeauna cu Hristos vorbitoare, neîncetat văzătoare a morţii înaintea ochilor săi şi păzitoarea luminii celei nestinse!" Apoi

adaugă: Pe aceasta cine o păzeşte, cîntă astfel: *Gata este inima mea, Dumnezeule, gata este inima mea, că Ţie se cuvine laudă şi slavă în veci. Amin! (Pateric,* cap. 1, Pentru linişte, Bucureşti, 1829, p. 82-83).

Sfîntul Petru Damaschin spune despre linişte astfel: „Tuturor le este de mare folos liniştea şi fuga de multe lucruri şi de anumiţi oameni. Dar mai mult celor pătimaşi şi slabi". Apoi, arătînd că nu numai cei neputincioşi şi slabi se vatămă de tulburările oamenilor şi de grijile veacului de acum, ci chiar şi cei desăvîrşiţi, adaugă: „Iar grija vieţii şi tulburarea obişnuiesc să vatăme şi pe cei desăvîrşiţi şi pe cei nepătimitori" *(Filocalia,* vol. 5, p. 171). În alt loc, acelaşi sfînt, arătînd folosul postului, al privegherii şi al liniştii, zice: „Postul smereşte trupul, privegherea luminează mintea, liniştea aduce plînsul, plînsul botează pe om, spală sufletul şi-l face fără de păcat" *(Filocalia,* vol. 5, p. 175).

Acest dumnezeiesc Părinte Petru Damaschin, în „Arătare trebuincioasă şi prea frumoasă despre cele şapte fapte trupeşti", ca şi Sfîntul Efrem Sirul în cuvîntul despre cele „Şapte lucrări ale monahului", pune întîi liniştea (isihia) sau petrecerea neîmprăştiată, ferită de orice grijă a vieţii, care ajută omului împotriva celui ce *umblă ca un leu, căutînd pe cine să înghită* (I Petru 5, 8) şi să aibă o singură grijă, cum să placă lui Dumnezeu şi *să-şi facă sufletul său neosîndit în ceasul morţii (Filocalia, vol. 5,* Arătare trebuincioasă şi prea frumoasă despre cele şapte fapte trupeşti, p. 47-48). Tot Sfîntul Petru Damaschin spune în alt loc că „fără linişte, fără tăcere şi tăierea voilor proprii nu poate cineva să înveţe meşteşugul duhovnicesc al mîntuirii. Cel ce s-a învrednicit să se liniştească în întregime şi neîncetat, a ajuns la bunul cel mai înalt"; şi iarăşi: „Fericiţi sînt cei ce se liniştesc în întregime, fie ascultînd de vreun făptuitor sau isihast, fie liniştindu-se şi ieşind din toate grijile, în ascultarea de voie dumnezeiască, cu rîvnă şi cu sfatul celor încercaţi, în orice îndeletnicire cu cuvintele şi cu înţelesurile" *(Filocalia,* vol. 5, p. 65-66).

Sfîntul Grigorie Palama, Arhiepiscopul Tesalonicului, după ce spune că celui liniştitor i se cuvine a uni liniştea cu rugăciunea, arată şi ce fel de rugăciune se potriveşte celor ce se îndeletnicesc cu făptuirea şi, de asemenea, ce fel de rugăciune trebuie să folosească cei ce se liniştesc cu înţelegere. Astfel, spune: „Cîntarea multă este a celor ce se îndeletnicesc cu făptuirea, pentru necunoştinţă şi pentru osteneală, nu a celor din linişte, cărora le ajunge să se roage lui Dumnezeu numai din inimă şi să se abţină de la gînduri. Căci dacă mintea îşi concen-

trează toată puterea în multă cîntare, slăbeşte şi nu se mai poate ruga cu tărie şi cu sîrguinţă" (*Filocalia*, vol. 6, p. 223).

Sfîntul Teofan Zăvorîtul zice: „Cine se depărtează numai pe din afară de cele văzute, auzite şi vorbite, prea puţin folos are" (*Sbornic*, vol. 1, p. 194). Adică, cel ce se linişteşte numai cu trupul, ferindu-se de a auzi, de a vedea şi de a vorbi, acela nu este adevărat liniştitor, ci adevărat lucrător al liniştii este acela care şi cu mintea şi cu inima a ieşit din toate cele ale lumii. Acest lucru îl adevereşte dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, care zice: „Liniştea este lepădarea înţelesurilor sensibile şi inteligibile" (*Scara*, Cuv. 27, p. 176). Iar Sfîntul Teofan Zăvorîtul spune că „o adevărată linişte săvîrşeşte numai acela care stă cu mintea în inimă înaintea Domnului şi în faţa lui Dumnezeu fără ieşire, zi şi noapte, pînă la sfîrşitul vieţii" (*Sbornic*, vol. 1, p. 193).

Vorbind în această predică despre linişte şi singurătate, este bine să arătăm că există o linişte şi o însingurare periodică, ce se potriveşte celor mai neputincioşi şi chiar celor ce petrec în oraşe şi sate. Această liniştire poate fi urmată de toţi creştinii ce au frică de Dumnezeu şi vor mîntuirea sufletelor lor. Despre această liniştire şi însingurare în sine, care este a celor începători, Sfîntul Teofan Zăvorîtul vorbeşte, învăţînd pe un ucenic al său: „O să-ţi spun un singur lucru. Începe acum, în starea de faţă, să te însingurezi pe tine acasă. Şi, de preferinţă, să închini ceasurile de însingurare rugăciunii în care să ceri un singur lucru: *Arată-mi, Doamne, calea pe care trebuie să merg* (Psalm 142, 8). Aceasta să nu o zici numai cu cuvîntul sau cu gîndul, ci cheamă-l pe Dumnezeu cu durere de inimă. Pentru această însingurare să-ţi fixezi anumite ceasuri din zi, ceea ce este mai bine, ori anumite zile din săptămînă şi să păstrezi această însingurare cu tărie, căutînd mai mult înţelepţirea şi arătarea căilor către Domnul. Cu această însingurare amestecă şi postul simţit pentru trup. Acesta va fi un bun ajutor pentru rugăciune. Şi în acea vreme fă experienţe lăuntrice de lepădare, cînd de una, cînd de alta, pentru ca să ajungi neatîrnat faţă de toate şi să te depărtezi, astfel încît să nu te tragă nimic înapoi. Scopul este să ajungi pînă acolo încît sufletul tău să se rupă din actuala ordine de viaţă ca din nişte cătuşe şi ca din temniţă.

Trebuie să ne folosim de clipele însingurării, întărindu-ne numai prin lucrurile dumnezeieşti, spre rugăciune şi meditaţie. Apoi îmi spui că ai vrea să te faci sihastru. E cam devreme şi nici nu se simte nevoia. Trăieşti doar singur, numai din cînd în cînd te vizitează cineva. Faptul că te duci la biserică nu-ţi sfă-

rîmă singurătatea, ci o întăreşte. îţi dă putere să petreci şi acasă în rugăciune. După anumite răstimpuri, se poate să nu ieşi cîte o zi sau două, spre a stărui să fii cît mai mult cu Domnul, dar aceasta, după cîte înţeleg, o faci de la sine. Aşa că nici un sens nu mai are să te gîndeşti la sihăstrie. Cînd rugăciunea ta ţi se va întări în aşa măsură, încît te vei păstra mereu în inimă înaintea lui Dumnezeu, atunci vei avea o sihăstrie fără de sihăstrie. Fiindcă, aceasta este sihăstria (liniştea): faptul că mintea se va închide în inimă şi va sta neieşită în faţa lui Dumnezeu, cu o deplină evlavie, şi nu va voi să iasă din ea, spre a se ocupa cu altă lucrare". Apoi îl sfătuieşte, zicînd: „Caută această sihăstrie (linişte), iar cu cealaltă nu-ţi bate capul" (*Sbornic*, 1, p. 249-250).

Părinţilor şi fraţilor,

Despre liniştea şi însingurarea periodică ne vorbeşte Sfîntul Petru Damaschin, zicînd: „Iar cei ce sîntem oameni în lume şi aşa-zişi monahi, să ne liniştim măcar în parte ca drepţii de odinioară, spre a ne cerceta păcătosul suflet mai înainte de moarte, spre a-i pricinui lui îndreptare şi smerenie. Drept aceea, ca şi cei din lume, să ne oprim măcar o parte din zi sau din noapte şi să vedem ce vom răspunde Dreptului Judecător în ziua cea înfricoşată a Judecăţii. Fiindcă grija de viaţa aceasta nu lasă pe cineva să se îngrijească de sufletul său şi să-l cunoască cum se află. Căci acest lucru îl poate face numai cel ce se îngrijeşte de sine" (*Filocalia*, vol. 5, p. 66). Tot el spune: „Nu este lucru ca să ducă pe om aşa repede la dobîndirea virtuţii ca singurătatea şi adunarea minţii" (*Ibidem*, p. 134).

Fraţii mei iubiţi, monahi şi creştini, la sfîrşitul acestei predici am pus această învăţătură, de la Sfinţii Teofan Zăvorîtul şi Petru Damaschin, despre liniştea periodică care ni se potriveşte şi nouă monahilor din veacul de acum, precum şi bunilor creştini care rîvnesc faptele cele bune şi adevărata pocăinţă, pentru a arăta că toţi, de vom voi, putem să ne liniştim şi să ne însingurăm între pereţii casei şi ai chiliei noastre, spre a ne aduna măcar o parte din zi sau din noapte, lăsînd grijile lumii şi a ne uni cu Dumnezeu prin rugăciune, citire şi meditaţii sfinte. AMIN !

PREDICĂ
DESPRE PACEA ȘI LINIȘTEA INIMII

„Împacă-te întru sineți și se vor împăca cu tine cerul și pămîntul"
(Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 30, p. 188)

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Mulți oameni s-au străduit să învețe diferite ramuri ale științei veacului de acum. Unii au învățat filozofia, istoria, geografia; alțiii, matematica, fizica, chimia, astronomia și alte ramuri ale științei care sînt necesare neamului omenesc, spre folosul de obște. Prea puțini sînt însă acei oameni care au reușit să învețe cum să-și împace inima și să trăiască în pace cu sufletul lor. Această filozofie duhovnicească au deprins-o prin trăire, cu multă osteneală și îndelungă răbdare, toți acei care au iubit din toată inima pe Dumnezeu și, din dragostea fără de margini pentru El, s-au lepădat de sine, au părăsit toate cele din lume și s-au retras în pustietăți pentru a se liniști și a se uni neîncetat cu Dînsul prin postiri, neîncetate rugăciuni și meditații sfinte. Iar unii, chiar în mijlocul lumii au isprăvit această filozofie duhovnicească, dar nu fără grijă, osteneală și luare aminte, avînd totdeauna înaintea ochilor minții frica de Dumnezeu care este școala înțelepciunii (Isus Sirah 1, 19).

Toți aceștia care, urmînd cuvîntul dumnezeieștii Scripturi potrivit căruia „o luptă și o ispitire este viața omului pe pămînt" (Iov 7, 1), toată viața lor s-au sîrguit să privegheze cu mintea în această luptă și să fie cu mare atenție spre a-și păzi inima în pace și fără tulburare, îndată ce simțeau vreo tulburare de orice fel, se sileau la rugăciune, la post și sfinte cugetări pentru a-și liniști și împăca inima, nelăsînd-o să se abată din cale și să se răzvrătească din cauza vreunei tulburări.

Dacă acul ceasornicului este în neregulă, atunci toate piesele lui umblă în neorînduială sau chiar stau pe loc. Tot astfel și

inima omului, fiindcă mădularul cel mai gingaş şi care are legătură cu toate organele dinăuntru ale omului, de va fi tulburată şi răzvrătită, va tulbura şi va îmbolnăvi toate organele cele dinăuntru prin neorînduiala ei. Mintea omului se mai aseamănă cu cîrma corăbiei. Dacă aceasta din urmă, nemaiavînd cîrmă, se abate din cale, tot astfel şi mintea omului, care este în legătură cu inima, fiind tulburată, toate organele cele dinăuntru şi din afară le tulbură şi le face răzvrătite de la calea cea dreaptă. De aceea, cei iscusiţi în nevăzutul război al minţii şi al inimii se silesc cu toată puterea să-şi împace inima, de cîte ori simt că se tulbură înăuntrul lor.

Dumnezeieştii Părinţi ai Bisericii dreptmăritoare ne învaţă că numai atunci ne vom putea ruga bine cînd vom şti să lucrăm în linişte şi să ne păzim inima netulburată şi în pace. Cînd vom face un lucru, să-l facem în pace, fără silă şi cu linişte, iar toată străduinţa noastră în viaţa aceasta să fie pentru a ne împăca inima şi a nu o lăsa să ne tulbure. Cîştigînd această pace, vom face toate lucrurile noastre cu linişte, cu blîndeţe, după cum ne învaţă Sfînta Scriptură, zicînd: *Fiule, cu blîndeţe săvîrşeşte-ţi lucrurile tale* (Isus Sirah 3, 17), ca să te învredniceşti fericirii celor blînzi, *că aceia vor moşteni pămîntul* (Matei 5, 5).

Sfîntul Nicodim Aghioritul, marele dascăl al liniştii şi al rugăciunii tainice, ne arată că avem mare nevoie de pacea sufletului, zicînd: „Întîi de toate să ai, frate, pace şi sfială la cele cinci simţuri. Să nu vezi, să nu auzi, să nu mişti mîinile tale sau să umbli tulburat, ci paşnic şi cu bună rînduială. Cînd te vei obişnui să păzeşti această pace în mişcările din afară, uşor şi fără sforţări vei ajunge să linişteşti şi să împaci şi pe cele dinăuntru, căci, după Sfinţii Părinţi, omul cel dinăuntru se întocmeşte cu cel din afară" (*Războiul nevăzut*, cap. 4).

Trebuie să ne sîrguim pentru a fi cu toţi oamenii în pace, atît cît depinde de noi, după cuvîntul Marelui Apostol Pavel care zice: *Pe cît atîrnă de voi, trăiţi cu toţi oamenii în pace* (Romani 12, 28). Dacă vom păzi conştiinţa noastră să nu ne acuze de ceva, ci să rămînă liniştită în Dumnezeu şi, îndeosebi, să nu ne pîrască pe noi că am neglijat vreo poruncă a lui Dumnezeu, această păzire a conştiinţei va naşte în noi pacea inimii, deoarece, după învăţătura Sfîntului Duh, *Pacea este multă celor ce iubesc Legea Ta şi nu le este lor sminteală* (Psalm 118, 165). În vreme de mare tulburare, care ne vine nouă fie din afară, fie dinăuntru, cel mai bun mijloc pentru a ne linişti inima este

să alergăm la rugăciune şi la citirea dumnezeieştilor Scripturi, căci aceste două fapte bune pot să adune mintea şi să ne liniştească inima (Sfîntul Isaac Sirul, p. 179).

Iubiţi credincioşi,

Uşa prin care poate ajunge cineva la pacea inimii este fapta bună şi înaltă a smeritei cugetări. Iar ea se cîştigă prin ostenelile în ascultări, prin rugăciune şi prin răbdarea tuturor întristărilor şi necazurilor ce ne vin nouă, nădăjduind la mila şi ajutorul lui Dumnezeu. Smerenia, pacea şi blîndeţea inimii sînt atît de strîns legate între ele, încît acolo unde este una, neapărat este şi cealaltă, deoarece cel blînd cu inima este şi smerit şi inevers, cel smerit cu inima este şi blînd. De aceea şi Domnul le zice ucenicilor Săi: *Învăţaţi-vă de la Mine că sînt blînd şi smerit cu inima şi veţi afla odihnă sufletelor voastre* (Matei 11, 29).

Sfîntul Grigorie al Tesalonicului spune că „adevărata libertate a inimii este să nu se lege cineva cu mintea sau inima ori cu voinţa de vreun lucru. Deci, dacă vrei să dai lui Dumnezeu sufletul tău liber, dezlegat de orice şi de sine, vei vedea că se săvîrşesc minuni într-însul. Vine mai ales pacea dumnezeiască şi harul cuprinzător de multe alte daruri". Iar arătînd folosul cel mare al singurătăţii pentru cîştigarea păcii inimii, zice: „O, minunată singurătate şi bogăţie ascunsă a Celui Prea Înalt! Numai El o ascultă şi îi vorbeşte în ascunsul sufletului ei. O, pustie şi linişte ce s-a făcut rai! Numai ei îi dă voie Dumnezeu să-L vadă şi să vorbească cu El" (*Războiul nevăzut*, p. 171-172).

Dumnezeiescul Părinte Petru Damaschin, referindu-se la pacea duhovnicească a inimii pe care o dă Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe El, spune: „Zicînd Domnul către Apostoli: *Pacea Mea dau vouă,* a adăugat *nu cum dă lumea* (Ioan 14, 27); adică nu simplu ca oamenii, cînd se salută, zicînd: *Pace vouă,* sau cum a zis şunamiteanca: *Pace ţie* (IV Împăraţi 4, 23), sau cum a zis Elisei către Gheezi: „Şi vei zice către ea: *pace ţie*" (IV Împăraţi 4, 26), adică, pace bărbatului tău, pace copilului tău! Domnul vorbeşte aici de *pacea care covîrşeşte toată mintea* (Filipeni 4, 7) şi pe care o dă Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe El din tot sufletul, pentru războaiele răbdate înainte de ea. De aceea a zis iarăşi Domnul: *Întru Mine pace să aveţi* şi a adăugat: *In lume necazuri veţi avea; dar îndrăzniţi. Eu am biruit lumea.* Aceasta înseamnă că dacă cineva ar avea multe necazuri şi multe primejdii de la diavoli şi de la oameni, ţinînd pacea Domnului, le va socoti ca nimic. Şi iarăşi a zis: *Să aveţi pace unii cu alţii*

(Marcu 9, 50). Acestea toate le-a prezis lor Domnul fiindcă aveau să ajungă în războaie şi să rabde necazuri pentru El. Iar după un înţeles mai înalt, fiecare dintre noi credincioşii suferim războaie şi sminteli din partea patimilor, dar, dacă avem pace cu Dumnezeu şi cu aproapele, le biruim pe toate.

Acestea sînt lumea pe care a poruncit Sfîntul Ioan Teologul să o urîm (I Ioan 2, 15); nu făpturile, ci poftele lumeşti. Sufletul are pace cu Dumnezeu cînd are pace cu sine însuşi şi se face întreg după voia lui Dumnezeu. El face astfel, cînd are pace cu toţi oamenii, chiar dacă suferă supărări grele de la ei, căci prin răbdare nu se tulbură nicidecum, ci toate le suferă, tuturor le vrea binele, pe toţi îi iubeşte pentru Dumnezeu şi pentru fire; pentru cei neînţelegători plînge ca pentru niște pierduţi, cum a făcut Domnul şi Apostolii, iar pentru cei credincioşi se roagă şi lucrează. Astfel, primeşte pacea gîndurilor şi petrece cu mintea în contemplaţie şi rugăciune curată către Dumnezeu (*Filocalia*, vol. 5, p. 248-249).

Cel ce vrea să-şi păzească inima în pace, are nevoie de patru lucruri și anume: trebuie mai întîi să se străduiască să facă mai mult voia altora decît pe a sa ; în tot ce este trecător, să aleagă totdeauna a avea mai puţin, decît mai mult; să caute totdeauna locul cel mai de jos şi să fie plecat la toţi; să dorească totdeauna să se roage ca voia lui Dumnezeu să se facă deplin întru sine. Cel ce face aşa, umblă în calea păcii și a repausului și ajunge la adevărata libertate (*Urmarea lui Hristos*, p. 225).

În alt loc al aceleiași cărţi se arată că adevărata pace o cîștigă cel ce are răbdare și ascultă cuvîntul lui Dumnezeu. La întrebarea: „Ce trebuie să facă cineva pentru a cîștiga adevărata pace a sufletului său?“, se răspunde: „În tot lucrul se cade să luăm seama ce facem și ce zicem: cugetul nostru să fie totdeauna preocupat numai de a plăcea lui Dumnezeu şi afară de Dumnezeu să nu dorim a mai căuta altceva. Să nu judecăm în grabă faptele și vorbele altora și în treburile ce nu ne sînt încredințate să nu ne băgăm. Făcînd astfel, inima noastră puţin și rar se va tulbura.

De vom căuta însă să nu avem nici o durere trupească și nici o întristare sufletească, să ştim că ne aflăm căutînd un lucru ce nu este din lumea aceasta și care se găseşte numai în împărăţia veacului viitor. Așadar, să nu credem că am aflat adevărata pace a inimii cînd nu ni se întîmplă nici o împotrivire de nicăieri. Să nu credem că toate ale noastre sînt bune, cînd nu avem nici

un vrăjmaş, sau să credem că fericirea noastră e desăvîrşită atunci cînd toate merg după pofta inimii noastre. De vom vedea că sufletul nostru este plin de evlavie dulce, să nu ne facem vreo idee mare despre noi înşine, nici să ne închipuim că sîntem vase alese ale lui Dumnezeu, căci nu din aceasta se cunoaşte adevăratul iubitor de virtute, nici nu stă în aceasta sporul şi adevărata pace a inimii noastre. Adevărata pace a inimii şi desăvîrşirea omului este să se lase din toată inima în voia lui Dumnezeu şi să nu caute ale sale în nici un lucru, nici în cel mic, nici în cel mare, să privească cu aceeaşi măsură şi cu acelaşi ochi şi fericirea şi nenorocirea, şi să mulţumească pentru toate lui Dumnezeu din toată inima, deopotrivă şi pentru bine şi pentru rău. Şi încă nu e destul atît, ci trebuie să fim tari şi îndelung răbdători în nădejde, pregătindu-ne inima în ziua necazului, spre pătimirea altor ispite şi mai grele, fără să ne îndreptăţim vreodată în inima noastră, cugetînd că suferim atîtea.

Să cunoaştem, deci, dreptatea lui Dumnezeu şi să lăudăm sfinţenia Lui şi toate rînduielile Lui. Astfel făcînd, ne vom afla umblînd în calea păcii şi vom putea cu încredinţare să nădăjduim că vom vedea *faţa Lui întru bucurie* (Iov 33, 26). În sfîrşit, de vom putea ajunge la deplina lepădare de sine, să fim încredinţaţi că ne vom bucura de o pace a inimii atît de mare cît poate să cuprindă omul în viaţa aceasta nestatornică şi trecătoare. Aşadar, de vom iubi pe Dumnezeu în vreme de întristare, amărăciune şi durere la fel ca şi în vreme de bucurie şi de mîngîiere, atunci vom înţelege că El este pacea noastră (Efeseni 2, 14) şi în această pace ne vom culca şi vom dormi“ *(Urmarea lui Hristos,* cap. 25).

Deplina lăsare în voia lui Dumnezeu este singura cale către pacea şi liniştea inimii, după însăşi mărturia Mîntuitorului, Care zice: „Fiule, lasă-te pe tine şi Mă vei afla pe Mine. Să nu ai nimic, *nici chiar voie, şi vei dobîndi toate. Că îndată ce te vei* lepăda deplin de tine, dar peste dar se va revărsa în inima ta“.

La întrebarea ucenicului: „Doamne, de cîte ori şi în ce să mă lepăd de mine?“, Mîntuitorul răspunde: „În toată vremea şi în tot ceasul, în mic ca şi în mare. Nu voiesc deosebire, ci dezbrăcat de toate să te laşi în voia Mea. Că altminteri, cum vei putea fi al Meu şi Eu al tău, de nu te vei dezbrăca înăuntru şi în afară de toată voia ta? Cu cît mai repede vei săvîrşi fapta aceasta a lepădării de sine, cu atît mai bine va fi pentru pacea ta şi cu atît mai mult îmi vei plăcea Mie şi cîştigul tău va fi mai mare.

Unii se leapădă de sine, însă nu de tot şi cu oarecare deose-

bire şi reţinere. N-au deplină încredere în Dumnezeu şi pentru aceasta vor singuri să-şi poarte de grijă. Alţii, la început se dau de tot, însă mai apoi, strîmtorîndu-se de ispite, se întorc iar la sine şi pentru aceasta nu sporesc în fapte bune. Şi unii şi alţii nu vor ajunge niciodată la adevărata slobozenie şi pace a inimii şi la dulcea petrecere cu Mine, pînă nu se vor da de tot şi nu se vor aduce Mie toată ziua ca o jertfă, fără de care nu este şi nu va fi împărtăşire cu Mine.

Adeseori ţi-am zis şi iarăşi îţi zic: Leapădă-te de tine, lasă-te deplin în voia lui Dumnezeu şi de mare pace a inimii tale te vei bucura. Dă tot pentru tot, dă-te întreg Mie şi Mă vei avea. Inima ta va fi liberă atunci şi nici o putere a întunericului nu te va călca. Toate silinţele, rugăciunile şi dorinţele tale să năzuiască spre a te dezbrăca de toată voia ta, pentru ca gol să urmezi lui Hristos şi să mori ţie şi să viezi în veci pentru Mine. Atunci toate cugetele cele deşarte, toate tulburările cele rele şi toate grijile cele nefolositoare se vor stinge ca fumul. Atunci va pieri temerea cea neastîmpărată şi dragostea cea desfrînată din tine va muri" (*Urmarea lui Hristos,* cap. 37).

Iubiţii mei părinţi şi fraţi,

În această scurtă şi neînsemnată predică am adunat cîteva învăţături din Sfînta Scriptură şi de la Sfinţii Părinţi despre pacea inimii şi adevărata slobozenie a sufletului nostru. Fie ca darul lui Dumnezeu şi mila Domnului nostru Iisus Hristos, prin rugăciunile Preasfintei Sale Maici şi ale tuturor sfinţilor Săi, să-mi ajute mie păcătosul şi sfinţiilor voastre să nu uităm aceste învăţături şi mai ales să ne silim pentru a le aduce la îndeplinire, prin trăire, în viaţa noastră scurtă şi nemernică pe acest pămînt. AMIN !

PREDICĂ

DESPRE CELE ŞAPTE PRICINI ALE PĂCATULUI

„Cînd nu va avea cineva simţire de lucruri, atunci se face biruinţă fără luptă" (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 4).

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Unul dintre dumnezeieştii Părinţi ne învaţă astfel: „Graiurile dumnezeieştilor Scripturi citeşte-le prin fapte şi nu le întinde în multe vorbe, îngîmfîndu-te în deşert cu simpla lor înţelegere" (*Filocalia,* vol. 1, Sfîntul Marcu Ascetul, p. 238). Şi cu adevărat, aşa au lucrat dumnezeieştii Părinţi şi prin fapte au cinstit Sfînta Scriptură sau, altfel zis, prin faptele lor au adeverit cele ce au citit în ele. Prin scrierea şi prin lucrarea celor citite au propovăduit faptele cele bune. Iar eu, păcătosul şi leneşul, în toată viaţa de pînă acum, am fost străin şi sărac de toată lucrarea celor bune şi mi-am hrănit nesimţirea şi lenevia mea de a lucra cele bune numai cu nălucirile despre înţelegerea virtuţilor, mîngîindu-mă cu nădejdea că poate folosul celor ce vor asculta spusele mele, mă va ajuta şi pe mine să pun început bun şi, după putere, să merg în urma celor ce, cu mare rîvnă lucrînd şi tăcînd, propovăduiesc prin viaţa lor cele spre mîntuire.

Dar iată despre ce va fi cuvîntul de astăzi. M-am gîndit ca în cele ce urmează să arăt, pe scurt, despre cele şapte pricini mai cuprinzătoare ale păcatului, fiindcă o luptă şi o ispitire este viaţa noastră pe pămînt şi fiindcă toată biruinţa sufletului asupra păcatului începe de la tăierea momelii şi a pricinilor care merg înaintea lui.

Întîia pricină şi întîmplare a păcatului se referă la persoană: **Cine** este cel care a făcut păcatul? Acest **Cine** este persoana care, fie că stă singură, fie că este legată de o altă persoană, lucrul care de obicei este de patru feluri:

— după *fire,* precum tatăl de fiul său;

— după *întîmplare,* precum arhiereul, împăratul, stăpînitorul şi în scurt fiecare dregător sau proiestos faţă de poporul care îi este supus;

— după *voinţă,* precum prietenul de prietenul său;

— după *meşteşug,* precum dascălul sau meşterul faţă de ucenicul său.

La această pricină, **Cine** se mai socoteşte şi cinul, adică filozof, călugăr, etc. Apoi vîrsta, adică dacă este copil, tînăr sau bătrîn. Pe scurt, această întrebare şi pricină se referă la toată aşezarea pe care o are orice om: a înţelepciunii, a puterii trupeşti sau sufleteşti, duhovniceşti sau lumeşti, etc. Tot la această pricină se ia în considerare şi faţa cu care a păcătuit cel ce se spovedeşte, adică de este preot, mirean, om învăţat sau simplu.

Cu această pricină, cercetîndu-se păcătosul, se socoteşte păcatul mai mare sau mai mic, după starea celui ce a păcătuit. Căci este mai mare greşeala arhiereului, a preotului, a împăratului sau a dregătorului în faţa poporului, decît acelaşi păcat făcut de omul de rînd. Aceasta o arată şi Sfîntul Isidor, zicînd: „Mai mare este păcatul preotului decît al mireanului, nu după fire, ci după dregătorie". Tot astfel, mai mult greşeşte un copil care ocărăşte pe părinţii săi, sau ucenicul pe dascălul sau pe meşterul său, decît atunci cînd va ocărî pe unul dintre aceştia un oarecare om străin. De asemenea, mai mult greşeşte un călugăr, un filozof sau un bătrîn dacă se vor împodobi, decît un mirean, un neînvăţat sau un tînăr.

Iată o pildă în acest sens: Un împărat s-a dus, odată, la un duhovnic să se spovedească. Acesta era un duhovnic iscusit, căci după ce împăratul şi-a mărturisit toate păcatele, zicîndu-i în cele din urmă că nu mai are nimic de spus, preotul a întrebat: „Cum aşa, împărate? Chiar ai terminat mărturisirea?". Împăratul a răspuns: „Da, părinte". Atunci duhovnicul i-a replicat: „Să ştii că pînă acum ai spus păcatele lui Alexie — căci aşa se numea împăratul —, iar acum te rog să-mi spui şi pe cele ale împăratului", vrînd să-i arate prin aceste cuvinte că cel cu dregătorie nu se cade să se spovedească precum un om de rînd, sau ca unul din popor, ci, pe lîngă păcatele ce le-a făcut ca om, trebuie să mărturisească şi cîte bunătăţi putea să facă poporului său ca un stăpîn şi nu le-a făcut, cîte răutăţi s-au făcut supuşilor din pricină că el nu le-a îndreptat, pentru toate acestea urmînd să dea seama cu de-amănuntul înaintea lui Dumnezeu. Deci, orice duhovnic este dator să mărturisească potrivit acestei pilde pe cei ce au dregătorii duhovniceşti sau mireneşti.

A doua pricină este: **Ce păcat a făcut?** Cercetîndu-se pă-

catul prin această întrebare, el se face mai mare sau mai mic. De pildă, păcatele de moarte sînt mai mari decît cele vrednice de iertare, iar dintre cele de moarte, uciderea este mai mare ca furtişagul. Decît toate însă, mai mare este lepădarea de Dumnezeu şi păgînătatea.

Tot la această pricină se cuprind şi se cercetează şi păcatele lipsirii, adică ce bunătăţi putea să facă, să zică sau să gîndească şi nu le-a făcut, nu le-a spus, sau nu le-a gîndit şi cîte răutăţi putea să împiedice cu cuvîntul sau cu lucrul şi n-a făcut-o.

Cu acest cuvînt se cercetează chipul păcatului: care păcat s-a făcut cu lucrul, care cu cuvîntul, cu înţelegerea sau cu gîndul. De asemenea, se cercetează şi *în ce fel a fost făcut păcatul;* dacă este cu cuvîntul: vorbă deşartă, jurămînt strîmb sau mărturie mincinoasă. Sau dacă este cu gîndul, ce fel de gînd: de mîndrie, de eres, sau de hulă? De asemenea, şi pe ce treaptă a păcatului: bîntuială (atac), consimţire sau învoire, etc.

A treia pricină este: **Pentru ce?** Cercetîndu-se pentru ce a păcătuit omul, se adaugă sau se împuţinează greutatea păcatului, adică dacă a ucis cineva pe un tiran ca să izbăvească cetatea de tirania lui, a furat ca să miluiască pe săraci, sau a lovit pe siluitor ca să izbăvească vreo fecioară pe care o silea spre păcat, atunci mai puţină vinovăţie au toţi aceştia decît cel ce va ucide sau va lovi pe cineva pentru diferite scopuri rele ale sale.

Pe scurt, toată lucrarea şi păcatul se judecă de la urmări şi mai ales în funcţie de scopul pentru care se face. Dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul arată că „Dumnezeu caută la scopul tuturor celor săvîrşite de noi, ca să vadă dacă le facem pentru El sau pentru altă pricină“ *(Filocalia,* vol. 2, p. 63). În alte locuri, arată, de asemenea, că dracii nu urăsc nici întreaga înţelepciune, nici de post nu se tem, nici de împărţirea banilor la săraci, nici de iubirea de străini, nici de cîntarea psalmilor, nici de celelalte toate prin care se închipuieşte viaţa plăcută lui Dumnezeu, atît timp cît cauza sau scopul pentru care se fac acestea este după voia lor *(Ibidem,* c. 34, 35, 37).

Părinţilor şi fraţi creştini,

A patra pricină a păcatului este: **Prin ce mijloc?** Mijlocul prin care se face păcatul măreşte sau micşorează greutatea lui. De pildă, cel ce va păcătui cu ştiinţă sau cugetînd mai înainte (cu premeditare) sau cu vicleşug sau cu voinţă rea, mai greu păcătuieşte decît cel ce a făcut păcat din neştiinţă, fără voie, din

îndoială, din întîmplare, din uşurinţă şi din nerăutate. Cercetîndu-se mijlocul prin care s-a făcut păcatul, se ia în considerare şi unealta cu ajutorul căreia a păcătuit cineva. De pildă: a omorît pe cineva cu bîta sau cu cuţitul, sau prin mijlocirea şi ajutorul cărui fel de oameni a făcut păcatul?

A cincea pricină a păcatului este: **În ce vreme?** Vremea în care a păcătuit cineva împuţinează sau înmulţeşte greutatea păcatului. De pildă, dacă cineva în vreme de nevoie şi de foamete a furat pîine sau grîu, mai puţin păcătuieşte decît cel ce a furat acestea fără de nici o nevoie. În acest sens Sfîntul Vasile cel Mare, în al 86-lea canon al său, zice: „Cel ce mînîncă pîine furată în vreme de nevoie şi de foamete, nu păcătuieşte". Cîţi după darul Evangheliei greşesc, mai greu păcat fac decît cei ce au păcătuit în Legea veche. Femeile cele ce iau buruieni ucigătoare după zămislirea copilului, mai greu păcătuiesc decît cele ce iau aceste buruieni înainte de zămislire. Şi la celelalte se socoteşte în chip asemănător.

A şasea pricină a păcatului este: **În ce loc?** Şi această pricină, de asemenea, înmulţeşte sau împuţinează greutatea păcatului în funcţie de locul în care se face. De pildă, mai greu păcătuieşte cineva de va ucide sau va fura în biserică, decît cel ce a făcut aceasta într-o casă. Pentru că cel ce a făcut aceasta în biserică îndoit păcătuieşte, făcînd în acelaşi timp ucidere sau furtişag de cele sfinte şi arătînd către Dumnezeu păgînătate şi necredinţă. Cel ce a păcătuit în pustie, în mănăstire sau pe faţă, mai greu păcătuieşte decît cel ce a păcătuit în lume, în oraş sau în ascuns. Pentru aceasta şi dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur zice: „Deşi mari păcate va face cineva, dar dacă pe acestea le face în taină şi pe nimeni nu va sminti, mai puţin se va munci decît cel ce mai mici păcate va face, însă pe faţă şi smintind pe mulţi".

A şaptea pricină a păcatului se referă la numărul păcatelor, adică **De cîte ori?** a păcătuit, prin care, de asemenea, creşte sau se împuţinează greutatea păcatului, în funcţie de cîte ori l-a făcut. Pentru că cel ce o dată sau de două ori va păcătui, mai puţină certare va lua decît cel ce a făcut acelaşi păcat, nu o dată, de două ori sau de trei ori, ci de mai multe ori (vezi can. 8 al Sinodului de la Ancira). Încă şi dumnezeiescul Ioan Gură de Aur, în cuvîntul 38 al Evangheliei de la Ioan, arată că vor lua mai multă muncă cei ce cad din nou în acelaşi păcat, zicînd: „Măcar că vor lua muncă şi pentru păcatele cele dinainte, însă de vor mai cădea în aceleaşi păcate, cu mult mai grele munci vor pă-

timi". Deoarece oamenii beau păcatul ca apa şi uită cîte pahare beau sau precum zice Iov: *Urît şi necurat este omul care bea strîmbătatea întocmai ca băutura* (15, 16), pentru aceasta, cei iscusiţi în cele duhovniceşti învaţă că pentru a afla mai lesne numărul păcatelor, trebuie să întrebe pe cel ce se pocăieşte mai întîi cît timp a făcut păcatul, apoi de cîte ori a căzut pe săptămînă sau pe lună şi, cunoscînd aceasta, să precizeze, pe cît posibil, numărul păcatelor. În acest fel şi Domnul a întrebat pe tatăl celui îndrăcit: *Cîtă vreme este de cînd i s-a făcut lui aceasta?* Iar el a zis: *Din copilărie* (Marcu 9, 21). Şi fiindcă nu ajungea numai atît, a arătat apoi şi vechimea bolii, zicînd: *Şi de multe ori pe el în foc l-a aruncat şi în apă, ca să-l piardă.*

Cînd duhovnicul mărturiseşte oameni care din ruşine nu vor să spună de cîte ori au păcătuit, trebuie să-i întrebe dacă au făcut păcatul de un număr mare de ori, căci astfel, auzind acela, va căpăta îndrăzneală şi se va mărturisi sincer şi cu căinţă.

Pe lîngă cele şapte pricini arătate mai sus, este bine ca duhovnicul să cerceteze atît viaţa de mai înainte de păcat, cît şi cea de după păcat a celui ce se pocăieşte, potrivit canonului 37 al Sinodului din Ancira şi al celui de al 2-lea din Neocezareea, deoarece mai puţină certare va avea cel ce mai înainte de păcat avea viaţă cu fapte bune, decît cel ce îşi petrecea viaţa sa cu nebăgare de seamă. La fel, cel ce va înceta de la păcat mai înainte de spovedanie, faţă de cel ce încetează după spovedanie; precum şi cel ce fără să fie îndemnat de nimeni, a alergat şi s-a spovedit, decît cel ce a fost vădit (potrivit can. 7 al Marelui Vasile) sau cel ce după păcat s-a pocăit, decît cel ce nu se pocăieşte deloc.

De aceea şi Sfîntul Isidor Pelusiotul zice: „La greşeli, nu numai felul păcatului se caută, ci şi mintea celui ce păcătuieşte, dregătoria, vremea, mijlocul şi rădăcina. De asemenea, dacă după ce a făcut păcatul nu a avut durere de inimă că l-a făcut, de s-a pocăit şi dacă a făcut păcatul din întîmplare sau cu amăgire, sau cu premeditare sau din deprinderea cea rea şi din obişnuinţă. Şi multe altele sînt cele prin care se face cercetarea aceasta".

Părinţilor şi fraţilor,

Pînă aici s-a vorbit, pe scurt, despre cele şapte pricini şi întîmplări ale păcatului, prin care trebuie a cerceta părinţii duhovnici pe cei ce se pocăiesc şi vin la spovedanie, pentru a-şi putea face o adevărată spovedanie, şi ca toţi cei ce aleargă la

ei ca la nişte doctori iscusiţi să-şi poată vindeca rănile păcatelor imprimate în conştiinţă. Am vorbit numai despre cele şapte pricini mai importante ale păcatelor, care în esenţă le rezumă pe toate.

Desigur, sfinţiile voastre vă amintiţi că de multe ori v-am vorbit despre cele şapte pricini ale păcatului, precum şi despre cele douăsprezece trepte ale lui, după molitfa de la spovedanie a soborului, ce se citeşte la noi în fiecare vineri dimineaţă după terminarea acatistului zilei. S-au mai vorbit cu aceste prilejuri încă multe altele în legătură cu taina mărturisirii.

Părinţilor, acum, ca şi atunci, scopul îmi este acelaşi: ca auzind sfinţiile voastre aceste învăţături referitoare la pricinile păcatului, predate nouă de Sfinţii Părinţi şi de Sfîntul Nicodim Aghioritul în cărţile sale: „Învăţătură către duhovnic" şi „Carte folositoare de suflet", să le reţineţi cu ajutorul lui Dumnezeu pentru a şti cum să procedaţi la Taina Sfintei Spovedanii, de la caz la caz, spre îndreptarea şi vindecarea sufletelor pe care vi le trimite Domnul să le curăţiţi prin mărturisire şi să le luminaţi prin cuvînt.

Închei acest smerit cuvînt şi pe toţi vă rog să mă iertaţi, căci poate v-am plictisit cu atîta vorbă. Mila Domnului Dumnezeu şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos şi darul puternicelor rugăciuni ale Preasfintei Sale Maici, să-mi ajute mie păcătosului şi tuturor celor ce au ascultat acest cuvînt ca să nu-l uităm şi, după putere, să-l punem în lucrare. AMIN !

PREDICĂ
DESPRE CELE DOUĂSPREZECE TREPTE ALE PĂCATULUI

> *„Păcatul este bold al morţii"* (I Corinteni 15, 56).
> *„Leul bătrîn a murit de foame căci nu avea de mîncare"* (Iov 4, 11).

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Înainte de a începe acest scurt cuvînt, voi da o pildă. Aţi văzut poate, vreodată, cînd ia foc vreo casă sau vreo claie de fîn sau paie. Dacă se întîmplă pe acolo cineva şi are la îndemînă o căldare, mai înainte de a se întinde focul, îl poate stinge uşor cu puţină apă; dacă însă focul a luat proporţii, va trebui o mare osteneală şi multă apă pentru a-l stinge, iar uneori este cu neputinţă să mai fie înăbuşită puterea focului.

Asemenea se întîmplă şi cu păcatul în noi: dacă vom fi cu trezvie şi cu băgare de seamă de la primele mişcări asupra sufletului nostru şi dacă de la prima răsărire a lui şi de la prima aprindere a poftei şi a mîniei din noi, ne vom împotrivi cu mintea şi vom chema în ajutor numele Domnului, îndată vom stinge aprinderea păcatului şi ne vom uşura cu sufletul de robia şi de greutatea lui. Dacă însă nu ne vom trezi la vreme şi nu vom chema pe Dumnezeu prin rugăciune din inimă, păcatul, odată răsărit în mintea noastră, începe să crească şi să ne lupte cu putere spre a ne duce la pierzare.

Cuvîntul ce urmează va fi despre păcat şi despre cele douăsprezece trepte ale lui. Dar ce este păcatul? Păcatul, după mărturia Sfintelor Scripturi, este *călcarea legii lui Dumnezeu* (Romani 5, 13; Iacov 2, 9; Ioan 3, 4); *bold al morţii* (I Corinteni 15, 56); *lucrul întunericului* (Romani 13, 12; Efeseni 5, 11); *urîciune înaintea Domnului* (Romani 15, 9; Ieremia 40, 4); *rod al poftelor celor rele* (Iacov 1, 15); *lucrul diavolului* (Ioan 8, 41-44); *necurăţie* (Levitic 15, 31; 16, 19); *lucru al trupului* (Ga-

lateni 5, 19). Dumnezeu privește cu mare urîciune la păcat (Deuteronom 17, 2; 25, 16; Psalm 5, 5; 10, 23) și mînia Lui va veni peste oameni pentru păcate (Levitic 26, 21-28; II Paralipomena 6, 26; Ezdra 9, 13, ș. a.). Însuși Mîntuitorul nostru Iisus Hristos a murit pe cruce pentru păcatele noastre (Isaia 53; Romani 6, 10; I Corinteni 15, 3).

De mare folos ne este să cunoaștem nu numai ce este păcatul, dar, cu mult mai mult, trebuie să știm cum ne înșeală și ne robește și care sînt treptele lui de creștere de cînd se ivește în noi și pînă ajunge să ne stăpînească în chip desăvîrșit și să ne ducă la pierzare vremelnică și veșnică. Pentru aflarea acestui lucru este nevoie să ne punem următoarea întrebare: oare pentru care pricină, Sfînta și dumnezeiasca Scriptură numește pe diavol și pe păcat *furnico-leu?* (Iov 4, 11). Nedumerirea ne-o deslușește dumnezeiescul părinte Nil Ascetul, care ne arată că diavolul, ca și orice patimă, se numește „furnico-leu", deoarece dacă la început păcatul se arată ca o furnică, mai pe urmă, *dacă nu îl vom ucide prin împotrivire și rugăciune, el va ajunge la puterea leului* (*Filocalia*, vol. 1, p. 197). „Păcatul este un drac rău — spune Sfîntul Efrem Sirul — care nu se arată de la început a fi mare, ci, încetul cu încetul, furișîndu-se pune stăpînire pe noi. Însă cel ce se va trezi de la început, nu se va lăsa surprins, ci îl va omorî cînd este mic ca o furnică, nelăsîndu-l să crească spre a se face leu".

Adeseori v-am amintit de o lucrare temeinică și atotcuprinzătoare care oprește păcatul să pătrundă în mintea noastră și să ne robească. Această sfîntă lucrare, care, după toți Sfinții Părinți, se numește „trezvia atenției" sau „paza minții", se naște în noi din frica de Dumnezeu. Iar frica de Dumnezeu se naște în noi din credința în Dumnezeu, după cum zice dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul: „Cel ce crede, se teme. Iar cel ce se teme, se trezește" (*Filocalia*, vol. 2, p. 37). Cu adevărat, frații mei, fericit și de trei ori fericit este omul care are frica de Dumnezeu. După mărturia Sfintei Scripturi, *avînd frica de Dumnezeu, se abate tot omul de la rău* (Proverbe 8, 13). Dumnezeiescul prooroc David, prin Duhul Sfînt, a numit frica de Dumnezeu începerea înțelepciunii și înțelegere bună, zicînd: *Începutul înțelepciunii este frica Domnului. Și înțelegere bună este tuturor celor ce o fac pe dînsa* (Psalm 110, 10; Proverbe 9, 10). Înțeleptul Solomon a arătat că ea este nu numai început al înțelepciunii, ci și școală a ei, zicînd: *Frica de Dumnezeu este școală a înțelepciunii* (Proverbe 2, 1-5; Isus Sirah 1, 13). Isus, fiul lui Sirah, în cartea înțelepciunii lui, arată că frica de Dum-

nezeu covîrşeşte toată înţelepciunea deşartă, zicînd: *Frica Domnului mai presus de toate covîrşeşte* (Isus Sirah 1, 19).

Am arătat aici cîteva mărturii din dumnezeiasca Scriptură despre frica de Dumnezeu, care se naşte în noi din credinţă tare în El, şi care la rîndul ei naşte în noi trezvia atenţiei sau paza minţii, despre care mai sus am amintit. De aceasta avem mare nevoie în lupta de gînd împotriva patimilor şi a păcatelor, fiindcă, după mărturia Sfinţilor Părinţi, „trezvia este calea a toată virtutea şi porunca lui Dumnezeu" *(Filocalia,* vol. 4, Sfîntul Isihie Sinaitul, p. 64). Este bine să ştim că împotriva trezviei luptă păcatul uitării, după cum ne spune acelaşi Sfînt Părinte Isihie, zicînd: „Blestemata de uitare se opune atenţiei ca apa, focului" *(Ibidem,* p. 5). Scopul pentru care am însemnat cîteva mărturii despre frica de Dumnezeu şi atenţia minţii, a fost de a înţelege că avem mare nevoie atît de frica de Dumnezeu cît şi de trezvia atenţiei pentru oprirea creşterii păcatului şi a trecerii lui de la treptele mai mici spre cele mai mari. Marele Apostol Pavel ne învaţă, zicînd: *Nu daţi loc diavolului* (Efeseni 4, 27; Iacov 4, 7), dar acest lucru reuşeşte să-l facă numai cel care urăşte din suflet păcatul şi i se împotriveşte de la prima răsărire sau prima treaptă a lui.

Iubiţi credincioşi,

Iată acum care sînt cele douăsprezece trepte ale păcatului:

Întîia treaptă a păcatului este atunci cînd cineva face binele, dar nu bine, adică nu îl face cu scop bun şi spre slava lui Dumnezeu. Acest lucru îl arată şi dumnezeiescul Părinte Ioan Damaschin, care zice „Binele nu e bine cînd nu se lucrează bine" *(Filocalia,* vol. 4, p. 194). Şi dumnezeiescul Părinte Maxim arată că binele nu este bine, cînd nu se va face cu scopul bun, zicînd: „În toate cele făcute de noi Dumnezeu caută scopul, după cum s-a spus adeseori: de lucrăm pentru El, sau pentru altceva" *(Filocalia,* vol. 2, p. 86). Fapta bună are trup şi suflet; trupul faptei bune este lucrarea ei (fie că postim, priveghem, facem milostenie sau altceva), iar sufletul faptei bune este scopul cu care se face. Dacă scopul este bun şi spre slava lui Dumnezeu, atunci şi fapta noastră bună trece de partea scopului. Iar dacă scopul este rău, atunci şi fapta bună este rea şi îşi pierde plata de la Dumnezeu *(Kiriacodromion,* Bucureşti, 1857, p. 280). Sfîntul Apostol Pavel ne învaţă, zicînd: *Să facem toate spre slava lui Dumnezeu* (I Tesaloniceni 4, 1; I Corinteni 10, 31). Iar Sfîntul Maxim Mărturisitorul, învăţîndu-ne asemănător, zice: „Cînd

auzi Scriptura, spunînd: *Tu vei răsplăti fiecăruia după faptele sale* (Romani 2, 6), să ştii că Dumnezeu nu va răsplăti cu bine cele făcute cu scop rău. Căci judecata lui Dumnezeu nu priveşte la cele făcute, ci la scopul celor făcute" (*Filocalia,* vol. 2, p. 63).

A doua treaptă a păcatului este cînd cineva nu lucrează desăvîrşit fapta bună. De exemplu, cineva se roagă lui Dumnezeu, dar nu cu mintea sau cu inima, ci numai cu gura şi cu buzele, răspîndindu-se cu mintea mereu la lucrurile vremelnice şi stricăcioase ale lumii acesteia. La unul ca acesta ce se roagă numai cu limba şi cu buzele, iar cu mintea şi cu inima sa se află la cugetarea celor rele, se împlineşte cuvîntul proorocului care zice: *Aproape eşti Tu, Doamne, de gura lor, dar departe de inima lor* (Isaia 29, 13; Osea 7, 14); sau cînd cineva face milostenie, dar nu din osteneală dreaptă, ci din răpire sau furt, sau cînd posteşte numai de mîncare şi băutură, dar nu şi de la păcatul cu simţirile sale, cu mintea şi cu inima. Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul zice că i-a dat Dumnezeu poruncă lui Moise să toarne şarpele de aramă, dar să-l toarne desăvîrşit, adică să fie plin, nu gol pe dinăuntru, ca să ne înveţe ca desăvîrşit să ne pocăim înaintea lui Dumnezeu şi nu cu lipsă. Precum mielul pentru jertfă s-a poruncit să fie fără nici o meteahnă şi desăvîrşit sănătos (Levitic 22, 21), tot astfel şi fapta bună trebuie să o lucrăm în chip desăvîrşit (Evrei 13, 21).

A treia treaptă a păcatului este bîntuiala (momeala sau atacul) gîndului rău, care vine necontenit cu vreun fel de patimă. De exemplu: un gînd de femeie, de bani, de slavă deşartă, de mînie, sau de orice lucru, dar fără patimă către el, ci numai prin amintire.

A patra treaptă a păcatului este unirea sau consimţirea, care se petrece atunci cînd sufletul nostru consimte să stea de vorbă cu gîndul rău.

A cincea treaptă a păcatului este lupta care se dă pe toate treptele următoare ale păcatului. Sufletul, consimţind să stea de vorbă cu gîndul despre lucrul rău şi cunoscînd că acel gînd îl duce la păcat, începe să se lupte cu el, nevoindu-se ca să-l biruiască cu gînduri bune şi mai ales prin rugăciunea făcută cu mintea către Dumnezeu.

A şasea treaptă a păcatului este învoirea, ce are loc atunci cînd sufletul, din iubirea de sine şi de păcat, cedează gîndului păcătos, învoindu-se să-l primească în mintea sa.

A şaptea treaptă a păcatului este păcatul cu mintea, precum zice dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul. Cînd

omul se învoieşte cu mintea să primească gîndul rău şi pătimaş, se sileşte să-şi întipărească păcatul acela în minte atît de lămurit, ca şi cum l-ar fi făcut şi cu lucrul. Cînd ajunge omul la această treaptă, prin închipuire (imaginaţie), păcatul trece aproape pe nesimţite de la minte la simţirea trupului, după cum arată acelaşi Sfînt Părinte Maxim Mărturisitorul, zicînd: „Precum trupul are ca lume lucrurile, aşa şi mintea are ca lume ideile. Şi precum trupul desfrînează cu trupul femeii, aşa şi mintea desfrînează cu ideea femeii prin chipul trupului propriu“ (*Filocalia*, vol. 2, p. 87). De aceea, acest dumnezeiesc Părinte ne sfătuieşte: „Nu întrebuinţa rău ideile ca să nu fii silit să întrebuinţezi rău şi lucrurile. De nu păcătuieşte cineva mai întîi cu mintea, nu va păcatului nici cu lucrul“ (*Ibidem*, p. 71).

De asemenea, să se ştie că lupta cu gîndul, împotriva păcatului, nu ne părăseşte pînă la moarte, căci: „războiul cu gîndurile este mai greu decît războiul cu însăşi lucrurile“ (*Ibidem*, p. 70), pericolul de a păcătui cu mintea apărînd lesne în orice vreme şi în orice loc. Dacă ar voi cineva să facă, de exemplu, păcatul desfrînării cu lucrul, îi trebuie trei factori şi anume: locul potrivit, timpul potrivit şi lucrul, adică trup cu care să păcătuiască. La păcatul cu mintea însă, lipsa niciunuia din aceşti factori nu-l împiedică să păcătuiască, căci cu mintea putem păcătui în orice loc şi în orice vreme, chiar dacă nu avem de faţă trupul cu care vrem să păcătuim.

A opta treaptă a păcatului este împlinirea păcatului cu lucrul. Cînd cineva nu s-a luptat după putere la treptele amintite mai înainte ale păcatului, ci şi-a îngăduit să păcătuiască mereu cu mintea, va trece şi la lucrarea păcatului cu trupul şi, astfel, va ajunge să cadă desăvîrşit. Aceasta se întîmplă nu numai cu păcatul desfrînării, ci şi cu oricare altul, fie al lăcomiei pîntecelui, al iubirii de bani, al uciderii, al furtului, al beţiei, etc.

A noua treaptă a păcatului este obişnuinţa cu păcatul. Un duhovnic iscusit poate afla uşor în vremea mărturisirii, chiar din gura celui ce se spovedeşte, pe care treaptă a păcatului a ajuns acela. Dacă, de exemplu, îl întreabă: „Frate, de ce faci cutare, sau cutare păcat?“, acela singur spune: „Părinte, m-am obişnuit cu el“ (fie că e vorba de desfrînare, beţie, înjurături sau de oricare alt păcat). În acest caz, el singur arată pe care treaptă a păcatului a ajuns, căci, mărturisind că s-a obişnuit cu unele ca acestea, se vede că a ajuns la treapta a noua a păcatului.

Treapta a zecea a păcatului este împătimirea

care este foarte grea şi periculoasă. Şi la această treaptă, duhovnicul înţelege, din mărturisirea celui ce se spovedeşte, pe ce treaptă se află el cu greutatea păcatului, căci dacă îl întreabă: „frate, de ce nu părăseşti păcatul acesta, de ce nu laşi beţia, sau sudalma, sau fumatul, sau oricare alt păcat?", el spune: „nu pot părinte, căci m-am deprins cu acest păcat", sau: „Părinte, te rog să-mi dai un sfat, căci m-am deprins foarte mult cu cutare sau cutare păcat". Duhovnicul, aflîndu-l pe această treaptă periculoasă şi grea a păcatului, trebuie să depună toată silinţa şi iscusinţa ca să-l întoarcă de la deprinderea păcatului, lucru foarte greu de făcut, deoarece deprinderea se face în el ca o a doua fire, făcîndu-l pe om să păcătuiască vrînd, nevrînd. Ţinîndu-l pe el în robia deprinderii păcatului, este în acelaşi timp şi rob al diavolului, deoarece zice Sfîntul Ioan Evanghelistul: *Cine face păcatul este de la diavolul, pentru că de la început diavolul păcătuieşte* (I Ioan 3, 8); *păcatul din diavolul este* (Ioan 8, 44). Despre aşezarea vrednică de jale şi de osîndă a unui asemenea om ajuns la deprinderea păcatului, Sfînta Scriptură zice: *Cine face păcatul, rob este al păcatului* (Ioan 8, 34; Romani 6, 16).

A unsprezecea treaptă a păcatului este deznădejdea, care este mai grea decît toate, căci duce pe om la moarte vremelnică şi veşnică. Cînd diavolul va robi pe om cu păcatul pînă la treapta deprinderii, atunci îi zice: „Vezi că te-ai deprins cu acest păcat de care nu mai poţi scăpa, căci te robeşte vrînd, nevrînd. Nu te mai gîndi la pocăinţă şi întoarcere spre Dumnezeu, deoarece de acum nu mai poţi să laşi păcatul acesta cu care te-ai deprins din copilărie (sau din tinereţe sau de atîţia ani)". Deci, îl sfătuieşte să păcătuiască mereu, zicîndu-i: „Cele de dincolo le-ai pierdut; de acum înainte, cît mai ai de trăit, măcar îndulceşte-te cu păcatul cu care te-ai deprins şi de care, după cum vezi, nu te mai poţi lăsa". Astfel, cu paloşul deznădejdii îl taie de la nădejdea bună şi sfîntă a mîntuirii sufletului său.

De este omul mai cărturar, îl învaţă să amîne întoarcerea către Dumnezeu şi părăsirea păcatului, zicîndu-i: „Lasă, că ai să părăseşti tu păcatul acesta, dar nu chiar acum, căci mai ai vreme". Şi acest sfat al dracilor este de a-l învechi pe om cît mai tare în deprinderea păcatului, cea vrednică de moarte veşnică, fiindcă ştiu dracii că cel ce nu părăseşte azi păcatul, mai tîrziu cu atît mai greu îl va părăsi, deoarece, după cum spun Sfinţii Părinţi, păcatul este asemenea unui cui pe care cineva îl bate într-un lemn tare. Dacă l-a bătut puţin, îl va scoate mai uşor, iar dacă l-a bătut mai mult, cu anevoie şi cu mare greutate

îl mai poate scoate. Deci, nimeni să nu se înşele crezînd că dacă nu a părăsit azi păcatul, cu care s-a obişnuit sau s-a deprins, îl va părăsi mai tîrziu. Cu cît se învecheşte păcatul în noi, cu atît mai greu îl vom scoate mai tîrziu, şi cu cît mai mult face omul păcatul, cu atît mai mult îl luptă diavolul cu deznădejdea.

Dacă omul se lasă mereu biruit de gîndurile deznădejdii şi nu aleargă repede la spovedanie şi la pocăinţă, deznădejdea îl duce la **treapta a douăsprezecea a păcatului care este sinuciderea,** cea mai grozavă moarte trupească şi duhovnicească, aşa cum a sfîrşit şi Iuda vînzătorul. Acesta, făcîndu-se vînzător al Mîntuitorului lumii, în loc să se întoarcă la pocăinţă din adîncul inimii şi să plîngă cu amar, precum Marele Apostol Petru (Luca 22, 26), s-a deznădăjduit, a aruncat arginţii vînzării în biserică, apoi s-a dus şi s-a spînzurat (Matei 27, 45).

Părinţilor şi fraţilor,

Am amintit în acest cuvînt, pe scurt, despre cele douăsprezece trepte ale păcatului. Înainte de a arăta despre ele am adus cîteva mărturii din Sfînta Scriptură şi de la Sfinţii Părinţi despre frica de Dumnezeu şi despre trezvia atenţiei, fiindcă cine are frică de Dumnezeu şi se trezeşte de la primele răsăriri şi trepte ale păcatului, se înarmează asupra lui cu împotrivirea minţii şi cu sfînta rugăciune a inimii. Astfel, împotrivindu-se cu tărie de la început, scapă cu mare uşurinţă de asuprirea şi robia cea amară a păcatului, care vine pe treptele cele mai mari ale lui. Iar cine nu voieşte să se trezească ca să omoare păcatele cînd sînt mici ca furnicile, va ajunge, după cum am zis, să se lupte cu leii, de care cu anevoie scapă cineva.

Fericit este, deci, acel suflet, care se teme de Dumnezeu şi, în toată vremea şi locul, îşi păzeşte mintea şi inima de gîndurile rele ale păcatului, prin sfînta rugăciune şi ura faţă de păcat. Fericit este acel duhovnic care lucrează la mîntuirea oamenilor şi care, în taina Sfintei Spovedanii, cunoscînd treapta pe care se găseşte omul păcătos, se sileşte cu toată puterea şi iscusinţa să-l întoarcă de la orice treaptă a păcatului, dar mai cu seamă de la cele trei: obişnuinţa, împătimirea păcatului şi deznădejdea. Aceasta din urmă este marginea cea mai groaznică a prăpastiei de pe care omul, căzînd în fundul iadului prin sinucidere, nu mai are mîntuire în vecii vecilor. De care să ne izbăvească şi pe noi toţi mila Preabunului şi Preamilostivului nostru Mîntuitor, prin rugăciunile Preasfintei şi Preacuratei Sale Maici şi ale tuturor sfinţilor Săi. AMIN !

PREDICĂ

DESPRE PREOȚIA LEGII VECHI, PREOȚIA HARULUI ȘI DATORIILE PREOTULUI

„Tu ești preot în veac, după rînduiala lui Melchisedec"
(Psalm 109, 4).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Deoarece și eu păcătosul și nevrednicul am primit asupra mea jugul cel greu al preoției și al duhovniciei, m-am gîndit ca în cele două predici dinainte să arăt cîte ceva despre cele șapte pricini ale păcatului și despre cele douăsprezece trepte ale lui, care trebuie să fie cunoscute mai ales de către preoții duhovnici spre a ști cum să procedeze la sfînta spovedanie, de la caz la caz, cu sufletele pe care Dumnezeu le trimite lor spre vindecare și îndreptare. În continuare voi vorbi cîte ceva despre preoția Legii vechi, despre preoția Legii Harului și despre unele din datoriile cele mai de seamă ale preoților din Legea nouă.

Preoția Legii vechi a fost instituită de însuși Dumnezeu, prin Moise și prin Aaron (Levitic 8). Această preoție se săvîrșea prin ungere de către Moise, ca împuternicit al lui Dumnezeu. Ceremonia sfințirii preoților avea loc în fața Cortului Sfînt în prezența poporului și a întregii comunități (Levitic 8, 34). Atît Aaron cît și fiii săi erau curățiți mai întîi simbolic prin spălarea cu apă de către însuși Moise, apoi dezbrăcați de hainele lor și îmbrăcați cu veșminte sacerdotale speciale, care urmau a fi folosite în timpul slujirii preoțești. Moise, însuși, ungea pe cei slabi cu untdelemnul ungerii cu care a sfințit Cortul Sfînt și toate lucrurile din el. Apoi, se înjunghia vițelul adus ca jertfă de ispășire cu acest prilej (v. 10-15). Preoții care se apropiau de Dumnezeu trebuiau să se sfințească și ei, ca nu cumva să-i lovească Domnul cu moartea (Ieșire 19, 22). După un ritual asemănător și cu același scop, erau consacrați și leviții în slujba Cortului Sfînt (Numeri 8, 5-10).

Preoţia Legii vechi avea datoria de a se ruga pentru ispăşirea păcatelor celor vinovaţi. Preoţii Legii vechi aveau şi datoria de a învăţa pe fiii lui Israel poruncile date de Dumnezeu prin Moise (Levitic 10, 11-12). Ei mai aveau dreptul de a judeca neînţelegerile dintre credincioşi (Deuteronom 12, 8-13). De asemenea, preoţii Legii vechi mai aveau şi unele atribuţii afară de cele religioase, precum aceea de a se interesa de sănătatea poporului (Levitic 13). Atît preoţii Legii vechi, cît şi leviţii (diaconii), aveau datoria de a respecta anumite obligaţii impuse în chip special lor:

— **Să nu-şi radă nimic din perii capului sau din barbă** (Levitic 21, 1);

— Nu aveau voie să bea vin: *Domnul a vorbit lui Aaron şi i-a zis: Vin şi băutură ce îmbată, să nu bei nici tu, nicii fiii tăi, cînd veţi merge în cortul mărturiei, sau vă veţi apropia de jertfelnic, ca să nu muriţi; aceasta este lege veşnică întru neamurile voastre, ca să fie osebire între ce este sfînt şi ce nu este sfînt şi între ce este necurat şi ce este curat. Şi să învăţaţi pe fiii lui Israel toate cele din lege, care a grăit Domnul către dînşii prin Moise* (Levitic 10, 8-11);

— Preoţii Legii vechi aveau datoria să trăiască în viaţă sfîntă, după cum se vede scris: *Preoţii să fie sfinţi pentru Dumnezeul lor. Căci ei aduc Domnului jertfe mistuite de foc, mîncarea Dumnezeului lor, şi de aceea să fie sfinţi* (Levitic 21, 6; 11, 44-45);

— Preoţii Legii vechi aveau obligaţia de a se căsători numai cu fecioare, iar nu cu femei desfrînate sau văduve (Levitic 21, 7, 13-15; can. 18 Apostolic);

— Atît preoţii cît şi leviţii, precum şi toţi slujitorii Cortului Sfînt, aveau obligaţia de a avea integritate corporală, adică să nu aibă nici un defect la corp. Cu alte cuvinte, să nu fie şchiopi, surzi, orbi, muţi (Levitic 21, 16-23), această regulă păstrîndu-se şi la preoţii creştini (Can. 78, 79 Apostolic);

— Preoţii Legii vechi trebuiau să fie respectaţi de popor ca nişte sfinţi (Levitic 21, 8);

— Preoţii Legii vechi nu aveau parte de pămînt în Israel, ci trebuia să se întreţină şi să se hrănească din părţile ce le reveneau de drept din darurile aduse la altar şi din jertfe (Deuteronom 18, 1-5).

Am arătat aici cîte ceva despre preoţia Legii vechi, fiindcă toate cele privitoare la preoţia Vechiului Testament au avut caracterul de simbol şi au fost umbre şi preînchipuiri ale celor ce trebuiau să vină, să se împlinească şi să se desăvîrşească în Le-

gea nouă, a harului (vezi epistola către Evrei a Sfîntului Apostol Pavel), de vreme ce jertfele și preoția Legii vechi nu au putut să desăvîrșească nimic. Preoția Legii vechi a decăzut atît de mult de la îndatoririle ei, încît cu timpul a ajuns să slujească la idoli (Judecători, 17-18).

De aceea, rolul duhovnicesc și de învățătură al preoției Legii vechi este preluat mai tîrziu de Sfinții Prooroci, mai ales începînd cu epoca lui Samuil. Cu acești prooroci, pe care Dumnezeu îi ridică din mijlocul poporului prin chemare (vocație extraordinară), preoții Legii vechi intră în conflict, deoarece proorocii osîndeau și combăteau fără cruțare, în numele lui Dumnezeu, nu numai păcatele poporului, ci și pe ale preoților (Iezechiel 12, 6; 3, 17; Isaia 62, 6; Zaharia 10, 3, 17). Toți Sfinții Prooroci care au mustrat cu asprime decăderea morală a preoților Vechiului Testament le-au vestit și venirea lui Mesia, a timpului cînd Domnul va pune poporului Său alți păstori vrednici de misiunea lor (Isaia 54, 21).

Părinților și fraților,

Să vorbim cîte ceva despre preoția Legii Harului și despre datoriile preoților acestei sfinte și desăvîrșite Legi. După mărturia mai multor Sfinți Părinți, Sfîntul și Marele Apostol Pavel a fost cel mai mare îndrumător duhovnicesc pe care l-a avut creștinătatea, după Mîntuitorul Iisus Hristos. Piatra de temelie a lucrării sale de îndrumare duhovnicească a fost dragostea, dumnezeiescul Apostol Pavel fiind și prin aceasta vîrful duhovnicesc al preoției creștine (Meletie, Mitropolit de Kathira, Atena, 1956 ș. a.) Acest Apostol al neamurilor a arătat mai mult decît ceilalți Sfinți Apostoli despre desăvîrșirea preoției Noului Așezămînt și despre datoriile mari și mici ce revin preoților creștini, deoarece ceea ce lipsea preoției Legii vechi, atît în gîndire cît și în practică, s-a împlinit și s-a desăvîrșit în preoția creștină.

Trăsăturile și caracteristicile preoției creștine sînt următoarele:

— Preoția Legii Harului este de origine dumnezeiască, fiindcă este întemeiată de Mîntuitorul și se trage din însăși preoția sfîntă a Sa;

— Deosebirea preoției Legii vechi de preoția Legii Harului este înfățișată de Sfîntul Apostol Pavel în Epistola sa către Evrei (Evrei 4, 14; 10, 22);

— Preoția Mîntuitorului, care constituie originea, izvorul și temelia preoției creștine este mai întîi dumnezeiască și apoi

omenească, întrucît Hristos, Arhiereul Suprem sau Marele nostru Preot, este nu numai om, ci şi Dumnezeu;

— Preoţia Legii Harului, după mărturia dumnezeiescului Ioan Gură de Aur, nu mai stă pe scaun de prooroci sau de patriarhi, aşa cum stătea preoţia Legii vechi, ci pe scaunul lui Hristos Dumnezeu, Întemeietorul ei (*Împărţirea de grîu*, p. 430). De aceea, cine defaimă pe preoţii Legii Harului, Îl defaimă pe Hristos Dumnezeu (*Ibidem*, p. 431);

— Preoţia Legii Harului este întrutotul sfîntă şi fără prihană, după cum a fost şi este Întemeietorul ei, Domnul, Dumnezeul şi Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, Care n-a avut nevoie, ca alţi arhierei, să aducă jertfă pentru Sine, deoarece El nu a avut păcat, deşi a fost om întru toate asemenea nouă (Evrei 7, 26);

— Preoţia Legii Harului nu este numai dumnezeiască şi întru totul sfîntă şi fără prihană, ci este şi netrecătoare şi veşnică, fiindcă Mîntuitorul nostru Iisus Hristos este Arhiereul nostru în veac, după rînduiala lui Melchisedec (Evrei 6, 20; 7, 21; 5, 6. 20 Psalm 109, 4);

— Preoţia Legii Harului este mai presus de preoţia lui Aaron şi a celorlalţi arhierei (Evrei 7, 11, 16, 22; 8, 1-2, 6).

Aşadar, după ce am arătat pe scurt importanţa preoţiei Legii Harului, să arătăm şi unele din datoriile cele mai mari ale preotului creştin ortodox:

Preotul ortodox trebuie să se silească în toate, după puterile sale, să fie asemenea cu Hristos, Păstorul cel Mare al oilor celor cuvîntătoare (I Petru 5, 4);

Preotul trebuie să aibă mare grijă de turma ce i s-a încredinţat de către Dumnezeu şi la mare nevoie să o apere chiar cu preţul vieţii sale (Ioan 15, 12-13), după cum a făcut Sfîntul Ignatie Teoforul şi mulţi alţi Sfinţi Părinţi, arhierei şi preoţi;

Preotul trebuie să fie împodobit în toată vremea cu marile virtuţi duhovniceşti ale dragostei, smereniei, blîndeţii şi curăţiei trupeşti şi sufleteşti (Matei 11, 29; I Timotei 3, 2; 6, 11-14; I Corinteni 16, 24; Ioan 13, 15);

Preotul trebuie să ţină legătura duhovnicească foarte strînsă cu turma sa şi să supravegheze îndeaproape viaţa fiecăruia dintre enoriaşii săi (Iezechiel 3, 17; 23, 7; Evrei 13, 7);

Preotul trebuie să poarte grijă nu numai de cei credincioşi, ci şi de cei pierduţi şi rătăciţi, care au căzut în necredinţă sau eresuri, spre a-i aduce înapoi în sînul Bisericii lui Hristos (II Timotei 2, 25; Tit 1, 9; I Timotei 4, 20; ş. a.);

Preotul trebuie să facă cunoscută voia lui Dumnezeu enoria-

şilor săi şi să le slujească cu cuvîntul şi cu pilda vieţii sale spre împlinirea ei (II Corinteni 6, 3; Romani 14, 13-21; I Corinteni 8, 13; 10, 32);

Preotul este dator să ţină neîntreruptă legătura cu Mîntuitorul Hristos prin sfintele rugăciuni, spre a putea să aibă în toată vremea ajutorul lui Dumnezeu în greaua şi sfînta sa misiune, după cum a poruncit Domnul, zicînd: *Rămîneţi întru Mine şi Eu întru voi..., căci fără de Mine nu puteţi face nimic* (Ioan 15, 4-5). Chiar dacă această poruncă este pentru toţi creştinii, dar în mod deosebit ea este adresată preoţilor, care totdeauna trebuie să fie în Hristos şi Hristos întru ei (Ioan 14, 26; 15, 26; 26, 13);

Preotul trebuie să aibă o viaţă sfîntă şi fără prihană, să fie treaz la minte, cuviincios, iubitor de străini, nebeţiv, neagonisitor de cîştig urît, blînd, necertăreţ, neiubitor de argint, bun chivernisitor al casei sale, avînd copii ascultători în desăvîrşită bună cuviinţă (I Timotei 3, 1-5);

Preotul trebuie să fie capabil să înveţe pe altul, să îndemne la învăţătura cea sănătoasă şi să mustre pe cei potrivnici. El trebuie să fie superior credincioşilor şi prin înţelepciunea şi pregătirea sa, precum şi prin cunoaşterea temeinică a Sfintelor Scripturi, a sfintelor Canoane, a dogmelor credinţei şi a învăţăturilor Sfinţilor Părinţi, spre a fi pildă turmei sale *cu cuvîntul, cu viaţa, cu dragostea, cu duhul, cu credinţa şi cu curăţia* (I Timotei 4, 12);

Preotul trebuie să se sîrguiască la moralizarea şi sporirea duhovnicească a credincioşilor şi să facă rugăciuni în toată vremea pentru toţi oamenii (Tit 3, 1-2);

Preotul trebuie să se ferească de certuri şi discuţii zadarnice şi nefolositoare, să vegheze la unitatea sufletească a turmei sale şi să combată pe cei ce stîrnesc discordie şi provoacă dezbinări între credincioşi, precum şi să apere turma sa de erezii (I Timotei 6, 20-21; II Timotei 1, 14-15);

Preotul este dator să propovăduiască în toată vremea pacea, iubirea şi buna înţelegere între credincioşii, să supravegheze ţinuta bărbaţilor şi a femeilor la rugăciune, precum şi să păstreze cu mare sfinţenie tezaurul sfînt al Tradiţiei, al învăţăturilor Sfinţilor Părinţi şi ale Apostolilor care s-au transmis prin viu grai şi prin scris (II Timotei 1, 12, 14);

Preotul trebuie să predice cu îndrăzneală, fără frică şi tot timpul învăţătura creştină (I Timotei 4, 13; II Timotei 1, 8; 4, 2);

Preotul trebuie să ştie cum să sfătuiască pe fiii săi duhovniceşti, după vîrsta şi după priceperea lor, după nevoile lor su-

fleteşti şi trupeşti, să fie milostiv faţă de toţi şi să îndemne pe enoriaşii săi să ajute pe săraci, pe văduve şi pe orfani (I Timotei 5, 1; 6, 17-19);

Preotul trebuie să cugete cît mai des la dumnezeieştile Scripturi şi să alerge întotdeauna la citirea lor ca cerbul la izvoarele apelor, căci acestea sînt arme duhovniceşti şi comori de vindecări pentru sufletele bolnave şi rănite de păcate (II Timotei 3, 15-17);

Preotul trebuie să se supună orînduielilor statului şi să fie gata oricînd să ajute la săvîrşirea oricărui lucru bun şi de folos obştesc (Romani 13, 1-7; Tit 3, 1-2);

Preotul trebuie să preţuiască munca cinstită, pentru agonisirea celor de nevoie în viaţa de toate zilele;

Preotul este dator să se roage lui Dumnezeu pentru conducătorii statului şi pentru cei din dregătorii; de asemenea, să ferească pe credincioşi de credinţe păgîne şi deşarte, de eresuri, superstiţii şi de basmele lumeşti şi băbeşti (I Timotei 4, 7; 6, 20);

Preotul trebuie să fie destoinic în toate şi desăvîrşit în tot lucrul bun (II Timotei 3, 17);

Preotul este dator să fie treaz cu mintea la toate lucrurile bune şi să rabde toate suferinţele, făcînd în toată vremea lucrurile evanghelistului şi împlinindu-şi întru toate slujba sa (II Timotei 4, 5);

Preotul trebuie să conlucreze totdeauna cu Dumnezeu la mîntuirea sufletelor omeneşti (I Corinteni 3, 6-9; 15, 10; II Corinteni 6, 1);

Preotul trebuie să fie slujitor al lui Hristos, Dumnezeul şi Mîntuitorul nostru (Romani 13, 6; II Corinteni 6, 4; Romani 15, 16; I Corinteni 1, 7; I Timotei 4, 6), şi slujitor al Evangheliei lui Hristos (Efeseni 3, 7; Coloseni 1, 7, 23);

Preotul este dator să cheme pe cei păcătoşi la pocăinţă (Luca 24, 47; Faptele Apostolilor 17, 30; 20, 21);

Preotul trebuie să înveţe calea mîntuirii şi să predice iertarea păcatelor (Luca 1, 77; Faptele Apostolilor 12, 26; 16, 17; Luca 24, 47; Ioan 20, 23);

Preotul este dator să aducă la credinţa în Hristos pe cei rătăciţi de la adevăr (Faptele Apostolilor 20, 21; Romani 1, 5; 10, 8-14; 16, 26);

Altă datorie a preotului este de a risipi întunericul necunoştinţei de Dumnezeu (Matei 5, 14-16; Faptele Apostolilor 10, 6-18; II Corinteni 4, 6);

Preotul trebuie să fie curat, neprihănit, sincer şi smerit (II Corinteni 1, 12; I Timotei 2, 2; 4, 12; 5, 2, 22; Faptele Apostolilor 20, 13, 15);

Altă datorie a preotului este de a fi plin de iubire pentru turmă și pentru toți oamenii (I Corinteni 16, 24; I Tesaloniceni 2, 8; II Corinteni 2, 4; 12, 25; Filipeni 1, 2; 4, 1);

Preotul nu trebuie să fie iubitor de sine, ci cu dragoste către toți și răbdător cu cei păcătoși (I Corinteni 8, 13; 9, 12, 27; 10, 32; I Tesaloniceni 2, 17; I Timotei 6, 11; ș. a.);

De asemenea, preotul trebuie să fie exemplu de dragoste, de credință și de fapte bune și să lucreze la mîntuirea tuturor, fără scopuri de cîștig, de laudă sau altceva de acest fel (I Timotei 3, 2; 6, 11; II Timotei 2, 22; Faptele Apostolilor 20, 23; I Tesaloniceni 2, 4).

Părinților și fraților,

Toate aceste îndatoriri și reguli pastorale și altele mai mari ca acestea au fost date în scris păstorilor Bisericii încă din epoca apostolică și au fost împlinite cu prisosință de marele Apostol Pavel și de ceilalți sfinți și dumnezeiești Apostoli și păstori ai Bisericii lui Hristos din vremea primară a Bisericii creștine. Sfîntul Ioan Gură de Aur, arătînd despre sfințenia ce trebuie a o avea preotul totdeauna, dar mai ales cînd slujește dumnezeiasca Liturghie, zice: „Mai curată decît razele soarelui trebuie să fie mîna ta, o, preote, de vreme ce înjunghii cu ea pe Mielul lui Dumnezeu, Care ridică păcatele lumii" (*Împărțirea de grîu,* Cuv. 54, p. 454). Iar Sfîntul Maxim Mărturisitorul arată că „preotul, chiar de s-ar îngriji foarte mult să fie viața lui sfîntă, dar dacă de cei ce îl ascultă nu se va îngriji, atunci se va munci în focul cel de veci ca un păcătos". Tot acest Sfînt Părinte zice că „preotul, de va sluji cu nevrednicie dumnezeiasca Liturghie, este al doilea Iuda și mai greu decît Iuda se va munci în focul cel veșnic". Sfîntul Părinte Ioan Gură de Aur mai spune că „episcopul sau preotul care este neiscusit în știința Sfintelor Scripturi și în învățăturile Sfinților Părinți, precum și în filocalia lucrătoare, adică în trăirea după Dumnezeu, se face pierzare tuturor celor păstoriți de el" (Cuv. din Prolog, luna iulie, p. 85).

Iată, dar, cei ce am primit pe lîngă călugărie și sarcina grea a preoției, cît de mare este răspunderea noastră în fața lui Dumnezeu și cît de multe și mari datorii avem ca preoți și slujitori ai Altarului. De aceea, să ne trezim și să rugăm bunătatea cea nemărginită a lui Dumnezeu să ne ajute, cu darul Său, să facem măcar cît de puțin din aceste sfinte și mari datorii, ca să nu fim osîndiți în munca veșnică pentru lenevirea, nesimțirea și nepurtarea noastră de grijă. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE VREDNICIA PREOȚIEI ȘI DESPRE OSÎNDA PREOȚILOR CARE DAU SFINTELE TAINE CELOR NEVREDNICI

> ***„Ce voi zice și ce voi lăuda, căci darul preoției covîrșește cuvîntul și mintea"* (Sfîntul Efrem Sirul, Cuv. despre preoție, tom. 3, p. 18, 1823).**

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Despre două lucruri voi vorbi în cele ce urmează: întîi despre vrednicia mare a preoției, iar apoi despre vinovăția și osînda ce ne așteaptă pe noi, preoții, de vom da prea ușor, și fără o cercetare amănunțită, Prea Curatele Taine la cei nevrednici. După cum subiectele cuvîntului sînt două, tot astfel și folosul va fi îndoit dacă vom lua aminte la cele ce urmează.

La cel dintîi punct aș dori ca noi, cei împodobiți cu darul preoției, să ne aducem aminte de ziua cea mare a Judecății de apoi, cînd ni se va cere, după măsura vredniciei și a dregătoriei ce ni s-a dat, dobîndă și lucrare demnă de o treaptă așa de mare și înfricoșată. De vom avea totdeauna această sfîntă grijă în minte și ne vom sili cu toată puterea să lucrăm cele vrednice de cinstea avută, vom auzi și noi în ziua aceea fericitul glas: *Bine slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune* (Luca 19, 17-19). Iar dacă ne vom lenevi și vom fi fără purtare de grijă, pentru marea răspundere ce o avem ca preoți ai lui Dumnezeu, cu mare urgie vom auzi de la El în ziua cea mare a Judecății de apoi: *Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul veșnic care este gătit diavolului și îngerilor lui* (Matei 25, 41).

Vorbind despre vrednicia mare și înfricoșată a preoției, cu cuvintele Sfîntului și dumnezeiescului Părinte Efrem Sirul, vom spune: „O, minune prea slăvită! O, putere nebiruită! O, înfrico-

şată taină a preoţiei, gîndită şi sfîntă, cinstită şi neprihănită, pe care Hristos, după ce a venit, a dăruit-o celor vrednici! Cad şi mă rog cu lacrimi şi cu suspinuri, ca să privim ca într-o oglindă la comoara aceasta a preoţiei. Comoară zic, celor ce o găsesc pe dînsa după vrednicie şi cu cuvioşie. Căci este pavăză strălucită şi neasemănată, turn neclintit şi zid nebiruit. Este temelia întărită care de la pămînt se apropie pînă la bolta cerului. Şi ce zic eu, fraţilor, că de crugurile cele prea înalte ale cerului se atinge; la însăşi cerurile cerurilor se suie fără oprire şi în mijlocul îngerilor fără de trup petrece cu strălucire şi cu înlesnire. Şi ce zic, în mijlocul puterilor celor de sus se face vorbirea cu însuşi Stăpînul îngerilor şi Ziditorul şi Dătătorul de lumină şi pe cît voieşte îndată ia îndrăzneală. Nu voi înceta, fraţilor, de a slăvi treapta vredniciei voastre, pe care Sfînta Treime a dat-o fiilor lui Adam" (Cuvînt despre preoţie, tomul 3, p. 17).

Dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul zice cum trebuie să fie viaţa preotului, faţă de această mare cinste a preoţiei, astfel: „Se cade preotului să fie sfînt şi cu sufletul şi cu trupul. Să fie stîlp de foc pentru ca să lumineze biserica, adică poporul lui Dumnezeu, şi să fie mai curat decît razele soarelui pentru ca să nu-l lase pustiu Duhul Sfînt" (*Mărgăritare*, Sfîntul Ioan Gură de Aur, Cuvînt despre vrednicia şi nevrednicia preotului, p. 246-247). În acest cuvînt dumnezeiescul Părinte Maxim, arătînd cît de sfînt trebuie să fie preotul, zice: „Deci, pentru aceasta, care preot nu este sfînt, să fugă departe de liturghie ca să nu ardă şi trupeşte şi sufleteşte". Apoi zice: „Preotul cel bun şi adevărat trebuie să fie evlavios, curat, învăţător, smerit, să nu fie beţiv, să-şi înfrîneze limba, să nu poarte mînie, nici să fie iubitor de argint, ci milostiv şi în toate să fie primitor de străini; cu toţii, mici şi mari, să fie drăgăstos şi în pace, să nu ia dobîndă de la cei pe care îi împrumută, să nu blesteme şi să nu afurisească pe nimeni, nici să se facă negustor pentru ca să nu spună minciuni. Osîndirea să nu o primească, să nu glumească pentru a face pe alţii să rîdă, să nu vorbească cuvinte deşarte; să vorbească cele ce sînt spre folosul celor ce îl ascultă şi ceea ce vorbeşte să fie din dumnezeiasca Scriptură; să nu fie lacom la bucate şi iubitor de desfătare, ca să nu scîrbească pe Duhul Sfînt; să nu răspundă cu mînie şi cu urgie, ci cu smerenie la toţi; să nu se trufească cu nimic, nici să zavistuiască cîştigul altora; pe cel ce l-a ocărît pe el să-l ierte din toată inima şi înaintea tuturor, mai înainte de a apune soarele; să cerceteze cu blîndeţe pe cei păcătoşi şi cu frică de Dumnezeu să-i dojenească; să nu întărîte pe cineva, nici bogat, nici sărac. Acestea toate să le pă-

zească preotul cu multă nevoinţă şi chibzuinţă. Iar de nu va purta grijă de acestea şi nu le va păzi bine pentru folosul de obşte al celor care învaţă de la el, i se cade să-şi spînzure de gît o piatră de moară şi să se arunce în mare, pentru că a călcat poruncile Domnului şi nu s-a îngrijit de această învăţătură" (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Mărgăritare*, p. 248).

Aşadar, părinţilor şi fraţilor, poate v-am îngreunat auzul unora, scriind despre cum trebuie să fie viaţa preotului. Dar nu este bine pentru noi să fim indiferenţi şi fără grijă cînd ni se vestesc unele ca acestea de la Sfinţii şi dumnezeieştii Părinţi, care trebuie să fie cunoscute de toţi cei ce ne-am încumetat să primim înfricoşata taină a preoţiei. Sfîntul Ioan Gură de Aur, vorbind despre însemnătatea dregătoriei preoţeşti, zice: „Mare este dregătoria preoţilor, căci pentru aceasta şi marele Pavel zice: *Ascultaţi pe învăţătorii voştri şi vă supuneţi lor şi îi aveţi pe ei întru cinste* (Evrei 13, 17; Romani 13, 17; I Petru 11, 17). Apoi, zice către cei credincioşi: „Tu porţi grijă numai de ale tale; şi dacă pe acelea le vei rîndui bine, nici o grijă nu vei avea pentru ceilalţi; dar preotul, chiar de îşi va economisi bine viaţa, însă dacă pentru toţi cei dimprejurul său nu va purta grijă cu mare silinţă, împreună cu cei răi se va duce în gheenă" (*Împărţirea de grîu*, Cuv. 52, p. 136). Apoi, arătînd că dregătoria cea mare a preoţiei Legii Harului covîrşeşte pe cea a Legii vechi, luînd cuvîntul Mîntuitorului din Evanghelie, zice: „Pe scaunul lui Moise au stat cărturarii şi fariseii... Iar acum nu mai putem zice că pe scaunul lui Moise au şezut cărturarii şi fariseii, deoarece preoţia Legii Harului nu mai stă pe scaun de prooroci, ci pe scaunul lui Hristos. Pentru aceasta, şi marele Apostol Pavel zice: *În locul lui Hristos vă rugăm...* Nici îngerii, nici arhanghelii — zice Sfîntul Ioan Gură de Aur în continuare — nu pot să lucreze cele ale preotului, care îi sînt date lui de Dumnezeu" (*Ibidem*, p. 439).

Bucurie şi uimire, spaimă şi frică îmi trece prin minte, auzind din gura acestui dumnezeiesc Părinte la cîtă cinste s-au suit preoţii lui Hristos. Bucurie şi uimire, că fiii lui Adam s-au învrednicit de un aşa mare dar; iar frică şi spaimă cînd mă gîndesc că, deopotrivă cu cinstea, se va cere de la preoţi şi datoria acestei sfinte şi mari dregătorii şi după măsura dregătoriei şi a cinstei se va cere şi lucrarea, după cum este scris: *Cei tari, tare se vor bate* şi *căruia i s-a dat mult, mai mult se va cere de la dînsul* (Luca 12, 48). Acestea le avea în vedere şi Sfîntul Ioan Gură de Aur cînd mustra pe cei ce rîvneau să ajungă

episcopi, fără însă a cunoaşte greutatea răspunderii, căci iată ce zice: „De ai fi ştiut tu că episcopul trebuie să fie al tuturor, purtînd sarcinile tuturor, că ceilalţi de se vor mînia vor avea iertare, iar el nicidecum şi că ceilalţi de vor greşi vor avea dezvinovăţie şi lăsare multă, iar el nici una, atunci nu te-ai fi silit la dregătorie şi nu ai fi alergat" *(Ibidem*, p. 440). Pe cei luptaţi de ispita de a se face preoţi, rîvnind la dregătoria aceasta cu orice preţ, îi sfătuieşte cu tărie, zicîndu-le: „Cînd vei pofti preoţie, pune împotrivă gheena, pune împotrivă darea de seamă de acolo, pune împotrivă viaţa fără de grijă, pune împotrivă măsura muncii. Că de vei greşi ca om, nimic de acest fel nu vei pătimi, dar preot fiind, te-ai pierdut" *(Ibidem)*.

Din cele de mai sus putem înţelege că, într-adevăr, mare este dregătoria şi cinstea arhierească, dar să ştim că, după măsura dregătoriei şi a cinstei, mai mult vom fi pedepsiţi în ziua Judecăţii de apoi, dacă nu se vor găsi la noi fapte bune pe măsură cu dregătoriile şi cinstea ce am vrut să le luăm asupra noastră.

Fiindcă puţin mai înainte am amintit şi de darul şi datoria episcopului de a hirotoni numai preoţi vrednici, m-am gîndit să povestesc o istorioară sfîntă din cuvintele Sfinţilor Părinţi, care va aduce mult folos duhovnicesc Prea Sfinţiţilor episcopi.

Se zice că înainte de adormirea sa, Părintele nostru Leon, episcopul Romei celei vechi, acesta a mers la mormîntul marelui Apostol Petru şi a stat acolo patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi nemîncat, rugîndu-se Sfîntului Apostol cu lacrimi multe ca să se roage la rîndul lui, lui Dumnezeu, pentru a i se ierta păcatele făcute ca om în această lume. La sfîrşitul celor patruzeci de zile i s-a arătat noaptea verhovnicul Apostol Petru, spunîndu-i: „M-am rugat lui Dumnezeu mult pentru tine şi, iată că, ţi-a iertat toate păcatele tale, afară de hirotonii. Pentru acelea însă nu m-a ascultat Milostivul Dumnezeu, căci dacă ai hirotonit bine sau rău, vei da seama pentru aceasta". Iar el, auzind aceasta, s-a întristat foarte tare şi în puţine zile a plecat la Domnul *(Mărgăritare*, Sfîntul Ioan Gură de Aur, p. 253).

În continuare vom vorbi despre al doilea subiect pe care l-am amintit la început, adică despre marea primejdie ce-i aşteaptă pe preoţii care dau Sfintele Taine la popor fără a-i cerceta cu grijă. Se vede azi, mai mult ca oricînd, această nepăsare şi netemere de Dumnezeu la mulţi dintre preoţii mireni, ba chiar şi la unii din sfintele mănăstiri. Au ajuns unii din fraţii noştri duhovnici să considere că pot fi mai milostivi decît însuşi Dumnezeu şi, nevrînd să mai ţină nicidecum cont de scumpătatea sfintelor canoane, se folosesc în practicarea Tainei Sfintei

Spovedanii numai de iconomia (pogorămîntul) lor, fără nici o socoteală şi, luînd de la sine putere cu îndrăzneală, dezlegă cele nedezlegate de canoanele Apostoleşti, Soborniceşti şi părinteşti şi, cu păreri proprii, încearcă să răstălmăcească şi să strice hotărîrile canonice. Să ştie duhovnicii că de vor folosi în practicarea spovedaniei o iconomie nepotrivită faţă de scumpătatea sfintelor canoane, la greutatea păcatului celui ce se pocăieşte, în loc să lucreze la îndreptarea sufletelor şi vindecarea lor, vor fi ca păstorii cei neiscusiţi şi, în loc să scoată turma lor din prăpastie şi din loc mocirlos, ei vor lăsa oile cele cuvîntătoare ale lui Hristos să cadă în prăpastia păcatelor, dîndu-le astfel hrană nevăzuţilor lupi. Va fi de ajuns să se piardă numai o oaie, pentru care S-a răstignit Hristos, ca să fie şi ei osîndiţi.

Poate va zice careva dintre duhovnici: „Eu am putere să leg şi să dezleg, căci această putere mi s-a dat de către arhiereu, cînd m-a hirotonit duhovnic". Într-adevăr, ai putere, dar nu nelimitată. Căci de ar fi fost nelimitată, atunci nu ar mai fi fost nevoie de canoanele Sfinţilor Părinţi, care sînt dreptare după care atît episcopii, cît şi preoţii duhovnici, se pot orienta ce trebuie să lege şi ce trebuie să dezlege şi cum să le folosească cu scumpătate şi iconomie pentru îndreptarea şi vindecarea sufletelor bolnave de patimi şi păcate.

Să vă dau o pildă din legile civile:

Cineva este judecător, procuror sau legiuitor şi, fiindcă are dregătorie şi putere, ar trebui ca el singur să hotărască la toate procesele sentinţa de iertare sau de condamnare a celor pe care îi judecă, fără să ţină cont de articolele de lege. Oare poate spune cineva că un judecător ca acesta a judecat drept? Cred că nu. Deoarece chiar dacă este acesta procuror, judecător, magistrat sau chiar mai mare peste aceştia toţi, totuşi trebuie să ţină seama de hotărîrile legii, de codul civil sau militar, de constituţia ţării respective. Deci, dacă la judecarea celor din afara Bisericii se face această dreptate, necesară pentru îndreptarea oamenilor, cu atît mai mult judecătorii puşi de Duhul Sfînt în Biserică, cărora li s-a încredinţat de la Hristos judecata sufletelor şi puterea de a lega şi dezlega păcatele oamenilor, vor trebui să ţină cont de mărturiile veşnice şi drepte ale legii lui Dumnezeu.

Iar că sfintele canoane sînt legiuiri ale Duhului Sfînt, care au mai mare putere decît legile împărăteşti şi chiar decît tipicurile bisericeşti, acestea cred că le ştiu fraţii noştri, preoţi şi duhovnici. Dacă totuşi cineva mai are nelămuriri, să caute la trimiterile următoare: canonul 1, 4, al Sinodului IV Ecumenic; canonul 8 al Sinodului III, cartea o sută, titlul 2, rînduiala a 11-a

a lui Fotie şi titlul 1, canonul 2; Sfîntul Ioan Hrisostom, cuvîntul 47 la Evanghelia de la Matei şi cuvîntul 6 la Andiante; Matei Vlastares la novela 131 a lui Justinian, canonul 16, litera L. Să citească cu atenţie şi Prolegumena de obşte despre Sfintele Canoane (vezi la Pidalionul de Neamţ, ed. 1844, p. 8 şi cele 14 înţelesuri sau cinstiri ce trebuie ştiute de obşte la toate Sfintele Canoane).

Iar fiindcă duhovnicul nu este numai judecător, ci şi doctor şi părinte, este bine să ţină seama că nici doctorii nu dau doctoriile fără chibzuială şi că reţetele sînt potrivite cu boala fiecăruia, ca nu cumva în loc de sănătate, să se pricinuiască acelui bolnav agravarea bolii sau moartea. Cel ce este cu adevărat părinte, în povăţuirea şi îndreptarea fiilor săi, nu va folosi în toată vremea numai mila, ci, neapărat, cîteodată şi varga şi alte pedepse cuvenite după greşelile lor, pentru ca să nu ajungă la cele scrise: *Părintele care cruţă varga urăşte pe fiul său* (Proverbe 13, 25). Însuşi Dumnezeu nu este numai milostiv, ci şi drept. De aceea, proorocul David, prin Duhul Sfînt, a zis: *Mila şi judecata Ta voi cînta Ţie, Doamne* (Psalm 100, 1). Într-adevăr, Dumnezeu este milostiv şi îndelung răbdător, dar şi drept Judecător; ba chiar, spun Sfinţii Părinţi, noi trebuie să ne temem mai mult de mila decît de dreptatea Lui, căci dacă vom supăra dreptatea Lui vom putea alerga la mila Lui, iar dacă vom supăra mila Lui, unde vom mai alerga? De aceea, să ne aducem aminte cu frică de cuvîntul scris: *Căci mila şi mînia de la El sînt şi peste cei păcătoşi va odihni mînia Lui* (Isus Sirah 5, 7).

Aşadar, trebuie ca părinţii duhovnici să ţină cont de tăria şi scumpătatea sfintelor canoane, iar unde ele hotărăsc legare să lege şi unde hotărăsc dezlegare să dezlege. Să ţină cu dreaptă cumpănă legătură dintre scumpătatea şi iconomia lor, căci, astfel, şi pe sine şi pe fiii lor duhovniceşti îi vor folosi spre mîntuire. De asemenea, este bine să-şi aducă aminte părinţii duhovnici şi de învăţătura marelui Părinte Ioan Gură de Aur care zice: „Leagă bine pe cel păcătos pînă ce va îmblînzi pe Dumnezeu; nu-l lăsa nelegat, ca nu cumva să fie legat de urgia lui Dumnezeu. Dacă îl voi lega eu, Dumnezeu nu-l mai leagă; iar dacă nu-l voi lega, îl aşteaptă pe el legăturile cele veşnice şi nedezlegate. Căci *dacă ne-am judeca pe noi înşine, nu am fi judecaţi de nimeni*“ (I Corinteni 11, 31). Apoi continuă: „Să nu crezi că aceasta este cruzime şi neomenie, ci ea se naşte din blîndeţe, din dorinţa de vindnecare şi buna îngrijire. Dar vei zice că i s-a dat un timp destul de lung ca pedeapsă. Cît timp? Un an, doi ani, sau trei? Eu nu caut la mulţimea timpului sau a anilor, ci

la îndreptarea sufletului... Dacă cel păcătos s-a umilit, dacă s-a pocăit, atunci s-a făcut totul; dacă nu s-a întîmplat aceasta, atunci timpul îndelungat nu foloseşte la nimic! Noi nu căutăm să vedem dacă rana a fost legată un timp mai îndelungat, ci dacă legătura a folosit la ceva. Dacă a folosit şi într-un timp mai scurt să n-o mai pui. Iar dacă n-a folosit la nimic, pune-o şi peste zece ani. Aceasta să-ţi slujească ţie de hotar pentru dezlegarea rănii: dobîndirea şi vindecarea rănii celui legat de păcate" (Sfîntul Ioan Gură de Aur, Comentariu la II Corinteni 19; Sfîntul Simeon Tesaloniceanul, cap. 5, p.251-264).

O, cît de minunat îndreptar pentru părinţii duhovnici sînt aceste cuvinte aurite ale dumnezeiescului Hrisostom. Din ele se înţelege că *atît scumpătatea cît şi iconomia sau pogorămîntul canonisirii trebuie să se facă după măsura rîvnei de îndreptare şi după arătarea roadelor de pocăinţă de către cel legat care se pocăieşte.* Cine va dori să studieze mai pe larg problema canonisirii, să citească despre aceasta în *Pravila Bisericească* a lui Nicodim Sachelarie (1940, p. 101-104).

Acelaşi sfînt Ioan Gură de Aur, arătînd că preoţilor duhovnici, care sînt păstori duhovniceşti ai turmei lui Hristos, li se cade să lucreze cu mare silinţă şi sîrguinţă la curăţirea şi vindecarea oilor cuvîntătoare, bolnave şi rănite de păcate, alegîndu-le dintre cele sănătoase pentru a nu le da hrana cea Prea Sfîntă a Trupului şi Sîngelui Domnului, zice: „Precum la turmă, unde unele oi sînt sănătoase, iar altele sînt pline de rîie, este nevoie ca păstorii să le aleagă pe cele bolnave de cele sănătoase, să le închidă şi să le ţină la întuneric şi să le dea altă hrană, nelăsîndu-le să se împărtăşească nici de apa limpede, nici de păşune curată, nici de izvorul cel curat de dinafară, tot astfel şi părinţii duhovnici pe cei bolnavi cu păcatul trebuie să-i despartă de cei sănătoşi pînă ce se vor tămădui" (*Împărţirea de grîu,* Cuv. 34, p. 450).

Iată cu cîtă grijă sfîntă acest dumnezeiesc Părinte şi mare dascăl al Bisericii lui Hristos, apără cinstea şi scumpătatea Prea Curatelor şi nepreţuitelor Taine ale lui Hristos şi cum învaţă pe părinţii duhovnici să aleagă pe cei bolnavi de cei sănătoşi pînă la vindecare. Acelaşi sfînt zice că cei nevrednici de a se împărtăşi cu Sfintele Taine nu numai că trebuie să fie deosebiţi spre canonisire, dar nici în biserică să nu stea în timpul Liturghiei celor credincioşi, ci să iasă din biserică odată cu cei chemaţi. Iată cuvintele lui: „Masa este împărătească. Îngerii slujesc la masă. Însuşi Împăratul este de faţă şi tu stai căscînd; mîinile îţi sînt întinate şi nici o purtare de grijă nu ai? Nu-ţi aduci

aminte ce a păţit cel ce nu avea haină de nuntă?" Şi apoi zice: „Cei ce nu sînt vrednici să se împărtăşească, să iasă din biserică odată cu cei chemaţi, cînd va auzi pe diacon că strigă: Cîţi sînteţi chemaţi, ieşiţi... Căci cei ce nu se împărtăşesc sînt întru pocăinţă şi cei ce sînt întru pocăinţă să se departeze cînd sînt de faţă Prea Curatele Taine, fiindcă ei cu nimic nu se deosebesc de cei chemaţi" *(Ibidem*, p. 457).

Apoi, arătînd cît de cucernică şi sfîntă trebuie să fie cugetarea noastră faţă de Trupul şi Sîngele Domnului cînd ne împărtăşim, zice: „Cînd vei vedea Trupul Domnului pus înainte, zi către tine aşa: Pentru Trupul acesta nu mai sînt eu pămînt şi cenuşă, nu mai sînt rob, ci liber. Pentru aceasta nădăjduiesc să iau cerurile şi bunătăţile din cer, viaţa cea fără de moarte, partea îngerilor, petrecerea împreună cu Hristos. Trupul acesta, pironindu-se şi bătîndu-se, nu l-a suferit moartea. Pe Trupul acesta văzîndu-l răstignit soarele, şi-a ascuns razele sale. Pentru aceasta şi catapeteasma s-a rupt, pietrele s-au despicat atunci şi tot pămîntul s-a cutremurat... Trupul acesta, neputînd să-l mistuiască iadul şi moartea, i-a vărsat pe toţi cei din iad afară, căci, după cum balaurul cel babilonesc, după ce a luat hrana a crăpat în mijloc, astfel a păţit şi moartea cînd a primit Trupul Stăpînului. Trupul acesta ni l-a dat nouă să-l tăiem şi să-l mîncăm... Trupul acesta care stă de-a dreapta slavei întru cele înalte, după cum mai înainte prin Duhul Sfînt s-a zis: *Zis-a Domnul Domnului meu: Şezi de-a dreapta Mea... (Împărţirea de grîu,* Cuv. 55, p. 61).

În încheierea acestui cuvînt, în care s-a vorbit, pe scurt, despre vrednicia preoţiei şi osînda preoţilor care vor da Sfintele Taine celor nevrednici, ca o concluzie şi pecete peste toate cele zise, redăm cuvintele aceluiaşi sfînt, Ioan Gură de Aur, potrivit cărora „preotul care slujeşte cele sfinte şi se împărtăşeşte cu nevrednicie, este asemenea cu cei ce L-au răstignit pe Hristos şi L-au împuns pentru ca să-I verse Sîngele" *(Mărgăritare,* Sfîntul Ioan Gură de Aur, p. 252).

Părinţilor şi fraţilor,

La sfîrşit îmi cer iertare de la toţi, şi mai ales de la cei împodobiţi cu darul preoţiei, că am îndrăznit să vă aduc aminte de cele pe care poate le ştiaţi. Prin cele arătate am vrut ca şi pe mine păcătosul să mă trezesc şi pe fraţii mei să-i folosesc, după puterea mea de pricepere, pentru ca toţi, cu mila Domnului, să ne păzim şi să nu ne facem vinovaţi de Trupul şi Sîngele Domnului, spre a nu fi osîndiţi de mînia cea dreaptă a lui Dumnezeu. AMIN !

P R E D I C Ă

DESPRE PREGĂTIREA PENTRU SFÎNTA ÎMPĂRTĂŞANIE ŞI DESPRE OSÎNDA PREOŢILOR CARE DAU SFINTELE TAINE CELOR NEVREDNICI

„Să se cerceteze omul pe sine şi după aceea să mănînce din pîine şi să bea din pahar. Căci cel ce mănîncă şi bea cu nevrednicie, osîndă sieşi mănîncă şi bea, nesocotind Trupul Domnului" (I Corinteni 11, 28-29).

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

În predica anterioară s-a arătat cîte ceva despre preoţia Legii vechi şi preoţia Legii harului, precum şi unele din multele datorii ale preotului Bisericii lui Hristos. Am socotit că este bine să amintesc şi unele lucruri despre pedeapsa mare pe care o vor lua preoţii în ziua Judecăţii de apoi, dacă vor da Sfintele Taine celor nevrednici şi despre pedeapsa celor ce se vor împărtăşi cu Prea Curatele Taine nevrednici fiind.

Trebuie să ştim că nu numai acei creştini ce primesc Prea Curatele Taine cu nevrednicie se vor munci în veci, ci mult mai mare muncă vor lua acei preoţi care, ştiind pe cineva nevrednic, îl vor împărtăşi cu Trupul şi Sîngele Domnului.

Iată ce zice Sfîntul Ioan Gură de Aur în această privinţă: „Să ştiţi voi, diaconilor care slujiţi, şi voi, preoţilor, care împărţiţi darurile acestea, că nu mică muncă zace asupra voastră dacă, ştiind la cineva vreo răutate, îi veţi îngădui să se împărtăşească de masa aceasta. Sîngele lui Hristos din mîna voastră se va cere. Chiar vreun voievod de ar fi, sau eparh, sau chiar cel încoronat cu coroană; dar dacă cu nevrednicie se apropie, opreşte-l pe el, căci mai mare stăpînire ai tu decît aceştia. Căci dacă ţi s-ar fi încredinţat ţie să păzeşti curat pentru turmă vreun izvor de apă şi ai fi văzut vreo oaie avînd pe bot mult noroi, cu siguranţă nu ai fi lăsat-o pe ea să se plece şi să tulbure curgerea cea

limpede. Iar acum nu izvor de apă, ci de Sînge şi de Duh încredinţîndu-se ţie, şi văzînd pe cei ce au păcat mai cumplit decît tot poporul că se apropie, nu te scîrbeşti şi nu îl opreşti? Ce iertare vei avea pentru aceasta? Pe voi Dumnezeu v-a cinstit cu această cinste ca să alegeţi şi să deosebiţi unele de altele. Aceasta este dregătoria voastră, aceasta este întărirea şi cununa, iar nu cu haină albă şi strălucită îmbrăcîndu-vă, să înconjuraţi, căutînd pe cei vrednici. Şi de unde ştiu, vei zice, pe cutare sau pe cutare? Nu pentru cei neştiuţi îţi zic, ci pentru cei cunoscuţi. Dar să zic ceva mai înfricoşat. Nu este aşa rău a intra înăuntru cei îndrăciţi, precum ar fi dacă ar intra aceştia care, zice Pavel Apostolul, au călcat pe Hristos şi au socotit Sîngele Legii a fi de obşte, şi au ocărît Darul Duhului. Mai rău este cel ce a păcătuit şi se apropie, decît cei îndrăciţi, căci aceia pentru că sînt îndrăciţi nu se muncesc, iar aceştia, cînd se apropie cu nevrednicie, la muncă veşnică se dau. Deci nu numai pe aceştia să-i gonim, ci pe toţi pe care îi vom vedea că se apropie cu nevrednicie... Nu da sabie în loc de hrană... Iar dacă preotul, mult iscodind, nu a ştiut pe cel rău, nu are nici o vină". Apoi zice: „Ci măcar din nebunie de va veni cineva să se împărtăşească cu nevrednicie, opreşte-l, şi să nu te temi. Teme-te de Dumnezeu, nu de om! Iar de te vei teme de om, şi dînsul va rîde de tine; iar dacă de Dumnezeu te vei teme şi oamenilor vei fi întru cinste. *Iar dacă tu nu îndrăzneşti, la mine adu-l! Nu-i voi îngădui să facă aceasta. De suflet mă voi despărţi mai înainte de a da Sîngele stăpînesc cu nevrednicie şi sîngele meu voi vărsa mai înainte de a da Sînge atît de înfricoşat celui ce nu i se cuvine.* (*Împărţirea de grîu*, Buzău, 1833, Cuv. 55, p. 458-459).

Vedeţi, fraţii mei preoţi, cît de mare şi de fierbinte era hotărîrea acestui dumnezeiesc şi mare dascăl al Bisericii lui Hristos de a se jertfi pe sine, pentru a apăra scumpătatea Prea Sfintelor Taine ale Trupului şi Sîngelui Domnului? Aţi auzit în cele de mai sus că nu mică muncă ne aşteaptă pe noi, preoţii, dacă, ştiind pe cineva nevrednic, vom îndrăzni să-i îngăduim să se împărtăşească. Deci să ne fie aceste învăţături spre mărturie şi frică de Dumnezeu în viaţa noastră de slujitori ai Sfintelor Altare.

În continuare să spunem cîte ceva despre pregătirea celor ce vor să se împărtăşească cu Prea Curatele Taine. Tuturor celor ce vor să se apropie de înfricoşătoarele Taine ale lui Hristos le dăm acest sfat potrivit, care este o cale de mijloc. Aşadar, ei nu trebuie nici toate a le arunca la Dumnezeu şi să se lenevească, nepregătindu-se după putere; dar nici, silindu-se la nevoinţă după puterea lor şi ostenindu-se, să li se pară că toate le-au isprăvit

şi să se mîndrească, părîndu-li-se că au împlinit tot şi că se pot apropia cu toată vrednicia de Sfintele Taine.

Vom arăta puţine lucruri care trebuie să fie cunoscute de cei care doresc să se unească cu Hristos prin împărtăşirea cu Prea Curatele Sale Taine.

Mai întîi trebuie să ştim că pregătirea noastră pentru Sfînta Împărtăşanie este îndoită, adică trupească şi sufletească. Cea trupească constă în post, înfrînare de la poftele trupeşti, priveghere, plecări de genunchi şi alte osteneli prin care să se curăţe şi să se uşureze trupul de cele care îl îngreunează, îl aprind şi îl spurcă. Pregătirea sufletească cuprinde: spovedanie curată la duhovnic, citirea pravilei (adică a rugăciunilor după rînduiala din Ceaslov) şi a altor rugăciuni făcute cu frică de Dumnezeu, cu luare aminte şi cu umilinţă. Apoi cel ce se împărtăşeşte trebuie să nu fie certat cu nimeni, să nu poarte mînie împotriva cuiva, să ierte tuturor celor ce i-au greşit cu ceva, aducîndu-şi aminte de cuvintele Mîntuitorului, Care zice: *De veţi ierta oamenilor greşelile lor, şi Tatăl vostru Cel din ceruri vă va ierta vouă greşelile voastre.* De asemenea, să se silească după putere ca să nu aibă nimeni ceva asupra sa (Vezi *Învăţătura de credinţă*, Bucureşti, p. 296-297).

Iubiţi credincioşi,

Fiindcă s-a spus mai sus că una din faptele bune ale celui ce se apropie de împărtăşirea cu Prea Curatele Taine este şi *postul,* trebuie să ştim că postul este îndoit: *trupesc şi duhovnicesc.* Pentru cel care nu este bolnav *postul trupesc* s-ar mărgini la acestea: postirea celor patru posturi de peste an care sînt rînduite de Sfinţii Apostoli şi de Sfinţii Părinţi, precum şi a zilelor de miercuri şi vineri. Cine va vrea să prisosească dreptatea lui, să ţină şi postul de luni. Aceste zile se vor posti tot timpul anului, afară de timpul cînd Biserica dezleagă, potrivit Tipicului Mare. Toţi creştinii au datoria ca, pe lîngă cele arătate mai sus, să postească şi ajunurile Naşterii lui Hristos şi a Botezului Domnului, în ziua Înălţării Sfintei Cruci (14 septembrie) şi în ziua tăierii capului Sfîntului Ioan Botezătorul (29 august).

Înfrînarea la masă înseamnă a nu mînca chiar pînă la săturare. Cel ce se pregăteşte să se împărtăşească, trebuie să se înfrîneze şi de la masa de seară, iar cei căsătoriţi să se înfrîneze de la soţiile lor în sfintele posturi, în sîmbete, duminici şi sărbători, precum şi cel puţin o săptămînă înainte de a primi

Sfintele Taine şi trei zile după ce s-au împărtăşit. Însă această înfrînare de la împreunare, atît în posturi, cît şi în zilele amintite, trebuie să se facă cu învoirea ambilor soţi pentru a petrece în post şi rugăciune, după cum ne învaţă Sfîntul Apostol Pavel (I Corinteni 7, 5; Sfîntul Timotei can. 5, 13; Sfîntul Dionisie can. 3; P.M.G. cap. 171; Sfîntul Simeon Tesaloniceanul, can. 9, 16, ş. a.)[1].

La fel şi clericii sînt datori să se înfrîneze de la soţiile lor cîteva zile înainte şi după săvîrşirea Sfintei Liturghii, pentru vrednicia Sfintei Împărtăşanii. (Sfîntul Simeon Tesaloniceanul, can. 9, 14-15). Valsamon, în răspunsul 4 către Marcu al Alexandriei, zice: „Cei ce nu se înfrînează de împreunarea trupească, cu soţiile lor legitime sîmbăta şi duminica, se cuvine să se îndrepte cu canonisiri“, apoi adaugă că se cuvine să se ferească de împreunare în tot Sfîntul şi Marele Post şi în toate vinerile şi miercurile (*Pidalionul*, M. Neamţ, 1844, p. 451). De asemenea, nici Prea Curatele Taine, nici sfînta anaforă, nici aghiasmă mare sau mică nu poate lua, nici sfintele icoane nu le poate săruta cel care în ziua aceea s-a aflat trupeşte cu soţia sa (vezi canoanele cele de mai sus şi P.M.B. cap. 166-170; Sfîntul Simeon Tesaloniceanul, can. 4, 100).

Mai fericiţi şi mai cucernici sînt cei care măcar şapte zile înainte de a se împărtăşi cu Prea Curatele Taine se înfrînează de la împreunarea cu soţiile lor şi se pregătesc cu post şi cu rugăciune stăruitoare. Pentru că dacă Moise a primit poruncă de la Dumnezeu să curăţească pe poporul lui Israel cu post, cu rugăciune şi cu înfrînarea de la soţii, trei zile înainte de a se pogorî El pe muntele Sinai, spre a se face vrednici nu de a se sui pe Sinai, ci de a se apropia de poalele muntelui pe care urma să se pogoare Dumnezeu, oare cu cît mai mare pregătire ar trebui să aibă acei creştini care se apropie nu de muntele Sinai, ci de însuşi Dumnezeu? Atunci s-a zis că dacă cineva se va atinge de muntele Sinai, unde trebuia să se pogoare Dumnezeu, cu pedeapsa uciderii va sfîrşi (Ieşire, cap. 1). Creştinii care nu se apropie de muntele Sinai, ci vor să se atingă şi să se împărtăşească cu Trupul şi Sîngele Fiului lui Dumnezeu, de nu se vor pregăti pe sine mai mult ca aceia, cum vor scăpa de pedeapsă

1. Pregătirea pentru primirea Prea Curatelor Taine ale lui Hristos este o datorie deopotrivă de mare, atît pentru călugări cît şi pentru mireni; dar pe lîngă îndatoririle pe care îi privesc şi pe unii şi pe alţii, s-au pus aici şi unele care revin numai celor din urmă.

pentru negrijă şi neevlavie faţă de focul dumnezeirii pe care vor să-l primească?

Să spunem cîteva lucruri şi despre postul duhovnicesc care este mai înalt decît cel trupesc, dar cu cît este mai folositor, cu atît este mai greu de ţinut. Postul duhovnicesc pentru a fi împlinit, este necesar ca omul să-şi păzească mintea de gîndurile care o spurcă şi o răspîndesc la cele deşarte şi trecătoare. Precum trupul are lumea lucrurilor, aşa şi mintea are lumea duhurilor şi a gîndurilor; şi după cum trupul poate desfrîna sau face alt fel de păcat prin lucruri, tot astfel şi mintea desfrînează sau face alte păcate prin gînduri (*Filocalia*, vol 2, Sfîntul Maxim Mărtursitorul, C. 53, C. 64). De asemenea, cel ce se împărtăşeşte cu Prea Curatele Taine trebuie să aibă mare grijă şi de paza celor cinci simţuri: văzul, auzul, mirosul, gustul şi pipăitul. Acestea, după mărturia Sfîntului Prooroc Ieremia, sînt ferestrele prin care intră în sufletul nostru moartea păcatului (Ieremia 9, 20).

Trebuie, apoi, să ne păzim limba pentru a nu vorbi minciuni, glume şi alte cuvinte deşarte şi putrede, deoarece, zice Sfînta Scriptură: *Mulţi au căzut prin uneltirile limbii* (Isus Sirah 20, 18-19). Trebuie să postească nu numai limba de cuvinte deşarte, dar nici mîna să nu se atingă de lucru străin, să nu îndrăznească să iscălească acte nedrepte şi nici să pipăie cu ea cele ce duc la păcat. Să postească şi piciorul spre a nu se duce unde nu-I place lui Dumnezeu.

În sfîrşit, pe lîngă acest post îndoit, adică trupesc şi duhovnicesc, despre care în puţine cuvinte am amintit aici, cel ce vrea a se împărtăşi cu Trupul şi Sîngele Domnului să se silească să-şi cîştige smerenia inimii şi să-şi păzească ştiinţa gîndului său (conştiinţa) curată şi neprihănită faţă de toţi.

De asemenea, să nu creadă cineva că fericirea lui constă în a se împărtăşi cît mai des, ci să ştie că împărtăşirea presupune o bună pregătire, după putere, cu smerenie, zdrobire de inimă şi cu evlavie nefăţarnică. În sprijinul acestei învăţături aduc mărturia Sfîntului Ioan Gură de Aur care zice: „Mulţi se împărtăşesc cu Tainele acestea o dată pe an, alţii de două ori, iar alţii de mai multe ori... Către toţi ne este cuvîntul acesta, nu numai către cei de aici, ci şi către cei ce şed în pustie, căci şi aceia o dată în an se împărtăşesc, iar de multe ori şi după doi ani... Aşadar, care dintre aceştia sînt mai bine primiţi? Cei ce o dată, cei ce de multe ori sau cei ce de puţine ori se împărtăşesc?“ Apoi, arătînd care este adevărata pregătire pentru a fi primită împărtăşirea lor, zice: „Cei ce au ştiinţa gîndului curată, cei ce sînt cu inima

curată, cei ce au viaţă neprihănită, întotdeauna să se apropie. Iar cei ce nu sînt într-acest fel, niciodată măcar" (*Împărţirea de grîu*, Buzău, 1833, Cuv. 53, p. 449). De aici poate înţelege oricine că fericirea celui ce se împărtăşeşte nu stă în a se împărtăşi mai des sau mai rar, ci în a se împărtăşi cu inima curată şi cu neprihănire.

Dar poate va întreba cineva: „Cum pot să mă fac vrednic de o împărtăşire aşa de scumpă, care cere o atît de mare pregătire?". La această întrebare voi răspunde nu cu cuvintele mele, ci cu ale Sfîntului Anastasie Sinaitul, care ne spune: „Numai dacă vrei, omule, te vei face vrednic". Apoi, arătînd care sînt pricinile cele mai de nevoie spre lucrarea acestei vrednicii, zice: „Cunoaşte-te pe tine că eşti păcătos, părăseşte-te de păcate, lipseşte-te de vicleşuguri şi de mînie, arată fapte de pocăinţă, apucă-te de curăţie şi de blîndeţe, îndelung rabdă, arată umilinţă, dă milostenie la săraci şi la străini din roada dreptăţii şi roagă-te lui Dumnezeu cu sufletul zdrobit şi, astfel, te vei face vrednic" (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Mărgăritare*, cuv. 7 al Sfîntului Anastasie Sinaitul, p. 225).

Iubiţi fraţi creştini,

Am văzut în cele de mai sus mărturia dumnezeescului Hrisostom care ne încredinţează că fericirea celui ce se împărtăşeşte cu Sfintele Taine nu stă în deasa sau rara împărtăşire, ci în a se împărtăşi cineva cu pregătire şi cu vrednicie. Iar pentru a arăta faptele bune prin care ne putem face vrednici de împărtăşirea Sfintelor Taine, am amintit învăţăturile Sfîntului Ioan Gură de Aur şi ale Sfîntului Anastasie Sinaitul, care, pe scurt, se cuprind în acestea: a avea ştiinţa gîndului (conştiinţa) curată, a avea inima şi viaţa neprihănită.

Dacă cuvintele Sfîntului Ioan Hrisostom pentru unii par a fi prea subţiri, este bine să le explicăm pe fiecare în parte. A avea „ştiinţa gîndului curată" înseamnă a nu ne mustra conştiinţa de vreun păcat trupesc sau sufletesc, sau a nu avea cineva asupra noastră vreo supărare pentru motivul că l-am nedreptăţit cu ceva.

A avea „inimă curată" este o mare virtute, de vreme ce cei curaţi cu inima sînt văzători de Dumnezeu, după cuvîntul: ***Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu*** (Matei 5, 8). Inimă curată este aceea care s-a curăţit de păcate şi de răutate. Iar a avea „viaţă neprihănită" înseamnă o întreită sfinţenie: a trupului, a minţii şi a inimii, constînd în a nu fi

pătaţi cu vreun păcat, nici la trup, nici la minte, nici la inimă. Cine are acest lucru a ajuns la culmea fericirii duhovniceşti, adică a desăvîrşirii în fapta cea bună. Pe unii ca aceştia îi fericeşte Duhul Sfînt cînd zice: *Fericiţi cei fără prihană în cale, care umblă în legéa Domnului* (Psalm 118, 1), adică cei care pe calea veacului acestuia curgător călătoresc cu curăţia trupească, gînditoare şi cu inima curată.

Scriind acestea, mă gîndesc la uneltirile dracilor prin care dau război nevăzut călugărilor şi mirenilor credincioşi, pentru a-i împiedica să ajungă la această desăvîrşire şi neprihănire şi a le aduce pagubă duhovnicească, prin neunirea cu Prea Curatele Taine, adică cu Hristos Domnul şi Mîntuitorul nostru. El a venit în lume din iubire pentru noi, a pătimit pentru a noastră mîntuire, iar în această Sfîntă şi înfricoşată Taină ni se dă pe Sine întreg, adică cu Trupul şi Sîngele Său. El vrea însă ca şi noi întregi să ne dăm Lui, avînd neprihănite inima, mintea şi trupul. Numai El ştie cît de puţini sînt în această lume cei care se unesc cu Dînsul în acest chip.

Cîtă dragoste şi îndurare se poate înţelege din partea lui Dumnezeu în această Taină! Căci El, din atîta iubire ce o are către om, a binevoit să Se dea nouă, să-I mîncăm Trupul şi să-I bem Sîngele. Într-adevăr, Păstorul nostru Cel bun şi mare nu are asemănare în mila şi îndurarea Sa faţă de neamul omenesc. Căci nu s-a auzit cîndva de vreun păstor, oricît de bun ar fi fost şi oricît de mult şi-ar fi iubit oile turmei sale, să le fi hrănit pe ele cu carnea trupului său şi să le fi adăpat pe ele cu sîngele său. Fiindcă în această înfricoşată Taină şi necuprinsă de minte acest lucru se întîmplă, deoarece Păstorul Cel Mare nu cu altă hrană şi băutură hrăneşte şi adapă oile Sale cele cuvîntătoare, ci cu Trupul şi Sîngele Său. De aceea şi dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur, înţelegînd această negrăită dragoste a Păstorului nostru Celui din ceruri faţă de oile Sale de pe pămînt, a zis: „Care păstor îşi hrăneşte oile cu mădularele Sale? De multe ori sînt unele mame care după naştere dau pe copiii lor la altele să-i hrănească. Iar El nu a suferit aceasta, ci ne hrăneşte cu Sîngele Său" *(Împărţirea de grîu,* cuv. 54, p. 454).

Pe unii îi înşeală vicleanul diavol cu o evlavie şi smerenie făţarnică, că nu sînt vrednici de a se împărtăşi cu Sfintele Taine. Prin această părută evlavie îi aruncă în lenevire, în nepăsare şi în nesimţire faţă de folosul nespus pe care l-ar cîştiga prin apropierea cu evlavie sinceră de Sfintele Taine. Pe alţii îi face să amîne vremea împărtăşirii de la un an la altul, de la un post la altul şi, astfel, depărtîndu-se prea mult de împărtăşirea

cu Trupul şi Sîngele Domnului, nu pot nicidecum să sporească în calea lucrării poruncilor lui Dumnezeu. Şi cum ar putea, dacă nu vor să se unească cu Ziditorul lor Care a zis: *Rămîneţi întru Mine şi Eu întru voi..., căci fără de Mine nu puteţi face nimic* (Ioan 15, 5-6). Pe alţii nici chiar la bătrîneţe, nici cînd au ajuns slabi şi foarte bolnavi, nu-i lasă satana să se apropie şi să se unească cu Hristos.

Dar buna grijă pe care trebuie să o aibă creştinii este aceea că atunci cînd vor vedea pe cineva din familie sau din rudeniile lor că s-a îmbolnăvit, să cheme repede preotul şi să-l sfătuiască să-şi mărturisească amănunţit toate păcatele sale pe care ţine minte că le-a făcut în viaţă; şi aceasta făcîndu-se, preotul, dacă va găsi de cuviinţă, să-l împărtăşească; dar dacă este o situaţie aproape de moarte, negreşit să-l împărtăşească, căci în această situaţie preotul are voie şi dezlegare canonică să-l împărtăşească pe muribund cu Sfintele Taine, chiar de ar avea şi păcate grele (în cazul acesta cel ce moare fiind primit ca tîlharul de pe cruce). Apoi, dacă, prin voia lui Dumnezeu, după primirea Sfintelor Taine se va face sănătos, atunci, de a avut vreo oprire, să rămînă întru pocăinţă anii prevăzuţi de canoane (P.M.B., gl. 320).

Am auzit din gura unor creştini şi alte sfaturi pe care vicleanul le şopteşte la urechea celor puţini credincioşi: „Nu chema pe popa dacă eşti bolnav, căci dacă vine el, vei muri. Lasă, că de va fi nevoie îl vei chema atunci cînd vei simţi că ai slăbit de tot". Dar vai, ce mare înşelăciune a dracilor este acest sfat prin care ei se silesc să nu lase pe creştin ca nici măcar pe patul morţii să se apropie de împărtăşirea cu Tainele lui Hristos. Mulţi, ascultînd de aceste sfaturi ale vicleanului, s-au dus de aici la veşnica osîndă, căci moartea i-a răpit atunci cînd a trimis-o Dumnezeu, iar nu atunci cînd au vrut ei să vină.

Pe mulţi rătăciţi de la adevăr i-a sfătuit satana că fericirea şi sfinţenia constă în cantitatea cît mai mare a Sfintelor Taine primite, adică în împărtăşirea cît mai deasă fără cuvenita pregătire arătată mai sus. Aceştia, fiind înşelaţi de diavolul în chip jalnic, au uitat spusele marelui Apostol Pavel: *Să se ispitească omul pe sine şi aşa să mănînce din pîine şi să bea din pahar. Căci cel ce mănîncă şi bea, nesocotind Trupul Domnului, osîndă îşi mănîncă şi bea* (I Corinteni 11, 28-29). Dacă unii ca aceştia au uitat şi defaimă aceste cuvinte, să-şi aducă aminte şi să se cutremure măcar de alte cuvinte înfricoşate ale marelui Apostol Pavel care zice: *cine a călcat Legea lui Moise, este ucis fără de milă, pe cuvîntul a doi sau trei martori; gîndiţi-vă; cu cît*

mai aspră fi-va pedeapsa cuvenită celui ce a călcat în picioare pe Fiul lui Dumnezeu și sîngele testamentului cu care s-a sfințit, l-a necinstit, și duhul harului l-a făcut de ocară (Evrei 10, 28-29). În ce fel cade cineva sub această osîndă, de a călca pe Fiul lui Dumnezeu, spune dumnezeiescul Hrisostom astfel: „Cînd tu te împărtășești cu El în Sfintele Taine și faci păcat, spune-mi: Oare nu L-ai călcat pe El? Oare nu L-ai defăimat pe El? Căci precum nu avem nici o grijă de cele ce se calcă de noi, așa și cei ce greșesc nu au nici o grijă de Hristos" (*Împărțire de grîu*, Cuv. 53, p. 448). Același sfînt, Ioan Gură de Aur, zice: „Tu ai socotit Sîngele Legii, prin care te-ai sfințit, a fi de obște. Ce înseamnă de obște? Necurat sau nimic, avînd mai mult decît celelalte pe care nu le băgăm în seamă. Adică ai socotit Sîngele lui Hristos cu oricare sînge al oricărui om de rînd sau dobitoc" (*Ibidem*, p. 448).

Cei ce doresc o deasă împărtășanie spun: noi vrem să ne împărtășim cît mai des pentru a urma, astfel, pe primii creștini care se împărtășeau, pe vremea Sfinților Apostoli, aproape în fiecare zi. Într-adevăr, este bună rîvna și fapta aceasta. Însă orice rîvnă sau faptă bună, dacă este lipsită de smerenie și de dreapta socoteală, nu numai că nu folosește pe cel care o lucrează, dar îl duce și în muncă. Dacă cineva dorește să se împărtășească mai des, asemenea primilor creștini, să știe că nu este de ajuns dorința de a urma pe aceia cu faptele. Dacă atunci, cînd Biserica era la începuturi, a fost puțină vreme acest obicei al desei împărtășiri, trebuie să vedem și în ce fel era viața primilor creștini. După ce vom afla aceasta, să facem o comparație între viața noastră și cea a lor, iar de vom fi asemenea lor, să îndrăznim, ca și dînșii, să ne apropiem de Prea Curatele Taine.

Dar cum a fost viața și petrecerea acelora, de se încumetau să se împărtășească zilnic? Iată ce zice cel cu gura și limba de aur: „Socotește, omule care voiești să te împărtășești, ce au făcut Sfinții Apostoli cînd s-au apropiat de acea Sfîntă Cină? Oare nu s-au întors la rugăciuni și laude? Oare nu la sfinte privegheri? Oare nu la învățătură îndelungată și plină de multă filozofie? Că cele mai mari și preaslăvite atunci le porunceau și le povesteau lor (n. a. primilor creștini)... N-ai auzit că cele trei mii de suflete, care s-au îndulcit atunci de împărtășire, totdeauna erau așteptînd în rugăciune și învățătură, iar nu în beții și mîncări?" (*Împărțirea de grîu*, Cuv. 54, p. 451). Ați auzit, frate și soră, care vreți să vă împărtășiți mai des, asemenea primilor creștini, cum era petrecerea acelora? Ei erau, după cum ați auzit de la Sfîntul Ioan Gură de Aur, în toată vremea îndeletnicindu-se în

laude, în privegheri, în învăţătură îndelungată şi întotdeauna aşteptînd în rugăciuni. Tu doreşti, aşadar, ca să te împărtăşeşti ca aceia? Fă şi tu faptele bune ale acelora şi nimeni nu te va opri de la cele ce rîvneşti, numai de va cunoaşte duhovnicul tău că te apropii de această lucrare cu mare smerenie şi cu inimă curată.

Fraţi creştini,

Vă întreb pe voi, cei care doriţi să vă împărtăşiţi mai des, care dintre voi urmează primilor creştini? Care dintre voi, astăzi stă totdeauna în biserică la dumnezeieştile slujbe de zi şi de noapte? Care dintre voi ia parte la toate cele şapte laude ale Bisericii lui Hristos şi în toate zilele la dumnezeiasca Liturghie? Poate vei zice: „Aceste slujbe le-am ascultat cîndva la mănăstire, cînd ne-am împărtăşit". Foarte bine, dar ia seama, că cei dintîi creştini nu le ascultau numai o dată, ci în toate zilele şi în toată vremea erau în biserică, aşteptînd în rugăciune şi în ascultarea dumnezeieştilor învăţături; adică, după ascultarea sfintelor slujbe şi a dumnezeieştii Liturghii, ei stăteau ascultînd de la Sfinţii Apostoli dumnezeieştile învăţături şi tîlcuiri ale Sfintelor Scripturi.

Dacă ar veni şi creştinii de astăzi în toate zilele şi nopţile la slujbele Bisericii şi ar rămîne multă vreme după slujbă, ascultînd cuvîntul lui Dumnezeu în biserică, şi dacă ar face faptele de milostenie şi de curăţie ale celor dintîi creştini, ar putea fi şi ei ca aceia. Dar dacă creştinii de azi vin numai în duminici şi sărbători mari la biserică, iar restul zilelor le petrec în grijile veacului de acum, în păcate şi răspîndire, *atunci cîtă nebunie şi nesocotinţă este să dezlege cineva din duhovnici, pe creştinii de azi, să se împărtăşească asemenea primilor creştini?*

Trebuie să mai ştim că primii creştini nu numai că erau tot timpul în biserică întru rugăciuni şi învăţături dumnezeieşti, dar trăiau şi în mare dragoste şi frăţie, vînzînd toate averile lor şi punînd cîştigul la picioarele Sfinţilor Apostoli spre folosul de obşte al tuturor celor din Biserică. Acest adevăr este de netăgăduit, căci zice Sfînta Scriptură: *Toţi aceştia, într-un cuget, stăruiau în rugăciune cu femeile şi cu Maria, mama lui Iisus şi cu fraţii Lui* (Faptele Apostolilor 1, 14). Apoi, arătînd că pe lîngă rugăciune ascultau şi învăţăturile Sfinţilor Apostoli, trăind în mare dragoste şi unire ca fraţii, zice: *Şi stăruiau în învăţătura Apostolilor şi în viaţă frăţească, în frîngerea pîinii şi în rugăciuni* (Faptele Apostolilor 2, 42). Vedeţi, fraţilor, petrecerea îngerească

la primii creştini, şi cum în toată vremea se îngrijeau numai de cele cereşti şi de Împărăţia cerurilor?

Oare cîtă deosebire are viaţa creştinilor de azi de viaţa primilor creştini? Pe care din creştinii de azi îi vezi tot timpul numai la ascultarea cuvintelor lui Dumnezeu? Care din creştinii de azi trăiesc în dragoste duhovnicească şi se iubesc ca fraţii? Care petrec în rugăciuni, laude şi priveghieri, aşa cum aţi auzit că trăiau cei dintîi creştini? Care dintre creştinii de azi se leapădă de bunăvoie de pămînturi, de averi, spre a le vinde şi a le da spre folosul de obşte al creştinilor şi săracilor? Multă lepădare de sine, multă frăţie, multă îndurare, multă dragoste şi milă de nevoile altora se vedea în viaţa acelor fericiţi creştini. Aceasta o arată Sfînta Scriptură, zicînd: *Şi toţi cei ce au crezut erau la aceeaşi măsură şi aveau toate de obşte. Şi moşiile şi averile le vindeau şi le împărţeau tuturor, după cum fiecare avea lipsă* (Faptele Apostolilor 2, 44-45). Apoi arată că, pe lîngă aceste mari milostenii pe care le făceau spre folosul de obşte, ei *întru toate zilele erau, aşteptînd cu un cuget în biserică* (Faptele Apostolilor 2, 46).

Motivul care m-a făcut să aduc cîteva mărturii despre viaţa primilor creştini a fost acela de a lămuri prin ele pe unii din creştinii care m-au întrebat din ce cauză astăzi preoţii opresc pe unii creştini de la deasa împărtăşire cu Prea Curatele Taine ale lui Iisus Hristos, nedîndu-le voie să se împărtăşească precum primii creştini. Cine va face o comparaţie între viaţa şi petrecerea primilor creştini şi a creştinilor de azi, va înţelege care este pricina pentru care duhovnicii nu mai îngăduie astăzi creştinilor deasa împărtăşire ca în acele vremuri.

Această scumpătate pentru apărarea sfinţeniei Sfintelor şi Prea Curatelor Taine, de a nu se da celor nevrednici de ele, nu a fost pusă în Biserica lui Hristos de curînd, ci chiar din timpurile străvechi ale Sfinţilor Apostoli şi ale Sfinţilor Părinţi. Aceasta o va înţelege oricine, dacă va citi cu atenţie canoanele Sfinţilor ce s-au hotărît în Sfintele Sinoade ecumenice şi locale, precum şi canoanele scrise aparte de unii Sfinţi Părinţi.

Deoarece aceste canoane nu le poate avea oricine în casa sa, pentru a le citi şi a se orienta, este bine ca fiecare creştin să se mărturisească de toate păcatele la duhovnicul său şi de la el să ceară sfat dacă se poate sau nu împărtăşi cu Sfintele şi nepreţuitele Taine ale lui Hristos. Să ştie şi să aibă încredere că numai episcopilor şi preoţilor li s-a dat să fie economi ai tainelor lui Dumnezeu, iar ei, orientîndu-se după scumpătatea şi icono-

mia sfintelor canoane, au puterea de a hotărî în Biserică timpul cînd cineva are voie să se împărtăşească cu Sfintele Taine ale Trupului şi Sîngelui Domnului.

Pentru a arăta că din cele mai vechi timpuri a fost o mare stricteţe pentru a nu se da Sfintele Taine celor nevrednici şi nepregătiţi, vom reda cîteva mărturii despre cele patru trepte de canonisire pentru cei ce păcătuiau [1]. Iată care erau aceste patru trepte:

1. *Plîngerea.* Omul care greşea trebuia să stea afară din biserică şi trebuia să cadă înaintea tuturor celor ce intrau şi să-i roage cu lacrimi ca aceştia să se roage Domnului pentru dînsul. El trebuia să stea afară de curtea şi tinda bisericii ca să se pocăiască atîta vreme cît îi era poruncit.

2. *Ascultarea.* Omul păcătos trebuia să asculte dumnezeiasca slujbă stînd lîngă uşile bisericii (în curte sau în tinda bisericii). Iar în biserică nu avea voie să intre pînă ce nu se vor fi sfîrşit anii porunciţi lui pentru pocăinţă.

3. *Căderea.* Omul care greşea trebuia să stea în biserică în genunchi mai în spate, de partea amvonului, cerînd iertare de la toţi pînă după Sfînta Evanghelie, cînd zicea diaconul: „Cei chemaţi, ieşiţi...". Atunci ieşea cu cei chemaţi şi stătea afară din biserică pînă ce se sfîrşea dumnezeiasca Liturghie.

4. *Şederea cu credincioşii,* care consta în aceea că omul aflat sub canon stătea cu credincioşii înăuntrul bisericii pînă la sfîrşitul dumnezeieştii slujbe, dar nu se învrednicea de Sfintele Taine, pînă nu-şi împlinea canonul de pocăinţă rînduit. După săvîrşirea canonului dat, se învrednicea de Prea Sfîntul Trup şi Sînge al Domnului nostru Iisus Hristos.

Cu aceste patru feluri de canonisire, arată Sfintele Canoane, se săvîrşeşte pe deplin pocăinţa. De aceea se cade episcopilor sau preoţilor duhovnici ca, atunci cînd stabilesc timpul de canonisire, să aibă în vedere aceste patru trepte şi astfel să curăţe de păcate pe cel ce se căieşte şi se pocăieşte (P.M.B., gl. 498; Sfîntul Grigorie de Nyssa, canonul 4; Sfîntul Vasile cel Mare, canonul 59).

Am scris acestea ca voi, fraţii mei creştini, să vă puteţi da seama cîtă grijă au avut sfinţii şi dumnezeieştii Părinţi pen-

1. Desigur aceste patru trepte de canonisire depindeau, ca asprime şi durată, de gravitatea păcatelor mărturisite de penitent duhovnicului.

tru a se păstra cu mare scumpătate cinstea şi evlavia creştinilor către Prea Curatele şi nepreţuitele Taine ale lui Hristos, şi că nimeni nu îndrăznea a se apropia de ele pînă nu se curăţa prin împătrita canonisire şi pocăinţă arătate mai sus.

Poate, totuşi, veţi spune: „Dar dacă s-a pus atîta stricteţe pentru cel ce greşeşte — spre a nu se apropia de Sfintele Taine — mai bine este să nu mă împărtăşesc deloc, sau numai la sfîrşitul vieţii“. Mare păcat veţi face de veţi judeca astfel. Stricteţea sfintelor canoane nu s-a pus pentru ca să oprească pe cineva de la împărtăşanie, ci pentru a nu se apropia cineva nepregătit de împărtăşire şi pentru a face roade de pocăinţă. Celui ce face fapte vrednice de pocăinţă, duhovnicul are dreptul să-i scurteze timpul de pocăinţă şi să-l apropie de Prea Curatele Taine. Nimeni să nu aleagă ce este rău, adică să se apropie prea des de Sfintele Taine fără evlavie şi pregătire, sau din lene şi deznădejde să se depărteze prea mult de ele, ci, cu smerenie şi cu dreaptă socoteală, să ţină calea de mijloc. Şi aceasta pentru că la toată fapta bună, zic Sfinţii Părinţi, marginile sînt ale dracilor, iar mijlocul este al lui Hristos, mijlocul fiind calea împărătească pe care au călătorit toţi sfinţii spre cer.

Iubiţi fraţi creştini,

Care ar fi calea de mijloc în vederea împărtăşirii cu Sfintele Taine ale lui Hristos? Împărtăşirea cu Sfintele Taine este strîns legată de spovedanie. Iar spovedania, după porunca a şaptea a Bisericii, trebuie să se facă pentru creştinii mireni măcar de patru ori pe an, în cele patru posturi. Tot astfel şi la împărtăşirea cu Sfintele Taine, dacă cineva dintre creştini nu este oprit de duhovnicul său, este bine să se împărtăşească în toate sfintele posturi de peste an. Dacă unii duc o viaţă curată, cu post şi rugăciune şi cu milostenii la săraci, se pot împărtăşi şi o dată pe lună, sau măcar o dată la patruzeci de zile. Însă toate, atît depărtarea, cît şi apropierea de împărtăşirea cu Prea Curatele Taine, rămîn la aprecierea duhovnicului fiecăruia, care are putere de a lega şi a dezlega în această privinţă, orientîndu-se după scumpătatea şi iconomia Sfintelor Canoane şi după cît va cunoaşte că a sporit cineva în îndreptarea sufletului şi în lucrarea roadelor pocăinţei (Sfîntul Ioan Gură de Aur, Comentariu la II Corinteni 14; Sfîntul Simeon Tesaloniceanul, *op. cit.*, cap. 5, p. 251-264).

Un lucru, însă, trebuie să reţină cei ce voiesc să se împărtă-

şească mai des: acestea pe care ei le doresc sînt „Sfintele, Sfinţilor" şi să audă ce zice în această privinţă Sfîntul Ioan Hrisostom: „Vezi că atunci cînd zice preotul sau diaconul *Sfintele, Sfinţilor,* înseamnă că *dacă nu este cineva sfînt să nu se apropie.* Nu numai curat de păcate, ci şi sfînt! Dumnezeieştile Taine se fac pricinuitoare de mare muncă la cei care se împărtăşesc cu nevrednicie" (Cuvîntul 27 la Epistola întîia către Corinteni). Şi dumnezeieştile Canoane acelaşi lucru hotărăsc, „Sfintele se dau celor sfinţi, iar sfinţenia se capătă prin post şi rugăciune" (Sinodul VI Ecumenic, Can. 29 şi Cartagina, 4). AMIN !

PREDICĂ
DESPRE SLAVA DEŞARTĂ

„Toate faptele lor le fac ca să fie văzuţi de oameni" (Matei 5, 5).
„Cel ce a gustat din slava cerească, o dispreţuieşte pe cea pămîntească" (Sfîntul Ioan Scărarul, *Scara*, Cuv. 22, 29).

Iubiţi credincioşi,

În dumnezeiasca Evanghelie se găsesc o mulţime de învăţături, despre smerenie şi slava deşartă. Oare v-aţi întrebat vreodată pentru care pricină Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, după ce făcea unele minuni preaslăvite, voia să se ascundă şi să se facă neştiut?

Odată, Mîntuitorul, după ce a vindecat doi orbi, le-a poruncit cu asprime, zicînd: *Vedeţi, nimeni să nu ştie* (Matei 9, 30). Altădată, vindecînd un lepros, i-a spus: *Vezi, nu spune nimănui* (Matei 8, 4). Iar altă dată, după ce a făcut preaslăvita minune a înmulţirii pîinilor, hrănind cu cinci pîini şi doi peşti aproape cinci mii de bărbaţi, afară de femei şi copii, a fugit de la locul unde a făcut aceasta, ducîndu-se cu corabia pe celălalt mal al Galileii (Matei 14, 22; Marcu 6, 45). A vindecat apoi un surdo-mut, poruncindu-i: *Să nu spui nimănui,* şi un slăbănog la Scăldătoarea Oilor, Vitezda, ascunzîndu-se după aceasta printre oameni (Ioan 5, 13).

A vindecat pe fiica hananeencii şi toată lucrarea minunii a pus-o pe seama credinţei ei (Marcu 7, 29). Ba, mai mult, ceartă chiar şi pe diavoli cînd aceia Îl arătau că El este Fiul lui Dumnezeu (Luca 4, 41).

Mîntuitorul nostru a făcut toate acestea ca să ne înveţe să fugim de prăpastia slavei deşarte, în toată viaţa pămîntească Domnul nostru Iisus Hristos, rămînînd pildă de urmat pentru toate veacurile.

Întrucît predica de faţă este pentru slava deşartă, să încercăm să răspundem la întrebarea: „Ce este slava deşartă?".

Sfîntul Ioan Scărarul spune astfel: „Slava deşartă, după chipul ei, este schimbarea firii, răzvrătirea năravurilor, pîndirea ocărilor. Iar după calitatea sa, este risipirea ostenelilor, pierderea sudorilor, răpirea comorilor sufleteşti, fiica necredinţei, înaintemergătoare a trufiei, scufundarea la liman, o furnică în arie care, deşi pare mică, răpeşte toată osteneala şi tot rodul. Furnica aşteaptă să fie adunat grîul, iar slava deşartă să fie adunată bogăţia faptelor bune. Aceasta se bucură că va avea ce fura, iar aceea că va avea ce irosi. Orice om căruia îi place să se arate este stăpînit de slava deşartă. Postul celui cu slavă deşartă rămîne fără plată şi rugăciunea lui fără rod. Căci şi una şi alta le face pentru a-l lăuda oamenii" (*Scara*, cuv. 22, 2-6).

Sfîntul Ioan Gură de Aur spune la rîndul său: „Cumplit lucru este pofta slavei deşarte, cumplit lucru şi plin de răutate. Se spune că această fiară neîmblînzită este cu anevoie de smuls şi are multe capete care se întrarmează împotriva celor ce o hrănesc pe ea. Precum viermele care se numeşte cariu roade lemnul din care se naşte, şi precum rugina mănîncă fierul din care se face, tot astfel şi slava deşartă pierde sufletul celui ce o hrăneşte. Pentru aceea avem nevoie de multă rîvnă ca să stingem patima" (*Împărţirea de grîu*, Cuv. 26, p. 223). Sfîntul Ioan Scărarul arată că deosebirea dintre slava deşartă şi mîndrie este precum cea dintre copil şi bărbat, sau dintre grîu şi pîine.

Noi ştim că dacă s-a născut un copil, parte bărbătească, şi dacă trăieşte şi creşte, va ajunge bărbat desăvîrşit. La fel, grîul se numeşte pîine chiar înainte de a fi pîine, căci dacă strîngem grîul de pe cîmp, îl treierăm, îl măcinăm, facem făină din el, îl plămădim şi facem aluat pe care îl coacem în cuptor, el va ajunnge pîine. Tot astfel se întîmplă şi cu slava deşartă. Dacă o hrănim în sufletul nostru ea ajunge mîndrie, care este cel mai greu păcat, păcat ce a adus îngerilor căderea în iad şi strămoşilor noştri căderea din Raiul lui Dumnezeu. Acest lucru îl adevereşte şi Sfîntul Ioan Scărarul care zice: *Slava deşartă este începutul, iar mîndria este sfîrşitul* (Cuv. 22, p. 194).

Mîntuitorul a întrarmat pe Sfinţii Săi Ucenici şi Apostoli, precum şi pe toţi cei ce credeau în El, împotriva acestei blestemate patimi, zicînd: *Iar tu cînd posteşti, unge-ţi capul tău şi faţa ta o spală, ca să nu te arăţi oamenilor că posteşti, ci Tatălui tău Cel ce este întru ascuns. Şi Tatăl tău Cel ce vede întru ascuns îţi va răsplăti ţie la arătare* (Matei 6, 17-18). Tot la fel le spune

despre rugăciune: *Tu, însă, cînd te rogi, intră în cămara ta şi încuie uşa ta, roagă-te Tatălui tău Care vede întru ascuns şi îţi va răsplăti ţie la arătare* (Matei 6, 6). Asemănător le spune şi despre milostenie: *Tu, însă, cînd faci milostenie să nu ştie stînga ce face dreapta. Nu trîmbiţa înaintea ta precum fac făţarnicii în sinagogi şi pe uliţe, ca să fie slăviţi de oameni. Adevăr grăiesc vouă că îşi iau plata lor* (Matei 6, 2).

Iubiţi credincioşi,

Din cele arătate pînă aici vedem foarte clar că Mîntuitorul nostru Iisus Hristos ne învaţă adesea nu numai cu pilda vieţii Sale, ci şi cu cuvîntul, să fugim de lauda oamenilor şi de prăpastia cea mare a slavei deşarte. Citind Sfînta Scriptură, se vede că în toată vremea El căuta să ascundă minunile şi facerile Sale de bine către oameni ca să ne dea pildă, pentru a nu pierde osteneala faptei bune şi răsplata noastră din veacul viitor.

Fraţii mei, mare întemeiere a minţii ne trebuie şi de mare pază a inimii avem nevoie cînd vom lucra faptele bune în văzul oamenilor, deoarece vrăjmaşul nostru, diavolul, foarte uşor ne poate fura folosul faptei bune prin iubirea de arătare.

Trebuie să fim cu luare aminte pentru a nu fi jefuiţi, deoarece blestemata iubire de slavă deşartă este mai grea chiar decît iubirea de argint, după mărturia Sfîntului Ioan Gură de Aur, care zice: „Cel ce vrea, poate lesne a defăima banii, dar pentru a scăpa de slava deşartă este nevoie de multă osteneală" *(Împărţirea de grîu,* Cuv. 27, p. 230).

Sfinţii Părinţi arată că omul care lucrează fapta bună, de nu o va ascunde sau de nu o va face numai cu scopul de a plăcea lui Dumnezeu, este asemenea celui ce seamănă sămînţa deasupra pămîntului şi, neacoperind-o cu grijă, vin păsările cerului şi o mănîncă. Atunci toată osteneala rămîne în zadar *(Pateric,* cap. 14, p. 127).

Sfîntul Ioan Gură de Aur, arătînd ce mare păcat este slava deşartă, zice: „Maică a gheenei este slava deşartă". Pentru aceasta ne îndeamnă „să fugim de ea, căci patima aceasta este mai cumplită decît toate şi este de ajuns pentru a orbi ochii celor înţelepţi dacă nu se vor trezi" *(Împărţirea de grîu,* p. 225). Apoi, arătînd că şi după moarte rămîne această răutate a slavei deşarte, zice: „Multe chipuri are această blestemată patimă care se văd şi după ce am plecat din viaţa aceasta. Căci cutare zice: A murit, dar ca să fie slăvit a poruncit să i se facă aceasta şi aceasta" *(Ibidem,* p. 223).

Iar de vrei să ştii dacă inima celui ce a murit a fost robită de slava deşartă, de dorinţa de a plăcea oamenilor şi de iubirea de arătare, atunci du-te la mormîntul lui. De vei vedea că are cavou mare şi minunat, şi şi-a împodobit mormîntul cu marmură şi porţelanuri, cu ferecături de aur şi argint, cu minunate sculpturi şi chenare făcute cu meşteşug împrejurul mormîntului sau altele care arată că s-a făcut multă cheltuială pentru înfrumuseţarea mormîntului, atunci se vede că şi după moarte omul vrea să placă tot oamenilor şi să aibă slavă de la ei.

Sfinţii Părinţi fugeau de slava deşartă atît de mult încît, de pildă, Prea Cuviosul Arsenie cel Mare care a fost la Constantinopol ca un al doilea tată şi învăţător pentru fii împăratului Teodosie cel Mare şi care, fugind de lume, a plîns patruzeci de ani în pustiul Egiptului, cînd a fost întrebat la moarte de către ucenicii săi cum să-l îngroape, el le-a răspuns: „Am să mă judec cu voi la divanul lui Hristos dacă veţi da trupul meu cuiva". Iar ei au întrebat: „Şi ce vom face, Avvo, căci nu ştim cum să-l îngropăm?", iar bătrînul le-a zis: „Nu ştiţi? Să legaţi o funie de picioarele mele şi să mă trageţi la munte" (*Pateric*, p. 6).

Vedeţi cu cîtă smerenie porunceşte acest mare stîlp al Bisericii lui Hristos să i se facă înmormîntarea? Nu a zis să i facă o înmormîntare cu pompă, să-l îngroape cu sobor de preoţi şi monahi, să i se facă sicriu aurit şi cu flori sau mormînt împodobit. Nu! Nici una din acestea ,ci a zis să-l lege cu funia de picioare şi să-l tîrască în prăpastia muntelui!

Pentru a arăta cît de primejdioasă este patima blestemată a slavei deşarte, cîtă pagubă sufletească aduce omului care s-a robit de ea; şi cu cîtă osteneală se vindecă această boală a sufletului, voi aduce înainte o istorioară pe care, vă rog, s-o ascultaţi cu luare aminte.

Doi fraţi după trup, dorind să trăiască viaţă pustnicească, au plecat cu mare rîvnă de mîntuire către un loc pustiu şi liniştit. Dar cum mergeau ei prin pustie, deodată au văzut în cale o grămadă de bani de aur. Atunci fratele cel mai mare, care era iscusit în lupta cu ispitele diavoleşti şi avea mare lepădare de sine, a făcut semnul Sfintei Cruci şi a sărit peste grămada cu bani, ca peste un şarpe şi, fugind în pustie, a uitat de ea, socotind-o ca pe nişte nisip şi ca pe o grămadă de pietre. Fratele cel mai mic care venea în urma sa, fiind ispitit de diavol, şi-a zis în sine: „Mare prostie a făcut fratele meu că a lăsat atîţia bani de aur, cu care s-ar putea face mult bine! Punînd jos rasa cu care era îmbrăcat, a făcut un sac din ea şi a luat toţi banii, după care s-a întors din cale, nemaivoind să urmeze pe fratele

său. După aceea, găsind un loc potrivit, a făcut din acei bani o mănăstire cu multe chilii, a adunat mai mult de o sută de călugări și a făcut viață de obște; a mai zidit și o bolniță, atît pentru călugări cît și pentru creștinii bolnavi care veneau la mănăstire, a înzestrat mănăstirea cu moșii, cu oi și cu vite, cu garduri înalte, cu pivnițe și cu hambare. Totodată, a împodobit și biserica mănăstirii cu multe feluri de ornamente și podoabe, a făcut preoți mulți și diaconi pentru slujbele Altarului. Pe scurt, se îngrijea de bunul mers al mănăstirii în toate. O parte din banii rămași i-a dat la săraci și la văduve.

După ce a terminat mănăstirea și a pus la casa de economii ce-i mai rămăsese din bani, a început să se înalțe cu mintea, zicîndu-și: „Vezi ce am făcut eu cu banii cei de aur? Fratele meu cît de prost a fost că a sărit peste acești bani ca peste o prăpastie și a fugit de ei. Cine știe ce va mai fi făcut, pe unde s-a dus!". Gîndind astfel, l-a cuprins dorul de fratele său și se întreba: „Oare o mai fi trăind fratele meu sau a murit de foame, de frig sau de altă întîmplare rea prin pustiu?". Stînd el multă vreme îngîndurat și nedumerit, într-o noapte, pe cînd se întorcea de la slujba Utreniei la chilie, i s-a arătat îngerul Domnului cu o față aspră și foarte supărată, zicîndu-i: „De ce te mîndrești și te slăvești în deșert asupra fratelui tău care a trecut cu vederea averile lumii și banii? Tu crezi că fratele tău a sărit peste aur, dar el nu a sărit numai peste aur, ci însăși peste prăpastia ce este între Rai și iad. El se va mîntui, căci a ajuns pustnic, desăvîrșit în toată fapta bună, iubind pe Dumnezeu mai mult decît averea și cinstea de la oameni! Iar tu te vei duce în gheenă, căci, pe lîngă faptul că te-ai împătimit cu averile veacului de acum și te-ai umplut de griji și tulburări, mai îndrăznești să te și mîndrești și să cugeți înalt despre isprăvile tale, osîndind în mintea ta pe cel care este pustnic desăvîrșit și om al lui Dumnezeu. El, în vremea rugăciunii sale, este ca un stîlp de foc în fața lui Dumnezeu, mintea lui fiind cu totul dezlipită de lumea aceasta și legată numai de dragostea Domnului și Ziditorului său".

Auzind acestea, acel stareț de mănăstire a căzut cu fața la pămînt înaintea îngerului lui Dumnezeu, zicînd: „Doamne, iartă-mă! Doamne, miluiește-mă, că foarte am greșit!". Și i-a zis lui îngerul lui Dumnezeu: „Pentru păcatul pe care l-ai făcut, iubind mai mult slava lumii acesteia și mai ales că ai cugetat cele rele despre nevinovatul tău frate, ți se cade să mergi la malul mării unde este un stîlp, pe care mai înainte a stat un stîlpnic vestit și să stai pe stîlpul acela, răbdînd, pînă ce voi veni eu și-ți voi spune că te-a iertat Dumnezeu". Zicînd acestea,

îngerul s-a făcut nevăzut, iar el, fiind foarte speriat şi mîhnit de vestea aceasta, a lăsat îndată toate şi a fugit noaptea din mănăstire numai cu o rasă veche pe el. Ajungînd la mare a găsit stîlpul despre care îi zisese îngerul şi, suindu-se pe el, a început să se nevoiască foarte aspru, răbdînd foamea, setea şi frigul din cauza furtunilor şi vînturilor aspre care veneau dinspre mare. Răbdînd, de asemenea, şi arşiţa verii, căci stătea pe stîlp fără nici un adăpost şi acoperămînt, a petrecut acolo vreme de cincizeci de ani în rugăciune şi plîngere către Dumnezeu, mulţumindu-se cu puţină pîine, puţină apă şi ceva verdeţuri pe care i le aducea un bun creştin.

Astfel, rugîndu-se din inimă lui Dumnezeu ca să-i ierte păcatele cele dinainte şi să mai vadă o dată faţa îngerului spre a-l încredinţa că i s-a iertat păcatul mîndriei şi al slavei deşarte, care l-a stăpînit atîta vreme, după trecerea atîtor ani de chinuire pe stîlp, fiind şi foarte bătrîn şi obosit de nevoinţe, într-o seară, spre Învierea Domnului, i-a apărut în faţă îngerul Domnului cu faţa lină şi blîndă. Iar el, văzîndu-l, a căzut cu faţa la pămînt, stînd nemişcat ca un mort. Atunci îngerul i-a spus cu blîndeţe: „M-a trimis Dumnezeu să-ţi vestesc că, pentru ostenelile şi lacrimile ce le-ai vărsat în acest loc, te-a iertat şi vei merge, după sfîrşitul tău, în Împărăţia cerurilor împreună cu fratele tău pe care îl doreşti". „Dar mai este în viaţă fratele meu cel mai mare?", a întrebat el. „Fratele tău este încă viu, însă faţa lui nu eşti vrednic s-o vezi în veacul de acum, ci în veacul viitor şi împreună veţi petrece întru bucuria cea fără margini", i-a răspuns lui îngerul, după care a plecat de la dînsul. El a rămas cu o mare nădejde în mila lui Dumnezeu, fiindcă împreună cu fratele său avea să se învrednicească de veşnicile bucurii ale veacului viitor.

Aţi văzut din această istorioară, fraţii mei, cît de mare prăpastie este prăpastia mîndriei şi a slavei deşarte. Cu toate că acela făcuse mănăstire şi atîtea lucruri bune cu acei bani, dar, fiindcă a lăsat să-i intre în suflet cugetul înalt al mîndriei şi al slavei deşarte, aţi văzut cîtă pagubă şi osteneală a avut de suferit pînă ce i s-a smerit inima şi a luat iarăşi, prin darul lui Dumnezeu, nădejdea mîntuirii sale. Deci, trebuie să ştim că orice faptă bună vom lucra în această viaţă, dacă nu ne vom păzi cu mare atenţie de otrava slavei deşarte şi a mîndriei, atunci toate aceste lucruri bune ale noastre se vor socoti ca urîciune înaintea lui Dumnezeu.

Smerenia fără fapte bune, spun Sfinţii Părinţi, a mîntuit pe mulţi, dar faptele bune fără smerenie, pe foarte mulţi i-a

pierdut și i-a depărtat de la Dumnezeu. De aceea, la toată fapta bună pe care o lucrăm, să ne cercetăm cugetul și să vedem pentru ce o facem. Dacă vom vedea că o lucrăm pentru slava lui Dumnezeu și spre mîntuirea sufletelor noastre, atunci să avem nădejde la mila lui Dumnezeu, căci, înfăptuind-o, ne vom folosi. Iar dacă vom vedea în mintea noastră alte scopuri pentru care ne silim la acea faptă bună, atunci să știm că o lucrăm spre osîndă și nu spre mîntuire. Dacă slava deșartă și mîndria sînt atît de subțiri și otrăvitoare încît, prin ele, pierdem toată osteneala și, pe lîngă toate acestea, ne mai duc și la gheenă, atunci veți zice că poate mai bine ar fi să nu ne mai silim spre a lucra cele bune. Să nu cugetăm astfel, căci Bunul Dumnezeu, împotriva acestor patimi stricătoare de suflet, ne-a dat destule învățături și doctorii cu care să putem vindeca rănile pricinuite de ele.

Iubiți credincioși,

Cea dintîi armă duhovnicească cu care putem surpa slava deșartă este să urmărim ca în toate să avem un scop bun, adică să facem orice faptă bună spre slava lui Dumnezeu, precum ne învață sfîntul Apostol Pavel: *Ori de mîncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate să le faceți spre slava lui Dumnezeu* (I Corinteni 10, 31; Filipeni 1, 11).

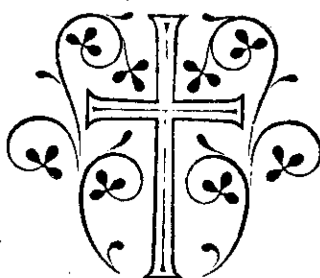
Iată ce spun și Sfinții Părinți în această privință. Sfîntul Maxim Mărturisitorul spune: „Meșteșugul prin care gonim slava deșartă este acesta: Să sporim cantitatea de rugăciune și să facem fapte bune în ascuns“ *(Filocalia,* vol. 2, cap. 62, p. 90). Iar meșteșugul prin care gonim mîndria este „să punem pe seama lui Dumnezeu toate faptele noastre bune“ *(Ibidem).*

În încheierea acestui cuvînt să spunem că putem să lucrăm fapta bună și în ascuns și la arătare, deoarece Mîntuitorul uneori ne învață să lucrăm postul, rugăciunea și milostenia, precum și alte fapte bune în ascuns, cum s-a arătat la începutul cuvîntului; iar alteori ne arată că putem lucra fapta bună și la arătare, zicînd: *Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor încît să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri* (Matei 5, 16).

Într-adevăr, se poate lucra binele și în ascuns și la arătare fără să ne vătămăm de otrava slavei deșarte și a mîndriei. numai de vom lua aminte la scopul cu care lucrăm cele bune. Fapta bună are trup și suflet. Trupul este lucrarea ei, iar sufletul este scopul

cu care se lucrează. Dacă scopul este rău, atunci fapta bună este rea, iar dacă scopul este bun, atunci şi fapta este bună. De aceea zice şi Sfîntul Maxim Mărturisitorul: „În toate cele făcute de noi Dumnezeu priveşte la scop, de lucrăm pentru El sau pentru altcineva“ *(Filocalia,* vol. 2, c. 48, p. 86). Iar Sfînta Scriptură zice: *Tu vei răsplăti fiecăruia după faptele sale* (Romani 2, 6). „Dumnezeu nu va răsplăti cu bine cele făcute fără scop drept, căci Judecata lui Dumnezeu nu priveşte la cele făcute, ci la scopul celor făcute“ *(Filocalia,* vol. 2, p. 54).

Cu acestea închei cuvîntul meu şi vă rog să nu mă uitaţi în rugăciunile voastre ca şi eu, cel robit de slava deşartă, aducîndu-mi aminte de cele ce am învăţat pe alţii, să pun început bun. AMIN !

PREDICĂ
DESPRE PREDESTINAȚIE

„Dumnezeu dintru început a făcut pe om și l-a lăsat în mîna sfatului său" (Isus Sirah 15, 14).

Iubiți credincioși,

Una din ereziile protestanților este predestinația. Ei cred greșit că Dumnezeu a hotărît un număr de oameni care se vor mîntui, fiindcă aceștia sînt predestinați spre viața veșnică, și un alt număr mai mare ce se vor pierde.

Biserica noastră dreptmăritoare nu admite o astfel de erezie, potrivit căreia Dumnezeu are un număr de „aleși" pe care îi va mîntui, și toți ceilalți vor fi dați la o parte ca pleava grîului și vor fi sortiți focului veșnic. Această părere eretică este cu totul împotriva adevărului, căci, după ea, ar însemna că Dumnezeu nu mai ține cont de voia liberă a omului, ci dimpotrivă, fără voia lui, îl trimite sau în munca veșnică sau în viața veșnică.

Biserica Ortodoxă, după cum de-a lungul veacurilor a apărat adevărul și a dat la o parte toate ereziile, tot astfel și astăzi, ține cu tărie la dogmele lăsate nouă de către Mîntuitorul Iisus Hristos, de Sfinții Apostoli și de către Sfinții Părinți, îndreptînd toate concepțiile greșite și curățind de spinii ereziilor calea sufletelor ce vor să se mîntuiască.

Frații mei, este o mare rătăcire să ascultăm pe acești oameni care hulesc, zicînd că „omul chiar de ar face voia lui Dumnezeu și orice faptă bună, tot la iad se duce!". Oare pe acești hulitori se cade să-i ascultăm, sau pe Hristos-Dumnezeul nostru Care ne vorbește prin gura Sfîntului Apostol Pavel astfel: *Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mîntuiască și la cunoștința adevărului să vină* (I Timotei 2, 4). Oare pe acești rătăciți să-i ascultăm, sau pe Dumnezeu Care ne vorbește prin

proorocul Său, zicînd: *Oare voiesc Eu moartea păcătosului şi nu mai degrabă să se întoarcă de la căile sale şi să fie viu?* (Iezechiel 18, 23).

Oricînd se va întoarce cel rău de la fărădelegea pe care a făcut-o şi va judeca şi va face dreptate, îşi mîntuieşte sufletul, cu viaţă va trăi şi nu va muri (Iezechiel 18, 22-28). Sfîntul Prooroc Isaia zice, ca din partea lui Dumnezeu: *Întoarceţi-vă către Mine şi vă veţi mîntui, cei de la marginile pămîntului! Eu sînt Dumnezeu tare şi nu este altul* (Isaia 45, 22). Apoi însuşi Mîntuitorul nostru Iisus Hristos spune: *Astfel nu este vrere înaintea Tatălui vostru, Cel din ceruri, ca să piară vreunul dintr-aceştia mici* (Matei 18, 14).

Dumnezeiescul Ioan Evanghelistul, arătînd că Dumnezeu Tatăl, din iubire pentru neamul omenesc, a trimis pe Unul-Născut, pe Fiul Său, spre mîntuirea tuturor celor ce vor crede în Hristos, a zis: *Căci aşa a iubit Dumnezeu lumea încît şi pe Fiul Său, Cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică* (Ioan 3, 16).

Aşadar, toţi cei ce vor crede în Hristos şi vor face şi faptele credinţei (Iacov 2, 17-22), vor avea viaţă veşnică, iar nu numai cei *aleşi* şi *predestinaţi* la viaţa veşnică. De asemenea, Sfîntul Apostol Petru, arătînd că Dumnezeu voieşte ca toţi oamenii să se mîntuiască, zice: *Domnul nu întîrzie cu făgăduinţa Sa precum unii o socotesc zăbavă, ci îndelung rabdă pentru noi, nevrînd să piară cineva, ci toţi să vină la pocăinţă* (II Petru 3, 9).

Aţi văzut că nu zice precum ereticii protestanţi că îndelung rabdă pentru a se mîntui cei predestinaţi spre viaţa veşnică, ci că *toţi să se întoarcă la pocăinţă!*. Acelaşi dumnezeiesc Evanghelist Ioan, în întîia sa Epistolă, zice: *Şi noi am văzut şi mărturisim că Tatăl a trimis pe Fiul, Mîntuitor al lumii* (I Ioan 4, 14). Aţi văzut că zice: „al lumii", iar nu al celor predestinaţi din lume!. Dacă ei spun că unii sînt predestinaţi spre munca veşnică şi noi zicem aceasta, însă numai pentru cei păcătoşi, care nu vor să vină la pocăinţă. Dacă totuşi se întorc la Hristos şi fac *roade vrednice de pocăinţă* (Matei 3, 8), atunci nu credem că cei păcătoşi vor fi predestinaţi la muncă fără a avea dreptul de a se mai pocăi, deoarece Domnul nostru Iisus Hristos *a venit în lume să mîntuiască pe cei păcătoşi* (I Timotei 1, 15).

Dacă Bunul Dumnezeu pe cei drepţi îi iubeşte şi pe cei păcătoşi îi miluieşte şi dacă *mila Domnului din veac şi pînă în veac este spre cei ce se tem de Dînsul şi dreptatea Lui spre fiii fiilor, spre cei ce păzesc aşezămîntul de Lege al Lui* (Psalm 102, 17-18), atunci unde mai încape predestinaţia, după care Dumnezeu va

avea milă în ziua judecăţii numai de unii, iar de alţii, chiar de ar fi drepţi, nu îi va fi milă, ca nu cumva să depăşească numărul celor mai dinainte hotărîţi spre mîntuire? Oare se poate crede aşa ceva de vreme ce El nu voieşte să piară vreunul? (Matei 18, 14). Căci dacă *a venit în lume să mîntuiască pe cei păcătoşi* (I Timotei 1, 15), după cum spune Sfîntul Apostol Pavel, atunci cu atît mai mult şi pe cei drepţi pe care îi iubeşte (Psalm 145, 8).

Atunci pentru ce zici, o, ereticule, că Dumnezeu are un număr fix pentru cei ce se mîntuiesc, iar de ceilalţi nu mai are nevoie fiindcă nu sînt predestinaţi la viaţa veşnică? Dumnezeu nu vorbeşte nicăieri ca tine, ci zice prin gura Apostolului că *El voieşte ca toţi oamenii să se mîntuiască* (I Timotei 2, 4), iar prin gura proorocului Său zice: *Că El nu voieşte moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu*" (Iezechiel 18, 22-32).

Iubiţi credincioşi,

Să înţeleagă cei ce susţin predestinaţia că omul este predestinat spre bine sau spre rău numai din voia liberă a sa. Dacă vrea să se mîntuiască şi să facă voia Lui Dumnezeu, atunci el este predestinat spre mîntuire. Iar dacă omul nu vrea să se mîntuiască şi să facă voia şi poruncile lui Dumnezeu, atunci nici Dumnezeu nu-l mîntuieşte cu sila! El este preadrept şi preabun şi nu voieşte să fie spărgător de uşi, căci zice: *Iată stau la uşă şi bat; de va auzi cineva glasul Meu şi va deschide uşa, voi intra la el şi voi cina cu el şi el cu Mine* (Apocalipsa 3, 20). Deci, El nu sileşte voinţa omului, dar nici nu defaimă voinţa lui. De vrea omul să facă binele şi să se mîntuiască, atunci vrea şi El deoarece *Dumnezeu nu mîntuieşte pe om fără de om.* El făgăduieşte să Se întoarcă către om, atunci cînd omul se întoarce către El, căci zice: *Întoarceţi-vă la Mine... şi Mă voi întnoarce şi Eu către voi* (Zaharia 1, 3). Iar Sfîntul Prooroc Isaia zice: *Să-şi lase cel necredincios căile sale şi să se întoarcă spre Domnul, căci El se va milostivi de dînsul, şi către Dumnezeul nostru Cel mult iertător* (Isaia 55, 7).

Dumnezeu nu zice: „Dacă nu sînteţi predestinaţi pentru viaţa veşnică, degeaba vă mai întoarceţi către Mine, căci oricum veţi pieri"; ci, dimpotrivă, zice că de va crede omul în El şi va face poruncile Lui, îl va rîndui spre viaţa veşnică, deoarece *dreptatea Lui este spre fiii fiilor, spre cei ce păzesc aşezămîntul de Lege al Lui şi îşi aduc aminte de poruncile Lui, ca să le facă pe ele* (Psalm 102, 18-19). Dacă omul de bunăvoie se abate de la poruncile lui Dumnezeu şi nu vrea să facă voia Lui, atunci unul

ca acesta de bunăvoie se rînduieşte spre muncă şi pedeapsă, după cum spune şi Duhul Sfînt: *Iar pe cei ce se abat spre îndărătnicii, îi va duce Domnul cu cei ce lucrează fărădelegea* (Psalm 124, 5).

Să aducem şi argumentele protestanţilor, care se sprijină pe următorul cuvînt al Sfîntului Apostol Pavel: *Dumnezeu pe care vrea miluieşte şi pe care vrea îl împietreşte* (Romani 9, 18). Într-adevăr, aşa este, dar Dumnezeu nu voieşte aceasta la întîmplare, ci cu socoteală, cu înţelepciune şi cu negrăită dreptate. El, într-adevăr, vrea să miluiască, dar pe cei vrednici de milă. Iar pe cel pe care vrea îl împietreşte, dar pe care? Pe cel vrednic de împietrire, care are şi inimă împietrită. Dumnezeu face vase cinstite pe cei a căror aşezare este cinstită şi vase de necinste pe cei care, de bunăvoie, se pleacă la patimi de necinste. Dumnezeu mai înainte hotărăşte, cheamă, îndreaptă şi proslăveşte (Romani 8, 29-30). Însă pe cine? Pe cei pe care i-a cunoscut că sînt vrednici de chemare, de îndreptare, de proslăvire şi de mîntuire.

Dumnezeu a împietrit inima lui Faraon (Ieşire 9, 12; 10, 1; 20, 27), dar cauza împietririi lui nu este de la Dumnezeu, ci din refuzul acestuia de a da voie poporului lui Dumnezeu să jertfească Lui în pustie (Ieşire 8, 15; 18, 32; 10, 20; Sfîntul Grigorie de Nyssa, Comentariu la viaţa lui Moise). Căci de şase ori s-a făgăduit Faraon că va da drumul poporului şi a căzut la Moise şi la Aaron, rugîndu-se: *Păcătuit-am acum, Domnul este drept, iar eu şi poporul meu necredincioşi. Rugaţi-vă, dar, pentru mine către Domnul şi vă voi lăsa pe voi şi mai mult nu veţi rămîne* (Ieşire 27, 28). Dar apoi s-a răzgîndit şi nu a mai vrut să le dea drumul.

Deci nu Dumnezeu l-a împietrit pe Faraon, ci el de bunăvoie se abătea de la poruncile Domnului şi nu voia să dea drumul poporului şi această întoarcere a lui de la porunca lui Dumnezeu a fost cauza împietririi lui. Această întoarcere şi răzgîndire a lui era din voia liberă a lui şi nu Dumnezeu l-a împietrit (Sfîntul Grigorie de Nyssa, Comentariu la viaţa lui Moise). El s-a îndărătnicit de bunăvoie şi pentru asta a fost părăsit de Dumnezeu şi pedepsit cu pierzarea în Marea Roşie. Aşa păţesc toţi cei ce se îndărătnicesc şi se abat de la poruncile lui Dumnezeu, după mărturia Duhului Sfînt, Care zice: *Iar pe cei ce se abat la îndărătnicii îi va duce Domnul cu cei ce lucrează fărădelegea* (Psalm 124, 5).

Aşadar, Dumnezeu pe cine vrea să miluiască, miluieşte; dar El, fiind drept, ca un Dumnezeu al dreptăţii miluieşte pe

cine găseşte vrednic de milă şi, de asemenea, împietreşte pe cine găseşte vrednic de împietrire, adică pe cel pe care îl găseşte îndărătnicit şi împietrit de bunăvoie. Dumnezeu nu vrea ca cineva să-I urmeze din silă, căci zice: *Oricine vrea să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-mi urmeze Mie* (Matei 16, 24; Marcu 8, 34). El din început a făcut pe om şi l-a lăsat în mîna sfatului său (Isus Sirah 15, 14). Duhul Sfînt, prin Sfîntul Prooroc David, zice: *Doamne, căci cu arma bunei-voiri ne-ai încununat pe noi* (Psalm 5, 12). Această armă a bunei-voiri, dacă omul o foloseşte rău şi lucrează prin ea cele împotriva Legii lui Dumnezeu, se face pricină a pierzării sale; nu Dumnezeu îl pedepseşte spre muncă, ci voia lui liberă de a lucra cele rele îl face vinovat de munca veşnică.

Cei ce de bunăvoie dau cu piciorul milostivirii lui Dumnezeu, ajung să fie pedepsiţi de dreptatea Lui, fiindcă, deşi Dumnezeu este milostiv şi îndelung răbdător, este şi Judecător drept (Matei 16, 27). Noi trebuie să ne temem mai mult de mila lui Dumnezeu decît de dreptatea Lui, cum spun Sfinţii Părinţi, căci de vom supăra dreptatea Lui putem alerga la mila Lui, dar de vom întărîta mila Lui pînă acolo încît să nu mai fim vrednici de ea, atunci nu mai avem unde alerga spre mîntuire. Acest lucru îl arată şi dumnezeiasca Scriptură cînd zice: *Să nu zici: Mila Lui este mare şi va curăţi mulţimea păcatelor mele, căci mila şi mînia de la El sînt şi peste cei păcătoşi va odihni mînia Lui* (Isus Sirah 5, 7). Cu alte cuvinte, trebuie să nu abuzăm de mila lui Dumnezeu, căci, făcînd aceasta, va veni peste noi mînia Lui cea dreaptă!

Să dăm un exemplu concret de ceea ce noi ortodocşii numim proorismos, adică mai înainte hotărîrea lui Dumnezeu, şi cum înţelegem noi aceasta spre deosebire de predestinaţia protestantă. Este vorba de pilda samarinencii care s-a întîlnit cu Mîntuitorul la puţul lui Iacov.

Mîntuitorul nostru Cel preabun a ajuns într-o zi la amiază la puţul lui Iacov, obosit de cale, desculţ, aşa cum umbla pe cărările Ţării Sfinte, să caute oile cele rătăcite ale casei lui Israel (Matei 10, 6).

Dumnezeu fiind, de bunăvoie a luat asupra Sa patimile cele neprihănite ale firii noastre omeneşti, adică a însetat ca un om, a flămînzit, a ostenit, S-a mîhnit, S-a întristat, a avut durere (Matei 16, 38). Pe scurt, a avut toate ale firii omeneşti, afară de păcat (Ioan 8, 46). Deci, înconjurat de aceste neprihănite patimi, a ajuns la fîntîna lui Iacov şi pe cînd stătea în arşiţa

soarelui de amiază a venit o femeie samarineancă pentru a scoate apă din fîntînă!

Pronia lui Dumnezeu şi mai înainte hotărîrea Lui au rînduit ca acea femeie samarineancă să vină în acel ceas la fîntînă, căci tocmai sosise acolo şi Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, Dumnezeul nostru. Dar pentru care pricină Dumnezeu a adus-o chiar atunci, acolo? Pentru că avea în sufletul ei pregătirea cuviincioasă spre această chemare. Acest lucru îl putem înţelege din convorbirea ei cu Mîntuitorul lumii. Însă Domnul, Care dorea mîntuirea sufletului ei ca şi a celorlalţi din cetatea Samariei, a început discuţia, zicînd către dînsa: *Dă-mi să beau* (Ioan 4, 7). Ea, cunoscîndu-L după port şi după înfăţişare că este iudeu, I-a zis: *Cum Tu, iudeu fiind, ceri de la mine, femeie samarineancă să bei? (Că nu se amestecă iudeii cu samarinenii)* (Ioan 4, 9). Aceasta deoarece era o mare vrajbă între iudei şi samarineni, samarinenii fiind o erezie a iudeilor. Atunci Mîntuitorul, cu înţelepciunea Sa cea fără margini, i-a zis: *Dacă ai fi cunoscut Darul lui Dumnezeu şi Cine este Cel ce-ţi zice ţie: Dă-Mi să beau, tu ai fi cerut de la El şi ţi-ar fi dat apa vie!* (Ioan 4, 10). Atunci a zis samarineanca: *Doamne, nu ai găleată, iar puţul este adînc; de unde dar ai apa cea vie?* (Ioan 4, 11).

Văzînd Preabunul Dumnezeu, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, că ea cugetă tot la apa obişnuită şi nu se gîndeşte la apa vie, care este Duhul Sfînt, i-a zis: *Oricine bea din apa aceasta va înseta din nou, dar cel ce va bea din apa ce o voi da Eu, nu va mai înseta în veac, căci apa care o voi da Eu lui se va face într-însul izvor de apă curgătoare întru viaţa veşnică* (Ioan 4, 13-14). Atunci femeia a zis: *Doamne, dă-mi mie această apă ca să nu mai însetez, nici să mai vin aici să scot* (Ioan 4, 15). Atunci Mîntuitorul, Domnul nostru Iisus Hristos, i-a spus: *Du-te de cheamă pe bărbatul tău* (Ioan 4, 16). Ea a răspuns: *Nu am bărbat.* Atunci Mîntuitorul i-a zis din nou: *Bine ai zis că n-ai bărbat, căci cinci bărbaţi ai avut pînă acum, iar pe care îl ai acum, nu îţi este bărbat* (Ioan 4, 18). Atunci ea şi-a dat seama că nu stă de vorbă cu un iudeu oarecare, aşa cum Îl socotise la început pe Mîntuitorul, ci cu un bărbat sfînt şi prooroc, şi a zis: *Doamne, văd că eşti prooroc* (Ioan 4, 19). Apoi, vrînd să arate că şi ea ştie Sfînta Scriptură şi că nu este cu totul în necunoştinţă I-a zis: *Părinţii noştri în muntele acesta s-au închinat, iar voi ziceţi că la Ierusalim este locul unde se cade a ne închina* (Ioan 4, 20).

Vedeţi că femeia samarineancă, oricît era de ocupată cu grijile vieţii, citea şi Sfintele Scripturi? Văzînd Mîntuitorul că

ea pomeneşte de cuvintele din Sfînta Scriptură, referitoare la locul de închinare, i-a zis: *Crede-Mă, femeie, voi vă închinaţi căruia nu ştiţi ; iar noi ne închinăm Căruia ştim, căci mîntuirea din Iudeia este, căci va veni vremea, şi acum este, cînd închinătorii cei adevăraţi se vor închina Tatălui în duh şi în adevăr... Duh este Dumnezeu şi cei ce se închină Lui, cu duhul şi cu adevărul se cade să I se închine* (Ioan 4, 23-24). Atunci acea fericită femeie, care citise şi ea despre venirea lui Mesia, a zis: *Ştim că va veni Mesia, Care se cheamă Hristos; cînd va veni El are să ne spună toate* (Ioan 4, 25).

Aţi văzut un suflet pregătit care aşteaptă să vină Mesia? Aşa cum era ea, căci avusese atîţia bărbaţi, dar din cuvîntul ei poate înţelege oricine că fericita samarineancă se îndeletnicea, pe lîngă unele fapte bune, şi cu citirea dumnezeieştilor Scripturi şi, de aceea, ştia despre venirea lui Mesia. Văzînd, aşadar, Preabunul nostru Mîntuitor că sufletul ei aşteaptă pe Mesia ca să-I spună toate cele spre mîntuire, i-a zis: *Eu sînt Cel ce vorbesc cu tine* (Ioan 4, 26).

Vedeţi mila şi îndurarea Mîntuitorului nostru Iisus Hristos? Ceea ce nici Apostolilor şi Ucenicilor Săi nu le-a descoperit pe faţă, că El este Mesia, iată că acum o spune unei femei samarinence. Dar pentru ce? Pentru că a găsit sufletul ei pregătit să primească această sfîntă mărturie. Mîntuitorul a venit să caute oaia cea pierdută (Luca 15, 6), dar şi această oaie cuvîntătoare aşteaptă să vină Păstorul ei ca să-i arate toate cele spre mîntuire.

Vedeţi cum sufletul ei însetat de mîntuire, mai întîi Îl socotea pe Domnul un oarecare iudeu, apoi, văzînd că i-a spus păcatele şi taina vieţii sale, Îl socoteşte prooroc, iar după ce Mîntuitorul s-a descoperit ei că este Mesia, această preafericită femeie a lăsat găleata la fîntînă şi a alergat în Cetatea Samariei, strigînd către locuitorii ei: *Veniţi să vedeţi un om care mi-a spus mie toate cîte am făcut. Nu cumva acesta este Hristosul?* (Ioan 4, 29). Prin aceste cuvinte ea s-a făcut primul Apostol care a vestit pe Mesia în cetatea Samariei.

Femeia aceasta samarineancă, cît de păcătoasă a fost ea, dar a fost aleasă şi mai înainte hotărîtă spre viaţa veşnică şi a vorbit cu Mesia, Cel ce era Mîntuitorul lumii, fiindcă sufletul ei era pregătit pentru aceasta. Cum a făcut Mîntuitorul cu samarineanca, poate face cu toţi şi dacă un suflet se va pleca la Dumnezeu de voie şi va face poruncile Lui, după priceperea sa, atunci şi în cele ce nu ştie va fi învăţat de Dumnezeu spre cele ce duc la viaţa veşnică.

Aşa cum Preabunul Dumnezeu şi Mîntuitorul S-a descoperit

ca un Dumnezeu iubitor de oameni, sufletului samarinencii, care aştepta pe Mesia, totdeauna, tot astfel se descoperă şi celor ce Îl caută şi le arată calea mîntuirii, după cum ne adevereşte şi Sfîntul Prooroc David, care era inspirat de Duhul Sfînt şi care zice: *Arată-mi, Doamne, calea pe care voi merge, că la Tine am ridicat sufletul meu* (Psalm 142, 8).

Dumnezeu este preaînţelept, preaînalt şi preadrept şi Care vede inima fiecăruia dintre noi. Dacă un suflet de bunăvoie va crede în El şi va face poruncile Lui, atunci, El i se va descoperi ca şi femeii samarinence şi îi va arăta ceea ce încă nu ştie din tainele Lui, povăţuindu-l spre mîntuire.

Această fericită femeie, Fotinia samarineanca, a murit ca martiră, împreună cu fiicele şi cu nepoatele ei, după foarte mari chinuri pentru credinţa şi dragostea ce o avea către Domnul nostru Iisus Hristos. Cînd am fost în Sfîntul Munte Athos am sărutat sfintele ei moaşte la Sfînta Mănăstire Iviru. Deci să ştim că adevărata predestinaţie spre mîntuire, după Biserica Ortodoxă, este aceasta: Cînd se va uni voia omului cu voia lui Dumnezeu la lucrarea tuturor faptelor bune, atunci el este ales şi predestinat spre mîntuirea veşnică. *Dumnezeu voieşte ca toţi oamenii, să se mîntuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină* (I Timotei 2, 4).

Deci, dacă vrea Dumnezeu şi dacă vreau şi eu, atunci eu sînt predestinat spre mîntuire; dar dacă Dumnezeu vrea să mă mîntuiască şi eu nu vreau, ci de bunăvoie alerg la cele rele şi le fac, atunci cauza împietririi inimii mele, prin care refuz să fac voia lui Dumnezeu şi poruncile Lui, nu vine de la Dumnezeu, ci din răutatea voinţei mele. În acest caz de bunăvoie mă predestinez muncilor veşnice ale iadului.

În concluzie, în Biserica Ortodoxă nu există predestinaţie de sus în jos, ci ea atîrnă întru totul de bunăvoinţa omului. S-a zis mai sus şi repet: Dumnezeu nu mîntuieşte pe om fără de om. Acest adevăr îl arată marele şi dumnezeiescul Prooroc Isaia: *Şi de vor fi păcatele voastre ca mohorîciunea, ca zăpada le voi albi, iar de vor fi ca roşeala, ca lîna albă le voi face. De veţi vrea şi de Mă veţi asculta, bunătăţile pămîntului veţi mînca. Iar de nu veţi vrea şi nu mă veţi asculta, sabia vă va mînca pe voi, căci gura Domnului a grăit acestea* (Isaia 1, 19-20).

Dacă se face bucurie mare în cer atunci cînd un păcătos se întoarce la pocăinţă, atunci cum se poate crede că Preabunul Dumnezeu ar vrea să arunce în muncă veşnică pe cei ce se întorc la pocăinţă din toată inima şi cer de la El milă şi iertare? Cine poate gîndi una ca aceasta, avînd mintea sănătoasă?

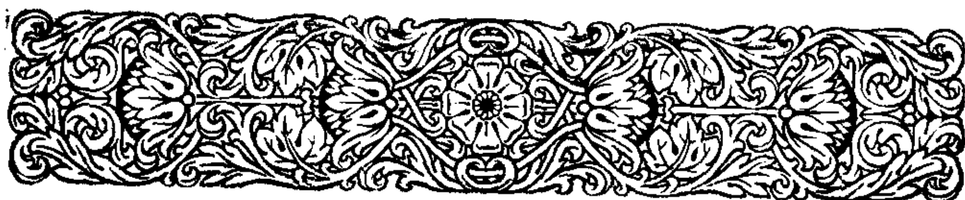
Iubiţi credincioşi,

În încheierea acestei predici voi zice cuvintele Sfîntului Ioan Gură de Aur: „Dumnezeu ne-a predestinat pre noi nu numai din iubire ci şi din faptele noastre bune, căci dacă aceasta ar depinde numai de iubire atunci ar trebui ca toţi oamenii să se mîntuiască, pentru că Dumnezeu pe toţi îi iubeşte şi tuturor le voieşte mîntuirea. Iar dacă aceasta ar depinde numai de faptele noastre bune, atunci venirea Mîntuitorului nostru ar fi de prisos".

Fericitul Ieronim († 420 d. Hr.) zice: „Pe care Dumnezeu i-a ştiut că vor fi în viaţa aceasta asemenea Fiului Său, pe aceia i-a predestinat să fie asemenea Lui întru mărire" (I Romani 8, 9). Iar dumnezeiescul Părinte Ambrozie zice: „Dumnezeu n-a predestinat, decît după ce i-a cunoscut cuiva vrednicia. Aceluia i-a predestinat şi răsplata".

Deci, rămîn clare şi hotărîte cele ce ne arată Sfînta Scriptură: *Dumnezeu nu mîntuieşte pe nimeni fără voia sa* (II Corinteni 5, 10; I Corinteni 3, 8) *şi va răsplăti fiecăruia după faptele lui* (Psalm 62, 11; Romani 2, 12-13; Luca 12, 47). AMIN !

P R E D I C Ă
DESPRE PREDESTINAŢIE (II)

„Doamne, căci cu arma bunelvoirl ne-ai încununat pe noi" (Psalm 5, 12).

Iubiţi credincioşi,

În această predică voi arăta, cum dealtfel am arătat şi în prima, că nu au nici un temei cei ce susţin că omul este predestinat de către Dumnezeu, fără voia lui, ori la munca veşnică ori la fericirea veşnică.

Ca să se poată înţelege mai bine acest lucru vom mai aduce şi alte argumente. Să aducem cîteva mărturii ale dumnezeieştilor Scripturi, care zic: *Pus-a înaintea ta foc şi apă şi ori la care vei vrea, vei întinde mîna ta* (Isus Sirah 15, 16); iar în alt loc zice: *Iată am pus astăzi înaintea feţei tale viaţa şi moartea, binele şi răul, poruncindu-ţi astăzi să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău, să umbli în toate căile Lui şi să împlineşti poruncile Lui, hotărîrile Lui şi Legile Lui ca să trăieşti şi să te înmulţeşti şi să te binecuvinteze Domnul Dumnezeul tău pe pămîntul pe care îl vei stăpîni. Iar de se va întoarce inima ta şi nu vei asculta, ci te vei lăsa ademenit şi te vei închina la alţi dumnezei şi le vei sluji lor, vă dau de ştire astăzi că veţi pieri şi nu veţi trăi mult în pămîntul pe care Domnul Dumnezeu ţi l-a dat şi pentru a cărui stăpînire treci tu acum Iordanul. Ca martori înaintea voastră pun astăzi cerul şi pămîntul; viaţă şi moarte ţi-am pus Eu astăzi înainte şi binecuvîntare şi blestem. Alege viaţa ca să trăieşti tu şi urmaşii tăi* (Deuteronom 30, 15-19).

Din aceste mărturii se poate înţelege, destul de clar, că omul este lăsat liber de Dumnezeu, spre a-şi alege singur, fie să facă poruncile lui Dumnezeu spre a intra „în viaţă" (Matei 19, 17), fie să facă cele rele înaintea lui Dumnezeu şi să-şi ia „pedeapsa veşnică" (Matei 16, 27; 25, 46).

Cei ce cred în predestinaţie, înţelegînd rău Sfintele Scripturi, susţin că Dumnezeu a hotărît din veşnicie soarta fiecăruia şi pe unii îi mîntuieşte, iar pe alţii îi osîndeşte, potrivit hotărîrii sau predestinaţiei Sale absolute în veci. După părerea lor harul lui Dumnezeu lucrează fără voia omului la mîntuirea sa. În sprijinul acestei erezii ei aduc din Sfintele Scripturi, ca mărturie, alegerea lui Iacov şi a lui Isaac. Căci înainte de naşterea lor, a lui Isaac şi a lui Iacov, şi fără să fi făcut ei ceva bun sau rău, ca rînduiala lui Dumnezeu cea după alegere să rămînă în picioare, nu pe temeiul faptelor, ci din alegerea Celui care cheamă, i s-a zis Revecăi că cel mai mare va sluji celui mai mic, precum este scris: *Pe Iacov l-am iubit şi pe Isaac l-am urît* (Romani 9, 11-13).

Pe baza acestui citat ei au susţinut că Dumnezeu pe cine vrea să miluiască, miluieşte şi pe cine vrea să împietrească, împietreşte (9, 21). Răstălmăcind înţelesul acestor cuvinte apostoleşti, ei îşi închipuie că mîntuirea oamenilor se face potrivit alegerii sau hotărîrii dinainte a lui Dumnezeu. La unele argumente ale lor s-a răspuns în predica anterioară, iar în aceasta de faţă vom aduce unele completări. Ceea ce susţin ei, că ar privi alegerea şi predestinaţia lui Iacov şi Isaac, se referă, de fapt, la chemarea oamenilor, la harul şi îndreptarea în Hristos şi la preştiinţa lui Dumnezeu.

Apostolul Pavel vrea să dovedească, prin acest exemplu, că chemarea şi îndreptarea oamenilor nu depinde numai de faptele Legii, ci şi de bunătatea lui Dumnezeu, Care cheamă prin harul Său pe toţi oamenii la mîntuire, fie ei iudei sau păgîni (Romani 9, 22-24) şi că fără harul lui Dumnezeu oamenii nu pot face nimic în ce priveşte mîntuirea lor.

Dacă totuşi aici se spune că El, Dumnezeul nostru, dă oamenilor harul Său numai din nemărginita Lui bunătate şi hotărăşte cu totul liber soarta oamenilor chiar înainte de naşterea lor, prin aceasta se evidenţiază şi se accentuează importanţa condiţiei obiective a mîntuirii şi a sfinţirii noastre, fără a se mai repeta şi condiţia subiectivă, care este libertatea omului de a conlucra sau nu cu harul dumnezeiesc prin credinţă şi prin fapte bune. De asemenea, nu se mai repetă nici ideea că la baza hotărîrii soartei fiecăruia stă preştiinţa lui Dumnezeu, deşi ea este totuşi subînţeleasă de Apostol, care zice: *Vrînd Dumnezeu să-şi arate mînia şi să-şi descopere puterea Sa, a suferit întru multă răbdare vasele mîniei Sale, gătite spre pieire* (Romani 9, 22), adică vrednici să fie pierduţi după dreptatea lui Dumnezeu şi după ce El i-a răbdat îndelung.

Dumnezeu, fiind şi atotştiutor, ştie totul dinainte, de aceea n-a trebuit să treacă mai întîi timpul pentru ca El să ştie că dintre cei doi fii ai lui Isaac, unul va fi purtător al făgăduinţei Sale mesianice. În acest caz nu este de mirare că zice: *Pe Iacov l-am iubit şi pe Isaac l-am urît* (Romani 9, 13). Iar dacă se zice apoi că Dumnezeu miluieşte pe cine vrea şi că osîndeşte tot pe cine vrea (Romani 9, 15-18), atunci va trebui mai întîi să ne întrebăm: oare pe cine vrea Dumnezeu să miluiască şi pe cine vrea să osîndească? Oare iubeşte El numai pe cei care au fost aleşi în mod arbitrar, predestinaţi la mîntuire şi care în viaţă pot fi răi? Şi osîndeşte pe alţii, chiar dacă aceştia în viaţă au fost buni şi păzitori ai poruncilor lui Dumnezeu? Dar în acest caz, unde este de fapt dreptatea, nepărtinirea, înţelepciunea, desăvîrşirea şi alte însuşiri ale lui Dumnezeu ? Nici măcar la oameni nu este cu putinţă aşa ceva, cu atît mai mult la Dumnezeu.

Deci, trebuie să înţelegem că Hristos, Mîntuitorul nostru, a adus mîntuirea obiectivă tuturor, dar mîntuirea subiectivă nu se dă tuturor, ci fiecare va lua după faptele sale săvîrşite în trup, ori binele, ori răul (II Corinteni 10, 10). De asemenea, Sfîntul Apostol Pavel zice: *Aceasta însă să o ştiţi bine: cei ce seamănă cu zgîrcenie, cu zgîrcenie vor şi secera; iar cei ce seamănă întru binecuvîntare, întru binecuvîntare vor şi secera* (II Corinteni 9, 6).

Fraţi creştini,

Sfînta Scriptură arată, mai ales indirect, această învăţătură, că Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului (Iezechiel 8, 2), că toţi oamenii sînt chemaţi la mîntuire (Matei 28, 19) şi că Dumnezeu a înmulţit harul Său spre a copleşi păcatul şi a dat tuturor oamenilor putinţa de a se mîntui (Romani 5, 15). Oare toate aceste făgăduinţe duhovniceşti şi dumnezeieşti ar fi cu putinţă de împlinit dacă numărul „aleşilor" ar fi limitat?

Pentru a dovedi o dată mai mult acest adevăr mare, că predestinaţia oamenilor spre muncă sau spre fericirea veşnică atîrnă de voinţa sau de faptele lor bune sau rele, vom aduce ca pildă din Sfînta Scriptură istorioara ninivitenilor.

Oare n-a trimis Dumnezeu pe Proorocul Iona să proorocească la toţi oamenii din Ninive, cetatea cea mare, că peste trei zile vor pieri? (Iona 3, 5). Dar vedem că oamenii din Ninive, auzind proorocia lui Iona, s-au temut de Dumnezeu, au hotărît post şi s-au îmbrăcat cu sac, de la cel mai mic pînă la cel mai mare. Chiar şi împăratul lor, auzind cuvîntul proorocului Iona

s-a sculat de pe scaunul său, s-a desbrăcat de hainele sale şi s-a îmbrăcat în sac şi a şezut în cenuşă (Iona 3, 6). Apoi a poruncit la toţi boierii lui şi la toţi locuitorii cetăţii, zicînd: *Oamenii şi dobitoacele şi boii şi oile să nu guste nimic, nici să pască şi nici apă să bea* (Ioan 3, 7). Iată că, după această mare pocăinţă şi osteneală a lor, cu post şi cu rugăciune, Dumnezeul nostru Îşi schimbă hotărîrea de a pierde pe niniviteni, căci zice dumnezeiasca Scriptură: *Şi i-a părut rău lui Dumnezeu pentru răul care a zis să-l facă lor, şi nu l-a mai făcut* (Iona 3, 10). Apoi pe proorocul Iona, care se întristase foarte mult şi se tulburase că nu i s-a împlinit proorocia şi că i se uscase vrejul — o buruiană mare care crescuse lîngă coliba lui Iona şi îi ţinea umbră de arşiţa soarelui şi care, la porunca lui Dumnezeu, se uscase — Dumnezeu l-a înţelepţit cu aceste cuvinte: *Tu te-ai mîhnit pentru un vrej ... Dar Eu cum să nu mă întristez de cetatea cea mare a Ninivei...!?* (Ioan 4, 1-11).

Oricine poate să citească în dumnezeiasca Scriptură toate acestea, pe larg, la Proorocul Iona şi să înţeleagă că Dumnezeu îşi schimbă hotărîrea atunci cînd şi oamenii se hotărăsc să lase răutăţile lor şi să se întoarcă cu pocăinţă spre Dumnezeu, pe Care L-au mîniat. Dumnezeu hotărîse ca peste trei zile să-i piardă pe niniviteni, dar pentru întoarcerea lor şi-a schimbat hotărîrea Sa şi i-a cruţat. Aşa face Preabunul Dumnezeu din ceruri cu fiecare suflet care se întoarce către El şi se căieşte.

El nu defaimă pocăinţa sinceră a omului, căci este preabun şi preamilostiv. El nu zice niciodată că degeaba ne mai pocăim de răutăţile noastre, căci ne-a predestinat spre munca veşnică şi nu mai poate să-Şi schimbe hotărîrea, ci ne cheamă, în îndurarea Sa, la El ca un preabun Părinte, zicîndu-ne: *De vor fi păcatele voastre ca mohorîciunea, ca zăpada le voi face; iar de vor fi ca roşeala, ca lîna le voi albi şi de veţi vrea şi de Mă veţi asculta, bunătăţile pămîntului veţi mînca* (Isaia 1, 17-19).

Iată şi o altă mărturie din dumnezeiasca Scriptură prin care se arată că Dumnezeu Îşi schimbă hotărîrea atunci cînd omul se întoarce de la cele ce a greşit. Dumnezeu a trimis pe Proorocul Său Ilie să mustre pe împăratul Ahab, fiindcă ascultase de femeia sa Izabela şi ucisese pe Nabot Israeliteanul, luîndu-i moştenirea sa. Deci, marele Prooroc Ilie, ascultînd porunca lui Dumnezeu, s-a dus la împăratul Ahab, spunîndu-i: *Aceasta zice Domnul: ai ucis şi vrei încă să intri în moştenire? Şi să-i mai spui că aceasta zice Domnul: în locul unde au lins cîinii sîngele lui Nabot, acolo vor linge cîinii şi sîngele tău* (III Împăraţi 21, 19).

După aceea i-a proorocit şi celelalte urgii ale lui Dumnezeu, care vor veni asupra casei lui pentru răutăţile făcute înaintea lui Dumnezeu. Auzind Ahab acestea toate, şi-a rupt hainele sale, şi-a încins cu un sac trupul, a postit în acea zi în care a ucis pe Nabot, smerindu-se foarte mult. Iar după această pocăinţă a lui Ahab a zis Domnul robului Său Ilie, pentru Ahab: *Văzut-ai cum s-a umilit Ahab înaintea Mea? Fiindcă s-a smerit în faţa Mea, nu voi aduce răutate în zilele lui, ci în zilele fiului lui voi aduce răutate peste casa lui* (III Împăraţi 21, 29).

Scriind acestea, mi-am adus aminte de cuvintele dumnezeiescului Părinte Ioan Hrisostom care zice: „Dumnezeu toate le ştie mai dinainte, dar nu toate le hotărăşte mai dinainte, ci după cum se arată întoarcerea oamenilor de la păcat" *(Împărţirea de grîu,* Cuv. 12, p. 101-110). Oare cum să credem că Dumnezeu vrea să osîndească, de vreme ce El cheamă la mîntuire pe toţi cei păcătoşi, zicînd: *Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi* (Matei 11, 28) ? Cum ar predestina El pe cineva spre munca veşnică fără să mai ţină cont de pocăinţa şi îndreptarea lui, de vreme ce El a venit în lume să cheme nu pe cei drepţi, ci pe cei păcătoşi la pocăinţă (Matei 11, 28-29)? Oare poate vreodată să se contrazică Dumnezeu singur? Adică să cheme pe toţi păcătoşii la pocăinţă, iar apoi să-i trimită la muncă veşnică fără să ţină seama de pocăinţa şi îndreptarea lor?

Să auzim mărturia dumnezeieştii Scripturi care zice: *De vă veţi întoarce către El cu toată inima voastră şi cu tot sufletul vostru, ca să umblaţi înaintea Lui cu dreptate, atunci şi El se va întoarce către voi şi nu îşi va ascunde faţa Sa de către voi. Veţi vedea ce va face El cu voi* (Tobit 13, 6).

Sfîntul Apostol Pavel, arătînd că Mîntuitorul a venit în lume ca să mîntuiască pe toţi cei ce vor crede în El, spune: *Harul Lui cel mîntuitor s-a arătat tuturor oamenilor* (Tit 2, 11). Nu zice că numai unora care sînt predestinaţi spre mîntuire, ci tuturor oamenilor. Chiar şi păgînilor, de se vor întoarce şi vor crede în Domnul nostru Iisus Hristos, harul acesta le va fi spre mîntuire, căci *cel ce va crede şi se va boteza, se va mîntui; iar cel ce nu va crede, se va osîndi* (Marcu 16, 16). Dar poate va spune cineva şi cuvintele Sfîntului Apostol Pavel, care arată că *Dumnezeu pe care mai înainte i-a cunoscut, mai înainte i-a şi hotărît să fie asemenea chipului Fiului Său, iar pe care mai înainte i-a hotărît, pe aceştia i-a şi îndreptat; şi pe care i-a îndreptat, pe aceia i-a şi proslăvit* (Romani 8, 28-30).

Din aceste cuvinte ale Sfîntului Apostol Pavel, s-ar părea că la chemarea şi îndreptarea noastră spre mîntuire lucrează numai Dumnezeu şi omul nu mai are nici o datorie faţă de această chemare, îndreptare şi alegere. Şi aici, ca şi în alte părţi ale Sfintei Scripturi, se accentuează şi se evidenţiază numai lucrarea lui Dumnezeu pentru om, după cum în numeroase alte locuri se arată şi felul cum trebuie să răspundă şi omul lucrării şi proniei dumnezeieşti. De pildă, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, proorocind despre zilele vremurilor de apoi, arată că *Va fi atunci necaz mare care n-a fost de la începutul lumii şi nici nu va mai fi. Şi de nu s-ar fi scurtat zilele acelea nu s-ar fi mîntuit tot trupul; dar pentru cei aleşi se vor scurta zilele* (Matei 24, 21-22).

Să vedem şi ce datorie au cei aleşi, faţă de această alegere, ce trebuie să facă ei pentru a întări şi a păzi această alegere a lor şi care sînt lucrurile pe care Dumnezeu le porunceşte lor să fie făcute pentru a scăpa de necazurile vremurilor acelora. În această privinţă El le dă o însărcinare anume, zicînd: *Păziţi-vă, privegheaţi şi vă rugaţi, căci nu ştiţi cînd va veni vremea aceea* (Marcu 13, 33), apoi continuă: *Iar cele ce vă zic vouă, zic tuturor: Privegheaţi!* (Marcu 13, 37). Se vede că oricît de ales ar fi cineva, nu poate fi fără grijă cu această nădejde, socotind că pentru a se mîntui nu mai are nimic de lucrat, ci dimpotrivă, trebuie să se roage, să privegheze şi să se păzească pe sine, ca nu, fără de veste venind Domnul, să-l găsească nepregătit (Luca 12, 40).

Vedem că Mîntuitorul porunceşte tuturor să fie gata, să fie treji, să vegheze şi să se păzească, iar prin aceasta El arată că toţi au datoria să lucreze fapta bună a rugăciunii, a privegherii, a trezviei şi a păzirii de orice păcat.

Acelaşi lucru îl arată şi Marele Apostol Petru, zicînd către cei aleşi: *Pentru aceasta, fraţilor, sîrguiţi-vă mereu să întăriţi chemarea şi alegerea voastră, căci făcînd acestea, niciodată nu veţi greşi. Pentru că aşa vi se va da cu bogăţie intrarea în veşnica împărăţie a Domnului şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos* (II Petru 1, 10-11). Vedeţi că numai prin sîrguinţă neîncetată se întăreşte chemarea şi alegerea noastră? Nu spune: „Fiindcă sînteţi chemaţi şi aleşi, să fiţi fără grijă şi să nu mai lucraţi nici o faptă bună", ci porunceşte sîrguinţa, paza, rugăciunea, veghere, adică cere din partea lor toată osteneala lucrării faptelor bune, ca să se întărească prin aceasta chemarea lor.

Tot în Sfînta Scriptură zice: *Căci prin har sînteți mîntuiți pentru credință..., nu din fapte, ca să nu se laude cineva* (Efeseni 2, 8-9), apoi în versetul următor se arată că sîntem datori a lucra faptele bune, zicînd: *Cîți sînteți făptura Lui, zidiți prin Hristos Iisus spre a face fapte bune pe care mai înainte Dumnezeu ni le-a rînduit să le săvîrșim* (Efeseni 2, 10).

Așadar, această chemare și alegere a credincioșilor este condiționată și de faptele lor bune. De aceea, Marele Apostol Pavel zice către ucenicii săi: *ne rugăm pentru voi ca Dumnezeul nostru să vă facă vrednici de chemarea Sa* (II Tesaloniceni 1, 11). Iar faptul că chemarea și alegerea credincioșilor nu se face fără voia lor, ci numai în vederea unirii voii lor cu voia lui Dumnezeu, se vede din cele scrise: *De veți auzi glasul Lui să nu vă învîrtoșați inimile voastre* (Psalm 94, 8). Iar în Apocalipsă, arătînd că de voia omului depinde chemarea lui, zice: *Iată stau la ușă și bat, de va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine* (3, 20).

Această chemare și alegere nu o au numai cei predestinați spre viața veșnică, ci ea este dată de către Bunul Dumnezeu tuturor celor ce vor crede și vor vrea să se mîntuiască, chiar și păgînilor, căci auzim pe Dumnezeu, zicînd aceasta în chip alegoric prin proorocul Său: *Zice-voi crivățului: adu! și austrului: nu porni! Adu pe fii Mei din pămînt departe și pe fetele Mele de la marginile pămîntului. Pe toți cîți poartă numele Meu, pentru că au mărirea Mea și i-am zidit pe ei, și i-am plăsmuit pe ei, și i-am făcut pe ei* (Isaia 43, 6-7). Chemarea aceasta este a tuturor popoarelor lumii, numai dacă vor vrea să creadă în El că este Ziditorul tuturor și să se supună poruncilor Lui.

Tot Sfîntul Prooroc Isaia zice despre chemarea popoarelor păgîne la mîntuire: *Neamurile care nu te știau pe Tine Te vor chema și popoarelor care nu Te cunoșteau la Tine vor alerga...* (Isaia 4, 5). Încă și vasul alegerii, Marele Apostol Pavel, arătînd că Dumnezeu prin el cheamă toate popoarele la pocăință, zice: *...Am luat har și apostolie, ca să aduc, în numele Său, la ascultarea credinței, toate neamurile...* (Romani 1, 5). Credința însă trebuie să fie o credință lucrătoare, adică credință care se lucrează din dragoste (Galateni 5, 6) și este împodobită cu faptele bune. Aceasta o arată Sfînta Scriptură, zicînd: *Credința fără fapte este moartă* (Iacov 2, 26).

Frați creștini,

Am arătat mai sus că oricînd se va întoarce omul către Bunul Dumnezeu atunci și El se va întoarce către om, după cum zice: *Întoarceți-vă fiecare de la calea cea rea și de la cugetele voastre rele și veți locui pămîntul pe care l-am dat vouă și părinților voștri din veac și pînă în veac* (Ieremia 25, 5). *Cel fărădelege, de se va întoarce de la toate fărădelegile sale pe care le-a făcut și va păzi toate poruncile Mele și va face dreptate și milă, cu viață va trăi și nu va muri. Toate nedreptățile lui cîte a făcut nu se vor mai pomeni, ci întru dreptatea sa pe care a făcut-o va fi viu! Oare voiesc Eu moartea celui fărădelege, zice Domnul; ci nu mai vîrtos să se abată el de la calea cea rea și să fie viu?* (Iezechiel 18, 21-23, 32).

Oare se poate crede că Dumnezeu ar avea numai un număr de oameni pe care îi va mîntui și că cei ce au făcut cele rele nu mai au nici o nădejde de mîntuire, chiar de s-ar întoarce către Dumnezeu cu pocăință, deoarece nu sînt predestinați spre mîntuire?

Oare se poate cugeta așa ceva, avînd în față mărturiile Sfintei Scripturi arătate mai sus? Cîtă nebunie ar fi să cugete cineva că Dumnezeu este numai al celor aleși și chemați, și că cei ce vor părăsi păcatul și se vor întoarce cu pocăință din toată inima către El nu mai pot avea nici o nădejde de mîntuire, chiar de ar lucra orice faptă bună. Oare n-a zis El: *Nu au trebuință de doctor cei sănătoși, ci cei bolnavi* (Luca 5, 31)? Și iarăși: *Nu am venit să chem pe cei drepți, ci pe cei păcătoși la pocăință* (Luca 5, 32). Dacă El ne arată că Se întoarce și miluiește pe cei păcătoși care se întorc la pocăință și că n-a venit pentru cei drepți, ci pentru cei păcătoși, atunci cum putem crede că Dumnezeu nu vrea ca toți oamenii să se mîntuiască și să vină la cunoștința adevărului (I Timotei 2, 4) și că nu predestinează spre munca veșnică pe nici unul dlin cei ce se vor întoarce către El și vor face voia și poruncile Lui?

Dacă adevărul este acesta, cine nu va înțelege că predestinația omului spre bine sau spre rău atîrnă de voia liberă a omului de a se întoarce spre Dumnezeu și de a lucra poruncile Lui? Oare n-a zis El: *De voiești să intri în viață, păzește poruncile?!* (Matei 19, 17).

În încheierea acestui cuvînt voi zice: „Adevărata predestinaţie a omului spre viaţa veşnică se face din voia sa liberă. Duhul Sfînt care vieţuieşte în creştini de la Sfîntul Botez nu lucrează singur, ci cu voinţa liberă a creştinului" (Sfîntul Teofan Zăvorîtul, *Zbornic* 1, p. 140). Sfîntul Macarie cel Mare spune că nici darul din om nu-i leagă voia prin putere, să-l silească numai la bine, independent de el, dacă vrea sau nu aceasta. Dimpotrivă, însăşi puterea lui Dumnezeu ce este în om îi face loc libertăţii ca să arate voia lui, dacă se învoieşte sau nu cu darul (Sfîntul Macarie, Cuv. 1, *Despre paza inimii,* cap. 12, p. 451).

Cînd voinţa omului se uneşte cu voinţa lui Dumnezeu spre lucrarea poruncilor şi a faptelor bune, atunci acesta este chemat, ales şi predestinat. Iar dacă voia omului se abate de la poruncile Domnului şi face lucrurile diavolului, acesta este predestinat muncilor veşnice şi nu Bunul Dumnezeu este pricina, ci răutatea şi răzvrătirea lui împotriva lui Dumnezeu. AMIN !

PREDICĂ
DESPRE CELE PATRU FELURI DE ÎMPĂRTĂȘIRE ÎN BISERICA ORTODOXĂ

„Nu numai cu pîine va trăi omul, ci cu tot cuvîntul care iese din gura lui Dumnezeu" **(Matei 4, 4).**

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Unirea și împărtășirea noastră cu Dumnezeu se face în două moduri: prin împărtășirea tainică cu Trupul și Sîngele Domnului nostru Iisus Hristos și prin împărtășirea duhovnicească (Sfîntul Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut*, p. 201).

Dar fiindcă al doilea chip, al împărtășirii duhovnicești, se subîmparte la rîndul său în alte trei, în cuvîntul de față se va vorbi despre împătritul chip prin care putem să ne împărtășim și astfel să ne unim cu Dumnezeu, aducînd în acest sens mărturii din dumnezeiasca Scriptură și din învățăturile Sfinților Părinți.

Prima și cea mai importantă împărtășire a noastră cu Domnul Iisus Hristos este aceea care se face atunci cînd ne hrănim cu Trupul și cu Sîngele Lui (Ioan 6, 53-58). Oricare credincios creștin care nu crede că pîinea și vinul cu care ne împărtășim sînt cu adevărat Trupul și Sîngele Domnului Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, este un eretic, fiind străin de dreapta credință în Iisus Hristos, deoarece se împotrivește direct învățăturii Domnului, Care zice: *Trupul Meu este adevărata mîncare și Sîngele Meu adevărata băutură* (Ioan 6, 55).

Unul ca acesta se împotrivește, de asemenea, și Sfîntului Apostol Pavel, vasul alegerii, gura lui Hristos, care, vorbind despre împărtășirea cu Trupul și Sîngele Domnului, spune: ***Paharul binecuvîntării, pe care îl binecuvîntăm, nu este oare împărtășirea cu Sîngele lui Hristos?*** (I Corinteni 10, 16). Tocmai

de aceea, *cel ce cu nevrednicie mănîncă pîinea sau bea paharul Domnului, se face vinovat de însuşi Trupul şi Sîngele Domnului* (I Corinteni 11, 27).

Acel creştin care se apropie de împărtăşirea cu Trupul şi Sîngele Domnului nostru Iisus Hristos cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu mare evlavie şi pregătire, se învredniceşte de nenumărate daruri şi foloase duhovniceşti cum sînt :

— se uneşte cu Hristos după har, căci cel ce mănîncă Trupul şi bea Sîngele lui Hristos rămîne întru El şi El întru dînsul (Ioan 6, 56) ;

— are viaţă veşnică întru El şi va trăi veşnic (Ioan 6, 53-58);

— va fi înviat spre viaţă veşnică în ziua cea de apoi (Ioan 6, 54) ;

— în cel ce se uneşte cu Hristos prin împărtăşirea cu Trupul şi Sîngele Lui, vine să locuiască Dumnezeu, făcîndu-Şi în el sălaş (Efeseni 3, 17; Ioan 3, 24; 14, 20; 15, 4);

— cel ce se împărtăşeşte cu Trupul şi Sîngele Domnului are pe Hristos vieţuind în el (Galateni 2, 20; 4, 19);

— unul ca acesta sporeşte şi creşte în lucrarea celor duhovniceşti (Efeseni 4, 15-16; Coloseni 1, 7);

— celui ce se împărtăşeşte cu credinţă, cu evlavie şi cu umilinţă îi aduce curăţire de păcate, sfinţire, luminare şi viaţă veşnică (Sfîntul Ioan Damaschin, *Rugăciunea a cincea pentru împărtăşanie);*

— aduce, de asemenea, sfinţire trupului şi sufletului, alungă nălucirile şi curăţă patimile, aduce îndrăzneală către Dumnezeu, îndreptare şi întărire a vieţii spre înmulţirea faptelor bune şi spre desăvîrşire (Sfîntul Vasile cel Mare, *Rugăciunea a şasea pentru împărtăşanie);*

— această Sfîntă Taină aduce bucurie duhovnicească şi sănătate trupului şi sufletului (Sfîntul Chiril al Alexandriei, *Rugăciunea a patra de mulţumire după sfînta împărtăşanie).*

Acestea şi încă multe altele sînt roadele duhovniceşti pe care le dobîndeşte omul dreptcredincios, care cu evlavie şi cu multă pregătire se apropie de împărtăşirea Sfintelor şi preacuratelor Taine ale Trupului şi Sîngelui Domnului nostru Iisus Hristos. Iar cel care nu primeşte pe Hristos prin Sfînta Împărtăşanie, niciodată nu va spori în lucrarea virtuţilor, deoarece el nu rămîne în Hristos şi nici Hristos în el, iar fără de El nu poate face nimic bun (Ioan 15, 4-5).

Iubiţi credincioşi,

Al doilea fel de împărtăşire şi unire cu Dumnezeu, după împărtăşirea tainică cu Trupul şi Sîngele Domnului, se poate face prin *rugăciunea lui Iisus,* care se face cu mintea în inimă, rostind cuvintele: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul" (Sfîntul Teofan Zăvorîtul, *Sbornic* 1, p. 172-173). Rugăciunea făcută cu mintea în inimă uneşte sufletul nostru cu Hristos şi cu Tatăl; deoarece singura uşă ce duce la Dumnezeu Tatăl este Hristos, după cum El însuşi spune: *Nimeni nu vine la Tatăl, decît prin Mine* (Ioan 14, 11).

Rugăciunea inimii dă libertatea Duhului lui Dumnezeu să lucreze asupra inimii noastre şi astfel, prin unirea sufletului nostru cu Duhul Sfînt, ne facem un singur duh; căci cel ce se întoarce cu mintea în inimă şi cu mare iubire de Dumnezeu, cu mare fierbinţeală şi umilinţă înalţă din adîncul inimii sale rugăciune neîncetată către Bunul Dumnezeu, se aseamănă cu o mireasă care iubeşte foarte mult pe mirele său şi nu voieşte nicidecum să se despartă de el. Tot astfel şi sufletul care s-a aprins de dragostea Mirelui şi s-a unit prin rugăciunea inimii cu Hristos, a ajuns să se facă un singur duh cu El (I Corinteni 6, 17). Cel care se roagă neîncetat cu mintea în inimă rămîne în Hristos şi Hristos rămîne în el, aducînd prin El multă roadă duhovnicească.

Sfîntul Nicodim Aghioritul, scriind despre acest al doilea chip de împărtăşire pe calea rugăciunii gînditoare a inimii, zice: „Chiar dacă nu putem primi tainic, prin Preacuratele Taine, pe Domnul nostru Iisus Hristos decît odată pe zi, însă duhovniceşte şi mai ales gînditor putem să-L primim în tot ceasul şi în fiecare minut, mai ales prin acea dumnezeiască rugăciune gînditoare" *(Războiul nevăzut,* cap. 4, p. 201). Arătînd că împărtăşirea şi unirea cu Dumnezeu pe calea rugăciunii gînditoare şi a inimii este mai puternică decît împărtăşirea ce se face prin lucrarea faptelor bune, acelaşi sfînt, Nicodim, spune: „Toate faptele bune fac îndemînatic pe omul îmbunătăţit spre a se uni cu Dumnezeu, dar nu îl şi unesc; însă rugăciunea gîndită are şi acest fel de putere, de a-l uni pe el cu Dumnezeu" *(Războiul nevăzut,* partea întîia, p. 157; partea a doua, p. 303).

Dar să arătăm puţine şi despre cel de-al treilea fel de împărtăşire cu Ziditorul nostru Dumnezeu, care se face pe calea lucrării tuturor poruncilor Lui şi a tuturor faptelor bune.

Această împărtăşire şi sălăşluire a lui Dumnezeu în noi, pe

calea împlinirii poruncilor Sale, a arătat-o însuși Mîntuitorul nostru Iisus Hristos cînd a zis: *De Mă iubește cineva pe Mine, cuvîntul Meu va păzi; atunci și Tatăl Meu îl va iubi și la el vom veni și locaș la dînsul ne vom face* (Ioan 14, 23). Tot Mîntuitorul spune în Sfînta Evanghelie: *Dacă păziți poruncile Mele, veți rămîne în dragostea Mea, precum și Eu am păzit poruncile Tatălui Meu și rămîn întru dragostea Lui* (Ioan 15, 10). Sfîntul Dionisie Areopagitul spune lămurit că „asemănarea și unirea noastră cu Dumnezeu se săvîrșește numai prin păzirea poruncilor dumnezeiești" (*Filocalia*, vol. 2, p. 266).

Sfîntul Maxim Mărturisitorul, arătînd că prin lucrarea poruncilor lui Dumnezeu ne unim și Îl primim în noi, zice: „Cuvîntul lui Dumnezeu și al Tatălui Său se află tainic în fiecare din poruncile Sale, iar Dumnezeu și Tatăl se află singur întreg, nedespărțit, în întreg cuvîntul Său în chip firesc. Cel ce primește, prin urmare, porunca dumnezeiască și o împlinește, primește pe cuvîntul lui Dumnezeu ce se află în ea" (*Filocalia*, vol. 2, Sfîntul Maxim Mărturisitorul, p. 193). La fel și Sfîntul Grigorie Palama, vorbind despre îndumnezeirea omului credincios prin păzirea poruncilor lui Dumnezeu, zice: „Deci poruncile lui Dumnezeu procură și cunoștința, dar nu numai cunoștința, ci și îndumnezeirea"[1] (*Filocalia*, vol. 1, p. 286).

A patra cale, care mijlocește împărtășirea cu Dumnezeu, se face prin auzul Cuvîntului lui Dumnezeu.

Noi știm că Domnul nostru Iisus Hristos este cuvîntul lui Dumnezeu (Facere 3, 8; Psalm 32, 6; Ioan 1, 1; Apocalipsa 19, 13). Cuvîntul lui Dumnezeu vine și se sălășluiește în cei credincioși nu numai pe căile arătate mai sus, adică prin împărtășirea cu Sfintele Taine ale Trupului și Sîngelui Domnului nostru Iisus Hristos, prin rugăciunea minții în inimă și prin lucrarea poruncilor Lui, ci harul Său vine și prin auzirea cuvintelor credinței (Romani 10, 8; I Timotei 1, 6), după cum spune Sfînta Scriptură: *Mulți din cei ce auziseră cuvîntul au crezut și numărul bărbaților credincioși a crescut la cinci mii* (Fapte 4, 4).

Sfîntul Apostol Pavel spune: *Credința este prin auz, iar*

---

1. La aceasta Pr. dr. D. Stăniloaie face următoarea însemnare: „Tocmai pentru că împlinirea poruncilor înseamnă o înaintare într-o comuniune sau unire personală între credincioși și Dumnezeu, această împlinire aduce nu numai cunoștința superioară celei teoretice, ci și îndumnezeirea lui, această îndumnezeire săvîrșindu-se prin sălășluirea lui Dumnezeu în credincios" (*Filocalia*, vol. 4, p. 286).

auzul prin cuvîntul lui Dumnezeu (Romani 10, 17). „Cuvîntul lui Dumnezeu vine prin auz și se sălășluiește în inimă“ *(Kiriacodromionul* lui Nichifor Teotokis, Tîlcuire la Evanghelia Duminicii a 4-a după Rusalii, p. 256). Cine primește prin auz cuvîntul lui Dumnezeu se face sălaș și părtaș Cinei Sale, după cum Însuși spune: *Iată stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul Meu și va deschide, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine* (Apocalipsa 3, 20; 14, 25).

Cuvîntul lui Dumnezeu primit cu credință prin auz se sălășluiește în cei care-l primesc și lucrează cu mare putere la mîntuirea sufletelor omenești (Ioan 15, 7; Fapte 6, 7). Dacă la împărtășirea prin Sfintele Taine Trupul Domnului este adevărata mîncare și Sîngele Lui, adevărata băutură (Ioan 6, 55), atunci cuvîntul Domnului primit prin auz se face celor credincioși *apă dătătoare spre viața veșnică* (Ioan 4, 14) și *pîine vie pogorîtă din cer* (Ioan 6, 58), „mana cea nestricăcioasă... și pîinea cea tainică“ (Sfîntul Ioan Damaschin, *Canoanele Maicii Domnului).* Dacă Trupul și Sîngele Domnului nostru Iisus Hristos sînt hrană și băutură spre viața cea veșnică (Ioan 6, 58), atunci și cuvîntul Domnului, primit cu credință prin auz, se face celor credincioși hrană nemuritoare, după cum este scris: *Nu numai cu pîine va trăi omul, ci și cu tot cuvîntul Domnului* (Luca 4, 4; Deuteronom 8, 3; Matei 4, 4).

Sfîntul Apostol Pavel prin auz a primit cuvîntul lui Dumnezeu, fiind chemat prin lumină și auzind glas din cer (Fapte 9, 3-4); samarineanca primește cuvîntul lui Dumnezeu prin auz iar prin predica Sfîntului Filip toți samarinenii cred, se botează și se împărtășesc cu Duhul Sfînt (Fapte 8, 14. 18). Sfîntul Maxim Mărturisitorul zice: „Domnul este grăunte de muștar, semănat prin credință în duh în inimile celor ce-L primesc“ *(Filocalia,* vol. 2, cap. 2, p. 169).

Frați creștini,

Am adus cîteva mărturii din cele ce se găsesc în Sfînta Scriptură și în scrierile Sfinților Părinți despre unirea și împărtășirea omului credincios cu Dumnezeu pe calea auzului, cînd omul primește cu credință cuvîntul lui Dumnezeu și se sîrguiește la lucrarea poruncilor Sale și la toată fapta bună. Acestui fel de împărtășire îi pot fi părtași toți creștinii care vin și ascultă în biserică cu mare evlavie și credință Sfînta Liturghie și toate slujbele bisericești, după cum arată pe larg Cuviosul Paisie, vestitul stareț al Mănăstirii Neamțu, care zice: „Fără

îndoială că participarea în duh la dumnezeiasca Liturghie şi la toate celelalte slujbe bisericeşti reprezintă unul din felurile *unirii omului cu Dumnezeu, unire care se săvîrşeşte* prin cunoaştere şi iubire". Apoi zice: „Prin prezenţa la Sfînta Liturghie, credincioşii se găsesc sub influenţa şi în atmosfera Cinei celei de taină şi participă la ea cu gîndul, cu mintea şi cu inima, ca unii ce urmăresc cu privirea şi cu auzul desfăşurarea Sfintei Liturghii. Neîmpărtăşindu-se cu Sfintele Taine, aceştia nu se fac pe deplin subiecte ale lucrării ascunse şi tainice ale Duhului lui Hristos.

Printr-o astfel de participare ei pot cîştiga sfinţenia în chip moral şi îndeosebi prin concentrarea atenţiei, a contemplării, a meditaţiei şi a pătrunderii a tot ceea ce se face şi se rosteşte şi în vederea împărtăşirii din ea.

Pe de altă parte, Jertfa liturgică este expresia cea mai perfectă a unirii noastre cu Domnul nostru Iisus Hristos prin transformarea pîinii şi a vinului în Sfîntul Trup şi Sînge al Domnului nostru Iisus Hristos, adus de credincioşi ca simbol al vieţii lor. În plus, miridele scoase pe numele fiecăruia, împărtăşindu-se de sfinţire, precum arată Sfîntul Simeon al Tesalonicului, prin atingerea de Trupul şi Sîngele Euharistic al Domnului, transmit prin acestea har sufletelor pentru care au fost proscomidite. Dacă omul este din cei evlavioşi sau dintre cei ce au greşit dar s-a pocăit, atunci el nevăzut se împărtăşeşte cu sufletul său de împărtăşirea harului, primind în foarte multe cazuri şi folos trupesc" (Protoiereul Serghie Cetfericov-*Paisie, Stareţul Mănăstirii Neamţu din Moldova,* p. 334 : Sfîntul Simeon al Tesalonicului, *Despre Sfînta Liturghie,* cap. 9, p. 100).

Deşi o astfel de participare reprezintă numai o împărtăşire gîndită, adică numai o împărtăşire cu gîndul, totuşi ea este foarte importantă, căci în „Urmarea lui Iisus Hristos" se spune: „În toată vremea şi în tot ceasul fiecare credincios poate să se împărtăşească cu duhul avînd foloase destul de mari". În acest fel el se împărtăşeşte şi se hrăneşte, în chip nevăzut, cu harul lui Hristos, ori de cîte ori se gîndeşte cu evlavie la taina întrupării şi pătimirii Sale şi se umple de iubire pentru El".

Nicolae Cabasila zice : „Sfinţirea, ca valoare obiectivă şi ca dar al lui Dumnezeu, precum şi ca lucrare ascunsă şi tainică a Duhului lui Hristos, prin care sufletul se umple de har şi de toate bunurile şi binecuvîntările specifice Sfintei Jertfe Euharistice, nu se dă deplin celor vii decît prin administrarea Sfintei Împărtăşanii, cînd credincioşii se unesc cu Dumnezeu prin primirea Sfîntului Trup şi a Sfîntului Sînge". Iar participarea în

duh, spirituală, reprezintă o sfinţire prin mijlocire aşa cum o numeşte el *(Tîlcuirea dumnezeieştii Liturghii,* cap. 42, 43 şi 45, p. 94-100).

Deşi acest chip de împărtăşire cu Domnul nostru Iisus Hristos se face, după cum s-a spus, numai prin auz, prin gîndire şi prin mijlocire, el nu rămîne fără roade duhovniceşti, deoarece are putere de a trezi pe mulţi şi de a-i aduce pe calea mîntuirii [2].

Pentru a dovedi că prin împărtăşirea cu cuvîntul lui Dumnezeu prin auz, multe suflete se lasă de păcate şi se întorc către Hristos Iisus, Domnul şi Dumnezeul nostru, vă voi povesti următoarea istorioară din Pateric:

Fericitul Avva Pavel cel simplu, ucenicul Sfîntului Antonie cel Mare, a povestit părinţilor că odată, mergînd el la o mănăstire pentru cercetarea şi folosul fraţilor, a intrat în biserică pentru a asculta Sfînta Liturghie. Fericitul Pavel cerceta pe fiecare din cei ce intrau în biserică pentru a vedea aşezarea sufletească a lor, fiindcă avea acest dar de la Dumnezeu, de a vedea aşezarea sufletească a fiecăruia, precum oamenii îşi văd feţele unii altora. Intrînd toţi în biserică cu faţa luminată şi cu obrazul vesel şi văzînd şi pe îngerul fiecăruia bucurîndu-se de dînşii, pe unul l-a văzut negru şi întunecat la trup. Pe acesta diavolii îl ţineau de mîini şi îl trăgeau spre dînşii, punîndu-i căpăstru, iar îngerul lui păzitor îl urma de departe posomorît şi trist.

Văzînd acestea, Sfîntul Pavel lăcrima şi îşi bătea pieptul cu mîna, şezînd înaintea bisericii şi plîngînd cu amar pentru cel al cărui chip era aşa înfricoşat. Cînd au văzut ceilalţi grabnica lui schimbare în plîns cu lacrimi, l-au întrebat pentru care pricină plînge cu atîta durere şi-l rugau să intre împreună cu dînşii la slujbă. Pavel, însă, a rămas afară, continuînd să se tînguiască pentru acel nefericit om.

După ce s-a terminat slujba au ieşit toţi afară, iar Pavel lua aminte, ştiind cum a intrat acel om şi voind să cunoască şi cum iese. Bărbatul acela, ce avea mai înainte tot trupul negru şi întunecat, ieşi din biserică luminat la faţă, alb la trup şi îngerul îl urma îndeaproape, bucurîndu-se de dînsul foarte mult. Văzînd aceasta, Pavel începu să se bucure, să strige şi să binecuvinteze pe Dumnezeu, zicînd: „O, nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu!". Apoi, alergînd şi suindu-se pe o piatră înaltă a strigat: „Veniţi să vedeţi cît sînt de înfricoşate şi de minunate lucrurile

2. O împărtăşire duhovnicească asemănătoare se face şi pe calea scoaterii părticelelor (miridelor) la Sfînta Proscomidie pentru creştinii credincioşi (Sfîntul Simeon al Tesalonicului, *op. cit.*, cap. 9, p. 72).

lui Dumnezeu! Veniţi să vedeţi lucrurile Aceluia ce voieşte ca toţi oamenii să se mîntuiască şi la cunoştiinţa adevărului să vină. Veniţi să ne închinăm şi să cădem la El şi să zicem: Tu singur poţi să ridici păcatele lumii!".

Toţi alergară în grabă, vrînd să asculte ce va spune. După ce s-au adunat toţi, Pavel le-a povestit cele văzute la acel bărbat, înainte şi după ieşirea lui din biserică, rugînd totodată pe omul acela să le spună cu amănuntul cum i-a dăruit Dumnezeu o schimbare atît de grabnică.

Fiind astfel descoperit de către Pavel înaintea tuturor, omul acela a povestit cu sinceritate, zicînd: „Eu sînt om păcătos şi de multă vreme vieţuiam în desfrînare, iar acum, intrînd în biserică, am auzit pe Sfîntul Prooroc Isaia, sau mai bine zis pe Dumnezeu, vorbind printr-însul: *Spălaţi-vă şi vă curăţiţi, scoateţi vicleşugurile din inimile voastre înaintea ochilor Mei şi părăsiţi răutăţile voastre. Învăţaţi-vă să faceţi bine, căutaţi judecata, mîntuiţi pe cei năpăstuiţi, ajutaţi săracul şi faceţi dreptate văduvei. Şi de vor fi păcatele voastre ca mohorîciunea, ca zăpada le voi albi, iar de vor fi ca roşeala, ca lîna le voi albi. Şi de veţi vrea şi de mă veţi asculta, bunătăţile pămîntului veţi mînca* (Isaia 1, 16-19). Eu, desfrînatul, umilindu-mă de cuvîntul proorocului şi suspinînd din adîncul inimii, am zis către Dumnezeu: Tu, Dumnezeule, Care ai venit în lume ca să mîntuieşti pe cel păcătos, împlineşte aceasta cu lucrul şi la mine păcătosul şi desfrînatul, căci, iată, mă mărturisesc Ţie din inimă şi făgăduiesc să mă lepăd de toată răutatea şi fărădelegea şi îţi voi sluji cu ştiinţă curată chiar de azi. Doamne, primeşte-mă pe mine cel ce mă pocăiesc şi cad înaintea Ta, căci făgăduiesc să mă depărtez de acum înainte de tot păcatul. Cu această făgăduinţă am ieşit din biserică, hotărînd în sufletul meu să nu mai fac nici un rău înaintea ochilor lui Dumnezeu". Auzind acestea, toţi cei de faţă strigau către Dumnezeu cu mare glas, zicînd: *Cît s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate întru înţelepciune le-ai făcut"* (Psalm 103, 25, fragment din *Pateric,* p. 209-211).

Iubiţi credincioşi,

Vedeţi că prin auzirea cuvîntului lui Dumnezeu, Duhul Sfînt s-a atins de inima acelui om păcătos care s-a umilit de cele auzite, schimbîndu-l din starea lui vrednică de osîndă, într-o aşezare vrednică de mila lui Dumnezeu şi de toată fericirea, care duce la mîntuirea sufletului prin adevărata pocăinţă? Acest caz

nu este unic în Biserica lui Hristos, căci se întorc mii şi mii de suflete la Dumnezeu prin ascultarea cuvîntului Său în biserici şi oriunde se propoveduieşte Evanghelia lui Hristos.

Această împărtăşire a cuvîntului lui Dumnezeu pe calea auzului aduce mult folos Bisericii lui Hristos. Dacă credinţa este prin auz, iar auzul prin cuvîntul lui Dumnezeu, atunci acelaşi cuvînt al lui Dumnezeu va face părtaşi harului Său pe toţi cei ce îl primesc pe calea auzului, dacă îl vor asculta cu credinţă şi cu dragoste.

Fie ca mila şi îndurarea Domnului nostru Iisus Hristos, Care este Cuvîntul lui Dumnezeu, să vină şi la noi şi să se sălăşluiască în noi prin vestirea dreptei credinţe şi prin vieţile şi învăţăturile sfinţilor Lui. AMIN !

CUVÎNT
DESPRE VALOAREA SUFLETULUI

„Ce-i va folosi omului, de va cîştiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde?" **(Matei 16, 26).**

Iubiţi credincioşi,

Aţi auzit în Evanghelie pe Mîntuitorul, zicînd: *Ce va da omul în schimb pentru sufletul său?* (Marcu 8, 37). Oare aşa de mare valoare are sufletul nostru, încît să nu se poată răscumpăra cu toată lumea aceasta? Căci tot Mîntuitorul spune mai departe: *De ar dobîndi omul toată lumea şi îşi va pierde sufletul său, ce va folosi?* (Marcu 8, 36). Vedeţi cît de mare valoare are sufletul omenesc? Iar dacă la o atît de mare valoare şi cinste îl ridică însuşi Hristos, Dumnezeul nostru, cine va mai putea spune că sufletul omului nu este de mare preţ, fiind mai scump decît toată lumea?

Dumnezeiasca Scriptură numeşte pe om „suflet", după cum scrie la Facere: *Iar sufletele care au intrat cu Iacob în Egipt şi care au ieşit din coapsele lui, au fost de toate şaizeci şi şase afară de femeile feciorilor* (46, 26-27). Sfînta Scriptură nu spune că atîţia oameni au ieşit din Iacov, ci atîtea suflete. De ce îl numeşte pe om în mai multe locuri „suflet?". Pentru valoarea mai mare şi neasemuită pe care o are sufletul faţă de trup.

Oare se poate spune sufletului om ? Nu ! Omul se poate numi suflet, dar sufletul nu se poate numi om, pentru că sufletul are un ipostas şi trupul are ipostasul său aparte, adică faţa sa. Aceste două ipostasuri, al sufletului şi al trupului, cînd se unesc într-unul singur, formează omul. Nici sufletul nu se poate numi om fără să aibă trup şi nici trupul nu se poate numi om fără să aibă suflet, ci omul este un ipostas în două firi unite, una văzută şi una nevăzută.

Dacă, totuşi, în cîteva locuri ale Sfintei Scripturi, omul se numeşte suflet, aceasta este, după cum s-a arătat, pentru cinstea mai mare care se dă sufletului faţă de trup.

Dar ce este omul? Omul este un sîmbure şi un centru al întregii lumi pe care a zidit-o Bunul Dumnezeu în cer şi pe pămînt. Omul este acel sîmbure care este într-o strînsă legătură cu cele patru feluri de lumi pe care le-a făcut Dumnezeu în univers. El comunică cu toate existenţele neînsufleţite, adică cu regnul mineral, cu regnul vegetal, cu regnul animal, şi cu lumea cea mai presus de toate cele simţite a îngerilor, adică cu lumea gînditoare.

Deci, el este centru al lumii văzute şi al lumii nevăzute. Omul, luat în ansamblu, cu trup şi cu suflet, este numit de Sfînta Scriptură„mare" (Isus Sirah 3, 18).

Iată ce spune Solomon: *Mare lucru este omul şi cinstit este bărbatul milostiv.* Dar de ce îl numeşte „mare"? Pentru că, repet, omul reuneşte toate lumile: cea minerală, vegetală, animală şi cea spirituală într-una singură şi este mai presus de toate acestea, el fiind chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, Ziditorul său.

Să vedem cum ţine omul legătura cu cele două feluri de lumi, gînditoare şi simţitoare, care alcătuiesc lumea în întregimea ei (Sfîntul Grigore de Nazianz, Cuv. 38 la Teofanie). Omul, în ipostasul trupului, are din regnul mineral, adică din lumea celor neînsufleţite: fier, sare, fosfor, piatră, apă, pămînt etc. Pe scurt, are mai toate substanţele pe care le-a descoperit chimia în lumea mineralelor şi care se găsesc în om într-o mică proporţie.

De asemenea, omul, în alcătuirea sa, are şi multe din regnul vegetal, din cele ce cresc şi scad, se nasc şi pier. În el se găsesc răsaduri, ierburi şi seminţe de felul celor ce se află pe toată faţa pămîntului. Omul ţine legătura cu lumea animalelor prin cele patru umori care se găsesc în el, care se mai numesc şi umezeli, adică fierea neagră, fierea galbenă, sîngele şi apa (Sfîntul Ioan Damaschin, *Dogmatica,* cap. 12).

Avînd aceste patru feluri de umori, din care este alcătuit trupul dobitoacelor, păstrează legătura cu cele necuvîntătoare, adică cu animalele.

Deci, omul face legătura între trei lumi: minerală, vegetală şi animală.

Fraţi creştini,

Oare omul se opreşte numai la atît? Nicidecum! Omul, v-am spus la început, este în legătură şi cu lumea inteligibilă, a celor înţelegătoare sau raţionale, din ceruri. El este mai presus de lumea minerală şi cea vegetală precum şi de cea animală, fiind în comuniune şi cu lumea gînditoare a îngerilor (Sfîntul Ioan Damaschin, *Dogmatica,* Cartea 1-a, cap. 12).

Fiindcă reuneşte aceste patru lumi într-un spaţiu restrîns, omul se numeşte „microcosmos". Omul, însă, după Sfîntul Grigorie Teologul şi după alţi filozofi mari ai Bisericii, se mai numeşte şi „macrocosmos". El nu este numai o lume mică într-una mare, microcosmos în macrocosmos, sintetizînd din toate lumile cîte ceva, ci este şi macrocosmos în microcosmos, adică o lume mare într-una mică, deoarece reuneşte în sine nu numai lumea văzută şi cea nevăzută, ci, mai mult, este alcătuit şi după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu (Facere 1, 26). De aceea, omul este şi macrocosmos în microcosmos, fiindcă are în esenţă din toate şi le covîrşeşte pe toate, întrecîndu-i întrucîtva şi pe îngeri.

Mai departe vom vorbi despre facultăţile înalte ale sufletului nostru, care, după cum am spus, se împărtăşesc şi de însuşirile lumii gîndite. Lumea gînditoarea a îngerilor se compune din nouă cete ierarhizate în trei triade. Triada întîia formată din îngeri, arhangheli şi începătorii; triada a doua, cuprinzînd stăpîniile, puterile şi domniile şi triada a treia este constituită din fericitele tronuri sau scaune, heruvimii şi serafimii (Sfîntul Dionisie Areopagitul, *Ierarhia cerească,* cap. 3, p. 14).

Să vedem acum în ce fel sînt concepute în om puteri asemenea puterilor care se găsesc în aceste nouă cete îngereşti.

Îngerii [1], care înseamnă slugi, după cum zice Sfînta Scriptură: *Cel ce faci pe îngerii Tăi duhuri şi pe slugile Tale pară de foc* (Psalm 103, 5), sînt cei care ne ajută în necazuri şi în ispite, bucurîndu-se totdeauna de cei care cresc în virtute şi, de asemenea, se mîhnesc şi ajută pe cei ce cad, ca să se ridice din păcate şi greutăţi. Îngerii slujesc la mîntuirea lumii şi niciodată nu ne părăsesc pînă cînd ne dăm sufletul, în vremea sfîrşitului nostru.

Sufletul nostru are aceeaşi lucrare ca şi îngerul. Îngerul are credinţă şi dragoste de Dumnezeu şi, prin credinţă şi dragoste,

1. Îngerii alcătuiesc ceata ce este mai aproape de noi; lor li s-a dat spre pază pămîntul acesta şi slujesc mai de aproape la mîntuirea oamenilor decît celelalte cete.

slujeşte lui Dumnezeu cu frică şi cu cutremur. Sufletul are şi el putere de a ajuta pe fraţii săi, de a-i mîngîia în ispite, de a-i întări, de a le sluji şi de a alerga totdeauna în ajutorul lor, fie cu sfatul, fie cu fapta, ajutîndu-i prin diferite mijloace. Pentru aceasta, omul este deci un fel de înger amestecat închinător, cum îl numeşte Sfîntul Ioan Damaschin, adică înger în trup.

Îngerul zboară ca fulgerul, într-o clipă se coboară în iad şi într-o clipă înconjoară pămîntul, nefiind oprit nici de atmosferă şi nici de stratosferă. Nimic nu-l împiedică pe el (Sfîntul Ioan Damaschin, *Dogmatica,* Cartea 2-a, cap. 3). Tot aşa este şi sufletul omului cu mintea. Sufletul, cu partea privitoare a lui, care este mintea, străbate cerul într-o clipeală de ochi, se pogoară în iad, înconjoară pămîntul, îşi închipuie muncile veşnice, cugetă ce vrea, aleargă unde vrea. Gîndul şi mintea noastră nu pot să fie oprite de nimeni, căci oriunde vor acolo se duc.

Iată asemănarea sufletului cu îngerul. Ceea ce are îngerul în trup, omul abia are cu mintea. De aceea spune Sfîntul Grigorie de Nyssa, marele filozof duhovnicesc, că „omul e frate cu îngerul după partea cuvîntătoare" (Comentariu la Viaţa lui Moise). Ceea ce este mintea omului, aceea este şi îngerul în trup [2], încît poate străbate prin toate cele patru elemente, prin ceruri, prin iad şi oriunde. Aşa străbate sufletul cu mintea, cît de repede umblă îngerul cu tot cu trup.

Arhanghelii reprezintă a doua ceată din ierarhia cea mai de jos. Ei au misiunea, primind poruncile lui Dumnezeu, de a descoperi proorociile lui Dumnezeu şi binevestesc tainele Lui oamenilor de pe pămînt (Sfîntul Dionisie Areopagitul, *op. cit.,* cap. 7, 9).

Astfel, Arhanghelul Gavriil şi alţi îngeri trimişi de Bunul Dumnezeu, au vestit naşterea Sfîntului Ioan Botezătorul, naşterea Mîntuitorului nostru la Buna Vestire a Maicii Domnului etc. Deci, arhanghelii primesc unele porunci de la Dumnezeu care li se descoperă prin cetele cele mai de sus şi le păstrează pînă în clipa cînd primesc gînditor poruncă să le ducă pe faţa pămîntului la fiecare suflet în parte.

Sufletul omului, bineînţeles, nu este străin de lucrarea arhanghelului. El are memorie, ţine minte toate şi are mintea curăţită prin Duhul lui Dumnezeu. El împărtăşeşte şi binevesteşte pretutindeni Evanghelia, adică cuvîntul lui Dumnezeu şi învăţăturile cele bune, precum a predicat Sfîntul Apostol Petru

2. Numai Dumnezeu este cu desăvîrşire netrupesc, căci toţi îngerii au trupurile lor, care sînt nespus de fine, din foc ceresc şi sînt numiţi în scrierile bisericeşti „netrupeşti".

la Ierusalim şi au crezut într-o zi trei mii de suflete, iar în altă zi două mii şi s-a făcut numărul de cinci mii de suflete; apoi Apostolii au propovăduit pînă la marginile lumii, încît s-a împlinit cuvîntul cel scris în Sfînta Scriptură, care zice: *În tot pămîntul a ieşit vestirea lor şi la marginile lumii cuvintele lor* (Psalm 18, 4).

Apostolii şi binevestitorii Sfintei Evanghelii sînt arhangheli cu trup căci, ca şi Arhanghelii, oamenii care binevestesc au darul proorociei. Mulţi dintre sfinţi au avut darul de a şti dinainte ce se va întîmpla şi au proorocit, aşa cum au fost patriarhii, Sfinţii Prooroci şi mulţi dintre Apostoli, Martiri şi Cuvioşi.

Iată, deci, cum se împărtăşeşte sufletul nostru şi de darul arhanghelilor, prin binevestirea cuvîntului lui Dumnezeu, prin proorocii şi prin înmulţirea sfintei credinţe între oameni, căci spune Sfîntul Grigorie Dialogul că această misiune o au şi arhanghelii, dar şi sufletul omenesc. Căci omul poate să binevestească, să predice, să înveţe, să lămurească pe cei neştiutori, să înmulţească credinţa în tot pămîntul.

Începătoriile au datoria de a păzi toate hotarele împărăţiilor lumii. Toate ţările, ţinuturile, oraşele şi regiunile lumii au cîte un înger care păzeşte, pus de Dumnezeu, ca să nu se facă războaie. Ei păzesc fiecare popor şi fiecare limbă de sub cer (Sfîntul Dionisie Areopagitul, *op. cit.*, cap. 9, p. 41).

Sufletul omului, după Sfinţii Părinţi, are şi el această însuşire. Omului i-a dat Bunul Dumnezeu pricepere să facă legi prin care se conduc împărăţii mari şi state puternice, să facă legi militare, civile, medicale şi administrative. Omul are, deci, o mulţime de puteri în sine, asemănător cetelor începătoriilor. Omul stăpîneşte oraşe, ţări, împărăţii şi ţinuturi, pentru că Dumnezeu i-a spus: *Creşteţi şi vă înmulţiţi şi stăpîniţi pămîntul, păsările cerului şi peştii mărilor* (Facere 1, 28). Puterea de a stăpîni şi de a împărăţi o are şi sufletul omului.

Stăpîniile, fiind mai sus de triada întîi, au misiunea de a stăpîni pe diavoli. Foarte mult ar vătăma întunecaţii diavoli pe oameni de n-ar fi această ceată ca să-i poată opri. Miliarde de diavoli sînt în văzduh, pe pămînt, în apă şi în aer, care înconjoară întreg universul, aşa cum se spune în cartea lui Iov: *Înconjurat-am pămîntul şi toate cele de sub cer şi, iată, sînt de faţă* (Iov 1, 7).

Sfîntul Apostol Pavel spune la rîndul său că *lupta noastră este împotriva începătoriilor, a domniilor şi a stăpînitorilor întunericului veacului acestuia, împotriva duhurilor răutăţii răspîndite în văzduh* (Efeseni 6, 12; Ioan 13, 31; 14, 30; 16, 11). Peste tot se găsesc diavoli care ar vătăma foarte mult zidirea lui Dumnezeu, pentru că un diavol are atîta putere încît,

dacă l-ar lăsa Dumnezeu, cu o unghie ar întoarce pămîntul pe cealaltă parte, după cum spune Sfîntul Serafim de Sarov. Dar puterea lor este îngrădită de puterea dumnezeirii prin această ceată a stăpîniilor, care nu le dă voie să facă omului rău decît numai cît le îngăduie Bunul Dumnezeu. Astfel, găsim în Sfînta Scriptură că n-au putut să intre nici în porci şi nici pe Iov să-l ispitească pînă cînd nu le-a îngăduit Dumnezeu (Matei 8, 32; Iov 1, 12).

Deci, ceata stăpîniilor are această misiune, de a stăpîni pe diavoli şi toată puterea lor atunci cînd aceştia vor să atace zidirea lui Dumnezeu (Sfîntul Dionisie Areopagitul, *op. cit.*, cap. 8, p. 32).

De asemenea şi sufletul omului are această putere. Omul, cu darul lui Dumnezeu, stăpîneşte şi pe diavoli şi patimile sale, care sînt tot ale diavolului, căci zice Sfîntul Efrem Sirul: „Cîte patimi are un om tot atîţia diavoli are într-însul".

Sufletul curat şi lucrător, cu darul Bunului Dumnezeu, stăpîneşte pe aceşti diavoli şi nu vrea să facă voia lor, dar mai ales nu se biruieşte de patimi, pentru că are puterea să se împotrivească duhurilor rele care îl atacă (Matei 10, 18; Marcu 3, 15; 5, 7; 16, 20; Luca 9, 1).

Puterile sînt mai sus de ceata stăpîniilor, făcînd parte din a treia triadă. Această ceată are putere de la Dumnezeu să facă minuni în tot pămîntul. Ceata puterilor, de asemenea, cîrmuieşte şi conduce tot Universul, pămîntul, planetele şi stelele cerului, mişcarea tuturor aştrilor cereşti cu mare precizie şi armonie. Tot ceata puterilor cîrmuieşte văzduhul, stăpîneşte şi schimbă suflările vînturilor, măsoară puterea acestora ca să nu vină cu prea mare urgie asupra unei ţări şi să o vatăme, sau, dacă îngăduie Dumnezeu, trimite cicloane, taifunuri şi uragane, prin această ceată, pedepsind Bunul Dumnezeu pe oamenii păcătoşi din anumite părţi ale lumii.

Omul are şi darul pe care îl are această ceată a puterilor, căci, rugîndu-se lui Dumnezeu, primeşte darul de a face minuni. Toţi sfinţii făcători de minuni au primit acest dar prin această ceată a puterilor cereşti. Omul, asemănător puterilor, cîrmuieşte nu planetele cereşti, ci mădularele trupului său. În corp, omul are adunată, după cum am spus mai sus, toată lumea, sufletul omului avînd putere să cîrmuiască drept mădularele corpului său, după voia lui Dumnezeu: *Ochiul tău drept să vadă şi urechea ta drept să audă* (Proverbe 4, 25). Buna rînduială a organe-

lor trupului este una din puterile sufletului care se aseamănă cu ceata puterilor din ceruri.

Ceata preafericitelor Domnii se numeşte astfel pentru că domneşte peste diavoli şi, de asemenea, peste împărăţiile lumii, peste toate ţările încredinţate lor şi peste toate cetele situate ierarhic mai jos de ele. Această ceată slujeşte Domnului nu de frică, ci de bunăvoie, dar mai ales din dragoste, lepădînd cu totul frica de rob. Alte cete slujesc şi de frică, avînd frica cea curată: *Slujiţi Domnului cu frică* (Psalm 2, 11); *Frica Domnului care luminează ochii* (Romani 8, 15; I Ioan 4, 18).

Domniile, la rîndul lor, au mare putere de a stăpîni peste puterile satanei, a popoarelor pămîntului, a stihiilor, ca şi peste toate celelalte puteri care sînt mai jos de ele.

Prin ceata domniilor, Dumnezeu pune împăraţii şi conducătorii de popoare în tot pămîntul. *Luaţi în urechi cei ce stăpîniţi mulţi şi cei ce vă trufiţi întru noroadele limbilor, că de la El, de la Domnul, s-a dat vouă stăpînirea şi puterea; de la Cel Preaînalt* (Înţelepciunea lui Solomon 6, 1-3). Despre aceasta adevereşte şi Sfîntul Apostol Pavel cînd spune: *Tot sufletul trebuie să se supună stăpînirilor celor mai înalte, căci nu este stăpînire, fără numai de la Bunul Dumnezeu* (Romani 13, 1).

Sufletul se aseamănă şi el cu ceata domniilor foarte mult, căci, prin darul lui Dumnezeu, poate să domnească peste patimi. Aţi auzit de Sfîntul Simeon cel nebun pentru Hristos care umbla pe uliţele cetăţii Emesa cu trupul gol, învelindu-şi doar părţile ruşinoase cu nişte frunze de dafin. El purta o coroană de dafin pe cap şi era plin de noroi, prefăcîndu-se nebun pentru dragostea lui Hristos şi nimeni nu ştia taina vieţii lui, decît numai diaconul Ioan de la Biserica Sfintei Învieri din acel oraş. Sfîntul Simeon mergea pe uliţe, bătînd cu o bîtă în stîlpii cetăţii Emesa şi striga: „Este prăznuirea împăratului celui biruitor şi a cetăţii lui". Toţi ziceau: „Nebunul acela, călugărul acela, parcă el ştie ce zice!". Dar nebunul acela era mai înţelept decît toată lumea, aşa cum spune şi Sfîntul Apostol Pavel: *Cel nebun pentru Dumnezeu este mai înţelept decît toată lumea* (I Corinteni 1, 19-25).

Cuvintele lui, însă, aveau un înţeles mai tainic. Într-o zi diaconul Ioan, luîndu-l deoparte, i-a zis: „Părinte, îmi este ruşine să te văd gol şi plin de noroi. De ce tot baţi cu toiagul şi mai ales de ce strigi că este prăznuirea împăratului celui biruitor şi a cetăţii lui?". Atunci Sfîntul Simeon i-a răspuns: „Iubite frate

Ioane, ţie am să-ţi spun taina aceasta căci ţi-am arătat şi altele. Eu, cu harul lui Hristos, nu mă mai smintesc de lumea aceasta păcătoasă şi înşelătoare. Nu-mi mai pasă că unii mă ocărăsc şi alţii mă laudă; că cei mici aruncă cu bolovani în mine şi alţii mă alungă ca pe cîini, că unii mă socotesc nebun, iar alţii spun că sînt sfînt sau îndrăcit. Mie nu-mi pasă de toate acestea! Ştii ce a spus Apostolul Pavel: *De aş voi însă să plac lumii nu aş fi rob al lui Dumnezeu, al lui Hristos!* (Filipeni 2, 3). Dacă strig că este prăznuirea împăratului celui biruitor şi a cetăţii lui, o fac pentru că sufletul meu, cu darul lui Dumnezeu, a ajuns cetate a Duhului Sfînt, iar mintea mea împărăţeşte peste patimi. Toţi care vor iubi pe Bunul Dumnezeu pot să ajungă împăraţi şi domni peste patimi şi să fie împăraţi, asemenea mie şi mai mult decît mine".

Iată o pildă în care vedem că omul poate să ajungă domn şi să împărăţească peste patimi, astfel împărăţind peste diavoli şi peste toată făptura, pentru că atunci se restabileşte în el chipul şi asemănarea Dumnezeului nostru.

Ceata fericitelor Tronuri sau Scaune, se numeşte aşa pentru că pe această ceată se odihneşte Bunul Dumnezeu, nu cu fiinţa, ci cu harul. Fiinţa lui Dumnezeu este neîncăputä de toate zidirile Sale, fiind nemărginită, deci Dumnezeu se odihneşte cu harul îndeosebi pe ceata scaunelor din cer. De aceea, ele se numesc, după sfinţii teologi: „Odihnirea lui Dumnezeu şi primirea" (Sfîntul Dionisie Areopagitul, *op. cit.*, cap. 7, p. 31).

Sufletul omului are şi el acest dar pe care îl are ceata preafericitelor tronuri din cer. El se face scaun al lui Dumnezeu şi tron al Lui, putînd şi el să odihnească pe Dumnezeu, căci zice Sfîntul Efrem Sirul: „Două scaune are Dumnezeu: *Cerul*, căci este scris: *Ce casă îmi veţi zidi?* zice Domnul; *Cerul îmi este Mie scaun şi pămîntul reazem picioarelor Mele* (Isaia 66, 1); iar al doilea scaun al lui Dumnezeu este inima celui smerit". Sfîntul Prooroc Isaia zice: *Spre cine voi căuta, fără numai spre cel smerit şi blînd şi care tremură de cuvintele Mele?* (Isaia 66, 2). Dumnezeu caută şi se odihneşte în om ca şi pe tronurile din cer, inima celui smerit fiind scaunul Lui. De asemenea şi Apostolul Pavel spune: *Voi sînteţi Biserica Celui viu şi Duhul lui Dumnezeu odihneşte în voi* (I Corinteni 6, 15; 12, 27; Efeseni 5, 30). Deci dacă ne curăţim sufletele de păcate, odihnim în noi pe Sfîntul Duh.

Ceata Heruvimilor. Heruvim în limba aramaică, limba lui Adam, se tîlcuieşte „multă cunoştinţă şi revărsare de înţelep-

ciune" (Sfîntul Dionisie Areopagitul, *op. cit.,* cap. 7, p. 25). Sufletul omului are în el această însușire, căci Dumnezeu i-a dat minte cu ajutorul căreia poate să adune foarte multe cunoștințe. Heruvimii au cele mai adînci contemplații duhovnicești și atîta înțelepciune este în mintea lor încît toate mințile raționale ale îngerilor care sînt mai jos de ei nu pot trece peste ei fără ca aceștia să știe. Ei au o adîncă și negrăită vedere pentru care se mai numesc și veghetori, adică cu ochi mulți, avînd mare străvedere de înțelepciune în toate direcțiile. Asemănător, omul are mintea prin care poate veghea asupra patimilor, o poate umplea de cunoștință dumnezeiască și poate și el să reverse înțelepciune. Din cele acumulate de el, cu darul lui Dumnezeu și prin osteneală, varsă înțelepciunea sa în mii de suflete prin predică, prin învățătură și prin sfătuire.

Heruvimii mai au o însușire, fiind „ca pruncii" adică nevinovați. Este ceata cea mai neprihănită dintre cetele îngerești.

Nevinovăția se găsește și în sufletul omului, mai ales la copiii mici. Cine va avea, după cuvîntul Mîntuitorului, înțelepciunea șarpelui și blîndețea porumbelului, acela se face nevinovat ca un copil. Acesta poate fi numit heruvim în trup sau heruvim pămîntesc. Astfel, omul se aseamănă și cu heruvimii, prin acumularea de cunoștințe, prin învățarea altora și prin agonisirea nevinovăției sufletești, după cuvîntul Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, Care a zis: ***Pînă nu vă veți întoarce și nu veți fi ca pruncii, nu veți moșteni Împărăția cerurilor*** (Matei 18, 3; Marcu 10, 11; Luca 16, 2-16).

Ceata Serafimilor. Serafim se tîlcuiește în limba aramaică „înfierbîntat". Altfel zis, se numește „arzător" sau „încălzitor". Motivul pentru care se numesc astfel este că aceștia, mai mult decît celelalte cete îngerești, ard cu o văpaie îndoită de iubire pentru Dumnezeu, fiind mai aproape de tronul Lui (Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Puțul,* Cuv. la Serafim). Ei nu numai că ard cu dragoste nemăsurată pentru Bunul Dumnezeu, dar au și putere de a încălzi și pe celelalte cete cu dragostea lor, spre a sluji lui Dumnezeu cu multă iubire. Aceasta este misiunea cetei care se află mai aproape decît toate de tronul dumnezeirii.

De asemenea, și omul poate fi un serafim în trup, slujind lui Dumnezeu cu duhul arzînd de dragoste. În Sfînta Evanghelie găsim că, pe cînd Luca și Cleopa mergeau către Emaus și Mîntuitorul le tîlcuia Scripturile, după ce L-au cunoscut, au zis: ***Oare nu erau inimile noastre arzînd întru noi cînd mergea***

cu noi pe cale și ne tîlcuia Scripturile? (Luca 24, 32). Deci ardeau inimile lor, aprinse fiind de darul lui Dumnezeu, Care era lîngă ei.

La fel și Sfîntul Ignatie, purtătorul de Dumnezeu, care, din dragoste pentru Dumnezeu, dorea să fie mîncat de fiare și să pătimească cele mai mari chinuri. Tot așa a fost și Sfîntul Mucenic și Arhidiacon Ștefan, căruia i-a strălucit fața ca a unui înger și s-a umplut de dragoste pentru Dumnezeu, cînd a mărturisit pe Mîntuitorul. Sfîntul Apostol Pavel s-a înfierbîntat atît de mult de dragostea lui Dumnezeu, încît a strigat: *Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos? Necazul sau strîmtorarea, sau prigoana, sau foamea, sau goliciunea, sau nevoia și sabia? Pentru că încredințat sînt că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici căpeteniile, nici puterile, nici cele de acum și nici cele viitoare, nici înălțimea, nici adîncul, nici altă făptură oarecare nu poate să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu care este întru Hristos Iisus, Domnul nostru* (Romani 8, 35-39).

Sfîntul Apostol Pavel nu băga în seamă nici pe diavoli și nici pe îngeri, pe nimeni, căci era încredințat că nu-l mai poate despărți nimeni și nimic de iubirea lui Hristos. Deci, un suflet cînd ajunge să ardă cu așa o văpaie și cu atîta dragoste pentru Dumnezeu se poate numi, pe drept cuvînt, „un serafim cu trup" sau „serafim pămîntesc". Așa se cîntă și în canoanele Bisericii de multe ori la sfinți: „Sfinte Ierarhe ai fost un serafim cuvîntător pe pămînt..." (Canonul Sfîntului Mucenic Ignatie, la 20 decembrie). Așadar, sufletul omului are multe asemănări cu cetele îngerești și se împărtășește și el de puterile și însușirile cetelor raționale din ceruri. Aceste puteri și însușiri le poate spori mereu, prin darul lui Dumnezeu.

Această asemănare făcută între însușirile sufletului nostru și ale celor nouă cete îngerești este parțială, căci sufletul omenesc, avînd în el toate aceste însușiri, daruri și puteri, este schimbător atît timp cît este îmbrăcat în neputința trupului. Puterile cerești mult mai mult se împărtășesc, de la Bunul Dumnezeu, de darurile amintite mai sus, decît sufletul nostru, deoarece ele sînt netrupești și, prin Darul lui Dumnezeu, fără de păcat. Desigur, ele vor fi avînd și alte daruri și slujiri duhovnicești în afară de cele înfățișate aici, pe care numai însuși Bunul Dumnezeu, Ziditorul lor și al nostru le știe.

Aceasta o lămurește Sfîntul Maxim Mărturisitorul care, tîlcuind din Sfînta Evanghelie acest pasaj: *Mai mare ca Ioan între cei născuți nu s-a ridicat, dar cine e mai mic în împără-*

ţia cerurilor e mai mare decît el (Matei 11, 11; Luca 7, 28), zice că Sfîntul Ioan a dobîndit prin contemplaţie toată cunoştinţa îngăduită aici. „Teologul cel mai înalt e mai mic decît cel mai din urmă dintre îngeri" (*Filocalia,* vol. 2, p. 231).

Cel mai mic din Împărăţia cerurilor este îngerul aflat în ceata cea mai de jos a ierarhiei cereşti. Acesta este, totuşi, mai mare teolog decît Ioan Botezătorul, care este cel mai mare om născut din femeie şi cel mai mare teolog dintre pămînteni, ca cel ce a văzut şi a auzit cele trei Feţe ale Sfintei Treimi cu prilejul arătării Domnului la Iordan. Cît timp a fost în trup a ştiut mai puţine taine dumnezeieşti decît un înger. Deci, dacă un înger, care este cel mai mic în rînduiala ierarhiei cereşti, este mai mare decît Ioan Botezătorul, atunci cu cît mai covîrşitoare va fi deosebirea şi diferenţa darurilor şi însuşirilor între ceilalţi oameni şi cetele ierarhiei cereşti cele mai înalte ?

Marii filozofi ai antichităţii: Pitagora, Platon, Democrit, Plotin, Metodiu de Olimp şi Filon, precum şi alţi învăţaţi din vechime, ziceau că sufletul omului este un microcosmos, că omul are înglobat într-însul din lumea văzută şi simţită cîte puţin, dar nu ştiau că are atît de multe însuşiri şi împărtăşire chiar cu puterile raţionale din ceruri. De aceea, Sfîntul Grigorie Teologul îl mustră pe Democrit şi pe cei asemenea lui, zicînd: „Cei care mărginesc pe om numai la lumea simţită s-au depărtat de adevăr, căci omul e un centru care leagă marginile lumii de sus, înţelegătoare, cu cele de jos, simţitoare" (Sfîntul Ioan Damaschin, *Dogmatica,* cap. 12).

Fraţi creştini,

În continuare vom arăta că sufletul nostru nu este numai deţinător şi centralizator al tuturor lumilor, ci este mai presus chiar decît lumea gîndită a îngerilor, avînd ceva mai mult decît ei, după cum spun Sfinţii Părinţi. El nu are însuşiri din lumea simţită şi cea gîndită, ci este şi chip şi asemănare a lui Dumnezeu, după cum spune la Facere: *Să facem om după chipul şi asemănarea Noastră* (Facere 1, 26).

Sfînta Treime S-a sfătuit să-l facă pe om mai presus de îngeri. Nicăieri în Sfînta Scriptură nu se găseşte că îngerii sînt făcuţi după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, ci numai omul. Dar cu ce este omul mai presus decît îngerii, încît se aseamănă direct cu Ziditorul său? Omul este mai presus decît toate cetele îngerilor, iar sufletul omenesc le întrece pe acestea prin trei însuşiri, după cum spune Sfîntul Vasile cel Mare.

După minte omul se aseamănă cu Tatăl, fiindcă Tatăl este, în Sfînta Treime, mintea Care a izvorît prin nașterea mai înainte de toți vecii pe Hristos și prin purcederea mai înainte de veci a izvorît pe Duhul Sfînt. După cum Tatăl izvorăște pe Fiul prin nașterea mai înainte de toți vecii, tot astfel mintea izvorăște cuvîntul ; cuvîntul se aseamănă cu Fiul, care este izvorît din mintea omului sau „sluga minții", cum îl mai numesc Sfinții Părinți.

Așadar, mintea este după asemănarea Tatălui, iar cuvîntul este după asemănarea Fiului, care izvorăște din minte; iar după asemănarea Duhului Sfînt este voia omului de sine stăpînitoare, care este în suflet rădăcina tuturor bunătăților pe care le-a pus Bunul Dumnezeu în om.

Sufletul omului este lucrul cel mai de preț al sfatului lui Dumnezeu și icoana vie a Preasfintei Treimi; El este cu aceste trei însușiri, mai presus de toate cetele îngerești, fiind suflet rațional, cuvîntător, de sine stăpînitor, avînd chipul și asemănarea Preasfintei Treimi (Ilie Miniat, *Predică despre suflet, la Duminica a 3-a din Sfîntul și Marele Post*, București, 1944, p. 110-113).

Dumnezeu cînd a zidit sufletul noastru a făcut-o prin suflare, căci zice Sfînta Scriptură: *Și a făcut Dumnezeu pe om, țărînă luînd din pămînt, și a suflat în fața lui suflare de viață, și s-a făcut omul ființă vie* (Facere 2, 7). Cînd a făcut trupul a fost ceva material, iar cînd a zidit sufletul arată alt chip de zidire, căruia nici zidire nu i se poate zice, ci suflare, că nu a zidit sufletul ca pe trup, luînd pămînt simțit și lut.

Așadar, sufletul a fost zidit prin suflare, dîndu-i-se de către Bunul Dumnezeu cinstea nematerială, căci Dumnezeu nu se aseamănă cu omul după trup cum hulesc ereticii antropofiți, ci după suflet, pentru că sufletul este icoana chipului și asemănării Prea Sfintei Treimi. Dumnezeu, fiind nematerial, gînditor și ființă nevăzută, a zidit și sufletul nostru asemenea, acesta fiind nevăzut, nematerial și gînditor. Dumnezeu a zidit sufletul atunci la început, dar și acum zidește Bunul Dumnezeu în fiecare ceas milioane de suflete în clipa zămislirii ființei omenești. În clipa aceea se zidește și trupul și sufletul într-o formă foarte mică.

Cum se zidește sufletul omului în clipa zămislirii? Iată ce zice Proorocul Zaharia: *Domnul care întinde cerul ca un cort și care pune temeliile pămîntului, El zidește duhul omului înăuntrul său* (Zaharia 12, 1; Iezechiel 18, 4). Însă numai Dumnezeu știe cum intervine la zidirea sufletului în fiecare clipă cînd se zămislește un suflet și un trup, luînd din amîndouă firile, din a femeii și a bărbatului, acolo unde umbrește Duhul lui Dumnezeu.

După ce i-a zidit trupul şi sufletul, Dumnezeu i-a dat omului să stăpînească toată lumea, poruncindu-i: *Creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pămîntul şi-l stăpîniţi pe el şi stăpîniţi peştii mărilor şi păsările cerului şi tot pămîntul şi vietăţile ce se tîrăsc pe pămînt* (Facere 1, 28). El a pus pe om să stăpînească toată lumea aceasta sau, cum zice Sfîntul Nicodim Aghioritul: „Dumnezeu a zidit alt dumnezeu. A zidit pe om şi l-a pus alt dumnezeu peste toate cîte a făcut El". Aşadar, l-a pus Bunul Dumnezeu, Cel Unul din fire, pe om, dumnezeu, după dar, să stăpînească toate cele făcute de Dînsul. De aceea a zis El către oameni: *Eu am zis: dumnezei sînteţi şi fii ai Celui Preaînalt* (Psalm 81, 6).

Cînd l-a pus Dumnezeu să stăpînească toate cele făcute de Dînsul, i-a dat şi puterile potrivite cu care omul să poată stăpîni toate cele zidite de El. Trupului i-a dat partea seminală, sămînţa, apoi partea crescătoare ; deci, proprietăţi de a se înmulţi, a creşte şi a umple pămîntul. Iar sufletului, potrivit cu firea lui, i-a dat alte puteri mai mari: să stăpînească peştii mărilor şi păsările cerului şi toate cele făcute de Bunul Dumnezeu.

În toată clipa vedem cum se manifestă puterile date sufletului omenesc de către Dumnezeu, Creatorul tuturor. Omul, cu mintea sa, într-o clipă se urcă la cer, se coboară la cele de pe pămînt şi în adîncul mării. Omul, cu sufletul şi cu mintea sa dată de Bunul Dumnezeu, scoate din tot felul de plante doctorii sau din alte materii află meşteşugul doctoricesc. De ce i-a dat omului toate acestea ? Bunul Dumnezeu l-a pus stăpîn şi i-a dat pricepere şi minte, ştiind că-i vor trebui acestea cînd se va îmbolnăvi. Omul cu mintea lui a făcut aparate ca să vadă la mare distanţă şi să descopere aştrii cereşti. Omului i-a dat Bunul Dumnezeu pricepere să facă aparate de măsură, cu care măsoară distanţa dintre planete, dintre stele, dintre lună şi pămînt; măsoară adîncimea mărilor şi a oceanelor; a inventat aparate cu care ascultă şi vede ce se întîmplă într-o parte sau alta a pămîntului.

Dumnezeu i-a dat pricepere omului să facă tot felul de maşini şi aparate ca să zboare prin văzduh, după cum a spus marele prooroc Isaia: *Cine sînt aceştia, care ca norii şi ca porumbeii cu puii lor zboară ?* (60, 8). Se minunau oamenii cînd au apărut primele avioane, dar proorocul a spus despre ele, asemănîndu-le cu nori şi cu porumbeii, cu două mii cinci sute cincizeci de ani înainte şi le-a văzut zburînd, căci era Duhul lui Dumnezeu în el.

Iar Sfîntul Prooroc Daniel spune: *Pînă la vremea sfîrşitului se vor învăţa mulţi şi se vor înmulţi minţile* (Daniel 12, 4). Miliarde de taine sînt în natură care încă nu s-au descoperit omului. Omul se mîndreşte că ştie multe, dar el este doar la început, căci a luat numai o lingură din oceanul cunoştinţei şi al tainelor.

Cînd merge pruncul la şcoală începe de la cele mai simple cuvinte, iar cu vremea ajunge la Universitate. Tot aşa învaţă şi Bunul Dumnezeu neamul omenesc. El i-a dat mintea şi darul creaţiei, dar adevăratul creator tot Dumnezeu rămîne! Face omul avioane, trenuri, tramvaie, vapoare şi toate cîte sînt pe lumea aceasta, dar din ce? Din materia pe care i-a pus-o la dispoziţie Dumnezeu, Creatorul nostru, al tuturor.

Ca un părinte iubitor, cînd a făcut lumea, a pus tot ce trebuia în pămînt, căci Dumnezeu a ştiut dinainte nevoile oamenilor.

Dar milioanele de cărţi scrise în toate domeniile şi în toate limbile cîte sînt sub cer, cine le-a făcut ? Le-a făcut mintea omului, luminată de Dumnezeu, le-a făcut sufletul omului cu puterea, cu înţelepciunea şi cu priceperea dată de Bunul Dumnezeu, Creatorul tuturor. El a alcătuit tiparul, a descoperit oamenilor matematica, chimia, fizica, geografia, istoria, astronomia şi atîtea alte ramuri ale ştiinţei. Pentru aceasta, pe bună dreptate, spunea Nicolae Iorga, într-o cuvîntare ţinută la Academia Română, că toată cunoştinţa lumii ar trebui să se verse în marea gîndire a lui Dumnezeu, pentru că de la Dumnezeu pornesc toate şi la El trebuie să se întoarcă.

Toate puterile date de Dumnezeu omului pentru a studia diferitele ramuri ale ştiinţei, pentru a trăi bine pe pămînt şi a ajuta semenilor lui, trebuie să se reverse în marea gîndire a lui Dumnezeu, adică în oceanul fără margini al înţelepciunii Lui.

Dumnezeu a revărsat înţelepciune şi pricepere în minţile oamenilor, potrivit cu credinţa şi dorinţa de a folosi pe ceilalţi. Orice lucru creat de om pe faţa pămîntului trebuie să ne ducă cu mintea la Ziditorul nostru, Care din bunătatea Lui cea nespusă ne-a dat minte, înţelepciune, înţelegere şi iscusinţă să facem aceste lucruri spre folosul nostru şi al aproapelui. Iar dacă omul se mîndreşte cu ele, va fi urît de Dumnezeu, căci toate cîte le avem nu sînt ale noastre, ci ale Celui ce ni le-a dat.

Sfîntul Apostol Pavel zice: *Ce ai tu, pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te făleşti, ca şi cum nu l-ai fi primit?* (I Corinteni 4, 7). Vederea, mirosul, gustul, pipăitul, auzul, memoria, mintea, voinţa, raţiunea, gîndirea, alegerea, hotărîrea, le avem de la Tatăl Care ne-a făcut. Toate le avem de

la El. Ce ar fi dacă m-aş duce în ţara unui oarecare conducător bogat, a unui puternic al lumii şi acesta mi-ar dărui podoabe de aur, haine scumpe şi daruri de mare preţ, cu care aş pleca fără să-i mulţumesc, iar după aceasta aş începe să mă mîndresc cu ele, zicînd: „Le-am meritat, eu le-am făcut, sînt de la mine". N-ar fi oare o mare nebunie, de vreme ce ştiu că acestea toate le-am primit în dar?

Tot astfel şi darul înţelepciunii, al înţelegerii, al credinţei, al scrisului, al vorbirii, precum şi toate darurile şi însuşirile sufleteşti şi trupeşti, să nu uităm că le avem de la Izvorul înţelepciunii celei fără de margini, de la Bunul Dumnezeu, Ziditorul sufletului nostru, Care ne-a împodobit şi ne-a înzestrat cu atîta ştiinţă. Dumnezeu a împărţit cu mare înţelepciune darurile Sale fiecăruia, în mod diferit. *Sînt felurite daruri, dar acelaşi Duh* (I Corinteni 12, 4) spune Apostolul. Duhul Sfînt a dat unui om să devină mecanic, altuia agricultor, aviator, marinar, medic sau farmacist, scriitor, profesor, agronom sau călugăr şi toţi trebuie să slujim unul altuia. Toate aceste daruri vor trebui să slujească spre binele tuturor pentru că nu ni s-au dat numai pentru noi, ci pentru folosul de obşte al neamului omenesc.

Toate darurile pornesc de la Duhul Sfînt şi trebuie îndreptate către dumnezeiasca bunătate şi înţelepciune. Totdeauna cînd vedem că progresăm în ceva să mulţumim Bunului Dumnezeu din inimă căci de la El porneşte toată înţelepciunea, cunoştinţa şi fericirea sufletelor şi ale trupurilor noastre, după cum spune şi Sfîntul Apostol Pavel: *Iată, pun în Sion piatră de poticnire şi piatră de sminteală; şi tot cel care va crede în El nu se va ruşina* (Romani 9, 33).

Iubiţi credincioşi,

Oare pentru care pricină, cînd a ispitit satana pe Iov, Dumnezeu i-a dat voie să-i ia cele şapte mii de oi, şapte mii de cămile, cinci sute de perechi de asini, cinci sute de perechi de boi, zece feciori, toate moşiile şi palatele, dar nu i-a dat voie să se atingă de sufletul lui? Iar cînd a dat satana al doilea atac, cerînd îngăduinţă de la Dumnezeu să se atingă de oasele şi de carnea lui, a dobîndit-o şi pe aceasta, dar i-a spus Dumnezeu: *Iată, ţi-l dau ţie, numai de sufletul lui să nu te atingi* (Iov 2, 4-6). Şapte ani şi jumătate l-au mîncat viermii pe Iov în gunoi, fiind rănit de satana cu bube şi cu răni din creştet pînă la tălpile picioarelor, după cum ne spune Sfînta Scriptură, dar de suflet nu i s-a dat voie să se atingă. Bunul Dumnezeu ştia că cea mai mare comoară

care era în Iov, era sufletul lui dreptcredincios şi iubitor de Dumnezeu şi pentru aceasta nu a permis diavolului să se atingă de el.

Sufletul este o comoară nepreţuită a omului pe care o purtăm cu toţii şi va fi vai de noi dacă o vom pierde. Aţi auzit ce spune Domnul nostru Iisus Hristos în Evanghelia de astăzi: *Ce ar folosi omului de ar dobîndi toată lumea, dar va pierde sufletul său?* (Marcu 8, 36-37). Dacă am şti cu adevărat ce comoară purtăm în noi, ce icoană vie a lui Dumnezeu ca o oglindă strălucitoare a Duhului Sfînt, ce bogăţie de daruri şi ce mărire se află în sufletul nostru, am fi totdeauna cu frică şi cu cutremur şi ne-am plînge păcatele cu care supărăm pe Dumnezeu în orice clipă.

Noi, însă, sîntem împietriţi, amorţiţi şi nu ştim de unde venim şi unde mergem, nu ştim ce purtăm în noi, adică ce comoară şi ce veselie se află în noi!

Fraţii mei, să ne ferească Bunul Dumnezeu ca să se lege sufletul nostru de ceva din lumea aceasta, adică de aur, argint, bani, bijuterii, maşini, vile, palate, dregătorii, cinste şi orice altceva poftesc iubitorii lumii acesteia, căci toate acestea sînt praf şi cenuşă. Sufletul este nemuritor, căci este icoana vie a Bunului Dumnezeu, este comoara cea nepreţuită, mai scumpă decît toată lumea aceasta, pe care Mîntuitorul l-a răscumpărat prin Jertfa Sa de pe Cruce şi prin Înviere.

Să avem mare grijă de suflet şi frică de Dumnezeu, căci de am pierde toată lumea, şi chiar viaţa noastră, însă dacă ne vom pune sufletul pentru Dumnezeu şi-l vom cîştiga pentru El, aceasta va fi dobînda cea adevărată, aceasta va fi fericirea cea veşnică a sufletelor noastre. AMIN !

PREDICĂ
DESPRE TĂCERE

„Moartea și viața sînt în mîna limbii, iar cei ce-și stăpînesc limba, vor mînca roadele ei" (Proverbe 18, 21).
„De la călugări, mai vîrtos decît toate lucrurile, Bunul Dumnezeu a ales tăcerea" (Pateric, cap. 5, p. 81).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Fiind eu păcătosul și nevrednicul în toată viața mea cu totul străin de această fericită virtute a tăcerii, gîndul mă mustră pentru vinovăția și nechibzuința mea, încercînd să vorbesc despre cele ce eu nu le fac. Dar fiindcă Sfîntul Ioan Scărarul mă îndeamnă la cuvînt, zicînd: „Nu fi tăcut fără socoteală ca să nu pricinuiești altora tulburări și amărăciuni" *(Scara,* cap. 6, p. 21) și fiindcă, fără să vreau, mi s-a încredințat să port grijă și de sufletele altora, nevoia mă face să ies din limanul tăcerii pentru a trezi prin cuvînt oile cele cuvîntătoare ale lui Hristos, de sufletele cărora voi da seamă în ziua Judecății de apoi.

Același sfînt, Ioan Scărarul, mă îndeamnă la povățuirea celor din turmă, zicînd: „Cînd paște oile, păstorul să nu înceteze a întrebuința fluierul cuvîntului și mai ales cînd oile dorm. Căci lupul cel nevăzut de nimic nu se teme așa de mult ca de fluierul păstoresc" *(Scara,* Cuv. către păstor, p. 200). Așadar, cu toate că mai rodnică este tăcerea decît cuvîntul fără roadă, totuși voi îndrăzni să spun puține cuvinte despre această minunată virtute care aduce mare folos celui ce o are.

Mai întîi să auzim cuvintele dumnezeieștii Scripturi care zice despre folosul tăcerii că *cel ce își păzește gura și limba, își păzește și sufletul de necazuri* (Proverbe 21, 23). Apoi, *fericit*

bărbatul care n-a alunecat cu gura sa (Isus Sirah 14, 1). Şi iarăşi: *Din vorbă multă nu vei scăpa fără păcat, iar cel ce-şi ţine buzele sale înţelept va fi* (Proverbe 10, 19). De asemenea, *cursă tare sînt omului buzele lui şi se prinde de cuvintele gurii sale* (Proverbe 6, 2).

Din învăţăturile Sfinţilor Părinţi aflăm că tăcerea este „o taină a veacului viitor" (Sfîntul Isaac Sirul, cap. 8, p. 416). Ea este întreită, deoarece „unii din oameni tac pentru slava oamenilor, alţii tac pentru fierbinţeala rîvnei faptelor bune, iar alţii tac pentru că au o oarecare vorbire ascunsă cu Bunul Dumnezeu înăuntrul lor şi mintea lor este atrasă către această tainică vorbire" (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 26, p. 146). Sfîntul Arsenie cel Mare, arătînd că mai mare este cel ce tace pentru Dumnezeu, decît cel ce vorbeşte pentru El, zice: „Altul pentru Dumnezeu toată ziua vorbeşte şi pe toţi străinii ce vin la dînsul îi primeşte, iar altul, în locul acelora, a ales tăcerea şi liniştea, căci hotarul liniştii este tăcerea în toate" (*Pateric*, Cuv. 79, p. 350).

Sfîntul Ioan Scărarul zice: „Multa cuvîntare este scaun al slavei deşarte, iar tăcerea întru cunoştinţă este maică a rugăciunii şi cel ce şi-a cunoscut greşeala sa a stăpînit şi limba sa" (*Scara*, cuv. 11, p. 77-78). Apoi, arătînd că frica de moarte şi plînsul sufletului ajută pe om să păstreze şi să cîştige tăcerea, zice: „Cel ce s-a îngrijit de ieşire a oprit vorbele şi cel ce şi-a cîştigat plînsul sufletului, ca de nişte foc se întoarce de la multa vorbire" (*Scara*, Cuv. 11, p. 77-78).

Sfîntul Vasile cel Mare, pe cînd era în pustiul Pontului, a scris prietenului său, Sfîntul Grigorie de Nazianz, următoarele: „Dintre toate cîte le pot spune despre adăpostul meu, datorită poziţiei care este aici, pe lîngă tot felul de roade ce cresc, cel mai dulce rod este tăcerea, pentru că ea mă scapă de neastîmpărul oraşului" (Sfîntul Vasile cel Mare, *Scrisoarea a 14-a către Sfîntul Grigorie de Nazianz*).

Un bătrîn al Patericului, arătînd că din dreapta socoteală şi din tăcere cu chibzuinţă omul cîştigă înţelepciune, zice: „Tăcerea este maica gîndurilor înţelepte" (*Pateric*, cap. 10, p. 82). Un altul, fiind întrebat de un ucenic ce este tăcerea şi ce folos are omul practicînd-o, răspunde: „Fiule, tăcerea înseamnă a şedea cineva singur în chilie cu înţelepciune şi cu frica de Dumnezeu, ferindu-şi mintea de gînduri şi de cugete necuviincioase. O tăcere ca aceasta naşte multe feluri de bunătăţi şi păzeşte pe un călugăr de săgeţile aprinse ale diavolului, nelăsîndu-l să fie vînat de dînsele".

Apoi, arătînd care sînt roadele liniştii şi ale tăcerii, a adăugat: „O, linişte fără gîlceavă, scară cerească! O, fără de grijă luminătoarea sufletului! O, tăcere, vorbitoare cu îngerii! O, tăcere, strălucirea inimii! O, linişte fără gîlceavă, născătoare a toate bunătăţile, întărirea postirii, frîul limbii, înfrînarea pîntecelui! O, linişte cu tăcere, îndemnarea rugăciunii şi a citirii Sfintei Scripturi! O, tăcere îngrijitoare numai de ale tale, totdeauna cu Hristos vorbitoare, neîncetat văzătoare a morţii şi păzitoare a luminii celei nestinse! Pe aceasta cine o păzeşte neîncetat cîntă, zicînd: Gata este inima mea Dumnezeule, gata este inima mea, că Ţie se cuvine laudă şi slavă în veci. Amin!“ (Sfîntul Efrem Sirul, *Pentru fără de grijă şi linişte cu tăcere*, cap. 1, p. 82)

Fraţi creştini,

Să mai adăugăm la cele spuse pînă aici o istorisire din care vom vedea că tăcerea a fost preţuită încă din vechime, nu numai de oamenii drepţi şi sfinţi, ci chiar şi de unii filozofi profani, după cum ne povesteşte Sfîntul Isaac Sirul. Acesta spune că unul dintre filozofii de pe vremea împăraţilor romani şi-a pus sieşi o lege ca să păzească tăcerea cîţiva ani. Împăratul Romei de atunci s-a mirat şi s-a minunat de hotărîrea lui şi a vrut să-i încerce tăria.

Deci, a poruncit ca filozoful să fie adus înaintea lui. Văzîndu-l că într-adevăr tace, nerăspunzînd la nici o întrebare, s-a mîniat şi a poruncit să-l omoare, deoarece nu s-a ruşinat şi nu s-a înfricoşat de scaunul şi de coroana lui. Iubitorul de tăcere nu s-a temut de porunca împăratului ci a rămas neclintit, păzindu-şi legea şi hotărîrea sa, gătindu-se în linişte de moarte. Împăratul însă dăduse pe ascuns poruncă, în cazul în care se va înfricoşa de sabie şi va renunţa la hotărîrea lui, atunci să fie ucis, iar de va petrece neclintit să îl aducă înapoi viu.

Cînd s-a apropiat filozoful de locul rînduit pentru tăierea capului, cei cărora li se poruncise să-l taie, îl necăjeau şi-l sileau ca să-şi dezlege limba ca nu cumva, îi spuneau ei, să moară. El însă a cugetat că mai bine este să moară, ţinîndu-şi hotărîrea pentru care s-a nevoit atîta vreme, decît, biruindu-se de frica morţii, să-şi calce înţelepciunea şi hotărîrea. Avînd această hotărîre, şi-a aplecat capul fără tulburare spre a fi tăiat cu sabia. Vestindu-se aceasta împăratului, acela s-a minunat şi l-a eliberat îndată pe filozof cu mare cinste (Cuv. 26, p. 136).

Dacă scopul acestui filozof a fost numai de a nu-şi călca hotărîrea şi legea ce şi-o impusese, arătînd prin aceasta multă

bărbăţie, atunci cu atît mai multă rîvnă şi hotărîre ar trebui păzită această sfîntă virtute a tăcerii, dacă cineva ar fi silit să spună vreun cuvînt prin care ar strica vreo dogmă a dreptei credinţe sau vreun canon al Bisericii, sau ar sminti şi supăra pe cineva cu vorbele sale. Şi, dimpotrivă, cît de mare păcat va face dacă va tăcea atunci cînd va trebui să mărturisească în faţa oamenilor adevărul şi dreptatea credinţei cea în Bunul Dumnezeu.

Sfîntul Andrei Criteanul Mărturisitorul arată, simbolic, că cele două femei ale Patriarhului Iacov, Rahila şi Lia, închipuiesc gîndirea şi lucrarea (Canonul cel Mare, pesna a 4-a, Triod). O tîlcuire asemănătoare face şi Sfîntul Vasile, referindu-se la Marta şi Maria, surorile lui Lazăr. Sfîntul Andrei Criteanul spune că Lia, care avea mulţi copii, închipuieşte lucrarea, iar Rahila, gîndirea. Asemănător, Sfîntul Vasile cel Mare arată pe Marta, închipuind lucrarea, şi pe Maria, care şi-a ales partea cea bună, închipuind tăcerea şi gîndirea la Dumnezeu (*Exaimeron;* Rînduielile călugăreşti).

Mulţi dintre Sfinţii Părinţi au trăit, avînd lucrări diferite. În timp ce unii se îndeletniceau numai cu gîndirea la Dumnezeu, cum a fost Avva Moise care a slujit străinilor, ospătînd şi povăţuind pe fraţi; alţii, precum Sfîntul Arsenie cel Mare, cum s-a arătat mai sus, în tăcere se ruga, luînd aminte la sine şi în singurătate vieţuind, de toţi se înstrăina. Pentru aceasta a fost lăudat de un oarecare frate străin mai mult Avva Moise decît Avva Arsenie cel Mare.

Unul din părinţi, auzind aceasta, s-a rugat lui Dumnezeu, zicînd: „Doamne, arată-mi mie acest lucru: unul fuge de oameni pentru numele Tău, iar celălalt îi primeşte pe oameni pentru numele Tău. Deci care dintre dînşii este mai desăvîrşit şi este mai vrednic de Darul Tău?". Şi a văzut acest Sfînt Părinte într-o vedenie două corăbii, plutind pe un rîu mare. Într-una era Avva Arsenie cel Mare şi Duhul lui Dumnezeu îndrepta corabia lui întru mare linişte; în cealaltă corabie era Avva Moise, iar îngerii lui Dumnezeu îi îndreptau corabia, punînd în gura lui faguri de miere. Bătrînul a vestit această vedenie părinţilor sporiţi şi cu toţii au zis că mai desăvîrşit este Avva Arsenie, tăcînd, decît Moise, primitorul de străini, deoarece cu Sfîntul Arsenie este însuşi Dumnezeu, iar cu Moise îngerii Lui (*Hronograf*, Mănăstirea Neamţ, 1837, p. 839).

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Ruşinîndu-mă să laud tăcerea prin mai multe vorbe, în încheiere voi aduce o mărturie, atît pentru vorbă, cît şi pentru tăcere. Nu de la mine, căci eu sînt bolnav de vorbirea cea fără de frîu şi niciodată nu voi putea sta drept, între tăcere şi vorbire. Ci ca o pecete a celor arătate mai sus, voi aduce mărturia Sfîntului Pimen cel Mare, Egipteanul, care, urmînd calea împărătească, a zis: „Cel ce vorbeşte pentru Dumnezeu, bine face şi cel ce tace pentru Dumnezeu, asemenea“ (*Patericul,* p. 62). Din acest cuvînt se desprinde o învăţătură: atît la vorbire cît şi la tăcere să avem scopul cel bun, ca amîndouă să fie spre slava lui Dumnezeu. AMIN !

PREDICĂ
DESPRE SMERENIE

„Smerenia, din diavoli poate să facă îngeri, iar mîndria, din îngeri, poate să facă diavoli" ((Sfîntul Ioan Scărarul, Cuv. 25, p. 136).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

Îmi vine foarte greu și mă rușinez, căci mă mustră conștiința, să scriu despre virtutea înaltă a smereniei și a smeritei cugetări. A scrie despre aceasta mai înainte de a o cunoaște din trăire este asemenea cu a vrea să descrii o comoară neprețuită la adevărata sa valoare, mai înainte de a o vedea și de a o cerceta cu amănuntul. Îmi dau seama că lucrul acesta este mai presus de priceperea mea și că ar fi poate mult mai bine să tac; dar uneori tăcerea aduce păcat, după cuvîntul: „Să nu fie tăcerea ta pagubă și pricină de vătămare duhovnicească ție și celorlalți" (Sfîntul Nicodim Aghioritul. *Războiul nevăzut,* cap. 23).

Urmînd acestor învățături, eu neputinciosul și nepriceputul, am luat îndrăzneala de a ridica o sarcină mai presus de puterea mea, nădăjduind în mila Preaînduratului nostru Mîntuitor și în rugăciunile Preasfintei Sale Maici, că îmi vor ajuta și nu voi fi osîndit pentru nepricepere și tăcere, prin care aș putea aduce o pagubă celor înțelepți și rîvnitori. Nădăjduiesc că aceștia vor acoperi cu dragoste neiscusința și nevrednicia celui ce vorbește și nu face, aducîndu-și aminte de cel ce zice: „Cuvînt folositor auzind, nu judeca pe cel ce îl vorbește, ca să nu te păgubești de sfătuirea cea folositoare". (Sfîntul Ioan Scărarul, *Scara,* p. 136).

Așadar, lăsînd la o parte sărăcia noastră de cele bune și alergînd la comorile Sfinților Părinți, să scoatem din ele după putere, învățătura despre fericita virtute a smereniei. „Smere-

nia este o putere tainică pe care, după săvîrșirea a toată petrecerea, o primesc sfinții cei adevărați. Această putere tainică nu poate să lucreze în altcineva decît numai în cei desăvîrșiți în fapta bună, prin puterea harului atît cît încape firea, după hotărîre" (*Scara*, p. 131).

După mărturia Sfîntului Benedict de Nursia, smerenia are douăsprezece trepte (*Vechile rînduieli ale vieții monahale*, p. 684), pe care pentru scurtime nu le vom arăta pe fiecare în parte. De aceea, cu mare și îndelungă osteneală poate ajunge cineva pînă la vîrfurile ei cele mai înalte. Unii oameni, din fire par a fi smeriți și blînzi, alții se smeresc cu gîndul, pomenindu-și păcatele și căderile lor. Dar nici una din acestea nu este smerenia cea adevărată, după cum arată Sfîntul Isaac Sirul care zice: „Nu tot cel din fire domol, blînd, lin sau înțelegător a ajuns pe treapta smeritei cugetări și nici cel ce întru pomenirea căderilor și a greșelilor sale se smerește cu cugetul, fiindcă își aduce aminte de ele. Ci smerit cugetător este cel ce are în ascuns ceva vrednic de mîndrie și nu se mîndrește, ci se socotește pe sine ca pe niște țărînă, pămînt și cenușă" (Cuv. 21, p. 170).

De asemenea, mai sînt unii care se luptă să dobîndească smerenie prin aducerea aminte de moarte, prin cugetarea la păcatele lor, socotindu-se țărînă și că nici un bine nu au lucrat în viața lor, plîngînd pentru păcatele lor și umilindu-se cu gîndul, mîhnindu-se cu durere de inimă pentru căderile lor și defăimîndu-se în toată vremea, considerîndu-se în gîndul lor a fi nevrednici de mila lui Dumnezeu. Deși prin unele ca acestea ei fac fapte ale smereniei, care sînt vrednice de laudă, însă stau încă departe de adevărata smerenie.

Dacă cineva, prin darul lui Dumnezeu, a biruit toate duhurile potrivnice, făcînd toate faptele bune, iar după aceasta ar simți cu duhul că a primit darul acesta — cînd Duhul Sfînt mărturisește duhului său, după cuvîntul Apostolului — unul ca acesta a ajuns la desăvîrșirea smeritei cugetări (Sfîntul Isaac Sirul Cuv. 20, p. 111). „Dacă cineva ar avea darul facerii de minuni, ar muta munții cu rugăciunile sale, s-ar face văzător de Dumnezeu ca Moise, ar îmblînzi leii ca Daniel în groapă, ar stinge puterea focului ca cei trei tineri din Babilon, ar încuia și ar descuia cerul și ar pogorî foc din el ca Ilie sau s-ar asemăna în sfințenie cu Sfîntul Ioan Botezătorul, ar merge pe deasupra apei ca Sfînta Maria Egipteanca și alți sfinți, s-ar înălța ca Sfîntul Apostol Pavel pînă la al treilea cer și dacă, după toate acestea puteri și daruri, ar zice și el ca Apostolul : ***Hristos Iisus a venit în lume să mîntuiască pe cei păcătoși dintre care cel***

dintîi sînt eu (I Timotei 1, 15), atunci unul ca acela a ajuns la adevărata smerenie.

Sfîntul Apostol Pavel poruncește aleșilor lui Dumnezeu ca, pe lîngă alte fapte bune, să se îmbrace și cu duhovniceasca haină a smereniei, zicînd: *Îmbrăcați-vă, dar, ca aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și prea iubiți, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blîndețe și cu îndelungă răbdare* (Coloseni 3, 12). Deci, fericit și de trei ori fericit este cel care ajunge să se îmbrace cu această duhovnicească haină, căci unul ca acela s-a îmbrăcat cu haina lui Hristos, după mărturia Sfîntului Efrem Sirul care zice: „Smerenia este haina lui Hristos" (vol. 3, p. 372). La fel și Sfîntul Isaac Sirul zice: „Smerenia este haina lui Dumnezeu, căci Cuvîntul ce S-a întrupat cu aceasta S-a îmbrăcat" (Cuv. 20, p. 103).

Adevăratul lucrător al smeritei cugetări se cunoaște și din aceea că se îngrețoșează să placă lumii prin faptele lui sau prin cuvînt, iar în ochii lui slava lumii acesteia nu are valoare (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 38, p. 198).

Iubiți credincioși,

După ce am arătat puțin despre ce este adevărata smerenie, cred că este de folos să arătăm și din ce se naște această virtute. Dacă vom cerceta Sfintele Scripturi vom vedea că smerenia este și se naște din scîrbe și necazuri, căci zice Domnul Dumnezeu către poporul lui Israel: *De voi închide cerul și nu va fi ploaie și de voi porunci lăcustelor să mănînce răsadurile voastre sau voi trimite moarte în poporul Meu și se va smeri poporul Meu peste care se cheamă numele Meu asupra lor și se vor ruga și vor căuta fața Mea și se vor întoarce din căile lor cele rele, atunci îi voi auzi din cer și milostiv voi fi păcatelor lor și voi vindeca pămîntul lor* (II Paralipomena 7, 13-14). În alt loc, arătîndu-se că din osteneli și scîrbe vine smerenia, se zice: *Și s-au smerit întru osteneli inimile lor* (Psalm 106, 12). Și iarăși: *Eu am venit la ei cu mînie mare și îi voi pierde pe ei în pămîntul vrăjmașilor lor. Atunci se va smeri inima lor cea netăiată împrejur și atunci se vor căi de păcatele lor* (Levitic 26, 41).

Să vedem și cîteva mărturii ale Sfinților Părinți din care aflăm că sînt și alte pricini care nasc smerenia în sufletul omului. Sfîntul Ioan Scărarul arată că „din ascultare se naște smerenia" *(Scara,* Cuv. 4, p. 28). Iar de la Sfîntul Maxim Mărturisitorul învățăm că aceasta se naște și din credință și frica de

Dumnezeu, după cuvîntul: „Cel ce crede, se teme și cel ce se teme, se smerește“ (*Filocalia*, vol. 2, cap. 16, p. 129).

Un altul dintre Sfinţii Părinţi arată că „smerenia se naște în inima omului şi din mulţimea rugăciunilor, căci cine are trebuinţă de ajutorul lui Dumnezeu face multe rugăciuni şi pe cît le înmulţeşte, pe atît i se smereşte inima sa. Nimeni, rugîndu-se și cerînd, nu va putea să nu se smerească“ (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 21, p. 110). Același sfînt spune că smerenia se naște și din cunoştinţa de sine: „Dreptul ce nu-şi cunoaşte neputinţa sa are lucrările sale pe ascuţişul briciului, nefiind departe de cădere și de leul făcător de stricăciune. Cel ce nu-și cunoaște neputința sa, este lipsit de smerita cugetare“ (Cuv. 21, p. 112-113).

Tot Sfîntul Isaac, arătînd că și din necazuri și din întristări se naşte smerenia, zice: „Sufletul care a primit grija faptei bune şi vieţuieşte cu frica de Dumnezeu, nu poate fi fără întristare în fiecare zi, căci faptele bune împletite cu dînsele au şi întristări. Cel ce nu are necazuri, negreşit şi din fapta bună fără de îndoire se despărţeşte. Dacă pofteşti fapta bună, dă-te la toate necazurile, căci necazurile nasc smerenia“ (Cuv. 37, p. 194-195).

După ce am adus mărturii din Sfînta și dumnezeiasca Scriptură și de la Sfinţii Părinţi, arătînd din ce se naşte smerenia și smerita cugetare, să arătăm, pe scurt, cîte ceva despre ea și care sînt foloasele ei. Folosul cel mai mare adus de smerenie este mîntuirea sufletului nostru, după cuvîntul: „Smeritu-m-am și m-am mîntuit“ (Psalm 114, 6). Alt folos pe care-l dobîndim prin smerenie este acela că Dumnezeu Își aduce aminte de noi numai dacă o avem pe aceasta și ne izbăvește de necazuri și de vrăjmaşi.

Acest lucru reiese din cuvintele Psalmistului care zice: *Întru smerenia noastră ne-a auzit pe noi Domnul și ne-a izbăvit pe noi de vrăjmașii noștri* (Psalm 124, 2-4).

Smerenia nu este numai un mod de a cîştiga ajutorul lui Dumnezeu şi de a fi auziţi de El în vreme de necaz, ci ea ni se face și pricină de a ajunge moştenitori ai Împărăţiei cerurilor, după mărturia Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, Care zice: *Deci, cine se va smeri pe sine ca pruncul acesta, acela va fi mai mare în Împărăţia cerurilor* (Matei 18, 4).

În multe locuri ale Sfintei Scripturi vedem că smerenia ne aduce slavă de la Dumnezeu și de la oameni, după cuvîntul Mîntuitorului nostru Iisus Hristos: *Cel ce se smereşte, se va înălţa* (Matei 23, 12; Iacov 4, 16; Isus Sirah 3, 18). Smerenia

face ca omul să fie cercetat și odihnit în sufletul său de către Bunul Dumnezeu, după cuvîntul Proorocului: *Spre cine voi căuta, zice Domnul, fără numai spre cel smerit și blînd care se cutremură de cuvintele Mele* (Isaia 66, 2). Apoi, vedem că smerenia este urmată de cinste și de slavă (Proverbe 18, 12; 29, 23).

Să trecem acum la Sfinții Părinți, ca și de la ei să auzim care sînt foloasele smeritei cugetări.

Sfîntul Isaac Sirul zice: „Precum umbra urmează trupului, tot astfel și smeritei cugetări îi urmează mila lui Dumnezeu" (Cuv. 19, p. 98). Apoi zice: „Sîrguiește-te să fii defăimat și te vei umplea de cinstea lui Dumnezeu. Nu căuta să fii cinstit, fiind plin de răni înăuntrul tău. Prihănește cinstea și să nu o iubești, ca să nu te necinstești. Cel ce aleargă după cinste, ea fuge dinaintea lui, iar pe cel ce fuge de dînsa, îl va urmări și propovăduitor al smereniei lui se face tuturor oamenilor. De te vei defăima pe tine, ca să nu fii cinstit, Dumnezeu te va arăta pe tine. Și dacă pentru adevăr te vei prihăni pe tine, Dumnezeu dă voie tuturor zidirilor Sale să te laudě pe tine, deschizînd înaintea ta ușile slavei Ziditorului tău și te vor lăuda pe tine. Căci tu, în adevăr, după chipul și asemănarea Lui ești" (Cuv. 5, p. 52).

Apoi continuă: „În vremea în care smerenia împărățește în tine, ți se supune sufletul tău și împreună cu dînsul ți se vor supune toate, căci se naște în inima ta pace de la Dumnezeu. Iar dacă ești afară de acestea, nu numai de patimi ci și de întîmplări adesea vei fi izgonit. Adevărat, Doamne, de nu ne vom smeri singuri, nu vei înceta să ne smerești pe noi. Smerenia cea adevărată se naște din cunoștință, iar cunoștința cea adevărată se naște din ispite" (Cuv. 16, p. 85). „Smeritei cugetări îi urmează înfrînarea și sfiala. Iar slava deșartă este slujitoare a desfrînării și lucru al mîndriei. Smerita cugetare, pentru sfiala ei cea dintotdeauna, întru vedenie ajunge și împodobește sufletul cu întreaga înțelepciune" (Cuv. 23, p. 128). Apoi spune: „Mai înainte de a intra în cetatea smereniei, dacă te vei vedea pe tine că te-ai odihnit dinspre supărarea patimilor, să nu te încrezi în tine, căci te pîndește pe tine vrăjmașul. Ci așteaptă, după odihnă, multă supărare și tulburare. De nu vei trece prin locurile de odihnă ale faptelor bune, nu vei ajunge la repaus din truda ta și nici nu vei avea răsuflare dinspre bîntuieli pînă ce nu vei ajunge la locul de odihnă al sfintei smerenii" (Cuv. 24, p. 134).

De asemenea, Sfîntul Ioan Scărarul zice : „Smerenia poate să ierte multe păcate şi fără lucruri, dar lucrurile fără smerenie, dimpotrivă, sînt nefolositoare, şi nu numai atît ci şi multe rele ne gătesc nouă.

Precum sarea la toată hrana este trebuincioasă, tot astfel şi smerenia, la toate faptele bune. Deci, trebuie să ne smerim în minte necontenit, în supărări şi necazuri, căci aceasta, de o vom cîştiga, ne face fii ai lui Dumnezeu şi, fără lucruri bune, ne pune înaintea Lui. Căci fără ea toate lucrurile noastre sînt deşarte. Deci, Dumnezeu vrea schimbarea minţii noastre. În minte ne face buni şi în minte netrebnici. Aceasta singură este de ajuns, chiar fără alt ajutor, să stea înaintea lui Dumnezeu şi să grăiască pentru noi" (*Scara,* Scolia 39 la Cuv. 25, p. 136).

Sporirea şi creşterea omului în viaţa duhovnicească, mai mult decît prin alte fapte bune, se face prin smerenie, după cum ne învaţă unul din Sfinţii Părinţi: „Sporirea omului este smerenia, căci pe cît se pogoară cineva în smerenie, pe atît se înalţă în sporire" (*Pateric,* cap. 10). Un alt bătrîn al Patericului, arătînd puterea smereniei împotriva diavolilor, zice: „Dacă, smerindu-te pe sine-ţi, vei zice: *Iartă-mă,* arzi pe diavoli". Iar altul, de asemenea: „Cel ce se smereşte, smereşte pe diavoli, iar cel ce nu se smereşte este batjocorit de diavoli" (*Pateric,* cap. 10, p. 128).

Pentru a vedea cît de minunată este smerenia în viaţa celui ce s-a împodobit cu această virtute înaltă, precum şi de cîte daruri şi puteri îi este pricinuitoare, să ascultăm pe Sfîntul Isaac Sirul, care zice: „Pe cel smerit cugetător omul niciodată nu-l urăşte, nu-l răneşte cu cuvîntul, nu-l defaimă, de toţi este iubit, căci el îi iubeşte pe toţi şi toţi îl iubesc pe el; toţi îl doresc şi, în tot locul unde se apropie, îl privesc ca pe îngerul luminii; îi dăruiesc lui cinstea; măcar de ar grăi cel înţelept şi învăţătorul, opriţi vor fi cu tăcerea, căci smeritului cugetător toţi îi dau cu cucernicie locul să vorbească. Ochii tuturor iau aminte ce fel de cuvinte ies din gura lui şi fiecare om aşteaptă cuvintele lui ca pe cuvintele lui Dumnezeu. Scurta lui vorbire se face cu cuvintele celor iscusiţi care cearcă înţelegerile lor. Cuvintele lui dulci sînt în auzul înţelepţilor, mai mult decît fagurele şi mierea. Chiar de ar fi simplu cuvîntul lui şi defăimat şi de nimic vrednic în ochii săi, se socoteşte de toţi mai cinstit şi ca din gura lui Dumnezeu".

Apoi adaugă: „Cel ce vorbeşte cu defăimare împotriva smeritului cugetător şi nu îl socoteşte pe el ca pe un viu, este ca un om ce şi-a deschis gura asupra lui Dumnezeu. Pe cît se de-

faimă de toată zidirea, cinstea lui rămîne. Cînd se va apropia smeritul cugetător de fiarele sălbatice, acestea, privindu-l, se vor îmblînzi, se vor apropia de dînsul ca de un stăpîn al lor, îşi vor clătina capetele şi cozile lor şi îi vor linge mîinile şi picioarele lui.

Dacă se apropie smeritul cugetător de tîrîtoarele aducătoare de moarte, îndată ce se va apropia simţirea mîinii lui şi se va atinge de trupul lor, iuţimea şi asprimea amărăciunii lor pricinuitoare de moarte încetează şi în mîinile sale ca pe nişte lăcuste le striveşte. Se apropie de oameni şi ca la Domnul iau aminte la dînsul.

Nu numai oamenii, ci şi diavolii, cu îngrozirea şi cu amărăciunea lor, cu toată fălirea cea mare a minţii lor, cînd ar ajunge la cel smerit cugetător, se fac ca ţărîna şi se strică toată răutatea lor, risipindu-se toate măiestriile lor şi pierzîndu-se toată vicleana iscusinţă a lor" (Cuv. 20, p. 106-107).

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Iată, cît de minunate şi felurite sînt darurile cu care este împodobit de Preabunul Dumnezeu cel cu adevărat smerit cugetător şi cum toţi oamenii, fiarele, tîrîtoarele şi înşişi diavolii se smeresc, se biruiesc şi recunosc în el, cu adevărat, un Dumnezeu după dar, aşa cum a fost strămoşul nostru Adam înainte de a cădea din ascultarea Preasfîntului şi Atotputernicului nostru Dumnezeu.

După ce am arătat pînă aici cu puţine mărturii, din Sfînta şi dumnezeiasca Scriptură şi de la Sfinţii Părinţi, ce este smerenia, din care virtuţi se naşte, cîte foloase aduce ea celui ce o are, precum şi cu cîte daruri şi puteri este împodobită viaţa celui smerit, în continuare voi arăta, cu mărturii tot de la Sfinţii Părinţi, care sînt semnele cele din afară şi cele dinăuntru ale omului cu adevărat smerit cugetător.

Ca să înţelegem acest lucru, să ascultăm pe Sfîntul Efrem Sirul, care ne spune: „Semnele după care se recunoaşte cel ce are smerenie adevărată sînt acestea :

— a se socoti pe sine că este mai păcătos decît alţii şi decît toţi păcătoşii ;

— a socoti că nici un bine nu a făcut înaintea lui Dumnezeu;

— a se prihăni pe sine în toată vremea, locul şi lucrul ;

— a nu ocărî pe nimeni ;

— a nu pîngări pe cineva care este mai păcătos sau mai leneş decît dînsul, ci pe toţi să-i laude şi să-i slăvească ;

— a nu judeca, defăima sau vorbi de rău pe cineva, vreodată ;

— a tăcea totdeauna și a nu vorbi ceva fără poruncă sau fără vreo trebuință de nevoie, iar cînd va fi întrebat și va vrea să răspundă să o facă cu blîndețe, cu liniște și rar, ca și cum ar fi silit și s-ar rușina să vorbească ;

— a nu se măsura pe sine în ceva ;

— a nu se certa cu cineva pentru credință, ori pentru altceva, ci dacă va zice bine, să zică și el așa, iar dacă va zice rău, să zică: „tu știi" ;

— a urî voia sa ca ceva ce este pierzător ;

— a avea totdeauna privirea în jos ;

— a avea totdeauna înaintea ochilor moartea ;

— a nu vorbi deșertăciuni și a nu minți vreodată ;

— a nu vorbi împotriva celui mai mare ;

— a suferi ocările, defăimările și pagubele cu bucurie ;

— a urî odihna și a iubi osteneala ;

— a nu întărîta pe cineva și a nu răni știința cuiva.

Acestea sînt semnele smereniei adevărate și fericit este cel ce le are, căci se face casă și biserică lui Dumnezeu și Hristos se sălășluiește într-însul, făcîndu-l moștenitor al Împărăției cerurilor" (Sfîntul Efrem Sirul, *Cuvînt pentru smerita cugetare,* tom. 3, p. 506).

În încheierea acestui cuvînt îndrăznesc, eu, cel cu totul sărac și lipsit de darul smeritei cugetări, ca pe lîngă mărturiile cele de mai sus ale Sfintei Scripturi și ale Sfinților Părinți, să zic cîteva cuvinte pentru mîngîierea celor neputincioși asemenea mie.

Deși am văzut, în cele de mai sus, că multe sînt treptele pe care le are înalta smerenie și că puțini sînt cei care ajung la desăvîrșirea ei, noi, însă, să nu ne deznădăjduim din pricina neputinței noastre. Ci să rugăm pe Preabunul Dumnezeu, Care pe cele neputincioase le întărește și pe cele cu lipsă le împlinește, să ne ajute cu mila și cu darul Său, ca măcar cu vîrful degetului să ne atingem de treptele cele mai de jos ale smereniei. Iar cu îndurarea Lui și cu rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și ale tuturor sfinților Săi, care au strălucit prin adevărata smerenie, aflîndu-ne în urma celor sporiți, dar mergînd pe același drum cu ei, să fim și noi, păcătoșii, miluiți și mîntuiți ! AMIN !

PREDICĂ

DESPRE PROOROCI ȘI PROOROCII MINCINOȘI DESPRE MINUNI ȘI FALSE MINUNI ȘI DESPRE VEDENII ȘI VISE

„Nu ascultați de cuvintele proorocilor mincinoși, care vă profețesc, că vă înșeală. Din inima lor grăiesc și nu din gura Domnului" (Ieremia 23, 16; 14, 14).

Iubiți credincioși,

Știm cu toții că de la începutul lumii și pînă în zilele noastre lumea se luptă cu întunericul, binele se luptă cu răul și adevărul cu minciuna. Azi, mai mult ca oricînd, trebuie să fim veghetori în apărarea dreptei credințe, deoarece neghinele au umplut țarina lui Hristos și mulți propovăduitori mincinoși au ieșit în lume, ducînd pe mulți la pierzare cu vicleniile lor.

De aceea, m-am gîndit ca în această predică să vorbesc despre adevărații prooroci și proorocii mincinoși, despre minunile adevărate și despre cele mincinoase, precum și despre vedeniile cerești și despre cele înșelătoare și, de asemenea, despre vise.

Cine sînt adevărații prooroci?

Dumnezeiasca Scriptură ne arată că adevărații prooroci sînt oameni ai lui Dumnezeu (Ieșire 1, 1; I Împărați 2, 27). Ei sînt trimiși de către Bunul Dumnezeu (Isus Navi 24, 5) și sînt plini de Duhul Sfînt (Iezechiel 2, 3; 3, 24).

După ce se recunosc adevărații prooroci?

Semnul după care se recunosc adevărații prooroci este că

proorociile lor se împlinesc (Numeri 16, 28; Deuteronom 18, 21-22; III Împăraţi 18, 38-39).

Ce sînt proorociile?

Proorociile sau profeţiile sînt arătări, prin viu grai sau prin scris, ale unor adevăruri şi întîmplări care privesc viitorul, pe care Bunul Dumnezeu le vesteşte prin aleşii Săi în vederea mîntuirii, aceste adevăruri petrecîndu-se întocmai. Cele cuprinse în proorocii nu pot fi cunoscute pe cale firească. Proorociile sau profeţiile tălmăcesc voinţa lui Dumnezeu şi ele se fac numai sub influenţa Duhului Sfînt (*Învăţătura de Credinţă Ortodoxă*, Bucureşti, 1952, p. 15).

După ce se recunosc adevăratele proorocii?

Adevăratele proorocii trebuie să îndeplinească aceleaşi condiţii ca şi minunile Mîntuitorului, ale Sfinţilor Apostoli şi ale Sfinţilor Părinţi. Ele trebuie să propovăduiască un singur Dumnezeu. Adevăratele proorocii nu sînt înşelătoare. Cei ce le vorbesc nu umblă după averi, nu se îngrijesc de cele necesare vieţii, ci se mulţumesc cu ceea ce le trimite Dumnezeu. Adevăratele proorocii întotdeauna s-au împlinit întocmai. Cei ce le vestesc îşi propovăduiesc profeţia lor pînă la suferinţă şi chiar pînă la moarte (Lactanţiu, *Dumnezeieştile Instituţii*, 1, 4, 1-2; 3, 4, 5, 6).

Ce sînt minunile?

Minunile sînt fapte dumnezeieşti mai presus de minte şi de puterea omenească. Ele sînt fapte săvîrşite în firea văzută numai cu puterea lui Dumnezeu, ce întrec legile minţii şi ale firii, care se fac în momente extraordinare, hotărîte de Ziditor, şi urmăresc luminarea şi îndreptarea noastră în vederea mîntuirii. Minunile arată voinţa lui Dumnezeu şi tîlcuiesc căile Sale necunoscute. Dumnezeu este cel dintîi şi cel mai mare făcător de minuni, ca Unul ce este izvorul lor (*Învăţătura de Credinţă Ortodoxă*, p. 14).

Prin ce se recunosc adevăratele minuni?

Minunile, pentru a fi adevărate, trebuie să îndeplinească anumite condiţii, cum ar fi:

— să fie vrednice de numele lui Dumnezeu şi mai ales să fie cuprinse în Sfînta Scriptură şi în Sfînta Tradiţie;

— să se producă cu mijloacele cu care s-au produs minunile Mîntuitorului şi ale sfinţilor;

— să nu se tăgăduiască unele pe altele ;
— să nu contrazică Sfînta Scriptură şi Sfînta Tradiţie ;
— să urmărească mîntuirea sufletelor omeneşti ;
— să aducă spor şi folos vieţii sufleteşti şi nu păcatului sau morţii ;
— săvîrşitorii minunilor să spună numai adevărul, să ducă o viaţă neîntinată şi să nu urmărească interese personale ;
— să îndrepte moravurile celor ce văd minunea ;
— să poarte în ele siguranţa şi puterea lui Dumnezeu ;
— să dovedească lucrarea proniei lui Dumnezeu (Origen, *Contra lui Celsus*).

Iubiţi credincioşi,

Să vedem acum ce sînt vedeniile ? Vedeniile sînt arătări percepute aievea de *ochii minţii*, fie în stare de funcţionare normală a organismului, fie în somn complet sau pe jumătate, fie în extaz (Nicodim Sachelarie, *Pravila Bisericească*, 1940, p. 319).

Cum se recunosc care sînt adevăratele vedenii ?

Vedeniile care lasă în suflet pace, linişte, umilinţă şi dragoste desăvîrşită, pot fi considerate ca bune, după ce s-au verificat, ca aceea a Ucenicilor de pe drumul Emausului: *Oare nu era inima noastră arzînd întru noi?* (Luca 24, 32).

Mai clar arată Sfîntul Maxim Cavsocalivitul care sînt acele semne ale adevăratelor vedenii, în convorbirea sa cu Sfîntul Grigorie Sinaitul, zicînd: „Semnele harului, în vremea vedeniilor adevărate, se văd atunci cînd se apropie de om harul Sfîntului Duh, că îi adună mintea, îl face să fie veghetor şi smerit, îi aduce înainte pomenirea morţii, a păcatelor, a judecăţii ce va să fie şi a muncilor veşnice; îi face sufletul umilit spre a plînge şi a se tîngui ; îi face ochii blînzi şi plini de lacrimi şi, cu cît se apropie de om, cu atît îi îmblînzeşte sufletul şi îl mîngîie prin sfintele patimi ale Domnului nostru Iisus Hristos şi, prin nemărginita Lui iubire de oameni, pricinuieşte în mintea lui vedenii înalte şi adevărate. Întîi, despre puterea necuprinsă de minte a lui Dumnezeu, al doilea, despre puterea Lui nemărginită care ţine şi cîrmuieşte toate. Al treilea, despre necuprinderea şi neînţelegerea Preasfintei Treimi şi despre noianul neurmat şi neajuns al dumnezeieştii Ei fiinţe şi celelalte.

Atunci cînd se înalţă mintea omului la acea dumnezeiască lumină, inima lui se face blîndă şi izvorăşte roadele Sfîntului

Duh: bucurie, pace, îndelungă răbdare, bunătate, milostenie, dragoste, smerenie şi toate celelalte şi primeşte sufletul lui o bucurie nepovestită“ (Viaţa Sfîntului Maxim Cavsocalivitul, 13 ian., p. 510-521).

Ce sînt visurile ?

Visul este o mişcare a minţii, în starea de nemişcare a trupului (Sfîntul Ioan Scărarul, *Scara,* Cuv. 3).

Prin ce se recunosc care sînt visele adevărate ?

Visele, dacă ne vor vesti munca veşnică şi judecata sînt de la Bunul Dumnezeu, iar dacă vor veni cu deznădejde, acelea sînt de la diavolul (Sfîntul Ioan Scărarul, *Scara,* Cuv. 3).

Tot despre vise Sfîntul Diadoh al Foticeei, zice: „Visurile care sînt trimise sufletului de iubirea lui Dumnezeu sînt mărturii neînşelătoare ale unui suflet sănătos. De aceea, nu trec de la o înfăţişare la alta, nu îngrozesc simţirea, nu aduc rîsul sau plînsul deodată, ci se apropie de suflet cu toată blîndeţea, umplîndu-l de bucurie duhovnicească. De aceea, după ce s-a trezit din somn, sufletul caută cu mult dor să prelungească bucuria visului...

Se întîmplă uneori că nici visurile bune nu aduc bucurie sufletului, ci aşează în el o întristare dulce şi lacrimi fără durere, iar aceasta se întîmplă celor ce au înaintat mult în smerenia cugetării“ *(Filocalia,* vol. 1, C. 37, p. 346).

Cine sînt proorocii mincinoşi ?

— Proorocii mincinoşi sînt *lupi răpitori* şi *lupi îmbrăcaţi în piei de oaie* (Matei 7, 15).

— Proorocii mincinoşi sînt, de asemenea, *fii ai diavolului* (Fapte 12, 10; Ioan 8, 44).

— Proorocii cei mincinoşi sînt *fiii celui viclean* (Matei 13, 28). Aceştia sînt *neghinele ţarinii lui Hristos* (Matei 13, 28).

— Proorocii mincinoşi sînt *vase ale mîniei lui Dumnezeu* (Romani 9, 22); *conducători orbi* (Matei 15, 14) şi *fii ai Gheenei* (Matei 23, 15).

Cînd se vor arăta proorocii mincinoşi ?

După cuvîntul Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, cei mai mulţi prooroci şi hristoşi mincinoşi se vor arăta în vremea de apoi, cînd vor înşela pe mulţi (Matei 24, 11).

După ce se pot recunoaşte proorocii mincinoşi ?

— Proorocii mincinoşi se pot cunoaşte după faptele lor

(Matei 7, 16-20; Luca 6, 44); aceștia propovăduiesc și învață pentru bani (Iezechiel 13, 19; Miheia 3, 11);

— Proorociile proorocilor mincinoși nu se împlinesc niciodată (Deuteronom 18, 22);

— Proorocii mincinoși vestesc pace falsă celor răi (Iezechiel 9, 15; 13, 10; Ieremia 6, 14; 8, 11; 14, 13); sînt iubiți de cei răi (Ieremia 5, 21; Miheia 2, 11); proorocesc vedenii mincinoase și născociri ale inimii lor (Ieremia 14, 14; 23, 15; Plîngerile lui Ieremia 12, 14); nu se supun și nu ascultă profețiile drepte și adevărate (Neemia 9, 30; Ieremia 7, 24-26; 15-14); îndrăznesc a profeți minciuna în numele Domnului (Ieremia 14, 14; 23, 36; 27, 15; 29, 9; Iezechiel 18, 6-7); sînt *urîciune înaintea lui Dumnezeu* (Deuteronom 18, 10-12; Ieremia 23, 30-32; Iezechiel 13, 8) și sînt trimiși ca pedeapsă de la Dumnezeu (III Împărați 22, 22-23; II Paralipomena 18, 1; 11, 21).

Prin ce anume se cunosc minunile care sînt false și mincinoase?

Minunile care sînt mincinoase se recunosc după aceste semne:

— nu sînt vrednice de numele lui Dumnezeu și nu sînt întîlnite în Sfînta Scriptură și în Sfînta Tradiție;

— nu se produc cu mijloacele cu care s-au produs minunile Mîntuitorului și ale sfinților;

— contrazic Sfînta Scriptură și Sfînta Tradiție;

— se tăgăduiesc și se opun unele altora;

— nu urmăresc mîntuirea sufletului omenesc;

— nu aduc folos și spor vieții sufletești, ci păcatului și morții;

— săvîrșitorul minunii este un mincinos, trufaș, nesupus, plin de păcate și lucrează pentru scopuri personale, pentru mîndrie și bani;

— minunile mincinoase niciodată nu au putere și har de a îndrepta moravurile la cei ce le văd;

— minunile mincinoase nu poartă în ele siguranța și puterea Duhului lui Dumnezeu;

— minunile mincinoase nu dovedesc lucrarea proniei lui Dumnezeu și pot amăgi repede pe cei nelegiuiți și pe fiii pierzării care n-au primit adevărul;

— minunile mincinoase, viclene și înșelătoare pe care le va face Antihrist și proorocul mincinos ce va fi înaintemergător

al lui îi va putea înşela numai pe cei ale căror nume nu vor fi scrise în Cartea vieţii (Sfîntul Andrei al Cezareei, *Tîlcuire la Apocalipsă,* cap. 13, 4-7, p. 109).

Prin ce se recunosc vedeniile mincinoase şi înşelătoare ale proorocilor mincinoşi ?

Vedeniile înşelătoare ale proorocilor mincinoşi sînt născocite de diavol, prin îngăduinţa lui Dumnezeu, din pricina nesincerităţii omului şi a păcatelor tăinuite. Diavolul amăgeşte sufletele bolnave, nesincere, neascultătoare şi cuprinse de ură faţă de tot ce nu este pe placul lor, indiferent de binele în sine. Celor înşelaţi, diavolul, le dă imboldul unui efort ascetic de credinţă şi fapte bune, mai ales celor ce au o aşezare liniştită, potolită, dîndu-le astfel o evlavie diabolică cu care se sileşte să înşele chiar şi pe cei aleşi *(Pateric,* cap. 7).

Vedeniile care lasă în suflet tulburare, sub orice formă ar fie ea, sînt de la diavol (Nicodim Sachelarie, *Pravila Bisericească,* p. 320). Acest lucru îl descrie Sfîntul Maxim Cavsocalivitul în convorbirea sa cu Sfîntul Grigorie Sinaitul, astfel: „Cînd duhul rău al înşelăciunii se apropie de om, îi tulbură mintea şi îl sălbăticeşte, îi face inima aspră şi o întunecă, îi pricinuieşte temere şi trufie, îi slăbănogeşte ochii, îi tulbură creierii, îi înfiorează tot trupul, îi arată cu nălucire înaintea ochilor o lumină, nu strălucită şi curată, ci roşie, îi face mintea uimită şi drăcească şi îl îndeamnă să spună cuvinte necuviincioase şi hulitoare. Cel care vede pe însuşi duhul înşelăciunii, de multe ori se iuţeşte şi este plin de mînie şi totdeauna se făleşte de isprăvile lui, iar smerenia, plînsul cel adevărat şi lacrimile nu le are. Acesta se află în patimi fără sfială şi frică de Dumnezeu şi, în cele din urmă, îşi iese cu totul din minţi, ajungînd la pierzarea desăvîrşită" (Sfîntul Grigorie Sinaitul, *Vieţile Sfinţilor,* 13 ianuarie).

Cum se recunosc visurile înşelătoare ?

Ele nu rămîn în aceeaşi înfăţişare în vremea somnului, nici nu arată multă vreme o formă netulburată, căci ceea ce nu au diavolii din voie liberă, ci împrumută din dorinţa numai de a amăgi, nu poate să-i îndestuleze pentru multă vreme. De aceea, spun lucruri mari şi ameninţă cumplit, luîndu-şi adeseori chip de ostaşi. Uneori cîntă în suflet cu mare strigăt. Mintea, recunoscîndu-i din aceste semne, cînd e curată, trezeşte trupul, iar uneori se şi bucură fiindcă a putut cunoaşte viclenia lor. De aceea, văzîndu-i adeseori chiar în vis, îi înfurie grozav *(Filocalia,* vol. 1, Sfîntul Diadoh al Foticeei, p. 349).

Sfîntul Ioan Scărarul arată că „diavolii slavei deşarte şi ai mîndriei, pe cei slabi de minte, în visuri şi în vedenii înșelătoare, îi fac prooroci. Cînd vom începe a ne pleca diavolilor şi a crede visurilor, chiar treji fiind noi, ne batjocoresc" *(Scara,* Cuv. 3, p. 14).

Ce zice dumnezeiasca Scriptură despre visuri?

Omul cel neînţelegător își face nădejdi deşarte și mincinoase, se prinde de umbră şi aleargă după vînt. Aşa este cel ce crede visurilor. Căci pe mulţi i-au înșelat visurile şi au căzut cei ce au nădăjduit într-însele (Înțelepciunea lui Isus Sirah 34, 1-7).

Ce spun Sfinţii Părinţi despre visuri?

Iată ce zice Sfîntul Ioan Scărarul: „Cel ce se încrede visurilor este cu totul neiscusit, iar cel ce nu crede este filozof" *(Scara,* cuv. 3, p. 14). Iar Sfîntul Diadoh al Foticeei zice: „Să nu ne încredem niciodată în nici o nălucire, căci visurile de cele mai multe ori nu sînt nimic altceva decît chipuri ale gîndurilor sau, aşa precum am zis, batjocori ale diavolilor" *(Filocalia,* vol. 1, cap. 38, p. 349).

Fraţi creştini,

Oare se supără Bunul Dumnezeu dacă nu credem în nici o vedenie sau vis adevărat ?

Răspundem cu cuvintele Sfîntului Nicodim Aghioritul care ne spune că diavolii, mai ales în vremea morţii, ne atacă cu vedenii şi arătări mincinoase şi ne învaţă că dacă ne-ar apărea vreo vedenie cu îngeri de lumină, să nu o primim nicidecum, ci să zicem către acei diavoli care apar în chip de sfinţi sau de îngeri: „Schimbă-te, ticălosule, în întunericul tău! Eu nu am nevoie de vedeniile tale, eu nu am nevoie de altceva decît de îndurarea lui Iisus al meu și de mijlocirea şi rugăciunea pururea Fecioarei Maria și ale tuturor sfinţilor Săi". Ba, chiar de vei cunoaşte din multe semne, că acestea sînt de la Bunul Dumnezeu, totuși să fugi totdeauna cît poţi de ele şi să le alungi departe de tine. Să nu te temi că nu îi va plăcea Domnului Dumnezeu această întoarcere, căci dacă aceste vedenii ar fi de la Bunul Dumnezeu, El ştie să ţi le curăţe şi nu Îi va părea rău dacă tu nu le primeşti. Cel ce dă har celor smeriţi, nu-l va lua de la ei atunci cînd vor face lucrurile smereniei *(Războiul nevăzut,* cap. 13, p. 165).

Sfîntul Diadoh al Foticeei ne spune astfel: „Chiar de ni s-ar trimite vreodată de către bunătatea lui Dumnezeu vreo vedere și n-am primi-o, nu S-ar supăra pentru aceasta Preadoritul nostru Iisus Hristos pe noi, căci El știe că facem aceasta pentru a ne feri de vicleșugurile diavolului. Să luăm următoarea pildă pentru înțelegerea lucrului: „O slugă este chemată de către stăpîn noaptea la poarta curții după o lipsă îndelungată, dar sluga, nerecunoscîndu-l, nu-i deschide ușa, căci se teme ca nu cumva, înșelînd-o asemănarea glasului, să se facă pierzătoare a lucrurilor ce i-au fost încredințate de stăpîn. Domnul acestei slugi nu se va mînia pe acea slugă cînd se va face ziuă, ci o va învrednici de multe laude, fiindcă a socotit că și vocea stăpînului este înșelătoare și n-a vrut să piardă lucrurile lui" (*Filocalia*, vol. 1, cap. 38-39, p. 349-350).

Avem în dumnezeiasca Scriptură vreo mărturie potrivit căreia diavolii ne pot înșela cu prefacerea lor în chip de îngeri ?

Avem multe, dar cea mai clară este mărturia Sfîntului Apostol Pavel care ne spune: *Nu este de mirare, deoarece însuși satana se preface în înger al luminii* (Galateni 1, 15; II Corinteni 11, 14-15). Nu este, deci, lucru mare dacă și slujitorii lui iau chip de slujitori ai dreptății, al căror sfîrșit va fi după faptele lor.

Părinților și fraților, am pus aici la sfîrșitul acestei predici pe cea mai luminată mărturie despre înșelăciunea diavolilor prin arătări de îngeri sau de sfinți, care sînt slujitori ai dreptății, ca să avem deplină încredințare că nu trebuie să primim nici un fel de arătări, fie văzute cu ochii, fie prin visuri.

Cu acestea închei și vă rog pe toți să mă iertați că v-am prea ostenit cu lungimea acestor cuvinte. AMIN !

PREDICĂ

DESPRE MINUTUL CEL DIN URMĂ AL VIEŢII ŞI DESPRE ASUPRIRILE MARI DIN VREMEA MORŢII

„Privegheaţi, că nu ştiţi ziua şi nici ceasul" (Matei 25, 13).

Iubiţi credincioşi,

Sfîntul Grigorie Teologul zice despre ceasul cel mai de pe urmă al vieţii noastre astfel: „Cu dreptate este nouă neştiinţa despre cele mai de pe urmă ale vieţii noastre, pentru ca să fim pururea cu luare aminte şi cu mare pază de obşte în toate zilele vieţii noastre" *(Uşa pocăinţei*, p. 88).

Dar de ce avem nevoie de atîta luare aminte în vremea aceea? Fiindcă ceasul şi minutul cel mai de pe urmă, fiind la sfîrşitul vieţii noastre, sînt mai preţioase decît toată viaţa pe care am trăit-o pe pămînt, oricît de lungă ar fi fost. Pentru a ne da seama mai bine de acest lucru, trebuie să cugetăm că, pentru minutul cel mai de pe urmă al vieţii noastre, Tatăl nostru Cel din ceruri a trimis în lume pe Unul-Născut Fiul Său. Pentru acest minut Fiul lui Dumnezeu S-a născut prunc în peşteră, S-a culcat în iesle şi a suferit pentru noi Cruce şi moarte de ocară.

Pentru acest minut s-a scris Sfînta Evanghelie şi s-a propovăduit în lume, ca să găsim în ea învăţătură cum să ne pregătim şi să trăim creştineşte, păzind poruncile lui Dumnezeu. Pentru acest minut ni s-au dat darurile Sfîntului Duh prin cele şapte Sfinte Taine, ca mijloace sfinţitoare, cele zece porunci, cele nouă porunci ale Bisericii şi chemarea vieţii călugăreşti.

Pentru acest din urmă ceas al vieţii noastre, atîţia cuvioşi au fugit în pustie, au vieţuit în peşteri şi în crăpăturile pămîntului şi s-au nevoit pînă la moarte cu mari lupte şi osteneli duhovniceşti. Pentru acest minut de mare preţ atîtea milioane de mucenici au suferit chinuri şi moarte, defăimînd viaţa de

aici spre a cîştiga viaţa de veci şi spre a se încununa de Hristos Mîntuitorul nostru, pentru răbdarea lor pînă la sfîrşit.

Deci, ştiind că de ceasul din urmă al vieţii atîrnă mîntuirea sufletului nostru, totdeauna trebuie să priveghem, aducîndu-ne aminte de cele scrise: *În ce te vei afla întru acelea te voi judeca* (Ecclesiast 11).

Iubiţi fraţi creştini,

Pricina pentru care am amintit la începutul acestui cuvînt despre minutul cel din urmă al vieţii noastre a fost ca să arăt cît de scump şi nepreţuit este el şi că de el atîrnă pentru noi viaţa sau munca veşnică. Să nu uităm că şi vrăjmaşul mîntuirii neamului omenesc ştie mai bine decît noi cît de mare preţ are acest minut al vieţii omului pentru mîntuirea sau osînda lui. De aceea, în ceasul cel mai de pe urmă al vieţii noastre, diavolul aduce cele mai groaznice şi mai grele ispite şi asupriri, asupra sufletului nostru, pentru a-l pierde şi a-l despărţi de Bunul Dumnezeu, Ziditorul şi Mîntuitorul nostru.

Să vedem în continuare care sînt acele ispite grele ce le aduce diavolul în vremea ieşirii noastre din trup. Sfinţii Părinţi spun că cele mai grele atacuri şi asupriri pe care le aduce diavolul în vremea morţii asupra robilor lui Dumnezeu sînt în număr de patru şi anume:

Primul atac este *împotriva credinţei noastre*. Diavolul, văzînd că omul este slăbit, începe să-i semene în minte gînduri şi îndoieli asupra dreptei credinţe în Bunul Dumnezeu.

Sfîntul Nicodim Aghioritul, în această privinţă, ne sfătuieşte, zicînd: „Cînd vom vedea că ne aduce gînduri de îndoială şi necredinţă în minte în vremea morţii, să ne retragem din minte la voinţă şi să zicem: Mergi înapoia mea, satano, tatăl minciunii, că nu vreau nici măcar să te aud! Mie îmi este destul să cred ceea ce crede Biserica mea! Nu da drumul gîndului necredinţei în inima ta, după cum spune şi Sfînta Scriptură: *De se va porni asupra ta duhul celui puternic, nu te cliniti din locul tău* (Ecclesiast 10, 4). Iar dacă şarpele viclean te va întreba: ce este Biserica, tu nu-l lua în seamă şi nu-i răspunde deloc, ci vezi minciuna şi viclenia lui şi că vrea să te prindă în cuvînt. Dacă eşti puternic în credinţă şi vrei să ruşinezi pe vrăjmaşul, răspunde-i în gînd: Sfînta mea Biserică crede Adevărul! Iar de te va întreba: Care adevăr? răspunde-i: Acela pe care îl crede Biserica. Ţine-te totdeauna tare şi cugetă la Cel răstignit, zicînd:

Dumnezeul meu, Făcătorul Meu și Ziditorul Meu, ajută-mi degrabă și nu lăsa asupra mea depărtarea de adevărul Tău și de sfînta credință, ci binevoiește, precum m-ai născut în adevăr prin harul Tău, tot astfel să și sfîrșesc viața aceasta, spre slava numelui Tău" *(Războiul nevăzut,* cap. 10, p. 163).

Al doilea atac în vremea morții îl dă diavolul *împotriva nădejdei.* Cu această asuprire se silește diavolul să ne supună, cu frica ce o pune în noi prin amintirea păcatelor noastre, vrînd să ne arunce în groapa deznădejdei.

„Dar tu, fratele meu, zice Sfîntul Nicodim Aghioritul, fii întărit în această primejdie. Să știi că atunci cînd amintirea păcatelor tale te smerește și te face să simți durerea și mîhnirea în inimă, pentru că ai supărat pe Bunul Dumnezeu cu păcatele tale și cînd îți dă nădejde tare în bunătatea Lui, atunci lucrarea aceasta este de la Har. Iar cînd această mîhnire te supără și te aruncă în deznădejde, în împuținarea duhului și te face să crezi că vei fi muncit și că pentru tine nu este nădejde de mîntuire, să știi că această mîhnire și deznădejde este de la diavolul. De aceea, să te smerești mai mult și să nădăjduiești în Bunul Dumnezeu.

Numai așa vei înfrînge pe vrăjmaș, vei zdrobi armele lui și vei slăvi pe Dumnezeu. Dacă ți se pare că însuși Bunul Dumnezeu îți spune că nu ești dintre oile Lui, să nu te deznădăjduiești și să nu slăbești în nădejdea către El, ci zi cu smerenie: Într-adevăr, ai dreptate, Dumnezeul meu, să mă lepezi pentru păcatele mele, dar eu am mai mare nădejde în mila Ta că mă vei ierta. De aceea, cer mîntuirea acestei ticăloase făpturi, care din răutatea ei s-a osîndit, dar s-a izbăvit cu cinstea Sfîntului Tău Sînge. Vreau să mă mîntuiești, Izbăvitorul meu, spre slava Ta, avînd nădejde nemărginită în milostivirea Ta. De aceea, mă și las în mîinile Tale. Fă cu mine ceea ce-Ți place cu milostivirea Ta, căci numai Tu ești Stăpînul meu și chiar de mă vei omorî, eu tot la Tine voi avea nădejde" *(Războiul nevăzut,* cap. 11, p. 164).

Al treilea fel de asuprire adusă de către diavol în vremea morții este *atacul slavei deșarte și al încrederii* ce o ai în tine și în lucrurile tale că te vor mîntui. De aceea, niciodată, dar mai ales în ultimul ceas al vieții tale, nu-ți lăsa mintea să se abată nici la cea mai mică plăcere de sine și de lucrurile tale, chiar de ai fi lucrat toate virtuțile sfinților. Plăcerea ta să fie numai în a nădăjdui în Bunul Dumnezeu, în mila Lui, iar nu în lucrurile vieții tale pe pămînt.

Totdeauna să fii defăimat în ochii tăi pînă la ultima su-

flare şi cînd vei descoperi vreun lucru bun făcut de tine să recunoşti că numai Bunul Dumnezeu l-a făcut şi nu tu. Să nădăjduieşti în ajutorul lui Dumnezeu, dar să nu aştepţi a-l lua drept răsplată pentru multele şi grelele războaie purtate, în care ai biruit. Rămîi totdeauna într-o sfîntă frică, mărturisind că toate prevederile, grijile, ostenelile şi nevoinţele pe care le-ai avut ar fi fost zadarnice, dacă Bunul Dumnezeu nu le-ar fi adunat laolaltă şi nu le-ar fi pus sub aripile Sale. Să ai toată nădejdea numai în acest sprijin. Urmînd aceste sfaturi, vrăjmaşii nu se vor putea întări în ceasul morţii tale şi ţi se va deschide calea să treci cu bucurie de la acest pămînt la Ierusalimul cel ceresc, la dulcea ta patrie.

A patra asuprire grea adusă de diavolul în vremea morţii este cea a *nălucirilor şi a închipuirilor*.

În toată vremea vieţii noastre vrăjmaşul cel viclean nu prea se osteneşte să ne dea război cu nălucirile sale, însă în vremea sfîrşitului vieţii cu mare tărie le aduce, vrînd să ne amăgească cu mincinoasele lui arătări, cu vedenii şi cu prefaceri în îngeri de lumină.

În faţa acestora, fratele meu, să rămîi tare, recunoscînd nimicnicia şi neputinţa ta. Cînd vei vedea că vine cu năluciri, atunci, cu mult curaj şi cu inimă îndrăzneaţă, să zici: „Schimbă-te, ticălosule, în întunericul tău, căci mie nu-mi trebuiesc vedeniile tale. Eu nu am nevoie decît de îndurarea Domnului şi de mijlocirea rugăciunilor Preasfintei Sale Maici şi pururea Fecioarei Maria şi a tuturor sfinţilor Săi“.

Chiar dacă vei cunoaşte că aceste semne sînt adevărate, totuşi să fugi totdeauna de ele şi, pe cît poţi, alungă-le departe de tine. Nu te teme, că nu se supără Bunul Dumnezeu de această întoarecere a ta, dacă aceste vedenii ar fi de la El. Ştie El să ţi le curăţe şi nu-I va părea rău dacă nu le primeşti, fiindcă Cel ce a dat har celor smeriţi nu-l ia de la ei pentru tot ceea ce fac din smerenie.

Aceste patru asupriri sau războaie sînt cele mai obişnuite arme pe care le foloseşte vrăjmaşul împotriva noastră în ceasul cel din urmă al vieţii. Diavolii mai au obiceiul să atace pe fiecare la sfîrşit şi după unele înclinări şi patimi, care i-au biruit mai mult în viaţă.

Fiindcă în cele de mai sus am vorbit despre războiul pe care îl dă diavolul în vremea morţii, prin vedenii şi năluciri, m-am gîndit că ar fi potrivit să povestesc şi despre unii nevoitori care s-au înşelat amarnic prin năluciri amăgitoare aduse de

diavoli, prin care au pierdut Împărăția lui Dumnezeu, iar sufletele lor au fost aruncate în osîndă.

Un oarecare sihastru trăia în pustie cu mare înfrînare, cu postire, cu priveghere și cu alte osteneli. Atît de sîrguincios era, încît se socotea că a ajuns la măsura Părinților celor de demult. Pe acesta a încercat vrăjmașul să-l amăgească și să-l înșele cu multe năluciri diavolești. De aceea, i se arata lui adesea în chip de înger, ca și cum ar fi fost de la Dumnezeu trimis pentru viața lui aleasă, ca să-l povățuiască și să-l învețe cele dumnezeiești.

Multă vreme arătîndu-i-se în chipul îngerului luminat, îi vestea unele lucruri neștiute. Iar el, nesocotind vicleșugul vrăjmașului, era încredințat că acesta este înger și-i slujește pentru viața lui cea plăcută lui Dumnezeu. Tatăl acestui sihastru care trăia la țară într-un sat, auzind despre feciorul său cum viețuiește, a dorit să meargă la el ca să-l vadă înainte de moarte, fiindcă acesta era unicul său fiu.

Luîndu-și traista și o secure în mînă, a plecat în pustie. Apropiindu-se de locul unde era chilia fiului său, îngerul satanei, care totdeauna se arăta sihastrului, i-a grăit lui astfel: „Păzește-te și ia aminte de tine, căci diavolul s-a închipuit în chipul tatălui tău și, iată, vine la tine cu o traistă și o secure în mînă, vrînd să te omoare. Deci, ia și tu degrabă securea în mînă, ieși înaintea lui și, apropiindu-te de el, lovește-l cu securea, ca să-l omori".

Sihastrul, încredințîndu-se cuvintelor îngerului pe care îl socotea că este sluga Domnului, a ieșit înainte și, văzînd pe tatăl său venind, cum îi spusese diavolul, s-a apropiat de el, l-a lovit cu muchia securei în cap și l-a omorît. În acel moment l-a apucat și pe sihastru necuratul duh și l-a muncit pînă l-a omorît și pe el (*Pateric*, cap. 7, p. 315).

O altă istorioară spune că în cetatea Edesa era un om cu numele Asinas. Acesta era scriitor și alcătuia stihuri din trei cuvinte, care se cîntă pînă astăzi. El trăia într-o mare nevoință, făcînd lucruri fără dreaptă socoteală. De la o vreme s-a hotărît ca să se nevoiască peste putere pînă ce se va proslăvi ca sfînt.

Pe acesta l-a amăgit diavolul, căci l-a scos din chilie, l-a pus deasupra unui munte și i-a arătat închipuiri de căruțe și călăreți, după care i-a zis: „Dumnezeu m-a trimis să te iau în Rai ca pe Ilie".

Acela, după ce s-a înșelat și s-a suit în căruță, s-au risipit toate nălucirile acelea, iar el a căzut de la acea înălțime, murind cu moarte de ocară (Sfîntul Isaac Sirul, *Cuvinte pustnicești*, p. 448).

Iubiţi credincioşi,

Întrucît citiţi Patericul şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi, cred că aţi aflat multe învăţături în privinţa nălucirilor şi a vedeniilor diavoleşti. Dar pentru că în această predică s-a vorbit de cele mai grele asupriri ce le aduc diavolii asupra sufletului nostru mai ales în ultimele clipe ale vieţii, am găsit de cuviinţă să amintesc şi istorioarele de mai sus, pentru a nu crede în nălucirile satanei şi a ne pierde sufletul din cauza mîndriei şi a slavei deşarte, ca cei ce s-au înşelat de nălucirile diavoleşti şi s-au despărţit de Dumnezeu şi de Împărăţia cerurilor.

În încheiere, doresc ca Bunul Dumnezeu şi Preaînduratul nostru Mîntuitor Iisus Hristos, prin rugăciunile Preacuratei Sale Maici şi ale tuturor sfinţilor, să ne păzească pe toţi de înşelăciunea vedeniilor şi nălucirilor diavoleşti, atît în viaţă cît şi în ceasul morţii şi să ascultăm întru toate de părinţii noştri duhovniceşti, ca să ne mîntuim. AMIN !

P R E D I C Ă
DESPRE MOARTE

„Cu moarte veți muri“ (Facere 2, 17). *„Fiule, adu-ți aminte de cele mai de pe urmă ale tale și în veac nu vei greși“* (Isus Sirah 7, 38).

Iubiți credincioși,

Cea mai înaltă filozofie pentru un monah și pentru orice creștin este să cugete totdeauna la moarte, deoarece în întîia amenințare cu pedeapsa penru păcat, Dumnezeu a arătat că este „moartea“, atunci cînd a zis strămoșilor noștri Adam și Eva, referindu-se la pomul oprit : *În ziua în care veți mînca din el, cu moarte veți muri* (Facere 2, 17).

Într-adevăr, după ce au călcat porunca lui Dumnezeu, Adam și Eva au dobîndit moarte vremelnică și veșnică.

Luînd aminte la cele petrecute, vedem că atîta vreme cît strămoșii noștri au respectat porunca și s-au înfricoșat de moarte, nu au îndrăznit să calce cuvîntul lui Dumnezeu și nu au mîncat din pomul oprit. De cîte ori gîndul îi ispitea să se apropie și să mănînce din acest pom, aveau în minte amenințarea pedepsei cu moartea și se depărtau de la acest pom frumos la vedere și bun la gustare (Facere 3, 6).

Văzînd diavolul pe strămoșii noștri înarmați cu arma fricii de moarte, a uneltit pentru a le smulge din minte această puternică armă a cugetării la moarte, apoi i-a făcut pe aceștia să greșească înaintea lui Dumnezeu. Pentru aceasta, diavolul a intrat în șarpe, pe care Domnul Dumnezeu îl făcuse mai înțelept decît toate fiarele de pe pămînt (Facere 3, 1) și care, acolo în Rai, avea picioarele înalte și vorbea clar ca și alte animale ce se sălășluiau acolo (Sfîntul Vasile cel Mare, *Exaimeron,* Cuvînt despre Rai).

Deci a zis șarpele către Eva : „Oare a zis Dumnezeu să nu mîncați roade din orice pom al Raiului?“ Iar Eva a răspuns: „Din

orice pom care este în Rai putem mînca, dar din pomul care este în mijlocul Raiului a zis Domnul Dumnezeu să nu mîncăm, nici să ne atingem de el, ca să nu murim" (Facere 3, 3).

Iată un lucru de mirare! Dumnezeu, Care a zidit toate cele văzute, precum şi pe Adam şi Eva, le-a zis că, de vor mînca din pomul oprit, vor muri, iar şarpele i-a spus Evei: „Nu, nu veţi muri!". Astfel, strămoşii noştri, lăsîndu-se amăgiţi de viclenia şarpelui, au ascultat de el şi au călcat porunca Ziditorului, moştenind pedeapsa morţii vremelnice şi veşnice.

Oare nu tot aşa lucrează şi cu noi cei din zilele noastre şarpele cel nevăzut? Oare nu tot aşa ne înşală pe noi, fiii lui Adam, prin uitarea morţii şi a pedepsei lui Dumnezeu, de cîte ori ne aflăm în faţa oricărui păcat? Oare nu în toată vremea glasul lui Dumnezeu ne vorbeşte prin conştiinţă, zicînd: „Omule, nu fă păcatul acesta, căci păcatul este călcarea legii lui Dumnezeu" (Romani 5, 15; Isaia 59, 12); păcatul este *lucrul diavolesc* (Ioan 8, 41-44; Ioan 3, 8, ş. a.); păcatul este *bold al morţii* (I Corinteni 15, 56). Adu-ţi aminte, omule, că Bunul Dumnezeu şterge din cartea vieţii pe cel păcătos! (Ieşire 32, 33; Psalm 68, 32; Aposalipsa 21, 27). Adu-ţi aminte că *plata păcatului este moartea!* (Romani 6, 23).

Acestea şi altele de acest fel ni le aminteşte conştiinţa şi gîndul nostru cel bun. Iar şarpele, nevăzut, ne sfătuieşte cele împotrivă, zicînd: „Nu-i adevărat, nu vei muri! Dumnezeu este milostiv şi te va ierta! Doar El ştie neputinţa omului! Te vei mărturisi la un duhovnic de acest păcat, vei face canonul şi aşa Domnul te va ierta. Ce, tu vrei să te faci sfînt încă de acum? Mai ai vreme de îndreptare, nu te teme, că nu vei muri chiar acum".

La aceste sfaturi ale vicleanului şarpe noi slăbănogim cu mintea şi cu voia şi, astfel, uitînd frica de moarte şi de gheenă, greşim înaintea lui Dumnezeu. Deci, pricina care ne-a aruncat în prăpastia păcatului este cea arătată mai sus: *uitarea de Dumnezeu şi uitarea de moarte, de judecată şi de chinurile iadului.* Din cele mai vechi timpuri oamenii aleşi ai lui Dumnezeu s-au înarmat asupa păcatului cu arma pe care o aveau strămoşii noştri în Rai mai înainte de cădere şi anume *cu aducerea aminte de moarte.*

Cînd a început potopul, Noe, care a fost al doilea tată al omenirii, mai înainte de a se risipi fiii lui pe faţa pămîntului, i-a chemat pe toţi trei, pe Sem, Ham şi Iafet, şi le-a împărţit ca pe un mare şi nepreţuit dar, nu aur, nici argint sau pietre scumpe,

ci oasele strămoșilor lor, Adam și Eva, pe care le moștenise de la patriarhii dinaintea lui și pe care le păstrase în corabia sa pe vremea potopului.

Astfel, capul lui Adam l-a dat lui Sem, mijlocul, lui Iafet, iar picioarele, lui Ham *(Ușa pocăinței,* p. 26). Iar feciorii lui au zis către tatăl lor, Noe: „La ce ne folosesc nouă oasele lui Adam?". Iar el le-a răspuns: „Fii mei, oasele acestea vă vor fi de mare folos dacă veți privi adesea la ele. Privirea la oasele strămoșului nostru Adam vă va opri de la mari răutăți și vă va îndemna la fapte bune. Cînd veți privi la ele, vă veți aduce aminte că sufletele strămoșilor noștri Adam și Eva stau și se chinuiesc în temnițele cele mai înfricoșate ale iadului, pentru că au călcat porunca lui Dumnezeu și au mîncat din pomul oprit, ascultînd pe diavolul.

Dacă vă veți aduce aminte totdeauna de aceste oase, nu veți uita că și voi, după puțină vreme, veți muri, că nu sînteți veșnic pe acest pămînt. Din aducerea aminte a pedepsei primită de el de la Bunul nostru Dumnezeu, pentru neascultarea și călcarea poruncii Sale, veți avea un foarte mare folos, căci vă veți opri de la cele rele și vă veți sili să păziți poruncile lui Dumnezeu, ca să nu muriți și voi". Așa a sfătuit Noe pe fiii săi, cînd le-a împărțit oasele lui Adam.

Sfîntul și dreptul Iov, cel mult răbdător, arătînd că vederea mormintelor și a oaselor celor morți îi este de mare folos celui ce vrea să-și îndrepte viața, îl sfătuiește să meargă la mormînt, să privegheze și să privească asupra oaselor (Iov 21). Căci de va fi cineva împietrit și surd la cele duhovnicești și de i se va pune în față oasele morților, îndată vom vedea că se trezește la pocăință și cu luare aminte va lua învățătură folositoare de suflet.

Cel ce mai înainte era orb la înțelegerea celor bune, văzînd oasele moșilor, va deschide ochii spre a nu cădea în primejdia cu care îl amenință moartea; cel care era pînă acum fără temere de Dumnezeu și fără frică de moarte, se va îngrozi de muncile și pedepsele ce-l așteaptă la judecata viitoare; cel leneș și somnoros se va face veghetor și cu luare aminte și, pe scurt, toți, privind oasele celor morți, se vor trezi și își vor îndrepta viața lor, prin pocăință, spovedanie, rugăciune și celelalte fapte bune.

Așadar, nimic nu deșteaptă pe om din amorțire, din nesimțire și din împietrirea inimii și nimic nu-l oprește pe om mai mult de la păcat ca gîndirea la moarte. Acest adevăr îl arată și Sfînta Scriptură care zice: *Fiule, adu-ți aminte de cele mai de*

pe urmă ale tale şi în veac nu vei greşi (Isus Sirah 7, 38). Căci îndată ce ne-am născut, începem să alergăm spre mormînt. Între aceste două margini şi hotare, ale naşterii şi ale morţii, este o distanţă care trece ca un sunet al graiului şi se socoteşte ca o săritură de picioare, după cum spune şi Sfînta Scriptură: *Viaţa mea este mai scurtă decît graiul* (Iov 10, 19).

Iubiţi fraţi creştini,

Nici un filozof şi nici un dascăl din lumea aceasta nu ne poate folosi mai mult, în cele spre mîntuire, precum graiurile morţii. Dacă o vom asculta cu luare aminte sau dacă cineva o va avea ca pe cel mai apropiat prieten şi dacă o va avea ca sfetnic de taină în viaţă, atît de mult va învăţa de la ea, încît nici Solomon cel înţelept, cu toate învăţăturile sale, nu ar fi putut să-i dea lui sfaturi mai înţelepte. Căci şi Solomon, cel plin de darul lui Dumnezeu şi al înţelepciunii, dacă ar fi avut ca sfetnic moartea în timpul vieţii, nu ar fi ajuns să se îndepărteze de Bunul Dumnezeu, slujind idolilor (III Împăraţi 11, 1-11).

Dacă cineva s-ar sfătui cu moartea, în fiecare zi şi ceas, ar spori mult duhovniceşte şi ar ajunge o icoană a desăvîrşirii, iar prin pilda vieţii sale, pe toţi i-ar folosi şi i-ar face să-l întrebe: *Cine a fost sfetnicul tău?* (Isaia 40, 13; Romani 2, 13; 2, 24; I Corinteni 2, 16, ş. a.).

Deci, înainte de a face orice lucru în viaţa noastră, să o întrebăm pe moarte astfel; „Ştim că tu eşti cu adevărat slujitoare a dumnezeieştii dreptăţi, iar noi sîntem muritori şi supuşi poruncii tale, fiindcă şi nouă ni s-a spus ceea ce s-a zis la început către strămoşii noştri: *Cu moarte veţi muri* (Facere 2, 17). Ştim că nu părtineşti pe nimeni, ci toate după porunca lui Dumnezeu le faci. Vrem să te avem de sfetnic în această viaţă, spre a nu fi osîndiţi de Bunul Dumnezeu pentru păcatele noastre şi să nu ne mustri în ziua ieşirii noastre din această viaţă".

Avînd acestea în minte, la toate ispitele şi încercările ce ne vor veni în viaţă să o întrebăm pe moarte, deşi este moarte, şi ea ne va povăţui spre viaţă. Cînd ne va veni un gînd de ură sau de răzbunare asupra cuiva, la fel, să o întrebăm: „Ce zici tu, moarte, este bine ce gîndesc eu acum?" Ea ne va răspunde: „Omule, nu vorbi una ca aceasta! Tu adu-ţi aminte ce spune Sfînta Scriptură: *Tot cel ce urăşte pe fratele său, ucigaş de om este* (Ioan 3, 15). Apoi ascultă pe Domnul Dumnezeu Care ne vorbeşte: *Nu vă răzbunaţi fiii oamenilor, că a Mea este răzbu-*

narea. Eu voi izbîndi (Ieremia 51, 47; 11, 20). Dacă urăști și vrei să te răzbuni asupra fratelui, eu voi veni la tine cu porunca lui Dumnezeu și te voi duce la iad, la un loc cu acei ucigași" (Apocalipsa 22, 15).

Cînd trupul se va ridica cu poftele lui asupra noastră, să întrebăm în taină moartea: „Ce zici tu, moarte, oare să mă învoiesc cu gîndurile acestea spurcate și să săvîrșesc păcatul cu trupul înaintea lui Dumnezeu, sau nu?" Și ea ne va zice: „Adu-ți aminte, omule, că *cugetul trupului este moarte* (Romani 8, 6). Și *dacă veți trăi după trup veți muri* (Romani 8, 13)".

Cînd iubirea de argint ne va șopti în minte să adunăm bani și să nu dăm milostenie la cei săraci, atunci de vom întreba moartea, ea ne va spune: „Omule, nu aduna comori pe pămînt, căci voi veni și-ți voi lua sufletul cînd nu te gîndești și toate cît le-ai adunat, ale cui vor fi? Tu, din porunca lui Dumnezeu, vei fi dat în mîinile mele, iar eu te voi duce la munca ce nu are sfîrșit" (Matei 25, 46).

Tot astfel, cînd gîndul ne va sfătui să mîncăm, să bem și să ne distrăm în această lume, să întrebăm moartea și ea îndată ne va răspunde: „Omule, adu-ți aminte că *Împărăția lui Dumnezeu nu este băutură și mîncare, ci dreptate, pace și bucurie în Sfîntul Duh* (Romani 14, 17). Adu-ți aminte că *bețivii nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu* (I Corinteni 6, 10). Să nu te distrezi și nici să rîzi în veacul acesta, căci zice Domnul: *Vai celor ce rîdeți acum* (Luca 6, 25). Să mai știi că pe toți cei sătui, pe bețivi și pe cei cărora le plac distracțiile în lumea aceasta, eu, cu porunca lui Dumnezeu, îi duc în chinurile amare ale iadului, *unde viermele lor nu doarme și focul nu se stinge* (Matei 9, 43).

Întrebînd pe moarte totdeauna, cînd sîntem puși în fața oricărui păcat, mare sau mic, ea ne va opri cu amenințarea lui Dumnezeu și ne va înfricoșa cu chinurile cele negrăite ce le vom avea la ieșirea noastră din această viață!

Dacă diavolul ne-ar spune prin minte: „Nu te teme așa tare de moarte; Dumnezeu este bun și te va ierta dacă te vei pocăi, căci El este milostiv către cei ce se întorc la pocăință", noi, să-i răspundem așa: „Ascultă, diavole și prea vicleanule vrăjmaș al mîntuirii oamenilor, eu știu că Bunul Dumnezeu este milostiv și lesne iertător, dar este și drept judecător și că în starea în care se află cineva la moarte în aceea îl va judeca, fiindcă Bunul Dumnezeu, Care a făgăduit iertarea celui ce se pocăiește, nu a făgăduit aceasta pentru ziua de mîine, ci pentru cea de azi, că zice Duhul Sfînt: *Azi de vei auzi glasul Meu, să*

nu te învîrtoşezi în inima ta (Psalm 94, 8). Eu nu vreau să dau ziua de azi pe cea de mîine, neştiind dacă voi mai trăi pînă mîine, căci moartea poate să vină şi după un ceas, cu porunca Bunului Dumnezeu, ca să-mi ceară sufletul. Mie mi se cade a fi treaz şi a priveghea totdeauna, fiindcă, după cuvîntul Mîntuitorului meu, nu ştiu ziua şi nici ceasul (Matei 24, 36-42; Marcu 13, 35). Trebuie să cuget că ziua de azi este ultima zi din viaţă, după cum mă învaţă şi Sfinţii Părinţi".

Dumnezeu şi prin proorocul Ieremia ne spune că moartea va veni fără de veste, zicîndu-ne: *Fără întîrziere va veni ticăloşia peste noi* (Ieremia 7, 23). Iar prin proorocul Isaia ni se spune în chip asemănător: *Va veni asupra ta pieire şi pierzare de năprazna şi nu veţi şti nici nu veţi cunoaşte* (Isaia 27, 11).

Ştim cu toţii că vom muri, dar nu ştim nici cum şi nici cînd va fi sfîrşitul fiecăruia dintre noi. Ştim că pe toţi ne aşteaptă mormîntul, dar oare sîntem noi pregătiţi pentru Dumnezeu? Căci auzim mereu în dumnezeiasca Evanghelie, zicînd: „Maria stătea la mormînt, plîngînd" (Matei 28, 1).

Sfîntul şi dreptul Iov, în suspinul său se tînguia, zicînd: *Numai singur mormîntul mi-a rămas* (Iov 17 13; 21, 32). *Şi Tu, groapă, eşti mama mea şi voi, viermilor, sînteţi fraţii şi surorile mele* (Iov 17, 14).

Să înţelegem, fraţii mei muritori, asemenea mie, că mormîntul pentru noi este patria tuturor faptelor bune şi locul a toată filozofia creştinească şi să stăm şi noi ca Maria la mormînt, plîngînd afară (Ioan 20, 11). Să mergem adesea la cimitir, căci vom afla înţelepciunea pe care toate şcolile şi toţi filozofii lumii n-ar putea să ne-o spună.

Dacă vom priveghea la mormînt, vom auzi glasul celor din mormînt, zicînd către noi aşa: „Aici, împărate, este sceptrul tău; aici, domnitorule, este palatul tău; aici, bogatule, este curtea ta; aici, sfetnicule, este locul tău în adunare; aici, arhiereule, este mitra ta; aici, filozofule, este academia ta; aici, retorule, este scaunul tău; aici, dascălule, este catedra ta; aici, puternicule conducător de oşti, este vitejia ta; aici, frumosule, este frumuseţea ta; aici, zgîrcitule, este vistieria ta; aici, monahule, este nevoinţa ta; aici, meşterule, este meşteşugul tău; aici, muritorule, este locuinţa ta.

Chiar de ai fi mare şi vestit, de ai călători în toată lumea, de ai zbura peste norii cerului, de ai înnota în toate mările şi de a fi cunoscut în toate ţările lumii, noi aici te aşteptăm ca să-ţi termini călătoriile şi ostenelile tale de pe acest pămînt. Noi

ţi-am pregătit locul de veci de patru coţi lungime şi patru lăţime“ (*Uşa pocăinţei*, cap. 5, p. 28, 42).

Cei din morminte, de ar putea vorbi, ne-ar zice: „Ascultă, muritoare, cel asemenea nouă, care stai aici la mormînt, oare nu ai auzit tu cuvintele dumnezeieştii Scripturi care zice că omul este ca iarba (Psalm 89, 5-6; 102, 15); că este ca *floarea cîmpului* (Isaia 40, 6; I Petru 1, 24); că este *umbră care se pleacă şi trece!* (I Paralipomena 29, 15; Iov 8, 9; 14, 2; Psalm 101, 11; 143, 4; Ecclesiast 6, 12; 8, 13).

N-ai auzit tu că viaţa muritorilor de pe pămînt se aseamănă cu *fumul ce se stinge* (Psalm 101, 3); cu *vulturul ce zboară* (Iov 9, 26); cu *coliba păstorului ce ţine puţină vreme* (Isaia 38, 12); cu *apa ce curge pe pămînt* (II Împăraţi 14, 14); cu *firul ţesătorului* (Iov 7, 6); cu *gîndul* (Psalm 89, 9), cu *somnul* (Psalm 89, 5); cu *aburul* (Iacov 4, 14), cu *pînza de păianjen* (Psalm 89, 10) şi cu *vîntul* (Iov 7, 7)?

Dacă le-ai ştiut şi le-ai auzit, atunci pentru care pricină ţi-ai legat inima ta de lucrurile deşarte şi trecătoare ale veacului de acum? Pentru care pricină, fratele meu, nu te sileşti din vreme să pui început bun de pocăinţă şi de viaţă curată înaintea lui Dumnezeu. Iată, aici în mormînt, cu glasuri de taină grăim la urechile sufletului tău: Trezeşte-te, trezeşte-te şi priveghează, fratele nostru, cît mai ai vreme, căci nu ştii ceasul cînd negreşit vei veni la noi. De ţi-ar ajuta mila lui Dumnezeu să nu ajungi aici nepregătit!“.

Iubiţi credincioşi,

După ce am ascultat glasul celor din morminte, prea de nevoie este de a întoarce gîndul nostru spre ceasul şi minutul cel mai de pe urmă al vieţii noastre. Fiindcă de acest ceas şi minut atîrnă pierzarea sau mîntuirea noastră. Atît de scump pentru mîntuirea noastră este acest minut mai de pe urmă, încît pentru a ne scoate din robia morţii, însuşi Tatăl nostru Cel din ceruri a trimis pe Unul-Născut Fiul Său în lume spre răscumpărarea şi mîntuirea noastră (Galateni 4, 4-5; Ioan 1, 29).

Pentru acest minut mai de pe urmă al vieţii noastre, Fiul lui Dumnezeu a venit în lume, S-a născut prunc în peşteră, S-a culcat în iesle, a suferit vreme de 33 de ani din clipa în care S-a născut şi pînă în ceasul în care Şi-a dat Duhul pe cruce. Pentru minutul acesta Mîntuitorul a trimis în lume pe Duhul Sfînt, Care de la Tatăl purcede (Ioan 15, 26), ca să ne înveţe pe noi toate cele de trebuinţă a le cunoaşte spre mîntuire (Ioan

14, 26; Luca 12, 12), ca să ne sfințească și să ne facă fii după dar ai lui Dumnezeu (Romani 15, 16; I Corinteni 6, 11; Galateni 4, 6-7), pentru ca să pecetluiască pe cei credincioși spre răscumpărare (Efeseni 1, 13; 4, 30).

Pentru minutul cel mai de pe urmă din viața oamenilor s-au scris cele patru Evanghelii, ca să avem din ele chipuri de *învățătură spre mîntuire. Pentru acest minut ni s-au dat nouă* darurile Sfîntului Duh și s-au așezat în Biserica lui Hristos mijloacele cele spre sfințire, adică cele șapte Sfinte Taine.

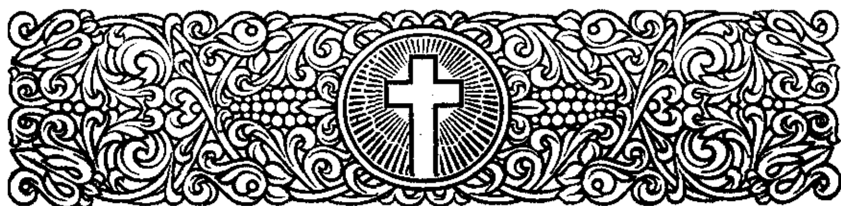
Pentru acest minut s-au dat și poruncile dumnezeiești, poruncile Bisericii lui Hristos și toată învățătura Sfintelor Scripturi, împreună cu predaniile și învățăturile Sfinților și dumnezeieștilor Părinți, ca prin toate acestea să ne înțelepțim spre mîntuire (I Timotei 3, 15). Și așa, lucrînd poruncile lui Dumnezeu, să ne pregătim pentru ceasul și minutul cel mai de pe urmă al vieții noastre.

Trebuie să fim cu mare grijă față de acest minut, care este sfîrșitul vieții noastre pe acest pămînt, fiindcă în ce stare se va afla cineva în ceasul din urmă al vieții sale, așa va rămîne în veacul veacului. Acest adevăr îl arată Sfînta și dumnezeiasca Scriptură, zicînd: *„De va cădea lemn în Austru și de va cădea* în Crivăț, la locul unde va cădea, acolo va fi" (Ecclesiast 11, 3). Adică, de care loc se va afla vrednic omul în ceasul morții sale, de Rai sau de iad, acolo se va rîndui și va petrece în veci.

După moarte nici cel îmbunătățit nu se mai schimbă din fapta bună în păcat, nici păcătosul din păcat în faptă bună (*Kiriacodromion*, p. 541). Însă slujbele și liturghiile pentru cei răposați ușurează în munci pe cei morți nespovediți, iar pe cei pocăiți îi mută din osîndă la lumină.

Iar fiindcă moartea vine ca furul (Apocalipsa 3, 3; 16, 15), de nu vom priveghea și vom fi fără grijă și nepăsători la mîntuirea sufletului nostru, atunci ziua și ceasul din urmă al vieții noastre vor fi pentru noi spre pieire, după mărturia dumnezeieștii Scripturi care zice că *pentru ziua pieirii se ține cel rău și la ziua urgiei se va duce* (Iov 21, 30).

Iar de ne vom trezi și vom priveghea în toată vremea vieții noastre, cu mintea și cu inima, și ne vom sili cu toată puterea la lucrarea poruncilor lui Dumnezeu, atunci, în vremea sfîrșitului nostru și a ieșirii noastre din această viață trecătoare ne vom bucura ca niște slugi ale Bunului Dumnezeu, după cuvîntul care zice: ***Fericită este sluga aceea pe care, venind Domnul său, o va afla făcînd așa*** (Matei 24, 46). AMIN !

P R E D I C Ă
DESPRE JUDECATA DE APOI

„Toţi trebuie să ne înfăţişăm înaintea judecăţii lui Hristos, ca să ia fiecare, după cele ce a făcut prin trup, ori bine ori rău" (II Corinteni 5, 10; Romani 14, 10).

Iubiţi credincioşi,

Una din lucrările duhovniceşti folositoare ale minţii noastre este şi cugetarea la dreapta şi înfricoşata Judecată de apoi a lui Dumnezeu. Cine va avea în minte mereu ziua şi ceasul ieşirii sale din viaţă şi a stării lui înaintea Mîntuitorului nostru Iisus Hristos la Judecată, îşi va petrece zilele vieţii sale *cu frică şi cu cutremur* (Psalm 2, 11). Cine este conştient că pentru tot cuvîntul deşert va da socoteală în ziua Judecăţii (Matei 12, 36), totdeauna îşi înfrînează limba şi îşi cumpăneşte cuvintele sale cu multă chibuzuinţă.

Cine nu uită că Fiul lui Dumnezeu va judeca pe desfrînaţi şi pe preadesfrînaţi (Evrei 13, 4), acela se nevoieşte şi se luptă pînă la moarte pentru a-şi stăpîni trupul şi a-l păzi curat, ca să nu alunece în prăpastia desfrîului. Cine este conştient că pînă şi privirea unei femei cu poftă se socoteşte desfrînare (Matei 5, 28), cu mare frică de Dumnezeu îşi va păzi ochii şi mintea.

Cine cugetă la cuvintele Sfintei Scripturi, potrivit cărora şi pentru gîndurile şi poftele inimii vom fi cercetaţi în ziua Judecăţii de apoi (I Corinteni 4, 5), îşi va păzi mintea şi inima *(I Corinteni 4, 5) spre a le face izvor al vieţii, iar nu al morţii.* Cine cugetă că la Judecata de apoi *toate tainele inimii noastre vor fi date pe faţă* (Evrei 4, 12), se păzeşte pe sine de orice păcat, fiind cu luare aminte la toate gîndurile şi înclinările inimii sale. Unul ca acesta, dacă vă greşi cu ceva, prin gînduri şi intenţii rele, îndată se căieşte din inimă şi aleargă să se mărturi-

sească la duhovnic, primind dezlegare şi iertare de la Dumnezeu (Matei 18, 18).

Cine îşi va aduce aminte totdeauna că oamenilor le este rînduit să moară şi după aceea să fie judecaţi (Evrei 9, 27), cu mare evlavie şi frică de Dumnezeu îşi va petrece toate zilele vieţii sale pe pămînt, ca în ziua dreptei judecăţi să capete milă şi îndurare de la Hristos.

Acum să aducem unele mărturii din Sfînta Scriptură despre înfricoşătoarea Judecată de apoi. Vom începe cu Sfîntul prooroc Moise, care, amintind de Cartea vieţii din ziua Judecăţii, cînd a greşit poporul lui Israel, făcînd viţel de aur şi închinîndu-se lui, făcîndu-se, astfel, vrednici de mînia şi urgia lui Dumnezeu —, a zis către El: *Şi acum, de vrei să ierţi tot păcatul, iartă-l, iar de nu, atunci şterge-mă şi pe mine din Cartea vieţii pe care ai scris-o* (Ieşire 32, 32).

Sfîntul prooroc şi împărat David, proorocind despre amîndouă venirile lui Hristos în lume, prima pentru mîntuire şi a doua pentru judecată, a zis: *Că vine, vine să judece pămîntul* (Psalm 97, 10). Apoi, arătînd că Judecata de apoi va fi după ce se va împlini numărul îngerilor căzuţi din cer prin sufletele cele sfinte şi mîntuite, zice: *Judeca-va întru neamuri, plini-va căderile, zdrobi-va capetele multora pe pămînt* (Psalm 109, 6).

Arătînd din nou despre Judecată, zice: *Iar Domnul rămîne în veac. Gătit-a la judecată scaunul Său* (Psalm 9, 7). *El va judeca lumea cu dreptate, judeca-va noroadele cu îndreptare* (Psalm 9, 8). *Dumnezeul dumnezeilor, Domnul a grăit şi a chemat pămîntul* (Psalm 49, 1). *Judeca-va lumea întru dreptate şi popoarele întru adevărul Său* (Psalm 13).

Sfîntul prooroc Ieremia, arătînd prin Duhul Sfînt, despre Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, că este din seminţia lui David după trup, zice: *Iată vin zile, zice Domnul, cînd voi ridica lui David odraslă dreaptă şi va împărăţi ca împărat şi va înţelege şi va face judecată şi dreptate pe pămînt* (Ieremia 23, 5). *Eu sînt Domnul Cel ce cerc inimile şi rărunchii, ispitesc ca să dau fiecăruia după căile lui şi după roada faptelor lui* (Ieremia 17, 10).

Sfîntul şi dreptul Iov, cel atît de mult răbdător, amintind de judecată, zice: *Cum va fi drept muritorul la Domnul? Că de va vrea să se judece cu El, nu-l va asculta, ca să nu grăiască împotriva nici unui cuvînt al Lui din o mie* (Iov 9, 2-3). Sfîntul Prooroc Iezechiel, vorbind ca din partea lui Dumnezeu cu Israel, îşi aminteşte de judecata dreaptă a lui Dumnezeu, zicînd: *Oare căile voastre sînt drepte? Pentru aceasta pe fiecare după calea*

lui vă voi judeca pe voi din casa lui Israel, zice Domnul. Întoarceți-vă și vă abateți de la toate păgînătățile voastre și nu vă voi certa cu nedreptate (Iezechiel 18, 29-30). Sfîntul prooroc Isaia zice și el despre judecată: *Intrați în pietre și vă ascundeți în pămînt, de fața fricii Domnului și de mărirea tăriei Lui, căci se va scula să piardă pămîntul* (Isaia 2, 10-12).

Despre Judecata de apoi vorbește și Sfîntul prooroc Ioil astfel: *Trimiteți seceri că a sosit secerișul; intrați și călcați că este plin jgheabul, că s-a înmulțit răutatea lor. Glasuri au răsunat în valea judecății. Soarele și luna se vor întuneca și stelele își vor ascunde lumina lor. Domnul din Sion va striga și din Ierusalim Își va da glasul Său. Se va clăti cerul și pămîntul și Domnul se va îndura de poporul Său și va întări pe fiii lui Israel* (Ioil 4, 13-16). Iar Sfîntul prooroc Daniel vorbește astfel despre judecată: *Văzut-am pînă ce s-au pus scaunele și a șezut Cel vechi de zile. Îmbrăcămintea Lui era albă ca zăpada, iar părul capului Lui era ca lîna curată; scaunul Lui, pară de foc și roțile Lui, foc arzător. Rîu de foc mergea și ieșea din El; mii de mii Îi slujeau și miriade de miriade stăteau înaintea Lui; Judecătorul a șezut și cărțile s-au deschis* (Daniel 7, 9-10).

În continuare vom prezenta cîteva mărturii, din numeroasele existente, pe care le dau Sfinții Evangheliști și Apostoli și Sfinții Părinți în legătură cu înfricoșata Judecată de apoi.

Sfîntul Apostol Petru spune despre Judecata de apoi astfel: *De vreme ce Dumnezeu n-a cruțat pe îngerii care au păcătuit, ci, legîndu-i cu legăturile întunericului în iad, i-a dat să fie păziți pînă la judecată, aceasta ne învață că Domnul știe să scape din ispite pe cei binecredincioși, iar pe cei nedrepți să-i păstreze, ca să fie pedepsiți în ziua judecății...* (II Petru 2, 4-9). Și iarăși: *Iar cînd se va arăta Mai-marele-păstorilor, veți lua cununa slavei, cea nevestejită* (I Petru 5, 4).

La rîndul său, Sfîntul Apostol Pavel zice despre Judecata de apoi: *De aceea, nu judecați ceva mai înainte de vreme pînă ce va veni Domnul, Care va lumina cele ascunse ale întunericului și va vădi sfaturile inimilor. Și atunci fiecare va avea de la Dumnezeu lauda cuvenită* (I Corinteni 4, 5). Și iarăși: *Iar vouă celor necăjiți, să vă dea odihnă, împreună cu noi, la arătarea Domnului nostru Iisus Hristos din cer, cu îngerii puterii Sale, în văpaie de foc, osîndind pe cei ce nu cunosc pe Dumnezeu și pe cei ce nu se supun Evangheliei Domnului nostru Iisus Hristos* (II Tesaloniceni 1, 7-8). În alt loc, amintind tot despre judecată, zice: *De acum mi s-a gătit cununa dreptății, pe care Domnul îmi*

va da-o în ziua aceea, El, Dreptul Judecător, și nu numai mie, ci și tuturor celor ce au iubit arătarea Lui (II Timotei 4, 8).

Despre Judecata de apoi vorbește și Sfîntul Evanghelist Ioan, redînd cuvintele Mîntuitorului: *Nu vă mirați de aceasta; că vine ceasul în care toți cei din mormînte vor auzi glasul Lui, și vor ieși cei ce au făcut cele bune întru învierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele întru învierea judecății* (Ioan 5, 28-29). În alt loc zice: *Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului, ca toți să cinstească pe Fiul, precum cinstesc pe Tatăl. Cel ce nu cinstește pe Fiul, acela nu cinstește nici pe Tatăl Care L-a trimis* (Ioan 5, 22-23). Apoi, zice: *Deci, acum, copiii mei, rămîneți întru El ca să aveți îndrăzneală cînd se va arăta și să nu ne rușinăm de El la venirea Lui* (I Ioan 2, 28).

La Apocalipsă vorbește și mai clar de ceasul Judecății de apoi: *Am văzut apoi un tron alb și pe Cel ce ședea pe el, iar dinaintea feții Lui pămîntul și cerul au fugit și loc nu s-a mai găsit pentru ele. Și am văzut pe morți, pe cei mari și pe cei mici, stînd înaintea lui Dumnezeu și cărțile au fost deschise. Și o altă carte a fost deschisă, care este Cartea vieții; și morții au fost judecați din cele scrise în acele cărți potrivit cu faptele lor. Și marea a dat înapoi pe morții din ea; și moartea și iadul au dat pe morții lor și a fost judecat fiecare după faptele sale* (Apocalipsa 20, 11-13).

Tot în Apocalipsă se spune: *Și am văzut cînd a deschis pecetea a șasea, iată cutremur mare s-a făcut și soarele s-a făcut negru ca un sac de păr și luna întreagă s-a înroșit ca sîngele; și stelele cerului au căzut pe pămînt, precum smochinul leapădă smochinele cele crude cînd se clătește de vînt. Și cerul s-a strîns ca o carte, înväluindu-se și tot muntele și ostrovul s-au mutat din locurile lor. Și împărații pămîntului și domnii, precum și bogații și căpeteniile și cei puternici și tot robul și cel slobod s-au ascuns în peșteri și în pietrele munților, strigînd pietrelor și munților: Cădeți peste noi și ne ascundeți pe noi de fața Celui ce șade pe scaun și de mînia Mielului; că a venit ziua cea mare a mîniei lor și cine va putea să stea pe loc?* (Apocalipsa 6, 12-17).

Iubiți credincioși,

Pînă aici v-am arătat cîteva din prea multele mărturii despre Judecata de apoi, de la Sfinții Prooroci și de la Sfinții Apostoli și Evangheliști. Dar oare, cine ne-a arătat nouă mai luminat decît toți proorocii, Apostolii și Evangheliștii, despre Judecata cea mare a lui Dumnezeu? Cu adevărat, nimeni altul, decît în-

suși Domnul Dumnezeul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, Ziditorul a toată lumea (Ioan 1, 3).

Domnul nostru Iisus Hristos, Cel ce va judeca lumea, ne-a descoperit, din dragostea cea negrăită ce o are pentru neamul omenesc, cele legate nu numai de ziua venirii Sale la Judecată, ci și semnele premergătoare ei. Aceasta a făcut-o pentru noi, ca să știm că se apropie ziua venirii Lui și pentru a ne pregăti din vreme cu pocăință din toată inima, pentru păcatele noastre și cu grijă sfîntă, ca să nu vină peste noi ziua aceea fără veste și să ne găsească nepregătiți și vrednici de osîndă.

După însăși mărturia Domnului nostru Iisus Hristos, semnele vestitoare sfîrșitului lumii și venirii Sale la înfricoșătoarea Judecată de apoi vor fi acestea:

Mai întîi vor veni în lume *mulți prooroci mincinoși,* în numele lui Hristos, și pe mulți vor amăgi (Matei 24, 5). Aceștia vor face semne mari și minuni cu puterea diavolilor (Sfîntul Andrei al Cezareei, *Tîlcuirea Apocalipsei,* cap. 13, 13-14). Acești hristoși mincinoși sînt reprezentați în Apocalipsă în persoana fiarei ce iese din pămînt și are coarne de miel, vorbind ca un balaur (13, 11). Aceștia vor lua putere din duhul lui Antihrist și al satanei pentru a face minuni false și năluciri diavolești. Ei nu vor veni să se închine icoanei lui Hristos, a Maicii Domnului și a sfinților lui Dumnezeu, ci numai chipului lui Antihrist (Sfîntul Andrei al Cezareei, *op. cit.,* cap. 13, 11).

Prooroci mincinoși sînt toți cei care zic că ei cred în Hristos și întemeiază secte și erezii, rătăcind de la adevăr. Aceștia, după mărturia Sfîntului Andrei al Cezareei, sînt închipuiți de „calul negru“ din Apocalipsă (6, 5), pe care șade diavolul și toți conducătorii ereticilor. Se închipuiesc printr-un cal negru, fiindcă au mintea înnegrită și întunecată de diavolul, precum și pentru întunecimea credinței lor rele. Cîntarul celui ce șade pe calul cel negru este Sfînta și Dumnezeiasca Scriptură, pe care toți ereticii și sectanții o explică după mintea lor stricată de diavol; fiindcă ei uneori adaugă, după părerea lor cea rea, iar altor cuvinte din dreptarul Sfintei Scripturi le întorc înțelesul după cum le convine, spre a-și susține rătăcirea lor mincinoasă, necălăuzîndu-se de cumpăna cea dreaptă și sfîntă a adevărului propovăduit de către Sfînta Biserică a lui Hristos“ (Sfîntul Andrei al Cezareei, *op. cit.,* cap. 6, 5). Acești prooroci mincinoși, care schimbă înțelesul Sfintei și Dumnezeieștii Scripturi după părerea lor, nu vor să știe că Dumnezeu nu suferă nici adăugire și nici scădere, după cum Însuși poruncește: *Să nu*

adăugați la cuvîntul pe care-l poruncesc Eu vouă și să nu scădeți din el (Deuteronom 4, 2; 12, 32; 30, 6; Apocalipsă 22, 18-19).

Hristoșii mincinoși mai sînt închipuiți și de calul galben de la Apocalipsă (cap. 6, 8), întru toate căutînd să fie fățarnici și vicleni, spre a amăgi pe mulți. Cel ce șade pe acest cal, pe acești hristoși mincinoși, este ea, zavistia diavolească, căreia mai cu dinadinsul îi este numele moarte; iar iadul merge în urma morții, însemnînd că munca gheenei urmează hristoșilor mincinoși ca și proorocilor mincinoși. Ei au libertate de la Dumnezeu de a ucide pe oameni cu sabia, adică cu hulele limbilor lor necurate; cu foametea, adică cu lipsirea cuvîntului lui Dumnezeu și cu fiarele pămîntului, adică cu năravurile lor cele de fiară (Sfîntul Andrei al Cezareei, *op. cit.*, cap. 6, 8).

Așadar, deosebirea dintre proorocii mincinoși care sînt acum și cei care vor veni în lume, este că primii schimbă dreapta credință cu erezii și rătăciri sectare, iar cei de pe urmă, cu îngăduința lui Dumnezeu, spre lămurirea dreptcredincioșilor, vor avea și putere de la diavoli să facă semne și minuni, înșelînd și din cei aleși, după cum ne-a spus Mîntuitorul mai dinainte (Marcu 13, 22).

Mîntuitorul ne mai spune următoarele despre sfîrșitul lumii: *Veți auzi de războaie și de vești de războaie; luați seama să nu vă speriați, căci trebuie să fie toate; dar încă nu va fi sfîrșitul. Căci se va ridica neam împotriva altui neam și împărăție împotriva altei împărății și va fi foamete și ciumă și cutremur mare pe alocuri. Dar toate acestea sînt numai începutul durerilor* (Matei 24, 6-8).

Alt semn premergător sfîrșitului lumii și venirii lui Hristos la Judecata de apoi va fi și *predicarea Evangheliei la toate popoarele* (Matei 24, 14). Aici este un lucru tainic și greu de înțeles, căci unul dintre Sfinții Evangheliști zice: *Mai întîi Evanghelia trebuie a se propovedui la toate neamurile* (Marcu 13, 10), iar Sfîntul Evanghelist Matei zice: *Și se va predica această Evanghelie a împărăției în toată lumea, spre mărturie la toate popoarele și atunci va veni sfîrșitul* (Matei 24, 14). Deci, de se va predica numai *spre mărturie*, atunci putem aștepta sfîrșitul în orice ceas, deoarece Sfînta Evanghelie a ajuns spre mărturie pînă acum la toate popoarele lumii, nefiind vreun loc în lume unde nu s-a auzit pînă acum de religia creștină și despre Domnul nostru Iisus Hristos. Iar dacă trebuie să creadă în Evanghelie și să se boteze absolut toate popoarele cu botezul creștinesc, atunci mai este încă multă vreme, deoarece nici o jumătate din populația pămîntului nu este creștinată.

Alte semne care vor fi înainte de venirea Domnului nostru Iisus Hristos la Judecata de apoi, după mărturia Lui, vor fi şi acestea: Va fi mare prigonire asupra creştinilor pentru mărturisirea numelui lui Hristos (Matei 24, 9). Vor fi mari necazuri şi strîmtorări care n-au mai fost de la începutul lumii (Matei 24, 21). Mulţi se vor sminti în credinţă şi se vor vinde şi se vor urî unii pe alţii (Matei 24, 9-10). *Mulţi vor veni în numele lui Hristos şi vor zice : Eu sînt Hristos ; şi pe mulţi vor înşela, iar din pricina înmulţirii fărădelegilor dragostea multora se va răci* (Matei 24, 12).

Semnele cele mai apropiate de venirea Domnului vor fi: întunecarea soarelui şi a lunii; căderea stelelor din cer; clătinarea puterilor cerurilor (Matei 24, 29). După aceasta se va arăta Sfînta Cruce pe norii cerului, după mărturia Domnului Care spune: *Atunci se va arăta pe norii cerului semnul Fiului Omului şi, văzînd acest semn, vor plînge şi se vor tîngui toate popoarele pămîntului, căci în urma lui vor vedea pe Fiul Omului, venind pe norii cerului cu putere şi cu slavă multă* (Matei 24, 30). Îndată după aceasta vor începe să se audă milioane de trîmbiţe ale dumnezeieştilor îngeri. Glasul acelor trîmbiţe de aur, după mărturia Sfîntului Grigorie Teologul, va supune stihiile, va despica pietrele, va deschide mormintele şi va deschide adîncurile. Unii se întreabă dacă va fi una sau mai multe trîmbiţe, deoarece Apostolul neamurilor, Pavel, zice: *Întru glasul trîmbiţei celei de apoi* (I Corinteni 15, 52), iar Sfînta Evanghelie zice: *Şi va trîmbiţa prin îngerii Săi cu sunet mare de trîmbiţe* (Matei 24, 31). Însă Sfîntul Ioan Gură de Aur spune desluşit: „Dacă mulţi vor fi îngerii, multe vor fi şi trîmbiţele“ (*Uşa pocăinţei*, p. 75). De asemenea, va zdrobi porţile iadului şi va dezlega legăturile morţilor, iar la glasul trîmbiţelor, într-o clipeală de ochi, morţii se vor scula nestricăcioşi (Matei 24, 31; I Corinteni 15, 52).

Dar oare, care îngeri se vor trimite cu trîmbiţe ca să vestească venirea Domnului şi ziua cea mare a Judecăţii de apoi?

După mărturia Sfinţilor Părinţi, îngerii cărora li se vor încredinţa de la Dumnezeu trîmbiţele judecăţii, vor fi din ceata Începătoriilor, căci aceştia, cum spune Sfîntul Dionisie Areopagitul, sînt cei care ocrotesc popoarele pămîntului şi păzesc hotarele tuturor ţărilor.

Despre aceştia se spune în dumnezeiasca Scriptură astfel : *Cînd a împărţit Cel Preaînalt neamurile şi pe fiii lui Adam, a pus hotarele neamurilor după numărul îngerilor lui Dumnezeu* (Deuteronom 32, 8).

Sfinţii Părinţi spun că glasul acestor trîmbiţe se va auzi pînă la adîncurile cele mai de jos ale iadului, ca să cheme la judecată şi pe diavoli; se vor auzi pînă la cer, ca să cheme de acolo pe toţi sfinţii şi drepţii cei din veac. Glasul acestor trîmbiţe va chema pe toţi cei din morminte şi pe toţi locuitorii pămîntului de la Adam, pînă la sfîrşit. Atunci se vor împlini cele zise prin Duhul Sfînt: *Chema-va cerul de sus şi pămîntul de jos ca să aleagă pe poporul Său* (Psalm 49, 5). Unii sfinţi spun că aceşti îngeri vor trîmbiţa cu sunete de jale şi de spaimă, fiecare la locul unde a păzit. Cei ce au păzit Anglia vor trîmbiţa deasupra Angliei; cei ce au păzit Rusia vor trîmbiţa deasupra Rusiei; cei ce au păzit Franţa, deasupra Franţei şi astfel, fiecare deasupra ţărilor unde au fost păzitori, deşteptînd prin trîmbiţele lor pe toţi morţii cei din veac. Încă şi alţi îngeri vor veni cu trîmbiţe, cei cărora li s-a încredinţat paza marilor oraşe ale lumii, diferite regiuni şi state de pe faţa pămîntului şi fiecare la locul său va suna cu trîmbiţa sa, vestind venirea Domnului şi sosirea zilei celei mari a Judecăţii de apoi *(Uşa pocăinţei,* p. 76).

Atunci se va împlini ceea ce a proorocit Sfîntul prooroc *Sofonie, care a zis : Aproape este ziua Domnului cea mare ; aproape şi grabnică foarte. Glasul zilei Domnului este amar şi cumplit. Ziua mîniei este ziua aceasta, ziua necazului şi a nevoiei, ziua chinului şi a pieirii, ziua ceţii şi a întunericului, ziua norului şi a negurei, ziua trîmbiţei şi a strigării peste cetăţile cele tari şi peste unghiurile cele înalte* (Sofonie 1, 14-16).

După aceste semne mai sus arătate se vor coborî din cer nenumărate cete de heruvimi, de serafimi şi de îngeri purtători de lumină. Atunci se va arăta tronul slavei lui Dumnezeu pe norii cerului şi însuşi Domnul Se va pogorî din cer şi va sta pe scaunul slavei Sale ca să judece toată lumea, după cum spune Evanghelia: *Iar cînd va veni Fiul Omului întru slava Sa şi toţi sfinţii îngeri cu Dînsul, atunci va şedea pe tronul slavei Sale. Şi se vor aduna înaintea Lui toate neamurile şi va despărţi pe unii de alţii, precum desparte păstorul oile de capre. Şi va pune oile de-a dreapta Lui, iar caprele de-a stînga* (Matei 25, 31-33).

După ce îi va judeca pe toţi, va rîndui ca drepţii să meargă în viaţa veşnică, iar păcătoşii în munca veşnică (Matei 25, 46). Însă nu toate popoarele pămîntului se vor judeca după aceleaşi legi. Astfel, păgînii se vor judeca după legea conştiinţei lor (Romani 2, 14); iudeii după legea lui Moise (Romani 12, 12-15); iar creştinii după Evanghelie (Ioan 12, 46; Romani 2, 16; Iacov 2, 12).

Iubiţi credincioşi,

Pînă la venirea Domnului, cînd vom auzi trîmbiţele îngerilor, avem de la Dumnezeu o trîmbiţă de taină: glasul conştiinţei noastre. Să ascultăm acest glas al conştiinţei, al acestei trîmbiţe sfinte, căci, ascultînd de ea, ascultăm de însuşi glasul Domnului care este în noi. Dacă vom asculta glasul acestei trîmbiţe de taină a sufletului nostru, care strigă în noi mereu, mustrîndu-ne cînd greşim şi mîniem pe Dumnezeu, atunci ne vom împăca sufletul cu El şi vom împăca cu noi şi cerul şi pămîntul (Sfîntul Isaac Sirul, *Cuvînt la Judecata de apoi).*

Să luăm aminte în toată vremea la glasul tainic al conştiinţei noastre, căci dacă inima noastră nu ne va osîndi, atunci vom avea îndrăzneală în ziua Judecăţii către Bunul Dumnezeu (I Ioan 3, 20-21). AMIN !

PREDICĂ
DESPRE RAI

*„Cele ce ochiul n-a văzut **și** urechea n-a auzit, și la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a pregătit Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe El"* (I Corinteni 2, 9).

Iubiți credincioși,

În Sfînta Scriptură găsim că *Dumnezeu a sădit Raiul în Eden, către răsărit, și a pus acolo pe omul pe care l-a făcut* (Facere 2, 8). Ce înseamnă Eden? La această întrebare ne răspunde Sfîntul Vasile cel Mare, zicînd: „Eden se numește desfătare" (*Exaimeron,* Cuvînt despre Rai, 1826, p. 61). Dar oare ce fel de desfătare era acolo? Trupească numai? Acest lucru, fie și numai a-l gîndi cineva, este o necuviință!

Astfel, trebuie să înțelegem o desfătare vrednică de Dumnezeu, cuviincioasă lucrării Lui dumnezeiești, desfătare care este potrivită sfinților. Ascultă pe cel ce zice: *Desfătează-te în Domnul și-ți va da ție cererile inimii tale* (Psalm 36, 4). Iar în alt loc: *Acolo, pornirile rîurilor veselesc cetatea lui Dumnezeu* (Psalm 45, 4); pîrîu al desfătării se numește grădina Raiului, care hrănește și crește frumusețea acelor saduri gîndite, după cuvîntul: *Rîu care iese din Eden, să adape Raiul* (Facere 3, 6).

Ca să înțelegem sădirea vrednică mîiniilor și lucrării Bunului Dumnezeu, să ne aducem aminte de cele spuse de Mîntuitorul nostru Iisus Hristos către ucenicii Săi în Sfînta Evanghelie: *Voi sînteți mlădițele și Tatăl Meu este lucrătorul,* ca cei ce sînt sădiți de Dînsul în casa Domnului și care înfloresc în curțile Dumnezeului nostru (Psalm 91, 13). Despre această sădire duhovnicească și Sfîntul Apostol Pavel zice: „Eu am sădit: Apolo a udat, iar Dumnezeu a făcut să crească" (I Corinteni 3, 6). Sfîntul prooroc David aseamănă pe cel drept cu pomul sădit lîngă iz-

voarele apelor; care *rodul său va da la vremea sa şi frunza lui nu va cădea* (Psalm 1, 3). Şi iarăşi: *Dreptul ca finicul va înflori* (Psalm 91, 12).

Sfîntul Vasile cel Mare zice: „Învaţă-te, omule, ca din nişte învăţături ca acestea să vii întru înţelegerea Raiului şi să ajungi la zorile dinaintea luminii, unde răsare lumina cunoştinţei şi unde Raiul desfătării s-a sădit. Şi măcar de vei înţelege vreun lucru trupesc primitor de sfinţi, în care petrec toţi cei ce au strălucit pe pămînt în lucruri bune, îndulcindu-se după o vrednică răsplătire din darul lui Dumnezeu şi din veselia cea adevărată şi fericită, nu cazi niciodată din asemănarea cuviincioasă pentru Rai" *(Exaimeron,* Cuvînt despre Rai, p. 61).

Mîntuitorul nostru Iisus Hristos a făgăduit Raiul tîlharului credincios, răstignit împreună cu El pe Cruce, care, crezînd din inimă că El este Dumnezeu cu adevărat, L-a mărturisit cu gura, iertîndu-i-se toate păcatele şi auzind: *Astăzi vei fi cu Mine în Rai* (Luca 23, 43). Aceasta a spus-o Domnul ca să ne arate că El primeşte pe omul care se pocăieşte pînă în ultimul ceas din viaţă. Vedem şi pe Sfîntul Apostol Pavel, încă din viaţă fiind răpit pînă la al treilea cer, mergînd la Rai, *unde a auzit cuvinte care nu se cuvine omului a le vorbi* (II Corinteni 12, 4).

În Rai este veşnică veselie, după cum zice David: *În veci se vor veseli* (Psalm 5, 11). În Rai lumina drepţilor este de-a pururea. Sfinţii Părinţii ai Bisericii lui Hristos au spus că Raiul este îndoit, adică simţitor şi gînditor, văzut şi nevăzut, după cum şi omul are în sine o parte văzută şi una nevăzută, adică trup şi suflet (Sfîntul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Despre Paradis, p. 95). Sfîntul Vasile cel Mare, adeverind existenţa celor două părţi ale Raiului, zice: „Nici pe cele trupeşti nu le scoatem afară şi pe cele duhovniceşti le căutăm. Că precum în Legea veche era cu adevărat şi lucru simţit, dar avea închipuirea celor de sus, aşa şi Raiul îl înţelegem şi trupeşte, dar îl tîlcuim şi duhovniceşte" *(Exaimeron,* Cuvînt despre Rai, p. 8). Acelaşi sfînt spune că în Rai va fi o desfătare duhovnicească desăvîrşită a celor cinci simţuri ale omului, adică a vederii, a auzului, a gustului şi a celorlalte simţuri.

Iubiţi credincioşi,

Aceste puţine fiind spuse despre Rai, în cele ce urmează vom aduce cîteva mărturii despre Împărăţia cerurilor.

Dumnezeiasca Scriptură ne arată că Împărăţia cerurilor este împărăţia tuturor veacurilor şi stăpîneşte peste toate nea-

murile, după cuvîntul: *Împărăţia Ta, Dumnezeule, este împărăţia tuturor veacurilor şi stăpînia Ta întru tot neamul şi neamul* (Psalm 144, 13). Împărăţia cerurilor este: „Împărăţia tuturor nesfîrşitelor fericiri" *(Uşa pocăinţei,* p. 221). Împărăţia cerurilor se mai numeşte şi *cetatea lui Dumnezeu* (Evrei 11, 10); *Cetatea Împăratului celui Mare* (Psalm 47, 2) şi *Ierusalimul ceresc* (Apocalipsa 21, 18). *Împărăţia lui Dumnezeu nu este mîncare şi băutură, ci dreptate, pace şi bucurie în Duhul Sfînt* (Romani 14, 17) şi *nimic necurat nu va intra în ea* (Efeseni 5, 5; Galateni 5, 21). *Împărăţia lui Dumnezeu nu stă în cuvînt, ci în putere* (I Corinteni 4, 20). Ea este *înăuntrul nostru* (Luca 17, 21).

Pentru ca cineva să intre în Împărăţia cerurilor, trebuie să se nască din apă şi din Duh (Ioan 3, 4); să fie nevinovat ca pruncii (Matei 19, 14), iar dreptatea lui să prisosească mai mult decît a fariseilor (Matei 5, 3); să fie prigonit pentru Hristos (Matei 5, 10-12); să rabde multe scîrbe în viaţă (Fapte 14, 22); să aibă desăvîrşită jertfire de sine (Marcu 9, 13) şi să se silească în toată viaţa la lucrarea poruncilor lui Dumnezeu (Matei 11, 12; 27, 50-52).

Din învăţătura Sfîntului Apostol Pavel reiese că trupurile drepţilor, după învierea cea de obşte, vor fi împodobite în Împărăţia cerurilor de Preabunul Dumnezeu cu patru mari daruri: cu nestricăciunea, puterea, duhovnicia şi slava (I Corinteni 25, 42-44). Referindu-se la primul dar al trupurilor celor proslăviţi, adică nestricăciunea, Sfîntul Apostol Pavel zice: *Seamănă-se trup stricăcios, scula-se-va trup nestricăcios* (I Corinteni 15, 42). Prin aceasta înţelegem că trupurile celor drepţi sînt proslăvite de Dumnezeu, după învierea cea de obşte, ele nemaifiind primitoare de patimi atît după lucrare, cît şi după putere. După lucrare nu vor mai avea boală, bătrîneţe, neputinţă sau vreo pată. Iar după putere, nu vor mai primi nici un fel de patimă care le-ar putea vătăma aşa cum se vatămă în acest veac, de lovire, de rană, de slăbiciune, de foame, de sete sau de osteneală.

Al doilea dar al trupurilor proslăvite după înviere va fi „slava", adică strălucirea, după cuvîntul care zice: *Seamănă-se întru necinste, scula-se-va întru slavă* (I Corinteni 15, 43). Sfinţii Părinţi spun că trupurile drepţilor, după înviere, vor avea slavă şi strălucire în două feluri: ca cele transparente, precum cristalul sau apa limpede; ca cele ce au de la sine lumină, precum soarele şi stelele.

Despre prima însuşire a trupurilor inviate Sfîntul Grigorie Teologul spune: „Trupurile fericiţilor cetăţeni vor lumina întru sine cu strălucire şi se vor lumina cu curăţie atît de multă,

încît ea va fi deschisă şi văzută de ochii tuturor". Faptul că al doilea fel va fi nu numai transparent şi limpede, ci şi foarte strălucit şi foarte luminat, reiese din cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, Care zice că *drepţii vor străluci ca soarele în Împărăţia lui Dumnezeu* (Matei 13, 43). Acea strălucire va izvorî raze din frumuseţea şi podoaba fiecăruia din cei drepţi.

Cîtă bucurie şi veselie va fi atunci cînd va vedea cineva o mulţime de sori adunaţi împreună! Dacă un singur soare aduce atîta veselie ochilor, oare cum va fi cînd vor străluci mii de mii şi milioane? Unii din Sfinţii Părinţi au îndrăznit să spună că „numai un singur trup al unui drept, de se va pogorî din cele cereşti pe pămînt, atunci negreşit că ar acoperi cu strălucirea lui toate stelele şi soarele" (*Uşa pocăinţei,* cap. 3, p. 248).

Al treilea dar al trupurilor drepţilor în Împărăţia cerurilor va fi „puterea", după mărturia Sfintei Scripturi, care spune: *Se seamănă întru slăbiciune, înviază întru putere* (I Corinteni 15, 43). Sfinţii Părinţi spun că atît de mare va fi puterea şi tăria acestor sfinţi, încît şi cel mai mic dintre ei va putea să clatine toată lumea ca pe un glob uşor. Aceste trupuri ale drepţilor, după înviere, nici de foc nu vor putea fi arse, nici de apă nu vor putea fi înecate, nici de sabia vreunui tiran nu vor putea fi tăiate, nici un fel de armă nu le va mai putea vătăma şi nici foamea, nici setea şi nici osteneala nu le va birui.

Al patrulea dar al trupurilor drepţilor, după înviere, este *duhovnicia şi sfinţenia,* după cuvîntul: *Seamănă-se trup firesc, înviază trup duhovnicesc* (I Corinteni 15, 44). Atît de uşoare, de subţiri şi de lesne mişcătoare vor fi aceste trupuri duhovniceşti ale drepţilor după înviere, încît cu nimic nu se vor deosebi de duhuri şi de îngeri. Atît de mult dar duhovnicesc, atîta stăpînire şi putere se va da drepţilor, încît vor putea să se mişte din loc în loc cu iuţimea fulgerului. Această mişcare grabnică a trupurilor duhovniceşti Solomon o aseamănă cu mişcarea scînteilor focului, zicînd: *Ca scînteia pe paie vor fugi* (Înţelepciunea lui Solomon 3, 7). Iar Iezechiel, proorocul, le aseamănă cu razele fulgerului, zicînd: *Şi fiarele mergeau şi se învîrteau ca o vedere de fulgere* (Iezechiel 1, 4).

Fericitul Augustin, arătînd că atît de iute va fi mişcarea acestor trupuri duhovniceşti ale drepţilor, încît vor covîrşi mişcările gîndurilor, spune: „Unde voieşte duhul, acolo un trup este de faţă. Căci într-o clipă drepţii vor putea cu aceste trupuri duhovniceşti şi proslăvite să se suie în cer, să se pogoare în iad, sau să ajungă la marginea pămîntului" (*Uşa pocăinţei,* cap. 3, p. 299).

Pentru a ne da seama cît de negrăită este slava şi bucuria duhovnicească a celor ce au ajuns la Rai, prin darul şi mila Bunului Dumnezeu, vă voi povesti o istorioară sfîntă.

Era într-o chinovie un monah foarte evlavios în cele duhovniceşti, împlinind toate faptele bune şi care, auzind de acest stih al Proorocului David: *O mie de ani înaintea Ta, Doamne, sînt ca ziua de ieri care a trecut,* se tot gîndea, neputînd să-l înţeleagă. Fiindcă în acea mănăstire nu era nici un dascăl învăţat pe care să-l întrebe despre aceste cuvinte, a făcut rugăciune stăruitoare către Bunul Dumnezeu ca să-i descopere înţelesul acestui stih.

Rugîndu-se mult, l-a ascultat Dumnezeu, Care face voia celor ce se tem de El şi, într-o zi, după ce s-a citit slujba Utreniei şi toţi fraţii s-au dus la chiliile lor, a rămas în biserică şi se ruga după obicei. Atunci a văzut un vultur nespus de frumos, zburînd prin biserică şi apropiindu-se adesea de el. Monahul s-a bucurat de o astfel de frumuseţe şi voia să-l prindă. Vulturul, însă, se depărta cîte puţin de el, iar monahul mergea în urma lui.

Urmărind acest vultur, a ieşit din biserică, apoi din mănăstire şi a ajuns într-o pădure din apropiere. Acolo a început vulturul să cînte o melodie aşa de plăcută şi dulce, încît monahul a căzut în uimire din pricina dulceţii acelei cîntări, cugetînd cu negrăită veselie la glăsuirea cea dulce ce este în Rai. Fiind atras de frumuseţea cîntării vulturului, prin darul lui Dumnezeu, a primit atîta putere şi voinţă, încît nu mai simţea nici osteneală, nici altă nevoie a trupului. Apoi s-a făcut în el atîta schimbare, încît se simţea ca şi cum ar fi chiar în Rai. Astfel, a ascultat acea cîntare îngerească timp de 300 de ani.

După terminarea cîntării, îngerul, căci înger era vulturul acela, s-a înălţat la ceruri, iar monahul s-a întors la mănăstire, crezînd că a lipsit de acolo numai un ceas. Ajungînd la mănăstire, portarul l-a întrebat: „De unde eşti, părinte?" El s-a mirat că nu-l cunoaşte şi i-a zis: „Eu sînt veşmîntarul cutare, nu mă ştii?" Portarul a socotit că este ieşit din minţi şi a zis către dînsul: „Nici nu te-am văzut cîndva în această mănăstire". Iar monahul, înspăimîntat, i-a spus portarului toate rînduielile chinoviei, precum şi numele fraţilor.

Portarul, după ce l-a ascultat, l-a dus la egumen şi i-a spus toate cele întîmplate. Egumenul i-a adunat pe toţi călugării în faţa lui, dar acesta pe nici unul nu a recunoscut din cei pe care-i ştia el. Atunci a zis către dînşii cu spaimă: „Mă mir şi nu mă dumiresc, fraţilor, cum s-a făcut această schimbare într-un ceas

cît am lipsit, încît să nu cunosc pe nimeni dintre voi și nici voi pe mine? Martor îmi este Dumnezeu că nu a trecut decît un ceas de cînd am ieșit din mănăstire, după ce am citit pravila Utreniei și era egumenul cutare și cutare frați și părinți.

Egumenul, cercetînd condica unde erau scrise numele tuturor fraților, a cunoscut că de atunci trecuseră 300 de ani. Atunci au început a-l întreba pe monah ce fel de om este și ce fapte bune a săvîrșit, ca să cunoască cum de s-a învrednicit de la Bunul Dumnezeu de un asemenea har. Iar el a răspuns: „Nu știu vreo altă faptă bună la mine, decît că am avut întotdeauna ascultare către proiestoși și dragoste desăvîrșită către frați, că nu am smintit pe niciunul vreodată, dar mai ales am avut multă dragoste și evlavie către Preacurata Stăpînă și în fiecare zi citeam icoasele ei".

Apoi le-a povestit toate cu amănuntul, precum și întîmplarea cu vulturul.

Cînd a terminat de povestit, cei care-l ascultau au înțeles taina și, plîngînd de bucurie, l-au sărutat privindu-l ca pe o zidire cerească și nu pămîntească, căci și cuvintele lui păreau, într-adevăr, dumnezeiești și nu omenești. După aceea, egumenul a zis: „Părinte, dă slavă lui Dumnezeu Care te-a învrednicit de o asemenea uimire minunată pe care n-a mai văzut-o cineva în acest chip, în această lume vremelnică și deșartă și că ai înțeles o parte din acea cerească și dulce cîntare și nespusă veselie. Cunoaște că 300 de ani ai fost în acea uimire și ție ți s-a părut doar un ceas. Atîta bucurie și veselie vor simți sfinții în Rai, făcîndu-se părtași acelei fericite desfătări a Prea Sfintei Treimi, încît li se vor părea o mie de ani ca o zi, după cuvîntul lui David proorocul".

Acestea auzindu-le monahul, a cunoscut adevărul și, slăvind pe Dumnezeu, a vărsat lacrimi de bucurie, apoi a cerut să se împărtășească cu Trupul și Sîngele Domnului. După ce s-a împărtășit cu Sfintele Taine, a zis cu multă evlavie: „Acum slobozește pe robul Tău, Stăpîne..." și îndată și-a dat duhul în mîinile Bunului Dumnezeu (*Mîntuirea păcătoșilor,* Despre negrăita slavă a Raiului, p. 472).

Iubiți credincioși,

Nu pot să scriu acestea fără să suspin, gîndindu-mă cît de mare este mila și îndurarea Preabunului Dumnezeu pentru cei ce-L iubesc pe El și au ca mijlocitoare pe Preasfînta și Preacurata

Sa Maică, prin ale cărei puternice rugăciuni şi acest fericit monah a gustat încă în veacul de acum din fericirea şi veselia negrăită a Raiului.

Voi încheia acest cuvînt cu învăţăturile Sfîntului Vasile cel Mare care zice: „De eşti duhovnicesc şi cugeţi mai mult decît la îndulcirile cele trupeşti, suie-te cu gîndul către frumuseţile îngerilor şi învaţă-te roadele dreptăţii ce sînt întru dînşii. Vezi rîul Bunului Dumnezeu cel plin de ape (Psalm 45, 4) ale cărui porniri veselesc cetatea lui Dumnezeu (Evrei 11, 10) şi al cărui meşter este numai Dumnezeu. Prin acea cetate curge rîul lui Dumnezeu care începe din Eden şi care adapă Raiul" (*Exaimeron*, Cuvînt despre Rai, p. 61). De fericirea Raiului şi pe noi nevrednicii să ne învrednicească mila şi îndurarea Bunului Dumnezeu. AMIN !

PREDICĂ
DESPRE IAD

„Și în iad, ridicîndu-și ochii, fiind în chinuri, bogatul a văzut de departe pe Avraam și pe Lazăr în sînul lui“ (Luca 16, 23).

Iubiți credincioși,

După ce în două din predicile anterioare am vorbit despre Judecata de apoi și despre Rai, în aceasta de față va fi vorba despre iad.

O carte veche și foarte folositoare ne sfătuiește să ne pogorîm adesea cu mintea în adîncul iadului, pentru ca, prin această cugetare, să ne suim la cer. Dar iată ce scrie în această carte: „Toți oamenii care locuiesc în toate părțile pămîntului și ale lumii acesteia să se pogoare în locul iadului cu mintea, trăind, ca să nu se pogoare în iad, murind. Dacă dorești din toată inima să te sui la cer, pogoară-te mai inainte în iad“ *(Ușa pocăinței,* Brașov, 1812, p. 165-166).

Să arătăm mai întîi, cu mărturii din Sfînta și dumnezeiasca Scriptură, ce este iadul și cîte feluri de munci cuprinde el. Iadul este loc de chin și de osîndă (Matei 23, 33; Luca 16, 23). Iar referitor la felurile și deosebirile muncilor celor ce sînt în iad, tot din Sfînta Scriptură se poate afla că în iad este foc nestins și vierme neadormit, după cuvîntul: *Unde viermele lor nu doarme și focul lor nu se stinge* (Marcu 9, 44-48).

În iad este pedeapsă veșnică și foc veșnic, după cuvîntul Sfintei Scripturi care zice: *Iar dacă mîna ta sau piciorul tău te smintește, taie-le și aruncă-le de la tine, că este mai bine pentru tine să intri în viață ciung sau șchiop, decît, avînd amîndouă mîinile sau amîndouă picioarele, să fii aruncat în focul veșnic* (Matei 18, 8). În iad suferă și trupul și sufletul. În iad este foc și pucioasă (Apocalipsa 20, 10); foc nestins și vierme neadormit, după proorocul care zice: *Și vor ieși și vor vedea stîrvurile*

oamenilor care au călcat poruncile Mele, că viermele lor nu va muri şi focul lor nu se va stinge şi vor fi o sperietoare la tot trupul (Isaia 66, 24).

În iad este foc mistuitor (Evrei 10, 27); cuptor veşnic, plîngere şi scrîşnirea dinţilor (Matei 13, 50); gheena focului (Matei 5, 22; 10, 28; 18, 9); tartar, adică frig şi ger nesuferit (II Petru 2, 4; Iuda 1, 6; Iov 10, 21-22; Ioan 12, 35-36; Romani 13, 12); putoare nesuferită (Isaia 34, 3; Ioan 11, 39); plîngere, după cuvîntul care zice: *Vai vouă care rîdeţi acum, că veţi plînge* (Luca 6, 25). În iad este foame nesuferită, după cele scrise: „Şi vor flămînzi precum cîinii" (Psalm 58, 17); şi *va fi poporul ars ca de foc; omului nu-i va fi milă de fratele său şi nu se va sătura omul, mîncînd cărnurile braţului său* (Isaia 9, 19). În iad este foc şi vierme neadormit după cum arată Sfînta Scriptură: *Răsplătirea celui necredincios este foc şi vierme.*

Despre acest foc şi vierme a zis Mîntuitorul: *Unde viermele lor nu moare şi focul lor nu se stinge* (Marcu 9, 44). Sfîntul Vasile cel Mare spune despre aceşti viermi următoarele: „Vor fi în iad un fel de viermi otrăvitori şi mîncători de trupuri care mănîncă fără să se sature şi niciodată nu-şi umplu pîntecele lor, şi pricinuiesc omului dureri nesuferite mai ales atunci cînd mănîncă" (Tîlcuire, p. 33).

În iad este deznădejde, după cum scrie în Apocalipsă: *Vreme de mîntuire nu va mai fi* (10, 7), deoarece pentru cei nepocăiţi şi nepregătiţi s-a închis uşa milostivirii Bunului Dumnezeu (Matei 15, 10). În iad este veşnicie, adică chin fără margini. Veşnicia chinurilor iadului este redată în puţine cuvinte de Sfîntul prooroc Ieremia care zice: *Întru pierzare în veci vei fi, zice Domnul.*

La această veşnicie a muncilor iadului cugetă şi Sfîntul prooroc David, cînd zice: *Gîndit-am la zilele cele de demult şi de anii cei veşnici mi-am adus aminte* (Psalm 77, 56).

Veşnicia muncilor iadului este arătată de însuşi Domnul şi Mîntuitorul nostru Iisus Hristos cînd spune: *Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, care este gătit diavolilor şi îngerilor lui.* Şi iarăşi: *Şi vor merge aceştia în munca cea veşnică* (Matei 25, 41-46).

Iubiţi credincioşi,

După ce am arătat pe scurt, cu mărturii din dumnezeiasca Scriptură, cîte feluri de munci are iadul, să vedem ce este iadul propriu-zis.

Un mare dascăl al Bisericii lui Hristos spune: „Iadul este țara morții veșnice, împărăția diavolilor, a cărei poartă este deznădăjduirea. Curtea ei sînt legăturile; ferestre, întunericul; masă, reaua împuțiciune și putoare nesuferită; mîncare, foamea; băutură, setea; ceasornic este plînsul; așternut, văpaia; orînduială, tulburarea cea fără rînduială a prăpăstiilor celor groaznice.

Iadul este țara amară și plină de tînguire, de vaiete și plîngere neîncetată și chinuire fără sfîrșit. Iadul este țara prea înfricoșată, latura de care pururea se cade să fugim. Iadul este pămînt al întristării, pămînt al mîhnirii, al uitării și al scîrbelor neîncetate. Iadul este loc de foc fără fund, pururea purtător de moarte, în care focul nu se stinge în veac. Iadul este frig și ger nemaipomenit, care pătrunde cu iuțeala lui prin toate oasele oamenilor ce se chinuiesc acolo.

Iadul este viermele cel neadormit, întuneric pipăit, putoare nesuferită, bătaie neîncetată în care ciocanele diavolilor nu încetează a lovi pe cei osîndiți împreună cu ei. Iadul este cutremur și groază nepovestită întru vederea fețelor diavolilor celor înfricoșați și groaznici și întru auzirea șuierăturilor balaurilor celor de foc, care înoată prin flăcările iadului ca peștii prin apă. Iadul este deznădejde desăvîrșită de bine și de scăpare.

Iadul este adunarea tuturor muncilor negrăite și nesuferite și lipsirea de toate bunătățile și bucuriile. Iadul este locul de chinuri nemaiauzite și nemaipomenite peste care diavolii împărățesc și unde se muncesc ei și toți vrăjmașii Bunului Dumnezeu, oamenii păcătoși care au fost acolo osîndiți, ca veșnic să se chinuiască împreună cu ei. Iadul este acolo unde șarpele cel vechi și balaurul căzut din cer se chinuiește veșnic de urgia lui Dumnezeu (Apocalipsa 20, 2-3; II Petru 2, 4; Iuda 1, 6).

Iadul este acolo unde balaurul, satana, împărățește și împreună cu cei păcătoși se arde și se chinuiește, după dreapta mînie a Atotțiitorului și Bunului Dumnezeu. În iad vicleanul șarpe nu încetează să muște pe cei supuși lui. Acela, pentru viclenia lui, șarpe s-a chemat; pentru sălbăticia cu care vatămă, leu ce răcnește; demon, pentru puterea cu care face rău și se poreclește diavol pentru neîmblînzirea mîniei“ (*Ușa pocăinței*, p. 220-203).

În continuare vom descrie și chinurile cu care se pedepsesc în iad cei păcătoși.

Primul chin este focul, care se deosebește de focul din lumea aceasta, atît cît este deosebirea dintre focul unui mare cuptor și un foc zugrăvit cu culori pe un perete. Focul veșnic se deosebește de cel din lume prin trei însușiri: este întunecat și nu are nicio-

dată lumină, ci numai ardere; nu se aprinde din vreascuri sau lemne, ci este nematerialnic și arde cumplit; nu se stinge niciodată și nici nu scade (*Mîntuirea păcătoșilor*, cap. 22, p. 488-489).

Al doilea chin în iad este gheața și frigul. Diavolii vor scoate pe păcătoși din foc ca să-i arunce în tartar. Tartarul este un iezer fără fund, plin de apă înghețată și foarte rece. Aceasta este „scrîșnirea dinților" de care vorbește dumnezeiasca Scriptură. A treia pedeapsă este mirosul greu. Acolo se adună toate necurățiile cele spurcate și nesuferite din toată lumea. Atît de rea putoare este în iad, încît, dacă ar fi cu putință să se reîntoarcă în lume vreunul din cei osîndiți, s-ar strica tot aerul și ar muri mulțime de oameni.

Cine se îndoiește de acest adevăr să citească în cartea ce se numește „Oglinda pildelor", unde va găsi următoarea istorioară: Doi frați, după trup, se aflau sub povățuirea unui duhovnic care adesea le vorbea despre pedepsele iadului. Atît de îngrozitor era ceea ce povestea duhovnicul despre aceste pedepse ale iadului, încît unul din frați a ales să se facă monah. Celălalt însă, necrezînd asemenea cuvinte, a rămas în lume, viețuind în fel de fel de păcate, iar după cîțiva ani a ajuns la sfîrșitul vieții. Atunci fratele lui, monahul, venind la el, l-a rugat ca, după ce va muri, să vină la el și să-i spună în ce loc se află și dacă muncile iadului sînt cu adevărat așa grele după cum se spune.

După o vreme destul de lungă, într-o noapte, s-a arătat cel ce murise monahului, iar monahul l-a întrebat: „Te rog, fratele meu, spune-mi adevărul, oare în iad sînt așa de înfricoșate munci precum zic cărțile noastre ori s-au scris numai ca să ne înfricoșeze pe noi?". Atunci fratele său care murise i-a răspuns așa: „De mii de ori sînt mai cumplite decît cele scrise, căci toate limbile nu ajung să povestească aceste chinuri".

Monahul l-a întrebat din nou: „Oare voi putea să le încerc și eu puțin, ca să mă încredințez de adevăr?" Fratele i-a răspuns: „Da, dar cu ce simțire voiești să le înțelegi?". Monahul i-a zis: „Eu sînt prea mic la suflet și mă tem ca nu cumva să mor dacă voi vedea cu ochii sau voi pipăi cu mîinile, fă-mă dar numai să miros puțin!". Atunci fratele cel mort a scuturat puțin haina sa și îndată a ieșit un miros atît de greu, încît monahii mănăstirii aceleia nu mai puteau răbda, ci umblau încolo și încoace ca niște ieșiți din minți. De aceea au și plecat din acel loc departe și și-au zidit o altă mănăstire.

A patra pedeapsă este vederea. Aici păcătoșii sînt pedepsiți prin vederea întunecatelor fețe ale diavolilor, care sînt atît de urîte și de înfricoșate, încît dacă vei vedea pe unul din ei venind

spre tine și dacă lîngă tine ar fi o prăpastie de o sută de stînjeni sau un cuptor aprins, mai lesne ai alege să cazi în prăpastie sau să arzi în cuptor, decît să vezi fața diavolului.

A cincea pedeapsă este foamea cumplită și setea nemăsurată despre care s-au spus mai sus. A șasea pedeapsă este viermele cel neobosit și neadormit al conștiinței. A șaptea pedeapsă este întunericul cel mai din afară: A opta pedeapsă este deznădejdea și mîhnirea veșnică. A noua pedeapsă este veșnicia chinurilor iadului.

Pentru ca cineva să-și dea seama de această veșnicie, să-și închipuie că dacă ar fi un munte de nisip, al cărui vîrf să ajungă pînă la cer și dacă s-ar lua în fiecare zi cîte un fir din el, odată tot s-ar termina, dar iadul nu are sfîrșit. Sau, dacă un înger al Domnului s-ar pogorî din cer ca să ia în fiecare an o picătură de apă din toate oceanele și mările lumii acesteia, tot s-ar termina odată apele, dar muncile iadului nu au sfîrșit. Despre iad se poate citi pe larg în *Mîntuirea păcătoșilor* (cap. 20, p. 488-502).

Pentru a ne da seama mai bine de nesuferitele chinuri ale iadului, vom însemna aici, spre sfîrșitul acestei predici, o istorioară.

În Sfîntul Munte Athos, un călugăr, fiind bolnav și paralizat de mai mulți ani, de la o vreme își pierduse răbdarea în boala sa atît de îndelungată și a început a se ruga lui Dumnezeu să-i scurteze viața. Dumnezeu, ascultîndu-i rugăciunea, a trimis la el un înger care i-a zis: „O, părinte, Domnul, în îndurarea Sa, a auzit rugăciunea ta. El îți scurtează viața pămîntească, dar cu condiția să alegi: ori să mai rabzi boala încă un an pe pămînt, ori să te chinuiești trei ceasuri în iad".

La cuvîntul îngerului, monahul a zis: „Să mai zac încă un an pe pămînt? E un timp foarte lung. Mai bine voiesc să sufăr trei ceasuri în iad". La aceste cuvinte, îngerul lui Dumnezeu i-a luat sufletul și l-a dus în iad, apoi s-a retras de la el, spunîndu-i că peste trei ore îl va cerceta.

După plecarea îngerului, a fost cuprins de întunericul ce domnea pretutindeni, iar țipetele sfîșietoare ale păcătoșilor, care ajungeau pînă la el, vederea fețelor diavolilor, în toată urîciunea lor infernală, vuietul focului care ardea cu nesuferită fierbințeală, precum și alte negrăite munci, care-l înconjurau din toate părțile, îl făcură să strige cu groază după ajutorul lui Dumnezeu, dar nu primea nici un răspuns. I se părea că au trecut trei sute de ani de cînd se chinuia și, văzînd că de nicăieri nu vine nici un ajutor, a început să geamă și să scrîșnească din dinți de du-

rere. Nimeni nu-l asculta și nu-i auzea durerile, fiindcă toți ardeau în chinuri.

Deodată, însă, se făcu o lumină mare și îngerul Domnului apăru vesel și îl întreabă: „Cum te afli, frate?".

Monahul i-a răspuns: „Niciodată n-aș fi putut să cred că un înger poate minți! Oare nu mi-ai promis că mă vei scoate de aici după trei ore? Iată, au trecut mai mult de trei ore, căci am stat sute de ani în aceste chinuri groaznice!".

„De ce zici, frate, sute de ani?, a zis îngerul Domnului. O oră numai a trecut de cînd te-am părăsit și mai ai încă două ore de rămas aici". „Două ore?, a strigat monahul cu groază. Este oare cu putință să fi trecut numai o oră pînă acum? Oh! Nu mai pot suporta această muncă, căci nu mai am putere. De se poate, scoate-mă de aici. Vreau să sufăr pe pămînt ani și sute de ani, ba chiar pînă în ziua Judecății de apoi, la venirea a doua a Domnului, Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, numai, te rog, scoate-mă de aici! Fie-ți milă de mine și nu mă lăsa!". Atunci îngerul a zis: „Dumnezeu, fiind Părintele îndurărilor și al mîngîierii, Își arată bunătatea Sa cea fără margini asupra ta, dar tu să nu uiți cele ce ai simțit și suferit și să povestești și altora cît de crude și necruțătoare sînt muncile gheenei" (*Viața repausaților,* București, 1890, p. 333).

Faptul că sfinții lui Dumnezeu, patriarhii, proorocii și drepții ce au trăit pînă la venirea Domnului nostru Iisus Hristos au fost legați și ținuți în iad împreună cu ceilalți osîndiți, este adeverit de Sfîntul Epifanie al Ciprului, care zice: „Acolo, în iad, era Adam cel întîi zidit și întîi născut, mai dedesubt decît toți osîndiții cei de dedesubt. Acolo era Abel, cel dintîi mort și întîiul drept păstor și chipul nedreptei junghieri a lui Hristos, Ziditorul marelui Chivot, adică al Bisericii Sale ceea ce pe toate neamurile cele ca niște fiare, din potopul păgînătății, prin porumbiță, adică prin Duhul Sfînt, le-a mîntuit și pe întunecatul corb din acesta l-a izgonit.

Acolo era Avraam, Părintele și jertfitorul Domnului nostru Iisus Hristos, cel ce prin cuțit fără de cuțit împreună și prin moarte fără de moarte a jertfit lui Dumnezeu jertfă prea fericită. Acolo era legat Isaac cel de demult, care a fost legat sus de Avraam, spre închipuirea Domnului nostru Iisus Hristos. Acolo era Iacob în iad, mîhnit jos, cel mai înainte mîhnit sus pentru Iosif. Acolo era Iosif cel ce a fost legat în temnița din Egipt spre închipuirea Domnului nostru Iisus Hristos, Stăpînului Celui legat pentru noi.

Acolo era Moise jos, întru cele întunecate, cel ce oarecînd

era în sicriaș, întru cele întunecate sus. Acolo era Daniel în groapă, în iad, cel ce oarecînd în groapa leilor era sus. Acolo era Ieremia ca în groapa tinei, în groapa iadului și a stricăciunii morții. Acolo, în chitul iadului celui primitor a toată lumea, zăcea Iona, spre închipuirea lui Iisus Hristos Celui veșnic și mai înainte de veci.

Încă mai era acolo și David, dumnezeiescul Părinte dintru care este Hristos după trup și, ce zic David? era acolo și însuși Sfîntul Ioan Botezătorul mai mare decît toți proorocii, care într-un pîntece întunecat a propovăduit pe Hristos celor din iad; îndoitul Mergător Înainte și propovăduitor al celor vii și al celor morți, cel care din temnițele lui Irod s-a trimis în temnița morții cea a toată lumea și a iadului, adică a celor ce dormeau din veac, drepți și nedrepți" *(Cuvînt la îngroparea dumnezeiescului Trup al Domnului Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, în Sfînta și Marea Sîmbătă, Viețile sfinților pe luna martie,* Mănăstirea Neamț, 1813, p. 272).

Iubiți credincioși,

Am făcut această însemnare ca să arăt că pogorîrea Mîntuitorului în iad nu s-a făcut numai pentru cei păcătoși, ci pentru toți sfinții lui Dumnezeu, care zăceau legați în iad din cauza păcatului nostru strămoșesc, prin care a intrat moartea în neamul omenesc. De asemenea, am adăugat aici puține din multele mărturii ale Sfintei și dumnezeieștii Scripturi și ale altor cărți sfinte scrise de Sfinții Părinți, despre negrăitele și nesuferitele chinuri ale iadului, de care totdeauna trebuie să ne aducem aminte, pentru a nu greși înaintea Domnului. Căci zice Sfîntul Ioan Gură de Aur: „toți cei ce cugetă la gheenă, nu vor intra în ea; și toți cei ce uită de gheenă, de gheenă nu vor scăpa" *(Împărțirea de grîu, Cuvînt la Judecata de apoi,* 1833, p. 11). AMIN!

PREDICĂ
DESPRE DESĂVÎRȘIREA OMULUI

„Fiți, dar, voi desăvîrșiți, precum și Tatăl vostru Cel din ceruri desăvîrșit este" (Matei 5, 48).

Părinților, fraților și iubiți credincioși,

În cuvîntul ce urmează m-am gîndit să vorbesc ceva despre desăvîrșirea omului pe pămînt.

Era mai bine să tac, decît să vorbesc de cele ce mă covîrșesc, dar mă tem de pedeapsa slugii leneșe care a ascuns talantul în pămînt (Matei 25, 25). Îmi amintesc și de învățătura Sfîntului Maxim Mărturisitorul, care zice : „Mulți sîntem cei ce vorbim și puțini cei ce facem, însă nimeni nu trebuie să strice cuvîntul lui Dumnezeu pentru negrija proprie, ci să-și mărturisească neputința sa și să nu ascundă adevărul lui Dumnezeu. Aceasta ca nu cumva să ne facem vinovați pe lîngă călcarea poruncilor și de răstălmăcirea cuvîntului lui Dumnezeu" (*Filocalia*, vol. 2, p. 114). De aceea, am luat îndrăzneală să vă vorbesc despre desăvîrșirea omului, nu cu cele ale priceperii mele, ci tot cu mărturiile Sfinților Părinți ai Bisericii dreptmăritoare.

În ce constă desăvîrșirea omului credincios în viața pămîntească? La această întrebare Sfîntul Ioan Scărarul răspunde: „Desăvîrșirea sau nepătimirea este atunci cînd cel desăvîrșit și-a făcut trupul nestricăcios și și-a înălțat mintea deasupra zidirii și toate simțirile și le-a supus minții, iar sufletul și l-a pus în fața lui Dumnezeu". Apoi adaugă: „Desăvîrșirea este învierea sufletului înainte de cea a trupului, a doua treaptă după cea a înge-

rilor în cunoștința cea desăvîrșită a lui Dumnezeu" (*Filocalia*, vol. 9, cap. 12, p. 418-419).

„Desăvîrșirea este starea de la început sau starea adevăratei naturi a omului, căci acea stare nu e o stare de închidere în sine, de limitare rigidă, ci de comunicare și de comuniune cu Dumnezeu, personal, și cu semenii. Aceasta este o stare de liniște pentru că este una cu trăirea în Dumnezeu, în care omul are toate și certitudinea existenței eterne" (Pr. prof. dr. D. Stăniloae, *Filocalia*, vol. 4, nota 509, p. 313-314).

Sfîntul Simeon Noul Teolog arată că desăvîrșirea este o a patra treaptă duhovnicească, zicînd: „La acestea se adaugă a patra treaptă și schimbare de vîrstă duhovnicească. Ea este a bătrînului şi a celui albit la păr şi constă în aţintirea neabătută a privirii spre Dumnezeu, care este proprie celor desăvîrșiți" (*Filocalia*, vol. 8, p. 538).

Sfîntul Vasile cel Mare zice: „Cel ce s-a făcut iubitor de Dumnezeu și dorește să aibă cît de puţin nepătimirea Lui și poftește să guste din sfințenia Lui duhovnicească, din liniștea, din netulburarea și blîndețea Lui, precum și din veselia și bucuria ce se nasc din acestea, să se străduiască să-și depărteze gîndurile de la toată patima materială care-i tulbură sufletul; să privească cu ochi curat, neumbrit, la cele dumnezeiești și să se facă locaș nesăturat al luminii de acolo. Omul desăvîrșit este locaș al Bunului Dumnezeu, care dorește să cuprindă cît mai mult pe Dumnezeu" (*Filocalia*, vol. 8, cap. 86, p. 189).

Sfîntul Isaac Sirul spune despre nepătimire astfel: „Nepătimirea nu înseamnă a nu mai simţi patimile, ci a nu le mai primi" (*Filocalia*, vol. 8, cap. 86, p. 189). Sfîntul Diadoh zice: „nepătimirea nu înseamnă a nu fi războiţi de demoni, căci pentru aceasta ar trebui, după Sfîntul Apostol Pavel, să ieșim din lume (I Corinteni 5, 10), ci, fiind războiţi de ei, să fim și să rămînem nebiruiți" (*Filocalia*, vol. 8, p. 191). Sfîntul Maxim Mărturisitorul zice: „Nepătimirea este starea paşnică a sufletului, datorită căreia e greu de mişcat spre păcat" (*Filocalia*, vol. 8, cap. 86, p. 192).

Sfinţii Părinţi mai arată că, prin „îndumnezeire" (desăvîr-

șire), încetează lucrarea naturii umane și este înlocuită cu lucrările dumnezeiești, atributele naturale fiind copleșite de slava dumnezeiască. Astfel, Sfîntul Maxim Mărturisitorul spune: „Sufletul devine Dumnezeu, odihnindu-se, prin participarea la Harul dumnezeiesc, de toate lucrările sale mintale și sensibile, odihnind deodată cu sine toate lucrările naturale ale trupului care se îndumnezeiește împreună cu sufletul, în proporție cu participarea lui la îndumnezeire, astfel încît atunci se va arăta numai Dumnezeu, atît prin suflet cît și prin trup, atributele naturale fiind biruite de prisosința slavei" (Pr. prof. dr. D. Stăniloae, *Teologia Morală Ortodoxă*, vol. 3, p. 313).

Omul drept în această viață nu este cu totul desăvîrșit. Sfinții Părinți spun că „cei ce pătimesc, întinzîndu-se peste ei fără se se sature, urmăresc desăvîrșirea fără sfîrșit, nedesăvîrșită, ca una ce se ridică pururea peste sine însăși prin adausurile ce se înalță neîncetat prin suișuri spre Bunul Dumnezeu" *(Filocalia*, vol. 8; Sfîntul Efrem Sirul, cap. 87 p. 192-193).

Sfîntul Nil Sinaitul, arătînd că sînt două desăvîrșiri, zice: „Trebuie să înțelegem că sînt două desăvîrșiri: una vremelnică și alta veșnică". Despre cea din urmă zice Apostolul Pavel: *Iar cînd va veni ceea ce este desăvîrșit, atunci va înceta ceea ce în parte este* (I Corinteni 13, 10). Expresia: *cînd va veni ceea ce este desăvîrșit*, înseamnă că aici, pe pămînt, nu putem cuprinde desăvîrșirea dumnezeiască. Și iarăși, două desăvîrșiri cunoaște Sfîntul Apostol Pavel și știe pe același om desăvîrșit și nedesăvîrșit. Pentru viața de față îl numește desăvîrșit și față de acel cu adevărat desăvîrșit îl numește nedesăvîrșit. De aceea zice: *Nu pentru că am luat răsplata, ori că sînt desăvîrșit* (Filipeni 3, 12). Și după puțin iar: *Cîți sîntem desăvîrșiți, aceasta să cugetăm* (Filipeni 3, 15).

Sfîntul Ioan Scărarul zice: „Desăvîrșirea celor desăvîrșiți este nedesăvîrșită" *(Filocalia*, vol. 9, cap. 3, p. 419). De asemenea, și Sfîntul Macarie cel Mare zice: „Nimeni nu ajunge desăvîrșit în veacul de acum, fiindcă atunci n-ar mai fi arvună ceea ce se dă aici". Și iarăși: „Știu pe mulți și mă număr și eu printre aceștia, prin experiență, și știu bine că nimeni nu este desăvîrșit aici; ci chiar de ar ajunge cu totul nematerial și

aproape s-ar uni cu Bunul Dumnezeu, păcatul merge în urma lui şi niciodată nu piere cu desăvîrşire înainte de moarte" (*Filocalia*, vol. 5, Cuv. 10, p. 227-228).

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Din cele ce am vorbit pînă aici, aţi înţeles ce este desăvîrşirea şi că toată desăvîrşirea omului în această viaţă, pe pămînt, îşi are nedesăvîrşirea ei. Însă cum se poate să fie cineva desăvîrşit şi, în acelaşi timp, să fie nedesăvîrşit?

Desăvîrşirea oamenilor, mai cu seamă în faţa Ziditorului nostru, este neînsemnată pentru că, oricît s-ar desăvîrşi cineva, prin Darul Bunului Dumnezeu, în viaţa aceasta, el se află la început de desăvîrşire şi creştere în cele duhovniceşti, deoarece omul drept şi sfînt, după ce a trecut din viaţa aceasta în veacul viitor, merge spre o desăvîrşire mai înaltă, căci în veacul viitor, atît oamenii sfinţi cît şi îngerii, merg dintr-o măsură de cunoaştere a slavei lui Dumnezeu în alta, după mărturia care spune : *Merge-vor din putere în putere* (Psalm 83, 8; *Filocalia,* vol. 7, cap. 56-57, p. 339-340).

Sfinţii lui Dumnezeu merg, crescînd în slavă, pînă la măsura plinătăţii lui Hristos, după cum arată Sfîntul Apostol Pavel (Efeseni 4, 13). Astfel stînd lucrurile, trebuie să înţelegem clar că desăvîrşirea omului în viaţa de acum îşi are nedesăvîrşirea ei, deoarece cel desăvîrşit neîncetat înseteazà după mai multă desăvîrşire, fiindcă cei nepătimitori se întind spre vîrful cel dorit al altor desăvîrşiri, fără să se sature şi prin aceasta ei fac desăvîrşirea lor nedesăvîrşită, deoarece bunătăţile cele veşnice, după cum am zis, nu au hotar.

Omul duhovnicesc se desăvîrşeşte în veacul de acum pe măsura puterii omeneşti, iar faţă de oceanul fără margini al desăvîrşirii lui Dumnezeu el este la început de desăvîrşire, fiindcă niciodată nu poate cuprinde pe deplin nemărginirea desăvîrşirii (*Filocalia,* vol. 9, Cuv .29, p. 419). Iată pentru care pricină şi Sfîntul Apostol Pavel zice că *desăvîrşirea noastră este în ceruri* (I Corinteni 13, 10; Evrei 11, 40; 12, 23).

Oare desăvîrşirea omului pe pămînt este obligatorie tutu-

ror? La această întrebare vom răspunde, aducîndu-ne aminte de cuvintele Mîntuitorului nostru Iisus Hristos spuse tînărului bogat, care L-a întrebat ce să facă pentru a moșteni viața de veci: *De vrei să intri în viață, păzește poruncile... Iar de vrei să fii desăvîrșit, du-te, vinde-ți averile tale și le dă săracilor, ...după aceea, vino și urmează-Mi Mie* (Matei 19, 17 și 21).

De aici se înțelege clar că porunca Mîntuitorului pentru desăvîrșire nu este obligatorie, ci este lăsată la voia liberă a omului. Iar în alt loc a zis: *Eu am venit ca viață să aibă și mai mult să aibă* (Ioan 10, 10), adică cel ce vrea să se mîntuiască, să păzească poruncile lui Dumnezeu, iar cel ce voiește să aibă mai multă viață, adică să fie desăvîrșit, trebuie să părăsească toate ale lumii și să urmeze lui Hristos, cu multă răbdare și lepădare de sine, pînă la sfîrșit. Deci, a se sui cineva la treapta înaltă a desăvîrșirii, rămîne la voia lui *(Kiriacodromion,* p. 339).

Faptul că desăvîrșirea este lăsată la voia omului este arătat de Sfîntul Grigorie Teologul, căci el zice: „Al puterii noastre de lege, unele aduc nevoie celor ce li se poruncește care de nu vor fi părăsite, pricinuiește primejdie. Iar altele nu au nevoie, ci voință, care celor ce le vor păzi, pricinuiește cinste și răsplătire, iar celor ce nu le vor păzi, nici un fel de primejdie. Precum cel ce nu este vrednic de muncă, nu s-a făcut îndată și vrednic de laudă; într-acest chip, nici cel ce nu este vrednic de laudă, nu s-a făcut îndată vrednic de muncă“ *(Kiriacodromion,* p. 339-340).

Prin ce virtute ajunge omul la desăvîrșire și care sînt virtuțile celor desăvîrșiți? Sfîntul Grigorie Palama zice: „Virtutea rugăciunii efectuează taina unirii noastre cu Bunul Dumnezeu, căci rugăciunea este legătura făpturilor raționale cu Făcătorul, dar unirea cu Dumnezeu, adică desăvîrșirea, este mai presus de rugăciunea curată. Ea înseamnă dragoste desăvîrșită și aceasta nu o are omul de la sine, ci vine de la Dumnezeu“.

Așadar, dragostea desăvîrșită către Dumnezeu este temelia celor desăvîrșiți. Nimeni nu ajunge însă la această dragoste decît prin curăția deplină de patimi și mai ales prin rugăciunea curată. Acest lucru îl arată Sfîntul Maxim Mărturisitorul, zicînd: „Toate virtuțile ajută minții să ajungă la dragostea lui

Dumnezeu, dar mai mult decît toate rugăciunea curată, căci prin aceasta, zburînd spre Bunul Dumnezeu, iese afară din toate cele ce sînt" (*Filocalia*, vol. 7, p. 246). Virtutea rugăciunii ajută foarte mult omului să cîştige dragostea de Dumnezeu, iar dragostea este „desăvîrşirea". Sfîntul Isaac Sirul, arătînd că prin rugăciune omul cîştigă dragoste de Dumnezeu, zice că „dragostea este din rugăciune".

Care sînt semnele prin care se cunosc pe sine şi sînt cunoscuţi de oameni cei ce au ajuns la desăvîrşire?

La această întrebare Sfîntul Isaac Sirul răspunde astfel: „Celor ce au ajuns la desăvîrşire le este aceasta: de vor fi predaţi de zece ori pe zi arderii pentru dragostea oamenilor, nu se vor sătura, precum a zis Moise către Dumnezeu: *De le ierţi lor păcatul, iartă-l; iar de nu, şterge-mă şi pe mine din cartea în care m-ai scris* (Ieşirea 32, 32). De asemenea, Sfîntul Apostol Pavel zice: *M-aş ruga să fiu anatema de la Hristos pentru fraţii mei* (Romani 9, 3; *Filocalia*, vol. 10, Cuv. 81, p. 395).

Deci primul semn al celor desăvîrşiţi este să aibă dragoste desăvîrşită către Dumnezeu şi către oameni, după cuvîntul: *Cine iubeşte pe Dumnezeu, acela iubeşte şi pe aproapele său* (Ioan 4, 21). Al doilea semn al celor desăvîrşiţi este acela de a iubi deopotrivă pe toţi oamenii, atît pe duşmani cît şi pe prieteni (Matei 5, 44; Luca 10, 37). Alt semn al celor desăvîrşiţi este de a-şi pune sufletul pentru alţii (II Corinteni 12, 15; I Tesaloniceni 2, 8). Alt semn ale celor desăvîrşiţi, este de a şti să-şi stăpînească cu desăvîrşire limba (Iacov 3, 2). Alt semn al celor desăvîrşiţi este de a nu se încrede niciodată în puterea lor duhovnicească (Iov 9, 20; Filipeni 3, 12).

Alt semn al celor desăvîrşiţi este de a nu mai avea frică de moarte, deoarece dragostea scoate afară frica (I Ioan 4, 18). Apoi să aibă desăvîrşită smerenie şi să se socotească pe sine cei mai păcătoşi (Luca 17, 10; I Timotei 1, 15; I Corinteni 15, 9; Iov 22, 29). Alt semn al celor desăvîrşiţi este de a avea în ei roadele Duhului Sfînt, care sînt: dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare şi celelalte toate (Galateni 5, 22).

Acestea şi încă multe altele sînt semnele celor ce, cu darul lui Dumnezeu, au ajuns în viaţa aceasta la desăvîrşire, atît cît este cu putinţă firii omeneşti.

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Cu mila şi ajutorul Preabunului Dumnezeu am însemnat aici cîte ceva despre virtutea cea prea înaltă a desăvîrşirii omului. Este adevărat că pe cei desăvîrşiţi îi cunoaşte numai Bunul Dumnezeu, Atotţiitorul şi plinitorul inimilor.

Cele scrise aici nu sînt din vreo iscusinţă proprie, căci eu cu totul sînt păcătos şi sărac de orice cunoştinţă şi faptă bună, ci sînt din mărturiile Sfintei Scripturi precum şi ale Sfinţilor Părinţi.

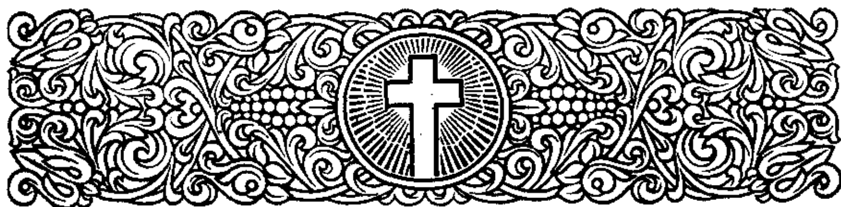
Astfel, închei acest smerit şi prost cuvînt şi, vă rog pe toţi să nu mă uitaţi la sfintele rugăciuni pe mine cel leneş şi nelucrător, care am îndrăznit a zugrăvi apă pe pereţi cu care nu-mi pot potoli setea duhovnicească, lipsit fiind cu totul de lucrarea celor arătate prin cuvînt şi prin scris. AMIN !

CUVINTE DESPRE TRECEREA DE LA VIAȚĂ LA VIAȚĂ

„Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Marie, Domnul este cu Tine“ (Luca 1, 28).

DIN VIAȚA PĂRINTELUI NOSTRU STAREȚ PROTOSINGHELUL IOANICHIE MOROI

MĂNĂSTIREA SIHĂSTRIA

Părintele stareț al Mănăstirii Sihăstria, Protosinghelul Ioanichie Moroi, era venit din Sfîntul Munte Athos, unde a petrecut mai mulți ani. Înainte de anul 1900 a venit la Sfînta Mănăstire Neamț, unde i s-a dat ascultarea de paraclisier, fiind numai monah. Era un călugăr foarte evlavios în ascultarea lui. Nu dormea niciodată pînă la Utrenie, care se făcea la miezul nopții. Își aprindea candela și o lumînare și citea la Psaltire pînă cînd trebuia să se ducă să ia blagoslovenie de la starețul mănăstirii pentru a toca de Utrenie și a deștepta părinții și frații la rugăciune. Voi relata o întîmplare din viața lui petrecută pe cînd era în Sfînta Mănăstire Neamț.

În anul 1907 a murit un monah bătrîn, care avea mai mult de 90 de ani. Acesta nu auzea bine, iar cînd venea la slujbele bisericii stătea lîngă mormîntul Sfîntului Paisie, care se află în biserica mare pînă astăzi, și foarte adesea plîngea pentru că nu auzea slujba din biserică. Chilia lui era departe de biserică. Într-o zi a venit vestea că monahul Dometie cel surd a murit și, ducîndu-se unii călugări l-au găsit mort în genunchi cu fața la sfintele icoane și l-au anunțat pe stareț. Starețul a spus marelui eclesiarh să aibă grijă de toate. Eclesiarhul a trimis cîțiva călugări să-l aducă în biserică, pentru că așa este rînduiala la călugări, adică după moarte să stea trei zile în pridvorul bisericii. De este preot, trebuie să stea în biserică, iar călugării să citească Psaltirea lîngă sicriul lui trei zile și trei nopți. Cînd s-au dus călugării să-l aducă în biserică, au văzut că era foarte sărac, neavînd decît o haină veche și ruptă cu care era îmbrăcat. Mo-

nahii au adus haine şi l-au îmbrăcat, l-au pus pe năsălie şi l-au adus în biserică, punîndu-l în pridvor. Eclesiarhul a adus marea schimă cu care se acoperă mortul pînă la înmormîntare şi a pus-o pe el. Apoi, ştiind că monahul Ioanichie citeşte mult la Psaltire şi fiindcă era seară, i-a zis: „Tu, Ioanichie, ştiu că nu dormi şi citeşti la Psaltire pînă la Utrenie. Deci, pînă voi rîndui pe alţii să vină aici, citeşte tu". Părintele Ioanichie a zis: „Blagosloviţi să citesc!" şi a rămas în pridvor ca să citească la Psaltire.

Rămînînd numai el şi mortul, pe la ora 9 seara, monahul Dometie, cel mort de curînd, a ridicat un picior în sus, aşa cum era în sicriu. Părintele Ioanichie s-a dus şi a apăsat pe genunchi, dînd piciorul mortului la loc şi citea în continuare la Psaltire. După o oră, însă, mortul a ridicat şi celălalt picior în sus. Atunci Ioanichie s-a speriat şi a început a întreba pe mort: „Părinte Dometie, ai înviat? Dacă ai înviat, spune-mi, pentru că eu te pomenesc la morţi". N-a auzit nici un răspuns. Atunci părintele Ioanichie, crezînd că a înviat şi nu poate vorbi pentru că era acoperit cu camilafca, a dezlegat capetele de la camilafcă, i-a descoperit faţa şi iar l-a întrebat: „Părinte Dometie, eşti viu?". Iar bătrînul Dometie a căscat gura şi a ţinut-o deschisă timp de un sfert de oră. Atunci a ieşit din gura lui o mireasmă foarte plăcută care a umplut biserica şi, fiind uşile bisericii deschise, mireasma s-a răspîndit prin toată mănăstirea. Părintele Ioanichie a mai citit încă la Psaltire şi după o oră s-a dus să ia blagoslovenie pentru a toca, deoarece se apropia Utrenia. Cînd au început pe la ora 11 noaptea să vină călugării la biserică au simţit acea bună mireasmă şi se întrebau de unde ar putea fi. Părintele Ioanichie, după ce a tocat şi a tras clopotele de Utrenie, a venit la biserică şi toţi îl întrebau dacă ştie ceva despre această bună mireasmă. El le-a zis că ştie şi că după slujba Utreniei le va spune. Astfel, după ce s-a terminat slujba Utreniei, pe la ora două după miezul nopţii, fiind toţi în biserică le-a spus că mireasma ieşea din gura lui Dometie cel mort, precum şi toate cele ce s-au întîmplat în timp ce citea la Psaltire.

Călugării, auzind acestea, au dat slavă lui Dumnezeu şi şi-au adus fiecare de la chilii Psaltirea, adunîndu-se cu toţii lîngă sicriul părintelui Dometie. După ce terminau catismele de citit nu mai ziceau: „Dumnezeu să te ierte, părinte Dometie", după cum este obiceiul, ci „Cuvioase Părinte Dometie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi". Cînd a sosit ziua înmormîntării lui,

stareţul mănăstirii, Narcis Creţulescu, a dat poruncă să se îmbrace în veşminte toţi preoţii şi diaconii din Mănăstirea Neamţ, care erau atunci. Cînd au pecetluit groapa, iarăşi a ieşit din gura prea fericitului monah o mireasmă şi cu toţii au plîns şi slăveau pe Dumnezeu care preamăreşte pe cei smeriţi şi nebăgaţi în seamă în această lume.

Iată şi o altă întîmplare din viaţa vestitului stareţ Ioanichie Moroi. Ne povesteau părinţii că în anul 1924, cînd s-a îndreptat calendarul vechi, aici, la Mănăstirea Sihăstria, s-a mai ţinut după calendarul vechi încă aproape doi ani. Atunci a fost chemat părintele Ioanichie la Mănăstirea Neamţ. Stareţul mănăstirii, Prea Sfinţitul Nicodim, a zis părintelui Ioanichie: „De ce nu asculţi de Biserică şi de Sfîntul Sinod şi încă mai ţii după calendarul vechi care s-a îndreptat cu aprobarea tuturor bisericilor? Dacă nu asculţi veţi fi caterisiţi şi vom închide mănăstirea voastră". Atunci stareţul Ioanichie a zis către Prea Sfinţitul Nicodim: „Noi ne temem să nu fie păcat dacă ţinem pe nou. Vă rog să-mi daţi voie să ţin post patruzeci de zile, ca să ne arate Dumnezeu cum este mai bine".

După ce i-a dat binecuvîntare, stareţul Ioanichie a venit trist la Sihăstria. La masa de seară a zis către toţi părinţii şi fraţii: „Eu de mîine voi intra în chilia mea şi blestemat şi neiertat să fie acela care va intra în chilia mea pînă la patruzeci de zile". Călugării s-au întristat şi nu au zis nimic, iar unii au început să plîngă. Astfel, părintele stareţ a doua zi a încuiat uşa de la sală şi cea de la chilie şi şi-a luat la el numai Psaltirea, o Cruce şi un epitrahil. Părinţii mergeau la slujbele bisericii şi apoi, cu sfatul economului, mergeau la ascultările lor.

După ce au trecut vreo zece zile, unul din ei a zis: „Fraţilor, părintele stareţ nu a mai ieşit din chilie". Se duceau pe la fereastra care era acoperită cu un covor şi ziceau: „Părinte stareţ, blagosloveşte", dar nu primeau nici un răspuns. După ce au trecut două săptămîni şi apoi încă una, văzînd că nu se mai aude nimic de la el, toţi au socotit că a murit de atîta post. Nimeni însă nu îndrăznea să-i deschidă uşa pentru că se temeau de blestemul pus de stareţ. Un diacon cu numele Glicherie, care era de mic crescut în această mănăstire, a zis: „Eu am să deschid uşa. Stareţul trebuie să fi murit, deoarece sînt trei săptămîni şi două zile de cînd a intrat în chilie şi nu se mai aude nici un semn de viaţă dinăuntru. Aducînd o ţapină, s-a dus la uşa lui şi după ce a strigat de mai multe ori, văzînd că nu i se răspunde, a zis către părinţii care se adunaseră acolo: „Blagosloviţi să deschid uşa". Nimeni nu a zis „Domnul", căci se temeau de blestem.

Atunci el a băgat colțul țapinei sub ușă, săltînd-o în sus și a scos-o din belciuge. Apoi a dat ușa la o parte și a zis către părinții care erau acolo: „Blagosloviți să deschid și ușa chiliei". Din nou nimeni nu a zis nimic. După ce a strigat de trei ori: „Părinte stareț, blagoslovește să deschid ușa" și a văzut că nu primește nici un răspuns, a băgat țapina dedesubt și a scos și a doua ușă. După ce au dat-o la o parte, au tăbărît cu toți în chilie.

Starețul era jos cu Psaltirea la cap și nu se mișca deloc. Unul din ei a zis: „A murit starețul" și au început toți să plîngă. Un altul, uitîndu-se mai atent la el, a zis: „Nu a murit. Uite că mișcă ochii și se uită la noi". Dacă au văzut că este viu, un preot a zis: „Hai să-l împărtășim ca să nu moară neîmpărtășit". Deci, s-au dus la biserică și au adus Prea Curatele Taine. Cu coada lingurii preotul i-a descleștat gura, apoi a pus în linguriță o părticică din Prea Curatele Taine și puțin vin și, deschizîndu-i gura mai bine, l-a împărtășit. După aceea i-a citit mulțumirea și l-au ridicat, rezemîndu-l de niște perne. Starețul nu putea să vorbească deloc și au stat astfel lîngă el pînă a doua zi. Au început să-i dea cîte o linguriță de apă caldă și cîte o fărîmitură de pîine pe care le înghițea, și după cîteva zile a început să meargă pe picioarele lui,nu prea mult însă ,căci era foarte slăbit.

După o săptămînă s-a sculat singur și încet, încet, sprijinit de părinți, a venit pînă la biserică, iar apoi a venit la trapeză, așezîndu-se la locul lui din capul mesei. Cu glas stins a zis: „Mai întîi zic: Dumnezeu să-l ierte pe cel ce a deschis ușa și a intrat la mine, căci eu nu mai aveam putere nici să mă ridic de jos, nici să mai deschid ușa". Apoi, le-a spus : „Părinților și fraților, mari ispite și încercări am avut de la draci. Într-o noapte au venit la mine patru draci cu o tocilă și ascuțeau niște săbii de foc, iar unul din ei a zis: *Hai să tăiem pe acest călugăr, că vrea să se facă sfînt.* Venind la urechea mea, a zis: *Cine ți-a spus ție că astăzi se mai fac sfinți?* Iar eu i-am zis: *Dar ție cine ți-a spus că nu se mai fac? Dumnezeu este același și azi ca întotdeauna.* Atunci a pierit acea nălucire, dar a rămas în chilie un fum tare înecăcios. Am mai avut și alte năluciri pe care nu mai am vreme a le povesti. Știu că pînă la 10-12 zile am mai putut citi la Psaltire, iar pe urmă nu mai vedeam literele și am început a zice Psalmul 50 și rugăciunea *Doamne, Iisuse...* Acum cîteva zile, într-o noapte, s-a ridicat acoperișul chiliei și se vedeau stelele cerului și dintre stele au apărut trei lumini, care veneau spre mine. Erau trei episcopi care străluceau ca soarele și unul dintre ei a zis: *Ioanichie, de*

ce te chinuieşti aşa? Ascultarea este mai mare decît jertfa.... Fă ascultare de conducătorii Bisericii şi îndreaptă calendarul. Calendarul nu este o dogmă, ci un ceas al vremii, care poate să se schimbe, fără să aducă vreo schimbare dogmelor dreptei credinţe. Şi după ce au zis aceasta, m-au binecuvîntat şi s-au depărtat pînă cînd nu s-au mai văzut". Apoi a zis : „De mîine schimbaţi zăloaga la cărţile bisericii, la Octoih, la Minei, la Proloage, la Apostol şi la Evanghelie cu 13 zile înainte, aşa cum ţine toată Biserica noastră Ortodoxă". De atunci şi Mănăstirea Sihăstria a intrat sub ascultarea Bisericii Ortodoxe Române. Această întîmplare adevărată mi-a spus-o fratele meu, monahul Gherasim, care era atunci cu ascultarea de eclesiarh.

În sfîrşit, voi mai adăuga o minune din viaţa fericitului stareţ Ioanichie. Era bolnav şi cu un ochi scos de un bandit ce se numea Baltă. Acesta l-a lovit cu bocancii, l-a trîntit jos şi l-a lovit în cap, iar a doua zi, din cauza loviturilor, i s-a scurs ochiul drept. Bietul stareţ a zăcut cîţiva ani la pat, dar în toată vremea se ruga şi citea la Psaltire numai cu un ochi şi ne spunea: „Dragii mei, Dumnezeu a rînduit ca lumina toată din ochiul drept să vină în cel stîng, astfel încît văd tare bine, de parcă aş avea amîndoi ochii".

Într-o sîmbătă ne-am adunat cîţiva părinţi în chilia lui. Cum stătea cu epitrahilul pe grumaz şi cu Psaltirea în faţă a zis către noi de trei ori: „Marţi mă duc la Tata". Marţi pe la amiază, fiind mai mulţi la tăiat lemne, a venit în grabă părintele Ioil şi a zis: „Părinţilor, părintele nostru stareţ s-a dus la Tata, aşa cum a zis sîmbătă. Stareţul mi-a zis mie: *Ioile, du-te puţin la chilie că vreau să mă odihnesc puţin.* Aşa cum era cu epitrahilul pe piept, s-a culcat. Nu după mult timp m-am dus în chilia lui şi, văzîndu-l, am zis: *Părinte stareţ, dormi ?* Cînd m-am dus ca să iau epitrahilul, am înţeles că deja adormise somnul de veci". Era 5 septembrie anul 1945, cu trei zile înainte de hramul mănăstirii noastre.

Am însemnat acestea cu scopul de a arăta că părintele nostru stareţ a avut o viaţă duhovnicească deosebită şi şi-a cunoscut sfîrşitul cu trei zile mai înainte de ceasul morţii.

DIN VIAŢA MONAHULUI VALERIE RUŞTIORU

MĂNĂSTIREA SIHĂSTRIA

Cu acest părinte am fost împreună ciobani la oile mănăstirii. Îmbolnăvindu-se, s-a coborît de pe munte şi făcea ascultare în mănăstire, ocupîndu-se cu cele necesare pentru parastase. Era foarte milostiv, iar cînd veneau săracii pe la el, dacă nu avea altceva, le dădea grîu de pomană şi uneori chiar coliva care se punea pentru morţi. După cîţiva ani a slăbit şi mai mult şi a simţit că i-a venit ceasul să plece din lumea aceasta. Într-o zi, cînd să termin Sfînta Liturghie, a venit un călugăr şi mi-a zis: „Părintele Valerie este pe moarte şi vă roagă să veniţi să-l împărtăşiţi". Imediat ce am terminat slujba, am luat Sfîntul Potir şi linguriţa, iar un părinte cu un sfeşnic aprins mergea înaintea Sfintelor Taine. Am mers la chilia lui care nu era departe de biserică.

Cînd am intrat la el, foarte s-a bucurat. Era mărturisit numai cu o zi mai înainte. Eu i-am zis: „Părinte Valerie, am venit cu Sfintele Taine ca să te împărtăşesc". Iar el a zis: „Bine că aţi venit" şi apoi, arătînd cu mîna spre răsărit, a zis: „Uite ce munte frumos cu flori şi iarbă verde şi, iată, acolo nişte păstori cu o turmă de oi albe care mă cheamă să vin la ei". Eu i-am spus: „Şi nu te duci la ei"?, iar el a zis: „Sînt descălţat la un picior şi nu pot acum". Am rostit rugăciunea „Cred Doamne şi mărturisesc...", şi am luat linguriţa cu Prea Curatele Taine ca să o duc la gura lui. El se uita cînd la linguriţă, cînd la cei ce-l chemau şi, după ce l-am împărtăşit, uitîndu-se mereu către răsărit unde a spus că sînt acei păstori cu oi albe, a zis: „Iertaţi-mă, iubiţii mei părinţi!". Astfel a închis ochii şi s-a dus la Domnul. Dumnezeu să-l ierte că era un om blînd şi milostiv şi cu mare frică de Dumnezeu.

DIN VIAŢA PĂRINTELUI VENIAMIN IORGA

MĂNĂSTIREA SIHĂSTRIA

Acest cuvios părinte, cînd a plecat la Sfînta Mănăstire, fiind foarte evlavios, nu a vrut să mai corespondeze cu nimeni din rudeniile lui şi pînă la moarte nimeni nu a ştiut în ce loc se află şi dacă mai trăieşte. Eu, nevrednicul, i-am fost duhovnic şi numai cu cîteva zile mai înainte de a muri, mi-a spus

de unde este, dar m-a rugat să nu spun nimănui. Cînd s-a apropiat vremea să se ducă la Domnul, m-a chemat și l-am mărturisit, apoi l-am împărtășit cu Sfintele și Prea Curatele Taine. Avea 87 de ani. Văzînd că a slăbit, a chemat cîțiva părinți ca să-i vadă și să-și ia rămas bun de la ei. Cînd părinții s-au adunat în chilia lui, el le-a mulțumit cu mare dragoste că au venit să-l vadă și le-a zis: „Iubiții mei părinți, nu mor azi, ci mîine la ora zece și dacă voiți să mai veniți atunci, ne vom vedea pentru ultima oară în această viață". Părinții au luat blagoslovenie și au plecat.

A doua zi am venit pe la ora nouă mai mulți părinți, iar el a zis: „Iubiții mei părinți, rugați-vă pentru mine că durerile morții m-au înconjurat!". Se vedea cum căsca gura și mișca limba, rugîndu-se. Apoi, a întors capul spre dreapta și privea în sus, zicînd: „Iertați-mă, iubiții mei părinți și frați" și și-a dat duhul. Cînd ne-am uitat la ceasul care era pe masă, era exact ora zece.

Acest fericit bătrîn avea mare evlavie la Maica Domnului. Adesea o pomenea în rugăciunile lui și zicea: „Maica Domnului este floare fără umbră". Era foarte smerit și din gura lui nu am auzit niciodată vreun cuvînt deșert. Într-o vreme a fost dat de ascultare la schitul Sihla și, mergînd o dată pe acolo, am zis către el: „Părinte Veniamin, cred că aici ai să sporești mai mult în lucrarea minții", fiindcă știam că foarte mult stăruia în rugăciunea minții. Iar el a zis: „Părintele meu, măgarul, oriunde l-ai duce, este tot măgar". Nu suferea ca cineva să-l laude. Părintele Veniamin a făcut mulți ani ascultare la via Schitului Prodromul-Athos din satul Țifești-Vrancea cu un mare călugăr duhovnicesc, Evghenie Dumitrescu. După o vreme a venit la schitul Bucium-Iași.

Mitropolitul Iustin îl iubea mult pe părintele Veniamin pentru smerenia lui. Odată i-a zis: „Părinte Veniamin, iată că v-am făcut aici case bune ca să locuiți în ele". Iar bătrînul a răspuns: „Înalt Prea Sfințite, acestea sînt pentru generațiile viitoare. Eu vă rog să-mi dați voie să merg la Sihăstria ca să mor acolo într-o chilie mică, sau într-un bordei, că nu sînt vrednic de palate și case mari".

Așa s-a și întîmplat. Că, după ce a venit aici, a primit o chilie mică în care nu avea decît un scaun și cîteva icoane. Acolo a și adormit în Domnul. Am însemnat cîteva cuvinte și despre acest fericit bătrîn, pe care eu nevrednicul îl aveam la mare evlavie, căci de la spovedanie i-am cunoscut viața lui curată și pustnicească.

DIN VIAŢA CUVIOSULUI PĂRINTE PAISIE OLARU

MANASTIREA SIHĂSTRIA

Cuviosul Părintele nostru Paisie, care a fost peste patruzeci de ani duhovnicul obştii Mănăstirii Sihăstria şi a mii de credincioşi din toată ţara, era părinte duhovnicesc şi al părinţilor şi fraţilor mei din satul natal. Vasile, fratele meu cel mai mare, care a plecat primul din familia noastră la mănăstire, i-a fost ucenic cinci ani înainte de a pleca în armată. Acestui minunat părinte Paisie, i-am fost şi eu ucenic încă din anul 1923, cînd eram cu oile lîngă schitul Cozancea din comuna Suliţa-Botoşani. El ne-a povăţuit pe calea cea bună şi ne-a sfătuit să plecăm la mănăstire, atît pe noi cei patru fraţi, cît şi pe sora noastră care a plecat la Mănăstirea Agafton de la vîrsta de 11 ani. Părintele Paisie a intrat în Sfînta Mănăstire Cozancea încă din anul 1920, cînd a venit din război. De loc era dintr-o comună din judeţul Botoşani cu numele Stroieşti. De mic copil l-am cunoscut a fi un om blînd, căutîndu-şi liniştea şi pacea cu toţi. În Mănăstirea Cozancea era viaţă de sine şi fiecare avea grijă de chilia lui. Cînd se îmbolnăvea cineva, numai părintele Paisie, ca o mamă bună, îngrijea pe toţi cei bolnavi şi neputincioşi.

Părintele Paisie era şi foarte milostiv. Cînd primea ceva de la biserică, stătea în pridvor şi împărţea totul la săraci, la străini şi la văduve. Cei săraci şi necăjiţi, cînd se termina slujba la sfînta biserică, îi ieşeau înainte, ştiind că le dă tot ce avea.

Cînd eram militar şi mai aveam cîteva luni pînă la eliberare, am stat la el în concediu şi l-am ajutat la lucru, deoarece construia o casă nouă cu paraclis. Aici avea de ucenic pe un unchi al meu, părintele Ghenadie, un om al lui Dumnezeu, care toată viaţa a fost cioban la oi şi nu s-a căsătorit, iar la bătrîneţe s-a retras la Sfînta Mănăstire Cozancea. Părintele Paisie, cînd a văzut că termin concediul şi trebuia să mă întorc la regiment, m-a luat de-o parte şi mi-a zis: „Spune-mi, frate Constantine, dacă te eliberezi din armată nu vii aici la mine?", la care eu i-am răspuns: „Prea Cuvioase Părinte, nu vreau să te mint. Eu sînt legat sufleteşte de Mănăstirea Sihăstria, unde m-am dus întîi şi unde fraţii mei au adormit în Domnul. Aici la Cozancea este prea aproape de satul meu şi aş vrea să fiu mai străin şi necunoscut de cei din satul meu şi de rudeniile mele. Astfel că, după eliberarea mea, mă voi întoarce tot la Sihăstria". El, auzind, a lăcrimat şi a zis „Eu am nădăjduit că voi avea un uce-

nic din familia voastră, dar dacă nu ai de gînd să vii aici după armată, atunci și eu, nu după multă vreme, voi merge la Mănăstirea Sihăstria". Apoi a zis: „Dacă pleci acum, merg și eu să te conduc pînă la marginea pădurii". Luîndu-și un toiag în mînă, am mers împreună pînă la marginea pădurii, de unde se vedeau cîmpiile și dealurile spre satul meu. Atunci el a zis cu lacrimi în ochi: „Hai să facem un jurămînt. Să facem mai întîi trei metanii". După ce am făcut trei metanii amîndoi, el a zis: „Prea Sfîntă Treime, Dumnezeul nostru, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și ale tuturor sfinților Tăi, rînduiește ca, de va muri fratele Constantin înaintea mea, să fiu eu la capul lui, iar de voi muri eu mai înainte, să fie el la capul meu!". După aceea, cu multe lacrimi, ne-am luat rămas bun unul de la altul. Această despărțire a noastră s-a întîmplat în vara anului 1935.

Prin anul 1948, eu fiind stareț în Mănăstirea Sihăstria, mi-a scris o scrisoare prin care m-a rugat să mijlocesc la Sfînta Mitropolie pentru a aproba să vină împreună cu părintele Chiril, un ucenic a lui, la Mănăstirea Sihăstria. M-am dus cu bucurie la Mitropolie, la Prea Sfințitul Valerie Moglan, care le-a aprobat la amîndoi să vină la Mănăstirea Sihăstria. Astfel, în toamna anului 1948 au venit amîndoi în obștea noastră.

Peste un an de zile eu am fost chemat la Sfîntul Sinod la București de Prea Fericitul Patriarh Justinian Marina, care mi-a spus să iau în grabă 30 de călugări și să mă duc la Mănăstirea Slatina, care rămăsese atunci numai cu cîțiva călugări, iar statul avea intenția de a o transforma în spital. Întorcîndu-mă de la București, am spus părinților și fraților ordinul Sfintei Patriarhii. La aceste cuvinte, părintele Paisie și părintele Chiril au zis: „Mergem și noi la Sfînta Mănăstire Slatina". Părintele Paisie, duhovnicul nostru, mergînd cu noi la Mănăstirea Slatina, ne-a fost de mare folos, deoarece acolo veneau zilnic zeci de credincioși. Sfinția sa, Dumnezeu să-l ierte, spovedea zi și noapte , iar poporul, aflîndu-l așa blînd, cu mare dragoste îl asculta. Patriarhul Justinian ne-a dat în grijă șase mănăstiri de călugări și două de maici: Mănăstirea Rîșca și Vatra Moldoviței. A dat ordin scris, ca în toate să punem rînduiala canonică și tipiconală a Sfintei Mănăstiri Sihăstria. Apoi, am scos mîncarea de carne, am pus Utrenia la miezul nopții, am pus duhovnici de la noi să spovedească săptămînal, după rînduială. Toți părinții și frații țineau la viața de obște cu mare dragoste, deoarece erau învățați de la Sihăstria. Părintele Paisie era duhovnic și bun sfătuitor multora din soborul mănăstirii, învățînd pe alții mai mult cu

smerenia şi pilda vieţii lui. Niciodată nu l-am văzut să poarte potcap sau culion, ci totdeauna, de cînd l-am cunoscut, purta numai fes de lînă cu camilafca pe el. Mînca foarte puţin şi în toată viaţa sa nu a pus sare în mîncare. Toată viaţa a iubit liniştea şi căuta cele mai sînguratice chilii pentru a sta în ele. Dormea foarte puţin şi se ruga cu lacrimi, ferindu-se ca nu cumva să-i cunoască cineva nevoinţa.

După un timp de vieţuire în Mănăstirea Slatina părintele nostru Paisie s-a retras la Schitul Sihla, unde nu şi-a încetat activitatea de povăţuitor a celor ce aveau nevoie şi erau în necazuri. Chilia lui era sub stîncile din apropierea schitului, lîngă bisericuţa dintr-un brad. Cînd venea cineva la mărturisire plîngîndu-şi păcatele, plîngea împreună cu el. Citea la oameni rugăciuni din Molitfelnic, iar la urmă zicea: „Dumnezeu să vă blagoslovească familia voastră, căsuţa voastră, măsuţa voastră şi să vă dea un colţişor de Rai".

În toamna anului 1986, părintele Paisie a căzut şi şi-a rupt piciorul drept din şold şi a rămas la pat pînă la moarte. Peste un an s-a îmbolnăvit de cataractă la ambii ochi. Nu mai vedea aproape deloc şi auzea foarte greu. Dar timp de aproape cinci ani a răbdat cu bărbăţie boala, fără de cîrtire şi dădea slavă lui Dumnezeu pentru toate ca dreptul Iov. Ba încă veneau mulţi ucenici şi bolnavi pe care îi spovedea din pat, îi sfătuia cu cuvinte de mîngîiere, le făcea rugăciuni din memorie, îi binecuvînta şi îi slobozea cu pace.

A binevoit Preabunul Dumnezeu ca, la moartea lui, să fiu la capul lui, aşa cum făcusem legămînt. Am văzut cum se pregătea să-şi dea sufletul şi, fiindcă mai erau acolo şi alţi părinţi, m-am dus puţin într-o cameră alăturată, fiind foarte obosit. În acele clipe părintele Paisie şi-a dat duhul. Lîngă el se afla ucenicul său de chilie, monahul Gherasim.

La înmormîntarea lui au luat parte numeroşi fii duhovniceşti, preoţi, călugări şi credincioşi din toată ţara, iar slujba înmormîntării a fost săvîrşită de Înalt Prea Sfinţitul nostru Mitropolit Daniel şi Prea Sfinţitul Ioachim Vasluianul, înconjuraţi de un sobor de peste douăzeci de preoţi.

După înmormîntarea părintelui Paisie, mulţi preoţi şi arhierei, chiar şi Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, au făcut rugăciuni şi dezlegări la mormîntul său, De toţi anii lui a trăit aproape 94, avînd 74 de ani în mănăstire.

Mila Domnului să odihnească sufletul părintelui nostru

Paisie în cetele celor drepți care se desfătează în lumina cea veșnică a Preasfintei Treimi.

Așa a trăit și așa s-a mutat la cele cerești, iubitul nostru părinte Paisie, care ne-a crescut pe toți.

DIN VIAȚA MARELUI DUHOVNIC VICHENTIE MĂLĂU

MĂNĂSTIREA SECU

Acesta de mic copil, avînd numai 7 ani, a plecat cu tatăl său, monahul Dometian, în Sfîntul Munte Athos, unde au stat aproape 11 ani, iar după moartea tatălui său s-a întors la Sfînta Mănăstire Secu de unde plecase. După puțin timp a fost ales stareț al acestei mănăstiri, pentru viața lui curată și pustnicească. Niciodată în viața lui n-a mîncat carne; în chilie avea o saltea și o pernă de paie sub cap, iar pat nu avea. Avea însă o mică bibliotecă pe sală,iar în chilie o icoană a Maicii Domnului, unde ardea în toată vremea o candelă. Mînca o dată pe zi după apusul soarelui, iar duminica și la marile sărbători, slujind dumnezeiasca Liturghie, se împărtășea cu Sfintele și Prea Curatele Taine.

După un timp a fost trimis la Sfînta Mănăstire Agapia, deoarece era mare lipsă de duhovnici, și era ca o lumînare în sfeșnic pentru soborul de maici. Le dădea pildă prin predica sa dar mai mult prin trăirea sa. Era foarte milostiv și tot ce avea dădea la săraci. Cînd citea Sfînta Evanghelie, la Sfînta Liturghie, de multe ori o uda cu lacrimi. Era foarte iscusit în dumnezeieștile canoane și în Scripturi. De loc era din comuna Boghicea, județul Iași. Credincioșii alergau la el ca la un adevărat părinte duhovnicesc, primind sfaturi pentru nevoile lor. Pe toți îi sfătuia și îi mîngîia în necazuri. Ținea cu mare tărie la viața cea cu adevărat călugărească, pustnicească, la sărăcia de bunăvoie și la viața curată și cu adevărat feciorelnică.

Cît a fost duhovnic la mănăstirea Agapia venea și se spovedea la părintele meu stareț, Ioanichie Moroi, deoarece se cunoșteau din Sfîntul Munte, iar starețul se mărturisea la părintele Vichentie. Parcă îl văd pe părintele Ioanichie, marele stareț al Mănăstirii Sihăstria cum își lua o trăistuță mică la șold și zicea: „Mă duc pînă la Părintele Vichentie". Altădată venea părintele Vichentie la el.

Este cu neputință să scriu aici toate faptele minunate ale

acestui duhovnic. Pentru scurtime voi spune ultimul sfat pe care mi l-a dat înainte de a ne despărţi. În anul 1937, cînd am fost călugărit, Mitropolitul Vasile al Timişoarei a făcut o cerere la Sfîntul Sinod pentru a i se trimite un grup de duhovnici iscusiţi din Moldova în vederea reorganizării mănăstirilor care au fost pustiite de blestemata împărăteasă Maria Tereza.

Sfîntul Sinod a ales de prin diferite mănăstiri din Moldova pe unii dintre cei mai buni şi iscusiţi duhovnici, trimiţîndu-i în Banat şi Ardeal. Între aceşti duhovnici a fost luat şi părintele Vichentie Mălău, el fiind, cum am mai spus, duhovnicul Mănăstirii Agapia. Cînd am auzit că părintele meu duhovnicesc pleacă în Banat, la Mănăstirea Vasiova, m-am dus împreună cu un alt părinte, care se numea Clement Popovici, pentru a ne lua rămas bun de la bunul nostru părinte Vichentie.

Cînd am ajuns la el, l-am rugat să ne blagoslovească şi să ne dea ultimul sfat, fiindcă nu ştiam dacă ne vom mai vedea. Părintele Vichentie ne-a primit cu o deosebită dragoste duhovnicească, iar noi i-am spus de ce am venit. După ce a tăcut puţin, ne-a spus: „Dragii mei părinţi, dacă vreţi să auziţi ultimul sfat de la nevrednicul Vichentie, ascultaţi". Şi, lovind cu mîna în masă, zicea: „răbdare, răbdare, răbdare... Iar cînd ţi se va părea că ai terminat-o, ia-o de la capăt: răbdare, răbdare, răbdare... Şi iar: răbdare, răbdare, răbdare...".

Auzind de atîta răbdare, l-am întrebat: „Dar pînă cînd, Prea Cuvioase Părinte?". Iar el cu lacrimi în ochi zicea: „Nu pînă la prăşit, ci, cum a zis Domnul, pînă la sfîrşit, că scris este: *Întru răbdarea voastră veţi dobîndi sufletele voastre*".

Cînd am văzut că el plînge şi cu lacrimi în ochi ne spune aceste cuvinte, am lăcrimat şi noi, i-am sărutat mîinile, am luat binecuvîntare şi am plecat. Din acel an, ori de cîte ori dădeam de vreun necaz, ziceam: „răbdare, răbdare, răbdare". Dumnezeu să-l numere cu sfinţii, că bun suflet a mai avut. După mulţi ani i-am văzut oasele în gropniţa Mănăstirii Secu, unde au fost aduse din Banat de un ucenic al său.

DIN VIAŢA UNUI MARE DUHOVNIC, MINA PRODAN

MĂNĂSTIREA NEAMŢ

Acest părinte duhovnicesc din Sfînta Mănăstire Neamţ a fost scriitor şi bun predicator, avînd o viaţă aleasă. Aproape de moarte s-a îmbolnăvit şi stătea mai mult în chilie. Eu, cu ne-

vrednicie eram duhovnicul lui. Cînd s-a simțit mai slăbit a trimis după mine pe un părinte din Mănăstirea Neamț, chemîndu-mă să-l mărturisesc.

Deci, am plecat la Sfînta Mănăstire Neamț. Ajuns la casa lui am găsit pe ucenicul său, care mi-a urat bun venit, spunîndu-mi că tare mă mai așteaptă părintele Mina. Am intrat în camera unde era el și cînd m-a văzut, s-a bucurat foarte mult. I-am citit molitfa pentru spovedanie și, după ce a mărturisit din copilărie tot ce a ținut minte, a zis către mine: „Părinte Cleopa, te-am chemat pentru că ieri pe la ora 12, au apărut deasupra Sfintei Mănăstiri Neamț un mare sobor de preoți și de călugări îmbrăcați în haine strălucitoare, iar deasupra lor era Maica Domnului ca un soare prea luminos. Între ei am recunoscut pe unii părinți, de la noi din mănăstire, care au plecat la Domnul. Unul dintre ei a zis: Părinte Mina, nu te teme! Mîine la ora 12 venim să te luăm la noi. Apoi nu i-am mai văzut. De aceea v-am chemat pentru a-mi face o spovedanie mai amănunțită, pe cît îmi va ajuta mila Domnului să-mi aduc aminte". După ce l-am spovedit, am rugat pe un părinte să vină repede să-l împărtășească cu Sfintele Taine. Apoi, luînd blagoslovenie de la dînsul, am plecat. A doua zi, la ora 12, s-a dus la Domnul.

DIN VIAȚA UNUI MARE STAREȚ, ARHIMANDRITUL HRISOSTOM POSTOLACHE

SCHITUL BUCIUM-IAȘI

Acest minunat părinte, căruia i-am fost duhovnic mai mulți ani, era din satul Probota, județul Iași. A intrat în mănăstire de la vîrsta de 16 ani și a adormit în Domnul la vîrsta de 96 de ani. Deci, a petrecut în mănăstire 80 de ani, din care aproape 30 de ani în Sfîntul Munte Athos, unde a fost și stareț la schitul românesc Prodromul. Apoi a venit la Bucium, unde a viețuit aproape 40 de ani. Este cu neputință a scrie viața lui atît de lungă petrecută în mănăstire. De aceea, în cele ce urmează, voi însemna cîte ceva despre ultimele zile ale vieții lui.

Obișnuia să vină o dată sau de două ori pe an la Mănăstirea Sihăstria pentru mărturisire. Odată, fiind slăbit foarte tare, nu a mai putut veni și a trimis trei tineri cu o mașină, într-o sîmbătă seara. Eu i-am întrebat: „De unde sînteți, frații mei?". Iar ei au zis: „Venim de

la Iaşi cu o mare rugăminte din partea părintelui stareţ Hrisostom, de la schitul Bucium, care este foarte bolnav şi slăbit şi nu s-a bizuit să vină cu noi. Vă roagă mult să veniţi cît mai repede să-l mărturisiţi, căci a zis că mai are puţină vreme de stat cu noi“. Unul din ei, văzînd că datorită oboselii nu mă puteam hotărî să merg, a zis: „Dacă nu mergeţi acum cu noi, îl veţi avea toată viaţa pe conştiinţă, pentru că ştiţi că el, cît a fost sănătos, nu s-a lenevit să vină la Prea Cuvioşia voastră“.

Atunci le-am zis: „Merg, fraţilor, dar tare sînt ostenit, pentru că nu m-am odihnit astăzi“. După ce mi-au spus că voi putea să mă odihnesc în maşină, am mers cu toţii la părintele stareţ al nostru, pentru a lua blagoslovenie şi am plecat. Cu mila lui Dumnezeu am mers bine pînă aproape de Iaşi, unde maşina a făcut pană la motor.

După ce au remediat defecţiunea, unul dintre ei a zis: „Părinte, ştiţi de ce am avut noi această ispită?“. Eu am răspuns: „Nu ştiu, fraţilor“. Iar acela a zis: „Aceasta s-a întîmplat pentru ca bătrînul stareţ să moară nemărturisit şi neîmpărtăşit“. La aceste cuvinte eu le-am răspuns: „Nu cred, fraţilor, că Bunul Dumnezeu, Care l-a ţinut în viaţă 96 de ani, pentru aceste două, trei ore de întîrziere să-l ia nepregătit“. Ne-am făcut cu toţii semnul Sfintei Cruci şi am plecat. Era ora trei după miezul nopţii, iar pe la patru am ajuns la chilia bătrînului stareţ, care mă aştepta.

Cînd m-a văzut bătrînul, a strigat din pat : „Slavă Ţie, Doamne, slavă Ţie, că nu m-ai părăsit, şi l-ai adus pe duhovnicul meu!“. Îndată am luat Molitfelnicul şi i-am citit molitfa de spovedanie. Apoi am rămas singur cu el şi l-am mărturisit din copilărie. Era foarte lucid şi foarte sincer în cele ce spunea. După molitfă, am chemat pe ucenicul său şi l-am rugat să-i citească rugăciunile pentru împărtăşanie. Apoi am adus Sfintele şi Prea Curatele Taine şi l-am împărtăşit. După ce s-a împărtăşit a zis: „Slavă Ţie, Doamne, slavă Ţie ! Mulţumesc Ţie, Preabunule Doamne, că nu m-ai lăsat fără arvuna vieţii de veci“. După aceea fratele a citit mulţumirea ce se face după Sfînta Împărtăşanie.

La urmă, bătrînul stareţ m-a rugat să mai stau puţin şi mi-a spus: „Te-am chemat că mare vedenie am văzut şi m-am înfricoşat. Eram tare supărat de astm, mă sufocam şi a venit în grabă doctorul care se îngrijeşte de mai mulţi ani de sănătatea mea. El mi-a zis: *Părinte stareţ, hai degrabă la cabinetul meu să te tratez cu oxigen de care ai mare nevoie.* Am luat pe Elefterie, ucenicul meu şi ne-am dus la doctor. Ziceam rugăciunea

lui Iisus și mă simțeam mult mai bine în fața aparatului cu oxigen. Ucenicul meu, Elefterie, s-a culcat.

Deodată nu am mai văzut nici aparatul, nici pe Elefterie, ci am văzut trei tineri de o frumusețe negrăită, foarte frumoși la față, neputînd să-i deosebesc unul de altul, fiind cu totul la fel. Atunci unul dintre ei a zis: „Ce facem cu bătrînul acesta?". Iar celălalt a răspuns: „Să-l ajutăm, pentru că și el ne-a slujit în viața lui". Al treilea a zis: „Eu plec și cînd voi veni, să-l găsesc pregătit". Apoi a ieșit și nu l-am mai văzut. Ceilalți doi au zis către mine: „Ai auzit ce a zis acela? Cînd vine, vrea să te găsească pregătit, că te va lua în veșnicie". Nedumerit, am întrebat ce să fac? Unul dintre ei a zis: „Cheamă în grabă pe duhovnic și mărturisește-te curat și te împărtășește"; Apoi au dispărut și iarăși am văzut aparatul din fața mea și pe Elefterie dormind. L-am sculat și i-am spus să trimită la sfinția voastră să veniți. Tare mă mai temeam să nu vină mai înainte acel tînăr care m-a înștiințat. De aceea nu am cuvinte să mulțumesc Bunului Dumnezeu că ați venit mai înainte".

După ce mi-a povestit toate acestea, am luat blagoslovenie de la bunul bătrîn și ne-am întors la Mănăstirea Sihăstria. Bătrînul stareț, exact după opt zile, din clipa cînd l-am împărtășit, la ora 5 dimineața, s-a dus către Domnul.

Am însemnat aceasta ca să arăt că mila lui Dumnezeu nu părăsește pe cei ce I-au slujit în această viață și se îngrijește cu îndurarea Lui să nu moară nepregătiți.

DIN VIAȚA PĂRINTELUI NICON DRĂGUNEANU

MANASTIREA COZANCEA-BOTOȘANI

În Sfînta Mănăstire Cozancea din județul Botoșani, așezată într-o pădure frumoasă, aproape de satul meu, printre alți părinți pe care i-am cunoscut, era și un părinte ierodiacon, bătrîn. Acest minunat părinte era smerit, blînd și un bun cîntăreț. Avea o voce foarte frumoasă și, atunci cînd cînta în biserică, de multe ori biserica fiind plină de credincioși, mulți dintre ei vărsau lacrimi de umilință.

Acest părinte smerit și plin de dragostea lui Dumnezeu avea o căsuță și mai mult nimic. Îi plăcea liniștea și singurătatea și cînd era liber își lua trăistuța la șold și un toiag și se ducea prin pădure spre a se ruga și a medita la lucrurile lui Dumnezeu. Fiind bătrîn, într-o bună zi s-a îmbolnăvit. Părintele

Paisie Olaru de care am amintit mai înainte, pe acea vreme era eclesiarh al Sfintei Mănăstiri Cozancea. El era ca o mamă bună a celor ce se îmbolnăveau în mănăstire, pe toţi îi ajuta şi îngrijea şi, deci, se ducea adesea şi la bătrînul ierodiacon Nicon, slujindu-i cu mare dragoste. Părintele Nicon totdeauna îi mulţumea cu lacrimi în ochi.

Cînd s-a apropiat vremea ducerii sale către Domnul, într-o zi, venind părintele Paisie pe la el să vadă cum se mai simte şi să-l ajute, acesta i-a zis: „Părinte Paisie, vremea plecării mele este aproape. Te rog să vii mîine dimineaţă la ora opt să ne luăm rămas bun, căci în acel ceas o să vină să mă ia ca să slujesc lui Dumnezeu şi să cînt în veci *Aliluia*". Părintele Paisie, cu lacrimi în ochi, şi-a cerut iertare de la el şi a plecat la chilia lui.

A doua zi, fiind ocupat cu treburile bisericii, s-a dus mai întîi să aprindă candelele în biserică şi apoi s-a grăbit să se ducă la părintele Nicon cel bolnav, pentru că şi-a adus aminte de cele spuse de el. Cînd a ajuns la el, părintele Nicon deja adormise somnul de veci, iar trupul lui încă era cald. Atunci a început a plînge că nu a venit cu un sfert de ceas mai înainte. Aşa s-a dus către Domnul acest minunat părinte, ierodiaconul Nicon Drăguneanu, ducînd viaţă curată şi slăvind pe Dumnezeu.

DIN VIAŢA MONAHIEI OLIMPIADA GOROAIA

EGUMENA MĂNĂSTIRII AGAPIA VECHE

Această stareţă a condus mulţi ani soborul Sfintei Mănăstiri Agapia Veche. Era o monahie blîndă, foarte rîvnitoare la toată fapta bună, milostivă şi cu mare grijă pentru slujbele bisericii. Povăţuia pe maici cu duhul blîndeţii şi cu pilda vieţii ei. Ca ucenică o avea pe mama mea, monahia Agafia. Cînd s-a îmbolnăvit şi a căzut la pat, m-a chemat ca să o mărturisesc.

Cînd am ajuns la Agapia Veche am mers la chilia ei, i-am citit molitfa pentru spovedanie şi după ce s-a spovedit am adus Sfintele Taine din Biserică şi am împărtăşit-o. După ce i-am dat Sfînta Împărtăşanie, s-au adunat mai multe călugăriţe şi

surori ca să-și ia rămas bun și blagoslovenie de la mama lor duhovnicească. Pe cînd erau ele adunate, ea le-a zis: „Nu mor acum, ci mîine dimineață la ora patru. Căci a fost aici un tînăr luminos la chip și mi-a zis să chem duhovnicul ca să mă spovedească, și să mă împărtășească cu Sfintele Taine, că mîine dimineață va veni să mă ia". Apoi și-a cerut iertare cu lacrimi în ochi de la toate maicile și surorile. Cîteva din ucenicele mai apropiate au vegheat toată noaptea lîngă patul ei, citind rugăciuni. Pe la ora patru dimineața ea le-a zis: „Aduceți-mi lumînarea aprinsă!". După ce i-au dat lumînarea a zis: „Iertați-mă", și, întorcîndu-se cu fața la răsărit, și-a dat duhul. Mama mea, monahia Agafia, a zis: „Maică stareță, te rog din toată inima, dacă vei cîștiga milă de la Dumnezeu, roagă-te să vin și eu acolo unde ești sfinția ta". După aceea a mai trăit puțin și s-a dus și ea la veșnicie. Mormintele lor sînt alături în cimitirul din Agapia Veche.

DIN VIAȚA MONAHIEI MIGĂLUȘA BĂLAN

MÂNASTIREA AGAPIA VECHE

Despre această călugăriță spunea marele duhovnic Vichentie Mălău, că a avut o viață sfîntă și nevinovată. Era cu ascultarea la biserică, fiind paraclisieră. Odată, s-a întîmplat că s-a aprins ceva în biserică, iar ea de spaimă s-a îmbolnăvit și a căzut la pat. Maica stareță Olimpiada, despre care am povestit mai înainte, o iubea foarte mult pentru că era ascultătoare și sîrguitoare. După ce s-a îmbolnăvit și a căzut la pat, marele duhovnic adesea o cerceta și o mîngîia, spovedind-o și împărtășind-o cu Sfintele și Prea Curatele Taine.

În timpul Postului Mare, ea, stînd la pat, totdeauna se ruga și citea la Psaltire și nu voia să mănînce nimic decît puțină anaforă și puțină aghiazmă. Maica Stareță îi zicea: „Migălușă, dragul mamei, mai mănîncă cîte ceva", iar ea zicea: „Îmi este de ajuns o bucată de anaforă și puțină aghiazmă". Astfel a petrecut tot Postul Mare. O întrebau maicile: „Cum te mai simți, maică

Migăluşa?", iar ea zicea: „Văd aici lîngă mine două fete frumoase care stau una de-a dreapta şi alta de-a stînga şi îmi spun că voi muri la Învierea Domnului".

Pe atunci făceam armată şi eram venit într-o permisie de opt zile. În drum spre Mănăstirea Sihăstria am trecut pe la Agapia Veche şi am aflat pe maica Migăluşa Bălan bolnavă la pat. Era de loc din sat cu mine şi, fiind orfană, şi-a dorit de mică să vină la mănăstire. Cînd am ajuns la Agapia m-am întîlnit cu maica stareţă şi mi-a spus că maica Migăluşa este bolnavă şi de trei zile spune că vine fratele Constantin în concediu. Cînd m-au văzut că am venit, toate maicile se mirau că maica Migăluşa a ştiut că trebuie să vin în concediu. Eu i-am spus maicii că a doua zi de Paşti trebuie să mă întorc la regiment. Iar ea a zis: „Atunci ai să mă vezi pe năsălie în biserică" şi aşa a şi fost.

Iată cîteva însemnări despre sfîrşitul minunat al unor cuvioşi călugări şi cuvioase călugăriţe, cu viaţă curată pe care i-am cunoscut şi de nevoinţa cărora m-am folosit.

CUPRINS

CUVINTE DESPRE TRECEREA DE LA VIAŢĂ LA VIAŢĂ

